PROGRAMMABEGROTING 2022

Publicatiedatum 29 september 2021
Status Openbaar
Referentienummer UTSP-431646587-159

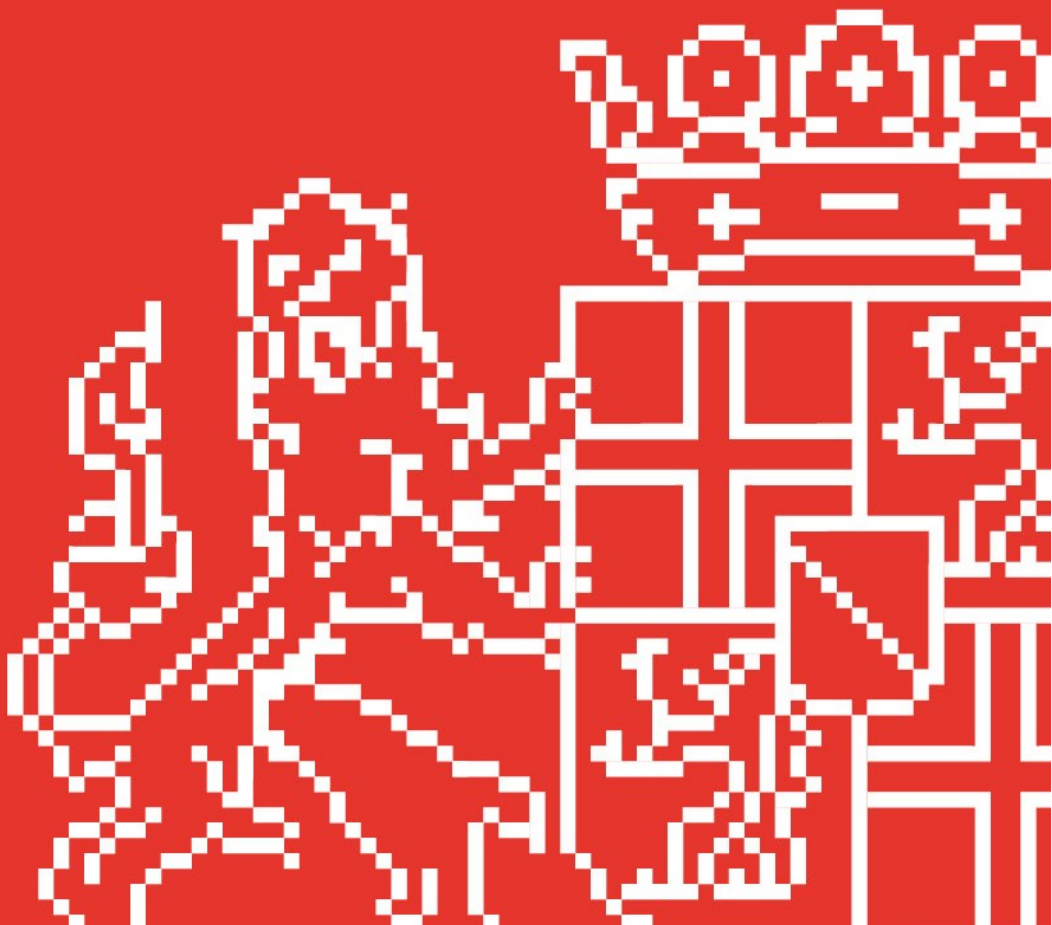

PROVINCIE-UTRECHT.NL

Inhoudsopgave

Infographic Begroting 2022 4

Hoofdstuk 1: De begroting op hoofdlijnen 6

1.1 Bestuurlijke inleiding 6

1.2 Samenvattende toelichting per programma 8

1.3 Brede Welvaart in Utrecht 14

1.4 Financiën op hoofdlijnen 17

1.5 Leeswijzer en vernieuwingen in de begroting 2022 31

Hoofdstuk 2: Programma's 35

1. Ruimtelijke ontwikkeling 36

2. Landelijk gebied 57

3. Bodem, water, milieu 83

4. Energietransitie 106

5. Bereikbaarheid I - Algemeen 119

6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer 159

7. Cultuur en erfgoed 169

8. Economie 181

9. Bestuur 202

10. Overzicht overhead 223

Hoofdstuk 3: Paragrafen 225

3.1 Provinciale belastingen en heffingen 226

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 230

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 241

3.4 Financiering 252

3.5 Bedrijfsvoering 260

3.6 Verbonden partijen 274

3.7 Grondbeleid 296

3.8 Projecten 300

3.8.1 Hart van de Heuvelrug 300

3.8.2 Vernieuwde Regionale Tramlijn 307
3.9 Brede welvaart indicatoren 309
3.10 Arbeidscapaciteit 316
Hoofdstuk 4: Financiële begroting 321
4.1 Uiteenzetting financiële positie 321
4.2 Overzicht van lasten en baten 328
4.3 Verschillenanalyse programma's 329
4.4 Meerjarig beeld incidenteel en structureel 331
Bijlagen 339
Overzicht reserves 340
Overzicht voorzieningen 342
Reserves en voorzieningen 343
Staat van begrotingssubsidies 376
Overzicht op taakvelden 378
Inzicht in de IPO en BIJ12 bijdrage 381
Rapportage actiemanagement 386
Afkortingenlijst 389
Colofon 391

Infographic Begroting 2022

BEGROTING 2022 IN HET KORT

ONZE AMBITIES

- Fijne en gezonde leefomgeving
- Mooie natuur en schoon water
- Sneller naar duurzame energie, voor iedereen
- Levendige steden en dorpen
- Gezonde, veilige en duurzame mobiliteit
- Gezonde economie
- Samen komen we verder

INKOMSTEN (*1.000)

VAN OVERHEDEN

Van het Rijk uit het Provinciefonds	€ 236.323
Van het Rijk aan Motorrijtuigenbelasting	€ 139.414
Overige bijdragen van het Rijk, andere provincies en gemeenten	€ 20.259

OVERIGE INKOMSTEN

Uit provinciale reserves	€ 109.457
Aan ontvangen rente en dividend	€ 257
Aan verkoop, grond, huur, leges e.d.	€ 19.672
TOTAAL INKOMSTEN	**€ 525.382**

UITGAVEN (*1.000)

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Aantrekkelijke steden en dorpen	€ 8.474
Provinciaal ruimtelijk beleid	€ 3.493
Ruimtelijke kwaliteit en overig	€ 6.439

LANDELIJK GEBIED

Ontwikkeling robuust natuurnetwerk	€ 21.699
Behouden, beleven en verbeteren natuur	€ 53.505
Duurzame landbouw, leefbaarheid en overig	€ 8.306

BODEM, WATER EN MILIEU

Bodem-, grond- en oppervlaktewater	€ 11.463
Gezonde en veilige leefomgeving	€ 18.071

ENERGIETRANSITIE

Energietransitie	€ 9.379

BEREIKBAARHEID (excl. OV)

Beheer (vaar)wegen, overig	€ 39.118
Programma's, projecten en subsidies mobiliteit	€ 50.020

BEREIKBAARHEID (OV)

Openbaar vervoer	€ 166.417

CULTUUR EN ERFGOED

Erfgoed	€ 14.135
Cultuur en bibliotheken	€ 7.514

ECONOMIE

Economie	€ 9.943
Recreatie en toerisme	€ 5.827

BESTUUR

Provinciale Staten	€ 3.695
Kabinetszaken	€ 1.731
Strategie en bestuurlijke zaken	€ 12.403
Algemene middelen	€ 5.511
Reserves	€ 9.304
BEDRIJFSVOERING (overzicht overhead)	€ 58.935
TOTAAL UITGAVEN	**€ 525.382**

Voorwoord

In deze begroting leest u wat we het komende jaar gaan doen en willen bereiken. Na een algemene beschouwing in de inleiding, gaan we dieper in op de maatschappelijke opgaven en de activiteiten die de provincie hiervoor uitvoert.

Inwoners en ondernemers in de Provincie Utrecht proberen hun draai weer te vinden na een lange periode waarin corona een stempel op ons leven drukte. De begroting 2022 wordt deels nog getekend door de coronacrisis: zo worden specifieke steunmaatregelen in 2022 afgerond. De hoop van een ieder is gevestigd op een snelle normalisering van het leven door het afnemen van beperkende maatregelen.

Maar het toekomstbeeld is nog steeds onzeker: voor de cultuursector, de ontwikkeling van het openbaar vervoer en de ontwikkeling op de arbeidsmarkt. Die onzekerheid wordt versterkt door het ontbreken van een koers van een missionair kabinet voor de komende jaren. Ook gemeenten wachten op besluitvorming van een nieuw kabinet. Zij zitten nog steeds in financieel zwaar weer, voornamelijk vanwege de tekorten op het sociaal domein.

Als provincie anticiperen we op al deze onzekerheden en veranderende omstandigheden. En tegelijkertijd vragen de complexe en maatschappelijke opgaven waar we al aan werkten onverminderd om aandacht. Utrecht ontwikkelt zich verder: de verwachte groei in de provincie vergroot de druk op de ruimte. Dat vraagt om een integrale aanpak om een goed woon-, werk- en leefklimaat te realiseren, met behoud en versterking van de unieke Utrechtse kwaliteiten. Dit komt nadrukkelijk tot uiting in de doelen en activiteiten van de Programmabegroting 2022.

Die complexe en integrale maatschappelijke opgaven vragen om een sterk en wendbaar en betrokken bestuur, dat samenwerkt met haar inwoners, medeoverheden, partnerorganisaties en belanghebbenden en zorg draagt voor goede verhoudingen tussen de overheidslagen. We zoeken steeds vaker in een vroeg stadium de dialoog met inwoners op.

De Programmabegroting 2022 heeft een omvang van € 525 miljoen. Het is een sluitende begroting, waarin alle begrote inkomsten en uitgaven van de provincie voor het komende jaar zijn opgenomen. Voor een belangrijk deel staat deze begroting in het teken van de grote opgaven die voor ons liggen. Zoals de transities van energie, klimaatadaptatie en landbouw en de ombuiging naar een circulaire economie. Rapporten van bijvoorbeeld het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), waarschuwen voor de gevolgen van klimaatverandering. De gevolgen daarvan werden deze zomer concreet zichtbaar. In onze eigen provincie is de valwind in Leersum op 18 juni een recent en tastbaar voorbeeld. Dit onderstreept het belang van onze investeringen op deze opgave.

Met de bovenstaande koers houden we vast aan de inzet van het coalitieakkoord van 2019-2023: Nieuwe energie voor Utrecht. Met nieuwe energie en gericht op de toekomst blijven we inzetten op belangrijke punten uit het coalitieakkoord zoals het realiseren van 10.000 woningen per jaar, voortvarend aan de slag met duurzame energie en het realiseren van een fijne en gezonde leefomgeving voor de inwoners van de provincie Utrecht.
Uit de begroting en meerjarenraming blijkt dat de provincie Utrecht financieel gezond is. De begroting is structureel in evenwicht en we hebben voldoende weerstandsvermogen. Dit biedt ons een mooie basis om verder te werken aan onze doelstellingen. Wij zullen 2022 dan ook volop benutten, in de wetenschap dat de opgaven uit het coalitieakkoord nog niets van hun urgentie hebben verloren.

Kortom, we presenteren u een begroting met ambitie en met een breed langetermijnperspectief. Omdat we de noodzaak zien om samen hier de schouders onder te zetten.

College van Gedeputeerde Staten van Utrecht Utrecht, 28 september 2021

Hoofdstuk 1: De begroting op hoofdlijnen

1.1. Bestuurlijke inleiding

We komen uit een lastige periode met een grote impact op ons dagelijks leven. Iedereen probeert zijn draai weer te vinden. Terugkijkend heeft het verloop van de Covid-19 pandemie zich moeilijk laten voorspellen. Dit heeft geleid tot een onzeker toekomstbeeld voor bijvoorbeeld de cultuursector, de ontwikkeling van het Openbaar Vervoer en de voortgang van het hybride werken. Deze onzekerheid geldt ook voor veel gemeenten, die het ook nog eens financieel lastig hebben. Door het uitblijven van een regeerakkoord missen we richting op dossiers zoals stikstof en klimaat.

Ondanks deze onzekerheden is het afgelopen jaar duidelijk geworden dat de complexe en maatschappelijke opgaven waar we voor staan nog steeds urgent zijn. In al die opgaven keert de druk op de ruimte terug als grootste puzzelstuk. De puzzel kan alleen gelegd worden door samen te werken op alle onderwerpen: wonen mobiliteit, natuur, landbouw, cultuur en erfgoed, energietransitie, klimaat, economie, recreatie en toerisme, bodem, water en milieu en de sociale agenda. En met alle betrokkenen samen. En in dialoog met inwoners vanaf het begin.

Om hierin succesvol te zijn hanteren we een sturingsfilosofie: We bieden ruimte voor ontwikkelingen die passen bij de Utrechtse kwaliteiten, vanuit het principe: lokaal wat kan, provinciaal wat moet. En met de nadrukkelijke wens de doelen in samenwerking te behalen. Hierbij passen, afhankelijk van de opgave, verschillende rollen: stimuleren, participeren, realiseren en reguleren.

De Kadernota schetste al een beeld van de extra investeringen die nodig zijn om de opgaven en transities die op ons afkomen aan te pakken. Deze investeringen zijn inmiddels verwerkt in de voorliggende begroting. Enkele ontwikkelingen die na de Kadernota hebben plaatsgevonden worden in de begroting nader toegelicht, maar veranderen het geschetste beeld op hoofdlijnen niet.

We houden met deze begroting vast aan de koers van het coalitieakkoord uit 2019. Met de blik op de toekomst zetten we blijvend in op belangrijke prioriteiten zoals de woningbouwopgave, mobiliteitstransitie, energietransitie en versterking van onze natuur.

Bij het vormgeven en uitvoeren van onze ambities is de op 10 maart 2021 door Provinciale Staten vastgestelde Omgevingsvisie leidend. In de begroting zijn de ambities uit de Omgevingsvisie op de verschillende thema's dan ook terug te zien. In 2022 gaan we aan de slag met verschillende activiteiten om deze ambities te realiseren. Onderstaand een aantal aansprekende voorbeelden:

Stad en land gezond: Om ons groene kapitaal in evenwicht te houden met de andere ruimtevragers in het gebied, gaan we ook in 2022 verder met het programma Groen groeit mee. Voor het nieuwe programma Recreatie en Toerisme is 2022 het eerste jaar van uitvoering, waarbij we onder andere verbeteringen van de routenetwerken en Toeristische Overstappunten realiseren. Gezondheid krijgt extra aandacht in het plan gezond en veilig 2022-2025.

Klimaatbestending en waterrobuust: de komende jaren zetten we in op het verhogen en verstevigen van de Lekdijk met deelname in diverse projecten. Tegelijk stimuleren we de maatregelen voor een klimaatbestendige provincie voor de periode 2020-2023 via het Programma Klimaatadaptatie: "Op weg naar een klimaatbestendig Utrecht".

Duurzame Energie: De provincie wil zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO2-neutraal zijn. We zetten in op het stimuleren van energiebesparing, opwek van hernieuwbare energie en innovatie. 2022 staat in het teken van de uitvoering. Zo verwachten we dat energiecoöperaties in 2022, mede dankzij onze steun in de voorbereiding, een groot aantal energieprojecten (vooral zon-op-dak) realiseren.

Vitale steden en dorpen: De woningbouwopgave in de provincie Utrecht is zeer groot. Er is een versnellingsteam dat in 2022 inzetbaar is op complexe vraagstukken bij de ontwikkeling van woningen. Daarnaast wordt er een convenant duurzaam bouwen vastgesteld en ondertekend. In 2022 werken we verder aan een duurzame en toekomstbestendige economische structuur door uitvoering van de doelen

van de Utrecht Talenten Alliantie, gericht op de optimale aansluiting tussen onderwijs en een veranderende arbeidsmarkt.

Duurzaam, gezond en veilig bereikbaar: We zetten in op duurzame en slimme mobiliteit. Zo voeren we in 2022 onder andere een proef uit voor gratis OV buiten de spits voor ouderen.

Levend landschap, erfgoed en cultuur: in 2022 richten we met de provincies Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant het gemeenschappelijk orgaan Hollandse Waterlinies op, om de siteholder-rol voor dit nieuwe UNESCO-werelderfgoed invulling te geven. 2022 is ook het eerste jaar van uitvoering van het nieuwe streek- en kasteelmuseabeleid.

Toekomstbestendige natuur en landbouw: We geven een stevige impuls aan het behoud en herstel van de biodiversiteit en werken aan de stikstof- en bodemdalingsproblematiek. De Samenwerkingsagenda Landbouw blijft de basis voor onze inzet hierop. In 2022 en 2023 willen wij met het Bomenactieplan 600.000 bomen aanplanten in de provincie.

Deze ambities en opgaven kunnen we niet alleen verwezenlijken. Het vraagt om samenwerking en verbinding. Wij gaan hiervoor proactief in gesprek met onze partners vanuit een transparante en open bestuursstijl. De samenwerking met inwoners, (maatschappelijke) organisaties en andere overheden komt hierdoor steeds beter tot stand.
Met deze begroting kiezen we ervoor om, samen met onze partners, toekomstgericht aan de slag te gaan met het realiseren en waar mogelijk versnellen van de uitvoering van onze ambities.

Overzicht van lasten en baten

Totaal overzicht Begroting 2022				**Reserves**			
Omschrijving	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Storting**	**Onttrek.**	**Saldo**	**Totaal**
1. Ruimtelijke ontwikkeling	18.406	175	-18.231	0	1.700	1.700	-16.531
2. Landelijk gebied	83.510	5.184	-78.326	405	21.323	20.918	-57.408
3. Bodem, water, milieu	29.534	1.488	-28.046	1.108	177	-931	-28.977
4. Energietransitie	9.379	0	-9.379	100	0	-100	-9.479
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	89.138	1.268	-87.870	500	45.080	44.580	-43.290
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	166.417	27.358	-139.059	4.149	3.778	-371	-139.430
7. Cultuur en erfgoed	21.649	0	-21.649	0	1.245	1.245	-20.404
8. Economie	15.770	36	-15.734	3.042	0	-3.042	-18.776
9. Bestuur	17.828	354	-17.474	0	0	0	-17.474
10. Overzicht overhead	58.935	4.068	-54.867	0	0	0	-54.867
Subtotaal	**510.567**	**39.931**	**-470.636**	**9.304**	**73.303**	**63.999**	**-406.637**
Res. Algemene middelen	0	0	0	0	36.154	36.154	36.154
Stelposten	6.095	0	-6.095	0	0	0	-6.095
Algemene dekkingsmiddelen	-584	375.994	376.578	0	0	0	376.578
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-
Totaal begroting	**516.078**	**415.925**	**-100.153**	**9.304**	**109.457**	**100.153**	**0**
Mutatie reserves	9.304	109.457	100.153				
Begroting incl. reserves	**525.382**	**525.382**	**0**				

1.2 Samenvattende toelichting per programma

Een fijne en gezonde leefomgeving
Een provincie waar iedereen prettig en gezond kan wonen, werken en leven, en waar de maatschappelijke ontwikkelingen in goede balans zijn met de Utrechtse kwaliteiten. Dat is het doel waar we bij ruimtelijke ontwikkeling voor gaan.

Ons ambitieniveau is hoog, zowel inhoudelijk als ook voor onze manier van werken. Om te kunnen groeien én de kernkwaliteiten van Utrecht te behouden, moeten de ontwikkelingen van ons stedelijk en landelijk gebied gecontroleerd en in onderlinge samenhang plaatsvinden. Dit vraagt om visie en duidelijke provinciale ambities inzake duurzame energie, wonen en werken, bereikbaarheid, groenontwikkeling, landbouw, cultuurhistorie, bodem- en waterkwaliteit, natuur, recreatie en toerisme, gezonde en veilige leefomgeving, circulariteit en klimaatadaptatie. Dit is onder andere vastgelegd in de Omgevingsvisie waar we sinds 1 april 2021 mee werken. We werken in 2022 verder aan het doorvertalen van de omgevingsvisie naar programma's en onze manier van werken, zoals het programma Gezond en veilig 2022-2025, waarin we een werkwijze opnemen om gezondheid in alle beleidsterreinen te integreren.
In 2022 ronden we de evaluatie af van de eerste cyclus regionaal programmeren wonen en werken. De ervaringen worden benut bij het vormgeven van het proces en aanpak van de jaarlijkse actualisatie van het programma. Door het programma jaarlijks te actualiseren hebben we een flexibele aanpak en kunnen we jaarlijks nieuwe locaties toevoegen voor wonen en werken.

De woningbouwopgave in onze regio is enorm, zowel op korte als op lange termijn. Om als provincie het groene, gezonde en innovatieve middelpunt van Nederland te blijven, is een gezonde woningmarkt noodzakelijk. De ambitie in het Coalitieakkoord 2019-2023 is het realiseren van 10.000 woningen per jaar, met een streven naar minimaal 50% in het sociale en middeldure segment. Als provincie zijn we één van de partijen die nodig zijn om voldoende woningen te realiseren. De provincie heeft hierbij vooral een agenderende, stimulerende, faciliterende en monitorende rol: we zijn aanjager, verbinder en kennisdeler. Daarbij is er sinds eind 2021 een versnellingsteam dat inzetbaar is op complexe vraagstukken bij de ontwikkeling van woningen. Belangrijk uitgangspunt bij de bouwopgaven is dat we deze woningen duurzaam willen realiseren. In samenwerking met gemeenten, waterschappen en bouwbedrijven maken we hiervoor zo mogelijk bovenwettelijke afspraken voor de normering woningbouw, deze leggen we vast in het convenant Duurzaam bouwen. We creëren daarmee een helder speelveld en een impuls voor circulair en duurzaam bouwen. Verder continueren we de inzet die we hebben vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma woningbouw 2021 t/m 2024.

Samenwerking met andere overheden en met onze omgeving is van groot belang bij het behalen van onze provinciale doelen. In 2022 werken we verder aan het gebiedsgericht en omgevingsgericht werken, onder andere met behulp van het Netwerk Omgevingsgericht Werken. We verbinden de provinciale opgave met die van de individuele gemeenten en die van de regio, aan de hand van een gezamenlijke Omgevingsagenda met gemeenten. We werken in verschillende samenwerkingsverbanden aan de ruimtelijke opgave waar we voor staan. Dit doen we onder andere in de Omgevingsagenda landsdeel Noordwest, in NOVI-gebied het Groene Hart, door middel van verstedelijkingsstrategieën en in het programma Groen Groeit Mee.

Mooie natuur en een duurzame landbouw
Het belang van bomen en bos neemt meer en meer toe en speelt een belangrijke rol in onze samenleving. Daarom bieden wij Provinciale Staten in 2022 een strategisch bosbeleid aan. In 2022 en 2023 willen wij met het Bomenactieplan 600.000 bomen aanplanten in de provincie. Wij willen een voorbeeld stellen door in 2022 te starten met de inzet van provinciale grond om een bos van 5 ha te realiseren. Met de aanpak Biodiversiteit in Stad en Dorp stellen we subsidiemogelijkheden open voor verhoging van de biodiversiteit in de gebouwde omgeving.
Wij ondersteunen de partnerorganisaties bij het begeleiden van groene vrijwilligers en het betrekken van burgers bij natuur en landschap. In het project Groen doet Goed is de doelstelling om in 8 Utrechtse gemeenten meer dan 8000 kinderen te laten deelnemen aan natuuractiviteiten. Deze groene projecten sluiten goed aan bij het programma Groen Groeit Mee, waarin we zorgen dat de groene kwaliteiten meegroeien met de andere ontwikkelingen als wonen en mobiliteit binnen de provincie.

De landbouw speelt een belangrijke rol als voedselproducent en beheerder van het landelijk gebied. De provincie streeft naar een duurzame én vitale landbouw. De realisatie van een aantal grote maatschappelijke opgaven, onder

meer biodiversiteit, stikstof en bodemdaling, in combinatie met een rendabele landbouw vormt voor de komende jaren een grote opgave. De Samenwerkingsagenda Landbouw (SAL) blijft de basis vormen voor de inzet van de provincie. We blijven in 2022 plattelandscoaches aanbieden aan agrariërs en continueren onze samenwerking in de Regio Deal Foodvalley. De proeftuin kringlooplandbouw, het project Duurzame Landbouw Met Natuur (DLMN) en de provinciale Voedselagenda dragen bij een aan de transitie naar een circulaire en klimaatneutrale landbouw. Ook een goede benutting van de Europese (POP) gelden is hiervoor van belang. In 2022 bereiden we het vervolg op POP3 voor: het nieuwe Nationaal Strategieplan (GLB-NSP) voor de periode 2023-2027.

Wij versterken het robuuste natuurnetwerk (NNN) door in 2022 te starten met de uitvoering van verschillende varianten bij de realisatie van de groene contour, bijvoorbeeld in de uiterwaarden met accent op natuur en in overige gebieden in combinatie met de landbouwfunctie of met de aanleg van een voedselbos. In 2022 geven wij een stevige impuls aan behoud en herstel van de biodiversiteit in onze provincie. Om de Natura 2000-gebieden in stand te houden werken we in 2022 aan een provinciale instrumentenkoffer voor het tegengaan van stikstofuitstoot en het bieden van een helder toekomstperspectief voor grondgebruikers. Hierin ligt een relatie met de Samenwerkingsagenda Landbouw en de uitwerking daarvan. Voorbeelden van uit te werken instrumenten zijn een grondstrategie en stimulerende maatregelen, bijvoorbeeld in de vorm van een subsidieverordening. Ook zetten we via de uitvoering van het landelijke Programma Natuur in op versterking en verbetering van deze gebieden zodat ze robuuster zijn voor de uitstoot van stikstof.

Bij de realisatie van de uitbreiding van het Natuurnetwerk Nederland hebben we al een aantal jaren op rij een achterblijvend resultaat voor functieverandering en inrichting. Ook voor 2022 is het een stevige ambitie om de opgave te realiseren. In een aantal natuurgebieden verwachten we de inrichting in 2022 af te ronden. We kijken nadrukkelijk op welke wijze we onze instrumentenkoffer verder moeten opladen of aanpassen om deze opgave in 2022 te kunnen realiseren Voor de opgaven in het landelijk gebied stellen we in 2022 een uitvoeringsstrategie op.

Wij versterken de leefbaarheid in het landelijk gebied door het ondersteunen van lokale initiatieven en door voortzetting van de ondersteuning van Kern met Pit.

Een gezonde, klimaatbestendige, veilige leefomgeving en schoon water
Om Utrecht nu en in de toekomst een leefbare plek te laten blijven, willen we de gevolgen van het veranderende klimaat zo veel mogelijk beperken. We werken samen met de waterschappen en gemeenten aan maatregelen tegen droogte, hitte, en overstroming bij hevige neerslag. De komende jaren zetten we in op het verhogen van de omgevingskwaliteit bij de dijkversterkingen van de Nederrijn- en Lekdijk met deelname in de projecten Grebbedijk, Sterke Lekdijk en SAFE (Streefkerk-Ameide Fort Everdingen). Tegelijk stimuleren we de maatregelen voor een klimaatbestendige provincie voor de periode 2020-2023 via het Programma Klimaatadaptatie: “Op weg naar een klimaatbestendig Utrecht”.

In 2022 blijven we via verschillende sporen werken aan schoon en voldoende oppervlakte- en grondwater met een aanpak gericht op een duurzame en doelmatige zoetwatervoorziening voor mens, landbouw en natuur. We zetten in op de doelen binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW) en hebben daarnaast ook oog voor nieuwe uitdagingen, zoals opkomende stoffen en medicijnresten in (grond)water (bestrijdingsmiddelen, pfas).
Het regionale bodem- en watersysteem is een belangrijke drager voor de bovengrondse ruimtelijke ontwikkelingen. We verbeteren het systeem continue en anticiperen op de maatschappelijke opgaven. Toekomstige veranderingen en ontwikkelingen vragen om het behoud van een duurzaam evenwicht tussen benutten en beschermen op provinciaal niveau.

In 2022 dragen we bij (inhoudelijk en/of financieel) aan diverse landelijke onderzoeks- en pilottrajecten die tot doel hebben de kennis over bodemdaling en broeikasgasuitstoot te vergroten teneinde deze uiteindelijk via het nemen van maatregelen te kunnen verminderen. De verzamelde kennis wordt bijeengebracht en ingebracht in de landelijke trajecten en toegepast in (nieuw te starten) gebiedsprocessen. Tevens zijn in 2022 in elk geval de gebiedsprojecten Kortrijk-Portegen en Groot Wilnis-Vinkeveen in uitvoering, waarin bodemdalingremmende maatregelen worden genomen. Ook lopen er gebiedsprocessen waar in 2022 waarschijnlijk nog geen maatregelen in uitvoering zijn, zoals Zegveld, Waardassakker-Botshol en kavelruil Harmelen-Kamerik. Met deze kennisontwikkeling en de gebiedsprocessen hebben we tot doel de provinciale doelstelling van 50% reductie van de bodemdaling te behalen.

Sneller naar duurzame energie, voor iedereen
De provincie wil zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO2-neutraal zijn. Dat betekent ook een CO2-neutrale energievoorziening. Het realiseren van deze ambitieuze doelstelling is een gezamenlijke opgave van het Rijk, provincies, gemeenten en andere partijen uit het Klimaatakkoord. Wij dragen hieraan bij door het stimuleren van energiebesparing, opwek van hernieuwbare energie en innovatie. Via de aanpak inclusieve energietransitie stimuleren we dat iedereen mee kan doen. Zelf geven we het goede voorbeeld door onze bedrijfsvoering te verduurzamen.

Het jaar 2022 staat in het teken van de uitvoering. Voorgaande jaren is door provincie, gemeenten en het Rijk veel voorbereidend werk verricht. Denk bijvoorbeeld aan het opstellen van de transitievisies warmte door gemeenten, de Regionale Energiestrategieën (RES), de provinciale aanpak inclusieve energietransitie maar ook aan het ontwikkelen van een ondersteunende infrastructuur zoals het Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties, Energie voor Utrecht (ondersteuning energiecoöperaties) en onze eigen Uitvoeringsverordening subsidies Energietransitie.

Ook initiatiefnemers van energieprojecten hebben niet stil gezeten. Er komen steeds meer initiatieven uit het veld in de uitvoeringsfase. We verwachten dat energiecoöperaties in 2022, mede dankzij onze steun in de voorbereidende fase, ruim 40 energieprojecten (vooral zon-op-dak) gaan realiseren. Hierbij wordt onze aanpak voor een inclusieve energietransitie in de praktijk toegepast. Dat gebeurt ook bij collectieve aanpakken in wijken waar gemeenten aan de slag gaan met de warmtetransitie. Het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed is in 2022 volledig operationeel en zal 100 organisaties begeleiden bij de verduurzaming van hun gebouwen. Verenigingen van Eigenenaren kunnen hiervoor in 2022 terecht bij de uitvoeringsorganisatie DVVE die met steun van de provincie is opgericht door de ROM Utrecht Region.

Om onze provinciale doelstelling van 55% hernieuwbare elektriciteit in 2030 te realiseren, moeten we meters maken in de uitvoering van de RES'en voor de regio's U16, Amersfoort en Foodvalley. Samen met gemeenten, netbeheerder, initiatiefnemers en belanghebbenden werken we de zoeklocaties voor zonne- en windenergie verder uit tot concrete projectlocaties zodat uiterlijk medio 2022 de planologische procedures gestart kunnen worden. Voor zon op dak zullen we ons gezamenlijk inspannen om het realisatietempo te verhogen. Medio 2022 maken we een tussenbalans op en brengen we in beeld of de inzet van provinciale ruimtelijke instrumenten op specifieke locaties wenselijk of noodzakelijk is. Op het gebied van grootschalige hernieuwbare warmtebronnen verwachten we meerdere nieuwe initiatieven te kunnen ondersteunen. Nieuw in 2022 is de provinciale regierol voor de regionale energie-infrastructuur. In samenwerking met de netbeheerder, gemeenten, het Rijk en andere partners geven we invulling aan deze nieuwe rol en starten we met de ontwikkeling van een integrale programmatische aanpak.

Door onderzoek en innovatie zoeken we naar manieren om energiebesparing en duurzame opwek, sneller, inclusiever, goedkoper en circulair te realiseren. In 2022 willen we vier energie-innovaties beproeven binnen thema's die belangrijk zijn voor de energietransitie in de provincie Utrecht, zoals energiedistributie voor elektrische voeren vaartuigen, warmtenetten en geïntegreerde energie-infrastructuur (inclusief opslag). Ten slotte, geven we zelf het goede voorbeeld door de installatie van zonnepanelen op een deel van ons vastgoed en door een pilot met een 'solar carport' op één van onze carpoolplaatsen.

Gezonde, veilige en duurzame mobiliteit
De provincie Utrecht werkt aan een goede en duurzame bereikbaarheid in een gezonde en verkeersveilige omgeving. Een goede bereikbaarheid is een essentiële voorwaarde voor de groei van het aantal inwoners en bezoekers van de provincie en voor de regionale economie. We staan voor de uitdaging het mobiliteitssysteem binnen Utrecht slimmer te benutten en tegelijkertijd de kwaliteit van het bestaande systeem te verbeteren.

De Provincie wil het fietsgebruik stimuleren en van Utrecht dé fietsregio van Europa te maken. Daarom werken we ook in 2022 aan een veilig, comfortabel en snel regionaal fietsnetwerk, met snelfietsroutes en voldoende stallingsplekken bij stations en bushaltes. Nadat we al met de U10/U16 regio en regio Amersfoort intentieovereenkomsten hebben getekend over de realisatie van fietsprojecten willen we in 2022 soortgelijke afspraken maken met de gemeenten uit de regio Foodvalley. Bij de realisatie van negen snelfietsroutes nemen we een stevige regierol. De planning is om in 2022 voor nog eens 4 snelfietsroutes uitvoeringsovereenkomsten te ondertekenen met de betrokken wegbeheerders. In 2022 werken we diverse verkenningen uit op de thema's veilige

oversteken, verbeteren verlichting en de breedte van fietspaden. Daarnaast zetten we in op stallingen en innovaties. Ook zetten we in op fietsstimulering. Zo werken we in 2022 de langere termijnstrategie voor fietsstimulering verder uit en geven we een vervolg aan de regionale 'ik fiets' campagne.

We zetten in op duurzame en slimme mobiliteit. Daar horen naast stimulering van de fiets en het OV het dynamisch regelen van het verkeer samen met andere wegbeheerders en het maken van afspraken met werkgevers en onderwijsinstellingen over slimmer verplaatsen bij. Dit doen we onder andere samen met het Rijk en de gemeenten Utrecht en Amersfoort in het programma Goed op Weg. De ervaringen die massaal worden opgedaan met thuiswerken tijdens de COVID-19 crisis zijn in dat geval een kans. Onder ander voor het Utrecht Science Park kijken we samen met de gemeente Utrecht en gebiedspartijen naar die kansen.

Veilig, efficiënt en duurzaam beheer en onderhoud van wegen is essentieel voor het bereikbaar houden van de provincie Utrecht. Voor de ruim 300 kilometer provinciale wegen, parallelwegen en fietspaden gebeurt dit sober en doelmatig. Hiervoor hanteren we een multimodale, trajectgewijze aanpak. De focus lag de afgelopen jaren vooral op bereikbaarheid en veiligheid, de leefbaarheid raakte wat onderbelicht. Dit willen we de komende jaren meer in evenwicht brengen, door minder in te zoomen op een traject of knelpunt en meer te kijken naar het netwerk als geheel. Dit doen we specifiek in het Netwerkperspectief provinciale wegen 2040 wat in 2022 vastgesteld zal worden; hierin nemen we ook een afwegingskader voor snelheden op. Wat betreft verkeersveiligheid continueren we onze meerledige aanpak gericht op het verbeteren van infrastructuur, educatie en handhaving. Hierbij hanteren we een data en risicogestuurde aanpak. Om een kwaliteitsverbetering op belangrijke knooppunten te realiseren, participeren wij in concrete projecten of treden wij op als trekker in de voorbereiding.

Voor een betere bereikbaarheid wat betreft goederenvervoer maken we een aanpak om het kwaliteitsnet goederenvervoer op onderdelen te verbeteren en gaan we data over goederenvervoer delen. Met regionale partners werken we aan een netwerk van clean energy hubs langs goederencorridors, zodat we schoner vervoer stimuleren. Ook stimuleren we de modal shift (van weg naar water, van vies naar schoon en door bundeling), zoals in de stadsdistributie en de bouwlogistiek.

Utrecht, als een van de meest aantrekkelijke en economisch sterke gebieden van Nederland, is tevens de snelst groeiende regio van Nederland. Dit leidt tot een grote vraag naar nieuwe woon- en werklocaties en een sterke toename in regionale mobiliteit. Vanuit het programma U Ned werken we samen met het Rijk en regionale partners via een aantal programmalijnen aan realisatie van het ontwikkelperspectief Utrecht Nabij. Hiermee zorgen we voor uitwerking van de ambitie om de verstedelijkingsopgave in samenhang met leefbaarheid en benodigde mobiliteitsinvesteringen vorm te geven. In 2022 werken we zowel de programmalijnen voor de middellange als de lange termijn verder uit.
Voor de kortere termijn richten we ons op uitvoering van maatregelen in de mobiliteitstransitie. Dit doen we in de Korte Termijn Aanpak (maatregelen voor gedragsbeïnvloeding, zoals de werkgeversaanpak en de doelgroepenaanpak) en in de voorbereiding en uitvoering van de fiets- en OV-maatregelen uit het No Regretpakket van U Ned.

Ruim baan voor Openbaar Vervoer
De verwachte groei van het aantal woningen en inwoners in Utrecht vraagt om een opschaling van het mobiliteitssysteem met grote investeringen. Om de steden en dorpen bereikbaar, leefbaar en veilig te houden, kiest de provincie voor verbetering van het openbaar vervoer. Doel is een afname van autoverkeer en een groei van het OV-gebruik. De beoogde groei van 20% tot en met 2023 ten opzichte van 2018 is achterhaald vanwege de gevolgen van Covid-19. Wanneer er weer een stabiele en beter voorspelbare OV-situatie ontstaat, wordt weer een groeiprognose worden opgesteld. Eerst moet nu hard gewerkt worden aan de terugkeer van de reizigers.

Door de coronamaatregelen is het gebruik van het openbaar vervoer in onze provincie echter ingrijpend gewijzigd. Tijdens de eerste golf van de coronacrisis is het aantal reizigers fors gedaald en daarmee de reizigersopbrengsten. Na een voorzichtig herstel van het OV-gebruik in het najaar van 2020 volgde de tweede Coronagolf begin 2021. Deze tweede golf kwam weer inclusief reisbeperking en teruglopend OV-gebruik. Inmiddels is dankzij de verhoogde vaccinatiegraad en de daarmee samenhangende versoepelingen in het reisadvies het herstel van het OV-gebruik ingezet. In juni 2021 zaten we weer boven de 50% van het reguliere reizigersaanbod. In 2022 verwachten we een verdere stijging van het aantal reizigers. De verwachting is dat we nog enkele jaren nodig hebben om helemaal terug te keren op het niveau van voor de coronacrisis.

Als opdrachtgever voor het OV heeft de provincie doelbewust en volgens landelijke afspraak het OV-aanbod grotendeels in stand gehouden tijdens Corona, om de beschikbaarheid van deze vitale dienst te borgen. Zo spannen we ons gezamenlijk met alle decentrale ov-autoriteiten, de vervoerders en het Rijk in om het OV overeind te houden. Er zijn landelijke afspraken gemaakt over een Rijksvergoeding voor de teruggelopen reizigersinkomsten tot tenminste 1 september 2022. Op basis hiervan worden momenteel met de vervoerders afspraken gemaakt over het vervoersaanbod in 2022. Praktisch komt het erop neer dat het OV-aanbod in 2022 vrijwel onveranderd blijft ten opzichte van 2021.

In de begroting 2021 en het meerjarenperspectief 2021-2023 is in totaal € 1 mln. gereserveerd voor een proef gratis OV buiten de spits voor ouderen. De proef stond gepland voor de periode 1 september 2020 tot eind 2021. Door de coronacrisis en de reisbeperkingen voor ouderen is de startdatum opgeschoven. In de tweede helft van 2021 pakken we de voorbereiding van de proef weer op met als doel deze in het voorjaar van 2022 alsnog te starten.

Een sterk aanbod van cultuur en erfgoed
We ronden de uitvoering van het Steunpakket Cultuur en Erfgoed af, gericht op innovatie en extra aandacht voor onze partnerinstellingen. Het onder invloed van de COVID-19 crisis verbeterde netwerk met gemeenten en de sector blijven we versterken, met name via de samenwerking de culturele stedelijke regio Utrecht.

Begin 2022 richten we conform de Wet gemeenschappelijke regelingen met de provincies Noord-Holland, Gelderland en Noord-Brabant het gemeenschappelijk orgaan Hollandse Waterlinies op, om de siteholder-rol voor dit nieuwe UNESCO-werelderfgoed invulling te geven. We ontwikkelen en ondertekenen een nieuwe Pact van Ruigenhoek, met de Utrechtse partners van de Hollandse Waterlinies. En voor diverse gebieden hebben we met planvorming, ontwikkeling en uitvoering de kwaliteit van de waterlinies verder versterkt.

Een sociale en gezonde economie
De provincie wil met economische ontwikkeling bijdragen aan het bereiken van maatschappelijke doelen en daarmee aan de brede welvaart. De regionale samenwerking op economisch vlak is volop in ontwikkeling; we lichten er een viertal belangrijke ontwikkelingen uit voor het komende jaar.

In 2021 is het regionale economische ecosysteem voor innovatie verder versterkt met de komst van de ROM Regio Utrecht en de andere invulling van de Economic Board Utrecht. In 2022 zal de provincie samen met de ROM en de EBU en andere partners mede zorgdragen voor het goed faciliteren, verder uitbouwen en benutten van deze samenwerking. Met als doel het versterken van innovatie, het verder verbeteren van de concurrentiekracht en complementariteit met andere regio’s om zo bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.

De arbeidsmarkt is volop in beweging, na jaren van corona is nu weer sprake van grote en toenemende tekorten in bepaalde cruciale sectoren. In 2021 is met alle betrokken partijen in de regio een Utrecht Talenten Alliantie (UTA) gevormd (voorheen Human Capital Agenda), die zich richt op het bouwen van een regionale infrastructuur voor de arbeidsmarkt die tekorten moet oplossen en ieders talent op de arbeidsmarkt benut. Het provinciale beleid gericht op het versterken van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt zal voortaan gericht zijn op de overkoepelende regionale doelen. De UTA werkt aan een meerjarenplan; 2022 zal voor de provincie in het teken staan van het faciliteren van een goede uitvoering van de doelen van de Utrecht Talenten Alliantie, zodat zo veel mogelijk mensen zich kunnen (om)scholen, ontwikkelen en indien gewenst overstappen van de ene naar de andere sector.

Ook op het terrein van werklocaties zijn in 2021 belangrijke voorbereidende stappen gezet die in 2022 verder zullen worden uitgevoerd. Zo ligt er een plan om met hulp van de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) te zorgen voor intensivering en verduurzaming van bedrijventerreinen. Hard nodig gezien de schaarse ruimte die we in de provincie tot onze beschikking hebben. Dit is een majeur en langjarig project, waar we vanaf 2022 van start mee willen gaan. Dit vraagt nog de nodige inspanning om samen met gemeenten, de OMU, bedrijven en andere marktpartijen goede afspraken te maken. Hierbij is een nauwe relatie met het regionaal programmeren.

Onder al deze economische ontwikkelingen ligt de cruciale noodzaak de manier van produceren en consumeren van goederen en diensten om te vormen van een lineaire naar een circulaire economie. In 2022 zetten we in nauwe

samenwerking met andere Utrechtse decentrale overheden stappen op het gebied van circulair inkopen en aanbesteden, de monitoring van grondstofstromen, experimenten met het grondstoffenpaspoort en komen we tot een convenant voor Duurzaam bouwen.

Recreatie en toerisme
Voor het nieuwe Programma Recreatie en Toerisme is 2022 het eerste jaar van uitvoering. Door groei van de Utrechtse bevolking groeit ook de behoefte aan mogelijkheden om te recreëren. We realiseren verbeteringen van de routenetwerken en Toeristische Overstappunten. Ook versterken we de organisatie en samenwerking op het gebied van recreatie en toerisme. De besluitvorming over de nieuwe samenwerking voor recreatieterreinen (schappen) én implementatie in de verschillende organisaties wordt eveneens afgerond.
We helpen de sector met verder herstel na corona, vanuit de strategische keuzes om bezoek te spreiden in ruimte en tijd. Wij richten ons op duurzaam zakelijke toerisme als onderdeel van het profiel gezond stedelijk leven.

Een sterk, wendbaar en betrokken bestuur
De complexe en integrale maatschappelijke opgaven in de samenleving vragen om een sterk en wendbaar bestuur, dat inzet op samenwerking en goede verhoudingen tussen de overheidslagen. Een integrale en verbindende benadering is nodig om de opgaven goed te kunnen aanpakken.

Als provincie zetten we in op goede relaties en het verbeteren van de slagvaardigheid van samenwerkingen met gemeenten en waterschappen, mede via de uitvoering van het programma Sterk Utrechts Bestuur. In 2022 bieden we de nieuwe Nota Strategisch Samenwerken (voorheen Nota Verbonden Partijen) aan PS. De nota biedt handreikingen hoe we met onze samenwerkingspartners omgaan en hoe we onze rol kunnen invullen. Via het Werkprogramma Participatie voor en door de provincie Utrecht zoeken we in een vroeg stadium de dialoog met inwoners. Ook de samenwerking binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) draagt bij aan het ontwikkelen van netwerken en het realiseren van draagvlak voor gewenste ontwikkelingen. Het Utrechts Aanbod biedt een regionale agenda voor belangenbehartiging richting Den Haag. We voeren de Europastrategie 2020-2023 uit om te zorgen dat de EU als bestuurslaag optimaal bijdraagt aan onze provinciale opgaven. Ook in het Interbestuurlijk Toezicht zoeken we meer de dialoog op. De verslechterde financiële situatie van gemeenten door met name de druk op het sociale domein maakt daarnaast dat op alle IBT-domeinen een intensiever contact tussen toezichthouder en toezichtontvanger noodzakelijk is.

Voor 2022 kijken we op strategisch niveau verder vooruit, door te werken aan ‘Groeisprong 2040’. Hierbij worden inhoudelijke en financiële toekomstbeelden met de bijbehorende gevolgen uitgewerkt, op basis waarvan afwegingen en keuzes gemaakt kunnen worden. Dit draagt ook bij aan het vergroten van het strategisch vermogen van de provincie. Het is van belang om in een veranderende samenleving de goede dingen te (blijven) doen. Er wordt gewerkt aan een strategennetwerk, om relevante verbindingen te leggen, op te treden als denktank en om inzichten te vertalen naar de eigen domeinen en opgaven.

In samenwerking met onze landelijke en regionale partners leveren we onze bijdrage aan de gezamenlijke circulaire ambities. We verankeren circulariteit in programma’s en projecten van de provincie, bijvoorbeeld bij wonen en mobiliteit. Ook wordt in 2022 een concrete uitvoeringsagenda voor de Sociale Agenda opgesteld.

Robuust financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering
In 2021 zijn diverse verbetertrajecten ingezet. Het programma Versterken financiële functie is inmiddels afgerond. Dit vormt de basis om de lijnorganisatie door te ontwikkelen. De digitalisering van onze processen gaat door, bijvoorbeeld met automatisering en robotisering van het invoeren van gegevens, de uitbouw van de BI-tool voor managementinformatie en het vernieuwen van diverse systemen voor financiën en personeelsbeheer/E-HRM, workflowmanagement, contractbeheer en archiefbeheer. Regionaal en interprovinciaal werken we verder aan innovatie zoals Digital Twin toepassingen uit SlimCity 2025. Op verschillende fronten wordt het beheer van onze processen versterkt, met het doel om de rechtmatigheid, risicomanagement, informatieveiligheid en privacy te waarborgen en de kwaliteit van onze dienstverlening verder te verhogen. We ondersteunen onze organisatie in het steeds beter in control komen door aanscherping van de “control-kolom” in onze organisatie, het uitvoeren van audits en het volgen van de implementatie van de verbetervoorstellen die daaruit voortkomen.

Met het project BV Beter verbeteren we het samenspel en het evenwicht tussen de primaire afdelingen en de ondersteunende bedrijfsvoering. De lijn die in 2021 is ingezet wordt daarmee in 2022 doorgezet. Waar nodig en

mogelijk vergroten we de kwaliteit van de uitvoering van bedrijfsvoeringstaken verder, verminderen we de kwetsbaarheid en de kosten. Met onze Utrechtse Personeelsplanning, hybride werken en aandacht voor vitaliteit en duurzame inzetbaarheid werken we lerend en leren we al werkend om als organisatie continu in te spelen op de blijvend veranderende samenleving. Het afgelopen jaar is met succes ingezet op het werven van nieuwe eigen medewerkers, waarmee onze organisatie verder is versterkt om gesteld te staan voor onze maatschappelijke opgaven. In 2022 zetten wij de lijn voort daar waar nodig, mogelijk en passend om onze organisatie te versterken en de afhankelijkheid van inhuur te verminderen.

In onze communicatie anticiperen we op deze veranderingen. We werken aan de verbetering van onze dienstverlening, toegankelijkheid en het meer in verbinding komen met inwoners. We maken onze P&C producten meer toegankelijk voor een breder publiek door het verhaal achter te cijfers te laten zien. De maatschappelijke ontwikkelingen, de opgaven waar we voor staan en de rol die wij als provincie hierin spelen verwerken we in concrete en begrijpelijke verhalen die dicht bij de inwoners staan en aansluiten bij de interesse vanuit de samenleving.

Met ingang van 2022 zal het College een rechtmatigheidsverantwoording opnemen in de jaarrekening. De wetswijziging daartoe en nadere uitwerking in regelgeving en verslaglegging zijn in voorbereiding. In de paragraaf bedrijfsvoering zal een nadere toelichting worden opgenomen van de door het College in de rechtmatigheidsverantwoording gerapporteerde materiële afwijkingen (onrechtmatigheden en onduidelijkheden). Ook zal de paragaaf bedrijfsvoering in worden gegaan op de interne beheersing en verbeteringen die in dat kader in gang zijn en worden gezet. De verbijzonderde interne controle wordt daartoe verder ingericht en toegerust om het College comfort te geven over de mate waarin de organisatie (financieel) rechtmatig handelt. We zullen Provinciale Staten hierover informeren met een informatiesessie en provinciale regelgeving (verordeningen, normenkader en controllerstatuut) passen we erop aan.

1.3 Brede Welvaart in Utrecht

In het coalitieakkoord 2019-2023 is vastgelegd dat de provincie streeft naar brede welvaart voor iedereen. We willen de vooruitgang van Utrecht niet alleen afmeten aan economische groei, maar bovenal aan vorderingen op het gebied van duurzaamheid in brede zin: welzijn van mensen (people), balans in de natuur (planet), en inclusieve economie (profit).
En de resultaten worden dan niet alleen in het hier en nu bezien, maar ook op de effecten voor later en elders.

In paragraaf 3.9 van de Begroting wordt nader ingegaan op de Brede Welvaart. In deze paragraaf wordt de regionale Monitor Brede Welvaart van het CBS gebruikt als basis. Dit garandeert consistentie in de dataverzameling en vergelijkbaarheid met andere regio's en op landelijk niveau. De indicatorenset omvat per september dit jaar 42 indicatoren.

In de analyse komt Utrecht naar voren als een provincie met een hoge brede welvaart. Inwoners zijn bovengemiddeld gezond, hoogopgeleid, vermogend en tevreden met hun woning. De werkloosheid is laag is en inwoners kunnen relatief gemakkelijk een baan vinden. Voor ondernemers heeft dat als keerzijde dat zij bovengemiddelde krapte op de arbeidsmarkt ervaren. Men heeft bovengemiddeld veel vertrouwen in instituties en in elkaar, en verricht vaker dan gemiddeld vrijwilligerswerk. De afstand tot voorzieningen zoals scholen en openbaar groen is gemiddeld kleiner dan in andere provincies.

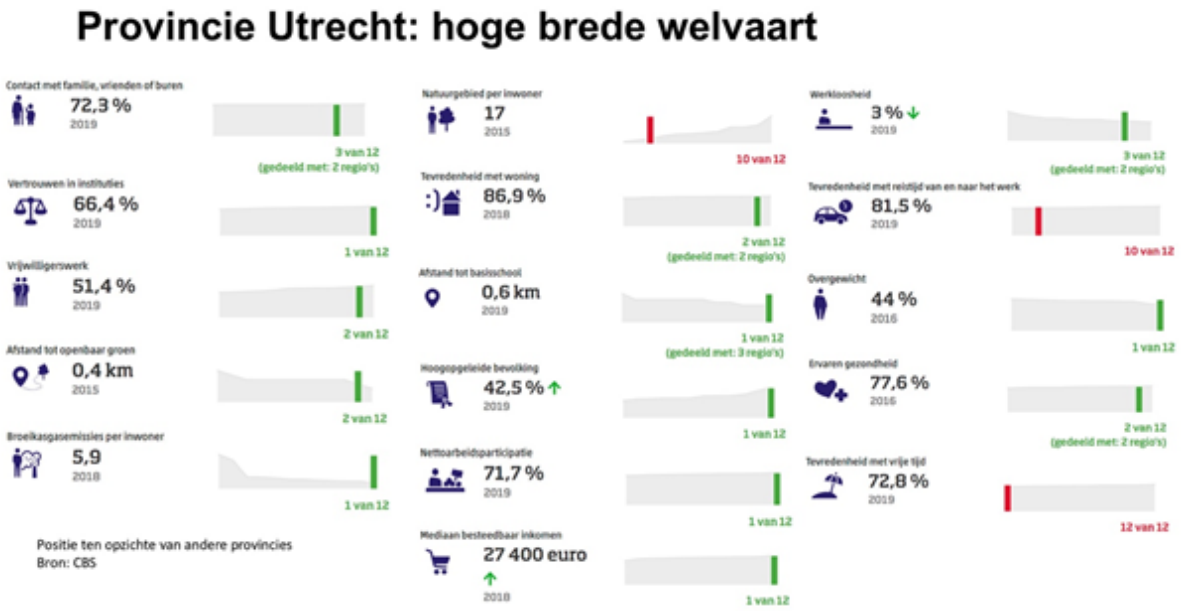

Er zijn ook aspecten waar Utrecht minder goed scoort dan andere provincies. Inwoners van Utrecht zijn minder tevreden dan andere Nederlanders over de reistijd van en naar werk. En ook op het punt van tevredenheid met de vrije tijd scoort Utrecht onderaan de lijst van 12 provincies. Het gemiddeld vermogen dat aan zonnepanelen op Utrechtse daken ligt, is lager dan in andere regio's - al stijgt dat vermogen wel. Het percentage natuur- en bosgebied als aandeel van het totale landoppervlak ligt sinds 1995 stabiel op 15% (iets boven het landelijke cijfer), maar het aandeel bebouwd terrein ligt met 16,6% fors boven het landelijke aandeel van 10,7%. Ook ligt de gemiddelde schuld per huishouden met €128.800 in Utrecht aanmerkelijk boven het landelijk gemiddelde (€109.200). Hier kan een relatie liggen met de hoge gemiddelde woningprijs in de regio in combinatie met het hoge gemiddelde inkomen.

Utrecht scoort ten opzichte van andere provincies relatief gunstig op het vlak van emissies van fijnstof en broeikasgassen, zeker in het perspectief van de hoge bebouwingsdichtheid en fijnmazige infrastructuur. De trend is ook positief, richting verdere verlaging.

In onderstaand overzicht wordt de Brede welvaart van Utrecht gescoord op 7 aspecten: Milieu, Welzijn, Materiële welvaart, Gezondheid, Arbeid en vrije tijd, Wonen, Samenleving en Veiligheid. Het zogenaamde Wiel is interactief te bekijken op de website van het CBS Brede Welvaart.

Hier & nu, regio: Utrecht

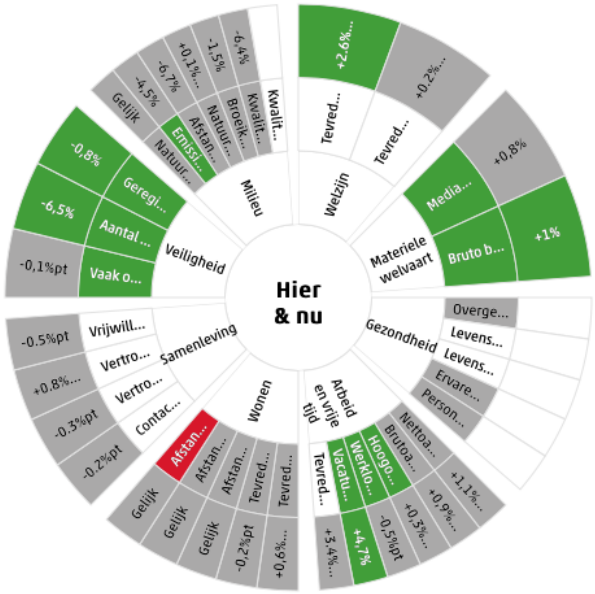

In de binnenste ring van het wiel is de trendmatige ontwikkeling in de jaren 2012-2019 aangegeven. In de buitenste ring is de meest recente verandering van jaar op jaar weergegeven. Daarbij is de betekenis van kleuren:

- Groen: de indicator beweegt in de richting die wordt geassocieerd met een stijging van de brede welvaart;
- Rood: de indicator beweegt in de richting die wordt geassocieerd met een daling van de brede welvaart.
- Grijs: de indicator stijgt of daalt niet significant.

1.4 Financiën op hoofdlijnen

1.4.1 Financieel meerjarenperspectief begroting in één oogopslag

Het vertrekpunt van de begroting 2022 is de door uw Staten op 7 juli 2021 vastgestelde Kadernota 2022-2025 met verwerking van dekkingsvariant 2. Een aantal ontwikkelingen na de Kadernota hebben nadelige financiële gevolgen voor de begroting 2022-2025. Zo gaf de meicirculaire een neerwaartse bijstelling van het accres en de uitkering uit het provinciefonds. De toenemende krapte op de arbeidsmarkt en de in augustus jl. overeengekomen CAO 2021 nopen tot het opnemen van een grotere stelpost voor loon- en prijscompensatie. En in de Zomernota 2021 wordt het voorstel gedaan de budgetten van enkele activiteiten uit 2021 over te hevelen naar 2022 en 2023. In onderstaand overzicht is in één oogopslag inzichtelijk gemaakt hoe het financieel meerjarenperspectief van de begroting 2022-2025 er uit ziet. De jaren 2023 tot en met 2025 sluiten structureel met een positief saldo van baten en lasten; oplopend tot € 6 miljoen in 2025. Door incidentele uitgaven is er voor de jaren 2022-2025 sprake van een cumulatief tekort, totaal € 13,604 mln. Dit tekort wordt afgedekt door een onttrekking uit de Saldireserve.

Financiële doorrekening Begroting 2022, inclusief meerjarenperspectief 2023-2025 — **Bedragen x € 1.000**

Doorrekening op hoofdlijnen

	Incidenteel				Structureel			
Financieel overzicht	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
A. Saldo Kadernota 2022 (incl. dekkingsplan)	1.340	-1.264	-6.968	-7.127	-1.340	1.264	6.968	7.127
Bijstellingen op bovenstaand saldo								
B. Verwerking effecten Zomernota 2021	-2.388	-289						
C. Stelpost loon- prijscompensatie					-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
D. Meicirculaire 2021					402	-1.249	-2.323	-1.257
E. Motie 69: financieren met focus en visie	-500							
F. Kasritmewijziging	-500	500						
G. Technische aanpassing	-1.714	-1.714	-1.724	-1.724	1.714	1.714	1.724	1.724
H. Totaal aan bijstellingen	**-5.102**	**-1.503**	**-1.724**	**-1.724**	**616**	**-1.035**	**-2.099**	**-1.033**
I. Saldo begroting (=A-H)	**-3.762**	**-2.767**	**-8.692**	**-8.851**	**-724**	**229**	**4.869**	**6.094**

Saldo begroting Incidenteel en structureel					**Totaal**
Begrotingssaldo voor verrekening met Saldireserve	-4.486	-2.538	-3.823	-2.757	-13.604
J. Geprognosticeerd nadeel onttrekken aan de Saldireserve	4.486	2.538	3.823	2.757	13.604
Saldo begroting ná verrekening met saldi reserve	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Legenda:

Een "+" is een positief bedrag = voordelig saldo

Een "-" is een negatief bedrag = nadelig saldo

Leeswijzer bij de samenvattende tabel "Doorrekening op hoofdlijnen"
Deze paragraaf 1.4 start met een samenvattende tabel waarin inzicht wordt gegeven in de financiële ontwikkeling van de Begroting 2022 en het bijbehorende meerjarenperspectief 2023-2025. In die tabel zijn de financiële ontwikkelingen gegroepeerd via een alfabetische nummering. De tabel start met "A. Saldo Kadernota 2022 (incl. dekkingsplan)", waarna dit wordt vervolgd met "B. Verwerking effecten Zomernota 2021", etc.
In onderstaande leeswijzer wordt per onderwerp aanvullende informatie verstrekt, waarbij de alfabetische nummering van de tabel wordt aangehouden.

A. Saldo Kadernota 2022 (incl. dekkingsplan)
De door uw Staten vastgestelde Kadernota 2022-2025 in juli 2021 vormt het startpunt voor de verwerking in de begroting 2022. In de Kadernota zijn de voorstellen per programma opgenomen en een dekkingsplan 2022-2025. In het dekkingsplan is de inzet van de Saldireserve opgenomen. De saldireserve vormt namelijk de sluitpost waarmee begrotingssaldi, zowel positief als negatief, worden verrekend. Hierna wordt in een overzicht de Kadernota 2022-2025 op hoofdlijnen weergegeven.
Voor de inhoud en toelichting van de diverse onderdelen, zoals de voorstellen per programma, verwijzen wij u naar de Kadernota 2022-2025.

Financieel meerjarenperspectief 2022-2025 — **Bedragen x € 1.000**

Kadernota 2022-2025 op hoofdlijnen

	Incidenteel				Structureel			
Financieel kader	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
A. Beginstand Kadernota 2022-2025 (p42 Kadernota)	-12.559	5.071	-4.024	1.442	6.488	7.112	12.708	12.867
B. Voorstellen per programma								
1. Ruimtelijke Ontwikkeling	1.374	574	-	-	1.380	1.800	2.248	2.248
2. Landelijk Gebied	10.395	14.787	-	-	780	780	780	780
3. Bodem, water en milieu	595	1.245	1.745	3.245	530	530	530	530
4. Energietransitie	-	-	-	-	430	430	430	430
5. Bereikbaarheid I – Algemeen	-	-	-	-	2.201	2.201	2.201	2.201
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	-	-	-	-	3.236	3.236	3.236	3.236
7. Cultuur en erfgoed	500	500	500	500	-	-	70	70
8. Economie	4.718	5.114	5.584	4.650	-	-	-	-
9. Bestuur	890	670	645	-	370	370	370	370
10. Overzicht Overhead	1.532	367	67	-	997	997	801	801
Algemene Middelen	-	-	-	-	704	704	704	704
B. Totaal voorstellen	**20.004**	**23.257**	**8.541**	**8.395**	**10.628**	**11.048**	**11.370**	**11.370**
C. Saldo voor dekking (= A+B)	**-32.563**	**-18.186**	**-12.565**	**-6.953**	**-4.140**	**-3.936**	**1.338**	**1.497**

Financieel kader	Incidenteel 2022	2023	2024	2025	Structureel 2022	2023	2024	2025
Dekkingsplan Kadernota 2022-2025								
Adaptief begroten (2022) door latere indiensttreding medewerkers	703	-	-	-	-	-	-	-
Adaptief begroten (2022) door 1% extra onderbesteding op bestaande materiele budgetten	2.431	-	-	-	-	-	-	-
Bijstelling adaptief begroten (2023 en 2024) wordt incidenteel 1% in plaats van 2%	-	-2.322	-1.978	-	-	-	-	-
Structurele besparingsopgave vanaf 2023 van 1% op materiële budgetten	-	-	-	-	-	2.400	2.400	2.400
Gedeeltelijke vrijval reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen in 2022	22.500	-	-	-	-	-	-	-
Verwachte extra bijdrage vanuit het Rijk voor financiering van regierol REIS (zie programma Energietransitie)	-	-	-	-	-	-	430	430
Eenmalig extra verhogen 2% opcenten in 2022					2.800	2.800	2.800	2.800
Inzet saldireserve	8.269	19.244	7.575					
Storten in de saldireserve				-174				
Totaal dekkingsplan	**33.903**	**16.922**	**5.597**	**-174**	**2.800**	**5.200**	**5.630**	**5.630**
Saldo na verwerking dekkingsplan	**1.340**	**-1.264**	**-6.968**	**-7.127**	**-1.340**	**1.264**	**6.968**	**7.127**
Saldo Incidenteel en structureel	**0**	**0**	**0**	**0**				

Legenda:

Een "+" is een positief bedrag = voordelig saldo

Een "-" is een negatief bedrag = nadelig saldo

Dit is de eindstand van de Kadernota 2022-2025 zoals door PS op 7 juli 2021 is vastgesteld inclusief dekkingsvariant 2 van pagina 47 van de Kadernota.

B. Verwerking effecten Zomernota 2021

De Zomernota wordt ook behandeld door uw Staten in november 2021. De Zomernota is de beleidsmatige afwijkingenrapportage van het jaar 2021. In de Zomernota is in paragraaf 1.4.5 een aantal financiële bijstellingen opgenomen die effect hebben op de begroting 2022. De bijstellingen hebben een voordelig effect op het begrotingssaldo 2021. Voorgesteld wordt voor de lasten van de bijstellingen 2021 over te hevelen naar het jaar 2022 of 2023. Deze bijstellingen zijn opgenomen in de betreffende beleidsdoelen van de programma's en komen ten laste van het begrotingssaldo 2022 en 2023. Het gaat om de volgende bijstellingen:

Beleidsdoel	Bijstelling	2021	2022	2023
3.1	Grebbedijk en Erfgoeddeal	+ 289.000	0	-/- 289.000
3.1	Subsidie- en impulsregeling klimaatadaptatie	+ 280.000	-/- 280.000	0
7.3	Programma Nieuwe Hollandse Waterlinies	+ 300.000	-/- 300.000	0
8.1	Human Capital Agenda	+ 350.000	-/- 350.000	0
8.3	MIT-regeling	+1.458.000	-/- 1.458.000	0
	Totaal	**+ 2.677.000**	**-/- 2.388.000**	**-/- 289.000**

In de Zomernota 2021 is in de paragraaf 1.4.5 ook het voorstel opgenomen om het restant van de ICT-reserve

groot € 1,671 mln. toe te voegen aan de Saldireserve en in te zetten in de begroting 2022 voor ICT-projecten. De onttrekking aan de Saldireserve is opgenomen in paragraaf 4.1.4 van deze begroting.

C. Stelpost loon- prijscompensatie
In de begroting wordt meerjarig rekening gehouden met stijging van de lonen en prijzen. Hiervoor is een stelpost opgenomen “Loon- en prijsontwikkeling”. De hoogte van de stelpost wordt ieder jaar bepaald aan de hand van de verwachte prijs- en loonontwikkeling door het Centraal Planbureau en mogelijk bijgesteld naar de werkelijke ontwikkelingen. De opbouw van de stelpost bestaat uit de volgende onderdelen:

- Stijging lonen en werkgeverslasten
- Compensatie stijging prijzen contracten
- Loon- en prijsstijging subsidies partnerorganisaties
- Compensatie indexatie decentrale uitkering Verkeer en Vervoer

Bij het samenstellen van de begroting 2022 is het onderhandelingsakkoord van de CAO 2021 bekend geworden. Het structurele financiële effect komt ook ten laste van deze stelpost vanaf 2022. Indicatief is het effect berekend op € 1,8 mln. Omdat de details van de CAO-afspraken voor de uitwerking van de begroting nog niet bekend waren, is dit effect nog niet verwerkt in de begroting 2022. Hiervoor ontvangt u dus later een begrotingswijziging. Het restant van de stelpost is naar verwachting niet voldoende om de financiële effecten van de stijging werkgeverslasten 2022 en de nog te maken afspraken binnen de CAO 2022 op te vangen. Gebaseerd op de uitkomsten van de cao 2021 is het onderdeel van de stelpost voor stijging lonen en werkgeverslasten vanaf 2022 structureel verhoogd met € 1,2 mln. De compensatie voor stijging prijzen van contracten hoger dan geraamd in de Kadernota 2022-2025. Voor dit onderdeel wordt voorgesteld de stelpost vanaf 2022 structureel te verhogen met € 0,3 mln. Die 0,3 mln. bestaat grotendeels uit compensatie van programma's 2 en 3 voor de uitvoeringskosten door de RUD. Totaal is verhoging van de stelpost € 1,5 mln.

D. Meicirculaire 2021
Vanuit de meicirculaire 2021 zijn bijstellingen verwerkt op de te verwachte opbrengsten vanuit de opcenten van de motorrijtuigenbelasting en het provinciefonds. In de statenbrief d.d. 29 juni 2021 is uw Staten geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire 2021.

E. Motie 69: financieren met focus en visie
Bij de behandeling van de Kadernota 2022-2025 in juli 2021 heeft uw Staten de ingediende motie 69 “financieren met focus en visie” aanvaard. Het college geeft in deze begroting invulling aan de motie. In programma bestuur is in beleidsdoel 9.5 “De regionale slagkracht is sterk” een bedrag van € 0,5 mln. opgenomen. Dit bedrag komt ten laste van het begrotingssaldo 2022. In het meerjarendoel 9.5.5 “Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker” wordt ingegaan op de ontwikkelingen met betrekking tot de uitvoering van deze motie.

F. Kasritmewijziging
In Kadernota 2022-2025 is in programma 3 extra budget beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het programmaplan Mooie en veilige dijken. Vanwege de fasering van de werkzaamheden wordt voorgesteld om een bedrag van € 0,5 mln. over te brengen van het jaar 2023 naar 2022. Deze overheveling verloopt via het begrotingssaldo.

G. Technische aanpassing
In de begroting 2022 zijn twee administratieve begrotingswijzigingen doorgevoerd tussen de verdeling van incidentele en structurele lasten. Voor het Overzicht Overhead gaat dit om 10.000 euro in de jaren 2022/2023. In het programma 5. Bereikbaarheid I – Algemeen betreft dit een bedrag van € 1,724 mln. dat wordt omgezet van structurele lasten naar incidentele lasten, vanwege de koppeling aan de reserve Mobiliteitsprogramma.

I. Saldo begroting
De saldi van de begroting 2022-2025 na bijstellingen ten opzichte van de Kadernota 2022-2025 zijn als volgt:

Jaar	Incidenteel	Voordelig of nadelig	Structureel	Voordelig of nadelig	Totaal	Voordelig of nadelig
2022	-3.762	nadelig	-724	nadelig	**-4.486**	nadelig
2023	-2.767	nadelig	229	voordelig	**-2.538**	nadelig
2024	-8.692	nadelig	4.869	voordelig	**-3.823**	nadelig
2025	-8.851	nadelig	6.094	voordelig	**-2.757**	nadelig
Totaal	-24.072		10.468		-13.604	

J. Onttrekking uit de Saldireserve
Voorgesteld wordt de geprognosticeerde nadelige saldi van de jaren 2022-2025 te onttrekken uit de Saldireserve.

In het volgende overzicht wordt het verloop van de Saldireserve weergegeven. In de kolom 'reeds besloten' zijn onttrekkingen opgenomen gebaseerd op al genomen besluiten door uw Staten, inclusief de onttrekkingen opgenomen in de Kadernota 2022-2025. Het geprognosticeerde voordelig begrotingssaldo uit de Zomernota 2021 van € 16,813 miljoen is hier nog niet in opgenomen, wel de voorgestelde vrijval van vier reserves die gezamenlijk optellen tot een storting van € 26,423 mln. in de saldireserve.

(bedragen x € 1 mln)

Jaar	stand 1-jan	af reeds besloten	af begroting 2022	bij reeds besloten	stand 31-dec
2022	155,8	31,6	4,5		119,7
2023	119,7	51,6	2,5		65,6
2024	65,6	7,6	3,8		54,2
2025	54,2	0	2,7	0,2	51,7

De Saldireserve bedraagt naar verwachting eind 2025 € 51,7 miljoen. (Dit is exclusief verwachte positieve saldo uit de Zomernota 2021). De algemene reserve bestaat uit de Saldireserve en de Reserve Weerstandsvermogen en bedraagt eind 2025 op basis van de huidige inschattingen € 96,7 miljoen.

1.4.2 Financiële begroting: overzicht op hoofdlijnen en analyse kengetallen

In deze paragraaf geven wij op hoofdlijnen inzicht in de begrote bedragen voor het jaar 2022. Daarnaast worden ook enkele financiële meerjarige trends weergegeven door de begroting voor het jaar 2022 in perspectief te plaatsen ten opzichte van achterliggende jaren en toekomstige jaren. De financiële positie van de provincie op basis van de financiële kengetallen lichten wij toe in paragraaf 1.3.2 analyse kengetallen.

Overzicht op hoofdlijnen

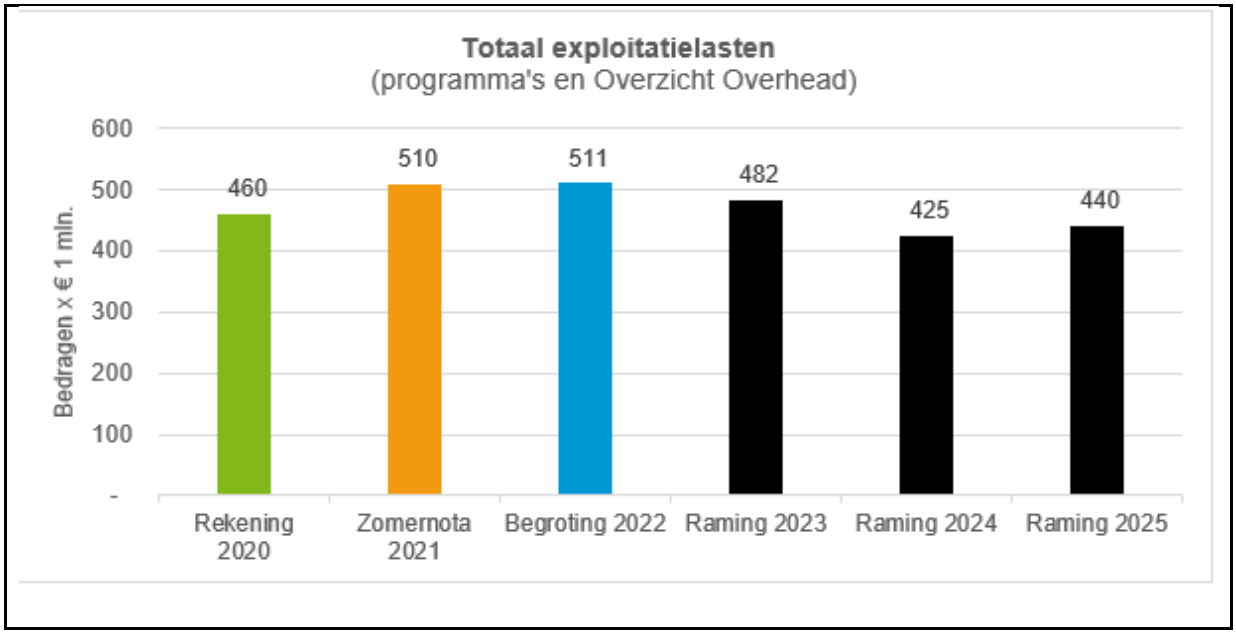

Voor het jaar 2022 begroten we € 511 mln. aan lasten (exclusief stortingen in reserves) om de beoogde doelen en taken te realiseren. Bovenstaand figuur maakt inzichtelijk dat deze omvang van het lastensaldo hoger is dan de overige jaren. Indien we de Begroting 2022 vergelijken met de cijfers van de jaarrekening 2020 (exclusief OV-beschikbaarheidsvergoeding van € 37,2 mln.) dan is sprake van een toename van het lastensaldo van circa € 87 mln. Deze toename is vooral incidenteel van aard en concentreert zich in de programma's Landelijk gebied (+ € 22 mln.), Bereikbaarheid I – Algemeen (+ € 29 mln.) en Bereikbaarheid II – Openbaar Vervoer (+ € 24 mln.). Enkele in het oog springende afwijkingen lichten we toe:

- De beoogde inzet en voorgestelde bronmaatregelen voor het programma stikstof, inclusief programmering van de lasten die gedekt worden vanuit de door het Rijk beschikbaar gestelde specifieke uitkering;
- De programmering van grondaankopen en daaruit voortvloeiende afwaarderingen en/of te verstrekken subsidiebijdragen;
- De beoogde te verstrekken subsidies voor de verbetering van het regionale fietsnetwerk, waarover reeds in de Begroting 2020 is besloten;
- De programmering van bijdragen aan regionale programma's van bereikbaarheid om die beter te ontwikkelen en uit te voeren;
- De opgenomen extra middelen voor exploitatie regionaal busvervoer en betere doorstroming van het openbaar vervoer, waarover al in de Begroting 2020 is besloten.

In het meerjarenperspectief is de daling van de omvang van de begroting richting 2024 verklaarbaar vanuit de einddatum van diverse incidenteel beschikbaar gestelde middelen. Deze incidentele lasten zijn veelal gekoppeld aan de inzet van de daarvoor ingestelde reserves, die eenzelfde patroon vertonen zoals nader wordt toegelicht in het vervolg van deze paragraaf.

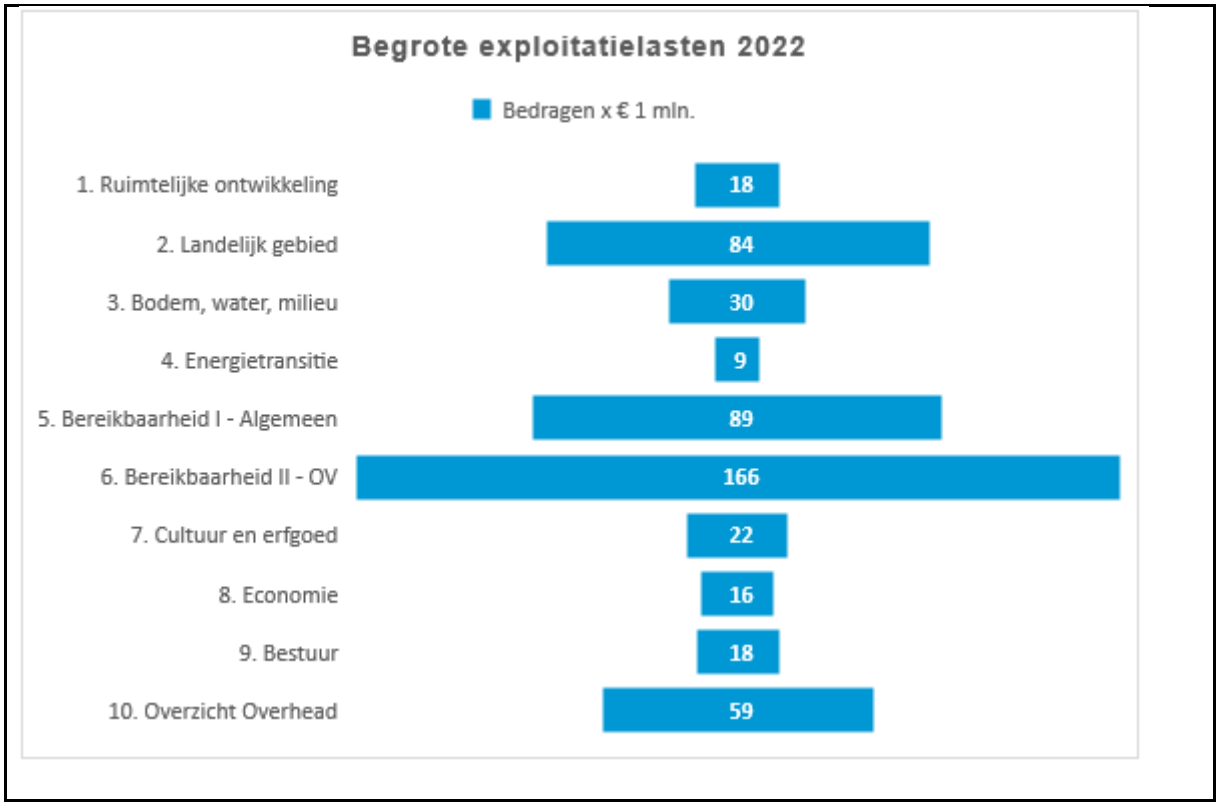

De begrote € 511 mln. aan exploitatielasten heeft betrekking op de negen programma's en het Overzicht Overhead. De programma's van Bereikbaarheid nemen gezamenlijk 50% van de lasten voor hun rekening.

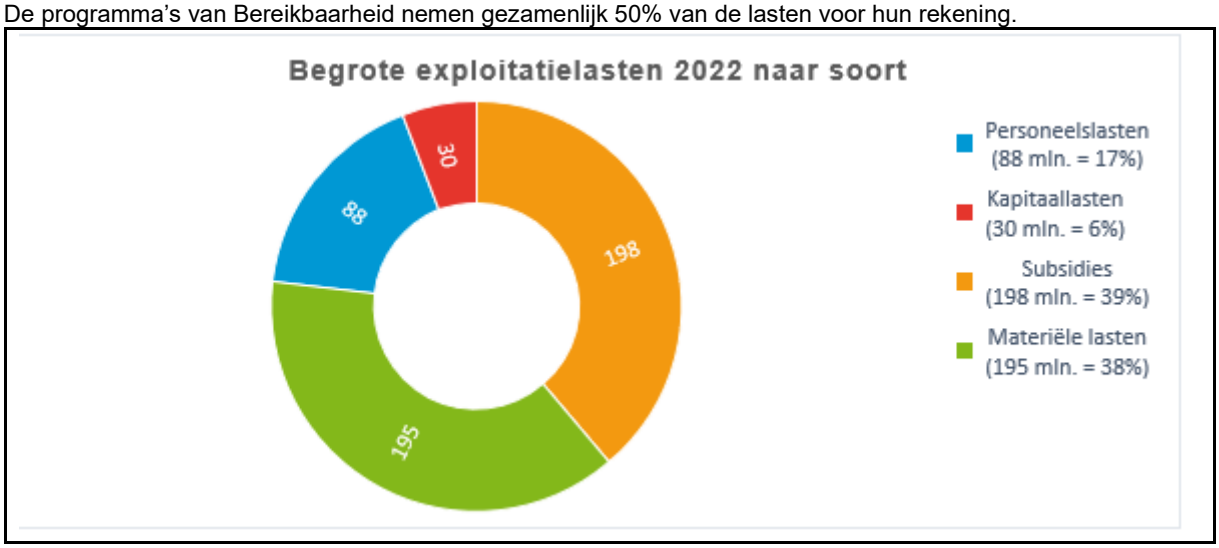

De begrote € 511 mln. aan exploitatielasten is opgebouwd uit vier hoofdcategorieën van kosten.
De categorie subsidies vormt met € 198 mln. de hoofdmoot en is goed voor 39% van het lastentotaal. In de post subsidies is onder andere de concessiebijdrage voor het openbaar vervoer opgenomen. Deze bedraagt ruim € 109 miljoen.
De materiële lasten van in totaal € 195 mln. (38%) bevatten diverse soorten kosten, zoals beheer en onderhoud van (vaar)wegen en trams, lasten die samenhangen met de eigen bedrijfsvoering, diverse uit te voeren onderzoeksopdrachten en eventuele inzet van externe inhuur ten behoeve van incidentele programma's en projecten.
De personeelslasten bedragen 17% van de begrote lasten. Deze lasten zijn gebaseerd op de omvang van de huidige formatie en bestaan uit werkgeverslasten van in dienst zijnde medewerkers en diverse overige personele lasten. Daarnaast worden ook medewerkers tijdelijk ingehuurd voor projecten, intensivering van beleid of

ondersteuning. Het budget hiervoor in 2022 bedraagt € 23,088 mln. en maakt onderdeel uit van de post materiële lasten. In de nieuwe Paragraaf 3.10 Arbeidscapaciteit is dit nader gespecificeerd.
Het resterende deel van de begrote lasten bestaat uit afschrijvings- of kapitaalslasten van bezittingen van de provincie. Voorbeelden hiervan zijn de afschrijvingen op gebouwen, trams en infrastructuur, en diverse hard- en software. De kapitaallasten bedragen 6% van de begrote lasten in 2022. Ten opzichte van eerdere jaren is dit toegenomen door de (beoogde) afronding van enkele grotere OV-projecten.

De personeelslasten vormen 17% van de begroting. Dit is gebaseerd op de omvang van de huidige formatie en bestaat uit werkgeverslasten van in dienst zijnde medewerkers en diverse overige personele lasten. Eventuele extra capaciteit die naar verwachting wordt ingezet in 2022 en gefinancierd wordt uit de materiële middelen is hierin niet opgenomen. Een derde van de personele inzet is niet direct toe te rekenen aan de programma's en wordt verantwoord in het Overzicht Overhead. Dit is mede gebaseerd op de richtlijnen vanuit het BBV die aangeven dat bijvoorbeeld alle hiërarchisch leidinggevenden onder de overhead verantwoord moeten worden.

Baten

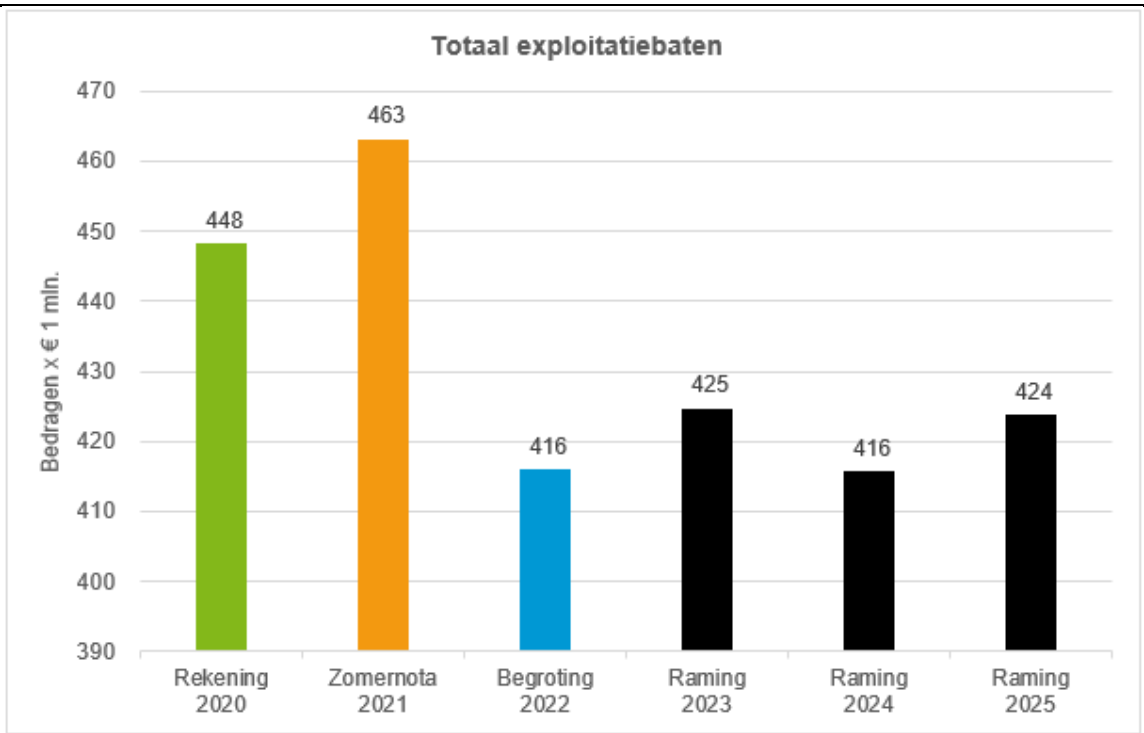

Voor het jaar 2022 begroten we € 416 mln. aan baten (exclusief onttrekkingen aan reserves). De verklaring voor de afname ten opzichte van de jaarrekening 2020 en de bijgestelde begroting 2021 betreft de in die jaren opgenomen OV-beschikbaarheidsvergoeding. Die vergoeding is verantwoord in de jaren 2020 (€ 37,2 mln.) en 2021 (€ 43,964 mln.). Ook voor de eerste acht maanden in het jaar 2022 is door het Rijk een beschikbaarheidsvergoeding OV toegezegd. Als we deze vergoeding ontvangen, dan storten we die door naar de concessiehouders. In de Begroting 2022 is hiermee nog geen rekening gehouden omdat de precieze voorwaarden nog niet duidelijk zijn, en ook niet of er nog een regeling komt voor na 1 september 2022. Daarmee is nog onbekend om welke bedragen het gaat. Zodra duidelijk is welke bedragen verwacht worden zal dit als een saldo neutrale begrotingswijziging (baten/lasten) worden meegenomen in het eerstvolgende planning- en controlproduct van 2022.
De afname in het meerjarenperspectief van 2024 ten opzichte van 2023 wordt verklaard uit de overdracht van de taken rondom de regiotaxi, waardoor we deze niet meer in rekening brengen bij de betreffende gemeenten.

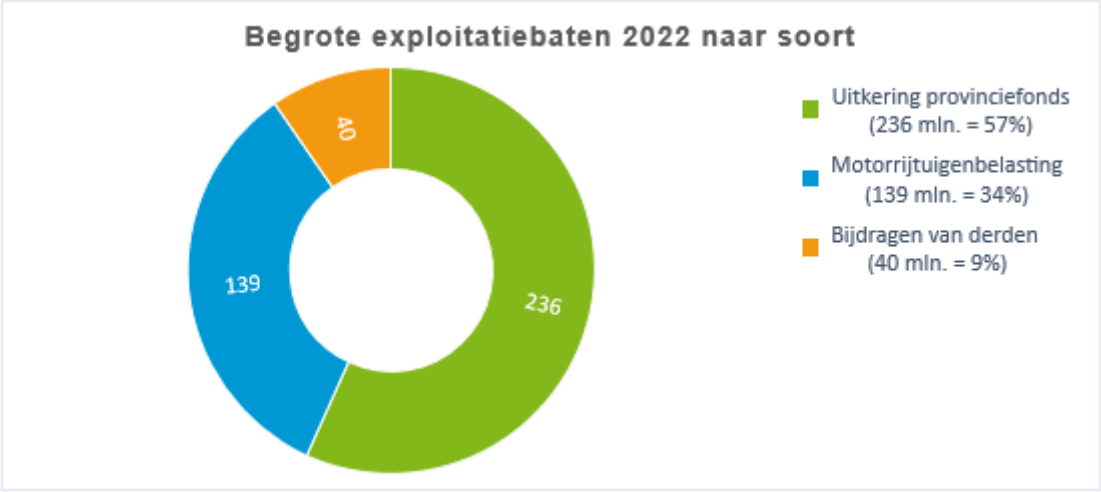

De begrote € 416 mln. aan baten bestaat voor 57% uit de bijdrage die we vanuit het provinciefonds ontvangen. De opcenten op de motorrijtuigenbelasting bedragen naar verwachting € 139 mln. in 2022 en vormen daarmee 34% van de totale baten. De resterende € 40 mln. betreft diverse bijdragen van derden en bevat de huurbaten van de OV-infrastructuur en van externe huurders van het provinciehuis, en diverse (specifieke) bijdragen vanuit gemeenten en het Rijk.

Ontwikkeling van de reserves

Reserves worden, conform het BBV, onderverdeeld in algemene reserves en bestemmingsreserves. De algemene reserves fungeren als een buffer voor financiële tegenvallers of staan ter vrije beschikking van PS. De noodzakelijke hoogte van deze reserves wordt mede bepaald aan de hand van de spelregels rondom het weerstandsvermogen van de provincie. Deze staan in de door Provinciale Staten vastgestelde Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing (PS2020FAC07).

De bestemmingsreserves fungeren als een spaarpot voor toekomstige verwachte uitgaven. Het werken met bestemmingsreserves is kenmerkend voor organisaties zonder winstoogmerk in het algemeen en voor overheidsorganisaties in het bijzonder. Bij deze organisaties staat immers niet het maken van winst en daarmee de groei van het eigen vermogen centraal, maar het behalen van bepaalde maatschappelijke doelen. Dit soort doelen is vaak zo groot en ingewikkeld, dat ze niet in één jaar te bereiken zijn. Denk bijvoorbeeld maar aan de ontwikkeling van een vitaal landelijk gebied of de verbetering van de bereikbaarheid van onze provincie. Hierbij is het dus nodig om geld meerjarig beschikbaar te houden. In lijn met de door uw Staten vastgestelde Nota Reserves en voorzieningen (2018) is het uitgangspunt om dat zo veel mogelijk via de exploitatie te laten verlopen en zo min mogelijk te werken met reserves. Alleen wanneer dat niet mogelijk is, ligt de inzet van bestemmingsreserves voor de hand. Daarbij geldt als minimale omvang een bedrag van € 1 mln.

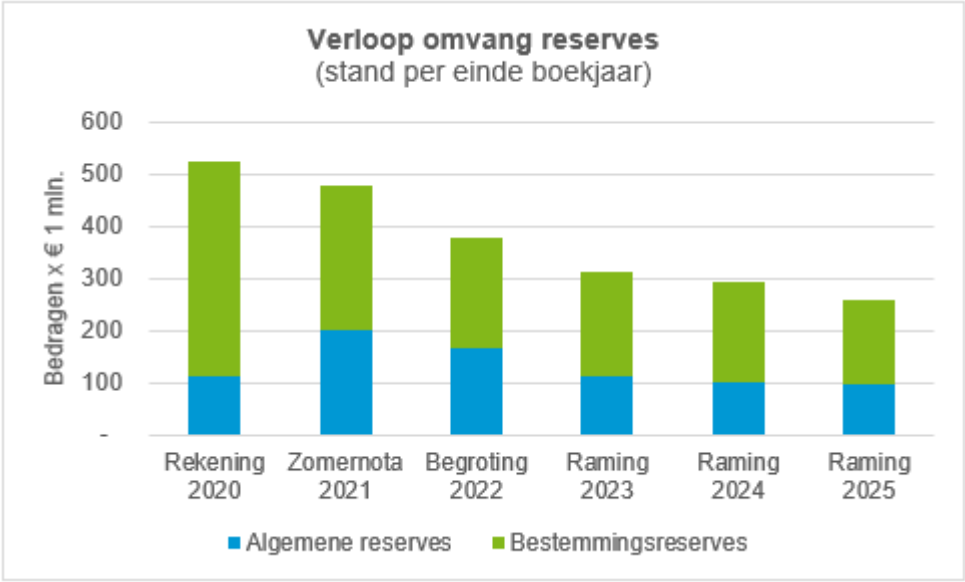

Bovenstaande visualisatie maakt inzichtelijk dat de totale omvang van de reserves in het nu voorliggende meerjarenperspectief zal gaan afnemen. In de jaarrekening 2020 is een totale reserve omvang gepresenteerd van € 523 mln., die eind 2025 naar verwachting net onder de € 260 mln. zal eindigen. De in het jaar 2021 begrote toename van de algemene reserve wordt verklaard vanuit het positieve jaarrekeningresultaat 2020 en de vrijval van enkele bestemmingsreserves waarover eerder door Provinciale Staten is besloten. Deze algemene reserve neemt in de jaren daarna af door de inzet van de saldireserve ter dekking van incidenteel begrote uitgaven. Met het verwachte voordelige begrotingssaldo over het jaar 2021 dat in de Zomernota wordt gepresenteerd, is in deze visualisatie nog geen rekening gehouden.

De afname van de omvang van de bestemmingsreserves is verklaarbaar vanuit het doel van bestemmingsreserves, namelijk: middelen tijdelijk apart zetten om ze in te kunnen zetten op het moment dat wordt overgegaan tot realisatie van de beoogde beleidsdoelen. Onderstaande visualisatie zoomt hier nader op in.

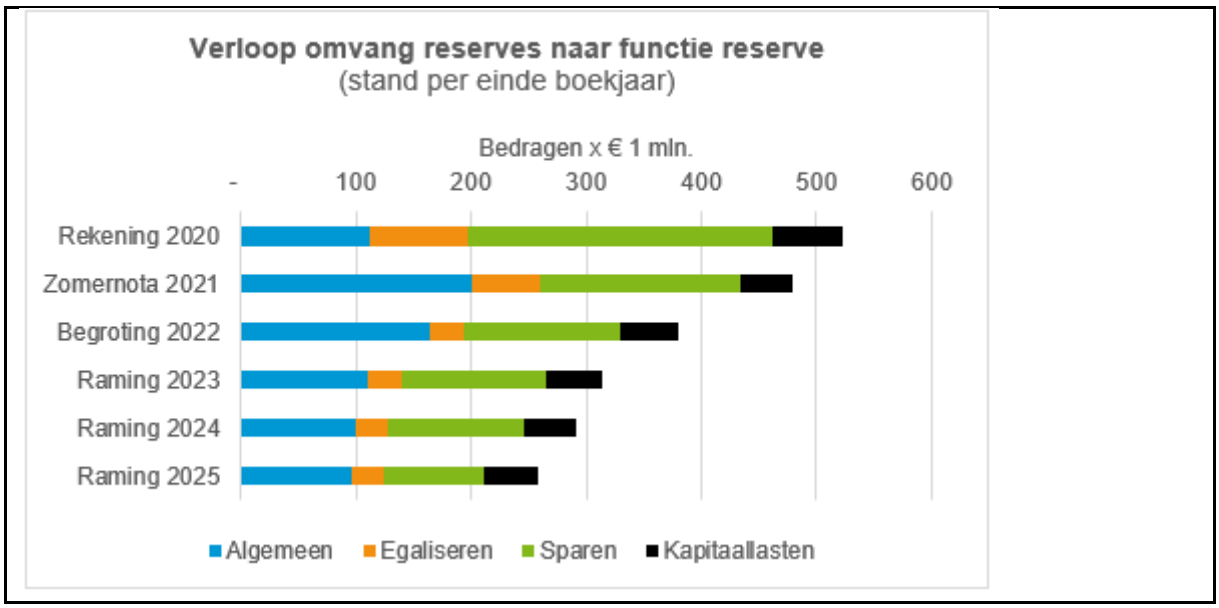

Met ingang van 2022 hebben we invulling gegeven aan de opdracht van Provinciale Staten om de functie van de bestemmingsreserves te classificeren naar drie hoofdgroepen: Egaliseren, Sparen en Kapitaallasten.

- Reserves die tot doel hebben om schommelingen in de jaarlijkse uitgaven op te vangen classificeren we als egalisatiereserve. Voorbeelden hiervan zijn de reserves voor beheer en (groot) onderhoud, de lastneming van subsidies en de concessie OV.
- Reserves die tot doel hebben om een bedrag apart te houden voor toekomstige uitgaven classificeren we als spaarreserve. Voorbeelden hiervan zijn de reserves voor het Mobiliteitsprogramma, het programma Landelijk gebied en gebiedsprocessen stikstof.
- In een enkel geval is een spaarpot gecreëerd om gedurende een groot aantal jaren dekking te bieden voor de afschrijvingslast van kapitaalgoederen. Die reserve is feitelijk beklemd en niet zomaar ter vrije beschikking van de Staten. Als die reserves anders zouden worden ingezet, moet eerst de dekking worden aangeven voor de gemiste baten van de onttrekking.

De afname van de egalisatiereserves van circa € 86 mln. (2020) naar € 28 mln. (2025) wordt met name veroorzaakt door de (gedeeltelijke) vrijval van de reserves beheer en onderhoud (vaar)wegen en groot onderhoud huisvesting. Voor de kosten die samenhangen met dit onderhoud zijn in de begroting aanvullend structurele middelen toegekend, waardoor de omvang van de egalisatiereserve substantieel kan afnemen.

De grootste afname is zichtbaar in de spaarreserves die aflopen van € 265 mln. (2020) naar bijna € 88 mln. (2025). Bijna 60% hiervan wordt verklaard vanuit de door Provinciale Staten vastgestelde inzet van diverse reserves (zoals de reserve Mobiliteitsprogramma, programma Landelijk gebied en Realisatiestrategie Natuurvisie) bij de Begroting 2020. De resterende 40% afname betreft de beoogde inzet van deze reserves ter dekking van de in de exploitatiebegroting opgenomen lasten. De afname van spaarreserves past in de financiële hoofdlijn om de kapitaalslast van investeringen te dekken door structurele ruimte hiervoor op te nemen in de exploitatiebegroting.

De reserves ter dekking van kapitaallasten betreffen de Uithoflijn en Ecoducten. Laatstgenoemde reserve à € 11 mln. is bij vaststelling van de Begroting 2021 opgeheven en omgezet in een structureel exploitatiebudget ter dekking van toekomstige kapitaallasten. Dat verklaart ook de afname in het jaar 2021. De reserve ter dekking van kapitaallasten Uithoflijn blijft vooralsnog gehandhaafd. Opgemerkt zij dat Provinciale Staten ons de opdracht heeft gegeven om bij de financiële afwikkeling van dit project de mogelijkheid te onderzoeken om deze reserve te laten vrijvallen en de structurele kapitaallasten te dekken vanuit het structurele begrotingssaldo. De uitwerking van deze opdracht zal via de reguliere planning- en controlcyclus van 2022 met de Staten worden gedeeld.

<u>Investeringen</u>

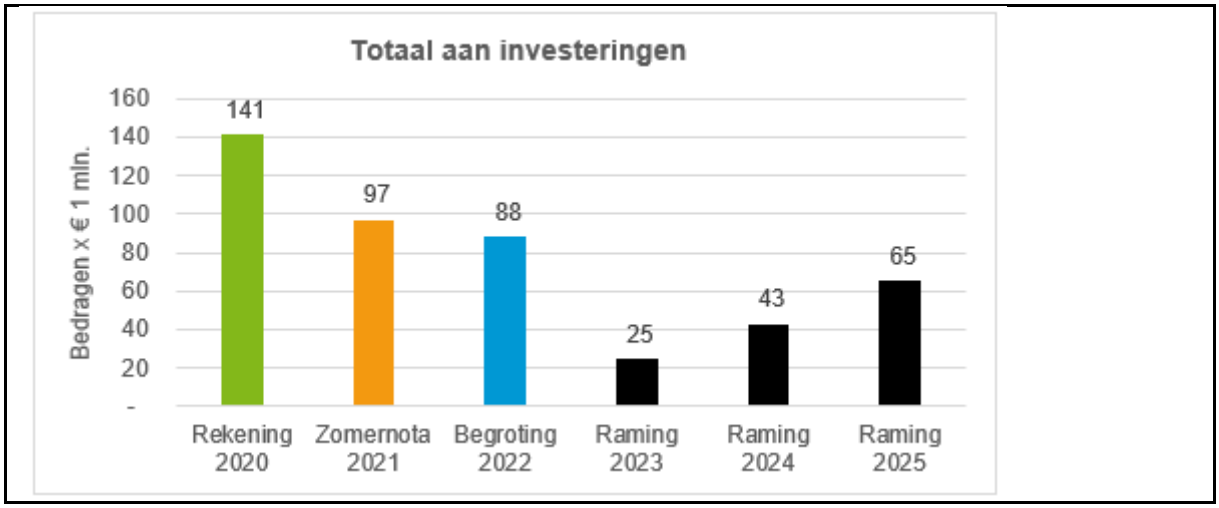

In het jaar 2022 verwachten we voor € 88 mln. aan investeringen te realiseren. Dit is opgebouwd uit investeringen in het openbaar vervoer (€ 44 mln.), in wegen en bereikbaarheid (€ 36 mln.) en in de eigen panden en diverse hardware (€ 8 mln.). Voor het meerjarenperspectief tot en met 2025 geldt dat we rekening houden met een afname van het aantal investeringen in het openbaar vervoer, nadat in de afgelopen jaren omvangrijke investeringen zijn gedaan. De geprognosticeerde bestedingen van 2023-2025 hebben nagenoeg volledig betrekking op uitbreidingsinvesteringen om de bereikbaarheid via (vaar)wegen op peil te houden.

Ontwikkeling van de liquiditeit
Er vindt een omslag van financieringsoverschot € 98 mln. (eind 2020) plaats naar een financieringstekort € 288 mln. (eind 2025). Dit betekent per saldo een uitstroom van liquide middelen van € 386 mln. gedurende 2021-2025. Deze uitstroom van middelen is gebaseerd op de begroting en huidige onderliggende veronderstellingen m.b.t. onder andere de planning van investeringen, subsidiebeschikkingen, aan derden verstrekte financiering en andere uitgaven. Juist omdat de realisatie wel eens enkele weken tot maanden kan verschillen van de voorgenomen planning zijn de treasuryrapportages per kwartaal leidend voor het feitelijk aantrekken van financiering.

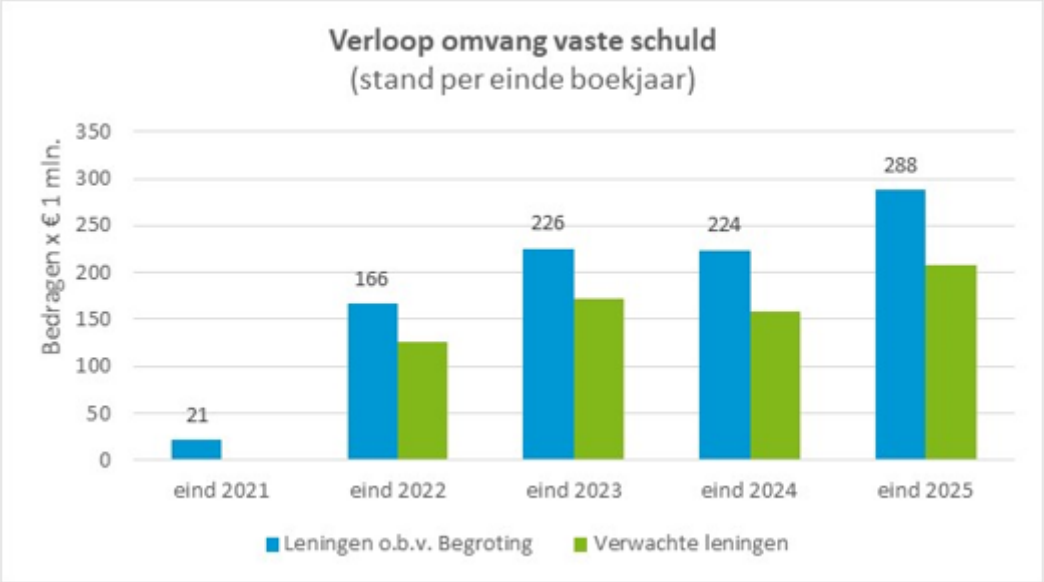

Zoals verder wordt toegelicht in paragraaf 4.1.5 Geprognosticeerde balans zal er een kanttekening gemaakt moeten worden bij het lezen van de balans. Doordat de voltallige mogelijk te verstrekken subsidie in de begroting telkens als exploitatielast wordt opgenomen, terwijl uit de realisatie blijkt dat er enkel een gedeelte van de subsidie wordt verstrekt, ontstaat er een onderbesteding waardoor de hoogte van de liquide middelen en de

bestemmingsreserves te laag zijn geraamd. Daarnaast is in de begroting nog niet het verwachte resultaat voor 2021 zoals opgenomen in de Zomernota 2021 verwerkt in de balans.
Om desondanks een beter beeld te geven van de verwachte benodigde financiering is in de bovenstaande grafiek naast de vaste schuld zoals geraamd in de begroting ook een meer realistische prognose gemaakt voor de verwachte vaste schuld. Hierin is een afslag gemaakt van 10% op de geraamde subsidies en wordt het verwachte resultaat voor 2021 ter hoogte van € 16,8 mln., zoals opgenomen in de zomernota, meegenomen in de prognose.
In de Treasury Strategie die Provinciale Staten in december vorig jaar hebben vastgesteld en het Treasury statuut 2021-2024 staan de spelregels die we hanteren bij het aantrekken van financiering.

Analyse kengetallen
De financiële kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. Bij de signaalwaarden is aansluiting gezocht bij het gemeenschappelijke financiële toezichtkader dat alle provincies hanteren bij hun toezichthoudende rol op gemeenten.

Die signaalwaarden zijn als volgt:

Criteria kwalificatie kengetal		Gezond	Neutraal	Risicovol
A.	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
B.	Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
C1.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	< 95%	95% - 105%	> 105%
C2.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB	< 90%	90% - 95%	> 95%
D.	Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
E1.	Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
E2.	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
F.	Ratio weerstandsvermogen	> 1,4	1 - 1,4	< 1

De tabel met ingevulde kengetallen van de provincie Utrecht is gebaseerd op de geprognosticeerde balansen tot eind 2025 die u treft in de uiteenzetting van de financiële positie paragraaf 4.1.5. Een uitgebreide beschrijving per kengetal is opgenomen in de paragraaf 3.2 Weerstandsvermogen.

Financieel kengetal	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A. Structurele exploitatieruimte	9%	1%	0%	0%	1%	1%
B. Solvabiliteitsratio	62%	45%	44%	36%	35%	30%
C1. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	89%	90%	93%	94%	96%	98%
C2. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximumtarief opcenten MRB	64%	65%	66%	67%	69%	70%
D. Grondexploitatie	1%	2%	3%	2%	3%	1%
E1. Netto schuldquote	12%	87%	82%	94%	96%	110%
E2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen	12%	87%	82%	94%	96%	109%
F. Ratio weerstandsvermogen	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9

Analyse van de kengetallen geeft aan dat de provincie Utrecht voldoende weerbaar en flexibel is om eventuele extra (on)verwachte uitgavenstijging te dekken. De kengetallen Structurele exploitatieruimte en Belastingcapaciteit hebben meerjarig de status gezond. Enkel in het jaar 2022 zien we een dat het kengetal Structurele exploitatieruimte -0,17% bedraagt en daardoor een risicovol signaal afgeeft.

De ratio weerstandsvermogen is gezond en ligt binnen de streef bandbreedte van 1,4 tot 2,0.

De provincie beschikt over voldoende middelen om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken. Daarboven heeft de provincie nog een vrije algemene reserve die eind 2025 wordt geprognosticeerd op € 51,7 miljoen. Het kengetal grondexploitatie is ook gezond.

De status-verschuiving van gezond naar neutraal bij de kengetallen solvabiliteit en netto schuldquote zijn een direct gevolg van de investeringen en groot onderhoud die momenteel en binnenkort plaatsvinden.

Meer recent genomen besluiten om te investeren passen in de lijn van dit college om niet onnodig reserves aan te houden, middelen maatschappelijk te laten renderen en te intensiveren op enkele belangrijke transitieopgaven. Deze investeringen en het inzetten van de bestemmingsreserves zorgen ervoor dat een positief saldo bij de schatkist omslaat naar een schuldpositie op de geld- en kapitaalmarkt.

Met de overige kengetallen op gezond en groen, kan de provincie Utrecht het zich echter goed permitteren om te lenen en het eigen vermogen daadwerkelijk in te zetten.

1.5 Leeswijzer en vernieuwingen in de begroting 2022

Vernieuwingen

Doelenboom

Op 8 juli 2021 is door uw Staten als onderdeel van de doorontwikkeling van de Planning- en Control cyclus een nieuwe doelenboom vastgesteld. Deze nieuwe doelenboom is voor de Programmabegroting 2022 het uitgangspunt. Een doelenboom is een stevige basis voor het beleid en financiën, maar moet tegelijkertijd mee kunnen bewegen met de diverse nieuwe beleids- en uitvoeringsplannen.
Gebaseerd op de beleidsontwikkelingen wordt voorgesteld om 4 meerjarendoelen aan te passen. In de tabel hierna is de verandering (was-wordt) opgenomen en kort toegelicht.

Programma	Meerj.doel	Was	Wordt	Toelichting
Ruimtelijke ontwikkeling	1.2.2	Bij gebiedsontwikkeling is meer aandacht voor het slim combineren van provinciale doelen	Komt te vervallen	Activiteiten m.b.t. het Netwerkwerk Omgevingsgericht Werken (NOW) zijn samengebracht onder mjd 1.2.1
Overzicht Overhead	10.1.1	Uitvoeren programma 'Versterken financiële functie' en per kwartaal informeren Provinciale Staten over de voortgang.	Versterken en blijvend ontwikkelen van de financiële functie.	Programma VFF is afgesloten en opgenomen in de ontwikkeling van de financiële functie.
Overzicht Overhead	10.1.2	Opstellen en daarna uitvoeren van programma 'Versterken juridische functie'.	Versterken van de juridische functie.	Is een continu ontwikkeling
Overzicht Overhead	10.1.4	Versterken en verduurzamen inkoopfunctie en contractmanagement en voorbereiden op de rechtmatigheidsverklaring per 1 januari 2021.	Versterken van de inkoopfunctie en organiseren van centraal contractmanagement.	Is een continu ontwikkeling

Indicatoren

Tegelijkertijd met de vaststelling door uw Staten van de Programmabegroting 2021 op 11 november 2020, zijn de beleidsindicatoren van de verschillende programma's ter besluitvorming aan uw Staten voorgelegd. Deze nieuwe set van indicatoren is voor de Programmabegroting 2022 het uitgangspunt. Het grootste deel van de indicatoren betreft prestatie-indicatoren. Bij deze indicatoren kan de provincie in de meeste gevallen een substantiële bijdrage leveren Daarnaast zijn ook de verplichte indicatoren (conform BBV) opgenomen, die beschouwd kunnen worden als effectindicatoren. Een aantal brede welvaartsindicatoren, die het (maatschappelijk) effect aangeven en zijn gericht op de individuele inwoner, zijn opgenomen in een aparte informatieve paragraaf van de begroting.

Gekoppeld aan de doelenboom vormen de indicatoren een kwantitatieve aanvulling op de verantwoording over de doelen, de middelen en resultaten in de begroting. Net als de doelenboom bewegen de indicatoren mee met de diverse nieuwe beleids- en uitvoeringsplannen. Gebaseerd op de beleidsontwikkelingen wordt voorgesteld om 4 meerjarendoelen aan te passen en 1 meerjarendoel toe te voegen. In de tabel hierna is de verandering (was-wordt) opgenomen en kort toegelicht.

Programma	Indicator	Was	Wordt	Toelichting
Cultuur en Erfgoed	7.3 NHW en ruimtelijke kwaliteit	Het percentage waarmee door de integrale aanpak van de Hollandse Waterlinies de ruimtelijke kwaliteit,- het groene open landschap, de toegankelijkheid door routes en de kwaliteit van het erfgoed- is vergroot (bij ten minste 3 aandachtsgebieden met 30% in 2024)	Aantal projecten dat bijdraagt aan de ontwikkeling van de Hollandse Waterlinies als aanjager van ruimtelijke kwaliteit en inspiratiebron.	Vereenvoudiging van de indicator. Daardoor betere monitoring.
Economie	8.1.1	Het aandeel bedrijven dat personeelstekort als belemmering voor groei ervaart.	Indicator komt te vervallen.	Er is in 2021 een nieuwe uitvoeringsagenda aangenomen voor het onderwerp onderwijs-arbeidsmarkt (beleidsdoel 8.1.1) In het Statenvoorstel HCA dat op 2 juni is geaccepteerd in PS is voorgesteld om drie andere indicatoren op te nemen die aansluiten bij deze agenda. De oude indicatoren komen daarmee te vervallen.
Economie	8.1.2 Scholing/heroriëntatie arbeidsmarkt	Het aantal bedrijven/personen dat gebruik maakt van vouchers gericht op scholing en (her)oriëntatie op de arbeidsmarkt.	Indicator komt te vervallen.	Idem
Economie	8.1.3 Werktevredenheid	Het percentage werknemers dat (zeer) tevreden is met het werk.	Indicator komt te vervallen.	Idem
Economie	8.4.1. Intensiteit gebruik bedrijventerrein	De intensiteit van het gebruik van bedrijventerreinen in aantal arbeidsplaatsen per hectare bedrijventerrein.	De ruimtewinst aan (extra) bedrijfsruimte per jaar door intensiever en duurzamer gebruik van bestaande bedrijventerreinen.	We gaan niet meer meten a/d hand van werkgelegenheid, maar d.m.v. ruimtewinst van bedrijfsruimte. Er komt dus een andere indicator voor terug.

Overzicht Overhead	NIEUW 10.1.3 Factuurbetaling		De Rijksoverheid heeft de ambitie verhoogd van 90% naar 95% betalingen voor inkopen en diensten die binnen 30 dagen moeten zijn afgerond.	De provincie Utrecht heeft deze ambitie ook omarmd.

Paragraaf Arbeidscapaciteit
In deze nieuwe paragraaf wordt inzicht gegeven in de ontwikkelingen van de arbeidskosten (kosten bezetting en inhuur). Daarnaast zal in deze paragraaf, op verzoek van uw Staten, ook een overzicht worden opgenomen van de capaciteitsinzet per beleidsdoel voor het jaar 2022.

Bijlage Rapportage actiemanagement
Een nieuwe bijlage is toegevoegd “Actiemanagement”. Dit is een overzicht van de voortgang van acties en aanbevelingen waarover uw Staten wordt geïnformeerd.

Leeswijzer

Doelstelling Programmabegroting

De Programmabegroting is een belangrijk instrument voor Provinciale Staten om inhoud te geven aan haar kaderstellende rol. In de Programmabegroting worden de keuzes voor 2022 vastgelegd voor de belangrijkste activiteiten, doelstellingen en de hieraan gekoppelde inzet van de financiële middelen.

Plaats Programmabegroting in de planning & control cyclus

In de Programmabegroting wordt voor het begrotingsjaar 2022 vastgelegd wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. De Programmabegroting wordt door Provinciale Staten vastgesteld. Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld naar aanleiding van actuele ontwikkelingen. Dat kan als onderdeel van de reguliere cyclus gebeuren via de Kadernota, maar ook incidenteel op basis van door Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten genomen besluiten. Deze bijstellingen krijgen hun financieel beslag via begrotingswijzigingen die aan Provinciale Staten worden voorgelegd. In de jaarstukken wordt uiteindelijk eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over de inzet van de financiële middelen.

Structuur van de Programmabegroting
De structuur van de Programmabegroting wordt grotendeels bepaald door een aantal wettelijke vormeisen. Het BBV bevat de volgende vormeisen voor de Programmabegroting:

1. De beleidsbegroting, onderverdeeld in:
    - Een programmaplan: een programma is een geheel van activiteiten om de beoogde maatschappelijke effecten te bereiken. In het programmaplan wordt per beleidsprogramma expliciet ingegaan op welke maatschappelijke effecten worden nagestreefd, hoe men deze effecten wil gaan bereiken en welke middelen daarvoor nodig zijn;
    - De paragrafen: deze bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen. In de paragrafen worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. De voorgeschreven paragrafen zijn: provinciale belastingen en heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid. In de paragraaf Projecten wordt aandacht geschonken aan Hart van de Heuvelrug en de Vernieuwde Regionale Tramlijn.
2. De financiële begroting, onderverdeeld in:
    - De uiteenzetting van de financiële positie;
    - Het overzicht van lasten en baten.

Indeling Programmabegroting
Hoofdstuk 1 bevat de hoofdlijnen van deze programmabegroting en beschrijft de belangrijkste ontwikkelingen in 2022.

Hoofdstuk 2 bevat het programmaplan. Ieder programma is, conform het BBV, ingedeeld in de drie “w-vragen”: wat willen we bereiken, wat gaan we daarvoor doen en wat gaat dat kosten? Elk programma is als volgt opgebouwd:

- In de eerste paragraaf (wat willen we bereiken?) is het programmadoel opgenomen en inzichtelijk gemaakt wat de totale baten en lasten zijn en, indien van toepassing, een meerjarenraming van de verwachte investeringen (wat gaat dat kosten?);
- In de tweede paragraaf (wat gaan we daarvoor doen?) wordt eerst de doelenboom gepresenteerd en, indien van toepassing, de bijbehorende indicatoren. Daarna worden de beleidsdoelen beschreven en wordt met behulp van meerjarendoelen beschreven welke activiteiten worden uitgevoerd om deze doelen te bereiken. Per beleidsdoel is daarnaast inzichtelijk gemaakt wat de begrote bedragen zijn voor 2022 inclusief meerjarenraming 2023-2025.
- Indien van toepassing is een opsomming gegeven van de Verbonden Partijen.

Hoofdstuk 3 bevat de paragrafen. De zeven verplichte paragrafen vanuit het BBV worden eerst gepresenteerd, aangevuld met de paragrafen Brede Welvaart indicatoren en Arbeidscapaciteit. Daarna is de paragraaf Projecten opgenomen. Net als bij de programma’s wordt ook in hoofdstuk 3 voor ieder project en iedere paragraaf antwoord gegeven op elk van de drie w-vragen, indien van toepassing.

Hoofdstuk 4 bevat de financiële begroting, waarin in de eerste paragraaf de financiële positie uiteen wordt gezet en in de tweede paragraaf een overzicht wordt gegeven van de baten en lasten, inclusief een meerjarenraming en verschillenanalyse.

Tenslotte is nog een aantal bijlagen opgenomen.

Tabellen
De bedragen in de tabellen zijn standaard x € 1.000, tenzij dit anders in de tabel is aangegeven. Dit is gedaan om de leesbaarheid te vergroten. Een bedrag van € 45.000 staat dus als € 45 in een tabel. Dit kan leiden tot afrondingsverschillen van maximaal € 1.000 in totaaltellingen.

Webversie
De opmaak van de Begroting is ingericht voor een online-document. De Programmabegroting 2022 is te vinden via de Portal.

Hoofdstuk 2: Programma's

1. Ruimtelijke ontwikkeling

Toelichting op programmadoel

De kwaliteit van het stedelijk en landelijk gebied is hoog en het leef- en vestigingsklimaat is sterk.

Wat gaat dat kosten?

1. Ruimtelijke ontwikkeling	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	7.114	7.482	8.581	8.585	8.595	8.587
Kapitaallasten	1.112	1.237	-	-	-	-
Materiële lasten	3.292	8.262	7.805	6.968	7.132	3.398
Subsidies	8.642	6.920	2.020	620	320	120
Totaal Lasten	**20.160**	**23.901**	**18.406**	**16.173**	**16.047**	**12.105**
Baten	538	5.845	175	262	350	350
Totaal Baten	**538**	**5.845**	**175**	**262**	**350**	**350**
Saldo van dit programma	**19.623**	**18.056**	**18.231**	**15.911**	**15.697**	**11.755**
Stortingen in reserves	779	1.168	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	9.455	9.076	1.700	-	200	-
Beslag op de algemene middelen	**10.946**	**10.147**	**16.531**	**15.911**	**15.497**	**11.755**

Reserves Ruimtelijke ontwikkeling

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Hart vd Heuvelrug/VBS	779	1.168	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**779**	**1.168**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	4	5.127	-	-	-	-
Reserve Projecten	102	2.824	-	-	-	-
Reserve IGP – RAP	9.350	419	1.700	-	200	-
Reserve Hart vd Heuvelrug/VBS	-	706	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**9.455**	**9.076**	**1.700**	**0**	**200**	**0**

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
1.1	De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten	1.1.1	De integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid is beter geborgd
		1.1.2	Het provinciaal ruimtelijk beleid biedt meer ruimte aan regionale opgaven
		1.1.3	Met gemeenten wordt pro-actiever samengewerkt aan lokale opgaven vanuit wederzijdse belangen
		1.1.4	Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen
		1.1.5	In een groeiende regio groeit groen evenwichtiger mee met rode ontwikkelingen
		1.1.6	Nieuwe ontwikkelingen voegen meer ruimtelijke kwaliteit toe
		1.1.7	Data en digitale toepassingen worden beter benut
1.2	De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik	1.2.1	Bij gebieds- en omgevingsgericht werken, zetten we in op het slim combineren van provinciale doelen, o.a. met behulp van vindingrijk aanpakken in ruimtelijke werkprocessen en effectieve samenwerking.
		1.2.2	Bij gebiedsontwikkeling is meer aandacht voor het slim combineren van provinciale doelen (Doel komt te vervallen door integratie met doel 1.2.1)
		1.2.3	De gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg zijn verder ontwikkeld en gerealiseerd
1.3	Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht	1.3.1	De woningbouwopgave vindt sneller en vraag gestuurd plaats door gerichte en slimme interventies en maatwerk
		1.3.2	Het provinciaal woningmarktbeleid ondersteunt beter de woningbouwopgave
		1.3.3	Wijken zijn vitaler door een integrale aanpak van sociale en fysieke wijkvernieuwing

1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten

Toelichting op beleidsdoel

Utrecht is in de verstedelijkte Randstad een uiterst aantrekkelijke provincie, mede dankzij de prachtige natuur- en recreatiegebieden, historische polderlandschappen, centrale ligging, levendige steden en dorpen en een veelzijdig aanbod in kunst en cultuur. Mensen willen graag in onze provincie wonen en recreëren. Deze populariteit heeft ook een keerzijde. Woningen, bedrijven, mobiliteit en ook nieuwe maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie vragen ruimte. Ruimte voor ontwikkelingen is nodig, maar houden wij wel graag in balans, om de kenmerkende kwaliteiten van onze provincie te behouden.

De beoogde ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied vraagt om duidelijke en actuele provinciale ambities. In de Omgevingsvisie staat onze visie op hoofdlijnen. Deze werken wij integraal uit in diverse programma's en de Omgevingsverordening die doorwerkt in gemeentelijk beleid. Afwegingen in praktijksituaties maken wij in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen, met oog voor het lokale belang én voor de regionale context.

Samenwerking met het Rijk en met de Utrechtse regio's is van groot belang bij het realiseren van onze provinciale doelen. Dit alles steeds vanuit de eigen verantwoordelijkheid van zowel Rijk, provincie als (samenwerkende) regio's. In de samenwerking met gemeenten geven wij ruimte aan de regionale opgaven, bijvoorbeeld met onze aanpak van regionaal programmeren.

Om te kunnen groeien met een evenwichtige balans tussen (recreatief) groen en rode ontwikkelingen werken we aan het programma Groen Groeit Mee. Ook zorgen we ervoor dat circulair onderdeel wordt van de planvorming en geven we ruimte aan de circulaire economie. Uitgangspunt bij het omgevingsbeleid is een keuze voor integrale, toekomstgerichte oplossingen, waarmee we kwaliteiten behouden of versterken, zo nodig met compenserende maatregelen. We streven naar het concentreren en combineren van nieuwe ontwikkelingen, gaan zorgvuldig om met de schaarse ruimte en aanwezige kwaliteiten en zullen ruimtelijk ontwerp en innovatie stimuleren.

Bij het voorbereiden van beleid en uitvoering willen wij ons meer als 'digitale overheid' etaleren. Naast de (wettelijk verplichte) digitale vastlegging en het beschikbaar stellen van gegevens, willen we ook met meer vindingrijke digitale middelen de betrokkenheid van inwoners bij vraagstukken en oplossingsmogelijkheden vergroten.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Ruimte maatschappelijke ontwikkelingen	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	5.022	5.072	6.120	6.321	6.451	6.451
Kapitaallasten	66	65	-	-	-	-
Materiële lasten	1.898	2.607	2.234	1.466	1.630	1.696
Subsidies	214	120	120	120	120	120
Totaal Lasten	**7.200**	**7.864**	**8.474**	**7.907**	**8.201**	**8.267**
Baten	147	-	175	262	350	350
Totaal Baten	**147**	**0**	**175**	**262**	**350**	**350**
Saldo van dit programma	**7.054**	**7.864**	**8.299**	**7.645**	**7.851**	**7.917**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Regionaal Programmeren[1]	getal	Het aantal (geactualiseerde) regionale programma's waarin provincie met regio/gemeenten samen afspraken maakt over de programmering van woon- en werklocaties met daarbij de inzet om de opgave te faciliteren.	3	3	3	3	3	**3**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
2	Gemeentelijke plannen zonder zienswijzen	%	Het aantal gemeentelijke ruimtelijke plannen, waarbij de provincie geen zienswijze heeft ingediend, als % van het totaal aantal plannen.	95	95	95	95	95	**95**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
Effect indicatoren										
3	Binnenstedelijke woningbouw	%	Het deel van de nieuwe toegevoegde woningen dat wordt gerealiseerd binnen stedelijk gebied in percentages (conform begrenzing in POVI).	90	90	90	90	90	**90**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie

[1] Het is lastig om hierover nu zinnige andere (effect-) indicatoren op te nemen. Op het moment dat programma's zijn vastgesteld, kunnen mogelijk indicatoren worden toegevoegd. Het proces van Regionaal Programmeren zal uitgebreid gemonitord en geëvalueerd worden.

Meerjarendoelen

1.1.1 De integrale aanpak van het provinciaal omgevingsbeleid is beter geborgd

Toelichting op meerjarendoel

Op 1 juli 2022 treedt volgens de huidige inzichten de Omgevingswet in werking. Vanaf dat moment werken we met een nieuw instrumentarium, (ver)nieuw(d)e werkprocessen en deels andere en nieuwe taken. De impact van deze nieuwe wetgeving op de organisatie is groot. Afgelopen jaren is de organisatie hierop voorbereid met inzet van het programma Omgevingswet.

Onze ambities zijn groot, zowel inhoudelijk als ook voor onze manier van werken. Dit is onder andere vastgelegd in de Omgevingsvisie waar we sinds 1 april 2021 mee werken. Om als organisatie te kunnen werken met de instrumenten van de Omgevingswet, in de geest van de Omgevingswet en met de ambities uit de Omgevingsvisie moeten we in onze organisatie investeren. Daarvoor is in de Kadernota 2022-2025 een gezamenlijk voorstel gedaan voor extra personele inzet voor werken met de Omgevingswet. De vertaling van dit voorstel heeft voor meerdere begrotingsprogramma's gevolgen.

De Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening (met werking onder de huidige wetgeving) vormen de basis voor onze overkoepelende, integrale aanpak van de maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving. De Omgevingsverordening (met werking onder de Omgevingswet) leggen we in de eerste helft van 2022 ter besluitvorming voor aan Provinciale Staten (PS). Deze verordening treedt in werking zodra de

Omgevingswet (Ow) in werking treedt. Begin 2022 starten we ook de eerste jaarlijkse herziening van de Omgevingsverordening op. PS kunnen deze eind 2022 vaststellen.

In de Omgevingsvisie staat onze ambitie voor 2050 met meetbare (tussen)doelen voor 2025, 2030 en 2040. Via programma's, een nieuw instrument onder de Omgevingswet, gaan we vastleggen hoe we deze doelen precies gaan halen. Om beleid en programma's te realiseren kunnen we o.a. het instrument projectbesluit inzetten. Over de werkwijze met programma's en projectbesluit en de verhouding tussen GS en PS worden eind 2021 nog afspraken gemaakt die vastgelegd worden in een statenbesluit. Deze afspraken willen we vanaf 2022 uitvoeren met de programma's en projectbesluiten die we op gaan stellen. Met het op te stellen monitoringsplan gaan we in beeld brengen hoe we gaan monitoren op de realisatie van doelen uit de Omgevingsvisie en programma´s.

Om de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening actueel te houden en ook de samenhang tussen Omgevingsvisie, Omgevingsverordening en programma's te borgen wordt in 2022 het coördinatiepunt Omgevingsbeleid ingericht. Dit coördinatiepunt gaat onze organisatie helpen om te komen tot een meer integrale aanpak van het provinciale omgevingsbeleid, de monitoring van onze beleidsdoelen en het werken aan omgevingsbeleid in de geest van de Omgevingswet. Om dit mogelijk te maken stellen we structureel middelen en formatie ter beschikking.

Als gevolg van het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet naar 1 juli 2022 zal het programma Omgevingswet ook in 2022 nog deels doorlopen. We kiezen daarbij wel voor een lichte vorm, omdat we zoveel mogelijk onderdelen van het programma die klaar zijn (zoals omgevingsvisie, omgevingsverordening en werkprocessen) al borgen in de lijnorganisatie. Voor een aantal zaken is nog inzet vanuit het programma Omgevingswet nodig. Zoals coördinerende taken landelijk en in de regio (samenwerkingsafspraken rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving), het inrichten van digitale systemen en het oefenen daarmee, communicatie, opleiden en het oefenen met werken in de geest van de Omgevingswet, zoals bijvoorbeeld met de werkprocessen en het Netwerk Omgevingsgericht Werken (zie paragraaf 1.1.3). De bij de Kadernota gevraagde transitiekosten á € 300.000 euro en het resterende bedrag uit de reserve project invoering Omgevingswet, á € 565.000 willen we aanwenden voor dit lichte programma.

Beoogd resultaat 2022

- De Omgevingsverordening onder de Omgevingswet en de eerste herziening daarvan zijn vastgesteld
- Het coördinatiepunt Omgevingsbeleid is ingericht

1.1.2 Het provinciaal ruimtelijk beleid biedt meer ruimte aan regionale opgaven

Toelichting op meerjarendoel

In onze Omgevingsvisie is de beoogde ontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied vastgelegd in (ruimtelijk) beleid. In de Omgevingsvisie gaat het om balans. Balans tussen ruimte maken voor nieuwe ontwikkelingen en tegelijkertijd behoud van Utrechtse kwaliteiten, zoals het diverse landschap en de mooie natuur. In de Omgevingsverordening (nu nog de Interimverordening onder de Wet ruimtelijke ordening) staan de regels die nodig zijn om de keuzes en ambities in de Omgevingsvisie te realiseren. Voor onder andere duurzame energie, wonen en werken (regionale programmering) en groenontwikkeling is meer ruimte nodig, naast specifieke aandacht voor gezonde leefomgeving, circulariteit en klimaatadaptatie. Dit werken we uit in programma's.

Het vastgelegde beleid is een belangrijke basis voor het adviseren van gemeenten bij het maken van gemeentelijke omgevingsvisies en voor het inzetten van andere provinciale instrumenten uit de Omgevingswet,

zoals projectbesluiten. Ook is het de basis voor onze adviezen over ruimtelijk beleid aan onze andere partners, om zo gezamenlijk ruimte te vinden voor de opgaven en noodzakelijke afwegingen te maken.

Regionaal programmeren wonen en werken
We hebben in de Omgevingsvisie en (nu nog) Interimverordening een nieuwe systematiek voor woon- en werklocaties geïntroduceerd. Daarmee kunnen we beter en flexibeler inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en de daarmee samenhangende behoefte. Regionaal programmeren speelt hierbij een belangrijke rol.

In september 2021 hebben GS het eerste provinciaal Programma Wonen en werken vastgesteld. In dit programma is de programmering voor woningbouw en bedrijventerreinen per regio en per gemeente opgenomen, inclusief alle uitbreidingslocaties voor wonen en werken. De basis voor het provinciale programma wordt gevormd door drie regionale programma's: U16, Amersfoort en het Utrechtse deel van Foodvalley.

Begin 2022 wordt de evaluatie afgerond over de ervaringen (zowel intern als van onze partners) bij het opstellen van het provinciale programma en de regionale programma's. Deze ervaringen worden benut bij het vormgeven van het proces en de aanpak van de jaarlijks actualisatie van het programma. Door het programma jaarlijks te actualiseren hebben we een flexibele aanpak en kunnen we jaarlijks nieuwe locaties toevoegen.

Voor de jaarlijkse actualisatie wordt in het tweede kwartaal van 2022 een actueel en aangepast Kader voor regionale programmering opgesteld en ter besluitvorming aan PS voorgelegd. Dit kader bevat de kwantitatieve bandbreedte voor wonen en werken per regio, en kwalitatieve aspecten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om voldoende betaalbare woningen, evenwichtige ontwikkeling van rood en groen, energie-neutrale nieuwbouw, klimaatadaptatie, circulariteit, leefbaarheid, inclusiviteit en zorgvuldig ruimtegebruik.

In het tweede kwartaal van 2022 start ook het proces van het opstellen van de regionale programma's door de drie regio's. Vaststelling van de regionale programma's is voorzien in het vierde kwartaal van 2022, direct gevolgd door vaststelling van het ontwerp provinciaal Programma Wonen en werken (eveneens in vierde kwartaal). Na de terinzagelegging stellen GS het definitieve programma vast.

Inpassingsplan en projectbesluit
Om provinciale belangen te borgen, kan het wenselijk zijn om als provincie zelf een burgerbindend planologisch-juridisch kader vast te leggen, in de vorm van een provinciaal inpassingsplan (Wet ruimtelijke ordening), of een projectbesluit (Omgevingswet).

Een projectbesluit moet volgens de Electriciteitswet in principe worden ingezet bij windenergieprojecten tussen de 5 en 100 Megawatt. Ook kunnen we een projectbesluit inzetten bij andere projecten die om provinciale regie vragen, zoals bijvoorbeeld bij gebiedsontwikkeling, mobiliteits- en energieprojecten. De procedure en werkwijze voor het projectbesluit wordt in 2022 uitgewerkt in een procesbeschrijving.

In 2022 wordt doorgewerkt aan de planvoorbereiding van de inpassingsplannen Rijnbrug en Rondweg Oost Veenendaal.

Beoogd resultaat 2022
- Evaluatie eerste cyclus regionaal programmeren is afgerond.
- Actualisatie kader voor regionale programmering wonen en werken (vaststelling door PS)
- Vaststellen ontwerp tweede provinciaal Programma Wonen en werken (vaststelling door GS)

1.1.3 Met gemeenten wordt pro-actiever samengewerkt aan lokale opgaven vanuit wederzijdse belangen

Toelichting op meerjarendoel

De gemeente is de belangrijkste overheid bij het sturen van lokale ruimtelijke ontwikkelingen. De provincie borgt haar provinciale belangen met betrekking tot de leefomgeving in belangrijke mate door beïnvloeding van die gemeentelijke plannen op basis van de Omgevingsvisie en -verordening. De Omgevingsverordening werkt direct door in de Omgevingsplannen (nu nog bestemmingsplannen onder de Wet ruimtelijke ordening) van gemeenten. Die beïnvloeding vindt bij voorkeur plaats op proactieve wijze: door vroegtijdige en actieve samenwerking met gemeenten. Die samenwerking is zowel gericht op thema's, op gebieden, als op concrete initiatieven. Majeure samenwerkingsprojecten met gemeenten zijn de ontwikkeling van het landgoed Soestdijk en de Vinkeveense Plassen. Op beleidsniveau, programmatisch niveau en op planniveau. We stimuleren daarom ook onderlinge beleidsafstemming tussen gemeenten. We verbinden de provinciale opgave met die van de individuele gemeenten en die van de regio, aan de hand van een gezamenlijke Omgevingsagenda met gemeenten. Hiermee geven we met gemeenten invulling aan de ambitie om als één overheid te werken.

Van Ruimtelijke Agenda Gemeenten naar Omgevingsagenda Gemeenten
Met de Omgevingsagenda Gemeenten willen wij de gebiedsgerichte dialoog met gemeenten aan een structurele werkwijze verbinden. Met deze werkwijze stemmen we vroegtijdig en samenhangend wederzijdse belangen af bij de uitwerking van beleid. We hebben oog voor de gebiedsopgaven en kijken vooruit naar de concrete uitvoering. Dit passen we bijvoorbeeld toe bij de gebiedsontwikkeling voor de Vinkeveense Plassen. Door actieve inzet dragen we bij aan een adequate aanpak van de gemeente voor de complexe opgaven.

De Omgevingsvisies die veel gemeenten nu in voorbereiding hebben zijn een belangrijke basis voor afstemming. Daarnaast is er via periodiek overleg ook oog voor nieuwe initiatieven. We gaan in dialoog samen op zoek naar de belangen, en naar de meerwaarde en mate van gebieds- en uitvoeringsgerichte samenwerking. Zo kunnen we gezamenlijk onze belangen realiseren in gemeentelijke (ruimtelijke) plannen.

Afspraken over gebieds- en uitvoeringsgerichte samenwerking leggen we vast in de Omgevingsagenda Gemeenten. Wij zien de Omgevingsagenda Gemeenten als een digitale werkomgeving, op basis van een Geografisch Informatie Systeem. Daarmee maken we zichtbaar waar samenwerking gevraagd is en hoe we dat verbinden aan provinciale opgaven.

Deze structurele dialoog levert ook een grote hoeveelheid kennis op van de gemeentelijke praktijk. Dit is van waarde in het Netwerk Omgevingsgericht Werken voor onder andere de uitwisseling tussen beleid en uitvoering.

Met gemeenten maken we afspraken gemaakt over deze structurele werkwijze. Hiermee leggen we een basis voor een lerend netwerk voor deze andere manier van werken, passend bij de Omgevingswet. De ervaringen met de eerste gemeenten helpen ons om een beproefd structureel gezamenlijk werkproces in te richten en op den duur met alle gemeenten een Omgevingsagenda’s Gemeenten te ontwikkelen.

Begeleiding gemeentelijke plannen

Bij de uitwerking van plannen op lokaal niveau geven onze belangrijkste partners mede uitvoering aan ons provinciale ruimtelijke beleid. Als provincie zetten we daarom in op vroegtijdig overleg over gemeentelijke plannen. We denken mee met gemeenten, we geven aan hoe plannen kunnen bijdragen aan gemeenschappelijke opgaven en hoe die plannen kwaliteiten kunnen versterken.

Waar nodig en mogelijk leggen we een link tussen provinciale en regionale programma's. Nieuwe woningbouwlocaties en initiatieven voor duurzame energiewinning bijvoorbeeld, verkennen we vroegtijdig in het licht van de regionale programmering van woon- en werklocaties en van de regionale energiestrategie.

De integrale en proactieve werkwijze krijgt gestalte binnen en buiten het provinciehuis. Daar waar gemeenten bijvoorbeeld complexe initiatieven vroegtijdig bespreken met initiatiefnemers voeren we actief het overleg, indien er zwaarwegende provinciale belangen spelen. Een voorbeeld daarvan is de gemeentelijke omgevingstafel, een overlegvorm waarbij gemeente met initiatiefnemers en ketenpartners tegelijkertijd het overleg voert over de haalbaarheid van een initiatief, zodat snel duidelijkheid ontstaat.

In onze eigen organisatie zetten we in op een coördinatiepunt voor gemeentelijke ruimtelijke visies, plannen en initiatieven. Deze hangt nauw samen met het coördinatiepunt omgevingsbeleid. Onder de Omgevingswet, die een veel bredere scope heeft dan de Wet ruimtelijke ordening, verandert de werkwijze en het wettelijk instrumentarium van de diverse overheden. Dat heeft ook flinke consequenties voor de provinciale rol. De bredere reikwijdte van gemeentelijke omgevingsvisies, en plannen, en de kortere procedures werken direct door in de advisering. De nieuwe instructieregels in de Omgevingsverordening vormen het kader. De Omgevingswet vraagt – en dat verwacht de gemeente ook van ons – dat we snel en duidelijk adviseren over de haalbaarheid van initiatieven vanuit een ja, mits- houding. Dat vraagt intern om een snelle, bredere integrale afstemming en koersbepaling. Zeker de transitiefase vraagt veel inspanning van provincie en gemeenten. Gemeenten doen daarnaast steeds vaker een beroep op de provincie voor samenwerking aan gebiedsontwikkelingen. De interne en externe overleggen (denk aan omgevingstafels) nemen toe. Voor deze opgaven zetten we een coördinatiepunt gemeentelijke omgevingsplannen/ initiatieven op dat op structurele basis het proces voor slagvaardige integrale afweging organiseert. Hiervoor zetten we overeenkomstig de kadernota 2022 extra capaciteit in.

Uiteindelijk heeft de provincie ook nog steeds een formele rol bij de gemeentelijke plannen. We blijven streven naar effectief vooroverleg, zodat we het aantal formele zienswijzen en interventies vanwege strijdigheid met provinciale belangen tot een absoluut minimum beperken.

Beoogd resultaat 2022

- Digitale werkomgeving Omgevingsagenda Gemeenten gereed.
- Het coördinatiepunt gemeentelijke ruimtelijke visies, plannen en initiatieven is ingericht
- Voor de procedures en werkwijze onder de Omgevingswet zijn uitgewerkte procesbeschrijvingen, op onze werkwijze toegesneden digitale tools en standaarddocumenten beschikbaar.

1.1.4 Agenda's en afspraken met (boven)regionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen

Toelichting op meerjarendoel

Samenwerking met het Rijk, buurprovincies en met de Utrechtse regio's is van groot belang bij het behalen van onze provinciale doelen. De Omgevingswet en de vaststelling van de Nationale Omgevingsvisie zorgen voor een verdere intensivering van deze samenwerking. Het streven is samenwerken als één overheid, maar dat vraagt wat van alle partners. We intensiveren onze inzet op deze trajecten om onze provinciale belangen beter te borgen en actiever te kunnen sturen op het in balans houden van de Utrechtse kwaliteiten. Daarmee

versterken wij onze positie in de diverse Rijk-regio trajecten en kunnen we beter sturen op het maken van afspraken met andere overheden over het realiseren van ambities, de onderlinge rolverdeling en in te vullen randvoorwaarden.

Omgevingsagenda Noordwest-Nederland
In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is de Omgevingsagenda geïntroduceerd als een schakel tussen omgevingsvisies en vaak sectorale dan wel thematische (uitvoerings-)programma's van Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. De Omgevingsagenda Noordwest-Nederland is een verbreding en vernieuwing van de huidige "MIRT-gebiedsagenda Noord-Holland, Utrecht en Flevoland" uit 2013 naar de gehele dimensie van de fysieke leefomgeving. Doel is om als één overheid gezamenlijk, integraal en gebiedsgericht aan de opgaven van Rijk en regio te werken. Daartoe beschrijven we de gezamenlijke opgaven en gedeelde ambities beschreven en bieden we een handelingsperspectief. Op basis daarvan maken Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samenwerkingsafspraken. Ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid. De concrete uitwerking en besluitvorming over maatregelen en projecten vindt plaats via de daarvoor geëigende programma's en bestuurlijke overleggen. De Omgevingsagenda Noordwest-Nederland is adaptief van karakter heeft daarmee ook een agenderende functie voor de bestuurlijke overleggen Leefomgeving en MIRT Noordwest. De Omgevingsagenda Noordwest-Nederland 1.0 wordt in het bestuurlijk overleg Leefomgeving Noordwest voorjaar 2022 vastgesteld.

NOVI-gebied Groene Hart
Het Groene Hart is in de Kamerbrief van 17 februari 2021 door het Rijk definitief aangewezen als één van de acht NOVI-gebieden in Nederland. De status van NOVI-gebied volgt uit de stapeling van opgaven op het gebied klimaatadaptatie, energietransitie, natuur, landbouw, recreatie, verstedelijking en bereikbaarheid in het Groene Hart, en de noodzaak voor een gezamenlijke integrale aanpak daarvan. Rijk, provincies Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland, gemeenten en waterschappen maken in het Bestuurlijk Platform Groene Hart nadere afspraken over de gezamenlijke inzet, de doelen/kaders en uitgangspunten op de focusthema's bodemdaling, watersysteem, energie en vitale dorpen en steden. De planning is dat het Bestuurlijk Platform Groene Hart ineind 2021 hiertoe een bestuursovereenkomst heeft gesloten. In 2022 wordt hier uitvoering aan gegeven. De aanpak en ervaringen voor het Groene Hart zullen worden benut voor de ontwikkeling van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De jaarlijkse provinciale bijdrage voor het coördinatiebureau Groene Hart is met ingang van 2022 in de begroting opgenomen.

U Ned
We werken in verschillende samenwerkingsverbanden aan de verstedelijkingsopgave waar we als provincie voor staan. U Ned is het samenwerkingsverband waarin we met het Rijk (de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat, Binnenlandse Zaken en Economische Zaken) en de U10-gemeenten de ambitie hebben uitgesproken om een gezonde groei van wonen, werken en bereikbaarheid in de metropoolregio Utrecht mogelijk te maken. Vanuit het programma U Ned werken we via een aantal programmalijnen aan de realisatie van het ontwikkelperspectief Utrecht Nabij waarin de samenwerkende partijen een toekomstbeeld schetsen voor de metropoolregio Utrecht op het gebied van wonen, werken, leefbaarheid en bereikbaarheid. Hiermee zorgen we voor uitwerking van de ambitie om de verstedelijkingsopgave in samenhang met leefbaarheid en benodigde mobiliteitsinvesteringen vorm te geven.

In Utrecht Nabij hebben wij samen met Rijk en regio gekozen om, na realisatie van de opgave tot 2030, nieuwe woningen en banen te concentreren in het stedelijk kerngebied en rond grotere regionale OV-knooppunten. In de "Grote U", het U-vormige gebied rond de Utrechtse binnenstad, liggen veel kansen voor verdichting. Er zijn drie gebiedsonderzoeken gestart: (1) Lunetten/Koningsweg-Utrecht Science Park, (2) de A12-zone, en (3) Leidsche Rijn/Zuilen. Het doel van de gebiedsonderzoeken is om de ruimtelijke en economische ontwikkeling

van de Grote U nader uit te werken. Dit gebeurt in samenhang met een mobiliteitsstrategie voor de regio. Zie verder Programma 5.8.2.

Ontwikkelbeeld 2030-2040 regio Amersfoort
Samen met de regio Amersfoort hebben we in 2021 gewerkt aan een Ontwikkelbeeld “Regio Amersfoort Centraal!”. Het Ontwikkelbeeld is opgesteld voor de periode 2030- 2040. In het Ontwikkelbeeld zijn keuzes vastgelegd voor de toekomstige integrale ontwikkeling van de regio op het gebied van verstedelijking, (wonen en werken), bereikbaarheid en leefbaarheid (groen en energie). Het Ontwikkelbeeld biedt een samenhangende benadering in de vorm van zes pijlers gebaseerd op de specifieke kwaliteiten van de regio en de opgaven waarvoor de regio gesteld staat. Voor de uitwerking van de pijlers is een uitvoeringsagenda opgesteld. Het Ontwikkelbeeld is in 2021 vastgesteld door GS en PS en door de colleges en raden van de gemeenten uit de regio Amersfoort. In 2022 bouwen we, in nauwe samenwerking met het Rijk, de regio, de gemeenten, provincie Gelderland, waterschappen en andere partners, verder aan het ontwikkelbeeld via de acties uit de uitvoeringsagenda. Het gaat hierbij om een gebiedsuitwerking van de stations Amersfoort Centraal en Amersfoort Schothorst in relatie tot de verstedelijkingsopgave in deze Metropoolpoort. Opstellen handelingsperspectief buitengebied Utrechtse Heuvelrug, Eemvallei, Gelderse Vallei, sluiten van een Groen Groeit Mee Pact en een verkenning kansen HOV/BRT- en fietsnetwerk in samenhang met de integrale aanpak multimodale corridors Regio Amersfoort.

Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley
Aanleiding voor de opstelling van de "Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley" is de noodzaak om rond de 100.000 nieuwe woningen en daaraan gekoppelde arbeidsplaatsen toe te voegen in de regio’s Foodvalley (40.000 woningen) en Arnhem-Nijmegen (60.000 woningen). Doel is om aan te geven waar op de korte (2025), middellange (2030) en lange termijn (2040) de extra woon- en werklocaties in dit gebied gaan komen, gekoppeld aan andere opgaven als kwaliteit van de leefomgeving (groen, klimaatadaptatie, energietransitie), verduurzaming van de economie en goede bereikbaarheid. 26 gemeenten, twee regio’s, provincies Utrecht en Gelderland en het Rijk werken hiertoe intensief samen. De verstedelijkingsstrategie is in de bestuurlijke overleggen MIRT Noordwest en Oost najaar 2021 vastgesteld. Op basis van de verstedelijkingsstrategie ondertekenen betrokken partijen voorjaar 2022 een verstedelijkingsakkoord.

Ruimtelijk Economisch Perspectief en Programma (REP) regio U16
De gemeenten in de regio U16 hebben eind 2021 het Integraal Ruimtelijk Perspectief (IRP) vastgesteld. Dit IRP vormt de basis voor het programmadeel van het REP. Als provincie hebben wij vanuit de Omgevingsvisie en de daarin opgenomen provinciale belangen meegewerkt aan de totstandkoming van het IRP. Zo beogen wij bij te dragen aan gemeenschappelijk gedragen keuzes voor de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van de regio Utrecht. In 2022 zetten wij onze betrokkenheid voort door bij te dragen aan de sectorale programmering. Hierbij liggen er rechtstreekse relaties met het Provinciaal programma Wonen en werken en het bijbehorende regionaal programmeren, met Groen Groeit Mee, met de RES en met de mobiliteits- en verstedelijkingsvraagstukken die in het kader van U Ned opgepakt worden. Wij zullen onze betrokkenheid dan ook via deze lijnen vormgeven.

Beoogd resultaat 2022

- Vaststelling Omgevingsagenda Noordwest-Nederland 1.0 in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving Noordwest voorjaar 2022.
- Besluitvorming over de verstedelijking in de Grote U, de fasering van de plannen voor de drie gebieden en de benodigde investeringen in het BO MIRT najaar 2022, in samenhang met de MIRT Verkenning OV en Wonen en de Mobiliteitsstrategie.
- Ondertekening Verstedelijkingsakkoord Arnhem-Nijmegen-Foodvalley voorjaar 2022 tussen Rijk, provincies Utrecht en Gelderland en 26 gemeenten in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley.

- Het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort Centraal! is als bouwsteen opgenomen in de Omgevingsagenda Noordwest-Nederland

1.1.5 In een groeiende regio groeit groen evenwichtiger mee met rode ontwikkelingen

Toelichting op meerjarendoel

Groen is de kwaliteit van de Utrechtse regio. Groei is de opgave. Hoe kunnen we dit samenbrengen? Met het programma Groen Groeit Mee werken we samen met regionale partners in ruimtelijke zin aan een stevige positionering van (recreatief) groen, onder andere gekoppeld aan regionale programmering. Daartoe brachten we het afgelopen half jaar de groenopgave in beeld en zijn financieringsvormen hiervoor geïnventariseerd. Ook is ingezet op communicatie en een lobby richting het Rijk.

Vervolgstap is de programmering van de groene opgaven, waarbij we zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande programma's en initiatieven. We beogen dat groen een wezenlijk onderdeel wordt van de ruimtelijke programmering van wonen en werken. Daartoe stellen we een Groen Groeit Mee Pact op, waarin we samen met gemeenten, waterschappen, groene organisaties, landbouw en mogelijk het Rijk uitvoeringsafspraken maken voor recreatief groen in samenhang met andere groene opgaven. Ook worden afspraken gemaakt over governance en financiering. Doel is dit pact voor de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 te sluiten. De huidige interim Omgevingsverordening biedt een basis om groene opgaven aan de uitleglocaties te verbinden. Om gemeenten hierbij meer handvatten te geven werken we onder meer aan een handreiking.

De U16, regio Amersfoort, het Utrechtse deel van de regio Foodvalley en de vier waterschappen werken onder regie van de provincie samen. Komend jaar bespreken de partners hoe zij samen kunnen werken aan het programmeren van de opgaven. Het gesprek over de financiering van de groene opgaven wordt gevoerd via onder meer het Utrechts Aanbod (voor een rijksbijdrage) en via de gesprekken over de schaalsprong van onze provincie. In juni 2021 is Provinciale Staten geïnformeerd over de toekomstige opgaven (Schaalsprong) en rol van de provincie en de financiële consequenties daarvan.

Beoogd resultaat 2022

- Samen met de overheidspartners en diverse organisaties wordt een Groen Groeit Mee Pact opgesteld, waarin afspraken worden vastgelegd over ambitie en inzet
- Onderzoek naar de mogelijke koppelingen tussen rood en groen, zowel financieel als juridisch.
- Aanpak voor programmering Groen Groeit Mee, inclusief een aantal voorbeeldgebieden/pilots
- Lobby bij rijk en EU, gericht op beleidsbeïnvloeding en financiering
- Inbrengen groene opgaven in regionale gebiedsontwikkelingen, zoals U Ned.

1.1.6 Nieuwe ontwikkelingen voegen meer ruimtelijke kwaliteit toe

Toelichting op meerjarendoel

Bij de uitvoering van ons omgevingsbeleid is het vormgeven van omgevingskwaliteit een belangrijke voorwaarde. Met het begrip omgevingskwaliteit beogen wij om diverse kwaliteiten met elkaar te verknopen en met elkaar in samenhang te beschouwen. Ruimtelijke kwaliteit is daar, naast milieu-, gezondheids- en veiligheidskwaliteit en maatschappelijke waarden zoals sociale samenhang en economische vitaliteit een belangrijke pijler voor. Ruimtelijke kwaliteit gaat over gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde. Daarbij hebben we de ambitie om circulariteit integraal onderdeel te laten worden van het begrip ruimtelijke kwaliteit en van onze ruimtelijke planvorming. Wij streven naar behoud en versterking van ruimtelijke kwaliteit zowel met onze interne beleidsprocessen als via onafhankelijke advisering door de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) en de Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL).

Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen
De Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen vormt de basis voor het doorontwikkelen van de landschappen. Grote maatschappelijke ontwikkelingen, verstedelijking en daarmee samenhangende mobiliteit, duurzame energie, bodemdaling, klimaatadaptatie en landbouwtransitie, vragen om aanknopingspunten om voort te bouwen op de kernkwaliteiten van de karakteristieke landschappen in de provincie. Deze opgaven krijgen concrete uitwerking in de Kwaliteitsgids. De schaal van deze opgaven vraagt om het vormgeven van een transitie in delen van het landschap, ook deze transitieopgave wordt in de Kwaliteitsgids verder uitgewerkt.

Provinciale Commissie Leefomgeving
De PCL is een onafhankelijk adviesorgaan dat GS en PS gevraagd en ongevraagd adviseert over ontwikkelingen en kansen in de kwaliteit van de leefomgeving. Focus ligt op thema's die in het coalitieakkoord zijn benoemd. In 2021 is de PCL geëvalueerd, een deel van de PCL leden trad terug en er zijn nieuwe leden geworven. Voor 2022 stelt de PCL een werkprogramma op dat deels bestaat uit adviesonderwerpen die voorafgaand aan het opstellen van het werkprogramma zijn opgehaald bij GS, PS en de organisatie. Het andere deel van het werkprogramma stelt de PCL op naar eigen inzicht in afstemming met GS en PS. De PCL schenkt speciale aandacht aan de timing van het uitbrengen van de adviezen. Zij bekijkt maatschappelijke opgaven vanuit verschillende perspectieven en visies en geeft daarbij aandacht aan de formele en passende rol van de provincie bij de opgaven waar we voor staan. De PCL continueert de samenwerking met de PARK. Hierbij blijven beide adviesorganen onderscheidend en blijft helder welk adviesorgaan welke bijdrage levert aan een advies.

Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK)
Adviezen van de PARK kunnen zorgen voor betere besluitvorming op het gebied van behoud en versterking van aantrekkelijke steden en landschappen in de provincie Utrecht. De PARK heeft in het werkprogramma voor de periode 2020-2022 een aantal hoofdlijnen uitgewerkt, zoals besproken in het kader van de herbenoeming van de adviseur. Binnen de hoofdlijnen kunnen verschillende typen projecten vorm krijgen. Variërend van ruimtelijke studies, prijsvragen, debatten, nieuwsbrieven, podcasts en adviezen. Conform de afspraken is eind 2021 een evaluatiemoment ingebouwd.

De vier hoofdlijnen van het werkprogramma zijn:

1. Parkinclusief ontwikkelen – waarbij thema's als dorpelijk verdichten, de A12-Zone, intensiveren van bedrijventerreinen (INTENS), Holtland en Groen Groeit Mee worden verkend
2. Het volgende landschap – met aandacht voor de Wespentaille Bunschoten, Foodprint Nieuwe Hollandse Waterlinie, energielandschappen en levende bermen
3. Omgevingswaarden - onderzoek naar een nieuwe, beeldende meetlat voor omgevingskwaliteit, passend bij de nieuwe Omgevingswet. Ingezoomd wordt op de CO2 voetafdruk van huishoudens.
4. Gevraagd advies en Q-teams - GS en PS vragen, de PARK/het Q-team levert een onafhankelijk advies.

Daarnaast besteedt het werkprogramma aandacht aan de interactie met de (bestuurlijke) organisatie, de PCL, onderwijsinstellingen en instanties als het College van Rijksadviseurs.

Beoogd resultaat 2022
- De PCL brengt haar werkprogramma ten uitvoer en geeft ad hoc adviezen, inspelend op de actualiteit.
- De PARK brengt zijn werkprogramma ten uitvoer.
- De herijkte kwaliteitsgids is vastgesteld (GS).
- Ruimtelijke kwaliteit is integraal onderdeel van onze interne beleidsprocessen.

1.1.7 Data en digitale toepassingen worden beter benut

Toelichting op meerjarendoel

De invoering van de Omgevingswet heeft als randvoorwaarde een digitaal stelsel waarin de juiste informatie over de leefomgeving met de juiste partijen gecreëerd en gedeeld kan worden. Dit stelsel is deels landelijk (het Omgevingsloket), maar voor een belangrijk deel binnen de provincie en de regio zelf ingericht. Zonder dit stelsel kunnen we het verwachte niveau van dienstverlening niet realiseren. Ten behoeve van dit stelsel implementeren we toepassingen om te helpen bij opstellen en uitvoeren van beleid. Dit is een logische vervolgstap op de eerdere ontwikkelingen binnen het omgevingsinformatiedomein.

Concrete onderdelen hiervan zijn het digitaal objectgericht opstellen en wijzigen van omgevingswetbesluiten, inclusief programma's (inclusief de juridische werkingsgebieden en kenmerken) en de bijbehorende formulieren voor de dienstverlening in het Omgevingsloket. Dit vraagt om sterkere informatie-uitwisseling tussen beleid en uitvoering, zoals vergunningverlening. Daarnaast richten we ons regionaal, interprovinciaal en landelijke op betrouwbare en bruikbare informatie over de leefomgeving (informatieproducten). Het integraler monitoren van onze doelen vraagt onder meer om een meer eenduidige aanpak. In 2022 passen we daarom hogere eisen toe voor ons datamanagement en de informatie-uitwisseling binnen het stelsel en met onze partners en inwoners.

Deze koers geeft een bredere ontwikkeling aan binnen het domein van de omgevingsinformatie; het belang om binnen opgaven en processen betrouwbare gebiedsgerichte informatie met toegankelijke toepassingen te delen met onze partners en burgers. Ook voor communicatie en participatie is dit steeds meer vanzelfsprekend. We borgen en verbreden de inzet van onze 3D planontwikkelings-toepassingen om dit optimaal te ondersteunen. Ook monitoring en beheer verbinden we hiermee. Deze ontwikkeling sluit aan bij de landelijke ambities richting een digitale tweeling (digital twin) van de fysieke leefomgeving. Zo'n digitale kopie van de leefomgeving draagt bij aan de visualisatie van een gebied en simulatie van scenario's, en zorgt zodoende voor betere beleidsonderbouwing.

Naast deze ontwikkelingen blijft de winkel open; we leveren conform EU-richtlijnen en landelijke regelgeving aan de daartoe ingerichte registers, zoals INSPIRE, Basisregistraties en Omgevingsloket en zorgen dat we ook de juiste informatie uit landelijke registers benutten bij onze processen. We blijven ons portaal Geo-point optimaal benutten om de inwoners en partners een actueel en overzichtelijk beeld geven van onze data en toepassingen/apps.

Beoogd resultaat 2022

- Digitale onderdelen van omgevingswetbesluiten en uitvoeringsaspecten zijn onderdeel van onze processen en conform de vereisten verbonden met het digitale stelsel, Omgevingsloket. De juridische werkingsgebieden van beleid (geografische duiding) zijn actueel en conform landelijke vereisten.
- We hebben een digitale omgeving ingericht voor beleidsdata en visualisatie ten behoeve van beleidsmonitoring. Deze omgeving kan in samenwerking gedeeld worden met onze partners, in ieder geval voor de woningbouwopgave.
- Wij passen toegankelijke toepassingen conform digitale tweeling (digital twin) toe, die beleidsinformatie, ruimtelijke initiatieven en informatie over de leefomgeving verbinden en impact inzichtelijk maken, bij meerdere gebiedsontwikkelingsprojecten.

1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik

Toelichting op beleidsdoel

We kunnen ons inzicht in en sturing op de kwaliteit die we willen behalen vergroten door al bij de eerste processtappen van gebiedsontwikkeling provinciale doelen aan elkaar te koppelen. Er is budget om langjarige processen van integrale gebiedsontwikkeling op meer locaties te ondersteunen. Dit geven we vorm in nauwe samenhang met de expertises en instrumenten in het Netwerk Omgevingsgericht Werken (NOW) en de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Gebiedsontwikkeling en ruimtegebruik	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	746	1.170	1.157	1.156	1.135	1.127
Kapitaallasten	1.046	1.172	-	-	-	-
Materiële lasten	1.083	936	636	581	581	581
Subsidies	-	100	1.700	-	200	-
Totaal Lasten	**2.876**	**3.378**	**3.493**	**1.737**	**1.916**	**1.708**
Baten	391	2.340	-	-	-	-
Totaal Baten	**391**	**2.340**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**2.485**	**1.038**	**3.493**	**1.737**	**1.916**	**1.708**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 2122	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren									
1	Slim combineren	getal	Het aantal projecten / praktijkcasussen waarbij met inzet vanuit het NOW een extra impuls is gegeven in het slim combineren (innovatie; meekoppelkansen) van provinciale doelen	8	8	8	8	8	8 Jaarlijkse provinciale inventarisatie
2	Woningen HvdH/ VBS	getal	Het aantal te realiseren woningen per jaar voor het totale programma HvdH en VBS (op moment van uitgifte van de grond).	-	275	240	160	400	- Samenwerkingsovereen-komsten HvdH (2015) en VBS (2015)
3	Natuur HvdH/ VBS	ha	De hoeveelheid gerealiseerde hectare natuur (resterende projecten Kamp van Zeist en Camp New Amsterdam).	-	-	19	14	-	- Samenwerkingsovereen-komsten HvdH (2015) en VBS (2015)
Effect indicatoren									
	Geen								

Meerjarendoelen

1.2.1 Bij gebieds- en omgevingsgericht werken, zetten we in op het slim combineren van provinciale doelen, o.a. met behulp van vindingrijk aanpakken in ruimtelijke werkprocessen en effectieve samenwerking.

Toelichting op meerjarendoel

Alle activiteiten en budgetten die samenhangen met het Netwerk Omgevingsgericht Werken (NOW) zijn samengebracht onder het meerjarendoel 1.2.1. Dit meerjarendoel hebben wij als titel 'Bij gebieds- en omgevingsgericht werken zetten we in op het slim combineren van provinciale doelen, onder andere met behulp van vindingrijke aanpakken in ruimtelijke werkprocessen en efficiënte samenwerkingen' gegeven. Het NOW is een samenvoeging van bestaande budgetten en capaciteit die nu met een gezamenlijk doel wordt ingezet. De verantwoording van het NOW loopt via de begrotingscyclus en om dit zo overzichtelijk mogelijk te doen brengen we het NOW onder één meerjarendoel samen. De expertises Integrale Gebiedsontwikkeling (IGP), Innovatie Fysieke Leefomgeving (IFL), de eenheid ontwerpend onderzoek, coördinatie van de Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) en Omgevingsagenda Gemeenten (OAG) maken hier onderdeel vanuit. Meerjarendoel 1.2.2 is komen te vervallen door integratie met meerjarendoel 1.2.1.

Gebiedsgericht en omgevingsgericht werken vraagt om werkwijzen die daarbij passen, bijvoorbeeld wanneer er meerdere provinciale opgaven samenkomen in één gebied. Deze opgaven willen we slimmer, innovatiever, integraler en sneller oppakken. En meer vanuit en mét het maatschappelijke initiatief. Het NOW helpt bij het omgevingsgericht werken en het slimmer combineren en concentreren van opgaven over de hele linie van het provinciale omgevingsbeleid.

Het NOW is een intern provinciaal netwerk van experts op het gebied van omgevingskwaliteit, gebiedsgericht werken, ruimtelijk ontwerp, innovatie en samenwerking. Het NOW brengt de benodigde belanghebbenden en expertises bij elkaar en slaat zo de brug tussen provinciaal beleid en maatschappelijke opgaven. Het NOW heeft ook een agenderende rol. De kansen en knelpunten die gesignaleerd worden bij de uitvoering van het omgevingsbeleid brengt het netwerk onder de aandacht bij het management en het bestuur.

Met deze activiteiten draagt het netwerk bij aan de gewenste balans tussen maatschappelijke opgaven en Utrechtse kwaliteiten. En zo dus aan het werken in de geest van de Omgevingswet.

Beoogd resultaat 2022

- Inzet NOW in tenminste acht gebieden en projecten en een overzicht van door het NOW gesignaleerde aandachtspunten bij de uitvoering van het omgevingsbeleid van de provincie
- Een openbare Dag van de Utrechtse Kwaliteiten (voorheen Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit), dit keer over het combineren en concentreren van provinciale opgaven in het landelijk gebied (bijvoorbeeld landbouw, recreatie en energietransitie).
- Twee informatieve bijeenkomsten voor PS, GS en het CMT waarin de uitvoering van het Omgevingsbeleid centraal staat. In ieder geval één van deze twee bijeenkomsten is een excursie op locatie.

1.2.3 De gebiedsontwikkelingen Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg zijn verder ontwikkeld en gerealiseerd

Toelichting op meerjarendoel

Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg is een langlopende integrale gebiedsontwikkeling. Doel van het programma is de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Basis van het programma ligt in het versterken en aaneensluiten van natuurgebieden, onder meer door twee ecologische verbindingen (corridors) te maken. Daarnaast zorgt het programma ervoor dat er meer ruimte ontstaat voor wonen, werken, zorg en recreatie in het gebied. Een belangrijk uitgangspunt in de uitvoering is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (het ontwikkelen van woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling van natuur en recreatie).

Op hoofdlijnen loopt het programma Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg gestaag door. Voor de voortgang van de diverse projecten en de beoogde resultaten verwijzen we naar het projectblad Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg.

Dit programma heeft de vorm van een gesloten grondexploitatie. Opbrengsten uit het programma dekken de investeringen in de gebiedsontwikkeling en pas bij afronding van het geheel beoogd in 2025 verrekenen we het saldo met de algemene middelen.

In programma 1 begroten en verantwoorden we een deel van de geraamde uitgaven, namelijk de lasten en baten met betrekking tot de rode projecten waarvan de uitvoering bij de provincie ligt. Omdat we deze onder ‘Voorraden’ doorsluizen naar de balans, is het saldo van Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg op programma 1 € 0. Verder begroten en verantwoorden we zowel de verplichte afschrijvingslast van de afgesloten projecten (immateriële vaste activa), als de in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen verplichte winstneming op grondexploitaties. Ook de hieraan gekoppelde afwikkeling naar de bestemmingsreserve nemen we op in de begroting en verantwoording.

1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht

Toelichting op beleidsdoel

De woningbouwopgave in onze regio is enorm, zowel op korte als op lange termijn. Om als provincie het groene, gezonde en innovatieve middelpunt van Nederland te blijven, is een gezonde woningmarkt noodzakelijk. De ambitie in het Coalitieakkoord 2019-2023 is het realiseren van 10.000 woningen per jaar, met een streven naar minimaal 50% in het sociale en middeldure segment. Als provincie zijn we één van de partijen die nodig zijn om voldoende woningen te realiseren. De provincie heeft hierbij vooral een agenderende, stimulerende en faciliterende rol: we zijn aanjager, verbinder en kennisdeler.

Met het uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw 2021 t/m 2024 geven wij vorm aan de gestelde ambitie. In het programmaplan is geconcretiseerd wat wij gaan doen, waar de accenten en prioriteiten liggen en op welke wijze we gaan uitvoeren. Hierbij volgen wij vijf leidende principes:

1. We werken proactief en richten ons op de korte termijn.
2. We richten ons op locaties in de gehele provincie.
3. We richten ons op fysieke maatregelen.
4. We gaan uit van integrale gebiedsontwikkeling waarbij we ambities verbinden en kansen koppelen.
5. We werken met een adaptief en flexibel programma.

Binnen beleidsdoel 1.1 werken we ook aan de woningbouw op de middellange en lange termijn. Bijvoorbeeld via de verstedelijkingsstrategieën en het regionaal programmeren.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Passende woonruimte bij woningbehoefte	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.346	1.240	1.304	1.108	1.009	1.009
Materiële lasten	310	4.719	4.935	4.921	4.921	1.121
Subsidies	8.428	6.700	200	500	-	-
Totaal Lasten	**10.085**	**12.659**	**6.439**	**6.529**	**5.930**	**2.130**
Baten	-	3.505	-	-	-	-
Totaal Baten		**3.505**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**10.085**	**9.154**	**6.439**	**6.529**	**5.930**	**2.130**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25(….)	Eind	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Versnellingsprojecten woningbouw	getal	Het aantal plannen dat met inzet vanuit het UitvoeringsProgramma Versnelling Woningbouw (vervolg van het programma BO) verder in de ontwikkeling is gebracht en daarmee een bijdrage levert aan de versnelling van de woningbouwopgave.	23	24	26	27	27	**27**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
2	Betaalbaar aanbod woningen	getal	De ondersteuning van het aantal woningbouwprojecten waarbij woningen in het sociaal/middeldure segment wordt toegevoegd in het licht van de provinciale ambitie dat van de nieuwe woningen, op regionaal niveau met minimaal 50% in deze segmenten wordt toegevoegd.	12	12	13	14	14	**14**	Jaarlijkse provinciale inventarisatie
Effect indicatoren										
3	Versnelling woningbouw	getal	Het aantal woningen dat jaarlijks netto wordt toegevoegd aan het woningbestand in de provincie.	8.400	8.900	9.500	10.000	10.000	**10.000**	CBS
4	Sociale huur en middensegment	%	Het percentage toegevoegd aantal woningen per jaar in de sociale huur en middensegment.	PM	PM	PM	PM	PM	**50**	volgt[2]

[1] Het is lastig om hierover nu zinnige andere (effect-) indicatoren op te nemen. Op het moment dat programma's zijn vastgesteld, kunnen mogelijk indicatoren worden toegevoegd. Het proces van Regionaal Programmeren zal uitgebreid gemonitord en geëvalueerd worden.

[2] Voor deze indicator werken we aan een methodiek voor het realiseren van betrouwbare en continue data.

Meerjarendoelen

1.3.1 De woningbouwopgave vindt sneller en vraag gestuurd plaats door gerichte en slimme interventies en maatwerk

Toelichting op meerjarendoel

Op 1 januari 2021 is het uitvoeringsprogramma Versnelling Woningbouw gestart. Het hoofddoel van het programma ligt in het verlengde van de ambities uit het Coalitieakkoord en de Omgevingsvisie Provincie Utrecht: versnelling van de woningbouw met het streven om te komen tot 10.000 woningen per jaar waarvan tenminste 50% van de nieuwe woningen in het sociale en middeldure segment. De focus van het programma ligt op de

versnelling van de woningbouw op de korte termijn: locaties waar in de komende jaren concrete stappen worden gezet op weg naar realisatie.

De grote en complexe woningbouwopgave vraagt om een regionale aanpak. Iedere partij heeft daarin zijn eigen rol en verantwoordelijkheden. De provincie pakt hierin ook in 2022 de regie. De meerwaarde van de provincie zit in het kennen van de regio en de gemeenten, het verbinden van partijen uit het regionaal en landelijk netwerk, inhoudelijke (gebieds)kennis, inzicht in de woningbehoefte, de kansen en de uitdagingen waarbij we de plannen aanjagen en deze regionaal en integraal afstemmen.

We continueren in 2022 de inzet uit 2021. Als provincie bieden we maatwerk en expertise om woningbouwprojecten te versnellen en vertraging te voorkomen, in alle fasen van het bouwproces. We kunnen belemmeringen en knelpunten wegnemen, gemeenten stimuleren (en ondersteunen) om harde plancapaciteit uit te voeren en zachte plancapaciteit om te zetten in harde plannen. Onze focus ligt op een gebiedsgerichte en integrale aanpak en op de grotere locaties, waarbij het ons naast nieuwbouw ook gaat om het stimuleren van transformatie. We verbinden partijen en ondersteunen experimenten zoals (nieuwe) woonvormen. We ontwikkelen kennis samen met relevante partijen en delen die met de partners in het veld. We zoeken hierbij proactief partijen op en blijven investeren in ons netwerk.

Wij blijven samenwerken met de drie regio's (U16, regio Amersfoort en regio Foodvalley). In de regio U16 geven we onder andere uitvoering aan de afspraken uit de Woondeal Regio Utrecht/U16. De afspraken in de in 2021 ondertekende Woondeal Amersfoort (addendum bij woondeal regio Utrecht/U16) worden uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. We werken afspraken uit voor vijf opgaven: woningbouw en woningmarkt, bereikbaarheid en multimodaliteit, aandachtsgroepen, vitale wijken en duurzaam, groen en circulair. Wij zullen deelnemer zijn in een aantal projecten waar provinciale belangen mee gediend zijn, zoals conceptueel bouwen.

In het vierde kwartaal van 2021 wordt naar verwachting een 'versnellingsteam' geïnstalleerd: een denktank van professionals met uiteenlopende expertise die inzetbaar is op complexe vraagstukken die in de praktijk spelen bij de ontwikkeling van woningen. Dit team doet praktische handreikingen aan het woningbouwnetwerk en geeft op die manier een impuls aan het (versneld) uitvoeren van woningbouwplannen. Door op aanvraag een maatwerkadvies te leveren wordt een flinke stap voorwaarts gezet in een planontwikkeling of wordt een doorbraak gecreëerd in een vastgelopen traject. Begin 2022 worden de eerste casussen behandeld; eind 2022 is naar verwachting een tiental vraagstukken uit de praktijk met een advies vooruitgeholpen.

We gaan door met onze aanpak om initiatieven voor flexwonen te ondersteunen in de planfase. De grootste uitdagingen bij het ontwikkelen van flexwonen zijn het vinden van geschikte locaties en het verkrijgen van een positieve businesscase. We promoten het uitvoeren van een regionale locatiescan, naar voorbeeld van de pilot die in 2021 met steun van de provincies Gelderland en Utrecht is uitgevoerd in de regio Foodvalley. Door actieve deelname aan een landelijk kennisnetwerk, bestaande uit ministeries, provincies, gemeenten en kennisplatforms, onderzoeken we een mogelijke rol voor de provincie Utrecht in het financieringsvraagstuk vanaf 2022 en verder.

Beoogd resultaat 2022

- Oppakken van de acties uit de Woondeal Regio Utrecht en Amersfoort met de provincie als zichtbare partner.
- Behandeling van tenminste tien casussen door het versnellingsteam.

1.3.2 Het provinciaal woningmarktbeleid ondersteunt beter de woningbouwopgave

Toelichting op meerjarendoel

Met ons woningmarktbeleid willen we ervoor zorgen dat er voldoende ruimte is voor woningbouw met een aanbod dat op de behoefte aansluit. We hanteren daarbij kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen. Een belangrijke kwalitatieve doelstelling is een beter evenwicht tussen het sociale/middeldure en het dure segment. We willen de bouw van woningen in het betaalbare segment bevorderen. Daarnaast hebben we in ons beleid ambities opgenomen over energieneutraliteit, klimaatadaptatie en circulariteit. Via regionaal programmeren stellen we samen met gemeenten op regionaal niveau adaptieve programma's voor wonen (en werken) op waarin we ook over deze aspecten afspraken opnemen. Provinciale Staten stellen hiervoor vooraf een geactualiseerd kader vast, met daarin onder meer kwantitatieve bandbreedtes, kwalitatieve randvoorwaarden en ambities op het gebied van bijvoorbeeld prijssegmenten.

Om ervoor te zorgen dat we als provincie kunnen meebewegen met de dynamiek en vernieuwing in de markt is interne en externe ontwikkeling van kennis, kennisdeling en monitoring nodig. Dit blijven we ook in 2022 proactief oppakken. Op basis van monitoring, evaluatie, nieuwe ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht houden we het programma periodiek tegen het licht, om zo nodig bij te stellen of aan te vullen.

De maatschappelijke opgave om de woningbouw te versnellen is zeer complex en vraagt samenwerking en begrip tussen alle partijen. Om onze doelen te bereiken blijven we deze samenwerking stimuleren. Om de uitvoeringskracht te versterken werken we samen met relevante partners bij agendering en het verbinden van ambities. We blijven investeren in de relatie met het Rijk, want samenwerking met en investeringen van het Rijk zijn nodig om knelpunten in de woningmarkt op te lossen. De provincie wil namens de regio een rol als proactieve regievoerder vervullen, om de provincie als geheel op de kaart te zetten en kennis te delen.

In Q1 2022 wordt naar verwachting het Convenant Duurzaam Bouwen vastgesteld en ondertekend. In 2022 gaan we met onze partners uitvoering geven aan de afspraken die in het convenant gemaakt worden. Daarbij gaat het om onder andere het ontwikkelen en delen van kennis met partners in de woningbouwopgave, verbinden van partijen, ondersteunen van pilots op alle thema's die een plek krijgen in het convenant duurzaam bouwen (energie, klimaat, circulariteit, gezondheid).

De behoefte aan betaalbare woningen blijft de komende jaren groot. In het najaar van 2021 laten we de doelmatigheid van instrumenten om te komen tot meer betaalbare koopwoningen en middenhuurwoningen, en voor deze prijscategorie te behouden, onderzoeken. Vanaf 2022 willen we doelmatige instrumenten gaan inzetten om zo bij te dragen aan de realisatie van betaalbare woningen voor de lagere en middeninkomens.

Communicatie, kennis ontwikkelen en leerervaringen delen vormen belangrijke factoren voor een goede samenwerking tussen alle betrokken partijen en leveren een positieve bijdrage aan de versnelling. Deze hebben ook als doel dat we proactief onze rol kunnen pakken als stimulator en facilitator om de woningproductie op te voeren en draagt bij aan de zichtbaarheid van het programma. In 2022 organiseren we onder meer twee keer een Platform Wonen en brengen we een aantal nieuwsbrieven uit.
Een goede monitoring is essentieel. In 2021 is de Monitor Wonen gelanceerd. Dit is een groeimodel dat we steeds verder ontwikkelen. Hierdoor houden we de monitor dynamisch en actueel. In 2022 vullen we de monitor aan op basis van wensen van medeoverheden, betrokken marktpartijen en corporaties.

Beoogd resultaat 2022

- Er is zichtbaar gewerkt aan kennisontwikkeling, kennisdeling en monitoring.

- Op regionaal niveau zijn afspraken vastgelegd tussen publieke en private partners over duurzaam, toekomstbestendig bouwen.

1.3.3 Wijken zijn vitaler door een integrale aanpak van sociale en fysieke wijkvernieuwing

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht is één van de partners in de regiodeal Vitale Wijken. Met de Vitale Wijkenaanpak wordt uitvoering gegeven aan Rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid. Deze regiodeal richt zich op de aanpak van de aandachtswijken Overvecht in Utrecht, Batau in Nieuwegein en Vollenhove in Zeist. In deze wijken komen diverse vraagstukken in de fysieke ruimte samen, zoals verdichting, mobiliteit, vergroening/klimaatadaptatie en energietransitie. Dit vraagt om een samenhangende aanpak in de wijk, met opgaven op het gebied van sociale cohesie, gezondheid, onderwijs en arbeidsparticipatie. De provincie vindt het van belang dat het thema Vitale Wijken provinciebreed aandacht krijgt en heeft daarom voor de gemeente Amersfoort ook een plan ontwikkeld voor de wijk Soesterkwartier, gefinancierd door gemeente en provincie. De ervaring en lessen die we opdoen met deze aanpak gebruiken we om in de gehele provincie toe te passen. We leren van elkaar wat werkt en kunnen zo onze regio toekomstbestendig maken.

Beoogd resultaat 2022

- Er wordt gevolg gegeven aan de afspraken uit de overeenkomsten tussen de provincie en de vier gemeenten.
- De Vitale Wijkenaanpak is in uitvoeringsplannen uitgewerkt.
- Het kennis- en monitoringsprogramma, opgezet in samenwerking met de gemeenten, Rijk en kennispartners levert concrete resultaten op en werkt toe naar een vaste monitoringscyclus.

Beleidsdocumenten

- Omgevingsvisie
- Interim Omgevingsverordening
- Woondeal regio Utrecht
- Regiodeal Vitale wijken Overvecht, Batau en Vollenhoven
- Woondeal regio Amersfoort

Verbonden Partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen.

2. Landelijk gebied

Toelichting op programmadoel

De provincie werkt aan het behouden en versterken van natuur en landschap (biodiversiteit), stimuleert duurzame landbouw en zet zich in voor een vitaal en (be)leefbaar landelijk gebied.

Uitvoeringsstrategie Landelijk Gebied

In het landelijk gebied van onze provincie spelen veel thema's/opgaven die vaak gebiedsgericht zijn opgepakt. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de verdere uitbreiding van het Natuurnetwerk (NNN), de bossenstrategie, transitie naar circulaire landbouw, energietransitie, Groen Groeit Mee, klimaatadaptatie, versterkte aanpak bodemdaling en de (gebiedsgerichte) aanpak van de stikstofproblemen die verder gaan dan alleen de in deze paragraaf opgenomen (sub)beleidsdoelstellingen. Deze thema's/opgaven beconcurreren elkaar vaak voor de beperkte beschikbare fysieke ruimte. Dit vraagt minimaal om afstemming, maar vaak ook om keuzes (prioritering) voordat gestart kan worden met de uitvoering. Om daar beter grip op te krijgen is een uitvoeringsstrategie voor het landelijk gebied wenselijk.

Daarvoor ontwikkelen we de volgende bouwstenen:

- Een integraal afwegingskader of minimaal een proces om tot afweging te komen tussen verschillende thema's/opgaven.
- Een gebiedsgerichte aanpak waarbij afhankelijk van het gebied en de rol van de provincie maatwerk nodig is.
- Inzicht in de in- en externe samenwerking en sturing.

Bij het uitwerken van deze bouwstenen wordt aangesloten op de nieuwe manier van werken vanuit de Omgevingswet (en het Netwerk Omgevingsgericht Werken). We werken vanuit de ervaringen van de huidige (uitvoerings)programma's die nu een heel scala aan rollen, samenwerking, afstemming en besluitvorming bevatten in nauwe samenwerking met onze gebiedspartners.

Bij het uitwerken van deze bouwstenen in een uitvoeringsstrategie worden de bestaande uitvoeringsprogramma's bijgesteld, aangepast en/of samengevoegd. Indien nodig worden nieuwe uitvoeringsprogramma's opgesteld. In de uitvoeringsstrategie beantwoorden we ook de vraag op welke wijze we de uitvoering van de opgaven in het landelijk gebied het beste kunnen vormgeven. De wijze van samenwerken met de gebiedspartijen is hier onderdeel van. We verwachten in 2022 de uitvoeringsstrategie vast te stellen en te vertalen naar de uitvoeringsprogramma's landelijk gebied en naar de uitvoeringsorganisatie, zowel in- als extern.

Beoogd resultaat

- Vasstellen uitvoeringsstrategie landelijk gebied en vertalen naar de uitvoeringsprogramma's landelijk gebied en uitvoeringsorganisatie (in- en extern).

Wat gaat dat kosten?

2. Landelijk gebied	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	9.900	10.093	11.598	11.308	9.453	9.392
Materiële lasten	17.940	22.790	36.148	31.822	16.195	16.121
Subsidies	33.968	29.542	35.764	32.336	21.875	21.445
Totaal Lasten	**61.808**	**62.425**	**83.510**	**75.466**	**47.523**	**46.958**
Baten	10.486	6.017	5.184	6.236	71	71
Totaal Baten	**10.486**	**6.017**	**5.184**	**6.236**	**71**	**71**
Saldo van dit programma	**51.321**	**56.408**	**78.326**	**69.230**	**47.452**	**46.887**
Stortingen in reserves	10.056	15.685	405	405	1.085	-
Onttrekkingen aan reserves	18.651	13.818	21.323	1.781	1.373	1.613
Beslag op de algemene middelen	**42.726**	**58.275**	**57.408**	**67.854**	**47.164**	**45.274**

Reserves Landelijk gebied

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	1.710	-	405	405	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	8.346	5.685	-	-	1.085	-
Reserve Gebiedsprocessen Stikstof	-	10.000	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**10.056**	**15.685**	**405**	**405**	**1.085**	**0**
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	5.843	6.105	1.270	1.670	1.373	1.613
Reserve Programma Landelijk Gebied	12.808	6.000	13.953	111	-	-
Reserve Gebiedsprocessen Stikstof	-	1.713	6.100	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**18.651**	**13.818**	**21.323**	**1.781**	**1.373**	**1.613**

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
2.1	Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)	2.1.1	Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verder gerealiseerd (groter van oppervlakte)
		2.1.2	De groene contour is verder gerealiseerd
		2.1.3	Natuurgebieden zijn beter met elkaar verbonden
		2.1.4	Het areaal bos buiten het NNN en de Groene contour is vergroot
2.2	De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig	2.2.1	Het beheer van bestaande bos-, natuur- en agrarische gebieden is effectiever en efficiënter
		2.2.2	De biodiversiteit in stad en platteland is verbeterd
		2.2.3	De balans tussen ingrepen/faunabeheer en instandhoudingsdoelen bewaken en verbeteren
2.3	De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk	2.3.1	De betrokkenheid van inwoners bij natuur is groter en de samenwerking tussen bij natuur betrokken partijen is beter)
2.4	Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw	2.4.1	De landbouw is meer circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal èn economisch rendabel
		2.4.2	Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.
		2.4.3	Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of hergebruik teruggedrongen
2.5	De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt	2.5.1	De leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen is beter

2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)

Toelichting op beleidsdoel

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk verbindt natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Het NNN is de ruggengraat van de Utrechtse natuur en van wezenlijk belang voor behoud en herstel van de biodiversiteit. Bossen spelen hierbij een belangrijke rol. Daarnaast zijn bomen van belang voor het tegengaan van de stijging van de temperatuur en voor het opvangen van de effecten van klimaatverandering zoals de opvang van CO2. Bossen en bomen leveren een belangrijke bijdrage aan recreatiemogelijkheden, de vermindering van hittestress in steden, verbetering van de sponswerking van de bodem en productie van hout voor een circulaire economie.

In 2022 leggen wij het strategisch bosbeleid ter vaststelling aan PS voor. Omwille van een vlotte voortgang zijn in deze begroting alleen de onderdelen verwerkt die al eerder in de Kadernota 2022-2025 zijn vastgesteld en die we in 2022 willen uitvoeren. Het gaat hierbij met name om een start van de uitbreiding van ons bosareaal. Voor een belangrijk deel zal de toekomstige gewenste uitbreiding van het bosareaal plaatsvinden in het NNN (2.1.1), de Groene Contour (2.1.2), via de aanleg van kleine landschapselementen (2.1.3) en in gebieden buiten de genoemde categorieën.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Natuurnetwerk is robuust (ontwikkeld)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	4.377	4.262	4.433	4.438	4.312	4.312
Materiële lasten	8.503	9.391	13.777	10.517	9.264	9.530
Subsidies	3.445	4.482	3.489	3.356	2.900	3.000
Totaal Lasten	**16.326**	**18.135**	**21.699**	**18.311**	**16.476**	**16.842**
Baten	3.636	5.074	948	-	-	-
Totaal Baten	**3.636**	**5.074**	**948**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**12.690**	**13.061**	**20.751**	**18.311**	**16.476**	**16.842**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Nieuwe natuur	ha	De verwerving/ functieverandering nieuwe natuur cumulatief.	125	125	125	125	70	**1570 (2027)**	Natuurpact
2	Faunapassages	getal	Het aantal gerealiseerde grote faunapassages/ecoducten per jaar gedurende de coalitieperiode 2019-2023.	1	-	1	-	-	**2 (totaal)**	Natuurvisie/ Mobiliteits programma
Effect indicatoren										
3	Ontwikkelde nieuwe natuur (V-4)	ha	De ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden binnen het natuurnetwerk Nederland (NNN).	300	300	300	300	300	**4264 (2027)**	BIJ12

Meerjarendoelen

2.1.1 Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is verder gerealiseerd (groter van oppervlakte)

Toelichting op meerjarendoel

Uitbreiding van het NNN is nodig om natuurgebieden beter met elkaar te verbinden. Hiervoor is functieverandering van gronden nodig die nu nog een andere functie hebben en inrichting van deze gronden als natuur.

Functieverandering nieuwe natuur

De geplande uitbreiding van het Utrechtse NNN is 1.570 hectare in de periode 2011-2027. Om dit doel te halen moeten we jaarlijks nieuwe natuur realiseren. Dit doen we door de functie van gronden aan te passen, bijvoorbeeld van landbouwgrond naar natuurgrond. In het kader van het strategisch bosbeleid willen wij een substantieel deel van het nog te realiseren deel van het NNN inrichten als bos.

We hebben inmiddels 954 ha gerealiseerd (stand op 31 december 2020, 61% van opgave), er resteert dus nog een opgave van 616 hectare tot en met 2027. Voor verwerving en functieverandering houden we de komende jaren een lineaire begroting aan van gemiddeld 125 hectare per jaar. Verwerving en functieverandering vinden plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten over de jaren fluctueren.

Net als voorgaande 3 jaren is het in 2022 een stevige ambitie om deze opgave te realiseren. We kijken nadrukkelijk op welke wijze we onze instrumentenkoffer verder moeten opladen of aanpassen om deze opgave in 2022 te kunnen realiseren. In 2022 gaan we specifiek aanvullend met de volgende drie acties aan de slag:

1. Systematische benadering van eigenaren, gebruikers en bewoners.
2. Systematisch per gebied de begrenzing van het NNN optimaliseren/ aanpassen.
3. Het stimuleren en faciliteren van inzet van derde partijen voor realisatie van de natuuropgave.

Inrichting nieuwe natuur

Na functieverandering is de opgave om de gronden in te richten en geschikt te maken voor waardevolle natuur met een hoge biodiversiteit. Naast de genoemde 1.570 ha lag er sinds 2011 nog circa 2.700 ha grond die we ook moesten inrichten. In totaal gaat het dus om 4.264 hectare. Hiervan is 1.852 hectare inmiddels ingericht (stand 31 december 2020, 43% van de opgave) zowel door de provincie als organisaties die terreinen beheren en particuliere terreineigenaren. Er resteert nog een taak van 2.412 hectare. In 2022 worden naar verwachting Lunenburgerwaard, Elster Buitenwaarden en Kamerik-Teylingens ingericht. Daadwerkelijke inrichting in 2022 van deze gebieden is wel mede afhankelijk van de vergunningverlening omtrent PFAS. Met inrichting van deze gebieden verwachten we de lineair geplande 300 ha voor 2022 te kunnen realiseren. We zijn tevens breed aan het kijken hoe we deze ambitie verder kunnen realiseren, samen met de terreinbeherende organisaties en andere relevante grondeigenaren.

Beoogd resultaat 2022

- 125 hectare is van functie veranderd
- 300 hectare nieuwe natuur is ingericht

2.1.2 De groene contour is verder gerealiseerd

Toelichting op meerjarendoel

Met de Groene Contour willen wij het Natuurnetwerk Nederland versterken. De Groene Contour leent zich bij uitstek voor de aanleg van nieuwe bossen. In het coalitieakkoord 2019-2023 is opgenomen dat de provincie in deze coalitieperiode 400 ha groene contour wil realiseren. Hiervoor is €12 miljoen beschikbaar gesteld. Vanuit het actieplan Duurzame Landbouw met Natuur hebben de partners in een pilot onderzocht of de Groene Contour in het agrarisch gebied op alternatieve manieren is te realiseren, met behoud van beoogde natuurdoelen. Duurzame borging, ecologisch draagvlak en een haalbare financiële constructie waren de belangrijkste onderzoeksvragen.

Samen met de partners gaan we aan de slag met het in april 2021 door provinciale staten vastgestelde Instrumentenkader Uitvoering groene contour, bestaande uit een vijftal varianten. Wij vinden het belangrijk dat zowel de natuurvarianten als de varianten gecombineerd met vormen van agrarisch grondgebruik snel worden uitgewerkt. In 2021 is gestart met twee varianten: een variant in de uiterwaarden en een variant waarbij 50% afwaardering plaatsvindt maar het gehele perceel natuur wordt. De variant uiterwaarden is opgepakt via het project Realisatie Groene Contour Uiterwaarden. Dit project zal uitgevoerd worden binnen de geldende beleids- en subsidiekaders. Voor dit project is €6 miljoen beschikbaar en verwacht wordt daarmee ca. 60 ha natuur te realiseren. De variant om 50% afwaardering in de Groene Contour bij functieverandering mogelijk te maken, waarbij het perceel in zijn geheel natuur wordt, is direct na de zomer 2021 opengesteld. De overige varianten, veelal een mengvorm van natuur- en landbouwgebruik, worden begin 2022 in de bestaande subsidieregelingen aangepast en opengesteld. Gedurende 2022 blijven we in gesprek met onze partners over mogelijke aanpassingen en/of verbeteringen van de varianten, opdat deze bij openstelling zo optimaal mogelijk kunnen functioneren. Wij streven naar de uitvoering van projecten in combinatie met andere ontwikkelingen zoals het opwekken van energie of recreatief groen. Hierbij zullen we ook eventuele raakvlakken met het programma Groen Groeit Mee oppakken.

Het streven is dat we in de periode 2020-2023 circa €10 miljoen investeren in het uitvoeren van de Groene Contour. De overige €2 miljoen zullen we uiterlijk in 2024 besteden.
Vooruitlopend op het opstellen van een strategisch bosbeleid hebben wij middelen beschikbaar gesteld om in 2022 te starten met de aanleg van 5 ha bos met inzet van gronden die in provinciaal eigendom zijn. Bezien moet worden of deze door middel van herbegrenzing onder de Groene Contour kunnen worden gebracht. In het kader van dit strategisch bosbeleid gaan we een pilot uitvoeren voor de aanleg van een voedselbos door derden in de Groene Contour.

Beoogd resultaat 2022

- Het Instrumentenkader Uitvoering Groene Contour is in uitvoering en 5 varianten zijn opengesteld.
- Eén pilot voedselbossen gestart in de Groene Contour.
- Het strategisch bosbeleid is vastgesteld.
- Gestart met de aanleg van 5 ha bos met inzet van provinciale gronden.

2.1.3 Natuurgebieden zijn beter met elkaar verbonden

Toelichting op meerjarendoel

Het Natuurnetwerk Nederland kan alleen functioneren als de natuurgebieden onderling zijn verbonden. Barrières door infrastructuur, zoals provinciale wegen, kunnen we oplossen door faunapassages en ecoducten aan te leggen. In het huidige beleid is nog één ecoduct voorzien bij de N226.

Natuurgebieden zijn ook van elkaar gescheiden door landbouw, industrie of woningbouw. Voor kleinschalige verbindingen van natuurgebieden zetten we in op zogenoemde groene dooradering van het landelijk gebied door kleine landschapselementen aan te leggen. Hiervoor stellen wij in 2022 hebben we in 2021 een landschapsuitvoeringsplan op.gesteld.

Grootschalige verbindingen/faunapassages
In 2022 start de aanleg van het ecoduct over de N226 op het traject tussen Leersum en de A12.
Verder geven wij in 2022 uitvoering aan diverse projecten uit het in november 2020 door ons vastgestelde Programma Oversteekbaarheid Fauna 2021-2023 voor ontsnippering van natuur, zoals aanleg van een raster langs de N226 in combinatie met een automatisch systeem dat weggebruikers waarschuwt als wild de weg over gaat steken.

Kleinschalige verbindingen (groene dooradering)
In 2022 stellen hebben wij het landschapsuitvoeringsplan op. Hiermee continueren wij via het Platform Kleine Landschapselementen de aanleg van nieuwe landschapselementen. Met de aanleg van deze nieuwe landschapselementen vergroten wij tevens het bosareaal. Tot en met 2023 zijn hiervoor middelen geprogrammeerd. Wij continueren het Platform Kleine Landschapselementen en willen het aantal deelnemende gemeenten verder verhogen.

Uitbreiding bosareaal in het landelijke gebied
Op basis van motie 82 (30 oktober 2019) hebben wij door Natuur- en Milieufederatie Utrecht (NMU) een bomenactieplan laten opstellen op basis waarmee we de komende jaren (t/m 2023) 600.000 bomen willen aanplanten. Voor 400.000 bomen moeten nog plannen worden uitgewerkt op basis van geïnventariseerde kansrijke projecten. In 2022 starten wij hiermee door de inzet van een tijdelijke projectleider. Wij zetten in 2022 en 2023 extra middelen in voor het aanplanten van fruit- en notenbomen in het kader van agroforestry en voedselbossen. Wij stellen hiervoor ter afstemming op de wetgeving beleidsregels vast. Wij ondersteunen publieksacties zoals Bomen uitdeeldagen en natuurwerkdagen die de aanplant van bomen bevorderen.

Groen Groeit Mee heeft als ambitie om de groene recreatieve kwaliteit op te laten lopen met onze groeiende provincie. Kansrijke projecten, waar nieuw bos en recreatief groen kunnen worden gecombineerd, worden verder uitgewerkt bij de uitvoering van het nog vast te stellen bosbeleid.

In het kader van het landelijke Programma Natuur is besloten om de wettelijke vrijstelling in de Wnb van de herplantplicht in Natura 2000 gebieden niet meer te volgen. De hectares gekapt of nog te kappen bos ter uitvoering van herstelmaatregelen voor de instandhouding van de natuurdoelen, zullen de komende jaren alsnog via herinplant worden gecompenseerd, maar dan buiten deze gebieden. Het gaat in totaal om 52 hectare. In 2022 willen wij hiervan 4 ha realiseren.

Beoogd resultaat 2022
Grootschalige verbindingen/faunapassages

- De aanleg van het ecoduct over de N226 is in 2022 gestart.

Kleinschalige verbindingen (groene dooradering)

- Een vastgesteld landschapsuitvoeringsplan.

Uitbreiding bosareaal in het landelijke gebied

- Start uitvoering aanplant 400.000 bomen.
- Subsidie verstrekt voor de aanplant van minimaal 8000 fruit- en notenbomen.
- Twee publieksacties georganiseerd of gefinancierd met boomaanplant als doel.
- 4 ha Natura 2000 bos gecompenseerd.

2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig

Toelichting op beleidsdoel

Het Natuurnetwerk Nederland en de bosgebieden daarbuiten moeten kwantitatief in orde zijn en voldoende omvang hebben om goed te kunnen functioneren. Daarnaast is de kwaliteit van de aanwezige of te ontwikkelen bos- en natuurgebieden van wezenlijk belang om de biodiversiteit te behouden en te versterken en moet er voldoende buffer zijn tegen invloeden van buitenaf (verdroging, verzuring, verstoring) en klimaatveranderingen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De kwaliteit van natuur is goed/divers	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	4.132	3.985	5.302	5.006	3.425	3.425
Materiële lasten	6.442	10.860	19.341	19.131	6.850	6.780
Subsidies	15.368	18.927	25.372	25.577	15.642	15.682
Totaal Lasten	**25.942**	**33.772**	**50.015**	**49.714**	**25.917**	**25.887**
Baten	1.923	943	4.236	6.236	71	71
Totaal Baten	**1.923**	**943**	**4.236**	**6.236**	**71**	**71**
Saldo van dit programma	**24.019**	**32.829**	**45.779**	**43.478**	**25.846**	**25.816**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Beheerde natuur (V-5)	%	Het beheer van bos- en natuurgebieden als % van de beoogde streefdoelen (oppervlakte in ha) binnen het natuur netwerk.	79	80	81	82	83	**86% in 2028 (% van ha's die voor subsidie in aanmerking komen, in totaal 26.500 ha)**	BIJ12
2	Ecologisch beheerd agrarisch gebied	ha	Het aantal hectares agrarisch gebied waar weidevogelbeheer wordt toegepast.	8.400	8.400	8.600	8.800	9.000	**9.000 (2028)**	Natuurvisie

Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

2.2.1 Het beheer van bestaande bos-, natuur- en agrarische gebieden is effectiever en efficiënter

Toelichting op meerjarendoel

Subsidiering van natuurbeheer

Een goed beheer is belangrijk voor het behouden en verder ontwikkelen van de kwaliteit van natuurgebieden. De provincie Utrecht subsidieert daarvoor het beheer van natuurterreinen. Eigenaren van natuurterreinen kunnen op basis van de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer provincie Utrecht 2016 (SVNL2016) subsidie aanvragen voor natuurbeheer. Eigenaren die 75 hectare of meer beheren, kunnen rechtstreeks subsidie aanvragen bij de provincie. Eigenaren die minder dan 75 hectare beheren, kunnen alleen via een natuurcollectief subsidie aanvragen. De provincie Utrecht telt 14 organisaties/beheerders die rechtstreeks subsidie ontvangen voor natuurbeheer (waaronder 3 natuurcollectieven). In totaal komt in de provincie Utrecht ca. 26.500 hectare voor een subsidie natuurbeheer in aanmerking. De provincie verstrekt voor circa 21.000 hectare daadwerkelijk een subsidie. De subsidies voor natuurbeheer worden voor een periode van 6 jaar verstrekt. Jaarlijks worden hierin uitbreidingen en wijzigingen verwerkt. Na het aflopen van de subsidies, na 6 jaar, worden in principe nieuwe subsidies voor 6 jaar verstrekt.

De subsidies voor natuurbeheer voor de verschillende natuurbeheertypen en de aanvullende bijdragen die mogelijk zijn, zoals de voorzieningenbijdrage, de toezichtsbijdrage en de monitoringsbijdrage, betreffen (landelijk) vastgestelde vaste bedragen per ha. Deze bedragen zijn gebaseerd op de gemiddelde kosten die landelijk hiervoor worden gemaakt (de zogenoemde Standaard Kostprijzen, SKP's). Tot 2020 bedroeg de hoogte van de subsidie en de aanvullende bijdragen 75% van de SKP's. In 2021 zijn de subsidies en de bijdragen, als uitvloeisel van het landelijke Programma natuur, met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2021, verhoogd tot 84% van de SKP's. Het ministerie van LNV heeft hiervoor in 2021 extra middelen beschikbaar gesteld aan alle provincies.

Natuurtoezicht

Naast een goed beheer is ook een goed en gecoördineerd natuurtoezicht van groot belang om natuurterreinen te beschermen. Als onderdeel van de subsidie natuurbeheer kunnen eigenaren om die reden een bijdrage ontvangen voor het houden van toezicht (toezichtsbijdrage). Hieraan wordt door de provincie Utrecht de voorwaarde verbonden dat de beheerder bij het houden van toezicht samenwerkt met andere beheerders via het Utrechts Samenwerkingsmodel Natuurtoezicht. In het kader van het Samenwerkingsmodel vindt overleg en afstemming plaats, worden prioriteiten gesteld en gezamenlijke handhavingsacties uitgevoerd. Ook de RUD neemt hier actief aan deel. Jaarlijks wordt gezamenlijk door de provincie Utrecht, de natuurbeheerders en de RUD een toezichtkalender vastgesteld.
De coronacrisis heeft een flinke impact gehad op de beschikbare BOA-capaciteit om de flink toegenomen recreatiedruk in de natuurgebieden in goede banen te leiden. Eind 2021 wordt gestart met een evaluatie van het samenwerkingsmodel, waarin onder andere een actueel beeld zal worden gegeven van de beschikbare en benodigde BOA-capaciteit om de aanhoudende toegenomen recreatiedruk op natuurterreinen in goede banen te kunnen leiden. De resultaten komen begin 2022 beschikbaar.

Onderzoek naar aparte regeling voor drukbezochte natuurterreinen

Als onderdeel van de subsidie natuurbeheer kunnen natuurbeheerders ook een bijdrage ontvangen voor het onderhouden van recreatievoorzieningen (voorzieningenbijdrage). Dit is, zoals hiervoor vermeld, een vast

bedrag per ha, dat gebaseerd is op de gemiddelde kosten die landelijk hiervoor worden gemaakt. De provincie Utrecht onderzoekt of er voor zeer drukbezochte natuurgebieden een aparte provinciale regeling in het leven moet worden geroepen om ervoor te zorgen dat mensen kunnen blijven genieten van de natuur, maar dat ze niet een onevenredige verstoring van de natuur veroorzaken, en dat terrreinbeherende organisaties ook in staat worden gesteld om daar op een goede manier mee om te gaan. Provinciale Staten zullen over de uitkomst van het onderzoek begin 2022 worden geïnformeerd. Indien noodzakelijk zal daarbij een voorstel worden gedaan voor een aanvullende bijdrage boven op de financiële middelen die terreinbeherende organisaties al ontvangen.

Agrarisch natuurbeheer
De kwaliteit van natuur (biodiversiteit) in het agrarisch gebied staat sterk onder druk. Met agrarisch natuurbeheer krijgen de karakteristieke flora en fauna op het boerenland weer kansen (bijvoorbeeld weidevogelbeheer). De provincie Utrecht subsidieert het agrarisch natuurbeheer. Sinds 2016 is een nieuw stelsel voor de subsidiëring van agrarisch natuurbeheer van kracht. Dit is voor de provincie Utrecht vastgelegd in de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer provincie Utrecht 2016 (SVNL2016). Op basis van dit stelsel kunnen agrarische collectieven (verenigingen van agrarische grondgebruikers) subsidie aanvragen voor agrarisch natuurbeheer. De collectieven maken op basis van de subsidie die zij ontvangen, afspraken met de bij hen aangesloten leden over uit te voeren beheer en de vergoeding daarvoor.

In de provincie Utrecht ontvangen zeven agrarische collectieven een subsidie. Het areaal en het aantal pakketten van deze subsidies zijn sinds 2016 uitgebreid. In totaal hebben we in 2021 subsidie verstrekt voor bijna 10.000 hectare (inclusief het agrarisch waterbeheer). Het ministerie van LNV heeft voor de uitvoering van het Aanvalsplan Grutto voor 2022 extra middelen beschikbaar gesteld. Ten laste van deze middelen zal voor 2022 een beperkte uitbreiding van het weidevogelbeheer plaatsvinden. Voor het overige is voor 2022 geen uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer mogelijk, omdat de landelijk beschikbare (EU-)middelen reeds volledig zijn belegd door de lopende subsidiebeschikkingen.

Eind 2022 zullen volgens planning nieuwe beschikkingen aan de agrarische collectieven voor agrarisch natuurbeheer worden afgegeven voor een periode van zes jaar, 2023 tot en met 2028. We gaan ervanuit dat het agrarisch natuurbeheer zal worden verbreed met nieuwe doelen op het gebied van water, bodem en klimaat en dat hiervoor ook extra EU-middelen voor beschikbaar komen. De doelen en beschikbare middelen worden nog uitgewerkt in het kader van het nog vast te stellen Nationaal strategisch plan (NSP).

Beoogd resultaat 2022
Subsidiering van natuurbeheer
- Het aantal hectare natuurterreinen waarvoor een subsidie natuurbeheer wordt verstrekt, is met 300 ha gegroeid.
- De subsidies natuurbeheer die in 2021 aflopen, zijn in 2022 vernieuwd dan wel via een uitbreiding opgenomen in de lopende subsidies van de natuurcollectieven.

Natuurtoezicht
- Op basis van het Utrechts samenwerkingsmodel komt de evaluatie beschikbaar en is een toezichtkalender voor 2023 vastgesteld.

Onderzoek naar aparte regeling voor drukbezochte natuurterreinen
- Het onderzoek naar wenselijkheid van aparte provinciale subsidieregeling voor drukbezochte natuurgebieden, wordt afgerond.

Agrarisch natuurbeheer
- Eind 2022 worden nieuwe beschikkingen voor het verbrede agrarisch natuurbeheer afgegeven voor de periode 2023 tot en met 2028.

- Het aantal hectare agrarische grond waarvoor een subsidie agrarisch natuurbeheer voor weidevogelbeheer wordt verstrekt, blijft tenminste gelijk.

2.2.2 De biodiversiteit in stad en platteland is verbeterd

Toelichting op meerjarendoel

Naast bestendigen van de natuurkwaliteiten (2.2.1) is het belangrijk om, waar mogelijk, natuurkwaliteiten te verhogen. We constateren dat beheerders nog te vaak inzetten op natuurtypen met een lage kwaliteit. Daarom gaan we in gesprek met terreinbeheerders over het streven naar een hogere natuurkwaliteit en het daarop (her)inrichten van natuurterreinen. Hierbij kan het ook gaan om omvorming van ecologisch minder waardevolle natuurtypen (basistype grasland) natuurtypen naar bos. Provinciale Staten hebben met het vaststellen van de Natuurvisie in december 2016 besloten extra middelen beschikbaar te stellen om de natuurkwaliteit te verhogen en verlies van biodiversiteit tegen te gaan. Met onze (subsidie)instrumenten bewerkstelligen we de uitvoering van specifieke maatregelen voor de leefgebieden van dier- en plantensoorten die onze aandacht hebben. Met de uitvoering van het landelijke Programma Natuur 2021-2023, op basis van de landelijke Regeling specifieke uitkering Programma Natuur, geven we een impuls aan het herstel en behoud van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden in Natura 2000-gebieden. Met de aanpak Biodiversiteit in stad en dorp onder meerjarendoel 2.2.3 werken we aan behoud en bescherming van soorten en biodiversiteit in stad en dorp.
De huidige omvang en kwaliteit van bossen staat onder druk. Daarom zetten we in op areaalvergroting en kwaliteitsverbetering van onze bestaande bossen.

Bescherming en kwaliteitsverbetering leefgebieden
In 2022 gaan we door met het stimuleren van maatregelen die leiden tot bescherming, instandhouding of herstel van biotopen (leefgebieden) en habitats van de benoemde aandachtsoorten (zie Supplement Biodiversiteit bij de Natuurvisie), in het bijzonder in de Natura 2000-gebieden, zowel in het landelijk gebied als in de stedelijke omgeving. Landelijk is afgesproken de eerder vastgestelde herstelmaatregelen te blijven uitvoeren. Een voorbeeld is het nemen van maatregelen in het kader van het Actieplan Weidevogels. Hiervoor zetten wij ons subsidie-instrument in. Dit zijn de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) en de Uitvoeringsverordening Subsidie Biodiversiteit (USB). Ook de middelen van de Regeling specifieke uitkering Programma Natuur worden via de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls natuur en landschap (SKNL) ingezet.

Ecologisch bermbeheer
Wij continueren het in 2020 en 2021 geoptimaliseerde ecologisch wegbermbeheer, waardoor de fauna, met name de insecten, meeprofiteert. Wij promoten het ecologische wegbermbeheer bij andere partijen, zoals gemeenten, waterschappen, groenwerkgroepen en particulieren. Hiervoor breiden wij ons kennisnetwerk, zoals dat in 2020 in de Lopikerwaard is gestart, verder uit naar onder andere het Vallei- en Kromme Rijngebied.

Landelijk Programma Natuur en Agenda Natuurinclusief
Met het Programma Natuur willen Rijk en provincies samen de natuur de komende jaren verder versterken en verbeteren. De grondslag is gelegd in de Wet stikstofreductie en natuurverbetering 2021 (Wsn). Deze wet is geïntroduceerd vanwege het vervallen van het Programma aanpak stikstof (PAS) en de hierbij behorende passende beoordeling voor stikstofvergunningsaanvragen en meldingen. Daarnaast werken Rijk en IPO de komende jaren gezamenlijk aan een agenda ‘natuurinclusief’ waarin voor de langere termijn de ambities en kansen voor een natuurinclusieve samenleving in beeld worden gebracht, met versterkte aandacht voor de natuur in onze nabije omgeving en niet alleen in natuurgebieden. Op basis van onze “Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof 2020” werken we samen met Rijk en de maatschappelijke partners verder aan het sterker maken van de natuur op basis van het Landelijke Uitvoeringsprogramma natuur, de gebiedsgerichte aanpak in en

buiten N2000 begrenzing en de aanpak stikstof, mede gericht op het verminderen van stikstofuitstoot door bronmaatregelen (zie hieronder).

Landelijk Uitvoeringsprogramma natuur 2021-2030
Het Rijk heeft op basis van de Regeling specifieke uitkering Programma Natuur (SPUK) €17,4 miljoen aan de provincie Utrecht ter beschikking gesteld voor de uitvoering van herstelmaatregelen in de jaren 2021-2023. Maatregelen die moeten bijdragen aan het realiseren van condities voor een gunstige of verbeterde staat van instandhouding van alle soorten en habitats onder de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Hierbij ligt de focus op de overbelaste stikstofgevoelige leefgebieden van soorten.

Volgens de Regeling moeten de maatregelen voor de eerste fase uiterlijk 31 december 2023 (bestuurlijk) zijn vastgelegd en uiterlijk 31 december 2025 zijn afgerond. Daarom hebben wij in deze periode vooral maatregelen geprogrammeerd die concreet zijn en snel zijn uit te voeren en vóór 2025 zijn af te ronden. In 2022 zullen de gebiedspartners (terreinbeherende organisaties, particuliere eigenaren en waterschappen) starten met de uitvoering van herstelmaatregelen in 9 Natura gebieden. Het gaat om natuur langs de Nederrijn en Lek, kwelgebieden aan de voet van de Heuvelrug en diverse voor Nederland unieke veenmoerassen met habitats als trilveen: deze zijn uniek voor Nederland in grootte en kwaliteit. Daarnaast worden de herstelmaatregelen uit de beheerplannen Natura 2000 die al gepland waren op basis van het PAS nog onverkort via opdrachten en volgens daarover in het Beleidskader wet natuurbescherming gemaakte afspraken uitgevoerd.

Aanpak stikstof
In de totaalaanpak voor de verbetering van de natuur noemen wij in één adem ook de maatregelen, die zijn gericht op het verminderen van de stikstofemissie aan de bron (bronmaatregelen) om daarmee de overbelasting van de natuur te verminderen. Tegelijkertijd is vermindering van stikstofdepositie nodig om de gunstige staat van instandhouding van de soorten te bereiken, en ruimte te creëren voor (provinciale) economische en maatschappelijke opgaves en die via vergunningverlening weer mogelijk te maken (zie 2.2.3). In de Wsn zijn daarom omgevingswaarden opgenomen, die in 2035 gehaald moeten zijn. Dan moet in 74% van de stikstofgevoelige hectares in Natura 2000 gebied de stikstofdepositie onder de kritische waarde van het habitattype liggen. Hier is het Rijk primair aan zet door het sturen op autonome daling en de inzet van generieke bronmaatregelen. Wij moeten sturen op het maximaal haalbare resultaat bij de inzet van generieke maatregelen. In 2022 wordt in verschillende gebiedsprocessen verdieping, uitwerking en vervolg gegeven aan de Startdocumenten die in 2021 zijn opgesteld.

In 2022 zetten we in op het verder uitwerken en implementeren van de instrumentenkoffer met de gebiedspartners om hiermee de uitvoering op gang te brengen. De focus ligt hierbij op bronmaatregelen die gericht zijn op de piekbelasters (hoogste emissies) binnen 2 km van de N2000 gebieden. Het ontwikkelen van een stimuleringskader gericht op transitie van de landbouw richting kringlooplandbouw en het ondersteunen van kavelruilprocessen. Bij blijvende agrariërs zetten we onder meer in op innovaties en het ontwikkelen van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) gericht op stikstofreductie. Daarnaast wordt ingezet op de vrijwillige opkoop van bedrijven op basis van een grondstrategie. Het betreft zowel het voorfinancieren en mede financieren voor de landelijke gerichte opkoopregeling en beëindigingsregeling als ook volledig provinciale financiering. Bij volledige financiering heeft de provincie ook volledige zeggenschap over de inzet van vrijkomende stikstofruimte hetgeen van belang is voor de vulling van de doelenstikstofbank voor andere economische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Het op orde krijgen van de vergunningverlening is belangrijk om ervoor te zorgen dat ontwikkelingen mogelijk blijven in de provincie. We verwachten dat we in 2022 een grote stap hebben gezet met betrekking tot de positieve weigeringen en, in samenwerking met het Rijk, met het bieden van een oplossing voor de PAS

melders en andere voormalige vrijstellingen. Zodra verkregen stikstofruimte is ingebracht, kan mede met behulp van de in 2021 in te stellen stikstof doelenbanken (ten behoeve van de pilot Nieuwkoop, het repareren van juridische knelpunten uit het verleden, projecten van provinciaal belang en gebiedsprocessen zoals de gebiedsgerichte aanpak) de vergunningverlening voor deze doelen worden gestart (zie verder onder meerjarendoel 2.2.3 vergunningverlening natuur).
Onduidelijk is nog welke gevolgen een nieuw kabinet heeft op de provinciale uitvoering van de stikstofproblematiek. Daarover houden wij provinciale staten op de hoogte.

Revitaliseringsprojecten bosgebieden
Onze bossen hebben last van stikstofdepositie, verzuring, verdroging, nutriëntenverlies, bosbranden en schimmelziekten. Deze effecten hebben grote gevolgen voor de veerkracht en kwaliteit van bossen. De biodiversiteit heeft er onder te lijden en zet ecosystemen onder druk. Daarom zetten we via de SKNL-regeling in op specifieke kwaliteitsverbetering, de zogenaamde revitaliseringsprojecten, aanvullend op de aanpak van de verdroging en de stikstofdepositie in het bestaande bosareaal. In 2022 faciliteren we een proefproject van Staatsbosbeheer en de Bosgroep Midden Nederland om de komende 7 jaar 45 ha bos op de zandgronden te revitaliseren, onder andere door gedeeltelijke omvorming en aangepast beheer. Mede op basis van de opgedane ervaringen bepalen wij de komende jaren welke vormen van revitalisering het meest effectief zijn.

Beoogd resultaat 2022
Bescherming en kwaliteitsverbetering leefgebieden
- Uitvoering maatregelen Beheerplannen Natura 2000 en/of gebiedsanalyses PAS liggen op schema.
- Versterking van de biodiversiteit is in gang gezet door subsidiëren van projecten gericht op biodiversiteitsdoelen te continueren.

Ecologisch bermbeheer
- Het kennisnetwerk ecologisch bermbeheer is uitgebreid.

Landelijk Uitvoeringsprogramma natuur 2021-2030
- Uitvoering maatregelen Programma Natuur conform Aanvraag Provincie Utrecht Regeling specifieke uitkering Programma Natuur periode 2021 – 2023.

Aanpak stikstof
- De uitvoering van de Gebiedsgerichte Aanpak, zoals beschreven in de Leidraad Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof ligt op schema
- De instrumentenkoffer is gevuld, waarmee de eerste provinciale bron- en stimuleringsmaatregelen gerealiseerd zijn.
- Stikstof doelenbanken zijn operationeel.

Revitaliseringsprojecten bosgebieden
- Er is gestart met de revitalisering van 45 ha bos.

2.2.3 De balans tussen ingrepen/faunabeheer en instandhoudingsdoelen bewaken en verbeteren

Toelichting op meerjarendoel

De provincie moet het belang van natuur zorgvuldig afwegen tegen allerlei andere belangen. Bijvoorbeeld als de bescherming van diersoorten negatieve effecten heeft op economische activiteiten, of als natuurbelangen botsen zoals bij invasieve exoten. Afwegingen dienen ter bescherming van het NNN waarbij aantasting alleen bij uitzondering en onder (compensatie)voorwaarden mogelijk is. Adequate compensatie is van groot belang voor een goede balans tussen het in standhouden van de dier- en plantensoorten en het toestaan van ontwikkelingen die leiden tot ingrepen en schade in bos- en natuurgebieden (NNN). De aanpak Biodiversiteit in Stad en Dorp combineert een optimale soortenbescherming via het wettelijke kader met een vereenvoudiging voor de klimaat- en energietransitiedoelen in de stedelijke omgeving.

Faunabeheer
Binnen dit meerjarendoel valt ook de zorg voor gezonde populaties, waarbij we alleen ingrijpen als soorten onevenredige schade veroorzaken (beheer en schadebestrijding). Faunabeheer is het planmatig en gecoördineerd beheer van diersoorten. De Faunabeheereenheid Utrecht (FBE) is opgericht om de belangen van de grondgebruikers te organiseren en gezamenlijk het faunabeheer te coördineren en planmatig uit te voeren. Hiertoe heeft de FBE haar Faunabeheerplan 2019-2025 vastgesteld op basis waarvan de FBE diverse ontheffingsaanvragen heeft ingediend om schade door beschermde soorten te kunnen voorkomen. Een groot deel van de ontheffingen is inmiddels aangevochten. In 2022 verwachten wij verschillende gerechtelijke uitspraken.

Met het Projectteam ganzenbeheer Utrecht (PGU) werken we samen toe naar nieuwe Utrechtse toekomstbestendige ganzenafspraken. Het in 2021 beschikbaar gekomen MARF-advies “Ganzen zonder grenzen” vormt hierbij een bouwsteen. Vanwege het voordeel van afstemming op een landelijk interprovinciale ganzenkader volgen wij in samenwerking met het PGU zoveel mogelijk de landelijke planning van de samenwerkende provincies naar Utrechtse Ganzenafspraken 2.0. In dat verband ligt de focus op de implementatie van de AEWA-afspraken (Afrikaans-Euraziatische overeenkomst over watervogels). Tot de invoering van het nieuwe beleid zetten wij zoals in 2021 afgesproken het vigerende ganzenbeleid voort om het bereikte resultaat vast te houden.
Wij zijn afgelopen jaar al gestart met het intensiveren van het onderzoek naar preventieve methoden en alternatieve maatregelen, met daarbij als focus geschikte maatregelen op te nemen in het beleid en zetten dat in 2022 voort. De nadruk ligt daarbij steeds meer op innovaties.

Het plan van aanpak voor de verwilderde katten is ingevoerd als methode ter vervanging van het afschot van zo’n 400 katten per jaar (gebaseerd op afschotcijfers). De verwilderde kat wordt bestreden door de TNR-C methode en de methodiek wordt geregeld geëvalueerd en geoptimaliseerd.

Voorkomen wildaanrijdingen
Wij blijven participeren in de 4-jarige praktijkproef langs de N225 begeleid door Alterra en onder regie van Bij12 faunazaken om te zien of maatwerkbeheer van reeën op een hotspotlocatie kan bijdragen om het aantal aanrijdingen te verminderen. Om aanrijdingen met wilde hoefdieren en andere wildsoorten te voorkomen, zijn we in 2021 gestart met de voorbereiding om een wilddetectiesysteem langs de N226 aan te leggen. Deze pilot, waarvoor we middelen hebben vrijgemaakt in het programma “Oversteekbaarheid” (Mobiliteit) zal dit jaar worden geëvalueerd en bij gebleken effectiviteit verder worden uitgerold.

Vogelopvang Utrecht
Wij continueren onze jaarlijkse financiële bijdrage aan de Vogelopvang Utrecht. Met deze middelen stellen we de Vogelopvang Utrecht in staat om onder andere bij te dragen aan de instandhouding van bedreigde soorten.

Transport en opvang van in het wild levende dieren
Van de € 50.000 die jaarlijks beschikbaar is voor de keten van transport en opvang van in het wild levende dieren, reserveren we (jaarlijks) € 10.000 als noodfonds (inzetbaar in de vorm van incidentele subsidies) voor omstandigheden die zo kritiek zijn dat er gaten vallen in de keten. Het overige bedrag besteden we aan een vouchersystematiek, gekoppeld aan cursussen gericht op het werven en vasthouden van vrijwilligers en het werven van fondsen. De uitvoering hiervan wordt gedaan door de stichting Dierenlot en jaarlijks geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Het doel van de inzet van de middelen is het versterken van de keten transport en opvang van in het wilde levende dieren.

Uitvoeringsprogramma invasieve exoten 2022-2026
Vanuit onze rol voortkomend uit de Wet natuurbescherming (Wnb) coördineren wij sinds 2018 de aanpak van invasieve exotische dier- en plantsoorten indien deze een bedreiging vormen voor de biodiversiteit. Gedeputeerde Staten hebben eind 2021 het gezamenlijke Uitvoeringsprogramma invasieve exoten 2022-2026 vastgesteld. Daarmee krijgt de uitvoering een versnelling en is continuïteit beter geborgd. Binnen dit programma werken wij samen met onze stakeholders in het Platform invasieve exoten Utrecht. Samenwerking vindt ook plaats in IPO-verband.

Het programma zal door ons worden vastgesteld inclusief de geraamde begroting voor de uitvoering van het programma over 5 jaren. In de begroting zullen wij rekening houden met de voor de jaren 2022-2023 vastgestelde bedragen van jaarlijks €1,26 mln. We zetten het budget in om invasieve exoten te bestrijden en om beheersmaatregelen uit te voeren, gericht op Europese invasieve exoten en op soorten op de Utrechtse lijst. We communiceren over de aanpak in het bijzonder in het kader van de duizendknoopverordening en ter borging van de samenwerking met onze stakeholders. Speerpunten zijn gezamenlijke financiering en borging van de continuïteit van gerichte bestrijding.

Aanpak Biodiversiteit in stad en dorp
Om de biodiversiteit in de gebouwde omgeving te stimuleren en bewustwording te creëren hebben wij in 2021 een aanpak voor biodiversiteit in stad en dorp opgesteld. De Aanpak Biodiversiteit in Stad en Dorp (hierna: BiSD) geeft uitvoering aan het voornemen uit het coalitieakkoord om op basis van structurele middelen een aanpak voor biodiversiteit in de gebouwde omgeving op te zetten. De Aanpak BiSD beschrijft de rol- en taakopvatting van de provincie Utrecht op het gebied van biodiversiteit in de gebouwde omgeving, voornamelijk binnen de “rode contouren” van de Utrechtse dorpen en steden.

Met de aanpak hebben wij de sinds 2016 ingezette Utrechtse Aanpak geïntensiveerd en verbreed. Het stimuleren van het opstellen van soortenmanagementplannen (SMP’s) door zonder afbreuk te doen aan de natuurkwaliteiten, het wettelijke stelstel van de Wnb eenvoudiger toe te kunnen passen, blijft centraal staan in de aanpak. Hiervoor stellen we via de Uitvoeringsverordening subsidies biodiversiteit (USB)subsidies beschikbaar, maar in de communicatie wordt ook juist het integrale belang van een SMP benadrukt en wordt nauw samengewerkt met de programma’s energietransitie en versnelling woningbouw. Ook wordt gewerkt aan een methodiek om de periode tot het SMP gereed is te overbruggen (pre-SMP).

Aanvullend richt BiSD zich op natuurinclusief ontwikkelen (gebouwen en gebieden, bestaand en nieuw), waarbij biodiversiteitsbelangen gekoppeld worden aan de ambities voor o.a. klimaatadaptatie en gezonde leefomgeving. Tot slot geeft het thema “samen voor natuur” invulling aan de pijler “Beleven en betrekken” uit onze Natuurvisie 2017 door (vaak laagdrempelige) projecten te stimuleren die het draagvlak voor natuur binnenstedelijk vergroten. Wij sluiten daarbij o.a. aan bij bestaande initiatieven zoals Groen aan de buurt (zie ook 2.3.1). Wij gaan deze laatstgenoemde thema’s samen met klimaatadaptatie en gezonde leefomgeving verder bundelen en uitbouwen en hiervoor één subsidieregeling opstellen.

Omgevingswet, advisering gebieds- en soortbescherming en vergunningverlening natuur
De provinciale kerntaak natuur is via de Wet natuurbescherming als de aanvullingswet natuur beleidsneutraal opgenomen in de concept-Omgevingswet en op hoofdlijnen vertaald vanuit onze Natuurvisie in onze Omgevingsvisie. In 2021 is vanuit deze basis de interim Omgevingsverordening vastgesteld waarin de ruimte voor natuur binnen het NNN o.a. is beschermd door het opnemen van instructieregels die doorwerken in het gemeentelijk beleid. Daarnaast zijn er activiteitenregels gericht op wettelijke grondslagen voor gebieds- en soortbescherming die door vergunningverlening natuur en natuurhandhaving bij de RUD Utrecht worden uitgevoerd. Naar verwachting treedt in 2022 de Omgevingswet in werking en hiermee moet tijdig een nieuwe

werkwijze voor de natuuradvisering in het omgevingsbeleid worden geïmplementeerd. Dit speelt bijvoorbeeld bij gemeentelijke ruimtelijk visies en plannen worden, waar bij vergunningverlening natuur een transitie wordt bewerkstelligd die gericht is op andere werkprocessen en kortere beslistermijnen (van 20 naar 8 weken). Omdat het accent meer komt te liggen op de voorbereiding van gemeentelijke plannen en projecten en de gemeenten in hun omgevingsvisies ook natuurbeleid kunnen opnemen, maar de provincies wettelijk verantwoordelijk blijven voor de toestand van de natuur, is het van belang de organisatie in het bredere kader van de Omgevingswet hiervoor tijdig op orde te hebben. We proberen daarbij gelijktijdig de slag te maken om de advisering vanuit natuurbeleid en vergunningverlening natuur waar mogelijk samen te laten gaan lopen. Hiermee voor gemeenten en andere initiatiefnemers in een vroeg stadium inzicht te geven in de haalbaarheid van initiatieven in beschermde gebieden en in leefgebieden van beschermde soorten en welke natuur- en bos compenserende maatregelen mogelijk worden verlangd.

Om deze geïntegreerde natuuradvisering in de planfase mogelijk te maken voor gemeentelijke visies en plannen en andere initiatieven van vergunning vragers, de verkorte beslistermijn te kunnen halen en de dienstverlening aan initiatiefnemers te kunnen verbeteren zetten we vanaf 2022 overeenkomstig de Kadernota 2022 extra capaciteit in. Onder meerjarendoel 2.2.2 is al uitgebreid ingegaan op de activiteiten rondom de vergunningverlening natuur en stikstof en daarvoor noodzakelijke intensiveringen. Ook hier zetten we tijdelijk extra capaciteit voor in.

Natuur- en boscompensatie
In de hiervoor genoemde interim Omgevingsverordening is opgenomen dat de uitvoering van NNN-compensatieverplichtingen die in het kader van gemeentelijke of provinciale ruimtelijke plannen worden opgelegd, via een te sluiten privaatrechtelijke overeenkomst tussen provincie en initiatiefnemer dient te worden zeker gesteld. In 2022 zullen, net zoals in 2021, op basis hiervan overeenkomsten worden gesloten door de provincie over de uitvoering van NNN-compensatieverplichtingen. Op basis van deze overeenkomsten kan de provincie ook controleren of de uitvoering op de juiste wijze plaatsvindt of heeft plaatsgevonden. Met het sluiten van de overeenkomsten en het controleren van de uitvoering wordt invulling gegeven aan aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer uit 2017 over de uitvoering van natuur- en boscompensatie.

In 2022 werken we ook verder aan een betere registratie van opgelegde natuur- en boscompensatie-verplichtingen en de uitvoering daarvan. In 2022 zullen, afhankelijk van het aanbod, ook overeenkomsten met (natuur- en bos) compensatieplichtigen worden gesloten over de uitvoering van deze verplichtingen op gronden die daarvoor beschikbaar zijn in de provinciale compensatiebank. Daarnaast wordt gewerkt aan de uitvoering op deze gronden van de compensatieverplichtingen waarvoor overeenkomsten zijn gesloten.

Monitoring
Door middel van monitoring houden wij de staat van instandhouding van de inheemse soorten en de habitats bij. Jaarlijks inventariseren wij 10% van het grondgebied van onze provincie. De monitoring is op basis van de Wnb verplicht. Om de monitoring goed af te stemmen op de wettelijke verplichtingen en de doelen van de Natuurvisie in samenhang te kunnen evalueren en bijsturen, werken we op basis van het in 2018 vastgestelde supplement Monitoring en bijsturing Natuurvisie. Tot nu toe rapporteren we de voortgang van het natuurbeleid jaarlijks met onze bijdrage aan de landelijke interprovinciale Voortgangsrapportage Natuur. Daarnaast verschijnt driejaarlijks onze provinciale Rapportage Natuur waarin we onder andere over de stand van zaken van de biodiversiteit rapporteren.

In 2022 inventariseren wij het landelijke gebied van het westelijk weidegebied nabij Vinkeveen. We leveren onze bijdrage aan het Landelijk Meetnet Flora en het Netwerk Ecologische monitoring en continueren volgens de landelijke afspraken de monitoring van de voormalige PAS-gebieden. De verzamelde data slaan we op in de

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Op basis van afspraken die we in het IPO maakten, verhogen wij onze financiële bijdrage aan de NDFF en zetten hiervoor vanaf 2022 extra middelen in. Een hogere bijdrage is o.a. nodig om de NDFF gratis toegankelijk te maken voor gebruikers bij het beoordelen van de effecten van ruimtelijke ingrepen op natuurwaarden. Daarnaast verhogen wij met ingang van 2022 ons budget voor de ecologische monitoring met € 30.000/jaar. Hiermee gaan we de kwaliteit van onze ecologische monitoring verbeteren, door onder andere de SNL-monitoring te optimaliseren. Hiermee krijgen wij completere en kwalitatief betere monitoringsgegevens van de bestaande natuurgebieden. Dit is ook van belang met het oog op de in de Omgevingswet genoemde wezenlijke kenmerken en waarden.

We monitoren periodiek het ecologisch functioneren van de ecoducten en faunapassages. De resultaten verwerken we in de driejaarlijkse Rapportage Natuur. Het provinciale wegenbeheer voert periodieke technische inspecties uit van de fysieke onderhoudstoestand van de ecoducten, faunapassages en de bijbehorende rasters.

Beoogd resultaat 2022

Natuur- en boscompensatie

- De provincie sluit overeenkomsten met initiatiefnemers over hoe die initiatiefnemers een NNN-compensatieverplichting zelfstandig uitvoeren. Het aantal te sluiten overeenkomsten, naar schatting circa 5, is afhankelijk van het aantal op te leggen verplichtingen.
- Er worden systemen, met daarbij behorende afspraken, ontwikkeld waarin de registratie van opgelegde natuur- en boscompensatieverplichtingen en de uitvoering daarvan (in een GIS-databank) worden geregistreerd.
- De provincie sluit overeenkomsten met compensatieverplichtingen over de uitvoering van natuur- en boscompensatie op gronden van de provinciale compensatiebank. Het aantal te sluiten overeenkomsten, naar schatting 5 tot 10 stuks, is afhankelijk van het aantal belangstellenden dat gebruik wil maken van de compensatiebank.

Uitvoeringsprogramma invasieve exoten 2022-2026

- Er is een nieuw programma bestrijding invasieve exoten 2022-2027 in uitvoering genomen.

Aanpak Biodiversiteit in stad en dorp

- Er worden 3 tijdelijke gebiedsgerichte ontheffingen op basis van een pre-SMP verstrekt.
- Er worden 5 subsidieaanvragen voor SMP afgehandeld/toegekend.
- Er is een nieuwe Uitvoeringsverordening met subsidies voor klimaatadaptieve, groene en gezonde steden en dorpen opgesteld.

Monitoring

- 10% van de provincie is ecologisch gemonitord.

2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk

Toelichting op beleidsdoel

Natuur is van groot belang voor de mens, het draagt bij aan een gezonde woon- en werkomgeving. Wij zijn verantwoordelijk voor behoud en herstel van natuur, gericht op de intrinsieke waarde van de natuur, de biodiversiteit. Dit lukt alleen als er voldoende draagvlak voor deze natuur is.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Verbinding natuur, mensen, maatschappij	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	411	535	528	528	528	528
Materiële lasten	929	-	-	-	8	8
Subsidies	1.589	2.762	2.962	2.962	2.962	2.742
Totaal Lasten	**2.929**	**3.297**	**3.490**	**3.490**	**3.498**	**3.278**
Baten	-	-	-	-	-	-
Totaal Baten		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**2.929**	**3.297**	**3.490**	**3.490**	**3.498**	**3.278**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Beleven en betrekken	getal	Het minimaal aantal vrijwilligers dat meewerkt aan het beheer en onderhoud van natuur en landschap.	1.850	1.850	1.850	1.850	1.850	**1.850**	Natuurvisie
2	Kinderen Groen doet Goed	getal	Het aantal kinderen dat jaarlijks meedoet aan activiteiten Groen doet Goed.	8.250	8.250	8.250	8.250	8.250	**8.250**	Natuurvisie
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

2.3.1 De betrokkenheid van inwoners bij natuur is groter en de samenwerking tussen bij natuur betrokken partijen is beter)

Toelichting op meerjarendoel

Inwoners kunnen zich als vrijwilliger inzetten voor het natuurbeheer en het agrarisch natuurbeheer (weidevogelbeheer). In projecten zoals Groen doet Goed worden kinderen betrokken bij natuur. Organisaties zoals Landschap Erfgoed Utrecht (LEU), IVN, de provinciale landschappen en ook de agrarische collectieven spelen hierbij een grote rol.

In 2020 hebben GS de Beleidsuitwerking Natuur en Samenleving 2021-2024; naar nieuwe meerjarenafspraken met HUL, LEU en IVN vastgesteld. Op basis hiervan hebben Het Utrechts Landschap, Landschap Erfgoed

Utrecht en IVN Natuureducatie hun vierjarenplannen opgesteld, waarvoor zij in de periode 2021 – 2024 exploitatiesubsidie ontvangen. Ook voor 2022 ontvangen deze organisaties subsidie van de provincie Utrecht.

Ook het samenwerkingsverband Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug vervult een belangrijke rol bij het betrekken van inwoners en diverse partijen bij behoud en ontwikkeling van de natuur.

Partnerorganisaties en groene vrijwilligers
In 2022 continueren de organisaties hun activiteiten op het gebied van begeleiden van groene vrijwilligers die actief zijn bij natuur- en landschapsbeheer, natuureducatie en beheer van klompenpaden. Verder spelen deze organisaties een rol in de communicatie over de Utrechtse natuur naar een breed publiek. Zo dragen de organisaties bij aan het beleven van en betrekken bij natuur.

- Groen doet goed
In 2022 zullen in ten minste acht gemeenten in totaal circa 8.250 kinderen in de leeftijd van 4 – 12 jaar aan natuuractiviteiten deelnemen, in het kader van het programma Groen doet goed. Dit is leerzaam en leuk voor de kinderen en draagt ook bij aan hun gezondheid.

- Groen aan de buurt
In het programma Groen aan de Buurt begeleiden we gemeenten en bewoners bij de planning en uitvoering van groene burgerinitiatieven, zoals het aanleggen en beheren van natuur in de openbare woonomgeving. Hierbij is naast biodiversiteit ook aandacht voor klimaatadaptatie en tegengaan van hittestress. In 2021 hebben wij het Programma Groen aan de Buurt en de bijbehorende voucherregeling geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie besluiten wij begin 2022 of wij het programma en de voucherregeling in 2022 continueren.

- Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug
Het samenwerkingsverband Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug vervult een belangrijke rol bij het betrekken van inwoners en diverse partijen bij behoud en ontwikkeling van de natuur. De overkoepelende ambitie is meer natuur, meer geld voor natuur en meer draagvlak voor natuur. We geven samen met gemeenten subsidie aan de stichting, om te bouwen aan een vitaal nationaal park. In de Samenwerkingsagenda Nationaal Park Heuvelrug zijn de ambities voor het nationaal park uitgewerkt.

- Gebiedscommissie Utrecht-West
Wij continueren de inzet van de Gebiedscommissie Utrecht-West in hun gevraagde en eigenstandige advisering over ontwikkelingen in het landelijk gebied. Door de commissie wordt een jaarplan opgesteld met de voor 2022 geplande activiteiten.

- Natuurwerkdag
In 2022 zal er (onder voorbehoud van eventuele coronamaatregelen) weer een natuurwerkdag georganiseerd worden. Men kan dan op ca. 50 locaties in de provincie Utrecht kennismaken met groen vrijwilligerswerk zoals bomen knotten, amfibieënpoelen schoonmaken en bollen planten. Vrijwilligers zijn betrokken bij de natuur en dragen via hun activiteiten bij aan de biodiversiteit. Daarom ondersteunt de provincie de begeleiding van vrijwilligers en de organisatie van deze natuurwerkdag.

Beoogd resultaat 2022

- Minimaal 8.250 kinderen hebben deelgenomen aan het project Groen doet Goed.
- Er is een Natuurwerkdag georganiseerd.

2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw

Toelichting op beleidsdoel

De landbouwsector is van belang voor de provincie Utrecht. Maar liefst 50% van het grondgebied is landbouwgrond. De landbouw produceert voedsel en speelt een grote rol in de kwaliteit van het landelijk gebied. De provincie streeft naar een maatschappelijk gewaardeerde én vitale en duurzame landbouw. Een landbouw die circulair, natuurinclusief en klimaatneutraal is en zeker ook economisch rendabel: een landbouw met perspectief.

De realisatie van een aantal grote maatschappelijke opgaven in combinatie met een rendabele landbouw als drager van een vitaal platteland vraagt de komende jaren een grote inzet van de sector en overheden. Voor de provincie betekent dit het combineren van de inzet zoals hier beschreven met de opgaven voor onder meer biodiversiteit, stikstof, bodemdaling, klimaat en water.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Duurzaamheid een substantieel onderdeel	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	887	1.224	1.248	1.249	1.101	1.040
Materiële lasten	2.037	2.514	3.030	2.174	73	-197
Subsidies	13.479	3.021	3.591	91	21	21
Totaal Lasten	**16.402**	**6.759**	**7.869**	**3.514**	**1.195**	**864**
Baten	4.917	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**4.917**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**11.485**	**6.759**	**7.869**	**3.514**	**1.195**	**864**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)	
Prestatie indicatoren										
1	Landbouw coaches	getal	Het aantal eigenaren/ondernemers dat jaarlijks via plattelandscoaches wordt ondersteund bij het maken van keuzes voor de toekomst van hun bedrijf. [NB: het betreft een project van 3 jaar.]	160	240	135	0	0	**600 (2023)**	(Agenda) landbouw visie
2	Duurzame bedrijfsplannen	getal	Het jaarlijkse aantal agrarische bedrijven dat een Duurzaam Bedrijfsplan (DBP) heeft of naar aanleiding van het traject Plattelandscoaches concrete stappen gaat zetten richting kringlooplandbouw.	50	50	50	0	0	**165 (2023)**	intern
3	POP-bijdragen	getal	Het aantal agrarische bedrijven per jaar dat een POP-bijdrage heeft ontvangen. [NB: totaal aantal volwaardige Utrechtse landbouwbedrijven is 2200.]	75	0	75	0	0	**-**	(Agenda) landbouw visie
4	Vrijkomende agrarische bebouwing	getal	Het aantal gemeenten dat in hun omgevingsvisie een Visie Vrijkomende Agrarische Bebouwing heeft opgenomen.	1	2	2	3	3	**26 (2027)**	(Agenda) landbouw visie
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

2.4.1 De landbouw is meer circulair, natuurinclusief, klimaatneutraal èn economisch rendabel

Toelichting op meerjarendoel

De provincie streeft naar een maatschappelijk gewaardeerde én vitale en duurzame landbouw.
De bijdrage van de provincie Utrecht aan de transitie naar een vitale en duurzame landbouw staat beschreven in de Landbouwvisie en de Samenwerkingsagenda Landbouw (SAL). De voortgang van de SAL wordt jaarlijks aan de Provinciale Staten gerapporteerd. De belangrijkste activiteiten voor het komende jaar lichten we hier nader toe.

Plattelandscoaches
Met plattelandscoaches bieden we de individuele boer zo veel mogelijk één aanspreekpunt voor transitievraagstukken, regels en subsidies. De plattelandscoach begeleidt en adviseert agrariërs bij keuzes zoals transitie en verduurzaming van het landbouwbedrijf, bij verandering van de functie van het erf (onder andere bij vrijkomende agrarische bebouwing) of bij beëindiging van het landbouwbedrijf. Bij verduurzaming van de landbouw komen ook klimaatneutrale vraagstukken aanbod, bijvoorbeeld over duurzame energie en de aanpak van bodemdaling. We stemmen de inzet van de plattelandscoaches regelmatig af met organisaties die nauw bij de agrarische sector zijn betrokken. In 2022 hebben we hiervoor € 1,4 miljoen begroot. Het project loopt

vooralsnog tot begin 2023. In de eerste helft van 2022 zullen wij middels de tussenevaluatie aan u de voortgang rapporteren en een eventuele gewenste voortzetting voorleggen.

Natuurinclusieve landbouw
Natuurinclusieve landbouw draagt bij aan behoud en herstel van de biodiversiteit, duurzaam bodembeheer, een lagere milieubelasting, betere waterkwaliteit en hogere landschapskwaliteit. Het Actieplan Duurzame Landbouw met Natuur (DLMN) heeft onder andere als ambitie om in 2030 de helft van de agrarische bedrijven op een natuurinclusieve manier te laten werken. Dit actieplan is een initiatief van Natuurmonumenten, de agrarische collectieven, LTO-Noord, Landschap Erfgoed Utrecht (LEU), Staatsbosbeheer, Utrechts Particulier Grondbezit (UPG) het Utrechts Landschap en de Natuur en Milieu Utrecht (NMU) en heeft een looptijd tot 2023. De tweede fase van het plan ondersteunen wij middels voortzetting van de subsidie. Voor de jaren 2022 en 2023 stellen wij een budget van €200.000 per jaar beschikbaar. De middelen worden ingezet voor communicatie, het opstellen van duurzame bedrijfsplannen, monitoring van biodiversiteit en op de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen voor natuurinclusieve landbouw.

Circulaire en klimaatneutrale landbouw
Circulaire landbouw of kringlooplandbouw is gericht op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen en producten Wij werken samen met medeoverheden, de sector en andere partners aan de ontwikkeling van beleid, kennis en de verspreiding hiervan. We leveren hiervoor een inhoudelijke en financiële bijdrage aan de Regio Deal Foodvalley en de Proeftuin Kringlooplandbouw in de Kromme Rijnstreek.

Een goede landbouwstructuur draagt ook bij aan een duurzame en rendabele bedrijfsvoering. Samen met beleidsvelden als bodemdaling, stikstof en natuur wordt in 2022 ingezet op verbetering van de instrumenten voor kavelruil, landinrichting en grondstrategie. Voor kennisverspreiding, maar ook om juist kennis op te halen bij de individuele ondernemers zetten wij de ondersteuning van het platform LaMi voort.

Regio Deal Foodvalley
Als deelnemende partij van de Regio Deal Foodvalley dragen we bij aan de transitie naar een toekomstbestendige ‘Duurzame landbouw’. Zo’n 70 ondernemers nemen deel aan een proeftuin waarin 40 innovaties worden getest. Het gaat hierbij om de thema’s emissiereductie, circulair veevoer, bodem en waterkwaliteit en verdienmodellen en kennisdeling. Een ander doel uit de Regio Deal is een ‘Gezond Voedselsysteem’. De activiteiten onder dit spoor sluiten goed aan bij de provinciale inzet zoals beschreven in de Voedselagenda. Voor de uitvoering van de Regio Deal hebben wij een regiodealmanager gedetacheerd. De kosten van deze tijdelijke formatie zijn niet voor alle jaren voldoende opgenomen in de begroting van de Regio Deal. Naar verwachting kunnen 50% van de proceskosten worden gedekt uit het materiële budget van € 10 mln. Voor de overige 50% stellen wij in 2022 en 2023 extra middelen beschikbaar.

Europese middelen benutten
We spannen ons in om Europese gelden voor de transitie in de landbouw en de ontwikkeling van het platteland die voor Utrecht beschikbaar zijn, optimaal te benutten. In 2022 doen we dit door het huidige platteland ontwikkelingsprogramma (POP3) te continueren (transitie periode POP3) en met subsidiering van lokale initiatieven via LEADER. In 2023 start het vervolg op POP3: het nieuwe Nationaal Strategieplan (GLB-NSP) voor de periode 2023-2027. Dit programma is gebaseerd op het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid en wordt eind 2021 definitief vastgesteld. Net als voor het lopende POP-programma zal een financiële bijdrage van de provincie nodig zijn als (co)financiering voor onderdelen als het ANLB, niet grondgebonden maatregelen, LEADER en uitvoeringskosten. In de begroting van 2023 zal hiervoor een nader voorstel opgenomen worden. Voor de jaren 2021 t/m 2023 zijn middelen gereserveerd voor provinciale medefinanciering Europese gelden die in het kader van de transitieperiode POP3 en het nieuwe GLB-NSP beschikbaar worden gesteld.

Beoogd resultaat 2022

- Voortgangsrapportage van de Samenwerkingsagenda Landbouw (SAL).

Plattelandscoaches

- Plattelandscoaches hebben met 240 agrarisch ondernemers coachingsgesprekken gevoerd en die hebben geleid of leiden tot weloverwogen keuzes over de toekomst van het bedrijf/erf.

Natuurinclusieve landbouw

- Ondersteuning en monitoring van het Actieplan DLMN. Er zijn onder meer 50 duurzame bedrijfsplannen opgesteld.

Circulaire en klimaatneutrale landbouw

- Uitvoering van de proeftuin Kringlooplandbouw, samen met de sector. Dit draagt bij aan de ontwikkeling van KPI's.
- Platform LaMi informeert zoveel mogelijk boeren in Utrecht over mogelijkheden om de bedrijfsvoering te verduurzamen. Onder meer middels de zes wekelijkse nieuwsbrief.

Regio Deal Foodvalley

- In de regio Foodvalley worden 40 innovaties getest op 70 agrarische bedrijven. Onderdeel hiervan is een meetnet voor het monitoren van de luchtkwaliteit (stikstof en fijnstof) gerealiseerd.

2.4.2 Utrechtse voedselproducenten produceren meer voor de regionale markt en Utrechtse inwoners kunnen gemakkelijker kiezen voor gezond en duurzaam voedsel.

Toelichting op meerjarendoel

Met de provinciale voedselagenda stimuleren wij de keuze voor duurzaam en gezond voedsel en de samenwerking tussen kennisinstellingen, horeca, retail, agrariërs en burgers met als doel kortere ketens en lokale afzet van voedsel. Lokaal geproduceerd voedsel geeft minder milieudruk en bevordert het draagvlak voor de landbouw. Korte voedselketens zijn een middel om te komen tot een verduurzaming van de landbouw en om maatschappelijke doelstellingen te bewerkstelligen.

Het provinciale beleid om lokaal en gezond eten te bevorderen hebben wij verwoord in de Voedselagenda die in april 2021 is vastgesteld. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma zal jaarlijks worden geactualiseerd. Voor realisatie van de plannen begroten wij voor de jaren 2022 en 2023 een incidenteel extra budget van €200.000 per jaar, bovenop de eerder begrootte €100.000.

Beoogd resultaat 2022Beoogd resultaat 2022:

- Evaluatie uitvoeringsprogramma 2021.
- Opstellingen uitvoeringsprogramma 2022.

2.4.3 Het ongewenst gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) is door sloop of hergebruik teruggedrongen

Toelichting op meerjarendoel

Agrarische gebouwen die niet langer in gebruik zijn, vormen een risico op ondermijnende activiteiten, verrommeling van het landschap en dragen niet bij aan een vitaal landelijk gebied. We ontwikkelen drempelverlagende instrumenten en werken samen met gemeenten aan op maat gesneden oplossingen, waaronder herbestemming voor andere functies.

In 2022 voeren wij de aanpak van de Vrijkomende Agrarische Bebouwing verder uit. We gaan door met het intensiveren van de samenwerking met andere overheden, we zetten ons in om de kansen binnen gebiedsprocessen voor de stikstofaanpak of bodemdaling concreter vorm te geven en gaan verder met het

doorontwikkelen van de VAB-instrumenten. We delen nieuwe kennis breed. We stimuleren gemeenten om herbestemming zoveel mogelijk te bekijken binnen het grote geheel aan opgaven, binnen de eigen omgevingsvisies. We zetten periodiek overleg met onder andere het Regionale Informatie en Expertise Centrum (RIEC) voort om onder andere medewerkers van RUD en ODRU bekend te maken met het herkennen van ondermijningssignalen in het buitengebied, specifiek in relatie tot VAB (motie 115).

De plattelandscoaches zijn inmiddels volop aan de slag en goed 'toegerust' en 'opgeleid' voor het onderwerp VAB. De ervaringen vanuit de praktijk (o.a. ondernemers, plattelandscoaches, gemeenten) worden benut om waar nodig de provinciale aanpak bij te stellen en om onze instrumenten te vervolmaken.

Wij zetten erop in dat tenminste twee gemeenten in 2022 een visie op VAB hebben opgenomen in haar structuur- of omgevingsvisie voor het buitengebied die verder gaat dan een standaardregeling en afgestemd is op de provinciale kaders. Er wordt dan bijvoorbeeld invulling gegeven aan intergemeentelijke samenwerkingen, een onderbouwing van aanvullende beoordelingscriteria kwaliteitsverbetering bij herbestemming of differentiatie op basis van gebiedskwaliteiten. In 2022 gaan we verder met het onderwerp circulair bouwen ter voorkoming van het ontstaan van VAB, met de verwachting dat er dan ook een beter zicht is op de inspanningen vanuit het Rijk op dit punt.

Beoogd resultaat 2022

- Tenminste 2 gemeenten hebben een visie op VAB opgenomen in de structuur- of omgevingsvisie voor het buitengebied.
- De samenwerking tussen betrokken partijen voor een integrale aanpak ondermijning in relatie tot VAB is verder versterkt.
- Binnen gebiedsprocessen voor de stikstofaanpak en bodemdaling is er ook aandacht voor het terugdringen/herbestemmen van VAB.
- De VAB instrumenten (ontsloten via de website van de provincie) zijn doorontwikkeld op basis van de feedback vanuit de gebruikers.
- Voor circulair bouwen ontstaat in 2022 meer helderheid over benodigde kaders en instrumenten.

2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt

Toelichting op beleidsdoel

Lokale initiatieven versterken de leefbaarheid in het landelijk gebied en de daarin gelegen kleine kernen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De leefbaarheid van het landelijk gebied	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	93	87	87	87	87	87
Materiële lasten	29	25	-	-	-	-
Subsidies	87	350	350	350	350	-
Totaal Lasten	**209**	**462**	**437**	**437**	**437**	**87**
Baten	10	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**10**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**199**	**462**	**437**	**437**	**437**	**87**

ndicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Leefbaarheid landelijk gebied	getal	Aantal initiatieven om de leefbaarheid te vergroten dat subsidie ontvangt van de provincie Utrecht.	8	8	8	8	8	**8**	SRS
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

2.5.1 De leefbaarheid van het landelijk gebied en de kleine kernen is beter

Toelichting op meerjarendoel

We ondersteunen lokale initiatieven gericht op het versterken van de leefbaarheid in het landelijk gebied en de daarin gelegen kleine kernen. De provincie verstrekt in 2022 subsidie voor:

1. Het in stand houden van basisvoorzieningen, zoals o.a. dorpshuizen;
2. Uitvoeren van activiteiten die de onderlinge betrokkenheid vergroten;
3. Versterken van culturele en/of gemeenschappelijke activiteiten.

In 2022 is hiervoor €300.000 subsidie beschikbaar. Daarnaast is het onze intentie om de samenwerking met de KNHM-foundation in Kern met Pit voort te zetten. Kern met Pit stimuleert lokale buurtprojecten die de leefbaarheid van een buurt vergroten. Voor proceskosten en de samenwerking in Kern met Pit is in 2022 €50.000 beschikbaar.

Tevens wordt de leefbaarheid in het landelijk gebied versterkt door het versterken van lokale initiatieven via het subsidieprogramma LEADER. Deze Europese subsidies worden financieel verantwoord onder meerjarendoel 2.4.1.

Beoogd resultaat 2022

- Minimaal 8 subsidies verstrekt in kleine kernen voor het versterken van de leefbaarheid in het landelijk gebied.
- We nemen opnieuw deel aan het initiatief Kern met Pit.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen

Beleidsdocumenten

- Beleidskader Wet Natuurbescherming provincie Utrecht 2017
- Landbouwvisie provincie Utrecht 2018
- Natuurvisie provincie Utrecht 2017
- Realisatiestrategie Natuurvisie 2018-2027 (2018)
- Samenwerkingsagenda landbouw provincie Utrecht 2019
- Programma Oversteekbaarheid Fauna 2021-2023
- Voedselagenda provincie Utrecht 2021-2023
- Instrumentenkader Uitvoering Groene Contour
- Leidraad gebiedsgerichte aanpak stikstof in de provincie Utrecht

3. Bodem, water, milieu

Toelichting op programmadoel

Wat gaat dat kosten?

3. Bodem, water, milieu	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	4.590	5.830	6.111	6.014	5.964	5.944
Materiële lasten	13.045	25.413	21.241	18.130	15.934	15.863
Subsidies	3.028	5.317	2.182	1.882	2.147	3.647
Totaal Lasten	**20.664**	**36.560**	**29.534**	**26.026**	**24.045**	**25.454**
Baten	2.807	4.676	1.488	1.488	1.428	1.428
Totaal Baten	**2.807**	**4.676**	**1.488**	**1.488**	**1.428**	**1.428**
Saldo van dit programma	**17.857**	**31.884**	**28.046**	**24.538**	**22.617**	**24.026**
Stortingen in reserves	2.689	2.127	1.108	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	185	8.934	177	-156	-	-
Beslag op de algemene middelen	**20.361**	**25.077**	**28.977**	**24.694**	**22.617**	**24.026**

Reserves Bodem, water, milieu

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Programma Landelijk Gebied	2.689	-	1.108	-	-	-
Reserve Lastneming subsidies	-	2.127	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**2.689**	**2.127**	**1.108**	**0**	**0**	**0**
Reserve PUEV	102	59	-	-	-	-
Reserve Projecten	83	75	-	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	-	2.766	177	-156	-	-
Reserve Egalisatie Bodemsanering	-	6.034	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**185**	**8.934**	**177**	**-156**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
3.1	De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd	3.1.1	De primaire en regionale waterkeringen zijn op orde
		3.1.2	Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut
		3.1.3	De provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen
		3.1.4	De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering
3.2	De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit	3.2.1	Voor het oppervlaktewater bereiken we de KRW-doelen in 2027
		3.2.2	De zoetwatervoorziening is robuuster en beter op orde en de waterketens zijn meer circulair
3.3	Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust	3.3.1	De bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd
		3.3.2	Energie uit de ondergrond wordt verantwoord en veilig benut
		3.3.3	Zorg dragen voor voldoende grondwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw
		3.3.4	De duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond is vaker ingezet
3.4	De leefomgeving is gezond en veilig	3.4.1	Er zijn meer impulsen voor een gezonde leefomgeving ontwikkeld
		3.4.2	De inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker
		3.4.3	De luchtkwaliteit is beter en komt dichter bij de WHO-advieswaarden
		3.4.4	Er zijn minder geluidbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd
		3.4.5	De overlast van vliegverkeer is minder geworden
		3.4.6	De externe veiligheid is beter gewaarborgd
		3.4.7	Er zijn meer initiatieven genomen voor duurzame en circulaire gebiedsontwikkeling
		3.4.8	De uitvoering van de VTH-taken door uitvoeringsdiensten, inclusief toezicht in het buitengebied, is effectiever en efficiënter
		3.4.9	Het ontwikkelen en realiseren van een versnellingsaanpak van asbestdaken in de provincie Utrecht
3.5	De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd	3.5.1	Er is meer kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken
		3.5.2	Door uitvoeren maatregelen via gebiedsprocessen is bodemdaling en broeikasgasuitstoot verminderd

3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd

Toelichting op beleidsdoel

Ook in Utrecht hebben we te maken met de gevolgen van het veranderende klimaat. Om Utrecht nu en in de toekomst een leefbare plek te laten blijven, moeten we rekening houden met een grotere kans op overstromingen, langere periodes van droogte, meer hitteproblemen en vaker hevige neerslag. De komende jaren zetten we in op het verhogen en verstevigen van de Lekdijk, op beleidsaanpassing en op het stimuleren van maatregelen voor een klimaat-adaptieve provincie. Dit laatste gebeurt door middel van het binnenkort door PS vast te stellen Programma Klimaatadaptatie: “Op weg naar een klimaatbestendig Utrecht”, voor de periode 2020-2023.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De waterveiligheid en klimaatadaptatie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	593	1.072	1.078	1.078	1.078	1.078
Materiële lasten	318	1.081	2.150	2.037	777	940
Subsidies	1.494	-	300	1.000	1.500	3.000
Totaal Lasten	**2.406**	**2.153**	**3.528**	**4.115**	**3.355**	**5.018**
Baten	850	150	-	-	-	-
Totaal Baten	**850**	**150**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**1.556**	**2.003**	**3.528**	**4.115**	**3.355**	**5.018**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Veiligheid regionale waterkeringen	%	Het percentage regionale waterkeringen dat aan de veiligheidsnorm voldoet. [1]	90	90	90	90	90	**90**	Provincie toezichthouder, waterschappen rapporteren jaarlijks over de voortgang.
Effect indicatoren										
	Geen									

[1] Toetsen, beoordelen en op orde brengen van regionale keringen is een continu proces. Verschillende keringen verkeren in verschillende stadia van toetsen, beoordelen en realiseren. Doordat deze cyclus 12 jaar duurt is er altijd een deel wat nog gerealiseerd moet worden op basis van de toetsing.

Meerjarendoelen

3.1.1 De primaire en regionale waterkeringen zijn op orde

Toelichting op meerjarendoel

Primaire keringen

Om onze provincie te beschermen tegen overstromingen, versterken de waterschappen de dijken langs de Nederrijn en de Lek: de primaire keringen. De provincie heeft bevoegd gezag bij deze dijkversterkingen. Voor project Salmsteke is er in 2022 een goedkeuringsbesluit ikv de waterwet gepland.

Regionale waterkeringen

Naast de genoemde primaire keringen werken we voor de waterveiligheidsopgave ook aan de kleinere keringen, de regionale keringen. Wij hebben deze regionale waterkeringen aangewezen en genormeerd in de Interim Omgevingsverordening. Daarbij hebben wij afspraken gemaakt wanneer deze keringen getoetst en op orde moeten zijn. Onderstaand de activiteiten die wij in 2022 uitvoeren:

Met elk waterschap vinden er (ambtelijke) toezichthoudersoverleggen plaats over de regionale waterkeringen, waarin we afspraken toetsen en voortgangsrapportages bespreken.

Om te kunnen blijven zorgen voor veilige regionale waterkeringen werken we samen met andere provincies en waterschappen aan het Ontwikkelingsprogramma Regionale Keringen (ORK).

Beoogd resultaat 2022

- We houden toezichtsoverleggen met de Utrechtse waterschappen
- 90% van de regionale waterkeringen voldoet aan de veiligheidsnorm

3.1.2 Meekoppelkansen bij dijkversterking zijn vaker benut

Toelichting op meerjarendoel

In 2022 gaan we verder met de uitvoering van het programmaplan Mooie en veilige dijken dat GS op 14 juli 2020 heeft vastgesteld. Samen met de waterschappen, gemeenten, Rijkswaterstaat en overige gebiedspartners werken we aan het verbeteren van de omgevingskwaliteit bij de 6 projecten van de Sterke Lekdijk, de Grebbedijk en SAFE (Streefkerk-Ameide-Fort Everdingen). Begin 2022 zullen alle 8 projecten zijn gestart.

Tevens zal er dit jaar richting PS een voorstel worden gedaan om 2 miljoen uit de IGP reserve beschikbaar te stellen voor de planvorming en realisatie van gebiedsontwikkeling rond dijkversterking Culemborgse veer-Beatrix Sluizen. Dit bedrag is reeds voor dit project gelabeld.

Beoogd resultaat 2022

- Uitvoering project Salmsteke
- Start planfase Wijk bij Duurstede Amerongen (WAM), Salmsteke Schoonhoven (SAS) en Culemborgse veer-Beatrix Sluizen (CUB) en Grebbedijk.
- Verkenning Jaarsveld-Vreeswijk., Irene sluizen- Culemborgse veer (ICU)

3.1.3 De provincie is beter voorbereid op de gevolgen van overstromingen

Toelichting op meerjarendoel

Gevolgbeperking Overstromingen
Naast sterke dijken is het van groot belang dat we voorbereid zijn op de mogelijke gevolgen van overstromingen. Een overstroming is immers nooit helemaal uit te sluiten. Daarom werken wij samen met de Veiligheidsregio Utrecht (VRU), waterbeheerders en gemeenten gezamenlijk aan een handreiking Gevolgbeperking Overstromingen waarmee uitvoering wordt gegeven aan het Plan van Aanpak dat is opgesteld in samenwerking met de partners. PS worden in de eerste helft van 2022 over deze handreiking geïnformeerd. Het gezamenlijke doel is om de gevolgen (slachtoffers, schade en maatschappelijke ontwrichting) van een eventuele overstroming te beperken, via beleid en maatregelen. In 2022 ligt de focus op het delen van kennis en het stimuleren van gemeenten en beheerders van vitale en kwetsbare objecten om bestaande en nieuwe ontwikkelingen bestand te maken tegen overstromingen.

ROR
De tweede cyclus van de EU Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) is in 2016 van start gegaan. Dit heeft in 2018 geleid tot een voorlopige risicobeoordeling en in 2019 tot een actualisatie van de overstromingskaarten. Eind 2021 wordt het Overstromingsrisicobeheerplan (ORBP) door de minister van I en W vastgesteld. Dit plan bevat een overzicht van de doelen en maatregelen voor het beheersen van overstromingsrisico's. In de periode 2022-2027 staan de overheden, waaronder Provincie Utrecht, voor de uitvoering van dit plan waarmee de negatieve gevolgen van overstromingen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het cultureel erfgoed en de economische bedrijvigheid worden verminderd. Daarnaast wordt er in 2022 een plan van aanpak opgesteld voor de derde ROR cyclus.

Beoogd resultaat 2022

- Delen van handvatten voor overstromingsrobuust inrichten en stimuleren van gemeenten en beheerders van vitale en kwetsbare objecten om beleid en maatregelen op te nemen om de gevolgen van overstromingen te beperken
- Deelnemen aan het proces van de ROR en uitvoering geven aan het ORBP.

3.1.4 De fysieke leefomgeving wordt beter voorbereid op klimaatverandering

Toelichting op meerjarendoel

De negatieve effecten van klimaatverandering nemen sterk toe in alle economische sectoren, zowel op de lange als op de korte termijn (toename van extremen). Extra inzet en investeringen zijn nodig om die effecten te verminderen en stappen te zetten richting een klimaatbestendige provincie. Met het Programma Klimaatadaptatie 2020-2023 willen we klimaatadaptatie richtinggevend onderdeel maken van al het beleid en uitvoeringsinstrumentarium. Daarbij zetten we een koers uit, waarbij we de volgende doelen nastreven:

- Bevorderen van bewustwording en gedragsverandering
- Concrete maatregelen ondersteunen
- Klimaatadaptatie verankeren in provinciaal beleid
- Regionale klimaatadaptatiestrategieën ondersteunen
- Kennis en monitoring versterken.

De acties in het programma zijn gericht op de thema's vitale steden en dorpen, een adaptief landelijk gebied en veilige en bereikbare netwerken. Voor de looptijd van het programma is een incidenteel budget beschikbaar gesteld van in totaal € 4 miljoen, aangevuld met een beperkt structureel budget. Dit budget wordt in toenemende mate ingezet voor activiteiten die gericht zijn op het ondersteunen van klimaatadaptatie in de praktijk. Om de inzet van middelen sneller en eenvoudiger te realiseren, zal gebruik worden gemaakt van een subsidieregeling. Deze subsidieregeling is een coproductie van het Programma Klimaatadaptatie, de Aanpak Biodiversiteit in Stad en Dorp en het Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving en heeft als doel om bij te dragen aan activiteiten

gericht op het in stand houden of versterken van klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezonde leefomgeving in en rondom steden en dorpen. De regionale werkverbanden (werkregio's) op het gebied van klimaatadaptatie werken in 2022 aan de uitvoering van de regionale adaptatiestrategieën. De in 2021 tot stand gekomen Afspraken Klimaatadaptief Bouwen moeten gaan landen in de uitvoeringspraktijk en zullen, voor zover ze betrekking hebben op nieuwbouw, onderdeel gaan uitmaken van het in ontwikkeling zijnde Convenant Duurzaam Bouwen. Voor het thema hittestress geldt dat we ons extra blijven inspannen om te zorgen dat de negatieve gevolgen van extreme hitte zoveel mogelijk beperkt worden, met name binnen het stedelijk gebied. Dat doen we door ondersteuning op maat aan gemeenten, bijvoorbeeld bij het inrichten van koele plekken en door aandacht te vragen voor aanpassingen in woningen en voor kwetsbare groepen.

Beoogd resultaat 2022

- Provinciale Staten zal in februari 2022 een Voortgangsrapportage ontvangen over de afronding van fase 1 van het Programma Klimaatadaptatie (2020-2021) en een doorkijk naar de periode 2022-2023. In 2022 wordt [extra] ingezet op de volgende resultaten:
- Ondersteuning van concrete projecten en maatregelen via de subsidieregeling "Subsidie Klimaatbestendige, Groene en Gezonde Steden en Dorpen 2021-2023"
- Stimulering van de realisatie van een eerste serie lokale hitteplannen door gemeenten
- Bedreigingen en kansen in beeld brengen van klimaatverandering voor de provinciale infrastructuur (wegen, vaarwegen en fietspaden)
- Mogelijkheden voor ontwikkeling van een klimaatadaptieve landbouw onder de aandacht brengen in de gebieden.

3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit

Toelichting op beleidsdoel

Schoon en voldoende oppervlaktewater zijn essentiële factoren voor een economische en maatschappelijke ontwikkeling naar een gezonde en duurzame leefomgeving op de langere termijn. We werken aan een duurzame en doelmatige zoetwatervoorziening voor de verschillende functies in onze provincie, vooral drinkwater, landbouw en natuur. In 2021 blijven we via verschillende sporen werken aan de verbetering van de kwaliteit van het Utrechtse oppervlaktewater. We zetten in op de doelen binnen de Kaderrichtlijn Water (KRW) en hebben daarnaast ook oog voor nieuwe uitdagingen, zoals als opkomende stoffen en medicijnresten in (grond)water (zoals bestrijdingsmiddelen, pfas enz)

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Zoetwatervoorziening van goede kwaliteit	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	20	506	793	793	793	793
Materiële lasten	284	348	406	406	406	406
Subsidies	11	75	-	-	-	-
Totaal Lasten	**315**	**929**	**1.199**	**1.199**	**1.199**	**1.199**
Baten	-28	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**-28**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**343**	**929**	**1.199**	**1.199**	**1.199**	**1.199**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
	Geen									
Effect indicatoren										
1	Waterkwaliteit oppervlaktewater (V-1) [1]	%	Het percentage waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit.						**100 (2027)**	Informatiehuis water

Het betreft een verplichte indicator op grond van artikel 25 lid 2a BBV, die is afgesproken tussen IPO en Rijk, waarbij alleen de prestatie van 2027 wordt benoemd. In de jaarlijkse Waterrapportage wordt de voortgang KRW op maatregelen niveau weergegeven.

[1]Deze data wordt slechts eens in de 5-6 jaar geleverd.

Meerjarendoelen

3.2.1 Voor het oppervlaktewater bereiken we de KRW-doelen in 2027

Toelichting op meerjarendoel

Begin 2022 wordt ons nieuwe Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027 vastgesteld. De doelen van de Kader Richtlijn Water (KRW) worden daarin vastgelegd voor de laatste planperiode die loopt tot 2027.
In opdracht van het Rijk is een landelijke ex-ante evaluatie uitgevoerd voor de KRW. De inschatting van dit onderzoek is dat het halen van de doelen voor oppervlaktewater niet overal zal lukken. Met name nutriënten in het water blijken een hardnekkig probleem. Partijen zullen nauw moeten samenwerken om gezamenlijk de juiste stappen te nemen om verder te komen in het doelbereik. We stimuleren daarom maatregelen in de agrarische sector via ons landbouwbeleid. Dit doen we door in het agrarisch natuur- en waterbeheer en subsidieverlening POP3+ waterkwaliteitsmaateregelen te subsidiëren.
Daarnaast zijn er andere stoffen die zich manifesteren in het oppervlakte- en grondwater. Voor een deel zijn dit stoffen waarvoor geen norm bestaat. We willen onderzoeken of het landelijk beleid kan worden ondersteund door regionale activiteiten. We werken daarin samen met gemeenten, de waterschappen, Rijkswaterstaat en drinkwaterbedrijven en andere maatschappelijke partijen.

Beoogd resultaat 2022

- De doelen voor de KRW ten behoeve van het Stroomgebiedbeheerplan 2022-2027 zijn vastgelegd in het Bodem- en waterprogramma 2022 – 2027;
- Voor de niet-KRW oppervlaktewaterlichamen is de huidige toestand, het kortetermijndoel en waar mogelijk het langetermijndoel vastgelegd in Bodem- en waterprogramma 2022 – 2027;
- We stimuleren een regionale aanpak voor nieuwe / opkomende stoffen;
- We adviseren vanuit oppervlaktewaterkwaliteit over de mogelijkheden tot creëren van nieuwe zwemwaterlocaties.

3.2.2 De zoetwatervoorziening is robuuster en beter op orde en de waterketens zijn meer circulair

Toelichting op meerjarendoel

Dit doel heeft groot raakvlak met het doel 3.1.4. Vanaf 2022 gaan we met onze partners verder met het (klimaat) robuust maken van het watersysteem. Het Delta-programma zoetwater zal in 2022 een nieuwe fase ingaan. In de zoetwaterregio-west wordt gewerkt aan maatregelen voor het optimaliseren van de wateraanvoer en verbeterd hergebruik van water. Als provincie Utrecht nemen we deel aan de werkgroep en dragen we bij aan onderzoeken en verkenningen.

De provincie Utrecht neemt actief deel aan het project Toekomst bestendig Amsterdam-Rijnkanaal-Noordzeekanaal gebied. In dit project onderzoeken we met elkaar samenhangende ruimtelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in het watersysteem (o.a. door klimaatverandering) voor west-Nederland (voor Utrecht: Utrecht ten westen van de Heuvelrug). Doel is de effecten van ruimtelijke keuzes op het watersysteem en vice versa, voor zover dat mogelijk is, kwantitatief in beeld te brengen. Deze kennis wordt ingebracht in verschillende ruimtelijke ontwikkelsporen voor een betere onderbouwing van keuzes richting een klimaatbestendige inrichting.

In zoetwaterregio oost (ZON) (voor Utrecht: Utrechtse Heuvelrug/ Gelderse vallei) werken we per gebied aan een (klimaat)robuuster watersysteem, onder meer via de Blauwe agenda. Provincie Utrecht voert samen gebiedspartners onderzoeken en maatregelen uit (of stimuleert deze met een financiële bijdrage).

In samenwerking met Waterschap Rivierenland inventariseren we welke maatregelen nodig zijn voor het Rivierengebied (voor Utrecht gemeente Vijfheerenlanden) om het watersysteem verder te optimaliseren.

Provincie Utrecht is partner in het project IRM (integraal riviermanagement) van Rijkswaterstaat. Samen met de partners ontwikkelen we een langetermijnvisie op de Nederrijn-Lek, waarbij vooral de relatie tussen de rivier en de uiterwaarden van belang is. Thema's die aan de orde komen zijn o.a. zoetwaterbeschikbaarheid, scheepvaart en natuur.

Beoogd resultaat 2022

- De relatie tussen ruimtelijke ontwikkelingen en het watersysteem zijn voor Utrecht-west kwantitatief
- in beeld gebracht en worden ingebracht in verschillende RO-sporen.
- We verzamelen en ontwikkelen kennis die bijdraagt aan een integrale visie op het watersysteem van de
- Utrechtse Heuvelrug (zie ook onder 3.3.3)
- Maatregelen en onderzoeken ten behoeve van een klimaatrobuuster systeem in Utrecht oost zijn opgestart.

3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust

Toelichting op beleidsdoel

Het bodem- en watersysteem levert een belangrijke bijdrage aan veel van de doelen die we willen bereiken. Met het oog op het blijvend gebruik van het bodem- en watersysteem verbeteren we het systeem continue en anticiperen we op maatschappelijke opgaven. De provincie heeft wettelijke taken op het gebied van bodem- en watersystemen (zowel grond- als oppervlaktewater). Toekomstige veranderingen en ontwikkelingen vragen om het behoud van een duurzaam evenwicht tussen benutten en beschermen op provinciaal niveau. Het regionale bodem- en watersysteem is de drager van de bovengrondse ruimtelijke ontwikkelingen. Het systeem stopt niet bij gemeentegrenzen en vraagt om regionale keuzes, waarbij we als provincie per gebied rekening houden met specifieke belangen en opgaven.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Bodem- en grondwatersysteem is schoon	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.410	1.049	1.059	1.060	1.060	1.060
Materiële lasten	3.166	7.801	1.320	1.320	1.320	1.320
Subsidies	355	480	120	120	60	60
Totaal Lasten	**4.932**	**9.330**	**2.499**	**2.500**	**2.440**	**2.440**
Baten	1.640	1.394	1.394	1.394	1.334	1.334
Totaal Baten	**1.640**	**1.394**	**1.394**	**1.394**	**1.334**	**1.334**
Saldo van dit programma	**3.292**	**7.936**	**1.105**	**1.106**	**1.106**	**1.106**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)	
Prestatie indicatoren										
	Geen									
Effect indicatoren										
1	Waterkwantiteit (TOP)	getal	Het aantal TOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost.	12	12	12	12	12	**12**	Herprioritering en financiering verdrogingsbestrijding 2013-2018
2	Waterkwantiteit (SUBTOP)	getal	Het aantal SUBTOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost.	19	19	19	19	19	**19**	Herprioritering en financiering verdrogingsbestrijding 2013-2018

Meerjarendoelen

3.3.1 De bodem- en grondwaterkwaliteit is verbeterd en beter beschermd

Toelichting op meerjarendoel

Om aan de KRW-doelen te voldoen, verbeteren we de kwaliteit en kwantiteit van de grondwaterlichamen zodat er in de provincie voldoende en schoon grondwater is. We beschermen het grondwater ten behoeve van de volgende functies: menselijke consumptie, toekomstige drinkwaterwinning (strategische grondwatervoorraden) en natuur en landbouw die afhankelijk van grondwater is. Waar nodig zorgen we voor een betere bodemkwaliteit.

Uitvoeringsprogramma drinkwater

In 2021 heeft GS het uitvoeringsprogramma drinkwater vastgesteld. Hierin staan maatregelen die de provincie en andere (drinkwaterbedrijf, waterschap, gemeente, rijkwaterstaat) uitvoeren om een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater te waarborgen, achteruitgang van de waterkwaliteit te voorkomen en het niveau van de zuiveringsinspanning van drinkwateronttrekkingen te verlagen.

In juni 2021 heeft de Randstedelijke Rekenkamer haar onderzoek gepubliceerd waarin zij onderzocht heeft hoe de provincie Utrecht bijdraagt aan de bescherming van drinkwaterbronnen en welke aandachtspunten betrokkenen signaleren in de uitvoering van het beleid. De Rekenkamer doet aanbevelingen die de provincie opvolgt. In 2022 voert de provincie de aanbevelingen uit.

Uitvoeren KRW-maatregelen (grondwater)

We meten periodiek de kwaliteit van het grondwater. In 2022 meten we in natuurgebieden of bestrijdingsmiddelen voorkomen in het grondwater.

Programma Uitvoering Bodemconvenant
Het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant (PUB) 2016-2021 loopt ten einde. Dit is een volledig door het Rijk gefinancierd programma. Met de Omgevingswet gaan de taken grotendeels over naar gemeenten, maar de provincie behoudt een aantal wettelijke taken. Omdat de Omgevingswet is uitgesteld tot medio 2022 loopt de Wet bodembescherming nog tot medio 2022 door. In de landelijke koepels vindt momenteel overleg plaats over de verdeling van de financiële middelen voor de bodemopgave voor de periode van 2021 t/m 2025. Hierover is nog geen overeenstemming bereikt. Wel is duidelijk dat de werkzaamheden voor de provincie Utrecht in 2022 doorlopen (zie hierna onder beoogd resultaat) en we ook de rol van bevoegd gezag (door de RUD) houden. We verlengen daarom het programma tot eind 2022 en om de financiering van deze werkzaamheden in 2022 te dekken wenden we hiervoor (voorlopig) de bestaande reserve voor bodemsanering aan en de via een Specifieke Uitkering Bodemmiddelen 2021 beschikbaar gestelde middelen. Bovendien ontvangt de Provincie een bedrag van € 737.805 van het Rijk voor de apparaatskosten en aanpak spoedlocaties voor 2022. Eind 2022 evalueren we het programma en stellen een nieuw programma voor de periode tot en met 2025 op.

Behoud en versterken van aardkundige waarden
Aardkundige waarden zijn die onderdelen van het landschap die iets vertellen over de natuurlijke ontstaanswijze van het gebied. Ze vertellen het verhaal over het ontstaan van de provincie en bieden unieke belevingswaarde. We beschermen deze aardkundige waarden en wijzen aardkundige monumenten aan: aardkundige waarden die zeer bijzonder zijn. We maken ze beleefbaar voor inwoners en bezoekers en benoemen de komende jaren nieuwe aardkundige monumenten, in overleg met grondeigenaren

Beoogd resultaat 2022

- Bewustwordingsprogramma "Bescherming drinkwaterbronnen”
- Een voortgangsbrief aan PS over de stand van zaken ten aanzien van de aanbevelingen van het Randstedelijke Rekenkamer rapport ‘Bescherming drinkwaterbronnen’.
- Meten grondwaterkwaliteit in natuurgebieden op bestrijdingsmiddelen
- Uitvoering van het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2021 (verlengd tot en met 2022), dit betreft o.a. het uitvoeren van een aantal omvangrijke langjarige saneringen, afronden van de 42 resterende spoedlocaties (locaties met risico’s), uitvoering van de subsidieregelingen voor gemeenten en particulieren, de aanpak (door gemeenten) van diffuus verontreinigde gebieden (zoals lood en PFAS)
- Een nieuw aardkundig monument is benoemd.

3.3.2 Energie uit de ondergrond wordt verantwoord en veilig benut

Toelichting op meerjarendoel

Aquathermie, open bodemenergie en aardwarmte zijn duurzame warmtebronnen uit het bodem- en watersysteem die een belangrijke bijdrage kunnen leveren om zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO2-neutraal te zijn. We werken nauw samen met o.a. gemeenten, waterschappen, en andere stakeholders, dragen bij aan kennisontwikkeling en zetten opgedane kennis in voor het verder aanscherpen van beleid en het meedenken in gebiedsontwikkelings- en energietransitievraagstukken. Ook voeren wij onze wettelijke taken uit voor open bodemenergie en aardwarmte. Met onze werkzaamheden bereiken we dat energie uit de ondergrond op een veilige, verantwoorde wijze en in samenhang met andere functies van en gebruik op en in bodem, (grond-)water en ondergrond wordt benut.

Beoogd resultaat 2022

- We hebben gebiedsspecifieke provinciale beleidsregels voor open bodemenergie vastgesteld op basis van gemeentelijke bodemenergieplannen die bij ons worden ingediend.
- Via onze wettelijke adviesrol bij vergunningaanvragen voor aardwarmte dragen wij bij aan een veilige en verantwoorde ontwikkeling van aardwarmte en zorgen we ervoor dat regionale en lokale belangen meegewogen worden bij het verlenen van vergunningen en de uitvoering van aardwarmteprojecten.
- We hebben bijgedragen aan regionale kennisdeling en -ontwikkeling op het gebied van de warmtetransitie en de kansen en risico's van verschillende duurzame warmtebronnen uit het bodem- en watersysteem.

3.3.3 Zorg dragen voor voldoende grondwater voor de functies openbare drinkwatervoorziening, menselijke consumptie, natuur en landbouw

Toelichting op meerjarendoel

Drinkwaterbedrijven en provincies zijn wettelijk verantwoordelijk voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening. Door toenemende bevolkingsgroei in de provincie Utrecht neemt de vraag naar drinkwater toe. In 2019 heeft Provinciale Staten de lange termijnstrategie voor de waterwinningen van Vitens vastgesteld. In 2022 geven we hier uitvoering aan.

Voldoende grondwater is behalve voor drinkwater ook nodig in (verdrogingsgevoelige) natuurgebieden en landbouw. Om hier in het gebied van de Utrechtse Heuvelrug (en haar flanken) invulling aan te geven, hebben we in 2020 de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug vastgesteld. Na het vaststellen van de visie, formuleren we in 2022 maatregelen om de visie uit te voeren.

De provincie wil het besparen en hergebruiken van water stimuleren.Om dit vorm te geven stelt de provincie een plan van aanpak Waterbesparing op. Een onderdeel waar we in 2022 mee starten is het onderzoeken of en welke waterbesparende maatregelen industriële onttrekkers kunnen nemen.

Beoogd resultaat 2022

- We werken samen met Vitens aan de uitvoering van de lange termijnstrategie, waaronder het vaststellen of uitbreiding van bestaande winvergunningen mogelijk is.
- Vaststellen vervolgaanpak Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug
- Opstellen plan van aanpak Waterbesparing
- Inventarisatie waterbesparende maatregelen binnen de industriële onttrekkingen

3.3.4 De duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond is vaker ingezet

Toelichting op meerjarendoel

Het bodem- en grondwatersysteem krijgt een steeds grotere rol bij het uitvoeren van maatschappelijke opgaven. Ook de diepere ondergrond is steeds meer in beeld als het gaat om bodemenergie en aardwarmte. De toenemende drukte in de ondergrond vraagt om meer regie van overheden en onderlinge afstemming over duurzaam en veilig gebruik van de ondergrond op een manier die aansluit bij de maatschappelijke opgaven waar we als regio boven en onder de grond voor staan.

In 2022 werken we de duurzame gebiedsgerichte aanpak verder uit, aan de hand van resultaten en leerervaringen tot dusver in o.a. Woerden en Veenendaal. Hiervoor gebruiken we beschikbare kennis en informatie over de ondergrond en zetten dit om in 3-dimensionale visualisaties van de ondergrond. We leveren

ook een bijdrage aan onderzoeken, kennisontwikkeling en het identificeren van kansen voor de duurzame gebiedsgerichte aanpak van bodem en ondergrond, in combinatie met het realiseren van de regionale opgaven.

Beoogd resultaat 2022

- We werken in minimaal één gebied aan een 3-dimensionale visualisatie van de ondergrond.
- Samen met andere overheden starten we met het ontwikkelen van een gebiedsgerichte 3d-systematiek van de ondergrond.

3.4 De leefomgeving is gezond en veilig

Toelichting op beleidsdoel

Een gezonde leefomgeving is een leefomgeving die bewoners als prettig ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waar de positieve invloed op gezondheid zo groot mogelijk is.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De leefomgeving is gezond en veilig	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	2.567	2.728	2.700	2.602	2.552	2.532
Materiële lasten	9.190	11.833	13.615	10.617	9.681	9.447
Subsidies	612	1.356	1.756	756	581	581
Totaal Lasten	**12.369**	**15.917**	**18.071**	**13.975**	**12.814**	**12.560**
Baten	346	132	94	94	94	94
Totaal Baten	**346**	**132**	**94**	**94**	**94**	**94**
Saldo van dit programma	**12.024**	**15.785**	**17.977**	**13.881**	**12.720**	**12.466**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenhei	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (....)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Realisatie Jaarlijks Uitvoeirngsprogramma VTH	%	Percentage van realisatie van het Jaarlijks Uitvoeringsprogramma VTH		>95% <105%	600	600	600	**95-105%**	Jaarverslag VTH
3	Gezonde Leefomgeving	getal	Het aantal Mln. gemeenten dat op de kernindicator voor beweegvriendelijkheid van de omgeving minimaal een drie scoort (op een schaal van 0 tot 5).	4	5	7	7	7	**26 (totaal)**	www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/beweegvriendelijke-omgeving
4	Stiltegebieden	getal	Het areaal van de stille kernen van de stiltegebieden.	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000	**17.000**	evaluatie Stiltegebieden eens in de 5 jaar.
Effect indicatoren										
5	Vliegverkeer[1]	%	De procentuele afname van het aantal personen dat hinder ondervindt van vliegtuiglawaai per jaar. Ervaren geluidhinder van vliegtuigen specifiek uit de monitor.	-	-	-	-0,40%	-	-	GGD, monitor die eens in de 4 jaar plaatsvindt
6	Luchtkwaliteit[2]	%	Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van PM2,5 (10 µg/m3)						**0 (2030)**	RIVM monitorings rapportage van het NSL
			Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van PM10 (20 µg/m3)						**0 (2030)**	
			Percentage overschrijdingen langs de wegen in de provincie Mln. van de WHO advieswaarden van NO2 (40 µg/m3)						**0 (2030)**	

[1] GGD doet dit onderzoek eens in de 4 jaren, zo ook in 2020, maar deze zijn i.v.m. COVID19 niet representatief.

[2] RIVM Berekent jaarlijks de concentraties van het voorgaande jaar en de prognose voor 2030 op de NSL rekenpunten. Voor tussenliggende jaren worden geen prognoses berekend.

Meerjarendoelen

3.4.1 Er zijn meer impulsen voor een gezonde leefomgeving ontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

Doel is zowel bescherming bieden tegen emissies en risico's van bronnen in de leefomgeving als een leefomgeving die gezond gedrag stimuleert. We hanteren hierbij het begrip positieve gezondheid (Huber, 2011): 'het vermogen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven.' Of de leefomgeving gezond en veilig is, hangt af van veel aspecten. Het is daarom belangrijk om bij al ons beleid (mobiliteit, recreatie en toerisme, landbouw, economie) de effecten op gezondheid en veiligheid van de leefomgeving te betrekken. Dit moet resulteren in zes hoofdprincipes waar we in verband met een gezonde en veilige leefomgeving naar streven. Deze hoofdprincipes zijn opgenomen in de ontwerp Omgevingsvisie. Het gaat kortweg om:

- Voldoende en kwalitatief hoogwaardig groen, deels rustig en stil
- Focus op fiets en/of OV voor dagelijkse verplaatsingen
- Terugdringen van vervuiling door goederen- en personenvervoer, industrie en landbouw
- Inrichting en gebruik van ruimte met het oog op gezondheid en veiligheid aanpassen aan klimaatverandering
- Ruimtelijke inrichting draagt bij aan inclusiviteit en sociale cohesie
- Circulaire economie, zonder schadelijke emissies

Naast de inzet in al ons beleid en uitvoeringsprojecten, richten wij ons ook in samenwerkingsprojecten met partners op het realiseren van een gezonde en veilige leefomgeving. We zetten, met het innovatieprogramma gezonde leefomgeving, in op het samen met onze stakeholders, in multiple helix verband, boeken van gezondheidswinst via concrete innovaties (proeftuinen en instrumenten), via de vernieuwende netwerken en via kennisdeling binnen en buiten onze organisatie.

Beoogd resultaat 2022

- Beleidsnota Gezond en Veilig, we stellen dit provinciaal programma in het kader van de Omgevingswet vast. Hierin geven we enerzijds aan hoe we het thema gezond en veilig verweven in al ons beleid en in onze uitvoeringsplannen, om zo zoveel mogelijk bij te dragen aan een gezonde en veilige leefomgeving. Ook onze inzet daarop in de samenwerking met andere partijen wordt in dit provinciaal programma opgenomen. Zo geven we invulling aan het streven naar de zes hoofdprincipes opgenomen in de Omgevingsvisie. Anderzijds wordt in het programma opgenomen hoe we werken aan verbetering van de omgevingskwaliteit door de inzet op het realiseren van een goede milieukwaliteit. Vanuit het beleid zetten we verder concreet in op:
    - Het uitvoeren van pilots om een gezonde en veilige leefomgeving te realiseren, gezamenlijk met onder andere mobiliteit, fietsprogramma en recreatie.
    - Een verdere onderbouwing van te maken keuzes door de provincie en door onze gemeenten, door onderzoek uit te laten voeren. Waar dit zinvol en gewenst is doen we dit gezamenlijk met gemeenten, andere provincies en/of andere partners.
    - De voortzetting van onze samenwerking met het Rijk via onder andere het Rijksprogramma Gezonde Groene Leefomgeving
- Vanuit het Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving:
    - We hebben samen met collega's, gemeenten, inwoners, bedrijfsleven en kennispartners, onder meer vanuit de Health Hub Utrecht en de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven, gewerkt aan innovatieve (datagedreven) voorbeeldprojecten die de leefomgeving gezonder maken en gezond gedrag stimuleren.

- We hebben vanuit de subsidieregeling Klimaatbestendige, Groene en Gezonde Steden en Dorpen 2021-2023 aan rechtspersonen en collectieven van bewoners financiële bijdragen verleend voor activiteiten die bijdragen aan het in stand houden of versterken van de integratie van klimaatadaptie, biodiversiteit en gezonde leefomgeving in en rondom steden en dorpen.
- In samenwerking met het Netwerk Omgevingsgericht Werken (NOW!) en Team Versnelling Woningbouw zijn we twee pilots gezonde leefomgeving in grotere gebiedsprojecten en -processen gestart.
- Het project Stille Stad is in twee nieuwe gemeenten uitgevoerd.
- Met het project 'Parkinclusief ontwikkelen' is de community rondom de Zusterparken vergroot.
- De verkenning 'provincie Utrecht als Blue Region' is gestart.
- We zijn de samenwerking gestart met het Rijksprogramma Gezonde Groene Leefomgeving.
- De opgedane kennis en ervaring isactief gedeeld via evenementen, in praktijkexperimenten en inspirerende voorbeeldprojecten.

3.4.2 De inclusieve breedtesport op duurzame accommodaties is sterker

Toelichting op meerjarendoel

Met het vaststellen van het Beleidskader 'Sport en bewegen geeft nieuwe energie' is richting gegeven aan de positie en rol van de provincie voor de sport als beleidsdoel. Sport verbindt en draagt bij aan een goede gezondheid. Alle inwoners van onze provincie moeten hieraan kunnen deelnemen (inclusiviteit). Sport verbindt ook veel van onze beleidsdoelen: van duurzaamheid (accommodaties), sociale agenda (inclusie), tot het inrichten van een gezonde leefomgeving (inrichting openbare ruimte) die uitdaagt tot sport en beweging. Wij zoeken naar verbinding met partijen (overheid, onderwijs, sportorganisaties en bedrijfsleven) die hieraan kunnen bijdragen. En we willen hierover met hen afspraken maken in een Sportakkoord. Van hieruit vullen we de komende periode onze rol op genoemde punten nader in.

Beoogd resultaat 2022

- Het provinciaal Sportakkoord Utrecht is afgesloten met gemeenten en andere stakeholders
- Er zijn Fieldlabs opgestart die een beweegvriendelijk omgeving (in de wijk, een open sportpark, of een sportieve route) stimuleren
- Samen met onze partners geven we inzicht in de (spreiding) van) regionale sportaccommodaties in de provincie
- We ondersteunen gemeenten en/of sportverenigingen om te verduurzamen en klimaatbestendig te worden.

3.4.3 De luchtkwaliteit is beter en komt dichter bij de WHO-advieswaarden

Toelichting op meerjarendoel

Om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen, streven we naar permanente verbetering van de luchtkwaliteit. We willen uiterlijk in 2030 voldoen aan de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO).
Als provincie hebben wij een beperkte invloed op de luchtkwaliteit. Wij werken daarom samen met partners die veelal hetzelfde doel nastreven. Regionaal werken we sinds 2018 samen in de regionale uitvoeringsagenda Gezonde Lucht, deze loopt tot 2023. Landelijk nemen we sinds januari 2020 deel aan het Schone Lucht Akkoord (verder: SLA). We werken regionaal en nationaal ook samen richting Europa op dit thema. Onze aanpak ligt in lijn met de uitvoeringsagenda van het SLA.

Beoogd resultaat 2022

- Vanuit de in 2021 herijkte uitvoeringsagenda Gezonde Lucht geven we vervolg aan de aanpak op de thema's gezondheid en gevoelige bestemmingen, mobiliteit, binnenvaart, houtrook, landbouw, meten met sensoren en burgerparticipatie, internationaal en monitoring en informatie/communicatie. Vanuit SLA worden daar in 2022 nieuwe thema's aan toegevoegd: industrie en mobiele werktuigen.

Concrete pilots en projecten:

- Verdere uitrol van het Globe project (jongeren die meten met sensoren)
- Uitrol van de handreiking gevoelige bestemmingen en spin-off van Herman Jordan pilotproject (communicatie),
- We leveren onze bijdrage aan de herziening Europese richtlijn luchtkwaliteit in 2022,
- We sluiten verder aan bij de monitoringsystematiek van het SLA en versterken de informatievoorziening via monitoringsrapportage (verbetering inzicht),
- Maatregelen, acties en aanpakken die in 2021 en verder verkend worden vanuit het SLA worden waar relevant door vertaald naar de regio:
- Verbetering werking luchtwassers en toezicht en handhavingsaspecten worden nader verkend.
- Mogelijkheden van regionale samenwerking en versterking op vergunningverlening, toezicht en handhaving op SLA onderwerpen, zoals industrie, worden onderzocht.
- Regionale samenwerking samen met ambassadeurs gezonde lucht verder versterken.

3.4.4 Er zijn minder geluidbelaste woningen en stiltegebieden zijn beter beschermd

Toelichting op meerjarendoel

We continueren de ingezette lijn ten aanzien van de stiltegebieden, dus we toetsen nieuwe structurele ontwikkelingen gemeentelijke ontwikkelingen via bestemmingsplan/omgevingsplan. Voor wat betreft de incidentele verstoring, zijn we zeer terughoudend met ontheffing verlening conform de Interim omgevingswetverordening.

Beoogd resultaat in 2022

- Met de gemeenten voeren we drie projecten uit, waarbij de inzet is in gemeentelijke samenwerking met als doel de negatieve gezondheidseffecten van geluid te beperken. Hierbij is het streven om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de WHO-advieswaarden.
- De kwaliteit van stiltegebieden blijft behouden.

3.4.5 De overlast van vliegverkeer is minder geworden

Toelichting op meerjarendoel

Het Rijk heeft de Voorkeursbeslissing voor de herziening van het gebruik genomen en is bezig met een verdere uitwerking van de luchtruimherziening, waarbij minder hinder van het vliegverkeer de doelstelling is. Wij sluiten hierop aan.

Beoogd resultaat 2022

- Een actieve lobby voor zo hoog mogelijke aan- en uitvliegroutes voor overvliegend verkeer en zoveel mogelijke beperking van de hinder en bescherming van kwetsbare gebieden;
- Start en landingen van kleine luchtvaart (recreatief en zakelijk): alleen op locaties waar de hinder voor omwonenden en natuur zo min mogelijk is

3.4.6 De externe veiligheid is beter gewaarborgd

Toelichting op meerjarendoel

Het beleid ten aanzien van externe veiligheid en regelgeving is in ontwikkeling. De provincie is via het IPO aangehaakt bij het Landelijk Programma Versterking Omgevingsveiligheid 2021-2024 van het Interprovinciaal Overleg (IPO). Zo zijn we goed op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen, beleid en regelgeving op het gebied van externe veiligheid. We steven ernaar om samen met gemeenten, omgevingsdiensten en veiligheidsrisico's voortdurend risico's in beeld te brengen en te zoeken naar maatregelen om die risico's te beperken. Daarom wordt het ambtelijk provinciaal afstemmingsoverleg, dat tot stand kwam in het Provinciaal programma Externe Veiligheid 2015-2020, voortgezet om kennis te delen en beleid af te stemmen.

Het Rijk wijst wegen en spoorwegen aan die onderdeel zijn van het Basisnet Vervoer Gevaarlijke Stoffen. Dit kan risico's opleveren voor bestaande of nieuwe functies in de nabijheid van deze routes. De provincie streeft als lid van de stuurgroep Basisnet naar een toekomstbestendig Basisnet, waarbij de Utrechtse bouwopgave veilig gerealiseerd kan worden.

De realisatie van de grote bouwopgave kan leiden tot externe veiligheidsknelpunten. De Omgevingswet biedt provincies en gemeenten de bevoegdheid om provinciaal en lokaal te komen tot gebiedsgericht maatwerk. De provincie onderzoekt in 2022 hoe naast het bronbeleid (basisnet, BZO) risico's verder beperkt kunnen worden door regels op te nemen in de provinciale Omgevingsverordening. Voor dit onderzoek is het belangrijk om eerst meer inzicht te hebben in de kosten en effecten van bouwkundige maatregelen die voorgeschreven kunnen worden voor effectgebieden. Dit wordt momenteel onderzocht door het Rijk.

Gemeenten hebben in het kader van de Wet Vervoer Gevaarlijke Stoffen de bevoegdheid om een gemeentelijke route vast te stellen voor route plichtige stoffen (zoals lpg/propaan). De provincie is op grond van deze Wet verplicht om de gemeentelijke routeringen voor gevaarlijke stoffen te coördineren en heeft de bevoegdheid om provinciale wegen uit te sluiten voor het transport van route plichtige stoffen. De provincie streeft in samenwerking met gemeenten naar het in stand houden van een provincie dekkend gemeentelijk routenet. Zo beperken we het vervoer van gevaarlijke stoffen door de bebouwde kom.

De Provincie Utrecht heeft10 zogenaamde 'Besluit Risico Zware Ongevallen 2015' (Brzo) bedrijven. Dit zijn de meest risicovolle bedrijven waar met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen wordt gewerkt. De provincie Utrecht is voor deze bedrijven het bevoegd gezag en heeft haar taken op dit vlak ondergebracht bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied. De uitvoering van VTH-taken van de Brzo bedrijven is uitgewerkt in het VTH-uitvoeringsprogramma van de provincie Utrecht.

De provincie is in het kader van het interbestuurlijk toezicht belast met het toezicht op gemeenten. De provincie ziet erop toe dat gemeenten de wettelijke vereisten ten aanzien van externe veiligheid goed naleven en monitort de correcte verwerking van externe veiligheid in Omgevingsplannen.

Beoogd resultaat 2022

- Lobbyen voor de instandhouding van externe veiligheid binnen de provincie Utrecht met als doel:
- Het realiseren van een toekomstbestendig basisnet, waarbij de Utrechtse bouwopgave veilig gerealiseerd kan worden;
- Het realiseren van de bouwopgave waarbij externe veiligheidsrisico's zoveel mogelijk beperkt worden.

- Het in standhouden van een provincie dekkend gemeentelijk routenet voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over provinciale en gemeentelijke wegen;
- Het realiseren van een adequate uitvoering van externe veiligheidsregelgeving op het gebied van vergunningverlening en ruimtelijke ordening;
- Inzicht in de mogelijkheid om risico's te beperken door regels op te nemen in de provinciale Omgevingsverordening.

3.4.7 Er zijn meer initiatieven genomen voor duurzame en circulaire gebiedsontwikkeling

Toelichting op meerjarendoel

Om de leefomgeving leefbaarder en duurzamer te maken, werkt de provincie Utrecht samen met gemeenten bij de uitvoering van het omgevingskwaliteits- en duurzaamheidsbeleid. Dat doen we met een gebiedsgerichte aanpak. Via het spoor van duurzame gebiedsontwikkeling stimuleren wij het integraal afwegen van de verschillende onderwerpen die bijdragen aan een gezonde, duurzame, veilige leefomgeving.

We helpen de Utrechtse gemeenten bij het realiseren van optimale omgevingskwaliteit, gezondheid, veiligheid en duurzaamheid bij ruimtelijke ontwikkelingen. We wisselen kennis uit via de Leerkring duurzame gebiedsontwikkeling en zetten ons instrumentarium voor duurzame gebiedsontwikkeling (m.n. de maptable) in bij gemeentelijke ruimtelijke plannen. Naast een gezonde leefomgeving zijn hierbij ook energie, materiaalgebruik, water, groen en mobiliteit belangrijke thema's.
En we werken aan gezondheid en veiligheid in de provincie door het coördineren van m.e.r.-procedures voor plannen en besluiten waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Dit is een belangrijke wettelijke taak. Milieueffectrapportage (m.e.r.) is een wettelijk verplicht instrument dat ingezet moet worden als sprake is van (het mogelijk maken van) initiatieven en activiteiten die grote nadelige effecten op de omgeving kunnen hebben. Het doel van de m.e.r. is om omgevingskwaliteit een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming. Het kan hierbij bij gaan om plannen en projecten van de provincie zelf of van externe partijen. Het aantal te coördineren procedures varieert jaarlijks en procedures kunnen meerdere jaren duren.

Beoogd resultaat 2022

- Het uitvoeren van de wettelijke coördinerende taken in het kader van de provinciale bevoegd gezag rol bij m.e.r.-procedures en hierbij extra aandacht schenken aan de provinciale ambities;
- Minimaal 3 m.e.r.-procedures coördineren.
- Inzet van het instrumentarium voor duurzame gebiedsontwikkeling bij tenminste 5 gemeentelijke ruimtelijke plannen.

3.4.8 De uitvoering van de VTH-taken door uitvoeringsdiensten, inclusief toezicht in het buitengebied, is effectiever en efficiënter

Toelichting op meerjarendoel

De provincie heeft het gehele takenpakket op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving opgedragen aan de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht, met uitzondering van de groene vergunningverlening. Daarnaast heeft de provincie 15 zogenaamde BRZO- en RIE-4 bedrijven (Besluit Risico Zware Ongevallen), waarvoor we de VTH-taken hebben opgedragen aan de gespecialiseerde Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG).

Uitvoeringsprogramma VTH

In 2022 zal de Omgevingswet van kracht worden. Dit betekent dat de opdrachtverlening en ook de uitvoering is aangepast aan deze nieuwe wet. In het Uitvoeringsprogramma VTH zijn de afspraken voor de uitvoering opgenomen.
De grootste verandering is de verschuiving van het bevoegde gezag van de bodemtaken van provincie naar gemeenten. In 2022 zal de omvang van de opdracht voor bodemtaken nog gelijk zijn, om zo een goede overgangsfase met behoud van kwaliteit te garanderen. Daarna zal de opdracht geleidelijk afgebouwd worden.

In het uitvoeringsprogramma VTH zijn de prioriteiten vanuit het beleid verwerkt tot heldere uitvoeringsafspraken. De basis voor de afspraken zijn vastgelegd in het eind 2021 vast te stellen Beleidsplan VTH 2022-2025. Dit beleidsplan bevat de uitvoering- en toezichtstrategieen voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor alle overgedragen taken.

De taakuitvoering van de RUD Utrecht en de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied monitoren we via diverse kritische prestatie-indicatoren. Door periodieke voortgangsoverzichten kan de provincie als opdrachtgever en eigenaar (desgewenst) tussentijds bijsturen.

Samenwerking RUD en ODRU
In het coalitieakkoord is een kwaliteitsimpuls benoemd voor VTH. Binnen de RUD Utrecht is daarom het traject Samen op weg gestart om te komen tot een effectievere en beter inzetbare uitvoeringsdienst. Dit traject loopt door tot in 2022.
Daarnaast is er in 2021 gestart met een intentieovereenkomst tussen RUD Utrecht en ODRU om te komen tot een structurele samenwerking op diverse thema's, waarbij de organisatie van de bodemtaken met de overgang van bevoegd gezag van provincie naar gemeente de eerste prioriteit is.

Beoogd resultaat 2022
- Uitwerken en optimaliseren werkprocessen onder de Omgevingswet voor VTH
- Afronding van het traject Samen op weg ten behoeve van de doorontwikkeling van de RUD Utrecht
- Nadere uitwerking van de Uitvoerings- en Handhavingsstrategieën om zo een verdere optimalisatie van de uitvoering van de VTH taken te bereiken.

3.4.9 Het ontwikkelen en realiseren van een versnellingsaanpak van asbestdaken in de provincie Utrecht

Toelichting op meerjarendoel

Op 20 april 2020 hebben Gedeputeerde Staten het programma "Asbestdaken op nul in 2030" vastgesteld. Het programma voorziet in (voortzetting van) activiteiten waarmee de provincie de meeste toegevoegde waarde kan leveren voor stimulering van de aanpak van asbestdaken, in samenhang met de inzet van andere partijen zoals gemeenten, marktpartijen en het Rijk. Met deze activiteiten wordt een forse versnelling van het saneringstempo nagestreefd zodat de jaarlijkse saneringsomvang stijgt naar circa 500.000 m² in 2024 (ruim twee keer zoveel als in 2019). Dan is "de nul" tegen het eind van dit decennium realistisch.
De meeste activiteiten van het programma "Asbestdaken op nul in 2030" zijn gericht op stimulering en ondersteuning van andere partijen die op hun beurt eigenaren van asbestdaken stimuleren om hun dak te vervangen of gebouw te slopen. Zo worden plattelandscoaches ingezet, gemeenten ondersteund met wijkgerichte aanpak van schuurdakjes en het verstrekken van leningen en worden collectieve asbest>zon-projecten ondersteund.

Beoogd resultaat 2022
- 90% van de activiteiten in het programma "Asbestdaken op nul in 2030" is in uitvoering.
- De hoeveelheid gesaneerde asbestdaken is in 2022 gestegen ten opzichte van 2019

3.5 De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd

Toelichting op beleidsdoel

Op 10 december 2018 is de Visie Bodemdaling vastgesteld, met daarin een concrete ambitie voor het remmen van bodemdaling op korte termijn (2030) en langere termijn (2050). In het coalitieakkoord (mei 2019) is die ambitie verder aangescherpt. De Visie Bodemdaling met het coalitieakkoord hebben als bouwsteen gediend voor de Omgevingsvisie en in het verlengde van de visie is er in 2020 een 'Uitvoeringsprogramma Bodemdaling 2020-2023' opgesteld, dat door PS is vastgesteld. Met het afremmen van de bodemdaling zorgen we ook voor de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen uit de veenbodems, zoals opgenomen in het Klimaatakkoord (juni 2019).

In de ontwerp-Omgevingsvisie (maart 2020) is bodemdaling als expliciete doelstelling opgenomen: "2030: De bodemdaling in het landelijk veenweidegebied is met gemiddeld 50% geremd. Voornaamste achterliggende doelen zijn het verminderen van de CO_2 -uitstoot en beheersing van de maatschappelijke kosten".

In het Klimaatakkoord is voor de veenweidegebieden opgenomen:

- Provincies met veenweiden hebben in 2030 gezamenlijk een reductie van 1 megaton CO2eq-emissie uit de veenbodems gerealiseerd
- Elke provincie moet een Regionale Veenweiden Strategie (RVS) op stellen waarin zij aangeven hoe zij hun aandeel in de landelijke reductiedoelstelling willen realiseren. De RVS Utrechtse Veenweiden zal in 2022 ter vaststelling worden voorgelegd aan Provinciale Staten.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De bodemdaling en broeikasgasuitstoot	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	-	475	481	481	481	481
Subsidies	556	3.406	6	6	6	6
Materiële lasten	86	4.350	3.750	3.750	3.750	3.750
Totaal Lasten	**642**	**8.231**	**4.237**	**4.237**	**4.237**	**4.237**
Baten	-	3.000	-	-	-	-
Totaal Baten		**3.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**642**	**5.231**	**4.237**	**4.237**	**4.237**	**4.237**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)	
Prestatie indicatoren										
1	Bodemdaling	getal	Het aantal hectares per jaar met technische maatregelen om de bodemdaling te remmen, die medegefinancierd zijn door de provincie. Op dit moment is genoemde indicator gericht op het meten van onze prestatie en daarmee een goede startindicator. Bij verdere verdieping kan een aanscherping van de indicator plaatsvinden, mogelijk ook gericht op te behalen effecten.	155	310	465	620	650	-	Interne gegevens, Water schappen.
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

3.5.1 Er is meer kennis beschikbaar om bodemdaling en broeikasgasuitstoot te beperken

Toelichting op meerjarendoel

Wij dragen in 2022 bij (inhoudelijk en/of financieel) aan diverse landelijke onderzoeks- en pilottrajecten die tot doel hebben de kennis over bodemdaling en broeikasgasuitstoot te vergroten teneinde deze uiteindelijk via het nemen van maatregelen te kunnen verminderen. Deze landelijke trajecten zijn o.a. het Nationaal Onderzoek Broeikasgassen Veenweiden (NOBV), Living on Soft Soils (LOSS), Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling (NKB), Regiodeal Bodemdaling Groene Hart. Daarnaast zijn middelen beschikbaar om lokaal onderzoeken en pilots in onze provincie te initiëren of te faciliteren, zoals bv bij het Veenweide Innovatie Centrum (VIC) in Zegveld en via het traject Klimaat Slim Boeren op Veen waarin we samen met het waterschap in enkele polders veel ervaring opdoen met waterinfiltratiesystemen als bodemremmende maatregelen. De verzamelde kennis wordt bijeengebracht en ingebracht in de landelijke trajecten en toegepast in (nieuw te starten) gebiedsprocessen.

Beoogd resultaat 2022

- Actieve deelname aan minimaal twee van de landelijke onderzoekstrajecten zoals hierboven genoemd
- Actieve deelname aan minimaal twee op innovatie gerichte pilots en onderzoeken in het Utrechtse veenweidengebied.

3.5.2 Door uitvoeren maatregelen via gebiedsprocessen is bodemdaling en broeikasgasuitstoot verminderd

Toelichting op meerjarendoel

In 2022 zijn in elk geval de gebiedsprojecten Kortrijk-Portengen en Groot Wilnis-Vinkeveen in uitvoering, waarin bodemdalingremmende maatregelen worden genomen. Daarnaast zijn er gebiedsprocessen die lopen, maar waar waarschijnlijk in 2022 nog geen maatregelen in uitvoering zijn (Zegveld, Waardassakker-Botshol, kavelruil Harmelen-Kamerik).

Beoogd resultaat 2022

- In 2022 zijn in ten minstens 310ha Utrechts veenweidegebied bodemdalingremmende maatregelen aangelegd.
- In minstens drie gebiedsprocessen in het Utrechtse veenweidengebied zijn bodemremmende maatregelen in voorbereiding.

Verbonden Partijen

Onderstaande Verbonden Partijen hebben betrekking op dit programma:

- Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen
- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)
- Vitens NV

Voor overige informatie verwijzen wij u naar paragraaf 3.6 Verbonden Partijen.

Beleidsdocumenten

- Water, Bodem en Milieuplan 2016-2021
- Schone Lucht Akkoord (SLA)
- Uitvoeringsagenda Schone Lucht 2018-2020

4. Energietransitie

Toelichting op programmadoel

De provincie Utrecht versnelt de energietransitie met aandacht voor de haalbaarheid en betaalbaarheid voor alle inwoners. Het programmaplan Energietransitie 2020-2025 kent vier programmalijnen gericht op energiebesparing, duurzame opwek, innovatie en het geven van een goed voorbeeld. Door te sturen op energiebesparing en uitbreiding van productie van duurzame energie dragen we bij aan het bereiken van de doelen van het Klimaatakkoord. Ons doel is het verlagen van de CO2-uitstoot en een duurzaam energiesysteem waar alle inwoners gebruik van kunnen maken (inclusiviteit).

Met het oog op deze inclusiviteit is de Aanpak Inclusieve Energietransitie 2021-2025 ontwikkeld. Deze aanpak heeft tot doel dat bestaande activiteiten in het programmaplan Energietransitie op een voor alle inwoners haalbare en betaalbare manier uitgevoerd kunnen worden. Daarnaast worden nieuwe inclusieve verduurzamingsaanpakken ontwikkeld en is er een kennis- en leerprogramma voor onze stakeholders.

In 2020 is een onderzoek gedaan naar scenario's waarin de energietransitie in de provincie Utrecht kan bewegen. Op basis van dit onderzoek zijn de provinciale doelstellingen aangepast. De provincie wil zo spoedig mogelijk en uiterlijk in 2050 CO2-neutraal zijn. Dat betekent ook een CO2-neutrale energievoorziening. In 2030 willen we dat minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik hernieuwbaar wordt opgewekt op het eigen grondgebied. Het realiseren van deze ambitieuze doelstellingen is een gezamenlijke opgave waarvoor de inzet van de rijksoverheid, gemeenten en andere partijen uit het Klimaatakkoord randvoorwaardelijk is. Om de voortgang van de energietransitie in de provincie Utrecht te kunnen meten is (in aanvulling op de indicatoren in de begroting) een online monitor ontwikkeld.

Wat gaat dat kosten?

4. Energietransitie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.028	2.339	2.322	2.253	2.253	2.253
Materiële lasten	1.989	4.341	5.667	7.014	5.674	4.021
Subsidies	1.438	1.754	1.390	1.870	2.350	430
Totaal Lasten	**4.455**	**8.434**	**9.379**	**11.137**	**10.277**	**6.704**
Baten	132	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**132**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**4.323**	**8.434**	**9.379**	**11.137**	**10.277**	**6.704**
Stortingen in reserves	-	2.000	100	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	400	450	-
Beslag op de algemene middelen	**4.323**	**10.434**	**9.479**	**10.737**	**9.827**	**6.704**

Reserves Energietransitie

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Energietransitie	-	2.000	100	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**0**	**2.000**	**100**	**0**	**0**	**0**
Reserve Energietransitie	-	-	-	400	450	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**0**	**0**	**400**	**450**	**0**

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
4.1	Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie	4.1.1	De ondersteuning van inwoners voor energiebesparing is beter (door o.a. gemeenten, woningcorporaties en Verenigingen van Eigenaren)
		4.1.2	Toezicht op de verplichte energiemaatregelen voor bedrijven wordt beter uitgevoerd
		4.1.3	Er komt meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties
4.2	De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen	4.2.1	Meer zonnepanelen op daken
		4.2.2	De groei van duurzame energie wordt ruimtelijk beter mogelijk gemaakt
		4.2.3	Meer inwoners doen mee en participeren in de energietransitie
		4.2.4	Het aandeel duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter
		4.2.5	Er zijn meer publieke laadpunten voor elektrisch vervoer
4.3	De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief	4.3.1	Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op energietransitie (lobby)
		4.3.2	Innovaties leveren een grotere bijdrage aan duurzame energievoorziening
		4.3.3	De energietransitie is beter betaalbaar voor iedereen (passende financiële instrumenten)
4.4	De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven	4.4.1	De provincie Utrecht is een aansprekender voorbeeld van energieneutrale bedrijfsvoering en inkoop
		4.4.2	De provincie Utrecht benut haar eigen mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking beter

4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie

Toelichting op beleidsdoel

Van het energiegebruik in de provincie Utrecht is 45% gerelateerd aan de gebouwde omgeving. Om de doelen uit het klimaatakkoord te halen, is een gestage daling noodzakelijk. Voor de provincie Utrecht hanteren we een reductiedoelstelling op het energiegebruik per inwoner van 1.5% per jaar. Gemeenten, woningcorporaties, verenigingen van eigenaren, bedrijven en maatschappelijke organisaties worden gestimuleerd en ondersteund om deze besparingsdoelstelling te realiseren. Naast een directe bijdrage aan CO2-emissiereductie levert energiebesparing ook een kans om de energiekosten te verlagen, het wooncomfort te verhogen en draagt het bij aan werkgelegenheid en innovatie in de bouw- en installatie sector. Ook vanuit programma 5 en 6 (Bereikbaarheid) wordt bijgedragen aan vermindering van het energiegebruik via het stimuleren van de fiets en het OV.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Minder energiegebruik provincie Utrecht	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	599	1.219	1.200	1.131	1.131	1.131
Materiële lasten	614	1.906	2.172	2.548	2.758	2.530
Subsidies	60	310	-	-	-	-
Totaal Lasten	**1.273**	**3.435**	**3.372**	**3.679**	**3.889**	**3.661**
Baten	105	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**105**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**1.168**	**3.435**	**3.372**	**3.679**	**3.889**	**3.661**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Energiebesparingsprojecten	getal	Het aantal ondersteunde grootschalige projecten gericht op energiebesparing/opwek bij inwoners.	3	4	5	6	6	**6**	Programma team (intern)
2	Energiecontroles bedrijven	getal	Het aantal bedrijven waar energiecontroles in opdracht van de provincie en gemeenten worden uitgevoerd.	100	125	150	175	200	**200**	Programma team (intern)
3	Ondersteunde trajecten maatschappelijke organisaties	getal	Het aantal vestigingen van maatschappelijke organisaties waar de provincie ondersteuning geeft bij energiebesparing en/of duurzame opwek.	150	200	250	250	250	**250**	Programma team (intern)
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

4.1.1 De ondersteuning van inwoners voor energiebesparing is beter (door o.a. gemeenten, woningcorporaties en Verenigingen van Eigenaren)

Toelichting op meerjarendoel

We ondersteunen onze stakeholders (gemeenten, VvE's, woningcorporaties en energie-initiatieven) die werken aan energiebesparing en de overgang van aardgas naar duurzame bronnen. Dit doen we door het stimuleren van aardgasvrije initiatieven, wegnemen van obstakels, het agenderen van knelpunten bij het Rijk, het ondersteunen van samenwerkingsverbanden en het verkennen van kansrijke alternatieve routes. Ook willen we eraan bijdragen dat energiemaatregelen voor iedere inwoner haalbaar en betaalbaar worden.

Beoogd resultaat 2022

- Er worden minimaal vijf subsidieaanvragen toegekend aan gemeenten voor het opstellen van een Soorten Management Plan, waardoor particuliere woningeneigenaren (en ook andere vastgoedeigenaren) sneller en goedkoper met het isoleren van hun vastgoed kunnen starten.
- Uit de verkenning naar de potentiële inzet van hybride warmtepompen binnen de provincie blijkt dat minimaal 50% van de woningen nu al geschikt is om hiervan te worden voorzien. Wel is er nog een aantal uitdagingen (o.a. onvoldoende aanbod). In 2022 maken we een plan hoe we de uitdagingen kunnen aanpakken en de inzet van hybride warmtepompen kunnen versnellen.
- Gespikkeld bezit is de term voor eengezinswoningen die door een woningcorporatie zijn verkocht aan particulieren. Daardoor ontstaat in een blok met woningen een mix van huur- en koopwoningen. Indien de woningcorporatie de woningen gaat verduurzamen, lijkt het logisch dat de particuliere woningeigenaren mee kunnen doen, maar dit is niet altijd het geval. Met onze stakeholders onderzoeken we de mogelijkheden om particulieren mee te laten doen en ondersteunen we hen met het delen van kennis, zoals een handboek, tools en financiering via minimaal drie projecten.
- Voor versnelling van de energietransitie is het van belang dat er succesvolle collectieve aanpakken worden ontwikkeld voor zowel besparing als voor de transitie naar aardgasvrij. Bij de bestaande collectieve aanpakken kan vaak nog niet de gehele wijk meedoen in de verduurzamingsaanpak. De provincie ondersteunt projecten om zo versneld succesvolle collectieve aanpakken te ontwikkelen, en deze vervolgens op de schalen. Dit doen we door het bieden van financiering van project- en procesbegeleiding en onrendabele toppen, expertise en kennisdeling. Wij streven ernaar om minimaal vijf wijkaanpakken te ondersteunen in 2022.
- Voor ondersteuning van grote VvE's (> acht appartementen) is een uitvoeringsorganisatie opgezet onder de ROM Utrecht Region. De provincie heeft hiervoor in 2020 een garantstelling verleend. Kleine VvE's kunnen hiervan geen gebruik maken. Voor 2022 maken we samen met de relevante stakeholders een plan voor ondersteuning van kleine VvE's.

4.1.2 Toezicht op de verplichte energiemaatregelen voor bedrijven wordt beter uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

Via toezicht en handhaving worden bedrijven gehouden aan het nemen van energiebesparende maatregelen waartoe zij wettelijk verplicht zijn en worden zij gestimuleerd meer te doen dan wat wettelijk verplicht is. We ondersteunen de omgevingsdiensten met de inrichting en de opschaling van het toezicht en handhaving. Hierbij hoort ook het actualiseren van omgevingsvergunningen omdat energietoezicht en handhaving bij bedrijven met een omgevingsvergunning pas mogelijk zijn als de energiebepalingen in de vergunning zijn opgenomen.

Ook bij bedrijven die niet onder de wettelijke verplichtingen vallen, is nog winst te behalen op het gebied van energiebesparing. We ondersteunen projecten van bedrijvencollectieven die gericht zijn op energiebesparing en gebouw-gebonden opwekking van duurzame energie. Voor financiering van maatregelen kunnen organisaties gebruik maken van het Energiefonds Utrecht. Ook faciliteren we kennisuitwisseling tussen gemeenten en bedrijven onderling en zorgen we er mede voor dat bedrijven voor informatie terecht kunnen bij (regionale) energieloketten of expertisecentra.

Beoogd resultaat 2022

- 125 uitgevoerde energiecontroles door de omgevingsdiensten ODRU en RUD
- De mogelijkheden om het aantal energiecontroles verder op te schalen na 2024 zijn in kaart gebracht. Verdere opschaling van het aantal uitgevoerde energiecontroles kan veel extra energiebesparing opleveren.
- Er is een netwerk opgebouwd met de grote industriële energiegebruikers waarin de koplopers hun kennis delen en anderen stimuleren hun voorbeeld te volgen.
- Vijf verduurzamingsprojecten van gemeenten, omgevingsdiensten en bedrijvencollectieven worden door de provincie ondersteund.

4.1.3 Er komt meer ondersteuning bij energiebesparing voor maatschappelijke organisaties

Toelichting op meerjarendoel

We blijven inzetten op energiebesparing bij maatschappelijke organisaties. De aanpak van de Green Deal Zorginstellingen, die is uitgebreid naar poppodia, musea en theaters, wordt voortgezet evenals het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed (OMZ). Voor de uitvoering hiervan heeft het Rijk in totaal € 2 mln. beschikbaar gesteld. Het OMZ richt zicht op organisaties met minder dan tien gebouwen in de zorg, het onderwijs, cultuur, sport, buurt- en dorpshuizen en gemeentelijke gebouwen van de elf gemeenten met minder dan 25.000 inwoners. In aanvulling op het OMZ kunnen ook de grotere maatschappelijke organisaties rekenen op provinciale ondersteuning van projecten die gericht zijn op energiebesparing en gebouw-gebonden opwekking van duurzame energie.

Beoogd resultaat 2022

- 100 maatschappelijke organisaties (in totaal 200 vestigingen) worden begeleid bij verduurzaming van hun vastgoed.
- De opgedane kennis vanuit de verschillende aanpakken is met gemeenten gedeeld via het Utrechts Kennisnetwerk Energiebesparing bij bedrijven en maatschappelijke organisaties.

4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen

Toelichting op beleidsdoel

De doelstelling van de provincie, zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie, is dat in 2030 minimaal 55% van het elektriciteitsgebruik hernieuwbaar wordt opgewekt binnen de provincie Utrecht. Realisatie van de ambities in de Regionale Energiestrategieën (RES) van de regio's U16, Amersfoort en Foodvalley is nodig om dit doel te bereiken. Samen met gemeenten, waterschappen, netbeheerders en initiatiefnemers spannen we ons in om grootschalige duurzame opwek van energie (ruimtelijk) mogelijk te maken. Inwoners en stakeholders worden hier nauw bij betrokken. Ook stimuleren we het gebruik van elektrisch vervoer door bij te dragen aan de ontwikkeling van de publieke laadinfrastructuur. Mede op verzoek van de netbeheerders ontwikkelen we een programmatische aanpak voor de regionale energie-infrastructuur.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Duurzame energie in provincie Utrecht	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	429	919	920	920	920	920
Materiële lasten	1.365	1.780	2.240	2.811	1.161	1.011
Subsidies	1.378	1.224	430	430	430	430
Totaal Lasten	**3.173**	**3.923**	**3.590**	**4.161**	**2.511**	**2.361**
Baten	28	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**28**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**3.146**	**3.923**	**3.590**	**4.161**	**2.511**	**2.361**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Locaties grootschalige opwek	getal	Het aantal locaties/zoekgebieden voor grootschalige duurzame opwek van elektriciteit waar de provincie ondersteuning biedt.	8	9	11	11	11	**11**	Programma team (intern)
2	Locaties duurzame warmtewinning	getal	Het aantal locaties/zoekgebieden voor grootschalige duurzame warmtewinning waar de provincie ondersteuning biedt.	2	3	4	4	4	**4**	Programma team (intern)
3	Uitbreiding laadinfra[1]	getal	Het aantal nieuw gerealiseerde openbare laadpunten met steun van de provincie.	2.400	3.000	3.000	3.600	3.600	**40.800**	Programma team (intern) NAL
Effect indicatoren										

4	Duurzaam opgewekte elektriciteit	%	Het percentage duurzaam opgewekte elektriciteit van het totale elektriciteitsverbruik in de provincie.	-	22%	27%	31%	34%	**55% (2030)**	Klimaat monitor
5	Hernieuwbare energie (V-3)	Getal (PJ)	De totale productie van hernieuwbare energie in Peta Joule (PJ).	-	10	11	13	14	**20 (2030)**	Klimaat monitor

[1] Voor de indicator 3 geldt dat in de jaarschijven het aantal nieuw gerealiseerde openbare laadpunten zijn verwerkt. In de eindwaarde is het totaal aantal gerealiseerde openbare laadpunten in 2030 weergegeven.

Meerjarendoelen

4.2.1 Meer zonnepanelen op daken

Toelichting op meerjarendoel

De drie RES'en in de provincie Utrecht bevatten ambitieuze doelstellingen voor (grootschalig) zon op dak. Om deze doelstellingen te bereiken is een versnelling van het huidige realisatietempo noodzakelijk. Er is nog veel inspanning nodig, voordat er 'massa' kan worden gemaakt. De provincie vervult hierbij een informerende, stimulerende en faciliterende rol richting gemeenten en dakeigenaren.

In 2022 bouwen we voort op onze aanpak voor zon op schooldaken en bij zorginstellingen en zetten we in op een collectieve aanpak op bedrijventerreinen. De aanpak zon-op-dak op bedrijventerreinen gaat vaak samen met het stimuleren van besparingsmaatregelen (zie 4.1.2). Zon-op-dak heeft tevens een belangrijke plek in het Ontzorgingsprogramma Maatschappelijk Vastgoed (zie 4.1.3). Waar nodig ontwikkelen we aanvullende instrumenten en starten we samenwerkingen om eigenaren in het buitengebied stappen te laten zetten om zonnepanelen op hun dak te realiseren. De aansluitbaarheid op het elektriciteitsnetwerk is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Beoogd resultaat 2022

- In de drie RES-regio's is een gezamenlijke aanpak zon-op-dak ontwikkeld en gestart met de uitvoering.
- Via de (digitale) zonnekaart kunnen alle dakeigenaren in de provincie Utrecht kunnen een eerste inzicht krijgen in de potentie van zonnepanelen op hun dak.
- 150 dakeigenaren met een dak groter dan 100 m2 kunnen een advies op maat krijgen voor zonnepanelen.
- In minimaal vijf gemeenten zijn er collectieve zon-op-dak trajecten gestart op bedrijventerreinen.
- Er zijn minimaal twee haalbaarheidsstudies gestart naar een innovatieve combinatie van opwek en opslag op lokaal / bedrijfsniveau in het landelijk gebied.

4.2.2 De groei van duurzame energie wordt ruimtelijk beter mogelijk gemaakt

Toelichting op meerjarendoel

In 2022 worden de zoekgebieden uit de RES'en en eventuele andere initiatieven voor de grootschalige opwek van duurzame elektriciteit verder geconcretiseerd en onderzocht op haalbaarheid. We ondersteunen gemeenten hierbij en dragen met kennis en middelen bij aan o.a. haalbaarheidsstudies, thematische verdiepingen en integrale gebiedsprocessen. We nemen de coördinatie van gemeentegrens overstijgende zoekgebieden op ons indien dat aan ons gevraagd wordt. Doel is (het faciliteren van) zorgvuldige besluitvorming over locaties voor zonne- en windenergie binnen de kaders van de Omgevingsvisie, (interim) Omgevingsverordening en de

tijdslijnen van het Klimaatakkoord. We monitoren de voortgang hiervan en borgen dat de afspraken uit het Klimaatakkoord hierover worden nagekomen en dat de van de RES-doelstellingen afgeleide provinciale ambitie wordt gerealiseerd. Uiterlijk medio 2022 stellen we samen met de RES-partners een tussenbalans op. Dit is ook het moment waarop zicht zou moeten zijn op de start van de ruimtelijke procedures, gelet op de planning om uiterlijk 1 januari 2025 de vergunningen verleend te hebben. Op basis van deze tussenbalans brengen we in beeld of de inzet van provinciale ruimtelijke instrumenten op specifieke locaties wenselijk of noodzakelijk is. In 2022 wordt ook gestart met de ontwikkeling van de RES 2.0.

De energietransitie verandert in hoog tempo het energiesysteem. Naast veranderingen in de wijze van energie-opwek en transport, neemt ook de vraag naar energie toe. Dit vraagt om aanpassing en uitbreiding van de regionale energie-infrastructuur. In 2021 is een integrale systeemstudie uitgevoerd die inzicht geeft in te verwachten vraag en aanbod en mogelijke knelpunten in het regionale energiesysteem. Op basis van de uitkomst van deze studie starten we in 2022 met de ontwikkeling van een programmatische aanpak voor de regionale energie-infrastructuur. Voor deze integrale aanpak is afstemming nodig met en tussen de RES, industriële clusters (CES), Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) en het regionaal programmeren wonen en werken.

Beoogd resultaat 2022

- De zoekgebieden uit de RES'en zijn voldoende geconcretiseerd, de aansluitbaarheid op het net is geborgd, de verhouding zon en wind is voldoende geoptimaliseerd en er is in voldoende mate zicht op een zorgvuldige ruimtelijke inpassing. Per locatie zijn afspraken gemaakt over de planologische besluitvorming zodat vergunningverlening tijdig kan plaatsvinden.
- Voor locaties waar de provincie verantwoordelijk is voor de planologische procedure, zijn de procedures in 2022 gestart.
- Er zijn voldoende compensatiemogelijkheden voor het geval locaties afvallen.
- In samenwerking met nationale, regionale en lokale partners is er een integraal Programma "regie op regionale energie-infrastructuur" ontwikkeld.

4.2.3 Meer inwoners doen mee en participeren in de energietransitie

Toelichting op meerjarendoel

Zoveel mogelijk inwoners moeten kunnen meedoen, meebeslissen en meeprofiteren van de voordelen van energiebesparing en duurzame opwekprojecten. We streven hierbij naar inspraak van inwoners middels actieve procesparticipatie en minimaal 50% lokaal eigendom. Daarbij zetten we ons in om dit lokaal eigendom inclusief vorm te geven. Dit betekent dat iedereen in de omgeving van een energieproject de mogelijkheid krijgt om mee te doen. Daarnaast zetten we ons in voor zeggenschap van bewoners bij de voorbereiding, realisatie en exploitatie van energieprojecten. We besteden extra aandacht aan het betrekken van doelgroepen die op dit moment nog weinig actief meedenken bij het vormgeven van de energietransitie, zoals jongeren.

Beoogd resultaat 2022

- Energiecoöperaties en andere bewonersinitiatieven zijn ondersteund bij de initiatieffase, bij het professionaliseren en bij het opzetten van participatietrajecten met bewoners.
- Energiecoöperaties realiseren mede dankzij provinciale ondersteuning veertig kleinschalige energieprojecten zoals zon op dak en vijf grootschalige energieprojecten, waarbij bij minimaal de helft sprake is van een inclusieve aanpak.
- Er zijn een aantal modellen uitgewerkt voor coöperatieve projecten waarbij mensen met een laag inkomen participeren en deze zijn gebundeld in één of meerdere handreikingen.

- Gemeenten zijn via onze inzet van visualisatietools, experts en middelen geholpen bij het vormgeven van participatieprocessen in zoekgebieden voor grootschalige energieopwekking.

4.2.4 Het aandeel duurzame warmtebronnen voor de verwarming van gebouwen is groter

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht kent een relatief hoge warmtevraag die vooralsnog vrijwel volledig wordt ingevuld met aardgas. De komende decennia zal het aardgas geleidelijk worden uitgefaseerd en worden vervangen door zowel individuele als collectieve systemen. Mogelijke hernieuwbare bronnen voor een collectief systeem zijn duurzame biomassa, groen gas, aardwarmte, aquathermie en zonthermie. Op de lange termijn zou waterstof in het aardgasnet kunnen worden bijgemengd. We dragen bij aan de ontwikkeling en uitvoering van de Regionale Structuur Warmte (RSW), de gemeentelijke Transitievisies Warmte en Wijkuitvoerinsplannen door kansen en risico's van verschillende duurzame warmtebronnen te onderzoeken en de ontwikkeling van grootschalige collectieve systemen te ondersteunen.

Beoogd resultaat 2022

- Er is een actueel overzicht van beschikbare warmtebronnen in de provincie Utrecht gekoppeld aan de warmtevraag met kansenkaarten (in GIS).
- Er zijn technische haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd van specifieke duurzame warmteoplossingen voor het verduurzamen van de bestaande warmtenetwerken.
- Lopende en nieuwe projecten voor duurzame warmtewinning, waaronder aardwarmteprojecten, zijn ondersteund.
- Er is een plan van aanpak implementatie nieuwe warmtewet gereed en in uitvoering (afhankelijk van moment waarop de nieuwe wet in werking treedt).

4.2.5 Er zijn meer publieke laadpunten voor elektrisch vervoer

Toelichting op meerjarendoel

Elektrische auto's gebruiken minder en schonere energie en dragen bij aan energiebesparing en CO2-emissiereductie. Daarom stimuleren we het gebruik van elektrische auto's door te zorgen voor voldoende laadpunten met een goede spreiding. Voor het ontwikkelen van de laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer werken we samen met de provincies Noord-Holland en Flevoland in de mobiliteitsregio MRA-E en voeren we gezamenlijk de afspraken uit de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) uit. Het gebruik van bestaande laadpunten wordt gemonitord. Als een laadpunt veel wordt gebruikt, wordt een gemeente actief benaderd om in de omgeving een nieuw laadpunt te realiseren. We zijn ook partner in het onderzoek naar bi-directioneel laden en dragen bij aan de doelstelling om van de regio Utrecht de eerste bi-directionele laadregio van de wereld te maken. Eind 2021 zijn er ongeveer 1000 bi-directionele laadpunten in de provincie Utrecht.

Beoogd resultaat 2022

- Het aantal (semi) publieke laadpunten voor elektrisch vervoer in de provincie Utrecht is gegroeid van 9.600 (streefwaarde 2021) naar 12.600.
- Het aantal bi-directionele laadpunten in de provincie Utrecht is gegroeid naar 2000.
- Extra maatregelen voor versnelling van de transitie naar elektrisch personenvervoer zijn onderdeel van het Regionaal Mobiliteitsplan.

4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief

Toelichting op beleidsdoel

De ambities voor de verandering van het energiesysteem liggen hoog, maar er zijn nog geen uitgestippelde paden voor een transitie die alle doelen realiseert en waarbij iedereen mee kan doen. Om die reden is er aandacht voor behartiging van belangen bij het Rijk en in Europa, en worden innovatieve aanpakken en financieringsvormen ontwikkeld, gebruikmakend van technische innovaties.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Energietransitie is haal- en betaalbaar	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	-	114	115	115	115	115
Materiële lasten	10	655	1.255	1.655	1.755	480
Subsidies	-1	220	960	1.440	1.920	-
Totaal Lasten	**9**	**989**	**2.330**	**3.210**	**3.790**	**595**
Saldo van dit programma	**9**	**989**	**2.330**	**3.210**	**3.790**	**595**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Haalbaarheid en betaalbaarheid	getal	Het aantal innovatietrajecten waarin haalbaarheid en/of betaalbaarheid zijn geborgd.	2	2	2	2	2	**2**	Programma team (intern)
2	Pilots innovatie	getal	Het aantal pilots van energie-innovaties waar de provincie bij betrokken is.	3	4	5	5	5	**5**	Intern
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

4.3.1 Wet- en regelgeving zijn beter afgestemd op energietransitie (lobby)

Toelichting op meerjarendoel

Wij wenden onze invloed aan bij de totstandkoming van wet- en regelgeving en de toepassing daarvan waardoor de energietransitie versneld wordt. In 2021 is op basis van belemmeringen die in beeld zijn gebracht een lobbyagenda opgesteld. In afstemming met partners zoals gemeenten, energiecoöperaties, bedrijven en IPO wordt deze agenda de komende jaren uitgevoerd en actueel gehouden. In 2022 geven we prioriteit aan gebouw-gebonden bekostiging, stimuleren zon op dak en de (financiering van de) warmtetransitie, waaronder warmtenetten en aquathermie,

Beoogd resultaat 2022

- Er zijn concrete stappen gezet in het realiseren van de lobbydoelen die voor 2022 geprioriteerd zijn.

- Samen met andere provincies zijn in IPO verband lobbyactiviteiten uitgevoerd en zijn afspraken gemaakt met een nieuw kabinet om belemmeringen voor het nakomen van de afspraken uit het klimaatakkoord weg te nemen.

4.3.2 Innovaties leveren een grotere bijdrage aan duurzame energievoorziening

Toelichting op meerjarendoel

Door onderzoek en innovatie zoeken we naar manieren om energiebesparing en duurzame opwek, sneller, inclusiever, goedkoper en circulair te realiseren. Binnen een aantal thema's die belangrijk zijn voor de energietransitie in de provincie Utrecht, zoals de circulaire energietransitie, industrialisatie en digitalisering van het renovatieproces, energiedistributie voor elektrische voer- en vaartuigen, warmtenetten en geïntegreerde energie-infrastructuur (inclusief opslag), ondersteunen we initiatieven met ontwikkelcapaciteit en met bijdragen voor haalbaarheidsstudies en kleinschalige pilots. Daarnaast ondersteunen we onderzoeksinitiatieven die op langere termijn een bijdrage kunnen leveren aan de energietransitie in onze provincie. We versterken de samenwerking tussen regionale en nationale partijen en informeren stakeholders over relevante ontwikkelingen.

Ook de rol van de publieke sector als aanjager van innovatie door innovatiegericht in te kopen krijgt volop aandacht. Wij hebben de ambitie om samen met regionale partners een innovatiegericht inkooptraject te starten. Via een aanbesteding worden oplossingen gevraagd voor bepaalde vraagstukken, waarbij gedurende de uitvoering sprake is van een publiek-private samenwerking. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de creativiteit van ondernemers en worden zij geholpen door een eerste klant te vinden die risico durft te nemen. Het leidt ertoe dat schaalbare oplossingen naar onze regio worden gehaald. Een voorbeeld van zo'n traject is 'Startup-in-residence Energie-innovatie Overijssel'.

Beoogd resultaat 2022

- Er worden vier schaalbare energie-innovaties getest binnen de provinciegrenzen.
- Er worden drie haalbaarheidsstudies voor energietransitie-innovaties uitgevoerd.
- Drie kansrijke initiatieven zijn begeleid naar financiering zoals het Groeifonds, NWO of RVO.
- Er is een innovatiegericht inkooptraject gestart waarin enkele uitdagingen uit de energietransitie, zoals energieopwekking in combinatie met opslag bij infrastructuur of circulair renoveren, centraal staan.
- We ondersteunen minimaal één initiatief waarin publieke en private partijen gezamenlijk onderzoek doen naar een onderwerp (bijvoorbeeld bi-directioneel laden) dat relevant is voor de energietransitie in de provincie Utrecht. Het betreft met nationale of Europese middelen gefinancierde onderzoeksprojecten.

4.3.3 De energietransitie is beter betaalbaar voor iedereen (passende financiële instrumenten)

Toelichting op meerjarendoel

De inzet van passend (financieel) instrumentarium is belangrijk voor het versnellen en opschalen van de energietransitie, maar ook voor het bevorderen van innovatie, en is vormgegeven in onze aanpak inclusieve energietransitie. Deze aanpak richt zich vooral op gemeenten, woningcorporaties, energiecoöperaties en bewonersinitiatieven. Er is behoefte aan kennis, ondersteuning van projecten en innovatie, bijvoorbeeld op het gebied van financieringsconstructies. We richten ons hierbij op collectieve projecten die sociaal inclusief zijn, schaalbaar, haalbaar en aantrekkelijk voor iedereen in de wijk zodat er een vliegwieleffect ontstaat. De inclusieve aanpak voorziet in de behoeften van o.a. gemeenten om best practices te repliceren en te helpen schalen, en in ruimte voor experimenten. We sluiten dus aan bij de praktijk en maken hiervoor garanties, leningen en subsidies beschikbaar. De Aanpak Inclusieve Energietransitie is opgezet langs de lijnen actie,

innovatie en kennis, en is geborgd binnen de pijlers van het programma Energietransitie. Zie voor resultaten rondom gespikkeld bezit (4.1.1), inclusiviteit bij opwek (4.2.3) en innovatiegericht inkopen (4.3.2).

Beoogd resultaat 2022

- Verdere versterking van het ontwikkel- en financieringsnetwerk voor collectieve en inclusieve energietransitie-aanpak, waardoor meer financieringsoplossingen kunnen worden aangeboden, bijvoorbeeld via de ROM Utrecht Region en het Energiefonds Utrecht.
- Doorontwikkeling van de mogelijkheden van gebouw-gebonden bekostiging van verduurzaming binnen de provincie en ondersteuning van minimaal 2 gemeenten hierin.

4.4 De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven

Toelichting op beleidsdoel

De energietransitie vraagt om dappere keuzes, gedragsverandering en investeringen. Als Provincie Utrecht willen we zelf het goede voorbeeld geven door onze bedrijfsvoering te verduurzamen en het inzetten van onze eigendommen voor duurzame energieopwekking. Ons doel is dat het provinciaal vastgoed in 2035 en de provinciale organisatie in 2040 energieneutraal is.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Geloofwaardige partner energietransitie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	-	87	87	87	87	87
Totaal Lasten		**87**	**87**	**87**	**87**	**87**
Saldo van dit programma		**87**	**87**	**87**	**87**	**87**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Opwek provincie	getal (KWh)	De hoeveelheid duurzaam opgewekte energie op het vastgoed en de eigendommen van de eigen provinciale organisatie.	250.000	350.000	450.000	500.000	500.000	**500.000**	Intern
2	Besparing provincie	%	Het percentage bespaarde energie t.o.v. het voorgaande jaar door de eigen provinciale organisatie.	3	3	3	3	3	**3**	Intern
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

4.4.1 De provincie Utrecht is een aansprekender voorbeeld van energieneutrale bedrijfsvoering en inkoop

Toelichting op meerjarendoel

In 2021 is een plan gemaakt en zijn middelen beschikbaar gesteld voor zonnepanelen en verduurzamingsmaatregelen voor 3 panden en ledverlichting voor het huis van de provincie. Een integraal plan voor de verduurzaming van het provinciaal vastgoed en de provinciale organisatie is in ontwikkeling en maakt onderdeel uit van programma 10. Ook het hybride werken draagt bij aan een energieneutrale bedrijfsvoering. Vanuit het programma energietransitie wordt aan de totstandkoming en de uitvoering van deze plannen bijgedragen.

Beoogd resultaat 2022

- Er zijn zonnepanelen geplaatst op de daken van het Huis van de Provincie, Steunpunt De Meern en de botenloods in Baarn.
- De verlichting in het Huis van de Provincie is vervangen door ledverlichting.
- Een integraal plan voor verduurzaming van provinciaal vastgoed en bedrijfsvoering is vastgesteld in lijn met de doelen voor energieneutraal vastgoed (2035) en een energieneutrale organisatie (2040).

4.4.2 De provincie Utrecht benut haar eigen mogelijkheden voor een duurzame energieopwekking beter

Toelichting op meerjarendoel

De provincie stelt haar eigen vastgoed en eigendommen beschikbaar om met bewezen technologie en met innovaties bij te dragen aan duurzame energieopwekking. Dit betreft zowel het benutten van de daken van het provinciaal vastgoed (zie 4.4.1) als het benutten van de verkeersinfrastructuur (programma 5). In 2022 wordt het overkappen van de eerste provinciale carpoolplaats met solar carports aanbesteed en evalueren we of een uitrol naar de andere carpoolplaatsen gewenst is. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor warmtewinning uit het wegdek, het plaatsten van zonnepanelen op geluidsschermen, geluidswallen en overkappingen bij het project voor de verbreding van de N233 (rondweg Oost Veenendaal).

Beoogd resultaat 2022

- Als pilot wordt op één van de provinciale carpoolplaatsen een solar carport met laadinfrastructuur gerealiseerd.
- Er is een besluit genomen over duurzame energieopwekking bij het project N233.

Verbonden Partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen

Beleidsdocumenten

- Programmaplan Energietransitie 2020- 2025

5. Bereikbaarheid I - Algemeen

Toelichting op programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan een goede en duurzame bereikbaarheid per fiets, auto en voor het vervoer van goederen in een gezonde en verkeersveilige omgeving.

Wat gaat dat kosten?

5. Bereikbaarheid I - Algemeen	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	10.196	13.154	12.495	12.497	11.595	11.595
Kapitaallasten	2.173	2.100	4.170	4.988	6.037	9.796
Subsidies	14.232	19.511	22.269	23.244	13.819	12.819
Materiële lasten	33.600	31.016	50.204	42.858	41.661	66.020
Totaal Lasten	**60.202**	**65.781**	**89.138**	**83.587**	**73.112**	**100.230**
Baten	1.840	1.765	1.268	1.268	1.268	1.268
Totaal Baten	**1.840**	**1.765**	**1.268**	**1.268**	**1.268**	**1.268**
Saldo van dit programma	**58.362**	**64.016**	**87.870**	**82.319**	**71.844**	**98.962**
Stortingen in reserves	40.857	12.689	500	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	40.372	101.142	45.080	13.946	9.424	32.200
Beslag op de algemene middelen	**58.847**	**-24.437**	**43.290**	**68.373**	**62.420**	**66.762**

Reserves Bereikbaarheid I - Algemeen

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve VERDER	19.000	-	-	-	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	21.124	12.689	500	-	-	-
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	733	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**40.857**	**12.689**	**500**	**0**	**0**	**0**
Reserve VERDER	19.000	-	-	-	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	15.463	86.049	19.281	13.607	9.085	31.861
Reserve Masterplan Soesterberg	2.509	-	-	-	-	-
Reserve Gladheidsbestrijding	206	-	-	-	-	-
Reserve Ecoducten	-	11.108	-	-	-	-
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	3.194	3.985	25.799	339	339	339
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**40.372**	**101.142**	**45.080**	**13.946**	**9.424**	**32.200**

Investeringen

(bedragen x € 1.000)

Uitbreidingsinvesteringen										
Omschrijving project	**Cat.**	**Krediet (bruto)**	**Bijdragen derden**	**Realisatie t/m 2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026 ev**
Lopende investeringen										
Provinciale wegen	A	196.774	60.500	10.458	5.631	9.391	19.323	40.825	63.301	47.739
Fiets	A	5.399	0	896	2.877	1.279	347	0	0	0
Verkeersveiligheid	A	6.815	0	643	4.191	1.349	632	0	0	0
Totaal lopende investeringen		**208.988**	**60.500**	**11.997**	**12.699**	**12.019**	**20.302**	**40.825**	**63.301**	**47.739**
Nieuwe investeringen										
Nieuwe investeringen										**0**
N210, traject 20	B	2.564	-	-	-	2.564	-	-	-	**0**
N212, traject 27, buitengebied Woerden	B	1.469	-	-	-	1.469	-	-	-	**0**
N233, traject 68	B	400	-	-	-	400	-	-	-	**0**
N238, traject 82	B	357	-	-	-	357	-	-	-	**0**
N402, traject 87 en 88	B	1.250	-	-	-	1.250	-	-	-	**0**
N414, Bermverharding	B	140	-	-	-	140	-	-	-	**0**
Totaal nieuwe investeringen		**6.180**	**0**	**0**	**0**	**6.180**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal uitbreidingsinvesteringen		**215.168**	**60.500**	**11.997**	**12.699**	**18.199**	**20.302**	**40.825**	**63.301**	**47.739**

(bedragen x € 1.000)

Vervangingsinvesteringen										
	Cat.	**Krediet (bruto)**	**Bijdragen derden**	**Realisatie t/m 2020**	**Prognose 2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Lopende investeringen										
Provinciale wegen	A	14.866	0	4.649	8.089	1.270	858	0	0	0
Vaarwegen	A	22.554	0	636	3.817	6.654	1.867	354	354	2.979
Totaal lopende investeringen		**37.420**	**0**	**5.285**	**11.906**	**7.924**	**2.725**	**354**	**354**	**2.979**
Nieuwe investeringen										
N210, traject 20	B	1.342	-	-	-	1.342		-	-	-
N233, traject 68	B	735	-	-	-	735	-	-	-	-
N402, traject 87 en 88	B	5.515	-	-	-	5.515	-	-	-	-
N414, traject 103	B	363	-	-	-	363	-	-	-	-
Totaal nieuwe investeringen		**7.955**	**0**	**0**	**0**	**7.955**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Vervangingsinvesteringen		**45.375**	**0**	**5.285**	**11.906**	**15.879**	**2.725**	**354**	**354**	**2.979**

Type categorie
A - Reeds goedgekeurde investeringen
B - Nieuwe of aangepaste investeringen worden bij de begroting geaccordeerd door PS
C - Nieuwe (complexe) of aangepaste investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Toelichting investeringen

Lopende investeringen
Voor de toelichting van lopende investeringen verwijzen wij u naar de het Meerjarig Investeringsplan (MIP) Mobiliteit. De voortgang van de investeringen is ook opgenomen in de Zomernota 2021.

Nieuwe Investeringen
N210, traject 20
Op basis van de afgeronde trajectstudie worden de volgende maatregelen uitgevoerd: reconstrueren van de wegdelen ter verbetering van de langsvlakheid van deze wegvakken, bermverharding lang de hoofdrijbaan en parallelweg aanbrengen, een geleiderail of haag plaatsen in de tussenberm van parallelweg en hoofdrijbaan, passeerhavens welke gesitueerd zijn in de berm tussen de parallelweg en hoofdrijbaan verwijderen en het snelheidsregime op de parallelweg wordt verlaagd van 60km/u naar 30km/u.
De kruising van de N210 met de Nicolaas van Catsweg, de erftoegangsweg naar het dorp Cabauw, wordt gereconstrueerd om te voldoen aan de richtlijnen voor een verkeersveilige kruispuntinrichting. Daarbij wordt de toegestane snelheid op het kruispunt verlaagd van 80km/u naar 60km/u. Om deze snelheidsverlaging te ondersteunen wordt het kruispunt gerealiseerd met een snelheid remmend plateau.

N212, traject 27 buitengebied Woerden
Dit voorstel voor maatregelen op de N212 in de gemeente Woerden is het resultaat van de trajectstudie. Het kruispunt van de N212 met de N405 (Spruitweg), de erftoegangsweg naar Kamerik en Woerden, wordt gereconstrueerd naar een enkelstrooksrotonde ter verbetering van de doorstroming, verkeersveiligheid en ter behoud van de betrouwbaarheid van de reistijd van het openbaar vervoer op deze twee wegen. De bushalte N212-Oortjespad/Teckop wordt gereconstrueerd om deze te laten voldoen aan de geldende eisen en richtlijnen.

N233, traject 68
In 2022 wordt op de N233 gelijktijdig met diverse onderhoudswerkzaamheden tussen het fietspad en de hoofdrijbaan een houten geleiderail aangebracht. Uit technisch onderzoek blijkt dat de verhardingsconstructies op delen van de N233 geen restlevensduur meer heeft en dat vervanging noodzakelijk is.

N238, traject 82
Dit voorstel voor maatregelen op de N238, traject 82 is het resultaat van een quickscan. In verband met werk met werk maken is het moment van Groot Onderhoud (combinatie van variabel onderhoud en vervangingsinvesteringen) het meest ideaal om andere werkzaamheden mee te nemen. De werkzaamheden zijn: omlaag brengen snelheid naar 50 km/h, vervangen en aanbrengen geleiderail met geluiddemping, aanbrengen bermverharding en herstellen hagen.

N402, traject 87 en 88
De N402 kent op het noordelijke gedeelte een geschiedenis van een eerder besluit om een rotonde aan te leggen thv Slootdijk Noord en de maximum snelheid over een gedeelte te verlagen naar 60km/u. Deze investeringsbeslissing gaat over het traject van hmp 7,2 t/m 12,7 en omvat ook de kruispunten Slootdijk. Deze kruispunten worden heringericht conform erftoegangsweg 60km/u met plateaus en er wordt geen rotonde meer aangelegd.

N414, traject 103

Dit voorstel voor maatregelen op de N414 is het resultaat van een quickscan. Het moment van Groot Onderhoud (combinatie van variabel onderhoud en vervanging) is het meest ideaal om andere werkzaamheden mee te nemen. Naast vervangingsinvesteringen wordt bermverharding aangebracht.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
5.1	Het provinciale netwerk is sterk	5.1.1	Het in stand en beschikbaar houden van de bestaande infrastructuur op een vastgesteld kwaliteitsniveau
		5.1.2	Er worden studies uitgevoerd naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten
		5.1.3	De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is duurzamer, effectiever en efficiënter
		5.1.4	Monitoring en evaluatie van (vaar)wegen zijn beter en vinden frequenter plaats
5.2	Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen	5.2.1	De uitvoering van knooppuntontwikkeling in partnerschap gaat vaker en beter
		5.2.2	Het aantal verbetermaatregelen voor knooppunten is groter (met gerichte subsidies)
		5.2.3	De ruimtelijke programmering is beter gekoppeld aan modaliteiten
		5.2.4	Kennis delen, onderzoek en monitoring vindt meer plaats
5.3	Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt	5.3.1	Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler
		5.3.2	De keten is sterker
		5.3.3	Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd
		5.3.4	Stimuleren van gezond en veilig fietsgedrag is beter
5.4	Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag	5.4.1	De provinciale infrastructuur is veiliger
		5.4.2	Gemeentelijke infrastructuur wordt beter door stimuleringsbijdragen
		5.4.3	Verkeerseducatie en -voorlichting is beter
		5.4.4	De verkeershandhaving is frequenter en sterker
		5.4.5	Er wordt meer gebruik gemaakt van data en er zijn meer innovaties
5.5	Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers	5.5.1	Het kwaliteitsnet goederenvervoer is verder doorontwikkeld
		5.5.2	Het monitoren van externe veiligheid is beter
		5.5.3	Het goederenvervoer is duurzamer
5.6	Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag	5.6.1	Het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen is minder
		5.6.2	De oversteekbaarheid van fauna bij provinciale wegen is beter
		5.6.3	De mobiliteit is duurzamer met o.a. minder uitstoot van broeikasgassen

		5.6.4	Het behalen van de WHO-normen voor luchtkwaliteit is dichterbij gekomen
5.7	De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd	5.7.1	De basis is beter op orde
		5.7.2	De techniek op straat is beter ontwikkeld
		5.7.3	De sturing vindt multimodaler plaats
		5.7.4	Het mobiliteitsmanagement is van betere kwaliteit
5.8	Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren	5.8.1	Het uitvoeren van verkenningen is beter afgestemd op de behoefte
		5.8.2	Regionale programma's worden beter ontwikkeld en uitgevoerd
		5.8.3	De monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma is beter

5.1 Het provinciale netwerk is sterk

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht telt in totaal ruim 300 kilometer aan provinciale wegen, parallelwegen en fietspaden. We willen de functionaliteit en kwaliteit van deze infrastructuur sober, doelmatig en duurzaam op peil houden. Zo blijft het enerzijds comfortabel en veilig voor automobilisten en fietsers; anderzijds voorkomen we kapitaalvernietiging. Dit niveau heeft de kwalificatie onderhoudsniveau B. Op dit moment is onze infrastructuur op dit niveau; de opgave is dit in stand te houden.

De provincie wil beheer en onderhoud van de wegen laten samengaan met het versterken van het infrastructurele netwerk. We kiezen daarom sinds een aantal jaar voor een aanpak per traject, waarbij we kijken naar onze speerpunten bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid. De focus lag de afgelopen jaren vooral op bereikbaarheid en veiligheid, de leefbaarheid raakte wat onderbelicht. Dit willen we de komende jaren meer in evenwicht brengen, door minder in te zoomen op een traject of knelpunt en meer te kijken naar het netwerk als geheel. Dit doen we specifiek in het Netwerkperspectief provinciale wegen 2040 wat in 2022 vastgesteld zal worden; hierin nemen we ook een afwegingskader voor snelheden op. Daarnaast nemen we naast de auto ook de andere modaliteiten mee. Bij studie, realisatie en beheer van wegen zetten wij in op duurzame en circulaire oplossingen. We beperken de uitstoot en hergebruiken waar mogelijk. Zo werken wij bijvoorbeeld aan het hergebruik van onze zoutstrooiers en zetten we in op efficiëntere strooiroutes waardoor er minder gereden hoeft te worden.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Het provinciale netwerk is sterk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	5.500	7.255	7.009	7.010	7.010	7.010
Kapitaallasten	218	2.100	4.170	4.988	6.037	9.796
Materiële lasten	20.632	23.814	24.878	24.323	24.488	25.071
Subsidies	1.403	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**27.754**	**33.169**	**36.057**	**36.321**	**37.535**	**41.877**
Baten	1.444	1.453	1.149	1.149	1.149	1.149
Totaal Baten	**1.444**	**1.453**	**1.149**	**1.149**	**1.149**	**1.149**
Saldo van dit programma	**26.309**	**31.716**	**34.908**	**35.172**	**36.386**	**40.728**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Kapitaallasten investeringen wegen en vaarwegen	3.954	4.772	5.821	9.580
Investeringsruimte Wegen op basis van huidige raming	186	1.396	1.431	1.413
Verkenningen	1.100	1.100	1.100	1.100
Beheer en Onderhouden Provinciale wegen en vaarwegen	25.498	22.538	22.538	22.528
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**30.738**	**29.806**	**30.890**	**34.631**
Overige lasten				
Stelpost Bereikbaarheid	- 2.250	- 1.055	- 925	- 324
B&O huisvesting (incl. kap.last.)	560	560	560	560

Apparaatskosten	7.009	7.010	7.010	7.010
Totaal overige lasten	**5.319**	**6.515**	**6.645**	**7.246**
Totaal lasten beleidsdoel	**36.057**	**36.321**	**37.535**	**41.877**
Baten beleidsdoel				
Bijdragen derden in beheer en onderhoud wegen/vaarwegen	1.149	1.149	1.149	1.149
Totaal baten	**1.149**	**1.149**	**1.149**	**1.149**
Saldo beleidsdoel ex reserves	**34.908**	**35.172**	**36.386**	**40.728**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023. De kapitaallasten betreffen de lasten conform de geactualiseerde MIP 2022. In het laatste jaar van de begroting zijn de maximale kapitaallasten opgenomen op basis van het MIP 2022. Dit om het structurele evenwicht in de meerjarenbegroting te kunnen bewaken.
De beheer en onderhoudslasten zijn conform de Nota kapitaalgoederen en het MOP 2022.

Overige lasten
Bij de begroting 2021 is afgesproken om een stelpost van 2% in te boeken. Bij de Kadernota 2022 is besloten deze te verhogen met 1%. Deze stelpost zal gedurende het jaar worden ingevuld binnen geheel van bereikbaarheid. Tevens is hier een post opgenomen van door te belasten overheadkosten naar investeringsprojecten.

De lasten voor Beheer en Onderhoud huisvesting & vaarwegenbeheer zijn voor de locaties voor Wegenbeheer Huis ter Heide en De Meern. De kosten maken geen deel uit de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit.

De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)	
Prestatie indicatoren										
1	Onderhoudstoestand van wegen	%	Het percentage provinciale wegen dat minimaal voldoet aan kwaliteitsniveau B.	95	95	95	95	95	**95**	Nationale Databank Wegverkeers-gegevens (NDW) + onderliggende databronnen (eigen data provincie en externe data)
2	Onderhoudstoestand bruggen, tunnels en viaducten	%	Het percentage provinciale kunstwerken dat voldoet aan minimaal conditieniveau 3.	100	100	100	100	100	**100**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
3	Beschikbaarheid wegen door wegwerkzaamheden	%	Het percentage van de tijd en kilometers dat de provinciale wegen beschikbaar zijn voor verkeer, rekening houdend met wegwerkzaamheden.	99	99	99	99	99	**99**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)

4	Oponthoud dag	getal	De vertraging vermenigvuldigd met het aantal voertuigen op provinciale wegen. [1,25 mln. voertuigverliesuren in 2019].	<	<	<	<	<	**<**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
5	Oponthoud spits	getal	De factor van de reistijd tijdens de spits in vergelijking met buiten de spits op provinciale wegen.	≤ 2	≤ 2	≤ 2	≤ 2	≤ 2	**≤ 2**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
6	Voorspelbaarheid reistijden	%	De hoeveelheid ritten op provinciale wegen waarbij de maximale extra reistijd niet hoger is dan 20% van de normale reistijd.	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	≥ 95	**≥ 95**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
7	Bereikbaarheid auto werklocaties	Km/uur	De bereikbaarheid voor de auto met economische kerngebieden als bestemming.	≥ 50	≥ 50	≥ 50	≥ 50	≥ 50	**≥ 50**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.1.1 Het in stand en beschikbaar houden van de bestaande infrastructuur op een vastgesteld kwaliteitsniveau

Toelichting op meerjarendoel

Het is essentieel voor het bereikbaar houden van de provincie Utrecht dat we wegen en vaarwegen veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden. Het in stand en beschikbaar houden van de bestaande infrastructuur, oftewel assets, op een vastgesteld kwaliteitsniveau vormt daarmee de basis van onze provinciale taak. We voeren het beheer uit via assetmanagement, een systematiek die zorgt voor een evenwicht tussen financiën, milieu- en maatschappelijke kosten, risico's, kwaliteit van dienstverlening en prestaties van de assets.

We verdelen de assets onder in: verharding, kunstwerken, wegmeubilair, groen, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties, verkeersmanagement en vaarwegen.
De wegen dienen, conform de Nota Kapitaalgoederen mobiliteit, minimaal te voldoen aan kwaliteitsniveau B uit de CROW-systematiek: sober, duurzaam en doelmatig. Met behulp van de genoemde assetmanagement systematiek zoeken we naar de juiste balans tussen risico's, prestaties en kosten, oftewel risico-gestuurd onderhoud. Op basis van de zowel technische staat als op risicofactoren die de bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid negatief beïnvloeden, bepalen we de mate van onderhoud en wanneer economisch het meest optimale moment is voor het uitvoeren van onderhoud.

Voor het groot onderhoud voert de provincie Utrecht als wegbeheerder het beheer en onderhoud uit onder regie in samenwerking met diverse private partijen.
Voor het dagelijks onderhoud van het wegenareaal (groen, verharding, kunstwerken en wegmeubilair) maakt de provincie Utrecht gebruik van meerjarencontracten, met als doel dat de tijdsbesteding voor de wegbeheerder afneemt en de kwaliteit van het areaal toeneemt
Een totaaloverzicht en uitgebreidere beschrijven van alle werkzaamheden wat betreft onderhoud is opgenomen in het MOP Mobiliteit.

Beoogd resultaat 2022

- IPC- contract: uitvoeren van het (storings) onderhoud van Verkeersmanagement (VRI) en Openbare Verlichting
- Kunstwerken: De beweegbare bruggen worden omgebouwd voor de bediening vanuit de bediencentrale Amsterdam (Waternet).
- Verharding: Het betreft het dagelijks onderhoud van de ruim 600 kilometer hoofdwegen, parallelwegen en fietspaden. De wegen dienen te voldoen aan minimaal beeldkwaliteit B. In 2022 zullen er op diverse provinciale wegen grote onderhoudswerkzaamheden plaatsvinden.
- Wegmeubilair: In 2022 zal een deel van de verkeersborden moeten worden vervangen omdat deze aan het eind van hun technische levensduur zijn. Er worden ook een aantal fietsoverkappingen vervangen.
- Groen: in 2022 zal het onderhoud plaatsvinden aan:
  - De bermen, bermsloten, bomen, hagen en baggeren van bermsloten.
  - Ecologisch bermbeheer: Hierbij wordt zo veel mogelijk insectenvriendelijk gemaaid volgens de "Kleurkeur" methode, waarbij optimaal rekening wordt gehouden met de balans tussen verkeersveiligheid en het welzijn van flora en fauna.
  - Eikenprocessierups: de provincie Utrecht bestrijdt jaarlijks de eikenprocessierups langs haar wegen.
  - Essentaksterfte: De provincie Utrecht heeft ca. 5000 Essen in beheer, waarvan het grootste gedeelte last heeft van essentaksterfte. Deze essen hebben extra onderhoud nodig, waarbij onder andere de dode takken worden gesnoeid en zo nodig de gehele boom wordt geveld en vervangen door een andere boomsoort.

- Verkeersmanagementsysteem: De komende jaren worden onderdelen van diverse verkeersregelinstallaties (VRI's) vervangen door iVRI's
- Openbare verlichting (OVL): Het in 2022 uit te voeren onderhoud bestaat grotendeels uit het vervangen van armaturen en masten op diverse locaties
- Vaarwegen: De rivier de Eem en het Merwedekanaal zijn voor de provincie Utrecht belangrijke (beroeps)vaarwegen. Binnen deze asset vallen werkzaamheden zoals baggeren, nautisch beheer, maar ook het onderhoud van de beschoeiing langs de vaarwegen.

5.1.2 Er worden studies uitgevoerd naar trajecten en bereikbaarheidsknelpunten

Toelichting op meerjarendoel

Volgens het mobiliteitsprogramma van de provincie Utrecht pakken we projecten zoveel mogelijk in hun totale context op. Aanpalende beleidsvelden en/of acties uit de andere uitvoeringsprogramma's brengen we in beeld. Zo kunnen we - wanneer mogelijk - meeliften vanuit de gedachte 'werk met werk maken'. Dat leidt tot zo min mogelijk hinderlijke wegafsluitingen voor weggebruikers.

Vanuit de masterplanning van beheer en onderhoud kijken we op een vastgesteld traject integraal naar de problematiek en zetten we de staat van het traject af tegen het vastgestelde beleid. Doordat we werkzaamheden in een keer oppakken, kunnen we meerdere belangen tegelijkertijd meenemen. Naast het verbeteren van de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid, kunnen we zo ook kansen benutten voor kwaliteitsverbetering van natuur en landschap, leefbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke ontwikkelingen. Resultaat is een integraal gewogen plan, dat we ter besluitvorming voorleggen en uitvoeren. Het assetbeheer vormt de basis: verhardingen zijn het meest ingrijpend en bepalen daarom het uitvoeringsjaar. Deze studies zijn opgenomen in de studiefase van het MIP Mobiliteit. Een totaaloverzicht en beschrijving van alle lopende studies is opgenomen in het MIP Mobiliteit.

Beoogd resultaat 2022

- Uitvoeren van 14 trajectstudies, Voor het grootonderhoud in 2023 worden verbeteringen in beeld gebracht die hierin meegenomen kunnen worden. (evt wel locatie/wegnr's opnoemen)
- N201 gehele tracé**:** De studiefase is met een jaar verlengd om te komen tot kleiner en kosteneffectiever maatregelenpakket. De studie wordt in het tweede kwartaal van 2022 afgerond
- Onderzoek op 10 locaties/trajecten om de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid te verbeteren (N221 Paleis Soestdijk, N221 Traject 28, 29 en30 (Poort van Baarn), N224/226 Rotonde Woudenberg, N224 Stationsweg Oost, N225/N226 Donderberg, N238 Drieluik Den Dolder, N401, westelijke rotonde A2, N230 Divergerende Diamant, N403 Traject 90, N226 Maarnse Grindweg)

5.1.3 De voorbereiding en realisatie van infrastructurele projecten is duurzamer, effectiever en efficiënter

Toelichting op meerjarendoel

Na de studiefase en besluitvorming gaan infrastructurele projecten naar de voorbereidings- en realisatiefase. De resultaten van de studie dragen we via een overdrachtsdossier over, waarna de voorbereiding start. In deze periode wordt het ontwerp verder uitgewerkt, natuur- en milieukundig onderzoek gedaan, ruimtelijke procedures doorlopen en kansen op het gebied van duurzaamheid verder uitgewerkt. Verder houden we de aspecten van projectbeheersing, zoals kostenraming, risicodossier en planning actueel. Dit zorgt voor een soepele overgang naar de realisatie. De kans op risico's en onverwachte zaken zijn zo tot het minimum beperkt.

Bij de uitvoering van projecten krijgen de drie strategische doelstellingen bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid vorm door onder meer duurzame inkoop, veiligheid tijdens de uitvoering en afstemming van de wegwerkzaamheden. Deze projecten zijn opgenomen in de realisatiefase van het MIP Mobiliteit. Een totaaloverzicht en beschrijving van alle in uitvoering zijnde projecten is opgenomen in het MIP Mobiliteit.

Beoogd resultaat 2022

- Spoortunnel Maarsbergen: Aanleg spoortunnel Maarsbergen. De Woudenbergseweg (N226) in Maarsbergen krijgt een tunnel onder het spoor. Hiermee verdwijnt de gelijkvloerse spoorwegovergang. Doel is het bevorderen van de verkeersveiligheid, de doorstroming en de leefbaarheid in het dorp. De provincie Utrecht, de gemeente Utrechtse Heuvelrug en Prorail werken hier gezamenlijk aan. In 2022 vindt de voorbereiding plaats door ProRail. Het project is in 2026 gereed.
- N233 Rijnbrug (incl. Geertsesteeg): Op de N233 bij Rhenen komt er een nieuw brugdek met een 2x2 wegprofiel inclusief fietspaden aan beide zijden van de Rijnbrug op de bestaande onderbouw, inclusief de uitbreiding van wegprofiel naar 2x2 ten zuiden van de brug. Het project draagt bij aan de bereikbaarheid van de regio. In 2022 vindt de projectvoorbereiding plaats. Het project is voor onbepaalde tijd vertraagd in verband met het stikstofvraagstuk.
- N233 Oostelijke Rondweg Veenendaal: De N233 Rondweg Oost te Veenendaal wordt verbreed tot een 2x2 weg tussen de Grift en de A12, inclusief een ongelijkvloerse kruising bij de Prins Clauslaan. Hiermee wordt de bereikbaarheid van de regio verbeterd alsmede de leefbaarheid en de verkeersveiligheid. In 2021 wordt het provinciale inpassingsplan vastgesteld. In 2022 vindt de projectvoorbereiding plaats. Het project is voor onbepaalde tijd vertraagd in verband met het stikstofvraagstuk.
- Carpoolplaatsen: De capaciteit van de carpoolplaatsen Abcoude, Baarn, Eembrugge, Maartensdijk en IJsselstein worden vergroot. Het project is in 2022 gereed.
- N226 Faunapassage: Op de N226 tussen Maarsbergen en Leersum is een ecoduct gepland. Het ecoduct is een van de ontsnipperingsmaatregelen waardoor diverse diersoorten een betere verbinding

krijgen tussen de verschillende leefgebieden op de Utrechtse Heuvelrug. Het project wordt gerealiseerd in 2022 en 2023.

- Op 7 trajecten/locatie zijn in 2022 projecten in voorbereiding en/of realisatie om de doorstroming, verkeersveiligheid en of leefbaarheid te verbeteren of vanwege vervanging.

5.1.4 Monitoring en evaluatie van (vaar)wegen zijn beter en vinden frequenter plaats

Toelichting op meerjarendoel

De acties die onderdeel zijn van deze actielijn zijn verweven in de andere meerjarendoelen. We maken onderscheid tussen proces/project-evaluatie en technische (data)evaluatie. Voor de technische evaluatie is monitoring nodig. Hierbij is vooral sprake van data-inwinning. Dagelijkse monitoring (veiligheidsschouw van de weginspecteur) is meegenomen in de actielijn beheer en onderhoud.

Ten behoeve van een goede monitoring en evaluatie meten wij

1. onderhoudstoestand van de weg
2. beschikbaarheid van de weg
3. aantal voertuigverliesuren
4. gemiddelde reistijd spits ten opzichte van buiten de spits
5. betrouwbare reistijden tijdens spits
6. bereikbaarheidsindicator auto met bestemming economische kerngebieden

Indicator 1: we rapporteren jaarlijks de onderhoudstoestand van de weg over het jaar ervoor. We hanteren kwaliteitsniveau B en streven ernaar dat 95% daaraan voldoet.
Indicator 2: we maken per traject de beschikbaarheid van de weg inzichtelijk naar de tijdsduur dat we de weg voor wegwerkzaamheden afsluiten; afsluiting door incidenten tellen we dus niet mee. We zetten een jaar af tegen het gemiddelde van de afgelopen jaren.
Indicatoren 3 tot en 6: deze indicatoren verzamelen we en houden we bij via het dataverzamelplatform in de Nationale Databank Wegverkeersgegevens (NDW). Hieruit genereren we jaarlijks rapportages.

Beoogd resultaat 2022

- Monitoring van de 6 indicatoren

5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen

Toelichting op beleidsdoel

Provincie en gemeenten spannen zich samen met andere betrokken partijen in om de kwaliteit van de knooppunten te verbeteren, daarmee de netwerken voor auto, trein, tram, bus en fiets te verbinden en het ruimtelijke en economische potentieel van de locaties optimaal te benutten. De ontwikkeling van knooppunten is essentieel om de groei van inwoners en werkgelegenheid aan te kunnen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Hoge kwaliteit, diversiteit knooppunten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	571	657	636	636	636	636
Materiële lasten	359	-2.545	425	425	425	425
Subsidies	-320	1.000	2.000	1.000	3.500	2.500
Totaal Lasten	**610**	**-888**	**3.061**	**2.061**	**4.561**	**3.561**
Baten	-	-	-	-	-	-
Totaal Baten		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**610**	**-888**	**3.061**	**2.061**	**4.561**	**3.561**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Bijdragen Knooppunten	2.000	1.000	3.500	2.500
Beleidsuitvoering Knooppunten	425	425	425	425
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**1.425**	**1.425**	**3.925**	**2.925**
Overige lasten				
Apparaatskosten	639	639	639	639
Totaal overige lasten	**639**	**639**	**639**	**639**
Totaal lasten beleidsdoel	**3.064**	**2.064**	**4.564**	**3.564**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**3.064**	**2.064**	**4.564**	**3.564**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma. Bij de begroting 2021 is een temporisering afgesproken.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Reismogelijkheden knooppunten	getal	Het aantal reismogelijkheden van en naar knooppunten, verdeeld naar type knooppunt.	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Kwaliteit knooppunten	getal	De beoordeling van de knooppunten door reizigers, verdeeld naar type knooppunt.	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
3	Gebruik knooppunten	getal	De mate waarin vraag en aanbod van knooppuntvoorzieningen op elkaar aansluiten (gebruik en bezettingswaarden).	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
Effect indicatoren										
	Geen									

NB: Referentiewaarden 2019 zijn beschikbaar. Streefwaarden moeten nog worden bepaald. Dit zal in 2022 worden gedaan.

Meerjarendoelen

5.2.1 De uitvoering van knooppuntontwikkeling in partnerschap gaat vaker en beter

Toelichting op meerjarendoel

Op de knooppunten die essentieel zijn voor het functioneren van het mobiliteitsnetwerk en die van betekenis zijn voor de economische kerngebieden, streven we naar een hogere kwaliteit en diversiteit van reisvoorzieningen. Daarbij gaat het om het vervoeraanbod (de dienstregeling) maar ook om de beschikbaarheid van fiets- en autoparkeerplaatsen alsmede voorzieningen om het wachten en verblijven op een knooppunt te veraangenamen.

Beoogd resultaat 2022

- Reisvoorzieningen van en naar de knooppunten zijn verbeterd of tenminste op peil gebleven. Dit resultaat hangt af van de mogelijkheden van de andere netwerken. Met name de mate waarin het vervoeraanbod (de dienstregeling) in het post-corona-tijdperk gecontinueerd kan worden.
- Het aantal gebruikers van de voorzieningen bij knooppunten is toegenomen; dit hangt af van het aanbod aan reismogelijkheden
- De reizigersbeleving van de knooppunten is verbeterd

5.2.2 Het aantal verbetermaatregelen voor knooppunten is groter (met gerichte subsidies)

Toelichting op meerjarendoel

Om de kwaliteit van knooppunten te verbeteren, nemen wij deel aan projecten van derden of treden wij op als trekker in de voorbereiding. Het gaat om ontwikkelingen voor de middellange termijn, die wellicht niet direct tot snelle uitvoering van maatregelen leiden, maar waarbij sprake is van een samenhangende gebiedsontwikkeling (o.a. met het programma Binnenstedelijke ontwikkeling). Op dit moment is de potentie van diverse knooppunten nog in nader onderzoek. De vermoedelijke locaties zijn: Woerden, Veenendaal Centrum, Vianen Lekbrug, Amersfoort Schothorst, Rhenen en Bunnik.
Quick-wins zijn samen met de stakeholders in beeld gebracht. Het gaat om relatief eenvoudige aanpassingen die tot verbetering van het knooppunt leiden. Voor deze verbetermaatregelen kunnen gemeenten subsidie aanvragen.

Beoogd resultaat 2022

- De provincie participeert in de ontwikkeling van tenminste vier knooppunten
- De beschikbare subsidie van € 1 miljoen is volledig ingezet voor de verbetering van knooppunten

5.2.3 De ruimtelijke programmering is beter gekoppeld aan modaliteiten

Toelichting op meerjarendoel

De provincie wil zorgen voor de ontwikkeling van een integraal programma voor extra bebouwing gekoppeld aan de ontwikkeling van het (hoogwaardige) OV-net. Dit is nog in de opstartfase en wordt in U Ned verband samen met de U10 opgepakt. Voor de regio Amersfoort en Food Valley pakken we dit samen met de betrokken gemeenten op. Ons doel is te komen tot een plan van aanpak en tot bestuurlijke afspraken in 2022 met partners voor het uitvoeren van het programma

Beoogd resultaat 2022

- Vaststellen plan van aanpak voor de ontwikkeling van een integraal U Ned programma knooppunten.
- Vaststellen plan van aanpak voor de ontwikkeling van een integraal programma knooppunten voor de regio's Amersfoort en Food Valley.

5.2.4 Kennis delen, onderzoek en monitoring vindt meer plaats

Toelichting op meerjarendoel

We delen onze eigen ambities voor ontwikkelen en verbeteren van knooppunten en zetten ook vraagstukken over dit thema op de relevante agenda's. We vervullen daarbij de rol van kennismakelaar door regelmatig overleg met de betrokken gemeenten en de regio te organiseren én informatie en onze kennis beschikbaar te stellen.
Het in 2019 vastgestelde uitvoeringsprogramma knooppunten betrof een momentopname op een voor ons relatief nieuw beleidsterrein. Het beleid moet kunnen inspelen op en meebewegen met de grote dynamiek in de regio. We voeren daartoe generiek onderzoek uit en verzamelen data. Ook werken we bepaalde aspecten van knooppunten verder uit, zoals het opstellen van een visie op P+R. In het najaar van 2021 evalueren we het uitvoeringsprogramma knooppunten en stellen dit indien nodig bij.

Beoogd resultaat 2022

- De organisatie rond relatiebeheer met de stakeholders (o.a. gemeenten, regio's, NS en Prorail) is op orde
- De project-website en de GIS-knooppuntenmonitor wordt doorontwikkeld
- Strategische visie op P+R vastgesteld
- Uitvoeren van de jaarlijkse knooppuntenschouw

- Uitvoeren knooppuntbelevingsmonitor voor alle knooppunten zonder spoor (in aanvulling op de jaarlijkse stationsbelevingsmonitor van NS/Prorail).

5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht heeft de ambitie om dé fietsregio van Europa te worden. We zijn daarvoor al een goed eind op weg. Maar er kan en moet meer. Als draaischijf van Nederland dreigt de regio dicht te slibben. De fiets kan bijdragen aan het oplossen van dat probleem. Daarom willen wij het fietsgebruik stimuleren, met als doel dat in 2023 50% van de ritten korter dan 15 kilometer op de fiets plaatsvindt. We richten ons daarbij op een veilig, comfortabel en snel regionaal fietsnetwerk, met snelfietsroutes en voldoende en kwalitatief hoogwaardige voorzieningen.

We zien vier grote opgaven waarop we volop inzetten: het realiseren van een regionaal fietsnetwerk, realiseren van hoogwaardige fietsvoorzieningen, verzamelen van voldoende data en het bereiken van de doelgroep.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Locaties per fiets veilig, comfortabel	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	2.187	1.343	1.454	1.455	553	553
Kapitaallasten	1.955	-	-	-	-	-
Materiële lasten	5.395	3.974	2.643	2.413	1.250	1.250
Subsidies	10.082	16.506	16.850	19.925	8.000	8.000
Totaal Lasten	**19.619**	**21.823**	**20.947**	**23.793**	**9.803**	**9.803**
Baten	468	253	-	-	-	-
Totaal Baten	**468**	**253**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**19.151**	**21.570**	**20.947**	**23.793**	**9.803**	**9.803**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Bijdragen Fiets	16.850	19.925	8.000	8.000
Beleidsuitvoering Fiets	2.643	2.413	1.250	1.250
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**19.493**	**22.338**	**9.250**	**9.250**
Overige lasten				
Apparaatskosten	1.456	1.457	555	555
Totaal overige lasten	**1.456**	**1.457**	**555**	**555**
Totaal lasten beleidsdoel	**20.949**	**23.795**	**9.805**	**9.805**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**20.949**	**23.795**	**9.805**	**9.805**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)	
Prestatie indicatoren										
1	Fietsafstanden	getal	De reistijd t.o.v. de hemelsbrede afstand van en naar belangrijke school en werklocaties.	≤ 1,2	≤ 1,2	≤ 1,2	≤ 1,2	≤ 1,2	**≤ 1,2**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Wachttijd verkeerslichten	sec	De wachttijd bij provinciale verkeerslichten op basis van de gemiddelde wachttijd. Snelfietsroutes: max. 30 sec. Hoofdfietsroutes: max. 60 sec. Overige fietsroutes: max. 120 sec.	30/60/120	30/60/120	30/60/120	30/60/120	30/60/120	**30/60/120**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
3	Kwaliteit fietspaden	%	De kwaliteit van fietspaden op het provinciale fietsnetwerk conform het mobiliteitsprogramma op basis van breedte, verharding en doorstroming in percentage van het totaal aantal fietspaden.	90	90	90	90	90	**90 (2028)**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
4	Op fiets naar werk[1]	%	Het percentage van het aantal ritten <15 kilometer dat op de fiets wordt afgelegd.	50	50	50	50	50	**50 (2028)**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
5	Bereikbaarheid fiets werklocaties	Km/uur	De bereikbaarheid met economische kerngebieden als bestemming.	≥ 15	≥ 15	≥ 15	≥ 15	≥ 15	**≥ 15**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.3.1 Het regionaal fietsnetwerk is vlotter, veiliger en comfortabeler

Toelichting op meerjarendoel

In 2028 zijn alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets. De basis op orde hebben, is de eerste stap in het stimuleren van fietsgebruik. Daarom werken we aan een kwaliteitsverbetering van het Regionaal fietsnetwerk en is het realiseren van meerdere snelfietsroutes onze prioriteit.

Sturen op prioriteit

We hebben een intentieovereenkomst getekend met de U10/U16 regio en regio Amersfoort. Hierin hebben we afspraken met elkaar gemaakt over de fietsprojecten waarin wij in de periode 2020-2023 samen willen investeren, en die gemeenten in dezelfde periode willen realiseren. We kijken daarnaast waar we gemeenten praktische ondersteuning bij kunnen bieden. In 2022 willen we soortgelijke afspraken maken met de gemeenten uit de regio Foodvalley. Hiermee geven we uitvoering aan de knelpunten met prioriteit - deze zijn eind 2019 benoemd. De nieuwe subsidieverordening Mobiliteit ondersteunt het sturen op oplossen van knelpunten met prioriteit, zodat we efficiënt en effectief inzetten op het bereiken van een vlot, veilig en comfortabel Regionaal fietsnetwerk. Hierin nemen we – waar nodig – ook een regierol. De verkenning naar de fietsbrug over de A12 bij Bunnik is gestart en wordt in 2022 afgerond.

Als wegbeheerder hebben we zelf ook de verantwoordelijkheid voor de provinciale fietspaden op het Regionaal fietsnetwerk. In 2021 is het afwegingskader voor ongelijkvloerse kruisingen vastgesteld en zijn we gestart met verkenningen op de thema's veilige oversteken, verbeteren verlichting en, in samenhang met het programma Verkeersveiligheid, de breedte van fietspaden. In 2022 start de verkenning naar veilige parallelwegen en gaat een aantal projecten uit de verkenningen verlichting en ongelijkvloerse kruisingen de uitvoer in.

Snelfietsroutes

Een stevige regierol nemen we ook in de realisatie van 9 snelfietsroutes uit het Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en waarover in 2020 is besloten. De eerste 5 uitvoeringsovereenkomsten met de betrokken wegbeheerders zijn ondertekend en de uitvoering gestart. De planning is om in 2022 nog eens 4 uitvoeringsovereenkomsten te ondertekenen met de betrokken wegbeheerders.
Voor zowel de optimalisatie van het Regionaal fietsnetwerk als de realisatie van de snelfietsroutes zijn investeringen van overige wegbeheerders nodig. De Coronacrisis heeft zijn weerslag op de begrotingen van een aantal gemeentelijke wegbeheerders en is daarmee mogelijk van invloed op de investeringen in fietsmaatregelen. Dit is niet wenselijk: juist de fiets is als vervoersmiddel in deze tijd steeds belangrijker.
In 2021 monitoren we de situatie om te beoordelen of in 2022 een aangepaste aanpak nodig is om zo optimaal mogelijk te kunnen blijven investeren met het beschikbare budget.

Beoogd resultaat 2022

- De projecten die in de intentieovereenkomst met de U10/U16 en regio Amersfoort tot en met 2022 gepland staan, zijn beschikt, in uitvoering of gerealiseerd.
- Met de gemeenten en provincie Gelderland uit de regio Foodvalley zijn afspraken gemaakt over de te realiseren projecten in de periode 2022-2023 e.v., waarbij we sturen op realisatie van projecten met prioriteit.
- 5 verkenningen naar verbetering van fietsinfrastructuur zijn afgerond (verkenning ongelijkvloerse kruisingen N237/N238 en N228, RWS fietsbrug A12 Bunnik, fietspad N410 Bunnik en verbeteren verlichting op provinciale fietspaden)

- Voor 4 thema's zijn knelpunten in beeld en een aanpak vastgesteld voor oplossingen (veiligheidsknelpunten op parallelwegen langs provinciale wegen, doorstromingsknelpunten voor fietsers bij VRI's op provinciale wegen, knelpunten wat betreft de (beperkte) breedte van de provinciale fietspaden en bewegwijzering, markering en herkenbaarheid van (bestaande) snelfietsroutes).
- Het fietspad langs de Mc Donalds (N238-zuid) wordt aangelegd. verlichting op de N226 tussen Maarsbergen en Leersum, en het verbeteren van de verkeersveiligheid op de parallelweg N233. Diverse fietsmaatregelen worden vanuit de trajectaanpak gerealiseerd.
- De snelfietsroute Utrecht-Amersfoort is gerealiseerd.
- De realisatie van de snelfietsroutes Woerden-Utrecht, IJsselstein-Nieuwegein-Utrecht, Bunschoten-Amersfoort en Veenendaal-Utrecht gaat van start en/of delen zijn gerealiseerd.
- De uitvoeringsovereenkomsten voor de snelfietsroutes Hilversum-Amersfoort, Hilversum-Utrecht, Houten-Lage Weide en Houten-USP zijn getekend.
- De verkenning van de snelfietsroute Dom-Dam is uitgevoerd en vervolgafspraken zijn gemaakt met RWS.

5.3.2 De keten is sterker

Toelichting op meerjarendoel

De beschikbaarheid van kwalitatief goede voorzieningen bij (OV)-knooppunten en in de first en last mile zijn belangrijk om aan een vlot, veilig en comfortabel Regionaal fietsnetwerk te kunnen voldoen. Dit stimuleert namelijk het gebruik van het OV. We investeren daarom in voldoende stallingsplekken op stations en bij regionale bushaltes. In 2021 hebben we een bijdrage geleverd aan het plaatsen van circa xx fietsenrekken bij stations, 500 fietsenrekken bij bushaltes en hebben we zelf ook 300 extra stallingsplekken bij onze eigen bushaltes geplaatst.

Eind 2020 is in BO MIRT afgesproken dat het Rijk vanuit het Klimaatakkoord 40% cofinanciering levert aan de realisatie en planstudies van 9 maaiveld stallingen en 3 studieprojecten. De provincie levert een maximale bijdrage van 60%. In 2021 is met ProRail voor de realisatie een planning gemaakt. Provincie Utrecht is subsidieverlener en jaagt aan, maar voert niet uit. We zijn daarom in de voortgang afhankelijk van met name ProRail en ook gemeenten.

Ook blijven we met gemeenten, stakeholders en gebruikers inzetten op de integrale kwaliteitsverbetering van multimodale knooppunten zoals Utrecht CS vanuit de Brede Variantenstudie en busstation Lekbrug Vianen naar aanleiding van het gebruikersonderzoek.

Beoogd resultaat 2022

- We leveren een bijdrage aan de realisatie van circa 1.184 stallingsplekken bij stations (naar verwachting bij station Abcoude, Den Dolder, Maarn, Utrecht Lunetten).
- We leveren een bijdrage aan de planvorming van circa 6.633 stallingsplekken bij stations (naar verwachting bij Amersfoort Centraal, Amersfoort Schothorst en Amersfoort Vathorst, Bilthoven, Breukelen, Zuilen, Veenendaal Centrum en Vleuten).
- Quick wins ter verbetering van de verblijfs- en overstapkwaliteit en 50 extra stallingsplekken zijn op busstations Lekbrug Vianen gerealiseerd en een vervolg op de aanpak waarbij gebruikers bepalen, vindt op minimaal 2 andere multimodale knooppunten plaats.
- Uitvoer projecten Brede Variantenstudie

5.3.3 Slim fietsen wordt op meer plaatsen ingevoerd

Toelichting op meerjarendoel

Innovatie

De drie pilots plaats van de winnaars van de prijsvraag Fietspad van de Toekomst zijn opgepakt en twee ervan zijn ook daadwerkelijk op straat tot uitvoer gebracht. In 2021 is verder invulling gegeven aan het innovatieplatform Fietspad van de Toekomst om zo fietsinnovaties in de regio te versnellen. In 2022 experimenteren we in het Fietslab met fietsinnovaties (en starten we de pilots), organiseren we challenges en brengen we ondernemers, overheden, onderwijsinstellingen, experts, ervaringsdeskundigen, particulieren en investeerders uit onze regio bij elkaar.

Data

Het stimuleren van het fietsgebruik door het verbeteren van het Regionaal fietsnetwerk, de aanleg van snelfietsroutes, het realiseren van voldoende en aantrekkelijke fietsvoorzieningen en het uitvoeren van gedragscampagnes doen we niet alleen en we doen het onderbouwd. Hiervoor is data en kennisontwikkeling en -uitwisseling nodig. Het vraagt ook om experimenteerruimte en slimme toepassingen. In 2020 is Atlas, een gebruiksvriendelijk dashboard, online gegaan en in 2021 hebben we deze aangevuld met de resultaten van onder andere ons regionaal fietstelnet, de 'ik fiets' data, en het BRUTUS fietsverkeersmodel met het prognosejaar 2030. In 2022 zetten we samen met kennisinstellingen, CROW, andere provincies en Tour de Force in om op het met o.a. het dashboard meer inzicht te krijgen in het oplossend vermogen van fietsmaatregelen voor de veiligheid, doorstroming en bereikbaarheid van de regio. Gemeenten helpen we ermee bij hun planvorming.

In 2021 zijn alle VRI's en iVRI's voorzien van de Schwung applicatie en hebben we ervoor gezorgd dat fietsers maximaal voordeel hebben van Schwung. Met het uitvoeringsprogramma Smart Mobility zetten we in op het optimaliseren van de doorstromen van alle modaliteiten middels nieuwe software.

Beleid en onderzoek

Binnen deze actielijn zetten we ook in op beleidsontwikkeling en onderzoek. We werken aan thema's als 'plek op de weg van de speed pedelec', 'omgaan met snelheidsverschillen op het fietspad',.

Beoogd resultaat 2022

- Een breed opgezet gebruikers-/reizigerspanel is gelanceerd om meer inzicht te krijgen in gedrag, behoeften en (on)tevredenheid gebruikers-/reizigers, evenals een interactieve storymap voor alle onderdelen van het fietsprogramma.
- Plan van aanpak (vervolg) innovatieplatform Fietspad van de Toekomst is vastgesteld en met een brede groep aan partijen zijn 2-5 labs georganiseerd en/of pilots (zoals Energieke fietspaden) gerealiseerd.
- Pilot project Minder hinder is uitgevoerd om meer (positieve) bewustwording over het gebruik van de fiets tijdens wegwerkzaamheden te genereren.
- De routeplanner voor de speedpedelec is gerealiseerd en in gebruik.
- De verkenning naar het provinciaal ontheffingssysteem voor het rijden op fietspaden van de speed pedelec is uitgevoerd en, bij positief besluit, ingevoerd.
- De verkenning naar de revisie van het fietsnooppuntensysteem is uitgevoerd en in samenwerking met het uitvoeringsprogramma Recreatie (PR&T) en het Routebureau Utrecht is de uitvoer van de revisie gestart.
- De ladder voor het verbreden/realiseren van fietspaden in de natuur is door de Adviesraad (snel)fietsroutes gelanceerd en breed gedeeld.

5.3.4 Stimuleren van gezond en veilig fietsgedrag is beter

Toelichting op meerjarendoel

De regionale gedragscampagne ‘ik fiets’ en de campagnes Doortrappen (voor senioren), Fietsen is fun (voor basisschoolkinderen), Ga toch fietsen (provinciemedewerkers) hebben een flinke uitdaging gehad in het werven van deelnemers, door de lockdown periode tijdens de Coronacrisis. Bij een situatie waarin veel mensen thuiswerken, vraagt de gedragscampagne om een aangepaste aanpak. In 2021 zijn een aantal campagnes on hold gezet of is een alternatieve aanpak gekozen. Dat betekent dat in 2022 de campagnes voortgezet worden om de beloofde resultaten te kunnen behalen.

In 2022 werken we ook de in 2021 opgestelde langetermijnstrategie voor fietsstimulering verder uit en geven we een vervolg aan de regionale ‘ik fiets’ campagne. Ook wordt in 2022 meer aandacht besteed aan de werkgeversaanpak en de ambassadeursaanpak. De provincie pakt dit samen met GoedopWeg en andere stakeholders op. Voor nieuwe doelgroepen werken we met de doelgroep zelf toe naar een maataanpak waarvan we kunnen leren en met als doel dit in de toekomst uit te breiden. Wat betreft activiteiten voor fietsstimulering sluiten we waar mogelijk aan bij (het beleidskader) sport en bewegen, programma gezond en veilig en recreatie en toerisme.

Beoogd resultaat 2022

- 10.575 unieke en actieve deelnemers nemen deel aan de regionale ‘ik fiets’ gedragscampagne en 5 gemeenten zijn actieve ‘ik fiets’ gemeente (geweest)
- Een stijging van het aantal fietsbewegingen van en naar kantoor door de hybride woon-werkregelingen en faciliteiten van de eigen organisatie (provincie Utrecht).
- Naar aanleiding van de verkenning uit 2021 zijn minimaal 2 nieuwe fietsstimuleringsinitiatieven voor nieuwe Nederlanders opgestart.
- 15% van de deelnemers aan de fietsstimuleringsacties voor basisschoolkinderen maakt aantoonbaar vaker gebruik van de fiets (0-meting vindt in 2021 plaats)
- Start stimulering fietsgebruik langere afstanden (tussen 7,5-15 km)
- Aansluiten stimulering fiets bij Minder Hinder / infraprojecten, opening snelfietsroutes, aansluiten Vuelta (activatieprogramma).

5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag

Toelichting op beleidsdoel

Elk verkeersslachtoffer is er één te veel. In de provincie Utrecht zijn in 2020 33 verkeersdeelnemers om het leven gekomen. Dat zijn er 12 minder dan in 2019 (cijfers CBS). Onze ambitie blijft echter onverminderd 'Minder is beter!'. We werken toe naar een continue dalende trend in het aantal verkeersslachtoffers. Hiermee sluiten we aan bij de landelijke nulambitie uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV).
Om een continue dalende trend in het aantal verkeersslachtoffers te realiseren, is met zorg gewerkt aan het uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid 2019-2023. Wij richten ons op de volgende vijf actielijnen die als doel hebben het aantal verkeersdoden- en -gewonden verder terug te brengen.

1. veilige provinciale infrastructuur
2. stimuleringsbijdrage gemeentelijke infrastructuur
3. verkeerseducatie en -voorlichting
4. versterken verkeershandhaving
5. data & innovatie

De actielijnen vormen elk een kapstok voor maatregelen binnen de 3 E's (Engineering, Education en Enforcement). Wij hanteren een integrale benadering door de bovenstaande actielijnen in onderlinge samenhang te zien en per knelpunt te beoordelen welke (combinatie van) maatregelen de meeste verlichting biedt. De grootste verkeersveiligheidsknelpunten brengen wij in beeld aan de hand van een (regionale) risicoanalyse. Deze risicoanalyse is het fundament voor (het prioriteren binnen) de actielijnen.

De provincie zet dus in op een risico-gestuurd beleid, gebaseerd op aantoonbare risico's, onderbouwd met data. Een goede ongevallenregistratie is hierbij belangrijk. Hiertoe is een aparte actielijn 'data & innovatie' opgezet die zich richt op innovatieve methoden om tot betere verkeersveiligheidsdata te komen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Aantal verkeersdoden en gewonden is laag	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	673	1.111	1.072	1.072	1.072	1.072
Materiële lasten	810	1.750	1.750	1.750	1.693	1.693
Subsidies	1.611	1.646	3.100	2.000	2.000	2.000
Totaal Lasten	**3.094**	**4.507**	**5.922**	**4.822**	**4.765**	**4.765**
Baten	25	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**25**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**3.069**	**4.507**	**5.922**	**4.822**	**4.765**	**4.765**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Bijdragen Verkeersveiligheid	3.100	2.000	2.000	2.000
Beleidsuitvoering Verkeersveiligheid	1.750	1.750	1.693	1.693
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**4.850**	**3.750**	**3.693**	**3.693**
Overige lasten				
Apparaatskosten	1.072	1.072	1.072	1.072
Totaal overige lasten	**1.072**	**1.072**	**1.072**	**1.072**
Totaal lasten beleidsdoel	**5.922**	**4.822**	**4.765**	**4.765**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**5.922**	**4.822**	**4.765**	**4.765**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Verkeersdoden	getal	Het aantal doden in de gehele provincie Utrecht door verkeersongevallen.	< 39	<	<	<	<	<	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern).
2	Ernstig verkeersgewonden	getal	Het aantal ernstig gewonden in de gehele provincie Utrecht door verkeersongevallen.	< 1.561	<	<	<	<	<	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.4.1 De provinciale infrastructuur is veiliger

Toelichting op meerjarendoel

In Nederland kwamen in 2020 in totaal 610 personen door een verkeersongeval om het leven. Dat zijn 51 personen minder dan in 2019 (661) en is het laagste aantal sinds 2015. Het aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht is afgenomen met 12, van 45 personen in 2019 naar 33 personen in 2020. Het gaat om het laagste aantal sinds 2013. Een relatief grote afname na de piek in 2019 (45) met toen het hoogste aantal verkeersdoden in ruim tien jaar tijd. Het daadwerkelijke aantal verkeersslachtoffers ligt hoger, zo blijkt uit cijfers die ziekenhuizen en ambulancediensten beschikbaar stellen. Wij werken in deze actielijn aan een zo veilig mogelijke inrichting van de provinciale infrastructuur vanuit de uitgangspunten van Duurzaam Veilig. Dit doen we structureel, waardoor we de wegen steeds veiliger inrichten. Hierbij willen we niet wachten met het aanpassen van wegen tot er sprake is van menselijk leed. We kijken proactief waar ons wegennet verkeersveiligheidsrisico's heeft. We brengen de grootste knelpunten in beeld met een risico-gestuurde aanpak en het in kaart brengen van ongevalsconcentraties; beide methoden versterken elkaar.

Beoogd resultaat 2022

- We nemen drie verkeersveiligheidsrisico's weg door het realiseren van kleine infrastructurele maatregelen
- We sturen op realisatie van de prioritaire infrastructurele maatregelen die zijn vastgesteld in de investeringsstrategie verkeersveiligheid
- De projecten die zijn beschikt door I&W vanuit 'subsidie bermverharding', zijn in voorbereiding, uitvoering of gerealiseerd.
- We brengen verkeersveiligheidsverbeteringen in die uitgevoerd kunnen worden tijdens onderhoudsmomenten
- We bereiden de implementatie van RISM-II voor, een Europese richtlijn voor een verkeersveiligheidsaudit van provinciale Stroomwegen.

5.4.2 Gemeentelijke infrastructuur wordt beter door stimuleringsbijdragen

Toelichting op meerjarendoel

Van de 26 verkeersdoden uit onze eigen administratie vielen er 16 op de gemeentelijke wegen, 6 op de provinciale wegen en 4 op de Utrechtse Rijkswegen. Uit de ongevalcijfers blijkt dat kwetsbare verkeersdeelnemers – zoals (brom/snor) fietsers en voetgangers – de dominante risicogroep vormen. Van de 26 dodelijke slachtoffers behoren er 21 tot de groep 'kwetsbare verkeersdeelnemers'. Het gaat om 12 personen op een fiets (waarvan 3 op een e-bike), 5 personen op een bromfiets, 2 personen op een motor en 2 voetgangers. In vergelijking met de voorgaande jaren zaten bijzonder weinig slachtoffers gedurende het verkeersongeval in een personenauto. Het gaat om in totaal 5 personen.

Wij willen de Utrechtse gemeenten stimuleren om proactief aan de slag te gaan met verkeersveiligheid. De provincie stelt daarom een bijdragenregeling beschikbaar voor de aanpak van verkeersonveilige situaties, op basis van cofinanciering. Hiervoor is in totaal € 10 miljoen beschikbaar in de periode 2019 - 2023. De gemeenten zijn als wegbeheerder verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de gesubsidieerde projecten. Voorwaarde voor cofinanciering is dat gemeenten bij de aanvraag aangeven op welke manier de maatregel bijdraagt aan een verbetering van de verkeersveiligheid. Zij kunnen dit onderbouwen vanuit een historisch ongevallenbeeld (kwantitatief) en vanuit afwijkingen op de geldende richtlijnen en standaarden (kwalitatieve beoordeling). Voor onderbouwing van maatregelen kan de gemeente gebruik maken van de regionale risicoanalyse die de provincie Utrecht – in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid - in nauwe samenwerking met alle Utrechtse wegbeheerders heeft opgesteld.

Beoogd resultaat 2022

- De projecten die in 2021 zijn beschikt door de provincie Utrecht, zijn in voorbereiding, uitvoering of gerealiseerd.
- We stimuleren gemeenten om verkeersveiligheidsverbeteringen op het niet-provinciale wegennet te realiseren en stellen daarvoor tenminste €3 mln. beschikbaar vanuit de uitvoeringsverordening mobiliteit

5.4.3 Verkeerseducatie en -voorlichting is beter

Toelichting op meerjarendoel

Het aanbieden van verkeerseducatie en -voorlichting is een cruciaal instrument in het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers. Educatie en voorlichting heeft een preventieve functie. Doel is het aanleren van vaardigheden en het verbeteren van kennis, inzicht en houding om veilig aan het verkeer deel te kunnen nemen. Deze aanpak maakt verkeersdeelnemers bewust van hun status, kwetsbaarheid en verantwoordelijkheid in het verkeer. Gebrek hieraan zien we als verkeersveiligheidsrisico's. Daarom biedt de provincie Utrecht permanent verkeerseductie- en voorlichting aan.

We realiseren een breed basisprogramma verkeerseducatie voor 0- tot 15-jarigen, jonge bestuurders en ouderen. We sluiten aan bij de vier landelijke verkeersveiligheidscampagnes: BOB, MONO, Fietsverlichting en Snelheid. Als provincie verzorgen wij de regionale doorvertaling van deze campagnes en faciliteren de Utrechtse gemeenten met campagnemiddelen. We bieden voor gemeenten daarnaast de flexibiliteit om ook regionale campagnes, educatie of voorlichting aan te vragen die aansluiten bij regionale thema's. Voorwaarde is dat het pakket onderdeel uitmaakt van de Toolkit van het KpVV/CROW.

Beoogd resultaat 2022

- We geven uitvoering aan de meerjarige gedragsinterventies op schoolinstanties (waaronder basis- en middelbare scholen) en via lokale initiatieven. We bereiken 70% van de basisscholen
- We geven regionale invulling aan de landelijke voorlichtingscampagnes snelheid/buurtacties, MONO, BOB en fietsverlichting
- We faciliteren de inzet van de spaarpaal door minimaal twee gemeenten
- We ronden een verkennende studie af naar de mogelijkheden om het gedrag van beroepsvervoerders en zakelijke rijders te verbeteren (inclusief MONO zakelijk)
- We zetten ons in om van 18 gemeenten 'Doortrapgemeenten' te maken
- We zetten elke drie maanden smiley's in via een risicogestuurde aanpak middels een speciaal ontwikkelde GIS-applicatie

5.4.4 De verkeershandhaving is frequenter en sterker

Toelichting op meerjarendoel

Verkeershandhaving vermindert risicovol verkeersgedrag en is daarom een belangrijk middel in een effectief verkeersveiligheidsbeleid. Handhaving heeft een effect op degene die de bekeuring krijgt. Daarnaast gaat er een preventieve werking vanuit, omdat een hogere (subjectieve) pakkans leidt tot minder verkeersovertredingen. Meer verkeershandhaving versterkt de naleving van verkeersregels en dus de verkeersveiligheid.

Verkeershandhaving richt zich op vijf risicovolle gedragingen: afleiding, roodlichtnegatie, alcohol- en drugsgebruik in het verkeer en een te hoge snelheid (VARAS-feiten). Deze prioriteiten komen overeen met de

risicovolle gedragingen zoals genoemd in het SPV 2030. Om de verkeersveiligheid in onze provincie te verbeteren, is het noodzakelijk de verkeershandhaving te versterken.

Verkeershandhaving is een taak van de politie in samenwerking met het Openbaar Ministerie (OM). De provincie Utrecht valt samen met de provincie Flevoland en de regio Gooi- en Vechtstreek onder de Regionale Eenheid van de politie Midden-Nederland. De Leidraad Verkeershandhaving bevat de kaders voor het verkeershandhavingsplan van de politie. Naast Team Verkeer, dat planmatig handhaaft, kunnen ook de basisteams zich inzetten voor verkeershandhaving. De inzet van de basisteams komt ter sprake in de lokale driehoek (OM, politie, burgemeester). Wij maken ons hard voor een actueel handhavingsplan voor de komende jaren en werken actief samen met gemeenten, politie en OM om het effect van verkeershandhaving te versterken.

Periodiek overlegt de provincie, politie en OM over de verkeershandhaving op provinciale wegen. Daarnaast sluit de politie en het OM aan bij het regionaal verkeersveiligheidsoverleg. Dit overleg wordt elk kwartaal gehouden tussen provincie, gemeenten, politie en OM teneinde onder andere de regionale handhaving te versterken.

Beoogd resultaat 2021

- We ondersteunen de politie minimaal 12 keer bij de handhaving op snelheid, alcohol, fietsverlichting en afleiding
- Op regionaal niveau wordt gesproken met OM en politie om de verkeershandhaving te versterken

5.4.5 Er wordt meer gebruik gemaakt van data en er zijn meer innovaties

Toelichting op meerjarendoel

Conform het SPV 2030 zetten we in op risico-gestuurd beleid, waarbij we als wegbeheerder (potentieel) onveilige locaties detecteren en aanpakken. Om de risico's systematisch in beeld te brengen en te monitoren, is betrouwbare data essentieel. Hiervoor gebruiken we data over:

- de weginrichting van de provinciale infrastructuur
- inzichten in het ontstaan (toedracht) van verkeersongevallen
- inzicht in risicovolle gedragingen (snelheid, negeren roodlicht, alcoholgebruik, afleiding etc)
- verkeersintensiteiten en -stromen
- demografische ontwikkelingen

De (verkeerskundige) inzichten die voortkomen uit de data, vormen het fundament voor de invulling van de overige actielijnen. We zetten in de actielijn 'data & innovaties' in op het genereren, analyseren van ontsluiten van (nieuwe) databronnen, teneinde een efficiënt en effectief verkeersveiligheidsbeleid te voeren. We richten ons in het bijzonder op:

- in beeld brengen van omstandigheden die verkeersonveilig gedrag in de hand werken
- analyseren van risicovolle en (aantoonbaar) onveilige situaties
- evalueren van maatregelen (ten behoeve van een sluitende PDCA-cyclus) • monitoren van de ontwikkeling van het aantal verkeersslachtoffers

Beoogd resultaat 2022

- We hebben een dashboard met informatie over verkeersslachtoffers vanuit de VeiligheidNL data operationeel voor regionaal gebruik.
- We hebben de eerste verkeerskundige analyses uitgevoerd met de verkeersveiligheidsmeter, een voorspellend model voor verkeersonveiligheid.

- We hebben bij minimaal 10 wegbeheerders een werksessie over het gebruik/implementatie van de verkeersveiligheidsmeter gehouden om het risicogestuurd werken te stimuleren.

5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers

Toelichting op beleidsdoel

Door goederenvervoer slimmer, efficiënter en schoner te maken heeft de omgeving minder overlast, is er een vlottere doorstroming op provinciale wegen en draagt het goederenvervoer bij aan de verduurzaming van mobiliteit. Voor een betere bereikbaarheid maken we een aanpak om het kwaliteitsnet goederenvervoer op onderdelen te verbeteren en gaan we data over goederenvervoer delen. Met regionale partners werken we aan een netwerk van clean energy hubs langs goederencorridors, zodat we schoner vervoer stimuleren, mede door de uitwerking van het programma van het waterstofconvenant. We verbinden regionale stakeholders met elkaar en subsidiëren pilots en lokale initiatieven. Ook stimuleren we de modal shift (van weg naar water, van vies naar schoon en door bundeling), zoals in de stadsdistributie en de bouwlogistiek.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Kwaliteitsnet goederenvervoer op orde	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	108	470	456	456	456	456
Materiële lasten	295	550	620	625	350	350
Subsidies	-	259	319	319	319	319
Totaal Lasten	**403**	**1.279**	**1.395**	**1.400**	**1.125**	**1.125**
Baten	-	59	119	119	119	119
Totaal Baten		**59**	**119**	**119**	**119**	**119**
Saldo van dit programma	**403**	**1.220**	**1.276**	**1.281**	**1.006**	**1.006**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Beleidsuitvoering Goederenvervoer	820	825	550	550
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**820**	**825**	**550**	**550**
Overige lasten				
Bijdrage project "reNEWable green Hydrogen for TranSport"	119	119	119	119
Apparaatskosten	456	456	456	456
Totaal overige lasten	**575**	**575**	**575**	**575**
Totaal lasten beleidsdoel	**1.395**	**1.400**	**1.125**	**1.125**
Baten beleidsdoel				
EU-bijdrage "reNEWable green Hydrogen for TranSport"	119	119	119	119
Totaal Baten	**119**	**119**	**119**	**119**
Saldo beleidsdoel ex reserves	**1.276**	**1.281**	**1.006**	**1.006**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma.

Overige lasten en baten
Vanuit de EU wordt een bijdrage geleverd aan het project "reNEWable green Hydrogen for TranSport".
Deze bijdrage wordt één op één weer doorgezet.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)	
Prestatie indicatoren										
1	Bereikbaarheid vracht-verkeer werklocaties	Km/uur	De bereikbaarheid voor vrachtverkeer met economische kerngebieden als bestemming. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].	≥ 50	≥ 50	≥ 50	≥ 50	≥ 50	**≥ 50**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Watergebonden overslaglocaties	ha	De beschikbare capaciteit bij watergebonden overslaglocaties neemt toe.	>	>	>	>	>	**>**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

5.5.1 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is verder doorontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

Het Kwaliteitsnet Goederenvervoer Provincie Utrecht (KGPU) dateert uit 2008 en is in 2014 vastgesteld in onze Mobiliteitsvisie 2014-2028. In het mobiliteitsprogramma 2019-2023 is een geactualiseerde versie opgenomen: een beleid-neutrale aanpassing waarin nieuw aangelegde infrastructuur en het kwaliteitsnet van het voormalige Bestuur Regio Utrecht (BRU) zijn toegevoegd.
In 2022 stellen we een actieplan op met daarin de aanpassingen aan het kwaliteitsnet, waarin is beschreven welke verbeteringen tot en met 2028 worden uitgevoerd. Hiervoor maken we gebruik van de evaluatie uit 2021 en verbinden dit aan de meerjarige programmering van onze infrastructuur.

Beoogd resultaat 2022

- Er is een plan van aanpak opgesteld voor verbetering van het kwaliteitsnet Goederenvervoer
- De kansen voor verbeteringen van het kwaliteitsnet goederenvervoer worden als input ingebracht in de programmering van beheer en onderhoud van de infrastructuur
- Het Regioloket Goederenvervoer is operationeel

5.5.2 Het monitoren van externe veiligheid is beter

Toelichting op meerjarendoel

Als provincie hebben we een rol bij het bewaken van de externe veiligheid rondom auto-, spoor- en waterwegen. Gemeenten wijzen (op grond van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen) de wegen aan waarover vrachtwagens met gevaarlijke stoffen mogen rijden. Wij hebben (op grond van diezelfde wet) een coördinerende taak. We beperken het transport van gevaarlijke stoffen in de bebouwde kom door een provincie-dekkende gemeentelijk routering in stand te houden. Om de vijf jaar worden telgegevens over het vervoer van gevaarlijke stoffen verzameld; hiermee stellen we een risicoanalyse op en zorgen voor verwerking van de resultaten in een risicoregister. Dit is eind 2020 voor het laatst gebeurd, daarom zijn er in 2022 geen acties en uitgaven.

Beoogd resultaat 2022

- In 2022 zijn geen acties en resultaten gepland

5.5.3 Het goederenvervoer is duurzamer

Toelichting op meerjarendoel

Met de activiteiten in het kader van duurzamer goederenvervoer leveren we een bijdrage aan de Uitvoeringsagenda Schone Lucht 2018-2022. Daarnaast geven we invulling aan de regionale uitwerking van het Klimaatakkoord voor de onderdelen schoon goederenvervoer door het gebruik van alternatieve brandstoffen, schone binnenvaart en zero-emissie in de stadsdistributie te stimuleren.

Beoogd resultaat 2022

- De provincie Utrecht participeert in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur Logistiek (NAL Logistiek).
- Het uitvoeringsprogramma in het kader van het Waterstofconvenant is gereed en wordt conform planning uitgevoerd.
- Er zijn subsidies verstrekt aan projecten op het gebied van stadslogistiek, bouwlogistiek, Clean Energy Hubs en digitalisering van logistieke processen.

5.6 Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag

Toelichting op beleidsdoel

Wij streven ernaar negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving te voorkomen. Waar dat niet kan, zetten we ons in om deze negatieve effecten te minimaliseren. Dit doen we vanuit een integrale aanpak: we nemen in een vroeg stadium de bodem-, water- en milieu-basiskwaliteiten en de cultuurhistorie mee in het afwegingsproces. Naast de inbreng van de basiskwaliteiten streven wij in ruimtelijke ontwikkelingen en gebiedsopgaven ook naar een duurzaam gebruik van de fysieke leefomgeving en een gezonde leefomgeving. Voor natuur en landschap volgt dit uit de wettelijke kaders flora-en faunawet, Natura 2000, Natuurbeschermingswet en provinciale kaders (Natuur Netwerk Nederland (NNN), Nee-tenzij beginsel). In projecten zullen we samen met andere partijen de effecten op de kwaliteit van de leefomgeving onder de aandacht brengen. Doel hiervan is expliciet kansen voor het voorkomen of verminderen van negatieve effecten op de leefomgeving in beeld te krijgen en te benutten (meeliften met mobiliteitsprojecten vanuit de gedachte “werk met werk maken”).

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Effecten mobiliteit op leefomgeving	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	371	333	322	322	322	322
Materiële lasten	1.010	1.484	1.094	1.094	894	1.894
Subsidies	-	100	-	-	-	-
Totaal Lasten	**1.381**	**1.917**	**1.416**	**1.416**	**1.216**	**2.216**
Saldo van dit programma	**1.381**	**1.917**	**1.416**	**1.416**	**1.216**	**2.216**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Beleidsuitvoering Kwaliteit Leefomgeving	1.094	1.094	894	1.894
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**1.094**	**1.094**	**894**	**1.894**
Overige lasten				
Apparaatskosten	322	322	322	322
Totaal overige lasten	**322**	**322**	**322**	**322**
Totaal lasten beleidsdoel	**1.416**	**1.416**	**1.216**	**2.216**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**1.416**	**1.416**	**1.216**	**2.216**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma. Bij de begroting 2021 is hierop een korting toegepast.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Geluidsbelasting woningen provinciale wegen	getal	Het aantal woningen langs provinciale wegen dat op basis van modelmatige berekeningen niet voldoet aan een geluidsbelasting onder 61 in dBA.	<	<	<	<	<	**0 (….)**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Bussen/trams zonder uitstoot	%	Het aandeel emissieloze openbaarvervoer-km's (10,3% in 2018). 100% uitstootvrij in 2028. Dit is conform het Bestuursakkoord Zero Emissie Busvervoer waaraan alle concessieverleners, dus ook de provincie Utrecht, zich hebben gecommitteerd.	100	100	100	100	100	**100 (2028)**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
Effect indicatoren										
3	Luchtkwaliteit (stikstofoxide)	%	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van stikstofdioxide door verkeer voldoet aan de norm van 40 µg/m3 (WHO).	100	100	100	100	100	**100**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
4	Luchtkwaliteit (fijnstof PM2,5)	%	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van fijnstof (PM2,5) door verkeer voldoet aan de norm van 10 µg/m3).	100	100	100	100	100	**100**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
5	Luchtkwaliteit (fijnstof PM10)	%	Het percentage van meetlocaties dat voor de uitstoot van fijnstof (PM10) door verkeer voldoet aan de norm van 20 µg/m3).	100	100	100	100	100	**100**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
6	CO2-uitstoot verkeer en vervoer	getal (ton)	De uitstoot van CO2 door verkeer in de provincie Utrecht.	<	<	<	<	<	**<**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)

Meerjarendoelen

5.6.1 Het aantal geluidgehinderden langs provinciale wegen is minder

Toelichting op meerjarendoel

We voeren de maatregelen van het Actieplan Omgevingslawaai (AOL) uit en conform de doelmatigheidscriteria zoals vastgesteld in het AOL. Bij onderhoud en reconstructie van wegentrajecten voeren we maatregelen uit om het aantal geluidbelaste woningen te verminderen, bijvoorbeeld met geluidreducerend asfalt, schermen, gevelmaatregelen en innovatieve oplossingen.

Daarnaast gaan we in 2022 verder met het uitvoeren van gevelmaatregelen aan woningen die hoogbelast zijn en waar bron- en/of overdrachtsmaatregelen niet doelmatig of niet uitvoerbaar zijn.

Beoogd resultaat 2022

- In het kader van groot onderhoud brengen we op delen van de N225, N228, N229 en N402 geluidreducerend asfalt aan. Hiervan profiteren ca 300 woningen, waarvan er 60 onder de plandrempel van 61 dB komen (indien er geen wijzigingen in het verkeersaanbod zijn).
- Realisatie saneringen bij 100 hoogbelaste woningen middels gevelsanering en realisatie whiswall.

5.6.2 De oversteekbaarheid van fauna bij provinciale wegen is beter

Toelichting op meerjarendoel

In 2022 werken we verder aan de realisatie van de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma oversteekbaarheid fauna voor de periode 2020-2023. Bij trajectstudies bekijken we of we in een later fase, bij de uitvoering, noodzakelijke faunatunnels kunnen meenemen.
In 2022 gaan we op twee trajecten de oversteekbaarheid verbeteren aan de hand van de uitwerkingen voor de bostrajecten.
We gaan door met het plaatsen van blauwe wildspiegels en tijdelijke waarschuwingsborden. De wildspiegels moeten voorkomen dat reeën plotseling de provinciale weg oversteken en de borden waarschuwen bestuurders voor het gevaar. Hiermee willen we het aantal aanrijdingen met reeën terugdringen.
Het sporenonderzoek N416 is afgerond. De rapportage is eind 2021 beschikbaar. Dit moet leiden tot efficiëntere inzet van middelen om aanrijdingen te voorkomen.
In opdracht van de provincie continueert de Stichting Valwild de afhandeling van aanrijdingen met grotere diersoorten zoals de das, vos en ree. Ook houdt zij statistieken bij van het aantal dierlijke verkeersslachtoffers en de locaties waar de aanrijdingen plaatsvinden. Dat geeft inzicht waarmee we het probleem van wildaanrijdingen proactief kunnen aanpakken.

Beoogd resultaat 2022

- Op twee trajecten de oversteekbaarheid verbeteren aan de hand van de uitwerkingen voor de bostrajecten.
- Extra wildspiegels zijn gerealiseerd
- Tijdelijke waarschuwingsborden geplaatst en na afloop van de periode verwijderd

5.6.3 De mobiliteit is duurzamer met o.a. minder uitstoot van broeikasgassen

Toelichting op meerjarendoel

In de uitvoeringsprogramma's van het mobiliteitsprogramma hebben we onze ambities en afspraken over het klimaatbeleid voor verkeer uitgewerkt, zoals het stimuleren/faciliteren van Smart Mobility en energiezuinig en emissievrij openbaar en goederenvervoer.
Om de regionale uitvoering van het Klimaatakkoord voor mobiliteit vorm te geven, werken we in de regio Utrecht met alle gemeenten samen aan een programma voor duurzame mobiliteit (Regionale Mobiliteitsprogramma). Dit programma’s geeft sturing aan de koers van verduurzamingsmaatregelen uit het Klimaatakkoord en regionale toevoegingen daarop voor mobiliteit. De eerste versie van dit Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) is eind 2021 opgesteld, waarin een inventarisatie van het bestaande beleid in de regio is opgenomen. In 2022 werken we dit RMP verder uit en verkennen we met de gemeenten de kansen om samen te werken in de uitvoering van maatregelen en kennisdeling.

Beoogd resultaat 2022

- Er wordt een geactualiseerd regionaal mobiliteitsprogramma opgesteld met daarin een nadere beschrijving van activiteiten en samenwerking.

- We zetten een verbeterd meet- en monitoringsysteem over de verduurzaming van mobiliteit op.
- De eisen voor verduurzaming en circulariteit worden in ons inkoopproces aangescherpt.

5.6.4 Het behalen van de WHO-normen voor luchtkwaliteit is dichterbij gekomen

Toelichting op meerjarendoel

In de uitvoeringsagenda schone lucht zijn diverse activiteiten voor mobiliteit opgenomen. Deze zijn belegd binnen de diverse uitvoeringsprogramma's voor mobiliteit. Op basis van de herijking van de uitvoeringsagenda schone gezonde lucht worden ook voor mobiliteit nadere maatregelen uitgewerkt.

Beoogd resultaat 2022

- Uitwerking onderdeel mobiliteit naar aanleiding van de herijking van de uitvoeringsagenda schone gezonde lucht.

5.7 De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd

Toelichting op beleidsdoel

Smart Mobility gaat over de digitalisering van mobiliteit, waardoor organisaties, mensen, goederen en voertuigen hun mobiliteit slimmer, efficiënter en veiliger kunnen inrichten, zodat vraag en aanbod beter op elkaar is afgestemd. Smart mobility is vaak ondersteunend aan andere doelstellingen, zoals een betere bereikbaarheid en veiligheid en een duurzamere mobiliteit.
Slimme mobiliteitsdiensten maken het mogelijk om het bestaande mobiliteitssysteem beter te benutten, en daarmee een aantrekkelijk alternatief voor nieuwe (en vaak dure en ingrijpende) fysieke infrastructuur te bieden. Bovenstaande ontwikkelingen raken aan alle modaliteiten binnen ons mobiliteitssysteem en vragen daarmee om een integrale aanpak. Zo zetten wij in op een veilige, prettige en (economisch) goed bereikbare omgeving zonder het bestaande mobiliteitssysteem uit te breiden.
Het belang van Smart Mobility in het (regionale) mobiliteitssysteem groeit. Een goede verdeling van reizigers en goederen over het beschikbare mobiliteitssysteem in de provincie Utrecht is immers belangrijk, ook voor de bereikbaarheid van de rest van Nederland. De economische groei in onze provincie zorgt ervoor dat de mobiliteit groeit, er is meer herkomst- en bestemmingsverkeer (inkomend en uitgaand verkeer) en vanwege de centrale ligging van onze provincie ook meer doorgaand verkeer (verkeer dat niet stopt in de provincie Utrecht). Met de algemene, economische groei in Nederland nemen de hoeveelheid verkeersbewegingen in het hele land toe, en het directe gevolg daarvan is een grotere verkeersdrukte in onze provincie. Zie onze provincie als een draaischijf, met de stad Utrecht als knooppunt van wegen en treinverbindingen. Als de provincie Utrecht goed bereikbaar is, profiteert het hele mobiliteitssysteem in Nederland daarvan. We moeten dus het mobiliteitssysteem binnen de provincie slimmer benutten en tegelijkertijd de kwaliteit van het bestaande systeem verbeteren.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Vraag - aanbod mobiliteit goed afgestemd	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	387	727	702	702	702	702
Materiële lasten	788	2.210	2.985	2.115	2.000	2.000
Subsidies	232	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**1.407**	**2.937**	**3.687**	**2.817**	**2.702**	**2.702**
Baten	120	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**120**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**1.288**	**2.937**	**3.687**	**2.817**	**2.702**	**2.702**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Beleidsuitvoering Smart Mobility	2.985	2.115	2.000	2.000
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**2.985**	**2.115**	**2.000**	**2.000**
Overige lasten				
Apparaatskosten	702	702	702	702
Totaal overige lasten	**702**	**702**	**702**	**702**
Totaal lasten beleidsdoel	**3.687**	**2.817**	**2.702**	**2.702**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**3.687**	**2.817**	**2.702**	**2.702**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma. Bij de begroting 2021 is hierop een korting toegepast.

Overige lasten
De apparaatskosten maken deel uit van het opgenomen totaalbedrag in het Mobiliteitsprogramma.

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)	
Prestatie indicatoren										
1	Benutting modaliteiten per gebied	getal	De verhouding tussen de intensiteit en capaciteit van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden. De streefwaarden wordt bepaald op basis van de optimale intensiteit/capaciteit-verhouding per modaliteit. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar, eind 2021 verwacht].	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
2	Verhouding modaliteiten spits vs. daarbuiten	getal	De verhouding tussen het gebruik in dal- en spitsuren van alle modaliteiten op (vaste) trajecten van/naar economische kerngebieden. De streefwaarde wordt bepaald op basis van het aantal reizigers in de spits versus het aantal reizigers tijdens de dalperiode. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar, eind 2021 verwacht].	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
Effect indicatoren										
	Geen									

NB: Streefwaarden moeten nog worden bepaald. Dit zal in 2022 worden gedaan.

Meerjarendoelen

5.7.1 De basis is beter op orde

Toelichting op meerjarendoel

Wij zorgen ervoor dat alle mobiliteitsdata integraal benaderbaar is die past bij de behoefte van de gebruikers. De databibliotheek wordt verder aangevuld naar de behoeften van onze regionale partners; we trekken gezamenlijk op en gebruiken databronnen meervoudig om dubbel werk en dubbele kosten te voorkomen. Ook trekken we samen op in het opstellen van standaarden en manieren om de data te verzamelen. Via het regionaal programma digitalisering overheden werken we aan landelijke standaarden om de meest belangrijke data-items eenduidig in te winnen. Daarnaast gaan we de informatievoorziening van veelvoorkomende informatievragen automatiseren. Dit alles op een manier waarbij informatiebeveiliging op orde blijft.

Beoogd resultaat 2022

- Regionale databehoeften zijn in kaart gebracht en verwerkt in een databibliotheek.
- Informatievoorziening voor standaardvragen zijn geautomatiseerd en vraagt minder inspanning dan voorheen. Antwoorden op vragen met betrekking tot verkeersprognoses en verkeersmilieuberekeningen zijn direct beschikbaar.
- STRAVEM is een onlosmakelijk deel van de verkeers- en mobiliteitsanalyses van de Provincie Utrecht.
- De digitalisering van mobiliteitsdata (data top 15) is voor 60% op orde en wordt conform het regionaal programma uitgevoerd. Alle gemeenten binnen de regio zijn betrokken bij dit programma, waarvan 80% ook actief is in de samenwerking.
- Alle aanbevelingen uit de 0-meting cybersecurity zijn doorgevoerd.

5.7.2 De techniek op straat is beter ontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

Vervoerders en reizigers in de auto, op de fiets en in het openbaar vervoer stellen we in staat optimaal te profiteren van slimme technologie op straat, zoals iVRI's. Hiervoor moet ook de achterliggende ICT-infrastructuur toekomstbestendig zijn. We werken aan een platform waarin de regionale samenwerking technisch en organisatorisch vereenvoudigd wordt. Datastromen en applicaties zijn zo ingericht dat wegbeheerders beter, gerichter en sneller kunnen reageren op het ontstaan van files en verkeersopstoppingen door knelpunten en incidenten.

Beoogd resultaat 2022

- Er worden 10 nieuwe iVRI's geplaatst. Dit zijn toekomstbestendige verkeerslichten die multimodale sturing en communicatie tussen voertuigen/personen en verkeerslichten mogelijk maakt.
- We dragen zorg voor een stabiel, betrouwbaar en veilig ICT-netwerk om communicatie tussen voertuigen en verkeerslichten zo veilig mogelijk te maken. Dit is een meerjarig proces waarin de ontwikkelingen van de regionale samenwerkingsvisie worden meegenomen.
- De kwaliteitscentrale wordt vervangen. Een juiste monitoringstool wordt geïmplementeerd om zo de multimodale streefwaarden ten behoeve van doorstroming te kunnen toetsen.

5.7.3 De sturing vindt multimodaler plaats

Toelichting op meerjarendoel

Multimodaal sturen is het op straat sturen van vraag en aanbod van verkeerscapaciteit op basis van realistische streefwaarden. In het regionaal programma multimodaal verkeersmanagement werken we samen aan regionaal verkeersmanagement. In 2022 continueren we de inzet van regionaal verkeersmanagement binnen het programma multimodaal verkeersmanagement. Hiervoor zijn nieuwe juridische en bestuurlijke afspraken, een nieuwe regionale samenwerking en borging van belangrijke projecten op de korte, middellange en lange termijn ontwikkeld. We coördineren de regionale afstemming van wegwerkzaamheden en het afhandelen van incidenten om de doorstroming op onze wegen te waarborgen.

Beoogd resultaat 2022

- We actualiseren de regionale multimodale sturingsvisie.
- Het vervolg programma MUVM vanaf 2023 is vastgesteld.
- De maatregelen voor slimme mobiliteit worden opgenomen in het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP) om doelstellingen voor doorstroming en verduurzaming te combineren.

5.7.4 Het mobiliteitsmanagement is van betere kwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

Wij richten ons met mobiliteitsmanagement op het initiëren van maatregelen die ander reisgedrag van mensen en bedrijven stimuleren. Dat is op dit moment grotendeels ondergebracht bij het meerjarige samenwerkingsprogramma Goedopweg. We werken samen met een mobility lab om innovaties in de slimme mobiliteit te stimuleren. Het meerjarige samenwerkingsverband met het promotieonderzoek bij de TU Delft wordt voortgezet, waarin de kansen voor OV en de first- en last mile (voor- en natransport) worden onderzocht, wat helpt bij het gericht en effectief maken van toekomstig beleid

Beoogd resultaat 2022

- We ondersteunen de programma's binnen de KTA 1ste tranche en KTA versterken
- MAAS pilot in Leidsche Rijn: de eerste resultaten zijn bekend en de vervolgstappen zijn bepaald op het gebied van MaaS en Deelmobiliteit.
- Er zijn drie pilots gestart om slimme mobiliteit te stimuleren

5.8 Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren

Toelichting op beleidsdoel

Met monitoring verzamelen we periodiek relevante informatie over de uitvoering van het Mobiliteitsprogramma. Hiervoor is een set van indicatoren opgesteld. Deze informatie is nodig om te beoordelen hoe dit programma ervoor staat, of er aanleiding is om onze interventies bij te sturen, om te leren van ontwikkelingen en om onze strategie voor de (middel)lange termijn in programma's als U Ned en de transitie naar gezonde mobiliteit te bepalen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Verkenningen en regionale programma's	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	398	1.258	844	844	844	844
Materiële lasten	4.311	-221	15.809	10.113	10.561	33.337
Subsidies	1.225	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**5.933**	**1.037**	**16.653**	**10.957**	**11.405**	**34.181**
Baten	-217	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**-217**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**6.150**	**1.037**	**16.653**	**10.957**	**11.405**	**34.181**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Verkenningen	900	900	900	900
Aandeel regionale programma's (MIRT)	7.038	2.461	5.150	9.311
Monitoring en evaluatie	300	300	300	300
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023	**8.238**	**3.661**	**6.350**	**10.511**
Overige lasten				
Mobiliteitsprogramma 2014-2018	7.571	6.452	4.211	22.826
Apparaatskosten	844	844	844	844
Totaal overige lasten	**8.415**	**7.296**	**5.055**	**23.670**
Totaal lasten beleidsdoel	**16.653**	**10.957**	**11.405**	**34.181**
Baten beleidsdoel				
Saldo beleidsdoel ex reserves	**16.653**	**10.957**	**11.405**	**34.181**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023. De post verkenningen uit het Mobiliteitsprogramma 2019-2023 is in de begroting deels verdeeld over de beleidsdoelen 5.1 Het provinciale netwerk is sterk en 6.1 OV-reizigers zijn tevreden.

Overige lasten
Mobiliteitsprogramma 2014-2018 betreffen kosten ter afronding van het oude programma.

Indicatoren
Er zijn geen indicatoren.

Meerjarendoelen

5.8.1 Het uitvoeren van verkenningen is beter afgestemd op de behoefte

Toelichting op meerjarendoel

Op basis van ontwikkelingen van knelpunten en de indicatoren voeren we gericht studies uit om de bereikbaarheid en verkeersveiligheid te verbeteren. Ook in 2022 voeren we diverse kleine en grote verkenningen, integraal over de uitvoeringsprogramma's mobiliteit heen en ook specifieke per modaliteit.

Beoogd resultaat 2022

- Zie hiervoor de studies benoemd bij de resultaten van programmaonderdelen 5.1 tot en met 5.7 en programma 6.

5.8.2 Regionale programma's worden beter ontwikkeld en uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

We werken in verschillende samenwerkingsverbanden aan de verstedelijkingsopgave waar we als provincie voor staan. U Ned is het samenwerkingsverband waarin we met het Rijk (de ministeries van IenW, BZK en EZK) en de U10-gemeenten de ambitie hebben uitgesproken om een gezonde groei van wonen, werken en bereikbaarheid in de metropoolregio Utrecht mogelijk te maken. Vanuit het programma U Ned werken we via een aantal programmalijnen aan realisatie van het ontwikkelperspectief Utrecht Nabij. In Utrecht Nabij schetsen de samenwerkende partijen een toekomstbeeld voor de metropoolregio Utrecht op het gebied van wonen, werken, leefbaarheid en bereikbaarheid. Hiermee zorgen we voor uitwerking van de ambitie om de verstedelijkingsopgave in samenhang met leefbaarheid en benodigde mobiliteitsinvesteringen vorm te geven. In Utrecht Nabij hebben rijk en regio gekozen om, na realisatie van de opgave tot 2030, nieuwe woningen en banen te concentreren in het stedelijk kerngebied en rond grotere regionale OV-knooppunten. In de Grote U, het U-vormige gebied rond de Utrechtse binnenstad, liggen veel kansen voor verdichtingen. Er zijn drie gebiedsonderzoeken gestart: (1) Lunetten/Koningsweg-USP, (2) de A12-zone, en (3) Leidsche Rijn/Zuilen. Het doel van de gebiedsonderzoeken is om de ruimtelijke en economische ontwikkeling van de Grote U nader uit te werken. Dit gebeurt in samenhang met een mobiliteitsstrategie voor de regio. Het doel van de mobiliteitsstrategie is het vaststellen van een mobiliteitsaanpak en een multimodaal mobiliteitsnetwerk van rijk en regio, passend bij de autonome mobiliteitsgroei en de verstedelijking tussen nu en 2040. Daarnaast werken we in 2022 concreet verder aan het eerste deel van het OV-concept 'Wiel met Spaken' door kansrijke maatregelenpakketten te ontwikkelen en hierover te besluiten in de MIRT Verkenning OV en Wonen. Ook werken we in 2022 aan een programma knooppunten en komen we in een Aanpak 2030 tot een meerjarige strategie voor het op peil houden van de bereikbaarheid in de regio voor de komende 10 jaar.

Voor de kortere termijn richten we ons op uitvoering van maatregelen in de mobiliteitstransitie. Dit doen we in de Korte Termijn Aanpak (maatregelen voor gedragsbeïnvloeding, zoals de werkgeversaanpak en de doelgroepenaanpak) en in de voorbereiding en uitvoering van de fiets- en OV-maatregelen uit het No Regretpakket.

Daarnaast coördineren we de voorbereiding van het Bestuurlijk Overleg MIRT. Op deze halfjaarlijkse overleggen met het Rijk staat een veelheid aan onderwerpen op de agenda, die deels zijn die belegd binnen de andere meerjarendoelen van programma 5 en 6. Speerpunt voor de provincie in 2022 is het maken van afspraken met het Rijk over de verstedelijkingsopgaven in samenhang met leefbaarheid en benodigde mobiliteitsinvesteringen

Ook brengen we in 2022 de provinciale belangen in bij grote verkenningen en planstudies van het Rijk en andere medeoverheden. Onze inzet is daarbij gericht op de verbetering van de bereikbaarheid én op het zo goed mogelijk inpassen van de hoofdinfrastructuur ten behoeve van de leefbaarheid voor onze inwoners

Beoogd resultaat 2022

- Passende afspraken met medeoverheden (met name het Rijk) ter waarborging van bereikbaarheid, leefbaarheid en een goede inpassing van hoofdinfrastructuur. Na besluitvorming toezien op de juiste uitvoering van deze afspraken.
- Vaststelling notitie kansrijke maatregelenpakketten MIRT Verkenning 2030 en besluitvorming over voorkeursalternatief
- Definitieve besluitvorming over de verstedelijking in de Grote U, de fasering van de plannen voor de drie gebieden en de benodigde investeringen op het BO MIRT 2022, in samenhang met de MIRT Verkenning OV en Wonen en de Mobiliteitsstrategie.
- Uitvoering van de Korte Termijn Aanpak.

5.8.3 De monitoring en evaluatie van het mobiliteitsprogramma is beter

Toelichting op meerjarendoel

Met monitoring verzamelen we periodiek relevante informatie over de uitvoering van het Mobiliteitsprogramma; ofwel de ontwikkeling van de vastgestelde indicatoren. Deze informatie is nodig om te beoordelen hoe ons Mobiliteitsprogramma ervoor staat en of er aanleiding is voor bijsturing van onze interventies. Hiervoor hebben we een zogenoemd KPI dashboard laten opstellen om de indicatoren bij te houden. In 2021 hebben dit dashboard online gezet, zodat gegevens en achtergrondinformatie openbaar inzichtelijk zijn. In 2022 gaan we dit dashboard nader invullen met meer achtergrondinformatie.

Beoogd resultaat 2022

- Update KPI dashboard met cijfers 2021 en toevoegen nadere informatie

Verbonden Partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen

Beleidsdocumenten

- Mobiliteitsvisie 2014-2028
- Mobiliteitsprogramma 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Wegen en Vaarwegen 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Fiets 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Smart Mobility 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Goederenvervoer 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Multimodale Knooppunten 2019-2023
- Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit
- Programma U Ned: Informatie, afspraken en documenten

6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

Toelichting op programmadoel

De provincie Utrecht werkt aan een goede en duurzame bereikbaarheid per Openbaar Vervoer.

Wat gaat dat kosten?

6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	7.648	5.912	4.916	4.916	4.736	4.736
Kapitaallasten	12.232	10.752	18.915	21.415	21.385	18.327
Materiële lasten	43.824	35.862	33.541	35.482	27.767	28.086
Subsidies	116.748	139.613	109.045	99.972	96.532	96.259
Totaal Lasten	**180.452**	**192.139**	**166.417**	**161.785**	**150.420**	**147.408**
Baten	61.293	70.878	27.358	27.358	16.974	16.974
Totaal Baten	**61.293**	**70.878**	**27.358**	**27.358**	**16.974**	**16.974**
Saldo van dit programma	**119.159**	**121.261**	**139.059**	**134.427**	**133.446**	**130.434**
Stortingen in reserves	45.348	11.647	4.149	2.976	-	-
Onttrekkingen aan reserves	50.298	9.683	3.778	2.323	3.304	43
Beslag op de algemene middelen	**114.209**	**123.225**	**139.430**	**135.080**	**130.142**	**130.391**

Reserves Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve OV Concessie	500	9.761	-	2.976	-	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	39.183	-	-	-	-	-
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	1.223	-	4.149	-	-	-
Reserve Beheer en Onderhoud OV	4.442	1.886	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**45.348**	**11.647**	**4.149**	**2.976**	**0**	**0**
Reserve OV Concessie	350	-	3.343	2.323	273	-
Reserve Mobiliteitsprogramma	8.500	-	-	-	-	-
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	-	4.393	-	-	3.031	43
Reserve Beheer en Onderhoud OV	-	5.290	435	-	-	-
Reserve BDU inz. BRU	41.448	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**50.298**	**9.683**	**3.778**	**2.323**	**3.304**	**43**

Investeringen

(bedragen x € 1.000)

Uitbreidingsinvesteringen Omschrijving project	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2020	Prognose 2021	2022	2023	2024	2025
Lopende investeringen									
OV Uithoflijn (infra en materieel)	A	483.034	305.294	423.734	12.160	5.373	-	-	-
OV tramremise, incl. terrein	A	62.390	21.200	59.646	2.678	-	-	-	-
OV Busremise, incl. chauffeurruimtes	A	44.292	-	24.442	11.734	1.617	-	-	-
Vlootoptimalisatie	A	17.257	-	5.027	5.360	6.850	-	-	-
P&R Breukelen	A	5.380	-	84	443	4.701	-	-	-
Overwegen inc. beveiliging	A	1.672	-	-	1.111	225	-	-	-
Totaal lopende investeringen		**614.025**	**326.494**	**512.933**	**33.486**	**18.766**	**0**	**0**	**0**
Nieuwe investeringen									
Calamiteitenoversteek Westraven	B	270	-	-	-	270	-	-	-
Maatregelen booggeluid	B	720	-	-	-	720	-	-	-
Opslag grote materialen	B	120	-	-	-	120	-	-	-
Totaal nieuwe investeringen		**1.110**	**0**	**0**	**0**	**1.110**	**0**	**0**	**0**
Totaal uitbreidingsinvesteringen		**615.135**	**326.494**	**512.933**	**33.486**	**19.876**	**0**	**0**	**0**

(bedragen x € 1.000)

Vervangingsinvesteringen	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2020	Prognose 2021	2022	2023	2024	2025
Lopende investeringen									
OV overwegen en opstelterrein	A	12.941	-	10.740	1.781	-	-	-	-
OV traminfrastructuur N'gein - IJsselstein	A	186.100	-	145.350	23.733	16.009	-	-	-
OV Telematica/ICT tram/bus	A	13.902	3.652	4.038	3.235	5.462	247	247	-
Totaal lopende investeringen		**212.943**	**3.652**	**160.128**	**28.749**	**21.471**	**247**	**247**	**0**
Nieuwe investeringen									
Overweg St. Antonius	B	420	-	-	-	420	-	-	-
Stroomaansluiting tractiestations SUNIJ	B	1.481	-	-	-	1.481	-	-	-
Poortdijk OBI	B	300	-	-	-	300	-	-	-
Totaal nieuwe investeringen		**2.201**	**0**	**0**	**0**	**2.201**	**0**	**0**	**0**
Totaal Vervangingsinvesteringen		**215.144**	**3.652**	**160.128**	**28.749**	**23.672**	**247**	**247**	**0**

Type categorie
A - Reeds goedgekeurde investeringen
B - Nieuwe of aangepaste investeringen worden bij de begroting geaccordeerd door PS
C - Nieuwe (complexe) of aangepaste investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Toelichting investeringen

Lopende investeringen
Voor de toelichting van lopende investeringen verwijzen wij u naar het Meerjarig Investeringsplan (MIP) Mobiliteit. De voortgang van de investeringen is ook opgenomen in de Zomernota 2021.

Nieuwe uitbreidingsinvesteringen
Calamiteitenoversteek Westraven
Tussen Westraven en de Jutfasebrug ligt een calamiteitenoversteek over de trambaan ten behoeve van de busstalling en opslag met gevaarlijke stoffen nabij het kanaal. Deze oversteek is noodzakelijk voor de hulpdiensten. De oversteek is nu algemeen toegankelijk wat kan leiden tot gevaarlijke situaties. De oversteek wordt daarom ingericht met een bedienbaar hek en bijbehorende voorzieningen.

Maatregelen booggeluid
In bochten (bogen) geven de nieuwe trams veel geluidsoverlast voor de omgeving. Hiervoor zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk. Afhankelijk van de proeven die 2e helft 2021 plaatsvinden worden wieldempers op de trams aangebracht. Tevens zullen extra baansmeerinstallaties worden gerealiseerd.

Opslag grote materialen
Op het remiseterrein in Nieuwegein is op dit moment geen opslagruimte aanwezig voor grotere materialen. Een dergelijke ruimte is gewenst om materialen op voorraad of in afwachting van montage te beschermen tegen weersinvloeden. Om kosten te besparen, en om flexibel in te kunnen spelen op toekomstige wijzigingen, wordt een semi-permanente loods gerealiseerd.

Nieuwe vervangingsinvesteringen
Overweg St. Antonius
De bestaande overweg voor expeditieverkeer en ambulances bij het St. Antoniusziekenhuis in Nieuwegein is aan het einde van zijn levensduur en dient opnieuw te worden ingericht. Dit rekening houdend met de inrichtingsprincipes voor (veilige) tramkruisingen. De planning van deze maatregel hangt samen met de realisatie van het project Nieuwegein Centrum.

Stroomaansluiting tractiestation SUNIJ
Door een beschadiging van de oude voedingskabels zijn de onderstations Paul Krugerbrug en Vijverlaan op de SUNIJ-lijn in Utrecht tijdelijk buiten gebruik en vervangen door noodstroomgeneratoren. Om de onderstations te kunnen blijven gebruiken moeten nieuwe stroomaansluitingen worden gerealiseerd door de netbeheerder.

Poortdijk OBI
De overwegbeveiliging op de Poortdijk in IJsselstein is aan het einde van zijn levensduur. De installatie is eerder nog niet vervangen (met uitzondering van de aansturing) omdat het een afwijkend type betreft. De vervanging borgt de veiligheid en betrouwbaarheid van de tramkruising.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
6.1	OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht	6.1.1	Lopende contracten en concessies zijn kwalitatief beter
		6.1.2	Er zijn betere bouwstenen voor een nieuw OV-netwerk
		6.1.3	Er zijn minder knelpunten in de doorstroming van het OV
		6.1.4	Het beheer en onderhoud van eigen OV infrastructuur voldoet aan gestelde kwaliteitseisen
		6.1.5	OV overkoepelende activiteiten worden beter uitgevoerd

6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht

Toelichting op beleidsdoel

De verwachte groei van het aantal woningen en inwoners in Utrecht vraagt om een opschaling van het mobiliteitssysteem met grote investeringen. Om de steden en dorpen bereikbaar, leefbaar en veilig te houden, kiest de provincie voor verbetering van het openbaar vervoer. Doel is een afname van autoverkeer en een groei van het OV-gebruik. De beoogde groei van 20% tot en met 2023 ten opzichte van 2018 is achterhaald.

Door de coronamaatregelen is het gebruik van het openbaar vervoer in onze provincie echter ingrijpend gewijzigd. Tijdens de eerste golf van de coronacrisis is het aantal reizigers fors gedaald en daarmee de reizigersopbrengsten. Het dieptepunt qua aantal reizigers was april 2020, we vervoerden toen slechts 15% van het reguliere reizigersaanbod. Na een voorzichtig herstel van het OV-gebruik in het najaar van 2020 volgde de tweede Coronagolf begin 2021. Deze tweede golf kwam weer inclusief reisbeperking en teruglopend OV-gebruik. Tijdens deze tweede golf vervoerden we op het dieptepunt in januari en februari nog geen 30% van het reguliere reizigersaanbod. Inmiddels is dankzij de verhoogde vaccinatiegraad en de daarmee samenhangende versoepelingen in het reisadvies het herstel van het OV-gebruik ingezet. In juni 2021 zaten we weer boven de 50% van het reguliere reizigersaanbod. In 2022 verwachten we een verdere stijging van het aantal reizigers. De laatste prognoses van het Kennisinstituut Mobiliteit (KiM) gaan voor 2022 landelijk uit van 87 tot 94% van het aantal reizigers ten opzichte van de situatie voor Corona. De verwachting is dat we nog enkele jaren nodig hebben om helemaal terug te keren op het niveau van voor de coronacrisis. Wanneer er weer een stabiele en beter voorspelbare OV situatie ontstaat, wordt weer een groeiprognose worden opgesteld.

Als opdrachtgever voor het OV heeft de provincie doelbewust volgens landelijke afspraak het OV-aanbod grotendeels in stand gehouden tijdens Corona, om de beschikbaarheid van deze vitale dienst te borgen. Zo spannen we ons gezamenlijk met alle decentrale OV-autoriteiten, de vervoerders en het Rijk in om het OV overeind te houden. Er zijn landelijke afspraken gemaakt over een Rijksvergoeding voor de teruggelopen reizigersinkomsten tot tenminste 1 september 2022. Op basis hiervan worden momenteel met de vervoerders afspraken gemaakt over het vervoersaanbod in 2022. Praktisch komt het erop neer dat het OV-aanbod in 2022 vrijwel onveranderd blijft ten opzichte van 2021.

In de begroting 2021 en het meerjarenperspectief 2021-2023 is in totaal € 1 mln. gereserveerd voor een proef gratis OV buiten de spits voor ouderen. De proef stond gepland voor de periode 1 september 2020 tot eind 2021. Door de coronacrisis en de reisbeperkingen voor ouderen is de startdatum opgeschoven. In de tweede

helft van 2021 pakken we de voorbereiding van de proef weer op met als doel deze in het voorjaar van 2022 alsnog te starten.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

OV-reizigers zijn tevreden	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	7.648	5.912	4.916	4.916	4.736	4.736
Kapitaallasten	12.232	10.752	18.915	21.415	21.385	18.327
Materiële lasten	43.824	35.862	33.541	35.482	27.767	28.086
Subsidies	116.748	139.613	109.045	99.972	96.532	96.259
Totaal Lasten	**180.452**	**192.139**	**166.417**	**161.785**	**150.420**	**147.408**
Baten	61.293	70.878	27.358	27.358	16.974	16.974
Totaal Baten	**61.293**	**70.878**	**27.358**	**27.358**	**16.974**	**16.974**
Saldo van dit programma	**119.159**	**121.261**	**139.059**	**134.427**	**133.446**	**130.434**

De lasten en baten van dit beleidsdoel bestaan uit de volgende onderdelen:

Beleidsdoel	2022	2023	2024	2025
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023				
Kapitaallasten investeringen Openbaar Vervoer	18.915	21.415	21.385	18.327
Investeringsruimte Openbaar Vervoer op basis van huidige raming	0	1.649	4.710	4.780
Beheer en Onderhoud Openbaar Vervoer	21.034	20.599	20.599	20.599
Exploitatie Concessies	92.867	88.927	89.016	88.743
Exploitatie Regiotaxi	15.653	15.547	3.000	3.000
Kosten beleids/taak uitvoering OV	2.376	2.426	2.426	2.426
Bijdragen Openbaar Vervoer	9.300	4.273	2.500	2.500
Totaal lasten Mobiliteitsprogramma 2020-2023	**160.145**	**154.836**	**143.636**	**140.636**
Overige lasten				
Stelpost Bereikbaarheid	-941	- 264	- 249	0
Stelpost prijscompensatie	1.936	1.936	1.936	1.936
Beheer tramremise kantoorgedeelte	361	361	361	361
Apparaatskosten	4.916	4.916	4.736	4.736
Totaal overige lasten	**6.272**	**6.949**	**6.784**	**7.033**
Totaal lasten beleidsdoel	**166.417**	**161.785**	**150.420**	**147.408**
Baten beleidsdoel				
Bijdrage kosten Regiotaxi gemeenten	10.384	10.384	0	0
Rijksbijdrage beheer en onderhoud SUNIJ	4.950	4.950	4.950	4.950
Doorbelasting apparaatskosten	338	338	338	338
Huuropbrengsten tram en bedrijfsgebouwen	11.596	11.596	11.596	11.596
Overige baten	90	90	90	90
Totaal baten	**27.358**	**27.358**	**16.974**	**16.974**
Saldo beleidsdoel ex reserves	**139.059**	**134.427**	**133.446**	**130.434**

Toelichting:
Lasten Mobiliteitsprogramma 2019-2023
De opgenomen lasten zijn conform het vastgestelde Mobiliteitsprogramma 2019-2023 en het daarbij behorende Uitvoeringsprogramma.
De kapitaallasten betreffen de lasten conform de het MIP 2022. De beheer en onderhoudslasten zijn conform de Nota kapitaalgoederen en het MOP 2022.
De fluctuaties in de exploitaties van Concessies en Regiotaxi passen binnen de opgenomen gemiddelde bedragen.
Voor beleids/taak uitvoering OV zijn lasten geraamd, betreffende o.a. bijdragen voor dataverwerking reizigersinformatie, advieskosten OV en verwachte inhuurkosten binnen OV.

Overige lasten
Bij de begroting 2021 is afgesproken om een stelpost van 2% in te boeken. Bij de kadernota 2022 is deze met 1% verhoogd. Deze stelpost zal gedurende het jaar worden ingevuld binnen geheel van bereikbaarheid.
De stelpost Prijscompensatie is beschikbaar voor de dekking van de prijsstijging 2022 van de concessies.
De apparaatskosten maken deel uit het geraamde bedrag voor apparaatskosten in het Mobiliteitsprogramma.

Baten beleidsdoel
De bijdrage van gemeenten in de kosten Regiotaxi en verhuur tram zijn verwerkt in het Mobiliteitsprogramma. De baten hangen samen met de kostenontwikkeling. Vanaf 2024 loopt de regiotaxi (niet zijnde het OV) niet meer via de provincie.
Vanaf 2021 wordt de voormalige decentralisatie uitkering projecten Verkeer en Vervoer als specifieke uitkering ontvangen en daarom weer opgenomen bij het programma. Het betreft de rijksbijdrage voor het beheer en onderhoud van de SUNIJ-lijn. Deze bijdrage loopt tot en met 2033.

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (....)	
Prestatie indicatoren										
1	Waardering Openbaar Vervoer (V-6)	Getal	De klantwaardering voor het openbaar vervoer waarvoor concessieverlening plaatsvindt door de provincie (cijfer 1-10 gemiddeld over stad, tram en streek).	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	≥ 7,5	**≥ 7,5**	Nationale databank wegverkeers-gegevens (NDW) + onderliggende databronnen (eigen data provincie en externe data)
2	Kostendekkingsgraad OV (streek)	%	De kostendekkingsgraad voor de streekconcessie geeft aan voor welk deel de opbrengsten uit kaartverkoop de totale kosten van het openbaar vervoer dekken.	> 50	> 50	> 50	> 50	> 50	**> 50**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
3	Kostendekkingsgraad OV (stad)	%	De kostendekkingsgraad voor de stadsconcessie geeft aan voor welk deel de opbrengsten uit kaartverkoop de totale kosten van het openbaar vervoer dekken(excl. kosten infra).	> 64	> 64	> 64	> 64	> 64	**> 64**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
4	Voorspelbaarheid reistijden OV	%	De afwijking van de langzaamste rijtijden ten opzichte van de snelste rijtijden (maximaal 60%). De rij- en spreidingstijden laten de spreiding zien van gerealiseerde rijtijden en vertragingen.	≤ 60	≤ 60	≤ 60	≤ 60	≤ 60	**≤ 60**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
5	Bereikbaarheid OV werklocaties	Km/uur	De bereikbaarheid voor OV met economische kerngebieden als bestemming. De bereikbaarheidsindicator voor OV naar economische kerngebieden is minimaal 30 km/h, Op basis van alle individuele (model)verplaatsingen in een studiegebied wordt de reistijd naar deze kerngebieden berekend. [Nog geen referentiewaarde beschikbaar].	≥ 30	≥ 30	≥ 30	≥ 30	≥ 30	**≥ 30**	NDW + onderliggende databronnen (intern/extern)
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

6.1.1 Lopende contracten en concessies zijn kwalitatief beter

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht is opdrachtgever voor het dagelijks laten rijden van ruim 600 bussen en trams die – in normale omstandigheden - circa 250.000 reizigers van A naar B vervoeren. Daarnaast rijden er regiotaxi's in ons beheer. In de huidige concessies en contracten ligt het accent op uitvoering en tussentijdse verbeteringen. In het uitvoeringsprogramma 2019-2023 zijn diverse activiteiten opgenomen die resulteren in verbeteringen voor de reiziger en een kwalitatief beter OV-systeem in 2022.
Verbeteringen zoeken wij in de volle breedte. Een belangrijke activiteit is het opstellen van een sociale aanpak OV 2021-2023, met in 2022 de eerste tastbare resultaten. Zo starten wij een proef met gratis OV voor ouderen met een krappe beurs, eerder uitgesteld vanwege COVID-19. Hiermee kunnen ruim 5.000 ouderen, een kwetsbare groep, gratis reizen. Mocht door de aanhoudende gezondheidssituatie deze proef ook in 2022 niet op verantwoorde wijze mogelijk zijn, dan kijken wij naar sociale alternatieven.
Gemeenten stimuleren we de toegankelijkheid van haar eigen bushaltes te vergroten. Vanuit de provincie is hiervoor in 2022 € 0,4 miljoen beschikbaar op basis van 50-50 cofinanciering. Voor de verbetering van de sociale functie kijken wij ook naar innovatie: wij zetten samen met gemeenten drie experimenten op voor de vernieuwing van doelgroepenvervoer en aanvullend OV. Zo zorgen wij voor tastbare verbeteringen voor reizigers op de korte termijn en kunnen gemeenten, als opdrachtgever voor WMO-vervoer en de provincie als OV-autoriteit zich geleidelijk voorbereiden op de toekomstige concessie(s) en contracten.
Ook werken we in 2022 aan verdere verbetering van het tramsysteem met de start van een directe tramverbinding van Utrecht-West, Nieuwegein en IJsselstein naar Utrecht Science Park en een onderzoek naar het laten rijden van tramlijn 22 in het weekend.

Beoogd resultaat 2022

- Proef gratis OV voor ouderen met een krappe beurs is gestart
- De beschikbare subsidie van € 0,4 miljoen voor het toegankelijk maken van gemeentelijke haltes is volledig ingezet
- 3 nieuwe experimenten voor vernieuwing doelgroepenvervoer en aanvullend OV zijn gestart
- Reizigers profiteren van een directe tramverbinding van Utrecht-West, Nieuwegein en IJsselstein naar Utrecht Science Park.
- Onderzoek naar het laten rijden van tramlijn 22 in het weekend is uitgevoerd

6.1.2 Er zijn betere bouwstenen voor een nieuw OV-netwerk

Toelichting op meerjarendoel

Nieuwe ontwikkelingen vragen de nodige voorbereidingstijd. In de periode 2019-2023 leggen wij een belangrijke basis voor het OV-netwerk van de toekomst. We werken samen met partners aan de verbetering van landelijke (spoor)netwerken, de voorbereiding van nieuwe concessie(s) en doorontwikkeling van het OV-netwerk op de langere termijn. Deze drie werkvelden staan centraal binnen dit meerjarendoel en komen in 2022 samen bij het maken van hoofdkeuzes voor de nieuwe concessie(s) die eind 2025 van start gaan. Belangrijke mijlpaal is het vaststellen van de nota van uitgangspunten door Provinciale Staten (inclusief OV netwerkperspectief 2025-2035/2040) als kader voor de ontwikkeling van het tram en busvervoer in de komende 10 à 15 jaar. Eind 2022 wordt ook het Programma van Eisen voor de nieuwe OV-concessie(s) vastgesteld.

Beoogd resultaat 2022

- Nota van uitgangspunten nieuwe concessie(s) 2025 is vastgesteld, inclusief OV netwerkperspectief 2025-2035/2040

- Programma van Eisen nieuwe concessie(s) 2025 is vastgesteld

6.1.3 Er zijn minder knelpunten in de doorstroming van het OV

Toelichting op meerjarendoel

Het verbeteren van doorstroming betekent investeren in capaciteit, snelheid en betrouwbaarheid. Doel is het OV sterker te laten concurreren met de auto en om bestaande reizigers sneller van A naar B te brengen. De investeringen in aanpassingen aan onze eigen infrastructuur (noodzakelijk om onze doelen en de stapsgewijze verbetering van het OV te bereiken) staan grotendeels al vast en zijn onderdeel van het provinciale meerjareninvesteringsplan (MIP). Daarnaast investeren we door middel van subsidies mee in het verbeteren van de gemeentelijke infrastructuur en haltes. Voor de aanpak van knelpunten is in 2022 € 3,5 miljoen beschikbaar als onderdeel van de lopende subsidieregeling. Voor de identificatie van kansrijke projecten werken we intensief samen met (gemeentelijke) wegbeheerders en vervoerders.

Beoogd resultaat 2022

- De beschikbare subsidie van € 3,5 miljoen is volledig ingezet voor de aanpak van knelpunten

6.1.4 Het beheer en onderhoud van eigen OV infrastructuur voldoet aan gestelde kwaliteitseisen

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht beheert belangrijke OV-assets (materialen en middelen die wij bezitten). Vooral het tramsysteem is van grote waarde. Ook belangrijk zijn de nieuwe busremise, de verkeersleidingspost voor het bus- en tramverkeer en het systeem voor dynamische reisinformatie op de haltes (DRIS). Een goede kwaliteit van onze assets is noodzakelijk om het OV goed te laten functioneren. Daarvoor is dagelijks beheer en onderhoud nodig en uiteindelijk ook vervanging. Leidraad hierin zijn de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit en de Beheervisie Tramsysteem 2020-2024. Voor de jaarlijkse uitvoering stellen we een beheerplan en Meerjaren Onderhouds Plan op. Hierin werken wij uit welke onderhoudswerkzaamheden nodig zijn. Belangrijke investeringen in 2022 zijn het verbeteren van de kwaliteit van de haltes van de Uithoflijn en realisatie van de parkeergarage bij P+R Breukelen. Hiermee zorgen wij ook in de toekomst voor betrouwbare infrastructuur die bijdraagt aan een efficiënte exploitatie en meer tevreden reizigers.

Beoogd resultaat 2022

- Verbeteren kwaliteit haltes Uithoflijn
- Realisatie parkeergarage bij P+R Breukelen

6.1.5 OV overkoepelende activiteiten worden beter uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

De overkoepelende activiteiten raken een of meerdere meerjarendoelen en bestaan onder andere uit de programma-aansturing, de uitvoering van de Wet Lokaal Spoor (veiligheidstaken), bijdrage aan landelijke OV-overlegtafels en samenwerking met andere OV-autoriteiten, en de operationele monitoring. Het laatste is een belangrijk resultaat van dit meerjarendoel. Jaarlijks stellen wij een jaar- en trendrapportage OV op om de voortgang op onze beleidsdoelen en onderliggende beleidsindicatoren beter te kunnen verklaren. Deze jaar- en trendrapportage bereiden we uit met de indicator voor ‘beschikbaarheid van de (tram)infrastructuur’ en de kostendekkingsgraad met ‘beheer en onderhoud’. Dit zijn belangrijke onderwerpen, waarin we veranderingen verwachten als gevolg van de recente investeringen. Aanvullend hierop nemen we een selectie op van belangrijke projectevaluaties en monitoringsresultaten. Daarmee krijgt de jaar- en trendrapportage een grotere rol in de operationele monitoring van het uitvoeringsprogramma OV.

Beoogd resultaat 2022

- Volledige jaar- en trendrapportage 2021 is opgeleverd

Verbonden Partijen

Dit programma heeft geen verbonden partijen

Beleidsdocumenten

- Mobiliteitsvisie 2014-2028
- Mobiliteitsprogramma 2019-2023
- Uitvoeringsprogramma Openbaar Vervoer 2019-2023
- Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit
- Programma U Ned: Informatie, afspraken en documenten

7. Cultuur en erfgoed

Toelichting op programmadoel

De provincie werkt aan het verbeteren van de toegankelijkheid van cultuur en de instandhouding van waardevol erfgoed, zodat inwoners en bezoekers van de provincie Utrecht hiervan kunnen leren en genieten.

Wat gaat dat kosten?

7. Cultuur en erfgoed	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	2.864	3.234	3.055	3.055	3.055	3.055
Materiële lasten	2.438	4.063	5.048	4.167	1.811	1.952
Subsidies	23.575	17.019	13.546	13.276	13.676	13.676
Totaal Lasten	**28.876**	**24.316**	**21.649**	**20.498**	**18.542**	**18.683**
Baten	406	300	-	-	-	-
Totaal Baten	**406**	**300**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**28.471**	**24.016**	**21.649**	**20.498**	**18.542**	**18.683**
Stortingen in reserves	-	800	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	8.525	1.821	1.245	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**19.946**	**22.995**	**20.404**	**20.498**	**18.542**	**18.683**

Reserves Cultuur en erfgoed

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Projecten	-	800	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**0**	**800**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	224	-	800	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	345	543	175	-	-	-
Reserve Investeringsfonds Prov Erfgoed	7.899	1.278	270	-	-	-
Reserve CHS	58	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**8.525**	**1.821**	**1.245**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
7.1	De culturele infrastructuur is sterk	7.1.1	Cultuureducatie (kunst, media en erfgoed) is beter, frequenter en bereikt meer scholen (BO en VO)
		7.1.2	Het bibliothekennetwerk is sterker en bibliotheken zijn beter toegankelijk voor iedereen
		7.1.3	Er nemen meer mensen deel aan kunst en cultuur doordat festivals floreren
		7.1.4	Het cultuurprofiel van Utrecht is steviger in samenwerking met gemeenten en partners
7.2	De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog	7.2.1	De kwaliteit van de leefomgeving is versterkt met cultuur en erfgoed zodat mensen zich hier thuis voelen
		7.2.2	Er zijn meer monumenten duurzaam gerestaureerd en worden beter gebruikt
		7.2.3	Het beheer van Utrechts erfgoed is effectiever en efficiënter, de promotie richt zich op zo breed en divers mogelijk publiek
7.3	De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit	7.3.1	De integrale meerwaarde van militair erfgoed bij (gebieds)ontwikkelingen is hoger
		7.3.2	Het siteholderschap van de Hollandse Waterlinies is beter ontwikkeld

7.1 De culturele infrastructuur is sterk

Toelichting op beleidsdoel

Het jaar 2022 is het derde jaar in de uitvoering van het cultuur- en erfgoedprogramma Voor Jong & Altijd, vastgesteld in het voorjaar van 2020.

Aanvullend op dit programma is in 2021 en 2022 de cultuur- en erfgoed sector in de COVID-19 crisis gesteund met het Steunpakket Cultuur en Erfgoed. Van de daarvoor ter beschikking gestelde € 6 mln. wordt nog een klein deel (8 ton) in 2022 besteed. Dat gaat met name naar innovatie en steun aan onze partnerinstellingen. De corona-crisis heeft naast alle beperkingen en schade ook positieve effecten gehad. De samenwerking met gemeenten en de sector is sterker dan ooit. Dit willen we behouden en verder versterken.

Met het beleidsdoel ‘de culturele infrastructuur is sterk’ willen we ervoor zorgen dat iedereen in de provincie Utrecht kan deelnemen aan culturele activiteiten. Kunst en cultuur zijn medebepalend voor ons gevoel van welzijn en voor onze identiteit. De basis van de cultuursector is op orde, maar er zijn ook nog lacunes. Om gelijke tred te houden met de verwachte bevolkingsgroei, willen we de culturele infrastructuur versterken, vernieuwen en verbreden. We richten ons in het bijzonder op cultuureducatie, bibliotheken, festivals en het in samenwerking met gemeenten verstevigen van het cultuurprofiel van Utrecht. Door de corona-crisis zullen we ons extra moeten inspannen om dit met alle partners te verwezenlijken

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De culturele infrastructuur is sterk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	562	531	513	513	513	513
Subsidies	9.834	7.676	5.134	5.134	5.534	5.534
Materiële lasten	648	1.164	1.867	1.411	1.435	1.576
Totaal Lasten	**11.044**	**9.371**	**7.514**	**7.058**	**7.482**	**7.623**
Baten	179	250	-	-	-	-
Totaal Baten	**179**	**250**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**10.865**	**9.121**	**7.514**	**7.058**	**7.482**	**7.623**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Cultuureducatie	%	Het percentage basisscholen dat producten afneemt en/of participeert in één of meerdere programma's van Kunst Centraal. Kunst Centraal heeft per product en programma een beeld van het gemiddeld aantal leerlingen dat per jaar deelneemt. Een exact getal is niet te geven.	90	90	90	90	90	**90**	Kunst Centraal
2	Bibliothekennetwerk	%	Het percentage Utrechtse openbare bibliotheken (totaal negen) dat door BiSC wordt ondersteund bij innovatieve projecten en ontwikkelingen die eraan bijdragen dat bibliotheken toegankelijk blijven voor de inwoners van de provincie Utrecht. De ondersteuning van BiSC betreft het uitvoeren van (innovatieve) projecten voor de bibliotheken, waardoor zij hun maatschappelijke rol kunnen vervullen. In 2021 start BiSC een nieuw innovatief project voor bibliotheken en laaggeletterdheid. Dit kan mogelijk leiden tot een aanvullende indicator in 2022.	85	100	100	100	100	**100**	BiSC
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

7.1.1 Cultuureducatie (kunst, media en erfgoed) is beter, frequenter en bereikt meer scholen (BO en VO)

Toelichting op meerjarendoel

Van muziek, dans, theater, media, erfgoed tot beeldende kunst: kwalitatief goede cultuureducatie moet bereikbaar zijn voor alle kinderen in de provincie. Voorheen richtten wij ons vooral op kinderen in het primair onderwijs. Vanaf 2020 breiden we dit uit naar het voortgezet onderwijs, met nadruk op het vmbo. We doen dit door onze partnerorganisaties Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht financieel te faciliteren. Zij adviseren gemeenten (m.u.v. Utrecht en Amersfoort) en scholen op het gebied van cultuur- en erfgoededucatie, ontwikkelen programma's en voeren deze uit.

Beoogd resultaat 2022

- Op 75% van de basisscholen in de provincie Utrecht (m.u.v. Utrecht en Amersfoort) heeft Kunst Centraal het Kunstmenu uitgevoerd waardoor kinderen gedurende de basisschoolperiode in aanraking komen met alle kunstdisciplines.

- Op alle basisscholen in de provincie Utrecht (m.u.v. Utrecht en Amersfoort) heeft Kunst Centraal het cultuurprogramma uitgevoerd waardoor kinderen kennismaken met hun eigen culturele omgeving door lokaal op maat gemaakte projecten die kunst en erfgoed uit de omgeving laten zien.
- Vanuit programma Cultuureducatie met kwaliteit zijn scholen ondersteund bij het versterken van de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen, professionalisering van leerkrachten en het versterken van de samenhang met andere leergebieden. In 9 gemeenten is een collectief programma uitgevoerd. Vanuit het VO-programma zijn vmbo-scholen ondersteund om cultuureducatie een stevigere plek te geven in het onderwijsprogramma.

7.1.2 Het bibliothekennetwerk is sterker en bibliotheken zijn beter toegankelijk voor iedereen

Toelichting op meerjarendoel

Bibliotheken zijn onmisbaar voor de ontwikkeling van mensen en voor de vitaliteit van het culturele leven in dorpen en steden. Ze vormen het hart van de samenleving: een plek voor ontmoeting en ontwikkeling voor alle inwoners, ongeacht leeftijd, sociale klasse, inkomen en achtergrond. Daarom willen wij samen verder bouwen aan de 'maatschappelijke bibliotheek': een laagdrempelige en onmisbare basisvoorziening, waar iedereen kan leren en lezen, en die zich steeds meer verbindt met de samenleving. De provincie ondersteunt en faciliteert het functioneren van het bibliotheeknetwerk en de ontwikkeling en vernieuwing van de bibliotheekfunctie. We doen dat mede op grond van taken die de Bibliotheekwet ons toe kent. We realiseren deze doelen via onze partnerorganisatie het Bibliotheek Service Centrum (BiSC).

Beoogd resultaat 2022

- Het Bibliotheek Service Centrum ondersteunt alle 9 Utrechtse openbare bibliotheken bij innovatieve projecten en ontwikkelingen die eraan bijdragen dat bibliotheken toegankelijk blijven voor de inwoners van de provincie Utrecht.
- Organiseren van een (digitale) conferentie voor alle Utrechtse betrokken partijen op het gebied van taalhuizen en laaggeletterdheid, met als doel de uitwisseling van ideeën en zo het effectiever verminderen van laaggeletterdheid

7.1.3 Er nemen meer mensen deel aan kunst en cultuur doordat festivals floreren

Toelichting op meerjarendoel

Door middel van de ondersteuning van culturele festivals met een artistieke missie en visie willen we een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de sociale leefomgeving. Festivals maken onze provincie aantrekkelijk, vanuit cultureel, toeristisch en economisch perspectief. Provinciale Staten heeft het hernieuwde festivalbeleid op 4 maart 2020 vastgesteld, vooruitlopend op het nieuwe cultuur- en erfgoedprogramma. Op grond daarvan zijn in het najaar 2020 weer vierjarige subsidies toegekend; 2021 was het eerste jaar in de nieuwe cyclus, met extra middelen. De extra middelen maakte het mogelijk meer regionale festivals te ondersteunen. De Corona-crisis heeft de festivals hard geraakt. Festivalorganisaties zullen in hun plannen rekening moeten houden met de corona-crisis.

Beoogd resultaat 2022

- De 27 festivalorganisaties die provinciale subsidie ontvangen, hebben hun editie 2022 gerealiseerd. Het uitgangspunt is dat de festivals op basis van de oorspronkelijke meerjarenplannen (pre Corona) kunnen worden gerealiseerd. Mochten er in 2022 Corona-maatregelen van toepassing zijn, dan zal een online of hybride editie worden uitgevoerd. De technologische innovaties die zijn ontstaan tijdens de Corona-crisis zullen in de reguliere edities worden geïmplementeerd.

7.1.4 Het cultuurprofiel van Utrecht is steviger in samenwerking met gemeenten en partners

Toelichting op meerjarendoel

Om gelijke tred te houden met de verwachte bevolkingsgroei, moeten we de provinciale culturele infrastructuur op orde houden en versterken. Dit doen we, samen met gemeenten en de culturele sector door het verzilveren van de kansen zoals geformuleerd in het cultuurprofiel 'Eeuwig Jong' . Het is onze ambitie, naast de onder 7.1.1 t/m 7.1.3 beschreven aanpak, om meer mensen actief te laten deelnemen aan kunst en cultuur, professionele makers nog beter te faciliteren, museale beeldende kunst te laten zien in de regio en te investeren in de deskundigheid van gemeenten en de cultuur- en erfgoedsector.

Beoogd resultaat 2022

Cultuurparticipatie

- Aan de hand van de uitkomsten van onderzoek naar samenwerkingsverbanden tussen culturele instellingen en het sociaal domein is de provinciale rol, focus en inzet op het gebied van cultuurparticipatie bepaald en vertaald in meerjarenbeleid.
- Financiële ondersteuning van het 'Jeugdfonds Sport & Cultuur' voor het laten participeren aan cultuur van kinderen en jongeren uit gezinnen met weinig geld.

Talentontwikkeling:

- Aan de hand van de uitkomsten van de onderzoeken naar de gewenste regionale samenwerkingsstrategie op het gebied van talentontwikkeling is het meerjarenbeleid bepaald.

Regionale samenwerking museale beeldende kunst:

- Er zijn minimaal drie projecten op het gebied van programmering, marketing en/of collectiebeheer binnen het regionaal museaal samenwerkingsverband gerealiseerd.

Deskundigheidsbevordering:

- De provincie faciliteert binnen de Culturele Stedelijke Regio Utrecht de samenwerking met de gemeenten en sluit daarbij aan op de vragen die er bij gemeenten leven.
- We organiseren hiertoe minimaal 2 bijeenkomsten met gemeenten ten behoeve van kennisdeling en 2 bestuurlijke bijeenkomsten. Daarnaast publiceren we minimaal 4 nieuwsbrieven voor gemeenten en creëren we een digitale uitwisselingsmogelijkheid voor gemeenten waarin zij onderling informatie kunnen uitwisselen.
- Op thematisch niveau organiseren we bijeenkomsten voor de sector.
- Uitkomsten van de in 2021 uitgevoerde evaluatie zijn vertaald naar nieuw beleid op het gebied van deskundigheidsbevordering. We sluiten aan op de vragen van het werkveld

7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog

Toelichting op beleidsdoel

Cultuurhistorische waarden van de leefomgeving zijn belangrijke 'Utrechtse kwaliteiten'. Via de Omgevingsverordening Provincie Utrecht beschermen wij de zogenoemde cultuurhistorische hoofdstructuur: historische buitenplaatsen, militair erfgoed, agrarisch cultuurlandschap, archeologisch waardevolle zones en historische wegen. In het beleid ligt de focus op het behouden, benutten en beleven van cultureel erfgoed.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Behoud, beleving cultureel erfgoed hoog	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	698	1.228	1.082	1.082	1.082	1.082
Materiële lasten	727	868	918	968	588	588
Subsidies	11.446	9.057	8.134	7.864	7.864	7.864
Totaal Lasten	**12.872**	**11.153**	**10.134**	**9.914**	**9.534**	**9.534**
Baten	199	50	-	-	-	-
Totaal Baten	**199**	**50**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**12.672**	**11.103**	**10.134**	**9.914**	**9.534**	**9.534**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Publieksbereik cultureel erfgoed	getal	Het aantal publieksprojecten dat jaarlijks wordt uitgevoerd met steun van de provincie. Bij de afwikkeling van elke subsidie wordt de prestatie gerapporteerd. Door de diverse aard van de projecten is dit niet in één indicator te vangen. Doel van de subsidie is naast publieksbereik om ook kwalitatief hoogwaardige projecten te realiseren, die uitvoering geven aan doelstellingen als inclusiviteit, diversiteit en immaterieel erfgoed.	15	15	15	15	15	**15**	Intern
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

7.2.1 De kwaliteit van de leefomgeving is versterkt met cultuur en erfgoed zodat mensen zich hier thuis voelen

Toelichting op meerjarendoel

Wij willen cultuurhistorische waarden en creatieve verbeeldingskracht inzetten als dragers en aanjagers van omgevingskwaliteit. Gezien de verwachte stedelijke groei, de energietransitie en klimaatadaptatie is dat geen geringe opgave. De druk op de beschikbare ruimte neemt immers enorm toe. Cultuurhistorische waarden vormen een belangrijke inspiratiebron bij gebiedsontwikkeling en zorgen ervoor dat mensen zich thuis voelen in Utrecht. Het inpassen en mogelijk maken van nieuwe ontwikkelingen vraagt ook om creativiteit, verhaal en beeld. Gemeenten en ontwikkelaars staan voor grote uitdagingen om dit te realiseren. Daar willen we hen graag bij helpen.

Beoogd resultaat 2022

- Publicatie Monitor Erfgoedbeleid Utrechtse Gemeenten 2022 door Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht.
- Publicatie van de herziene Leidraad behoud door ontwikkeling historische buitenplaatsen.
- Minstens twee cultuurhistorische onderzoeken ten behoeve van programma's klimaatadaptatie en energietransitie. Vijf projecten in het kader van het Ontwikkelprogramma cultuur en leefomgeving in voorbereiding respectievelijk uitvoering, bijvoorbeeld gericht op historische infrastructuur of de diverse transitieopgaven.

7.2.2 Er zijn meer monumenten duurzaam gerestaureerd en worden beter gebruikt

Toelichting op meerjarendoel

Monumenten dragen bij aan een prettige leefomgeving en zijn onderdeel van ons culturele kapitaal. Wij ondersteunen daarom als provincie restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, om ze voor toekomstige generaties te behouden. Dat doen we vanuit een circulair perspectief van waardebehoud en waardecreatie, waarbij naast duurzaamheid ook de maatschappelijke functie van een monument van belang is. Ook zetten we via het Restauratie Opleidingsproject in op de plaatsing van leerlingen bij door ons gesubsidieerde restauratieprojecten. Voor de rijksmonumentale molens dragen we ook bij aan de kosten van beheer en onderhoud. Via het Erfgoed Expert Team dragen we met kennis en expertise bij aan 'behoud door ontwikkeling' van cultureel erfgoed, met bijzondere aandacht voor duurzaamheid.

Beoogd resultaat 2022

- De jaarlijkse bijdragen vanuit het Fonds Erfgoedparels zijn verleend. In 2022 is bijna € 4,5 miljoen beschikbaar.
- De rijksmonumentale molens die daarvoor in aanmerking komen, ontvangen een onderhoudssubsidie.
- Publicatie Utrechtse Erfgoedmonitor 2022.

7.2.3 Het beheer van Utrechts erfgoed is effectiever en efficiënter, de promotie richt zich op zo breed en divers mogelijk publiek

Toelichting op meerjarendoel

Erfgoed maakt Utrecht mooier en verbindt en verleidt bewoners, bezoekers en bedrijven. Het schept mogelijkheden voor de recreatieve en toeristische beleving van onze provincie. Wij willen het waardevolle erfgoed van de provincie goed (laten) beheren en bekend maken. Archeologische vondsten bewaren we in en

ontsluiten we vanuit het Provinciaal Archeologisch Depot. We zetten ons in voor het UNESCO Werelderfgoed van de Neder-Germaanse Limes (de grens van het Romeinse rijk).

Kleine instellingen beheren veel Utrechts erfgoed. Zij zijn organisatorisch en financieel kwetsbaar, terwijl zij belangrijke taken vervullen. Hun collecties staan voor een veelzijdig scala aan verhalen, die mensen en gemeenschappen van verschillende culturele achtergronden, leeftijden en leefstijlen met elkaar verbinden. De noodzaak om op zoek te gaan naar manieren om nieuw en divers publiek te trekken, is duidelijk aanwezig. In 2022 gaan we kasteel- en streekmusea daarbij helpen, op basis van het in 2021 vastgestelde nieuwe beleidskader 'Beter in verbinding'. In de Kadernota 2022 zijn daarvoor de middelen ter beschikking gesteld. Daarnaast zetten we ons in het algemeen in voor het publieksbereik van Utrechts erfgoed, en geven we bijzondere aandacht aan militair, varend en immaterieel erfgoed. We starten de uitvoering van het nieuwe beleid voor varend erfgoed (wordt Q1 2022 voorgelegd aan PS).

Ten behoeve van een nieuw (groter) archeologisch depot sluiten we een samenwerkingsovereenkomst met andere collectiebeherende organisaties in Utrecht. In de Kadernota is reeds geanticipeerd op de huurverhoging vanaf 2024.

Beoogd resultaat 2022

- Het in 2021 aangewezen UNESCO Werelderfgoed Neder-Germaanse Limes is als zodanig onder de aandacht gebracht van bewoners en bezoekers van de provincie.
- Nieuwe subsidieregeling voor streek- en kasteelmusea open per 1 januari 2022.
- Minstens 15 projecten op het gebied van publieksbereik cultureel erfgoed uitgevoerd met steun van de provincie Utrecht.

7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit

Toelichting op beleidsdoel

De Hollandse waterlinies - Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Stelling van Amsterdam (SvA) - zijn karaktervolle dragers van ruimtelijke kwaliteit met haar open, groene landschap, het watermanagementsysteem dat nog steeds functioneert, robuuste forten en rijke geschiedschrijving over verdediging met water als bondgenoot. Dit bijzondere cultuurhistorische landschap doorkruist een groot deel van onze dichtbevolkte provincie. Het biedt hierin een unieke combinatie van rust, ruimte, groen en eigen identiteit. Het ligt dicht bij stad en dorpen is daarom van groot belang voor de leefbaarheid: een gebied waar je op adem kunt komen en om je verbonden mee te voelen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De Hollandse waterlinies zijn belangrijk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.603	1.475	1.460	1.460	1.460	1.460
Materiële lasten	1.063	2.031	2.263	1.788	-212	-212
Subsidies	2.296	286	278	278	278	278
Totaal Lasten	**4.961**	**3.792**	**4.001**	**3.526**	**1.526**	**1.526**
Baten	27	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**27**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**4.934**	**3.792**	**4.001**	**3.526**	**1.526**	**1.526**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	NHW en ruimtelijke kwaliteit	%	Aantal projecten dat bijdraagt aan de ontwikkeling van de Hollandse Waterlinies als aanjager van ruimtelijke kwaliteit en inspiratiebron.	5	5	5	5	1	-	Jaarlijkse evaluatie binnen PACT
2	UNESCO – Ontwikkeling Siteholder	cijfer	Het functioneren van de Siteholder wordt in 2023 tussentijds in opdracht van de vier provincies geëvalueerd en scoort hierbij ruim voldoende.	-	-	7	-	-	-	Gemeenschappelijke regeling Werelderfgoed
Effect indicatoren										
	Geen									

[1] Het Programma loopt af in 2024

Meerjarendoelen

7.3.1 De integrale meerwaarde van militair erfgoed bij (gebieds)ontwikkelingen is hoger

Toelichting op meerjarendoel

De Hollandse Waterlinies vormen een prachtig groen en open gebied, met spannende bouwwerken en veel mogelijkheden voor recreatie, sport, bewegen, ontspanning, gezondheid, lokale identiteit en prettig wonen.
In de huidige Coronatijd is het extra belangrijk dat mensen - van jong tot oud en uit binnen- en buitenland - te voet, per fiets of per boot van het mooie landschap kunnen genieten.
Samen met het Pact van Ruigenhoek, een actief netwerk, behalen we mooie resultaten bij het samenwerken op gebiedsniveau en op thema's als recreatieve benutting, marketing & toerisme, duurzame ontwikkeling, water en bescherming.

De afgelopen jaren is gebleken dat ons erfgoed uitnodigt tot spannende en originele initiatieven. Ondernemers zien hier ook in de toekomstkansen. Daarnaast blijven er plannen komen voor grote opgaven zoals infrastructuur, verstedelijking en energietransitie. Dit vraagt om slimme oplossingen en een nieuwe manier van werken, waarbij we vanuit de provincie de thema's wonen, werken, natuur, erfgoed, recreatie, energie en mobiliteit meer in samenhang met de Hollandse Waterlinies bekijken en dit Unesco Werelderfgoed inzetten als aanjager van ruimtelijke kwaliteit en als inspiratiebron.

Beoogd resultaat 2022

- Het nieuwe Pact van Ruigenhoek is met de Utrechtse partners van de Hollandse Waterlinies ontwikkeld en ondertekend.
- Door participatie in gebiedsgerichte aanpak is bijdrage geleverd aan:
    - Versterking van de groene-hart functie van forteiland Jutphaas,
    - Planvorming voor het herstel van de samenhang van de Lekdijk en aangrenzende waterlinie-elementen,
    - Ontwikkeling nieuw toekomstperspectief voor het recreatiegebied Noorderpark-Ruigenhoek,
    - Uitvoering ontwikkelingsplannen Lunetten-Park en het gebied Amelisweerd-Rijnauwen-Vechten.

Plan van aanpak en uitwerking thema beleefbare en toegankelijke waterlinie is opgesteld gericht op het benutten van NS-stations en toeristische overstappunten (TOP's) voor wandelaars en fietsers in het waterlinielandschap.

7.3.2 Het siteholderschap van de Hollandse Waterlinies is beter ontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

In 2021 is de Nieuwe Hollandse Waterlinie op de UNESCO-werelderfgoedlijst geplaatst, als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam. Het is nu één werelderfgoed onder de naam Hollandse Waterlinies. De Stelling van Amsterdam, die deels ook in de provincie Utrecht ligt, heeft al sinds 1996 de UNESCO-status, een soort Michelinster voor het erfgoed. Deze status geeft een belangrijke impuls aan de bescherming en het behoud van de NHW & SvA in een druk deel van Nederland en biedt economische en maatschappelijke kansen en mogelijkheden voor duurzame exploitatie van het erfgoed. Hiermee kunnen we meer bezoekers trekken en de beleving vergroten, ook voor toekomstige generaties.

De UNESCO-status heeft naast kansen ook verplichtingen. De minister is voor de UNESCO het eerste aanspreekpunt als het gaat om beschermen en in stand houden van werelderfgoederen; Voor het Rijk is de

siteholder van het werelderfgoed de eerstverantwoordelijke (aanspreekpunt) voor zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus en voert de bestuurlijke regie over het hele werelderfgoed.

Siteholders hebben een regisserende en faciliterende rol en zijn geen uitvoerder van ruimtelijke projecten. De provincies Gelderland, Noord-Brabant, Noord-Holland en Utrecht zijn gezamenlijk siteholder van de Hollandse Waterlinies.

Beoogd resultaat 2022

- Begin 2022 richten we conform de Wet gemeenschappelijke regelingen het gemeenschappelijk orgaan Hollandse Waterlinies op. Het gemeenschappelijk orgaan functioneert als siteholder van het werelderfgoed en is verantwoordelijk voor de bescherming ervan en het uitdragen van het verhaal. We geven vorm aan de organisatorische samenwerking tussen de provincies onderling en met alle partners in het gebied.
- Drie vastgestelde gebiedsanalyses in samenwerking met Noord-Holland en Gelderland met dien verstande dat alle zeven gebiedsanalyses (dus incl. de vier eerder vastgestelde) straks één geheel vormen. In de analyses zijn de kernkwaliteiten van de Hollandse Waterlinies uitgewerkt: een samenhangend stelsel van forten, dijken, kanalen en inundatiekommen, een groen en overwegend rustig karakter en de bijbehorende openheid.

Verbonden Partijen

Onderstaande Verbonden Partijen hebben betrekking op dit programma:

- Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie

Voor overige informatie verwijzen wij u naar paragraaf 3.6 Verbonden Partijen.

Beleidsdocumenten

- Programma Cultuur en erfgoed “Voor Jong & Altijd”

8. Economie

Toelichting op programmadoel

Vanwege de grote impact van de corona-crisis in het afgelopen anderhalf jaar en de onzekerheid over het verloop van de pandemie is de toekomst voor veel bedrijven en werknemers nog steeds onzeker. Tenzij de pandemie onverhoopt negatief aantrekt, zal in 2022 de blik voluit worden gericht op het voorgenomen beleid uit de Economische Visie 2020 – 2027 'Focus op een vitale en duurzame economie' die op 3 maart 2021 door Provinciale Staten is vastgesteld. In de economische visie staat Brede welvaart centraal en wordt een aantal fundamentele transities in de manier van produceren en consumeren beschreven die leiden tot actief handelen van de provincie bij het beter laten functioneren van de arbeidsmarkt, de ondersteuning van innovatie en het intensiveren en verduurzamen van bedrijventerreinen. Ook de ondersteuning van het brede MKB en de Retail in dorpskernen en stadscentra, en het versterken van profiel en lobbykracht van de Regio Utrecht staan in 2022 verscherpt op het netvlies. In de transitie van een lineaire naar een circulaire economie maken we met een geactualiseerde uitvoeringsagenda concrete stappen voorwaarts.

Wat gaat dat kosten?

8. Economie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	2.923	3.197	3.203	3.203	3.203	3.203
Subsidies	9.910	16.174	9.049	7.627	8.097	7.463
Materiële lasten	5.686	4.035	3.518	3.396	3.202	2.988
Totaal Lasten	**18.519**	**23.406**	**15.770**	**14.226**	**14.502**	**13.654**
Baten	1.577	3.726	36	36	36	36
Totaal Baten	**1.577**	**3.726**	**36**	**36**	**36**	**36**
Saldo van dit programma	**16.942**	**19.680**	**15.734**	**14.190**	**14.466**	**13.618**
Stortingen in reserves	-	995	3.042	3.000	3.000	3.000
Onttrekkingen aan reserves	5.519	13.141	-	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**11.423**	**7.534**	**18.776**	**17.190**	**17.466**	**16.618**

Reserves Economie

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Programma Landelijk Gebied	-	995	42	-	-	-
Reserve Afwaardering aandelen deelneming	-	-	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal Stortingen in reserves	**0**	**995**	**3.042**	**3.000**	**3.000**	**3.000**
Reserve Toeristische ontwikkeling	80	-	-	-	-	-
Reserve Projecten	1.217	282	-	-	-	-
Reserve Programma Landelijk Gebied	378	123	-	-	-	-
Reserve COVID flankerend beleid	-	5.863	-	-	-	-
Reserve Cofinancieringsfonds	3.844	6.873	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**5.519**	**13.141**	**0**	**0**	**0**	**0**

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
8.1	Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst	8.1.1	De arbeidsmarkt functioneert beter door goede aansluiting vraag en aanbod
		8.1.2	Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering
		8.1.3	Algemene ondersteuning van het MKB is beter, o.a. bij opvolging eigenaren, internationale handel, transitie naar circulair ondernemerschap
8.2	Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief	8.2.1	Innovatie is sterker doordat overheden, onderwijs/ onderzoek en ondernemers elkaar makkelijker weten te vinden
		8.2.2	Het (inter)nationaal vestigingsklimaat is beter
8.3	Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk	8.3.1	Het startup klimaat is beter met meer innovatieve startups
		8.3.2	Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven
		8.3.3	De transitie naar een circulaire economie gaat sneller
8.4	Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit	8.4.1	Werklocaties worden intensiever gebruikt en sluiten beter aan bij de marktvraag
		8.4.2	Werklocaties zijn duurzamer (circulair, klimaat, energie, gezondheid) en economisch krachtiger
		8.4.3	Er zijn meer en sterkere interactiemilieus
8.5	De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut	8.5.1	Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar
		8.5.2	Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt
		8.5.3	De samenwerking tussen partners in de regio is sterker
		8.5.4	Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever
		8.5.5	Verblijfsrecreatie is vitaler
		8.5.6	Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt

8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst

Toelichting op beleidsdoel

De provincie Utrecht werkt aan een sterke, competitieve en circulaire economische structuur met aantrekkelijke en toekomstbestendige voorzieningen voor bedrijven en werknemers en maakt innovatieve ontwikkelingen op het gebied van gezond stedelijk leven mogelijk.

Eén van de grootste problemen waar Utrechtse bedrijven op wijzen is het toenemend gebrek aan gekwalificeerd personeel. Met de Utrecht Talent Alliantie werkt de provincie samen met regionale partijen aan het oplossen van dit vraagstuk. Ook worden mkb-ondernemers ondersteund met hun vraagstukken rondom digitalisering van bedrijfsprocessen, bedrijfsoverdracht en innovatievragen door een regionaal steunpunt.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Toekomst bedrijfsleven en werknemers	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	513	481	464	464	464	464
Materiële lasten	602	173	137	278	284	370
Subsidies	1.786	2.120	1.750	1.800	2.300	2.300
Totaal Lasten	**2.901**	**2.774**	**2.351**	**2.542**	**3.048**	**3.134**
Baten	85	320	-	-	-	-
Totaal Baten	**85**	**320**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**2.816**	**2.454**	**2.351**	**2.542**	**3.048**	**3.134**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)	
Prestatie indicatoren										
1	Overstappen tusen beroepen	getal	Het aantal personen dat een overstap maakt naar een tekort- of groeiberoep		3.675	7.350	11.025	14.700	**73.500**	CBS
2	Leven Lang Ontwikkelen	getal	Het aantal personen in de beroepsbevolking dat deeltneemt aan een scholingsactiviteit		30.000	60.000	90.000	120.000	**600.000**	CBS
3	Digitale vaardigheden	getal	Het aantal personen dat het basis niveau aan digitale vaardigheden bereikt.		5.600	11.200	16.800	22.400	**112.000**	Eurostat
Effect indicatoren										

4	Bruto regionaal product (V-7)[2]	%	Het percentage toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar. Gemiddeld betreft het een meerjarige groei per jaar van 1,5%. Onverwachte situaties, zoals COVID-19, Kunnen (tijdelijk) ingrijpend gevolg hebben voor dit percentage.		3,2	2	2	2	**1,5 (2030)**	CBS
5	Werkgelegenheid (V-8)	%	Het percentage bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-77 jaar (conform CBS-definitie).	73	73	73	73	73	**73**	CBS

[1] NEA = Nationale Enquête arbeidsomstandigheden (data moeten nog worden geleverd)
[2] Vanwege onzekere situatie door COVID-19 kunnen waarden voor 2022-2024 nog niet opgenomen worden.

Meerjarendoelen

8.1.1 De arbeidsmarkt functioneert beter door goede aansluiting vraag en aanbod

Toelichting op meerjarendoel

Structurele problemen op de arbeidsmarkt zijn uitvergroot door de coronacrisis. Nog duidelijker bleek dat sommige sectoren kwetsbaar zijn voor conjuncturele effecten en dat het niet eenvoudig was om werknemers te laten overstappen naar andere sectoren. Dit kwam door te weinig samenwerking tussen sectoren, maar ook doordat werkenden niet over de juiste vaardigheden beschikten om in andere sectoren aan de slag te gaan. Ook bleken flexkrachten het kind van de rekening in deze crisis. Uitzendkrachten verloren hun baan en zzp'ers zaten zonder opdrachten.

De regionale economie als geheel herstelt in 2021 snel. Ook op de arbeidsmarkt valt de toename van de werkloosheid mee, onder andere door de (in 2022 te vervallen) grootschalige coronasteun voor werkgevers. In het tweede kwartaal van 2021 loopt het aantal vacatures snel op en is er in de provincie Utrecht alweer sprake van een krappe arbeidsmarkt. We willen voorkomen dat onze krappe arbeidsmarkt volledig vastloopt en moeten goed blijven kijken welke bedrijven en sectoren problematische tekorten in een post-coronaeconomie vertonen. Deze werkgevers gaan we helpen. Ook de landelijke plannen voor hervormingen van de arbeidsmarkt, die vakbonden en werkgevers hebben afgesproken in het SER-advies moeten zorgen voor een beter functionerende arbeidsmarkt.

De provincie Utrecht bouwt, samen met haar partners, aan een regionale arbeidsmarktinfrastructuur die tekorten moet oplossen en ieders talent op de arbeidsmarkt benut. Binnen de Utrecht Talent Alliantie (UTA) werkt de provincie Utrecht samen met andere gemeenten, kennisinstellingen en werkgevers. De alliantie heeft drie doelen afgesproken in haar agenda. De eerste is om mensen soepel te laten overstappen naar sectoren met tekorten. Bijvoorbeeld van een bank naar een bouwbedrijf. Het tweede doel is om de gehele beroepsbevolking zich blijvend te laten ontwikkelen. Zodat mensen de juiste vaardigheden hebben om aan het werk te komen en te blijven. Ten slotte willen we dat de gehele beroepsbevolking minimaal over het basisniveau aan digitale

vaardigheden beschikt. Omdat die vaardigheden voor bijna alle beroepen nodig zijn. De alliantie moet ervoor zorgen dat er zoveel mogelijk mensen aan het werk zijn. Dat ieders talent zo goed mogelijk wordt benut. Dat werkenden beschikken over voldoende juiste vaardigheden. En dat ondernemers over voldoende gekwalificeerd personeel beschikken. Met UTA voeren we een (pro-) actief arbeidsmarktbeleid en investeren in kennis, vaardigheden en ontwikkeling van de beroepsbevolking van Utrecht.

In 2022 wordt onder het eerste doel een project uitgevoerd om een sluitende transitiepaden te ontwikkelen om werkenden en werkzoekenden te begeleiden in hun overstap naar een andere baan. Het project bouwt voort op bestaande initiatieven maar maakt de overstap sluitend van eerste oriëntatie, via scholing en overstap tot een jaar na indiensttreding.

Voor het tweede doel wordt in 2022 verder gebouwd aan het LLO-platform, waarop al het scholingsaanbod voor werkenden en werkzoekenden in de regio wordt ontsloten. In 2021 is daarvoor een subsidieaanvraag gedaan bij het ministerie SZW onder NL Leert Door. In 2022 wordt daarop een vervolgstap gezet in het aansluiten van private onderwijspartijen en de universiteit.

De beoogde resultaten voor 2022 worden gerealiseerd door de gezamenlijk partners in de Utrecht Talent Alliantie. Vanuit de Provincie Utrecht faciliteren we de Alliantie in zijn uitvoering. Zo ondersteunen wij in de inhuur van coördinatoren, het opzetten van de communicatie naar ondernemers en het financieel ondersteunen van initiatieven. Voor de financiële ondersteuning is in 2021 een uitvoeringsregeling ontwikkeld en deze wordt in 2022 ingezet.

Beoogd resultaat 2022

- De Utrecht Talent Alliantie kent een stevige samenwerkingsstructuur, waarin bestaande sectorale samenwerkingsstructuren (zoals de Technologieraad Regio Utrecht, Utrecht Zorg, Utrecht Leert en de Utrecht Tech Community) aan elkaar worden verboden, en functioneert de uitvoering optimaal, door de inzet van coördinatoren.
- De Utrecht Talent Alliantie heeft minimaal 5 akkoorden gesloten met ondernemers, kennisinstellingen en overheden die bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen.
- 5% van de zevenjarige doelen van de Utrecht Talent Alliantie zijn gerealiseerd, dat betekent 3.675 overstappen naar toekomstgerichte sectoren, 30.000 personen hebben deelgenomen aan een Leven Lang Ontwikkel activiteit en 5.600 mensen hebben het basisniveau aan digitale vaardigheden bereikt.
- De Utrecht Talent Alliantie heeft minimaal € 5 mln. vanuit het Rijk of Europa verbonden aan de doelstellingen.

8.1.2 Bedrijven en werknemers zijn beter voorbereid op digitalisering

Toelichting op meerjarendoel

Door de digitale revolutie verandert de maatschappij ingrijpend. Digitalisering is een cruciale factor in de economische ontwikkeling van de regio. Slimme oplossingen op gebieden als mobiliteit, veiligheid, gezond leven en energie leiden tot nieuwe en aangepaste businessmodellen. De uitwerking van deze nieuwe technologieën op de groei van de productiviteit van werknemers en het bruto regionaal product wordt algemeen onderkend. Als provincie werken we samen met regionale partijen aan het versnellen van de digitale transformatie voor de regio Utrecht. In samenwerking met een aantal regionale partners is een regionale Agenda Digitalisering ontwikkeld. In deze agenda wordt aandacht besteed aan een sterke digitale infrastructuur (glasvezel, 5G) en het versterken van digitale bewustwording en vaardigheden van werknemers en ondernemers. Hierover is nauwe afstemming met de Utrecht Talent Alliantie. Een ander belangrijk onderwerp in deze agenda is digitale wijsheid, waarbij kwesties als veiligheid en ethiek aan de orde komen. Op basis van de Smart Industry Hub Noord West

(een samenwerking tussen de provincies Utrecht, Noord-Holland en Flevoland) wordt een nieuw programma geïntroduceerd. Dit betreft een Europese Digitale Innovatie Hub Noord-West (EDIH-NW), waarin naast industrie ook sectoren als gezondheidszorg, landbouw, media en mobiliteit aan bod komen. De vier hoofdactiviteiten van de EDIH zijn: 1. eerst testen, dan investeren; 2. ontwikkeling vaardigheden en trainingen; 3. Ondersteunen bij investeringen (nauwe raakvlakken met de ROM) en 4. Ontwikkelen van innovatieve (regionale) netwerken. De dienstverlening in Noord-West gebeurt via het ontwikkelen en verspreiden van 'building blocks', relatief kleine pakketjes met activiteiten die aan netwerkpartners worden aangeboden. Europa, Rijk en provincies stellen hiervoor middelen beschikbaar. De provincie heeft zowel bij de Agenda Digitalisering als de EDIH-NW een stimulerende en faciliterende rol.

Beoogd resultaat 2022

- De regionale Agenda Digitalisering is vastgesteld en alle regionale partners inclusief wij zelf zijn gestart met de uitvoering.
- De Europese Digitale informatie Hub Noord-West is van start gegaan.

8.1.3 Algemene ondersteuning van het MKB is beter, o.a. bij opvolging eigenaren, internationale handel, transitie naar circulair ondernemerschap

Toelichting op meerjarendoel

Het MKB geldt als het fundament van de Nederlandse economie. Het verdienvermogen van deze bedrijven is van groot belang. Meer inzetten op het verhogen van de productiviteit van het MKB heeft grote effecten voor de structurele groei van de economie. Ondernemers uit het MKB staan de komende jaren voor een aantal grote uitdagingen. Hoewel wij bovenal geloven in de zelfredzaamheid van ondernemers, willen wij het MKB ook ondersteunen in het toekomstbestendig maken van hun activiteiten.

In 2022 wordt gestart met het versterken van de regionale dienstverlening voor bedrijven. In samenwerking met de KvK, de ROM, een aantal gemeenten en regionale partners (denk bijvoorbeeld aan ondernemersverenigingen) wordt een Utrechts Ontwikkelplein gelanceerd. Het idee is dat dit het centrale loket in de provincie Utrecht is, waar ondernemers terecht kunnen met hun vragen. Via dit ontwikkelplein wordt ondersteuning aangeboden op diverse terreinen, zoals schuldhulpverlening, digitalisering, opvolging (zie hieronder) en circulair ondernemerschap.

Eind 2021 is gestart met het project Opvolging MKB-(familie)bedrijven, dat is gebaseerd op twee pilots uit 2019 en 2020. Het project heeft tot doel om bedrijven te ondersteunen in het proces van opvolging of overdracht. Daarnaast biedt het project mogelijkheden om gericht aandacht te besteden aan onderwerpen zoals innovatie en duurzaamheid. Uit ervaringen blijkt dat na een opvolging de nieuwe generatie juist een sprong willen maken op deze gebieden. Bedrijven kunnen als eerste stap gebruik maken van coaches en kunnen daarna met een voucher specifieke ondersteuning krijgen.

Beoogd resultaat 2022

- Er is samen met de KvK en gemeenten, ROM en regionale partners een Ontwikkelplein voor ondernemers in de provincie Utrecht gerealiseerd;
- Het project Opvolging MKB-(familie)bedrijven is operationeel.

8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief

Toelichting op beleidsdoel

Met de totstandkoming van de Regionale Economische Agenda (REA) en de oprichting van de ROM Regio Utrecht kiest de regio voor een duidelijke inhoudelijke focus op Gezond Stedelijk Leven en versterking van het instrumentarium. Dit geeft de Economic Board Utrecht (EBU) een inhoudelijk kader voor het versterken van het netwerk van ondernemers, overheden en kennisinstellingen, het profiel en de lobbykracht. De bundeling van de internationale activiteiten op het gebied van Trade & Invest binnen de ROM zorgen voor verdere versterking van dit profiel en internationale slagkracht en ondersteuning voor Utrechtse ondernemers die willen exporteren. Het kennescluster op het Utrecht Science Park en toepassingsgebieden als Merwedekanaalzone (gezond stedelijk leven), Lage Weide (circulaire maakindustrie), regio Amersfoort (Geo Cluster) en de regio Foodvalley (Regiodeal) zorgen voor zichtbare en tastbare resultaten die het profiel versterken en verder ontwikkelen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Economische profiel sterk en competitief	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	421	581	574	574	574	574
Materiële lasten	673	648	647	647	647	647
Subsidies	710	100	200	200	200	200
Totaal Lasten	**1.804**	**1.329**	**1.421**	**1.421**	**1.421**	**1.421**
Baten	40	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**40**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**1.764**	**1.329**	**1.421**	**1.421**	**1.421**	**1.421**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Private R&D	%	Het percentage private R&D van het totaal aan R&D financiering (publiek en privaat).	52	52	53	54	55	-	CBS
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

8.2.1 Innovatie is sterker doordat overheden, onderwijs/ onderzoek en ondernemers elkaar makkelijker weten te vinden

Toelichting op meerjarendoel

De samenwerking tussen overheden, onderwijs/onderzoek en ondernemers (triple helix) wordt georganiseerd in de Economic Board Utrecht (EBU). De EBU wordt een onafhankelijk platform van CEO's en leden van raden van bestuur bij zowel grote werkgevers als organisaties die een belangrijke rol spelen bij maatschappelijke transities, aangevuld met bestuurders van kennisinstellingen en overheden. De board inspireert, is

complementair en divers van samenstelling, ook geografisch. Utrecht Region heeft een sterke uitgangspositie: het is één van de meest competitieve regio's in Europa, met een hoge brede welvaart en een gunstige ligging. De ambitie van de EBU is deze positie uit te bouwen, hand in hand met het richting geven aan maatschappelijke uitdagingen en transities. Daarvoor richt dit topnetwerk zich op de lange termijnstrategie over de volle breedte van het vestigings- en investeringsklimaat: van kennisontwikkeling en -benutting, infrastructuur tot organiserend vermogen. De kerntaken van de EBU zijn:

- Strategische advisering;
- Versterking van netwerk- en lobbykracht.

In 2020/2021 is de totstandkoming van de nieuwe Boardstructuur van de EBU ernstig gehinderd door Corona. De (her)inrichting en heroriëntatie van de EBU zal, onder voorzitterschap van de nieuwe burgemeester van Utrecht, pas eind 2021 definitief zijn. In 2022 zullen dan ook de eerste resultaten te verwachten zijn. Gedeputeerde Economie neemt een belangrijke positie in de EBU en is in staat om namens het College relevante dossiers voor de provincie Utrecht op de agenda te zetten.

Om (inter)nationaal concurrerend en onderscheidend te zijn is aanscherping van het economisch profiel nodig, ook om succesvol aanvragen in te dienen voor het nationaal groeifonds. Om dit profiel te kunnen onderbouwen met cijfers wordt nauw samengewerkt op het gebied van regionaal economisch onderzoek en business intelligence, waarbij de provincie een belangrijke rol speelt.

Beoogd resultaat 2022

- Oplevering van eerste 3 strategische adviezen van de EBU over regionaal economische vraagstukken
- EBU board en netwerk succesvol ingezet op lobby in Den Haag en Brussel, voor o.a. Nationaal Groeifondspropositie(s) Utrecht region
- De regionale samenwerking op het gebied van economisch onderzoek is versterkt en het profiel van de regio is verder aangescherpt en ondersteund met regionaal economische analyses.

8.2.2 Het (inter)nationaal vestigingsklimaat is beter

Toelichting op meerjarendoel

Een goed (inter)nationaal vestigingsklimaat is belangrijk voor de ontwikkeling van de Utrechtse economie. De kwaliteit van het vestigingsklimaat bepaalt of (internationale) bedrijven en instellingen zich hier willen vestigen en zo het Utrechtse economische systeem kunnen versterken. Belangrijke factoren zijn onder andere hoogwaardige dienstverlening voor publieke en private zaken en een goed aanbod van internationaal onderwijs. Via de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht wil de regio Utrecht Nederlandse bedrijven helpen bij hun export en internationale bedrijven naar de regio te halen en onze kennis over de wensen en behoeften van ondernemers versterken.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Regio Utrecht
De ROM heeft de opdracht om het regionale bedrijfsleven te ondersteunen bij de uitbouw van hun internationale activiteiten (trade = export). Trade richt zich op het ondersteunen van het regionale bedrijfsleven bij hun internationale ambities. Daarnaast heeft de ROM de taak om de regio internationaal blijvend goed op de kaart te zetten als vestigingsregio voor vernieuwende bedrijven die passen binnen de speerpunten uit de Regionale Economische Agenda (Invest = investeringen aantrekken). Invest brengt de mogelijkheden van de regio bij internationale ondernemingen onder de aandacht en steunt hen bij het zich vestigen in de regio.

International Welcome Center Utrecht Region (IWCUR)

Het International Welcome Center Utrecht Region (IWCUR) (https://welcome.utrechtregion.com/en/iwcur) draagt bij aan een beter vestigingsklimaat en een samenleving waarin iedereen zich thuis kan voelen. Het bundelt publieke en private diensten die de formaliteiten bij vestiging in de regio Utrecht vergemakkelijken en zorgt voor aansluiting bij een netwerk van internationale medewerkers en studenten in de regio. Samen met gemeenten Utrecht, Amersfoort en Hilversum en de Universiteit Utrecht dragen we sinds 2019 zorg voor een continue uitvoering van het IWCUR, voor een periode van vijf jaar. Met het IWCUR streven we ernaar dat internationale medewerkers en studenten zich sneller thuis voelen en beter integreren in Nederland. De provincie ondersteunt de aansluiting van meerdere gemeenten bij het IWCUR met een financiële bijdrage.

Internationalisering onderwijs
We constateren dat het aantal leerlingen in de regio die behoefte hebben aan internationaal onderwijs met zo'n 3% per jaar groeit. Een goed aanbod van internationaal onderwijs is voor veel werkgevers een belangrijke vestigingsvoorwaarde. Op basis van de resultaten van het onderzoek ontwikkelen we regionale samenwerking die zorg moet dragen voor voldoende en goed internationaal onderwijs, gericht op de wensen en behoeften. De provincie draagt voor een periode van twee jaar bij aan een regionaal regisseur internationaal onderwijs (in dienst bij het IWCUR).

Beoogd resultaat 2022

- De Trade & Invest activiteiten van de ROM (75 Trade relation gesprekken en 90 bedrijven deelgenomen aan informatiebijeenkomsten) dragen bij aan de vestiging of uitbreiding van 20 buitenlandse bedrijven of instituten in de regio Utrecht met een investeringsvolume van ongeveer € 40 miljoen.
- Voor de regionale versterking van de internationalisering van onderwijs is een regionale regisseur aangesteld bij het IWCUR;
- Het International Welcome Centre Utrecht Region heeft aantoonbaar SMART resultaten geboekt;
- Er zijn tenminste drie nieuwe gemeenten aangesloten bij het IWCUR.

8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk

Toelichting op beleidsdoel

Door innovatieve bedrijvigheid te stimuleren willen we bereiken dat onze economie concurrerend blijft. We richten ons op het vinden van innovatieve oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Dit hebben we in 2019 met onze partners vastgelegd in de Regionaal Economische Agenda (REA) die zich richt op de hoofdthema's toekomstbestendige leefomgeving (1), gezonde mensen (2) en waardevolle digitalisering (3). Deze agenda vormt de inhoudelijke basis voor versterking van het regionaal economisch ecosysteem. De Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) Regio Utrecht en de vernieuwde Economic Board Utrecht (EBU) spelen hierin een stimulerende en verbindende rol. Ook zetten we in op een hecht en effectief ecosysteem voor start-ups en scale-ups

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Bedrijven zijn innovatief sterk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	525	744	813	813	813	813
Subsidies	6.999	8.012	4.314	2.856	2.856	2.856
Materiële lasten	514	233	558	544	344	344
Totaal Lasten	**8.038**	**8.989**	**5.685**	**4.213**	**4.013**	**4.013**
Baten	1.413	1.188	-	-	-	-
Totaal Baten	**1.413**	**1.188**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**6.625**	**7.801**	**5.685**	**4.213**	**4.013**	**4.013**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Startups	getal	De toename van het aantal start-ups per jaar.	60	65	70	75	80	-	Monitoring ism UU/ROMRU
2	Scaleups	%	De toename van het aantal scale-ups en innovatieve bedrijven per jaar in percentage van het totaal aantal start-ups van de voorgaande tien jaar.	5	5	5	5	5	-	Monitoring ism UU/ROMRU
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

8.3.1 Het startup klimaat is beter met meer innovatieve startups

Toelichting op meerjarendoel

Startups en scale-ups (startende en groeiende bedrijven) zijn een belangrijke aanjager van de economie en dragen bij aan het versterken van het (internationale) vestigingsklimaat van de regio Utrecht. Deze bedrijven werken aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en bieden veel nieuwe banen. Ze vormen een onmisbaar onderdeel van het economische ecosysteem. Als provincie kunnen we ondersteuning bieden aan regionale initiatieven die het startup ecosysteem versterken. Samen met de ROM Regio Utrecht, gemeenten Utrecht en Amersfoort en vertegenwoordigers van startups en scale-ups werken we aan een toekomstbestendige situatie. We onderzoeken de mogelijkheden voor ondersteuning in 2022 en daarna.

Beoogd resultaat 2022

- Er zijn meer innovatieve startups
- Een toegenomen aantal startups heeft toegang tot meer financiering/kapitaal
- Er zijn startups, gericht op circulair, ondersteund
- Er is een sterker ecosysteem voor startups in de regio Utrecht met meer onderlinge samenwerking tussen de betrokken organisaties

8.3.2 Er zijn meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven

Toelichting op meerjarendoel

De REA (zie boven) vormt het inhoudelijk kader waarbinnen de ROM Regio Utrecht haar taken zal uitvoeren. De ROM Regio Utrecht heeft de opdracht om innovatieve bedrijven, waaronder startups en scale-ups, te helpen in hun ontwikkeling en financiering. Resultaten waarnaar wordt gekeken zijn het aantal bedrijven, het werkgelegenheidseffect en het ontstaan van samenwerkingsverbanden rond maatschappelijke vraagstukken (Impact).

Met de MIT-regeling (MKB Innovatiestimulering Topsectoren) bieden we bedrijven financiële ondersteuning bij innovaties. We ondersteunen haalbaarheidsonderzoeken en R&D samenwerkingsprojecten. Er is altijd veel animo voor; bij de haalbaarheidsonderzoeken kunnen we onder loting slechts een deel van de aanvragen honoreren. We zorgen ervoor dat de MIT-regeling inhoudelijk gekoppeld wordt met het overige financieringsinstrumentarium van de ROM Regio Utrecht.

Voor het maatschappelijk verdienvermogen van de regio Utrecht willen we kennis en innovatie in de sector van Life Sciences & Health (LSH) aanjagen. De directe beschikbaarheid van laboratoriumruimte, of juist het gebrek daaraan, is voor de (startende) ondernemers in deze sector een urgent aandachtspunt. Hierdoor kan de situatie ontstaan dat bedrijven besluiten om zich niet in Utrecht te vestigen en zich te heroriënteren op andere provincies. Waar mogelijk vervullen we een aanjagende en faciliterende rol voor nieuwe laboratoriumruimten. Voor USP Bilthoven dragen wij voor twee jaar bij aan een procesmanager voor de ontwikkeling van de campus.

Met de Regio Deal Foodvalley willen we de transitie naar een duurzaam en gezond voedselsysteem versnellen. Vanuit Economie zetten we in op versterking van de kennis- en innovatie-ecosystemen van FoodValley en Utrecht. We richten ons op strategische samenwerking tussen de kennisinstellingen en bedrijven in beide

regio's. Daarnaast zetten wij in op versnelde marktintroducties van baanbrekende innovaties voor maatschappelijke uitdagingen op het gebied van landbouw, voedsel en gezondheid. Via het openstellen van fondsen willen we de toegang tot gedeelde onderzoeks- en proeffaciliteiten voor kennisinstellingen en bedrijven verbeteren.

Beoogd resultaat 2022

- Er zijn door inzet van de ROM Regio Utrecht meer scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op gezond stedelijk leven door deelname van 30 bedrijven aan 4 groeiprogramma's van waaruit 10 investeringen vanuit het POC-fonds/Participatiefonds kunnen worden gedaan.
- Er zijn door de ROM Regio Utrecht 10 samenwerkingsverbanden tot stand gebracht met scale-ups en innovatieve bedrijven gericht op (PPS) projecten die een bijdrage leveren aan gezond stedelijk leven (o.a. Nationaal Groeifonds);
- Het innovatieve MKB is ondersteund met de MIT-regeling met 30-40 haalbaarheidsonderzoeken en 12 R&D samenwerkingsprojecten.;
- Er is een procesmanager voor campusontwikkeling van USP Bilthoven.

8.3.3 De transitie naar een circulaire economie gaat sneller

Toelichting op meerjarendoel

In 2021 is de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050 vastgesteld. De kern van de circulaire samenleving is slim en spaarzaam omgaan met producten, componenten en grondstoffen om ook toekomstige generaties een welvarend perspectief te bieden. Onderdeel hiervan is een visie op circulaire economie en ondernemerschap. Dit is gericht op de ontwikkeling van een innovatief regionaal economisch systeem waarin we koploper zijn in (vernieuwende) ketensamenwerking. Ook werken we aan een regionale afzetmarkt voor circulaire producten en diensten. Voor de korte termijn is de Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving 2021-2023 opgesteld. Hierin zijn voor economie 11 activiteiten opgenomen, gericht op onder andere ondernemers, onderwijs, de arbeidsmarkt en werklocaties.

Voor een deel van deze acties is samenwerking met de ROM Regio Utrecht nodig. Een van de doelen van de ROM is het aanjagen van de transitie naar een circulaire economie en samenleving. Samen met de ROM ontwikkelen we in 2022 nieuwe circulaire samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Daarnaast ondersteunen we startups gericht op circulair, werken we aan circulaire business development en financiering van circulaire innovaties.

Beoogd resultaat 2022

- Circulaire innovatieve ondernemers (koplopers) zijn ondersteund door de circulaire innovatie top 20. Dit biedt een podium en bekendheid aan 20 bedrijven en draagt bij aan de bewustwording van kansen.
- Ondernemers zijn goed geïnformeerd over de kansen van circulaire economie door een gerichte communicatie aanpak in samenwerking met Circularities;
- De informatie voor ondernemers over circulaire economie is gestructureerd en gestroomlijnd;
- De circulaire kansen op werklocaties zijn in beeld gebracht en worden waar mogelijk benut (zie ook het plan ‘Intensivering bedrijventerreinen’ van de OMU).

8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit

Toelichting op beleidsdoel

Voor een gezonde economische ontwikkeling is een evenwicht tussen vraag en aanbod van vestigingslocaties een belangrijke voorwaarde. Het accent ligt vanwege de schaarse ruimte primair bij een betere benutting en transformatie van de bestaande locaties. Bij de ontwikkeling van nieuwe locaties sluiten we aan bij de lokale behoefte en de toekomstige ontwikkeling van de Utrechtse economie.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Voldoende vestigingsmogelijkheden	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	375	348	335	335	335	335
Materiële lasten	148	351	151	151	151	151
Subsidies	105	2.000	-	-	-	-
Totaal Lasten	**629**	**2.699**	**486**	**486**	**486**	**486**
Baten	26	36	36	36	36	36
Totaal Baten	**26**	**36**	**36**	**36**	**36**	**36**
Saldo van dit programma	**602**	**2.663**	**450**	**450**	**450**	**450**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (2037)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Intensiteit gebruik bedrijventerrein	Gerealiseerde extra m2 Bruto Vloer-Oppervlakte BVO	De ruimtewinst aan (extra) bedrijfsruimte per jaar door intensiever en duurzamer gebruik van bestaande bedrijventerreinen			5.000	15.000	20.000	**530.000**	PAR/IBIS
Effect indicatoren										
	Geen									

[1] NEA = Nationale Enquête arbeidsomstandigheden (data moeten nog worden geleverd)

Meerjarendoelen

8.4.1 Werklocaties worden intensiever gebruikt en sluiten beter aan bij de marktvraag

Toelichting op meerjarendoel

Dit doel valt uiteen in twee delen:

1. *Faciliteren intensivering/revitalisering bestaande werklocaties*

We maken onderscheid in drie typen werklocaties: bedrijventerreinen, kantoren- en detailhandslocaties. Ons doel is om bestaande werklocaties vitaal houden. We zijn kritisch ten aanzien van functieverandering omdat we

willen dat er voldoende vestigingsmogelijkheden voor bedrijven blijven bestaan. Daarnaast willen we een extra impuls geven aan het intensiveren van het gebruik van werklocaties en aan de duurzaamheid en kwaliteit van werklocaties. We houden hierbij ook nauwlettend in de gaten wat de effecten van de coronacrisis zijn op de behoefte aan werklocaties.

Bij bedrijventerreinen zetten we - gezien de schaarse ruimte in de provincie - in op efficiënter gebruik van de ruimte op bedrijventerreinen en op duurzaamheid en circulariteit. De Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) krijgt voor de uitvoering van dit doel een grotere rol bij de intensivering (optimalere benutting van uitgegeven kaveloppervlakten) van verouderde bedrijventerreinen. Hiervoor heeft de OMU het Plan van Aanpak Toekomstbestendige bedrijventerreinen gemaakt welke op 22 september jl. door PS is vastgesteld. De financiële onderbouwing voor dit plan was onderdeel van de besluitvorming over de kadernota 2022-2025 en verwerkt in deze begroting. Dit is een plan dat een langjarige periode bestrijkt met een tussentijdse evaluatie in 2025. In 2022 starten met de uitvoering van dit plan.

Voor kantoorlocaties zetten we in op intensiever gebruik op een zeer beperkt aantal toekomstvaste locaties (locaties die naar verwachting in de toekomst ook nog in trek zullen zijn) en het verder afbouwen van de leegstand op diverse minder geschikte locaties. Onderdeel hiervan is de transformatie van kantoorruimte naar andere functies zoals wonen (waarbij de OMU nauw betrokken is). De kantoormarkt is in beweging. Door Corona en de lockdownmaatregelen zijn meer mensen thuis gaan werken en veel bedrijven nemen zich nu voor een meer hybridevorm van thuis- en op kantoor werken te introduceren. Wij willen deze ontwikkeling goed monitoren. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek bekijken we of herijking van onze visie op de kantorenmarkt nodig is.

Ook detailhandelslocaties hebben onze aandacht. De vitaliteit van binnensteden, dorpskernen en winkelcentra staat al jaren onder druk door de toename van online winkelen en het daardoor wegvallen van detailhandel. De coronacrisis versterkt en versnelt dit proces. Hierdoor komen ook horeca en andere functies zoals cultuur, recreatie en toerisme in binnensteden en dorpskeren, onder druk te staan. In 2021 is door ons een subsidieregeling ingesteld om gemeenten te helpen om deze problemen aan te pakken. Deze regeling moet er in 2022 voor zorgen dat de samenwerking tussen ondernemers, vastgoedeigenaren en overheid beter gaat. En om samen de (langjarige) vitaliteit van een binnenstad, dorpskern en/ of winkelcentrum aan te pakken. Naast financiële ondersteuning in de vorm van subsidie wordt steeds meer ingezet op kennisdeling met en tussen gemeenten op het thema detailhandel. We denken in 2022 desgewenst ook mee met gemeenten die gebruik willen maken van de subsidieregeling voor Retail van het Rijk. In 2022 werken we aan structurele kennisdeling door lessen te leren en kennis op te doen uit de gefinancierde projecten.

2. Faciliteren nieuwe werklocaties
Er is ook nieuwe ruimte voor bedrijven en instellingen nodig om het vestigingsklimaat aantrekkelijk te houden. Bij mogelijke nieuwe werklocaties kijken we goed naar een aantal vereisten: goed bereikbaar, nabij knooppunten en voorzieningen. Daarnaast moeten nieuwe werklocaties intensief en duurzaam gebruikt gaan worden. Dit leggen we vast in de (kwantitatieve en kwalitatieve) regionale programmeringsafspraken met gemeenten.

Voor kantoren blijven we terughoudend wat betreft het toestaan van nieuwe locaties. Slechts op een zeer beperkt aantal toekomstbestendige locaties wordt realisatie van nieuwe kantoorruimte toegestaan. Voor veel bestaande locaties blijft het gaan om het beperken van de leegstand. Uiteindelijk gaat het om een toekomstvast kantooraanbod dat past bij de veranderde vraag. Om daar zicht op te houden monitoren we de ontwikkelingen op kantorenmarkt. Door corona hebben veel bedrijven en organisaties moeten besluiten dat hun medewerkers thuiswerken. Dit heeft ervoor gezorgd dat ook veel bedrijven en medewerkers de kansen zien van deze vorm van werken. Wat dit betekent voor de kantorenmarkt in het de periode na corona is nog onduidelijk. In 2020 liet

de kantorenmarkt een daling in opname en een stijging in aanbod zien, er zijn dus minder nieuwe vierkante meters kantoorruimte bezet geraakt en meer meters beschikbaar gekomen voor nieuwe verhuurders/kopers. Er is daardoor (tijdelijk) minder vraag naar kantoorruimte als gevolg COVID19 en het daarmee samenhangende effect van meer thuiswerken. Wel wordt grotendeels herstel verwacht in de loop van 2021. Om deze ontwikkelingen goed te blijven volgen willen wij in 2022 en de jaren daarna de ontwikkelingen goed in de gaten houden en eventueel komen tot aanpassing of aanscherping van ons beleid voor de kantorenmarkt.

Ook bij concentraties van detailhandel blijven we terughoudend met nieuwe mogelijkheden. Hier gaat het vooral om het verminderen van winkelpanden om aan te sluiten op de veranderde vraag. We willen winkelvestingen concentreren binnen de huidige winkelcontouren (zoals deze zijn vastgesteld) en deze winkelcontouren waar mogelijk laten inkrimpen.

Beoogd resultaat 2022

- Actueel inzicht in de ontwikkeling van vraag en aanbod van werklocaties (bedrijventerreinen, kantoren-winkellocaties). We kijken naar aantal locaties en de kwaliteit, dit doen we door actuele monitoring en onderzoek naar behoeften (bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel).
- Intensiever gebruik van bestaande werklocaties door middel van uitvoering van het Plan van Aanpak Toekomstbestendige werklocaties (OMU). Dit betekent 530.000 m2 bruto vloeroppervlakte (BVO)* ruimtewinst van bedrijfsruimte door intensivering en verduurzaming in 2037.
- Programmeringsafspraken met 3 regio's over nieuwe werklocaties en intensivering van bestaande werklocaties. Dit werken we concreet uit in een uitgifteprotocol en pilots voor intensivering.
- Rapportage van de resultaten van de Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU), in aantallen geïntensiveerd bedrijventerrein en getransformeerde m2 kantoorruimte
- Toepassen van de resultaten uit het Koopstromenonderzoek Randstad en Noord-Brabant, samen met de betrokken provincies.
- De vitaliteit van de binnensteden, dorpskernen en winkelcentra is versterkt en er liggen gedegen en gedragen plannen van aanpak vanuit gemeenten over hoe de uitdagingen in deze gebieden de komende jaren aangepakt wordt.
- Er is onderzocht of en op welke manier gemeenten behoefte hebben aan structurele kennisdeling op het thema detailhandel.
- Er zijn ten minste 2 kennisdelingsbijeenkomsten op thema detailhandel georganiseerd voor gemeenten. De contouren en invulling van een klankbord voor advisering over detailhandelsvraagstukken zijn uitgewerkt.

*De 530.000 m2 BVO ruimtewinst van bedrijfsruimte is het equivalent van de 85 ha. uit het statenvoorstel. Onderzoek van STEC (2019) geeft weer dat er 2.570 hectare aan bedrijventerreinen is in de provincie, met daarop 16.000.000 m2 BVO aan bedrijfsruimte. Per hectare staat er gemiddeld 16.000.000 / 2.570 = 6.225 m2 BVO bedrijfsruimte. De ruimtewinst van 85 hectare komt neer op 85 keer 6.225 m2 = 530.000 m2 BVO aan bedrijfsruimte.

8.4.2 Werklocaties zijn duurzamer (circulair, klimaat, energie, gezondheid) en economisch krachtiger

Toelichting op meerjarendoel

Dit doel valt uiteen in drie delen:

1. Mengen van bedrijvigheid met andere functies mogelijk maken

We willen het mengen van bedrijvigheid met andere functies mogelijk maken ten behoeve van de duurzaamheid van werklocaties. Het gaat hier enerzijds over het clusteren van Hoge Milieu Categorie (HMC)-bedrijven, watergebonden en niet-mengbare bedrijven. Aan de andere kant gaat het om het mengen van bedrijvigheid die hiervoor geschikt is met andere functies, zodat multifunctionele locaties ontstaan. We verkennen de mogelijkheden om te sturen op kortere ketens voor grondstoffenstromen. Ook verkennen we wensen en kansen voor het huisvesten van opleidingen op of nabij werklocaties. Wel is het van belang om kritisch te kijken naar het verlies van ruimte voor bedrijven door transformaties van werklocaties en compensatie daarvan. In dit kader maken we ook programmeringsafspraken over transformaties en behoud van werkgelegenheid.

2. Nadrukkelijker sturen op duurzaamheid
Bij het mogelijk maken van de juiste vestigingsvoorwaarden kan het mes aan twee kanten snijden. Bij intensiever gebruik van locaties en bij aanleg van nieuwe werklocaties kunnen we direct ook een slag op het gebied van duurzaamheid maken.
De provincie kan wensen uitspreken voor zowel uitbreiden als verduurzamen van werklocaties, bijvoorbeeld met (minimale) voorwaarden op het gebied van energieopwekking, klimaatadaptatie, circulariteit en gezondheid. We geven helderheid aan gemeenten, eigenaren en bedrijven. We geven aan welke stappen zij moeten zetten bij het ontwikkelen of herontwikkelen van nieuwe werklocatie. Over de kwaliteit van werklocaties willen we ook in de regionale programmering afspraken vastleggen over het verduurzamen van werklocaties. Tot slot willen we in 2020 verkennen op welke bestaande werklocaties het sluiten van regionale ketens mogelijk is en wie en wat daarvoor nodig is.

Beoogd resultaat 2022

- Afspraken over verduurzaming van nieuwe en bestaande locaties in de regionale programmering met gemeenten/regio's.
- In een uitgifteprotocol nemen we afspraken op hoe nieuwe en hernieuwde ruimte op werklocaties wordt uitgegeven met minimale eisen op het gebied van intensiteit van gebruik en duurzaamheid.
- Inzicht in welke werklocaties een rol kunnen vervullen in nieuwe energienetwerken (opslag duurzame energie aan randen van steden)
- In de uitvoering van het Plan van Aanpak Toekomstbestendige bedrijventerreinen heeft OMU ook aandacht voor het verder verduurzamen van bestaande werklocaties

8.4.3 Er zijn meer en sterkere interactiemilieus

Toelichting op meerjarendoel

De nieuwe economie draait steeds meer om netwerken, ontmoeten en leren van elkaar. Daarom zetten wij primair in op het creëren van 'interactiemilieus': goed bereikbare stedelijke locaties met een goed voorzieningenaanbod. In zo'n ecosysteem bestaat een sterke verwevenheid en samenwerking tussen onderwijs, fundamenteel onderzoek, toegepast onderzoek, innovatieactiviteiten van bedrijven en het op de markt brengen van deze innovaties door grote bedrijven, MKB en startups. Ook willen we zorgen voor voldoende labruimte in de Life Science and Health-sector. Gebieden krijgen aanspreekpunten bij de provincie, waarbij de volgende gebieden specifiek gebiedsgericht accountmanagement van de provincie vragen:

- Utrecht Science Park (Utrecht, De Bilt)
- Lage Weide (Utrecht, Stichtse Vecht)
- ICT Campus Veenendaal (Regio FoodValley)
- Amersfoort Vathorst

Beoogd resultaat 2022

- Er zijn voor ten minste 3 gebieden provinciale accountmanagers aangewezen
- Er is met meerdere partijen een convenant opgesteld voor USP dat richting geeft aan de gezamenlijke inspanningen voor de komende 5-10 jaar
- De werkorganisatie Parkmanagement Lage Weide is verder uitgebouwd, om hier intensiever gebruik te stimuleren

8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut

Toelichting op beleidsdoel

De aanwezigheid van voldoende en kwalitatief hoogwaardige recreatievoorzieningen (vrijetijdsvoorzieningen) bepaalt mede de kwaliteit van de Utrechtse leefomgeving. Wij ambiëren hoogwaardige kwaliteit en voldoende kwantiteit van de recreatievoorzieningen (waaronder terreinen en routes) die goed aansluiten op de voorkeuren van inwoners en bezoekers. De bevolkingsgroei in onze provincie maakt dat ook het aanbod aan recreatievoorzieningen zal moeten groeien. Overbelasting moet worden voorkomen door spreiding.
Eind 2021 zal de besluitvorming over een nieuwe samenwerking van de recreatieschappen en over de wijze waarop de uitvoerende werkzaamheden vormgegeven worden zijn afgerond door de deelnemende partijen. In gezamenlijkheid is per samenwerkingsverband bepaald op welke wijze de gezamenlijke recreatievoorzieningen beheer, onderhoud, toezicht en ontwikkeling is georganiseerd.
De corona-crisis raakt ook de toerisme- en recreatiesector hard. De herstelfase zal langer duren en wij zetten in op ondersteuning van de sector. We willen de groei van het toerisme begeleiden en bijdragen aan spreiding van bezoekers.
Het Programma Recreatie en Toerisme 2022-2025 is eind 2021 vastgesteld. Met de Kadernota 2022 zijn de middelen daarvoor toegekend. In 2022 en de jaren daarna voeren we het Programma Recreatie en Toerisme uit.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De bezoekerseconomie is sterk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.088	1.043	1.017	1.017	1.017	1.017
Materiële lasten	3.748	2.630	2.025	1.776	1.776	1.476
Subsidies	310	3.942	2.785	2.771	2.741	2.107
Totaal Lasten	**5.147**	**7.615**	**5.827**	**5.564**	**5.534**	**4.600**
Baten	12	2.182	-	-	-	-
Totaal Baten	**12**	**2.182**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**5.134**	**5.433**	**5.827**	**5.564**	**5.534**	**4.600**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar					Bron
				21	22	23	24	25	Eind (….)
Prestatie indicatoren									

1	Spreiding toerisme	getal	Het aantal uitgevoerde (subsidie) projecten op het gebied van spreiding van toerisme. Het gaat niet primair om het binnenhalen van toeristen 'sec'. Spreiding betreft het spreiden van de toeristische en recreatieve druk over de regio.	3	3	3	3	3	-	Intern
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

8.5.1 Recreatief groen is beter toegankelijk en bereikbaar

Toelichting op meerjarendoel

Het recreatief hoofd(route)netwerk is belangrijk voor de toegankelijkheid en bereikbaarheid van recreatieve voorzieningen, maar hebben als routes zelf ook een recreatieve functie. Ze moeten direct bereikbaar, aantrekkelijk en veilig zijn. Het Routebureau geeft hierin ondersteuning. Zij zorgt, in samenwerking met landelijke routestichtingen, voor behoud en bewaking van de kwaliteit van routes en routenetwerken, het profileren van (thematische) routes en de vele fiets-, wandel- en vaarmogelijkheden. Wij geven, in samenwerking, sturing aan het Routebureau en zorgen voor inhoudelijke afstemming met andere partners. Na de opstartfase zal in 2022 begonnen worden met de realisatiefase van het wandelknooppuntennetwerk aan de oostzijde van de provincie. We werken verder aan het verbeteren van de Toeristische Overstap Punten (TOP's) in onze provincie. Het inzetten op deze verbindende structuren biedt gebruikers meer mogelijkheden en leidt tot meer spreiding. In dat kader zullen wij ook het overleg aangaan met (landgoed)eigenaren, met name over de veiligheid en de aansprakelijkheid die hiervoor nodig zijn.

Beoogd resultaat 2022

- De uitvoering van de aanleg van wandelroutenetwerk Oost is gestart
- Er is een verbeterplan voor het beter positioneren van de TOP's en hier wordt uitvoering aan gegeven
- Na de verkenning van de upgrade van het fietsroutenetwerk volgt eind 2022 het uitvoeringsplan voor de upgrade

8.5.2 Recreatievoorzieningen zijn kwalitatief sterker en worden beter gebruikt

Toelichting op meerjarendoel

Recreatievoorzieningen zijn een collectief belang waarbij samenwerking met andere overheden en eigenaren van groot belang is. Samenwerking vindt nu plaats binnen de recreatieschappen, die zich aan het omvormen zijn naar een ander samenwerkingsverband. Het streven is gericht op een uitbreiding van de samenwerking, provinciebreed.

De recreatiegebieden worden niet allemaal optimaal benut. We kunnen dat verbeteren door de gebieden kwalitatief te ontwikkelen en de inrichting af te stemmen op de behoeften van verschillende doelgroepen. Dit vraagt om planologische bescherming van bestaande gebieden en het benutten van mogelijkheden om lokaal uit te breiden. Binnen het programma Groen Groeit Mee wordt in gezamenlijkheid met gemeenten gezocht naar nieuwe mogelijkheden voor recreatieve ontwikkeling, in combinatie met andere functies, mede in het licht van de groei van het inwoneraantal in de provincie.

Binnen de samenwerkingsverbanden wordt gewerkt aan ontwikkelperspectieven hoe gebieden met een recreatieve functie beter te benutten en te laten aansluiten op de behoefte. De laatste onderdelen van het afgesloten Programma Recreatie om de Stad (RodS), die wij op ons hebben genomen, worden afgerond.

Beoogd resultaat 2022

- De besluitvorming over de nieuwe samenwerking voor recreatieterreinen (schappen) is afgerond en implementatie in de verschillende organisaties is eveneens afgerond
- Er wordt uitvoering gegeven aan de ontwikkelperspectieven voor recreatiegebieden, die binnen de recreatieschappen zijn gemaakt
- Het onderzoek naar mogelijkheden voor meer zwemwater is afgerond met en een plan van aanpak

8.5.3 De samenwerking tussen partners in de regio is sterker

Toelichting op meerjarendoel

Samenwerking is van grote betekenis voor de (door)ontwikkeling van de vrijetijdseconomie. Daartoe zoeken wij actief de samenwerking met partijen in de recreatieve en toeristische sector en partijen die deze sector ondersteunen, zoals Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH), de Innovatietafel Toerisme Heuvelrug en het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen. In de verschillende verbanden wordt nagedacht over vernieuwende concepten en nieuwe ontwikkelingen. In samenwerking creëren we draagvlak voor de benodigde ontwikkelingen en acties.
Maar ook de landelijke samenwerking met de provincies (IPO) en het NBTC is van belang voor de ontwikkelingen in onze provincie. In gezamenlijkheid staan we sterker en kunnen we meer. Het Perspectief 2030 wordt ondersteund. Ook van Utrecht wordt gevraagd actief deel te nemen aan deze samenwerking en ondersteuning te geven aan landelijke initiatieven.

In het kader van de samenwerking is het vergaren van kennis over de vrijetijdseconomie en het delen van deze kennis nodig om op een verantwoorde wijze richting te kunnen geven aan de ontwikkelingen. Wij participeren in de Landelijke Data Alliantie. We blijven de sector faciliteren met de U-base als centrale database om informatie over het aanbod te delen. Door het initiëren van (nieuw) onderzoek krijgen we beter inzicht in het gedrag van de recreanten en toeristen in onze provincie. De resultaten en de mogelijke acties worden meegenomen in de uitvoering. De Druktemonitor wordt doorontwikkeld naar een instrument die inzicht biedt en ondersteunt bij het spreiden van bezoekers.

Beoogd resultaat 2022

- We nemen actief deel aan de Innovatietafel (samen met gemeenten en ondernemers) voor nieuwe initiatieven en nieuwe ideeën met het doel deze te realiseren, eventueel met financiële ondersteuning
- Uitvoeren en coördineren van onderzoek naar trends en ontwikkelingen, samen met de Landelijke Data Alliantie
- We gaan door met het verder ontwikkelen van de Druktemonitor met realtime en betrouwbare data

8.5.4 Het bestemmingsmanagement is efficiënter en effectiever

Toelichting op meerjarendoel

Toerisme is belangrijk pijler voor de regionale economie. Wel is spreiding van bezoekersstromen wenselijk, om een te sterke concentratie van bezoekers te voorkomen. Samen met gemeenten en Destinatie Marketing Organisaties in onze provincie richten we ons op het geven van informatie over de provincie en het spreiden van

bezoekers (spreiden door verleiden). We richten ons in het bijzonder op de bezoekers die passen bij het karakter van onze provincie.

We werken aan een intensievere samenwerking tussen alle Destinatie Marketing Organisaties in onze provincie in de vorm van een coöperatie die als koepelorganisatie fungeert. In 2022 is deze operationeel. Binnen en met de coöperatie wordt in gezamenlijkheid gezocht naar de juiste inzet van middelen om toerisme te stimuleren op een manier die tot grotere spreiding leidt.

Er is groen licht voor de start van de Vuelta in 2022 in Nederland. Zowel de ASO, het ministerie van VWS, de provincies Noord-Brabant en Utrecht, de steden Breda, 's-Hertogenbosch en Utrecht als de private partners hebben de handen opnieuw ineengeslagen voor een start in 2022. Samen met inwoners, bedrijven en organisaties willen we ervoor zorgen dat zowel het evenement in 2022 als de aanloop er naar toe een (feestelijke) stip op de horizon is.

Belangrijkste doelstellingen hierbij zijn de maatschappelijke effecten, die van het evenement en de activiteiten rondom het evenement uitgaan, duurzaamheid, innovatie, gezond stedelijk leven en economische activatie. Er worden activiteiten georganiseerd op het gebied van sport, cultuur, kennisprogramma's.

Beoogd resultaat 2022

- Vaste samenwerking met de Destinatie Marketing Organisaties in een coöperatie met een bijbehorend jaarprogramma passend bij het landelijk Perspectief 2030 en de ontwikkelingen in de provincie Utrecht
- De subsidieregeling voor Recreatie en Toerisme is aangepast en toegepast voor de groei en spreiding van het toerisme in de provincie, bijvoorbeeld voor verhaallijnen, zoals Kastelen en Buitenplaatsen, en de herdenking van het Rampjaar met de Oude Hollandse Waterlinie
- We dragen bij aan de profilering van de regio door het mee organiseren van de start van de Vuelta in 2022 als maatschappelijk evenement, met duurzaamheid, gezond leven en economie als belangrijke invalshoeken. Via de Vuelta dragen we ook bij aan het versterken van de bekendheid van de provincie Utrecht als fietsregio, in samenwerking met de partners.

8.5.5 Verblijfsrecreatie is vitaler

Toelichting op meerjarendoel

Verblijfsrecreatie is een belangrijk element van de vrijetijdssector. Vitale vakantieparken zijn nodig voor kwalitatief goede verblijfsrecreatie. De kwaliteit van de verblijfsrecreatie staat onder druk door oneigenlijk gebruik (zoals permanente bewoning), veroudering en verrommeling van parken. De problematiek vergt een integrale aanpak waarbij we de economische, sociale, woon- veiligheids- en natuuraspecten meewegen en duurzaamheid stimuleren. Uit de vitaliteitsscan komt naar voren dat er urgentie is om met de sector aan de slag te gaan om te komen tot meer vitale vakantieparken, campings en jachthavens. Wij zetten ons in om het aandeel voorlopers en middenmoters te vergroten en het aandeel zorgenkindjes te verkleinen. Er worden pilots uitgevoerd waarbij als uitkomst toekomstperspectieven worden geboden voor parken.
Voor de parken en terreinen met verblijfsrecreatie die zijn gelegen in NNN-gebieden wordt bekeken wat de mogelijkheden van (noodzakelijke) ontwikkelingen betekent en op welke wijze hieraan invulling kan worden gegeven.

Beoogd resultaat 2022

- Er is uitvoering gegeven aan het Plan van aanpak voor vitale vakantieparken
- De uitkomsten van de pilots hebben geleid tot keuzes die zijn vastgelegd in een uitvoeringsprogramma voor ondersteuning aan de vakantieparken

8.5.6 Het zakelijk toerisme is groter en verder versterkt

Toelichting op meerjarendoel

Het zakelijk toerisme biedt kansen voor onze regio. Wij streven naar meer samenhang en samenwerking in het verbinden van zakelijke bezoeken met de vrije tijdssector. Voor het versterken van het zakelijk toerisme zoeken wij samenwerking met partijen die hierin een leidende rol kunnen vervullen, waaronder het Utrecht Convention Bureau.
Na de Corona werken we aan een voorspoedig herstel en versterking van het zakelijk toerisme. Dit past bij onze strategische keuzes om bezoek te spreiden in ruimte en tijd. Wij richten ons op duurzaam zakelijke toerisme als onderdeel van het profiel gezond stedelijk leven. Wij zetten ons in op passend bezoek en te sturen op passend aanbod. Dit betekent dat we ons niet langer primair richten op groei van de sector.

Beoogd resultaat 2022

- Aan het hersteloffensief Corona is uitvoering gegeven en is afgerond (2021 en 2022). Er is gestart met het vervolg (doorontwikkeling regionaal serviceloket en online platform en aanbodinnovatie)
- De verkenning van de doorontwikkeling van de regeling kennisevenementen is uitgevoerd en afgerond.

Verbonden Partijen

Onderstaande Verbonden Partijen hebben betrekking op dit programma:

- Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)
- Plassenschap Loosdrecht e.o.
- Recreatie Midden-Nederland (RMN)
- Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG)
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht B.V.

Voor overige informatie verwijzen wij u naar paragraaf 3.6 Verbonden Partijen.

Beleidsdocumenten

- Focus op een vitale en duurzame economie 2020-2027
- Agenda Recreatie en Toerisme 2016-2019

9. Bestuur

Toelichting op programmadoel

Provinciale Staten positioneren zich meer vooraan in de beleidsprocessen.

Wat gaat dat kosten?

9. Bestuur	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	5.910	6.272	6.812	6.714	6.615	6.318
Kapitaallasten	90	108	159	159	159	159
Materiële lasten	6.273	7.779	8.464	7.504	6.741	6.528
Subsidies	1.817	1.994	2.393	2.193	2.193	2.193
Totaal Lasten	**14.090**	**16.153**	**17.828**	**16.570**	**15.708**	**15.198**
Baten	582	426	354	354	322	322
Totaal Baten	**582**	**426**	**354**	**354**	**322**	**322**
Saldo van dit programma	**13.508**	**15.727**	**17.474**	**16.216**	**15.386**	**14.876**
Stortingen in reserves	-	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	409	71	-	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**13.099**	**15.656**	**17.474**	**16.216**	**15.386**	**14.876**

Reserves Bestuur

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Projecten	409	71	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**409**	**71**	**0**	**0**	**0**	**0**

Investeringen

(bedragen x € 1.000)

Vervangingsinvesteringen	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2020	Prognose 2021	2022	2023	2024	2025
Lopende investeringen									
Dienstauto's	A	254		0	254				
Totaal lopende investeringen		**254**	**0**	**0**	**254**	**0**	**0**	**0**	**0**

Type categorie

A - Reeds goedgekeurde investeringen

B - Nieuwe of aangepaste investeringen worden bij de begroting geaccordeerd door PS

C - Nieuwe (complexe) of aangepaste investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Toelichting investeringen

Lopende investeringen
Op 27 januari 2021 heeft uw Staten met voorstel PS2021BEM03 een krediet beschikbaar gesteld voor de vervanging van de dienstauto's.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
9.1	Het provinciebestuur is sterk en duidelijk	9.1.1	De positie van PS is sterker en duidelijker
		9.1.2	De uitvoering van de rijkstaken (CvdK) is van betere kwaliteit
		9.1.3	De uitvoering van het dagelijks bestuur (GS) is van betere kwaliteit
9.2	Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces	9.2.1	Integriteit is beter geborgd en het beleid is verder ontwikkeld
9.3	De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd	9.3.1	De ondermijning wordt tegengegaan, de weerbaarheid wordt gestimuleerd en de aandacht voor de wet BIBOB wordt vergroot
9.4	In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot	9.4.1	Partners worden intensiever bij beleid, programma's en projecten betrokken
		9.4.2	De dialoog met inwoners en samenwerkingspartners is innovatiever, transparant en overzichtelijk
		9.4.3	De afstemming met stakeholders en inwoners is frequenter
		9.4.4	De regionale en lokale journalistiek heeft duurzaam een sterkere positie
9.5	De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen))	9.5.1	Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform die visie gehandeld
		9.5.2	Het beleid voor verbonden partijen is beter en wordt conform uitgevoerd
		9.5.3	De relatie met de Europese Unie draagt meer bij aan de realisatie van provinciale beleidsdoelstellingen
		9.5.4	De Staat van Utrecht is van niveau en beter afgestemd op de gebruikers
		9.5.5	Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker
9.6	Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet	9.6.1	De wettelijke toezichtstaak is beter en efficiënter uitgevoerd
		9.6.2	Verticaal toezicht en horizontale controle zijn aangepast aan de landelijke Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht
9.7	Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief	9.7.1	De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de Provinciale programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties
		9.7.2	Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal

		9.7.3	De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord
		9.7.4	Het beleid is beter met data onderbouwd
9.8	Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde	9.8.1	Provinciale informatie is beter en duurzamer beschikbaar, toegankelijk en we publiceren actief openbaar

9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk

Toelichting op beleidsdoel

Provinciale Staten positioneren zich meer vooraan in de beleidsprocessen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Provinciebestuur is sterk en duidelijk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.982	2.111	2.317	2.317	2.317	2.317
Kapitaallasten	90	108	159	159	159	159
Materiële lasten	5.023	4.517	4.742	4.742	4.546	4.546
Subsidies	923	565	648	648	648	648
Totaal Lasten	**8.017**	**7.301**	**7.867**	**7.867**	**7.671**	**7.671**
Baten	373	356	284	284	252	252
Totaal Baten	**373**	**356**	**284**	**284**	**252**	**252**
Saldo van dit programma	**7.644**	**6.945**	**7.583**	**7.583**	**7.419**	**7.419**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
	Geen									
Effect indicatoren										
1	opkomst provinciale verkiezingen (V-11)	%	De opkomstcijfers van de verkiezingen voor Provinciale Staten weergegeven in % kiezers/stemgerechtigden (2019: 61%).	-	-	60	-	-		Kiesraad

Meerjarendoelen

9.1.1 De positie van PS is sterker en duidelijker

Toelichting op meerjarendoel

De behoefte van de Staten aan versterking van hun ondersteuning door de Griffie heeft geresulteerd in een uitbreiding van de Griffie om dit mogelijk te maken. In 2022 zal dit tot merkbare resultaten leiden, waarbij uiteraard voeling met de Staten zal worden gehouden om na te gaan of we de goede koers te pakken hebben. Ook wordt in 2022 een slag gemaakt in de verbetering van de informatievoorziening naar de Staten.
De digitalisering van de Statenzaal en andere ruimten is voltooid, waarmee meer vergaderingen via de livestream te volgen zijn, de mogelijkheden tot het in beeld brengen van presentaties, moties en amendementen zijn verbeterd en ook het besluitvormingsproces (stemmingen) is gedigitaliseerd.
Het traject Provinciale Utrechtse Bondgenoten, dat een verbetering in de onderlinge samenwerking tussen PS, GS en ambtelijke organisatie beoogt, is geëvalueerd wordt ook in het tweede deel van deze Statenperiode voortgezet.
De stikstofproblematiek, de woningbouwopgave, de mobiliteitsopgave en het vernieuwen van de OV-concessies zijn inhoudelijke dossiers die in 2022 veel aandacht van de Staten zullen vragen.

Beoogd resultaat 2022

- Digitale Statenzaal en Commissiekamer volledig in werking
- Het traject Utrechtse Bondgenoten wordt voortvarend voortgezet
- Ondersteuning van PS is geoptimaliseerd
- Kennis van en betrokkenheid bij de provinciale politiek is groter, inwoners en vertegenwoordigers van organisaties weten Provinciale Staten beter te vinden en te benutten; onder meer door middel van het ontwikkelen van videomateriaal en duidelijke communicatie vanuit de Staten.

9.1.2 De uitvoering van de rijkstaken (CvdK) is van betere kwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

De commissaris van de Koning streeft bij de uitoefening van zijn rijkstaken ook in 2022 naar een toename van het aantal vrouwen in het burgemeestersambt. Gelet op het groeiend aantal zij-instromers in het ambt, blijft loopbaanbegeleiding burgemeesters actueel.
Als voorzitter van de provinciale regietafel, waar door gemeenten en provincie vorm wordt gegeven aan het toekomstige asiel- en huisvestingsbeleid voor statushouders, vervult de commissaris van de Koning een voortrekkersrol.
In zijn boegbeeldfunctie zal de commissaris van de Koning aandacht geven aan de viering van de start van La Vuelta Holanda, die in 2022 alsnog zal plaatsvinden en aan andere initiatieven waar, vanwege de pandemie, vorig jaar geen ruimte voor was.

Beoogd resultaat 2022

- In de provinciale regietafel vormgeven aan het asiel- en huisvestingsbeleid
- Feestelijke start van La Vuelta Holanda

9.1.3 De uitvoering van het dagelijks bestuur (GS) is van betere kwaliteit

Toelichting op meerjarendoel

Het college maakt weloverwogen keuzes in haar beleid en rond het besteden van beschikbare middelen, en kan dit op heldere wijze verantwoorden. De genomen besluiten zijn goed onderbouwd en het college geeft altijd uitleg over de keuzes die zijn gemaakt. Voor 2022 geldt bovendien dat GS verder vooruitkijkt, door te werken aan 'Groeisprong 2040' waarbij een inhoudelijk en financieel toekomstbeeld en de bijbehorende gevolgen wordt uitgewerkt. Samen met PS kunnen op basis hiervan duidelijke afwegingen en keuzes gemaakt worden. Daarnaast is er continue aandacht voor de kwaliteit van de stukken aan PS.

Beoogd resultaat 2022

- In gesprek met PS is een meerjarig toekomstbeeld tot 2040 ontstaan
- Het college is transparant in haar afwegingen

9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces

Toelichting op beleidsdoel

We zoeken in een vroegtijdig stadium het contact en de dialoog met de betrokken inwoners, gemeenten en organisaties. Afhankelijk van het vraagstuk en de gestelde doelen spreken we een passende vorm van participatie en verantwoordelijkheid af. De uitvoering van ons werk vraagt om maatwerkoplossingen waarbij integriteit van handelen voorop staat. Er is sinds 2021 een fulltime regisseur integriteit in dienst. Deze zal de uitvoering van het integriteitsplan op zich nemen.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Integriteit is een vast onderdeel	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	-	87	87	87	87	87
Materiële lasten	-	60	60	60	60	60
Subsidies	-	-	-	-	-	-
Totaal Lasten		**147**	**147**	**147**	**147**	**147**
Saldo van dit programma		**147**	**147**	**147**	**147**	**147**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar						Bron
				21	22	23	24	25(….)	Eind	
Prestatie indicatoren										
1.	Afgelegde eed	%	Het percentage nieuwe medewerkers dat de eed heeft afgelegd.	100	100	100	100	100	**100**	Intern
2.	Thematische bijeenkomsten integriteit	getal	Het aantal thematische bijeenkomsten over integriteit dat in een jaar is georganiseerd.	1	1	1	1	1	**1**	Intern
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.2.1 Integriteit is beter geborgd en het beleid is verder ontwikkeld

Toelichting op meerjarendoel

Om een integer, veilig en productief werkklimaat te realiseren is het essentieel om aandacht te besteden aan integriteit, aan een toegankelijke aanspreekcultuur en aan goed leiderschap. Integriteit is een onlosmakelijk onderdeel van ons professioneel handelen. Ieders inzet is nodig om niet-integer handelen te voorkomen. Integriteit is de verantwoordelijkheid van Provinciale Staten, de commissaris van de Koning, Gedeputeerde Staten als de ambtelijke organisatie. Integriteit vraagt om blijvende aandacht.
Om integriteit daadwerkelijk te laten leven en te borgen is een meerjarig uitvoeringsprogramma nodig. Dit vraagt om activiteiten gericht op zowel cultuur (de zachte kant: gedrag) als structuur (de harde kant: beleid en regelingen). De leidende principes van een goed integraal plan van aanpak zoals de gedragscodes integriteit, beleid en regelingen moeten een logisch geheel vormen voor PS, cvdK, GS en de ambtelijke organisatie.
De regisseur integriteit zal de structurele en integrale borging hiervan aanjagen en bewaken op basis van een meerjarenuitvoeringsplan.

Beoogd resultaat 2022

- Dag van de integriteit heeft plaatsgevonden
- De ambtseed is bij nieuwe medewerkers afgenomen

9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd

Toelichting op beleidsdoel

Het tegengaan van ondermijning is voor de provincie Utrecht een belangrijke taak. De provincie bevordert dat overheden (gemeenten, provincie, waterschappen, rijk), andere instanties en het bedrijfsleven met elkaar samenwerken om beïnvloeding van de onderwereld in de bovenwereld tegen te gaan. Daarbij werkt de provincie blijvend aan de weerbaarheid van de eigen organisatie en wordt de Wet bibob zo breed mogelijk ingezet.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Intensievere aanpak van ondermijning	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	79	338	338	338	338	338
Materiële lasten	92	150	150	136	136	136
Subsidies	27	92	50	50	50	50
Totaal Lasten	**198**	**580**	**538**	**524**	**524**	**524**
Baten	50	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**50**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**148**	**580**	**538**	**524**	**524**	**524**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Ondermijning	getal	Het minimum aantal BIBOB onderzoeken dat de provincie per jaar uitvoert.	20	20	20	20	20	**20**	Intern
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.3.1 De ondermijning wordt tegengegaan, de weerbaarheid wordt gestimuleerd en de aandacht voor de wet BIBOB wordt vergroot

Toelichting op meerjarendoel

Het tegengaan van ondermijnende criminaliteit vereist een voortdurende inzet waarin de provincie samen optrekt met andere overheden en private partners. Ook in 2022 wordt de inzet op het tegengaan van ondermijning, de aanjaag- en netwerkfunctie in de regio en het versterken van de interne weerbaarheid onverminderd voortgezet.

Beoogd resultaat 2022

- De BAG-registratie van recreatie-objecten op vakantieparken bevorderen.
- Spelers die actief zijn in het buitengebied (zoals plattelandscoaches) verder instrueren over signalen van ondermijning in het buitengebied.
- Kennisbijeenkomsten over ondermijning en de Wet Bibob organiseren.

- De aanbevelingen uit de Weerbaarheidsscan van het RIEC en het Plan van Aanpak zijn verder uitgevoerd.
- Een nieuw selectieproces bij subsidieaanvragen en vastgoedtransacties en een nieuwe werkwijze voor aanbestedingen voor het uitvoeren van Bibob-onderzoeken ontwikkelen.
- De wetswijziging van de Wet Bibob is doorgevoerd in alle uitvoeringsprocessen.
- Het verder faciliteren van het interprovinciaal overleg Bibob en het verder versterken van de samenwerking met het Openbaar Ministerie en politie.

9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot

Toelichting op beleidsdoel

Voor het vergroten van het strategisch vermogen van de provincie moeten we netwerken verder ontwikkelen en verbinding en samenwerking zoeken met partners, stakeholders en inwoners. Dit zorgt voor een betere positie en vergroot het draagvlak bij het realiseren van gewenste ontwikkelingen. We zetten hiervoor verschillende instrumenten in, zoals werkbezoeken, participatie en lobby. Ook de landelijke inzet van en samenwerking binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) is hierbij belangrijk.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Strategisch vermogen is groot	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.501	1.001	998	998	998	998
Materiële lasten	119	1.003	813	992	995	1.082
Subsidies	788	614	961	761	761	761
Totaal Lasten	**2.408**	**2.618**	**2.772**	**2.751**	**2.754**	**2.841**
Baten	129	70	70	70	70	70
Totaal Baten	**129**	**70**	**70**	**70**	**70**	**70**
Saldo van dit programma	**2.279**	**2.548**	**2.702**	**2.681**	**2.684**	**2.771**

Indicatoren
Geen indicatoren.

Meerjarendoelen

9.4.1 Partners worden intensiever bij beleid, programma's en projecten betrokken

Toelichting op meerjarendoel

Wij vervolgen in 2022 onze inzet om een zichtbaar, transparant, uitnodigend en toegankelijk bestuur te zijn voor de Utrechtse samenleving. Dit blijven we doen door actief de dialoog met partijen en inwoners aan te gaan, met werkbezoeken, participatie en via lobby/belangenbehartiging. In het kader van de Omgevingsvisie werken we gebiedsgericht, onder andere in het Netwerk Omgevingsgericht Werken.
Met deze stijl van besturen en netwerken werken we aan de verdere ontwikkeling van de provincie. Ook in 2022 organiseren we daarom een aantal werkbezoeken aan partners, organisaties en regio's. Het afgelopen jaar is gebleken dat werkbezoeken bijdragen aan verbinding en wederzijds begrip. Als we kijken naar de ontwikkeling van de provincie en de aanpak van de grote opgaven, hangt het behalen van resultaten ook af van de manier waarop wij samenwerken met overheden en andere partijen. En van ons gezamenlijk positioneren en profileren (zie 9.5.5) richting Den Haag en Brussel, en in politieke en ambtelijke netwerken.

Het betrekken en ruimte laten voor input van inwoners is belangrijk. Inwonerparticipatie draagt bij aan een sterkere verbinding tussen de provincie en haar inwoners. Het vergroten en verbreden van de betrokkenheid van inwoners bij de provincie staat centraal in het werkprogramma Participatie voor en door de provincie Utrecht. Het geven van ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving is hierbij ook een belangrijk uitgangspunt. Binnen de provinciale organisatie wordt er op verschillende plekken gewerkt aan het onderwerp participatie. We willen bij elke opgave in een vroeg stadium de dialoog zoeken met onder andere betrokken inwoners. Wel moet er op hoofdlijnen vooraf eenduidigheid zijn in participatietrajecten, om de verwachtingen aan de voorkant te managen en te zorgen voor rechtsgelijkheid voor (potentieel) betrokken deelnemers aan de participatieprocessen.

Beoogd resultaat 2022:

- Er hebben 15 tot 20 GS-werkbezoeken plaatsgevonden
- Er ligt een werkprogramma Participatie

9.4.2 De dialoog met inwoners en samenwerkingspartners is innovatiever, transparant en overzichtelijk

Toelichting op meerjarendoel

Goede communicatie is tweerichtingsverkeer. Dat vraagt aandacht voor middelen en methodieken. Soms komen deze sneller tot stand als de omstandigheden daartoe dwingen. Dit is het geval sinds het door Corona ingevoerde hybride werken. De dialoog was innovatief dankzij toegankelijke online en live gestreamde symposia, congressen en webinars. De kennis en ervaring is in korte tijd snel toegenomen. De uitdaging is om deze kennis vast te houden en uit te breiden, ook als de omstandigheden daartoe minder dwingend zijn.

Beoogd resultaat 2022

- Wij gaan door met hybride bijeenkomsten waardoor een groter publiek deel kan nemen.
- Medewerkers nemen deel aan trainingen van direct duidelijke taal waardoor de dialoog gemakkelijker tot stand kan komen en bijdraagt aan transparantie en overzichtelijkheid.
- Meer en toepasbare kennis over de wijze waarop on- en offline een gesprek op een goede wijze plaats kan vinden.

9.4.3 De afstemming met stakeholders en inwoners is frequenter

Toelichting op meerjarendoel

De afstemming voor beleidsvorming vindt in de geest van de omgevingswet steeds eerder en vaker plaats met stakeholders en inwoners. We doen dit bijvoorbeeld via de projecten van het Netwerk Omgevingsgericht Werken.

Beoogd resultaat 2022

- Stakeholders en/of inwoners worden bijtijds betrokken bij en geïnformeerd over besluiten of voorstellen van Gedeputeerde Staten.

9.4.4 De regionale en lokale journalistiek heeft duurzaam een sterkere positie

Toelichting op meerjarendoel

Een duurzame en sterke journalistiek is van belang voor een goedwerkende democratie. Voor de provincie Utrecht zijn in 2021 handelingsperspectieven beschikbaar gekomen om de lokale journalistiek te versterken. Er

is een kwartiermaker aangesteld en er is een werkconferentie met betrokkenen en ervaringsdeskundigen gehouden. De handelingsperspectieven en de reacties daarop van betrokkenen en deskundigen vormen de input voor een voorstel aan GS en PS op welke wijze de journalistiek in de provincie Utrecht versterkt kan worden.

Beoogd resultaat 2022

- Een mediafonds en/ of subsidieregeling om lokale journalistiek in de provincie Utrecht te versterken.

9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen))

Toelichting op beleidsdoel

De omvang en samenhang van verschillende maatschappelijke opgaven maken uitvoering ervan steeds complexer. Er is een sterk en wendbaar lokaal én provinciaal bestuur nodig, dat zich richt op het organiseren rondom die opgaven om de regionale slagkracht verder uit te bouwen. Wij zetten samen met de medeoverheden onze schouders eronder.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Regionale slagkracht sterk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.432	1.319	1.319	1.319	1.319	1.319
Subsidies	84	50	52	52	52	52
Materiële lasten	390	736	1.236	641	641	641
Totaal Lasten	**1.907**	**2.105**	**2.607**	**2.012**	**2.012**	**2.012**
Baten	30	-	-	-	-	-
Totaal Baten	**30**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo van dit programma	**1.876**	**2.105**	**2.607**	**2.012**	**2.012**	**2.012**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Europese verkenningstrajecten	getal	Het aantal verkenningstrajecten voor Europese financiering dat jaarlijks wordt uitgevoerd.	12	12	12	12	12	**12**	Intern
2	Europese financiering	getal	Het aantal aanvragen voor Europese financiering per jaar.	4	4	4	4	4	**4**	Intern
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.5.1 Er ligt een (gezamenlijke) visie op regiovorming en er wordt conform die visie gehandeld

Toelichting op meerjarendoel

Er spelen grote maatschappelijke opgaven die overheidslagen en regio's overstijgen. De complexe opgaven vragen om een integrale en krachtige aanpak. Gemeenten, waterschappen en provincie hebben elkaar en andere partners nodig om maatschappelijke opgaven te realiseren. De visie op de regio wordt op twee plekken ontwikkeld. In het IPO wordt hiernaar gekeken langs de lijn van het gebiedsgericht werken. Er wordt met de decentrale overheden en met de ministeries bekeken hoe het gebiedsgericht werken op een goede en passende manier vorm kan krijgen. De inzet is om dit een plek te geven in de plannen van het nieuwe kabinet. Provinciale Staten wordt hierbij betrokken en geïnformeerd over de voortgang als onderdeel van het kabinetsaanbod van de decentrale overheden. In de provincie Utrecht is aan de visie op regionale samenwerking gewerkt in het programma Sterk Utrechts Bestuur. Met het programma willen we de samenwerking met gemeenten en waterschappen verbeteren en de gezamenlijke slagkracht vergroten. Het programma verbindt partijen en draagt bij aan een succesvolle samenwerking. De uitvoering van het programmaplan wordt gecontinueerd in lijn met de vijf programmalijnen en de instrumentenkoffer. De nadruk zal in 2022 liggen op ‘Rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken’ en ‘relatie en ontmoeten'.

Beoogd resultaat 2022

- De programmalijnen uit Sterk Utrechts Bestuur zijn uitgewerkt en de eerste resultaten van de lijnen ‘Rollen, houding en gemeenschappelijke afspraken’ en ‘relatie en ontmoeten' zijn zichtbaar, onder andere in georganiseerde bijeenkomsten en het overleg tussen gemeenten, waterschappen en provinciale accounthouders.
- In samenwerking met het IPO wordt verder gewerkt aan het gebiedsgericht werken.

9.5.2 Het beleid voor verbonden partijen is beter en wordt conform uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

De nieuwe Nota Verbonden Partijen; de nota ‘Strategisch samenwerken’, wordt in het eerste kwartaal van 2022 aangeboden aan Provinciale Staten. De bredere context waarin we tegenwoordig samenwerken, maakt dat we in de nota een breder werkingskader opnemen voor samenwerkingsverbanden. De nota biedt handreikingen hoe we met onze samenwerkingspartners omgaan en hoe we onze rol kunnen invullen. De verdere uitwerking van de nota Strategisch samenwerken, zoals het opstarten van een expertisecentrum Strategische Samenwerking, wordt in 2022 uitgerold.

Beoogd resultaat 2022

- De Nota Strategisch samenwerken is vastgesteld
- Het expertisecentrum Strategische samenwerking is ingericht
- Het risicokompas wordt verder uitgewerkt in nauwe samenwerking met concerncontrol
- Het eigenaarschap wordt binnen de ambtelijke organisatie ingericht en geborgd.

9.5.3 De relatie met de Europese Unie draagt meer bij aan de realisatie van provinciale beleidsdoelstellingen

Toelichting op meerjarendoel

Om te zorgen dat de Europese Unie als bestuurslaag optimaal bijdraagt aan onze provinciale opgaven, voeren wij de Europastrategie 2020-2023 uit. Daarbij prioriteren we ‘gezond stedelijk leven’, ‘multimodale en slimme mobiliteit’ en ‘energietransitie’ en geven we extra aandacht aan ‘digitalisering’, ‘circulaire economie’ en ‘plattelandsontwikkeling’. We inventariseren en signaleren doorlopend over Europese actualiteiten en

ontwikkelingen. We dragen bij aan Europees beleid en regelgeving door het leveren van regionale praktijkvoorbeelden. Tevens benutten we optimaal de Europese financieringskansen via het aanvragen van Europese subsidie en het uitvoeren van Europese projecten. Dit doen we in samenwerking met regionale, nationale en internationale partners. Bovendien profileren we de regio Utrecht als Europese living lab voor Gezond Stedelijk Leven. In 2022 zullen we de voortgang van de EU-strategie 2020-2023 evalueren.

Beoogd resultaat 2022

- Organisatie van een internationale bijeenkomst op een van de prioritaire dossiers uit de Europastrategie 2020-2023.
- Ontwikkeling en uitvoering van een EU-kennisprogramma voor medewerkers van de provincie Utrecht.
- Uitwerking van de EU-kansenkaart in een operationeel actieplan per prioritaire opgave.
- Organisatie van een voorlichtingsbijeenkomst over actuele Europese ontwikkelingen voor de regio.
- Deelname aan Europese projecten (coördinator, aanvrager, (lead)partner, cofinanciering, Letter of support)

9.5.4 De Staat van Utrecht is van niveau en beter afgestemd op de gebruikers

Toelichting op meerjarendoel

De data en analyses over diverse thema's in de Staat van Utrecht geven een beeld van het woon-, werk- en leefklimaat van de provincie en de 26 Utrechtse gemeenten. Het is daarmee voor veel partijen (beleidsmakers, bestuurders en maatschappelijke organisaties) een belangrijke informatiebron. In 2022 wordt de data in de database vernieuwd en verschijnt er een nieuwe actuele special.
We werken aan de bekendheid van de Staat van Utrecht. Bijvoorbeeld door in 2021 een introductie- en instructievideo op te nemen, die in 2022 verder bekend worden gemaakt binnen de doelgroep.

Beoogd resultaat 2022

- Alle data en analyses zijn geüpdatet en waar mogelijk aangevuld
- Een nieuwe special is gemaakt en gepubliceerd
- De database en website zijn meer geraadpleegd dan voorgaande jaren

9.5.5 Het strategisch vermogen van de organisatie en lobbykracht is sterker

Toelichting op meerjarendoel

Strategisch vermogen is in de kern het vermogen van mensen en de organisatie om in een veranderende samenleving de goede dingen te (blijven) doen. Verdere ontwikkeling van het strategisch vermogen in de organisatie is daarom van belang. Vanuit deze basisgedachte wordt gewerkt aan onder andere een strategennetwerk. Het strategennetwerk helpt de organisatie ontvankelijk te zijn voor ontwikkelingen en signalen van buiten en daardoor (via analyse, duiding en weging) beter te presteren. Het kan ook helpen om de gezamenlijke relevante verbindingen tussen lopende dossiers te benoemen en te reflecteren op de daarin gekozen aanvliegroutes. Deelnemers aan het netwerk zullen gezamenlijk optreden als denktank die nieuwe inzichten ontwikkelt, maar zijn ook collectief en individueel aan zet om de inzichten te vertalen naar de eigen domeinen, teams en opgaven. Als eerste onderwerp om op te pakken, wordt aan de zogenoemde “Groeisprong” gedacht. Met het Strategennetwerk en de Groeisprong wordt ook invulling gegeven aan motie 69 ‘financieren met focus en visie’.

Het Utrechts Aanbod (gezamenlijk regionaal kabinetsaanbod) biedt een regionale agenda voor belangenbehartiging richting Den Haag. Het succes van het Utrechts Aanbod staat of valt bij de kracht van de samenwerking tussen de betrokken partijen. Nauwe afstemming van regionale belangen kost tijd, maar zorgt

uiteindelijk voor vergroting van het strategisch vermogen en effectievere belangenbehartiging. Het Utrechts Aanbod wordt op zoveel mogelijk plekken voor het voetlicht gebracht.
De Public affairs-strategie 2017-2021 wordt eind 2021 vervangen door een nieuwe strategie voor 2021-2025. Daarin gaan wij verder in op de inhoudelijke prioriteiten en werkwijze voor het versterken van de lobbykracht richting Den Haag.

Beoogd resultaat 2022

- Het strategennetwerk is actief
- Er ligt een nieuwe Public affairs-strategie 2021-2025

9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet

Toelichting op beleidsdoel

Met interbestuurlijk toezicht (IBT) dragen wij bij aan een sterk en krachtig openbaar bestuur in de provincie Utrecht. We houden zicht op de kwaliteit van de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door alle Utrechtse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen. Dit doen we op de domeinen financiën, informatiebeheer, omgevingsrecht (Wabo, erfgoed, monumenten en ruimtelijke ordening) huisvesting vergunninghouders en water. We verbinden IBT zoveel mogelijk met projecten uit het Programma Sterk Utrechts Bestuur, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Hiermee vergroten we de impact van ons toezicht.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Gemeenten, waterschap functioneren goed	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	864	856	856	856	856	856
Materiële lasten	2	63	63	63	63	63
Totaal Lasten	**867**	**919**	**919**	**919**	**919**	**919**
Saldo van dit programma	**867**	**919**	**919**	**919**	**919**	**919**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	IBT - interventie	getal	Het aantal (van totaalaantal) toezichtontvangers waarbij de IBT-interventieladder trede 3 (actief toezicht) of hoger (juridische interventie) voor één of meer toezichtgebieden wordt toegepast.	-	0	0	0	0	-	Intern/ uitvoerings programma IBT
2	IBT - preventief financieel toezicht (V-10)	getal	Het aantal (van totaalaantal) gemeenten onder preventief toezicht (verplichte indicator BBV/ 2019: 1).	2	0	0	0	0	-	BZK

3	IBT - themaonderzoek	getal	Aantal uitgevoerde IBT-themaonderzoeken of reality checks.	-	2	2	2	2	-	Intern / Uitvoerings programma IBT
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.6.1 De wettelijke toezichtstaak is beter en efficiënter uitgevoerd

Toelichting op meerjarendoel

We voeren ons toezicht uit op basis van het Beleidskader Interbestuurlijk Toezicht (IBT) 2021-2024 en in lijn met de Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht (ATT) van Rijk, IPO en VNG. Ons streven is om dit met zo min mogelijk toezichtlasten en zo transparant mogelijk voor onze collega-overheden te doen. We zoeken daarbij nog méér de dialoog met degenen op wie wij toezicht houden, zowel via contact per toezichtontvanger als via (regio)bijeenkomsten of webinars. In verband met veranderende wetgeving (Omgevingswet, Wet Digitale Overheid) passen wij onze informatie-afspraken aan. Bij IBT-omgevingsrecht en IBT-informatiebeheer wordt het toezicht nog risico-gerichter uitgevoerd: meer quickscans bij goed presterende gemeenten, uitgebreider toezicht bij minder presterende gemeenten.
De verslechterde financiële situatie van gemeenten door de druk op het sociale domein maakt op alle IBT-domeinen een intensiever contact noodzakelijk tussen toezichthouder en toezichtontvanger. Dit geldt ook zeker voor het IBT huisvesting vergunninghouders, waarbij gemeenten meer moeite hebben om de huisvestingstaakstelling te behalen door de sterk verhoogde taakstellling en het groeiende woningtekort. Ambtelijke (voortgangs)gesprekken vinden daarom frequenter plaats, kennisbijeenkomsten met gemeenteraden worden georganiseerd en de klankbordgroep horizontale verantwoording/verticaal toezicht wordt nieuw leven in geblazen. Voor de toezichttaak huisvesting vergunninghouders geldt ook dat nauw wordt samengewerkt met de Provinciale Regietafel Migratie en Integratie (PRT) waarin de Utrechtse gemeenten met de provincie werken aan de opgaven voor de opvang en de huisvesting van vluchtelingen en vergunninghouders.

Beoogd resultaat 2022

- Toezichtbeslissingen op gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen zijn voorbereid en opgesteld, waarbij meer maatwerk (quickscans waar mogelijk en verantwoord) wordt toegepast. Uitkomsten zijn gepubliceerd op de IBT-kaart.
- Bijbehorende monitoringstrajecten en interventies zijn uitgevoerd.
- (Regio)bijeenkomsten zijn georganiseerd per toezichtgebied over relevante onderwerpen om kennisdeling tussen gemeenten te stimuleren.
- De informatieafspraken met de toezichtontvangers (IBT-verordening) is geactualiseerd.

9.6.2 Verticaal toezicht en horizontale controle zijn aangepast aan de landelijke Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht

Toelichting op meerjarendoel

In het nieuwe Beleidskader IBT 2021-2024 zijn de actielijnen van de Agenda ATT verwerkt. We werken (landelijk) de actielijnen van de Agenda ATT verder uit en voeren de principes van de ATT stapsgewijs door in ons toezicht. We bereiden de invoering van een nieuw toezichtstaak op basis van het Besluit digitale toegankelijkheid overheid (Wet digitale overheid) voor. Naast de reguliere IBT-beoordelingen en de interventies voeren we meer thema-onderzoeken en reality-checks uit naar maatschappelijk relevante en risicovolle onderwerpen die we samen met de toezichtontvangers bepalen. Bij deze reality-checks betrekken we ook

zoveel mogelijk ministeries en rijksdiensten en werken we zoveel mogelijk samen met andere provincies ten behoeve van meer (landelijke) uniformiteit in het IBT.
Net als in 2021 voeren we ook dit jaar financiële scans uit bij een aantal gemeenten.

Beoogd resultaat 2022

- Thema-onderzoeken op de verschillende toezichtgebieden (in ieder geval omgevingsrecht en informatiebeheer) worden voorbereid en/of uitgevoerd. Voor IBT-omgevingsrecht zijn dit onderzoeken op de thema's 'constructieve veiligheid' en 'strijdig gebruik van agrarische opstallen in het buitengebied' (zoals bedrijfsmatige activiteiten en wonen, in strijd met het bestemmingsplan).
- IBT-taak digitale toegankelijkheid overheid is voorbereid en invoering is gestart.
- Financiële scans bij een aantal gemeenten zijn uitgevoerd.

9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief

Toelichting op beleidsdoel

Een aantal ambities geldt voor de hele organisatie. Het gaat dan om opgaven die organisatiebreed raken aan veel verschillende beleidsprogramma's. Om inzicht in de voortgang van deze opgaven te geven zijn aparte doelstellingen opgenomen. Het apart benoemen van deze brede thema's maakt de concernbrede aansturing krachtig en effectief.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Concernbrede aansturing op brede thema's	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	-	473	810	712	613	316
Materiële lasten	-15	1.250	1.400	870	300	-
Subsidies	-4	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**-20**	**1.723**	**2.210**	**1.582**	**913**	**316**
Saldo van dit programma	**-20**	**1.723**	**2.210**	**1.582**	**913**	**316**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
	Geen									
Effect indicatoren										
1	Emissie broeikasgassen (V-2)	ton CO2	De totale emissie broeikasgassen in absolute aantallen.	PM	PM	PM	PM	PM	**PM**	Klimaat monitor RWS

[1] Voor deze indicator is het niet mogelijk om streefwaarden te benoemen, omdat de invloed van de provincie Utrecht hierop zeer klein is. De jaarlijkse emissie van broeikasgassen worden vermeld in het jaarverslag.

Meerjarendoelen

9.7.1 De Sociale Agenda is beter zichtbaar en uitvoerbaar binnen de Provinciale programma's en op een aantal sociale thema's aanvullend op gemeenten en andere organisaties

Toelichting op meerjarendoel

In 2020 hebben we een start gemaakt met het opstellen van een Sociale Agenda. In het coalitieakkoord staat het volgende over deze agenda: "We stellen een sociale agenda vast om veerkracht, inclusiviteit, participatie en acceptatie van kwetsbare groepen te versterken en eenzaamheid, discriminatie en laaggeletterdheid te bestrijden. Nabijheid en toegankelijkheid van onderwijs en zorg zijn essentieel. In de sociale agenda maken we concreet verbinding met alle beleidsterreinen van de provincie." Anders gezegd: vanuit de provincie Utrecht dragen we zoveel mogelijk bij aan de kansen van mensen in de samenleving.

Ambitie

In 2021 heeft GS aan PS de Sociale Agenda voorgelegd. De ambitie is dat we bijdragen aan meer gelijke kansen voor mensen in de samenleving. Dat doen we allereerst als werkgever in de eigen organisatie concrete stappen te zetten om diversiteit en inclusiviteit te bevorderen. Daarnaast passen we een sociale bril op ons dagelijks werk toe. We doen dat vanuit een rol die ons past, in samenwerking met gemeenten en andere partijen. En we hebben daarbij oog voor kansen die er zijn in de samenleving, zoals bij inwonerinitiatieven en sociale ondernemingen. Met de activiteiten die we in de Sociale Agenda hebben vastgesteld, geven we ook invulling aan Utrecht als Regenboogprovincie. De verwachting is dat we hiermee een belangrijke beweging op gang brengen die uiteindelijk landt in de opgaven en werkzaamheden van de provincie. Het is de bedoeling dat in 2024 het projectteam de werkzaamheden kan overdragen aan de lijnorganisatie.

Beoogd resultaat 2022

- Een deel van het budget gaat naar personeelslasten voor het projectteam. Het overige bedrag is nodig om met concrete acties de genoemde beweging op gang te brengen. De beoogde resultaten voor 2022 zijn:
    - Op basis van het beleidskader (Q4 2021) is er een concrete uitvoeringsagenda voor 2022.
    - De Sociale Agenda is bekend, herkenbaar en zichtbaar in de organisatie. Het projectteam communiceert intern en extern regelmatig, toegankelijk en inspirerend.
    - Er is zoveel mogelijk een beeld gevormd en gedeeld van hoe het ervoor staat in de organisatie met onze aandacht voor mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken.
- We realiseren concrete projecten:
    - Door de 'sociale bril' toe te passen op de organisatie. We hebben een extra impuls gegeven aan diversiteit & inclusiviteit in de organisatie en hebben het Charter Diversiteit ondertekend. We hebben digitale toegankelijkheid in onze organisatie concreet verder gebracht.
    - Door de 'sociale bril' toe te passen op de concrete opgaven, die in de uitvoeringsagenda Q4 2021 zijn vastgesteld. Daarmee hebben mensgericht, gebruikersgericht en inclusief werken concreet vorm en inhoud gekregen bij de betreffende opgaven.
    - De 'sociale bril' doorontwikkelen. We gebruiken kennis, onderzoek en praktijkervaring om als organisatie verder te ontwikkelen. We doen dit samen met onze externe partners en delen de inzichten organisatiebreed.
- Uitvoering motie regenboogprovincie (2018/35): we hebben uitvoering gegeven aan de intentieverklaring die provincie Utrecht, gemeente Amersfoort en gemeente Utrecht dan hebben ondertekend en we hebben activiteiten georganiseerd, bijvoorbeeld rond Coming Out Day.
- Uitvoering van de motie laaggeletterdheid 'Van inspireren kan je leren' (2020/22): in samenwerking met sector Cultuur & Erfgoed hebben we een impuls gegeven aan het verminderen van laaggeletterdheid door het organiseren van een conferentie met diverse betrokken partijen en vervolgactiviteiten te faciliteren.

- Uitvoering motie ‘Aanpak discriminatie en racisme in sport’ (2021/36): In samenwerking met sector Sport is een impuls gegeven aan bestrijding van discriminatie en racisme bij sport.

9.7.2 Het ondersteunen van de transitie naar een circulaire samenleving is sterker en meer integraal

Toelichting op meerjarendoel

Voor de versnelling van de transitie naar een circulaire samenleving is het zaak dat de provincie Utrecht als organisatie zelf ook meedoet in de transitie. We willen circulariteit borgen in alle programma's van de provincie zodat de interne (lijn)organisatie circulariteit in hun opdrachten en projecten verankert. Daarmee dragen alle domeinen bij aan de transitie naar een Circulaire Samenleving. De concernopgave ondersteunt de interne organisatie in haar circulaire ambities.

In samenwerking met onze landelijke en regionale partners leveren we onze bijdrage aan de gezamenlijke circulaire ambities, zodat de transitie ook bij andere organisaties wordt versneld en verrijkt. In regionaal netwerkverband is de Alliantie Cirkelregio Utrecht daarvan een voorbeeld.

Beoogd resultaat 2022

- Ontwikkelen middellange termijnstrategie
- Ontwikkelen monitoringsdashboard CE

9.7.3 De transitie naar een klimaatneutrale samenleving wordt concernbreed beter verankerd en gemonitord

Toelichting op meerjarendoel

In oktober 2019 hebben Provinciale Staten zich gecommitteerd aan het nationaal Klimaatakkoord, voor zover deze maatregelen betrekking hebben op de opgaven in de provincie Utrecht. Om zicht te houden op de bijdrage aan het Klimaatakkoord, worden onze klimaatinspanningen centraal gecoördineerd en gemonitord. Ook wordt geprobeerd om het systeem van de emissie en absorptie van broeikasgassen te modelleren. Daarvoor wordt gebruik gemaakt van het model Drawdown.

De coördinatie, monitoring en modellering leiden tot inzicht in de samenhang en het effect van de klimaatmaatregelen. Indien de monitor en/of het Drawdown-model daar aanleiding toe geven, zullen waar nodig mogelijkheden voor bijsturing of intensivering in beeld worden gebracht. Op basis van de keuzes op nationaal niveau, worden tevens waar mogelijk de implicaties van de verhoogde (inter)nationale klimaatdoelen voor de benodigde inspanningen en het beleid van de provincie in kaart gebracht.

Beoogd resultaat 2022

- Indicatoren worden verder ontwikkeld ten opzichte van de eerste oplevering in 2021
- Het klimaatdashboard zal worden uitgebreid en verfijnd.

9.7.4 Het beleid is beter met data onderbouwd

Toelichting op meerjarendoel

Nederland digitaliseert en dat biedt grote kansen om zaken slimmer te doen. De huidige maatschappij vraagt om een meer digitaal slagvaardige provincie. Nieuwe technologieën bieden kansen om ons werk te verbeteren, inwoners beter te betrekken en te bedienen en onze middelen gerichter in te zetten. We digitaliseren steeds

meer processen en loketten en willen in verstandig versnellen naar een organisatie waar data een belangrijke drijver en aanjager is in beleid en uitvoering, maar ook in monitoring en evaluatie van onze activiteiten.

Alhoewel er al op verschillende plekken binnen de organisatie met data wordt gewerkt, willen we dit versnellen en breder verspreiden via het programma Slimmer met Data. Bewustwording, leren door te doen en opgaven met elkaar verbinden staan hierbij centraal. We willen van onderop bouwen aan mooie voorbeelden van data-onderbouwd werken, daarin leren wat de beste manier is en elkaar inspireren. Dit doen we via etalageprojecten. In de praktijk is er vaak sprake van een kloof tussen de wereld van beleid enerzijds en die van data anderzijds. In de etalageprojecten zorgen we ervoor dat ze werelden elkaar ontmoeten en samenwerken. Met betrokkenheid van inhoudelijke beleids- of maatschappelijke opgaven en ICT/IV werken we met (externe) partners uit hoe we samen kunnen innoveren, experimenteren en leren met data. En waar wordt geholpen met de duiding van en/of het vertalen van de beleidsvragen naar gerichte datavragen om vervolgens door data onderbouwde oplossingen te ontwikkelen in een iteratief proces.

Beoogd resultaat 2022

- De in 2021 opgezette etalageprojecten afronden en maximaal vijf nieuwe etalageprojecten starten.
- Collega's inspireren door de etalageprojecten en andere interne data-projecten in de schijnwerpers te zetten en lessons learned te delen tijdens verschillende meetings, waaronder twee keer tijdens ‘Datadorp’.
- We geven adviezen over hoe we als organisatie gestructureerder en professioneler met data kunnen werken, dus hoe we het werken met data kunnen verankeren in de huidige manier van werken.
- We organiseren colleges/lezingen en workshops of opleidingen om de vaardigheden en bewustwording over het datagedreven werken in de publieke sector te stimuleren.

9.8 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde

Toelichting op beleidsdoel

De provinciearchivaris bij Het Utrechts Archief (HUA) heeft op basis van de Archiefwet 1995 twee wettelijke taken: toezicht houden op het informatiebeheer bij de provinciale organisatie en haar samenwerkingsverbanden, en beheren van historische archieven die in de provinciale archiefbewaarplaats bewaard worden. Het toezicht heeft verbinding met het programma Samenwerken en Dossiers en het strategisch informatiebeheer overleg (SIO) van de provincie. De beleidsdoelen van HUA voor de provincie zijn uitgewerkt in het meerjarenbeleidsplan van HUA voor 2021-2024.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Archiefplaats toezicht informatiebeheer	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	52	87	87	87	87	87
Subsidies	-	673	682	682	682	682
Materiële lasten	662	-	-	-	-	-
Totaal Lasten	**714**	**760**	**769**	**769**	**769**	**769**
Saldo van dit programma	**714**	**760**	**769**	**769**	**769**	**769**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Actief openbaar publiceren	getal	Aantal documentcategorieën onder artikel 3.3 Wet open overheid, waarvoor de PU de procedures en voorzieningen gerealiseerd heeft om actief openbaar te publiceren.	2	4	3	-	-	**11 (totaal)**	Voortgangs rapportage Wet open overheid (op te zetten in 2021).
2	Beheren en delen provinciale organisatie	%	Aantal teams dat de vernieuwde werkwijze voor het beheren en delen van provinciale informatie heeft doorgevoerd, zoals gemonitord onder de roadmap Samenwerken en Dossiers (archivering by design).	50	100	100	100	100	**100**	Voortgangsrapportages zoals in de blauwdruk van I&A beschreven roadmap
Effect indicatoren										
	Geen									

Meerjarendoelen

9.8.1 Provinciale informatie is beter en duurzamer beschikbaar, toegankelijk en we publiceren actief openbaar

Toelichting op meerjarendoel

We zetten onze voorbereidingen voor een beter en duurzamer informatiebeheer voort. Dit doen we middels het programma Samenwerken & Dossiers, projecten en lijnactiviteiten. Sturing hierop zal vanuit het opdracht-geverschap plaatsvinden en vanuit het strategisch informatiebeheer overleg (SIO) van de provincie. Sturen op samenhang en integraliteit als afgeleiden van gestelde doelen blijft aandacht vergen.

De provincie ging bij de plannen voor het overbrengen van digitale archieven in 2019-2020 uit van voortzetting van de situatie waarbij Het Utrechts Archief (HUA) gebruik kan maken van de e-depotvoorziening van het Nationaal Archief. Door een beleidswijziging van het ministerie van OCW zal die e-depotvoorziening van het Nationaal Archief vanaf 1 januari 2024 niet meer kunnen worden gebruikt door lagere overheden. Per die datum zal de minister van OCW ook uit de gemeenschappelijke regeling HUA treden. De provincie Utrecht en de gemeente Utrecht blijven dan als enige partners achter. Het e-depot blijft een component in het duurzame informatiebeheer bij de provincie. Echter, totdat er een nieuwe e-depotvoorziening beschikbaar is, zal van daadwerkelijk overbrengen geen sprake kunnen zijn

Beoogde resultaten 2022

- De geworven projectleider heeft een plan van aanpak opgesteld en in werking gezet om de organisatie te gaan laten voldoen aan de Woo;
- De in 2021 opgedane ervaring met de Woo-pilot met anonimiseringssoftware voor de Wob-publicaties zal als input dienen voor een aanbesteding voor anonimiseringssoftware;

- We nemen actief deel aan interprovinciale activiteiten om de Woo werkend te krijgen bij de provincies;
- De geworven adviseur informatiebeleid (IB) gaat het kwaliteitssysteem en -handboek voor het informatiebeheer en archivering bij de provincie (nader) operationaliseren.

Verbonden Partijen

Onderstaande Verbonden Partijen hebben betrekking op dit programma:

- Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)
- Het Utrechts Archief
- Huis der Nederlandse Provincies (HNP)
- Inter Provinciaal Overleg (IPO)
- Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)
- Randstedelijke Rekenkamer (RRK)
- REMU Houdstermaatschappij NV

Voor overige informatie verwijzen wij u naar paragraaf 3.6 Verbonden Partijen.

Beleidsdocumenten

- Agenda Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht
- Actieplan Toekomst van het (interbestuurlijk) Toezicht
- Verordening systematische toezichtinformatie provincie Utrecht
- Gemeenschappelijk financieel toezichtkader gemeenten 2020
- Programma Sterk Utrechts Bestuur
- Het beleid is beter met data onderbouwd
- Datagedreven Provincie
- Digitale routekaart
- Digitale routekaart Slimcity 2025

10. Overzicht overhead

Toelichting

Wat gaat dat kosten?

10. Overzicht overhead	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	28.882	29.253	29.124	28.563	28.516	28.515
Kapitaallasten	4.812	5.484	6.742	6.795	6.849	6.782
Materiële lasten	17.707	21.876	22.904	21.113	19.683	18.740
Subsidies	185	415	165	165	57	57
Totaal Lasten	**51.587**	**57.028**	**58.935**	**56.636**	**55.105**	**54.094**
Baten	3.369	2.828	4.068	5.009	5.009	3.957
Totaal Baten	**3.369**	**2.828**	**4.068**	**5.009**	**5.009**	**3.957**
Saldo van dit programma	**48.218**	**54.200**	**54.867**	**51.627**	**50.096**	**50.137**
Stortingen in reserves	558	442	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	4.010	24.064	-	-	-	-
Beslag op de algemene middelen	**44.766**	**30.578**	**54.867**	**51.627**	**50.096**	**50.137**

Reserves Overzicht overhead

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Projecten	543	442	-	-	-	-
Reserve Groot onderhoud Huisvesting	15	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**558**	**442**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve ICT	475	5.864	-	-	-	-
Reserve Groot onderhoud Huisvesting	2.630	18.200	-	-	-	-
Reserve Frictiekosten Veranderopgave	905	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**4.010**	**24.064**	**0**	**0**	**0**	**0**

Investeringen

(bedragen x € 1.000)

Vervangingsinvesteringen	Cat.	Krediet (bruto)	Bijdragen derden	Realisatie t/m 2020	Prognose 2021	2022	2023	2024	2025
Lopende investeringen									
ICT - software	A	7.845	0	416	1.732	4.119	50	609	919
ICT - hardware	A	1.051	0	99	851	0	101		
Huisvesting	A	9.439	0	106	7.328	2.502	405	0	0
Totaal lopende vervangingsinvesteringen		**18.335**	**0**	**621**	**9.911**	**6.621**	**556**	**609**	**919**
Nieuwe investeringen									
Werkplek apparatuur 2022-2025	B	550				550	550	550	550
Verantwoorde thuiswerkplek	B	902	0			902			
Totaal nieuwe investeringen		**1.452**	**0**	**0**	**0**	**1.452**	**550**	**550**	**550**
Totaal vervangingsinvesteringen		**19.787**	**0**	**621**	**9.911**	**8.073**	**1.106**	**1.159**	**1.469**

Type categorie

A - Reeds goedgekeurde investeringen

B - Nieuwe of aangepaste investeringen worden bij de begroting geaccordeerd door PS

C - Nieuwe (complexe) of aangepaste investeringen die nog separaat aan PS worden voorgelegd.

Toelichting op de nieuwe investeringen

Lopende investeringen
De voortgang van de lopende investeringen worden toegelicht in de Zomernota 2021.

Nieuwe investeringen

Werkplek apparatuur 2022
Betreft de jaarlijkse vervanging van een deel van de werkplek apparatuur op het provinciehuis, met een krediet van € 550.000 per jaar.

Verantwoorde thuiswerkplek
In de begroting 2021 is voor het jaar 2022 een raming opgenomen van € 1,28 miljoen voor losse inventaris. Bij de voorjaarsrapportage 2021 is besloten om voor het jaar 2021 uit dit krediet €375.000 beschikbaar te stellen. Om waar nodig en passend een verantwoorde thuiswerkplek te bieden aan onze medewerkers wordt ook voor de begroting 2022 voorgesteld om het restant van €905.000 beschikbaar te stellen.

Hoofdstuk 3: Paragrafen

3.1 Provinciale belastingen en heffingen

3.1.1 Inleiding

Een deel van onze inkomsten bestaat uit provinciale belastingen en heffingen. Daarvan is de belangrijkste inkomstenbron de opcenten op de Motorrijtuigenbelasting: in 2022 is deze geraamd op € 139,4 mln.

Wij kennen daarnaast de volgende heffingen:

- leges
- ontgrondingenheffing
- grondwaterheffing

Belastingen en heffingen	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Motorrijtuigenbelastingen	130.772	133.800	139.414	142.745	145.099	147.636
Leges	326	316	571	571	571	571
Ontgrondingenheffing	3	5	5	5	5	5
Grondwaterheffing	1.320	1.334	1.334	1.334	1.334	1.334
Totaal	**132.421**	**135.455**	**141.324**	**144.655**	**147.009**	**149.546**

3.1.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting

De Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht, zoals door uw Staten vastgesteld op 27 juni 2011, vormt de grondslag voor het heffen van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Deze verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

In het coalitieakkoord is afgesproken het tarief voor de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting vanaf 2020 jaarlijks te indexeren met het verwachte consumentenprijsindexcijfer zoals vastgelegd in de meicirculaire Provinciefonds. Voor het jaar 2022 bedraagt dit indexcijfer 1,5%. Daarnaast is met de vaststelling van de Kadernota 2022-2025 besloten het tarief voor de provinciale opcenten met ingang van 1 januari 2022 eenmalig extra te verhogen met 2%. Hierdoor wordt het tarief met ingang van 1 januari 2022 verhoogd van 74,9 naar 77,5. In verband met deze verhoging is een aanpassing van de Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht noodzakelijk.

Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 bedraagt het verwachte consumentenprijsindexcijfer voor alle jaren 1,7%. Uitgaande van deze indexering zal het tarief voor de opcenten in deze jaren naar verwachting 78,8, 80,1 en 81,5 gaan bedragen.

Voor de raming van de verwachte opbrengst uit de opcenten in de begroting wordt sinds 2016 uitgegaan van de raming die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt geformuleerd in de meicirculaire Provinciefonds van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Deze raming wordt jaarlijks opgesteld om te komen tot de berekening van de provinciefondsuitkering. De opbrengst voor het jaar 2022 bedraagt volgens de meicirculaire naar verwachting € 1.798.886,51 per opcent. Deze opbrengst is als uitgangspunt genomen voor de raming van de opbrengst in de jaren 2022 tot en met 2025. Rekening houdend met het tarief van 77,5 en een verwachte opbrengst van € 1.798.886,51 per opcent komt de verwachte opbrengst voor het jaar 2022 uit op afgerond € 139.413.705.

Daarnaast wordt voor de jaren 2023 tot en met 2025 een jaarlijkse groei verwacht van 0,7%. Deze verwachte stijging van de opbrengst is gebaseerd op de landelijke mutatie van de opbrengst per opcent in het jaar 2021 ten opzichte van 2020.

Voor het jaar 2021 en de daarop volgende jaren wordt de opbrengst uit de opcenten gebaseerd op het hiervoor genoemde per jaar geïndexeerde tarief, als volgt geraamd:

	2021	2022	2023	2024	2025
Primaire Begroting 2021	133.377	135.782	138.191	140.606	140.606
Bijstelling Kadernota 2022-2025	0	-134	0	134	2.687
Extra verhoging opcenten met 2%	0	2.800	2.800	2.800	2.800
Mutatie o.b.v. Meicirculaire 2021	423	966	1.754	1.559	1.543
Totaal geraamde opbrengst	**133.800**	**139.414**	**142.745**	**145.099**	**147.636**

Tarief provinciale opcenten	74,9	77,5	78,8	80,1	81,5

3.1.3 Provinciale heffingen

3.1.3.1 Leges

De leges vinden hun grondslag in de Legesverordening provincie Utrecht 2018.

Zoals verwoord in de verordening worden onder de naam ‘leges’ rechten geheven voor het genot van door of vanwege het provinciebestuur verstrekte diensten zoals omschreven in de verordening en de bijbehorende tarieventabel. Deze leges worden geheven van de aanvrager van de dienst of van degene voor wie de dienst wordt verstrekt.

De toe te passen tarieven staan in de tarieventabel bij de verordening. Deze tarieven worden doorgaans jaarlijks in lijn met de indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting aangepast. Voor het jaar 2022 zullen wij daarom aan uw Staten voorstellen om de tarieven te verhogen met 1,5%. Naast deze indexeringen worden drie nieuwe legestarieven in het kader van de Wet natuurbescherming toegevoegd en wordt één legestarief anders dan met de hiervoor genoemde indexering verhoogd.

Uitgangspunt bij de vaststelling van de tarieven is dat deze ten hoogste kostendekkend mogen zijn. Dit wordt bij de vaststelling van de tarieventabel jaarlijks gecontroleerd aan de hand van een hiertoe ontwikkeld rekenmodel.
In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van de legestarieven nog nader toegelicht:

Berekening van kostendekkendheid van de leges	**x € 1.000**
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	582
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	**582**
Overhead	277
BTW	0
Totale kosten	**859**
Geraamde opbrengst leges	**571**
Dekkingspercentage	**66,5%**

De opbrengst van de leges is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van het aantal aanvragen dat in een jaar wordt ontvangen.
Bovenstaand overzicht is daarom gebaseerd op de gemiddelde aantallen opgelegde leges over de jaren 2018 tot en met 2020 naar de kostprijs en tarieven zoals deze zullen gelden voor het jaar 2022.

De gemiddelde verwachte opbrengst bedraagt hierdoor € 571.268.

3.1.3.2 Ontgrondingenheffingen

Onder de naam ontgrondingenheffing is een heffing voor het ontgronden ingesteld als bedoeld in artikel 21f van de Ontgrondingenwet. De heffing is bedoeld ter bestrijding van de kosten voor schadevergoedingen en onderzoek bij het ontstaan van onverwachte schade bij ontgrondingen. De heffing wordt enkel geheven voor de grote ontgrondingen met een daadwerkelijke kans op schade.

De heffing vindt haar grondslag in de Heffingsverordening ontgrondingen provincie Utrecht 2002. De ontgrondingenheffing bedraagt € 0,04 per kubieke meter stoffen waarvoor vergunning of machtiging, dan wel een wijziging van een vergunning of machtiging is verleend. De heffing wordt alleen geheven voor ontgrondingen met hoeveelheden boven de 10.000 kubieke meter.
De verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Naar verwachting zal per 1 juli 2022 de Omgevingswet in werking treden. Hiermee vervalt de Ontgrondingenwet. Om die reden zal per de ingangsdatum van de Omgevingswet een nieuwe verordening voor het heffen van de ontgrondingenheffing in werking moeten treden.

Voor de ontgrondingenheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. Het is echter niet te voorspellen welke schades zullen optreden bij de grote ontgrondingen in 2022 en daarom is niet aan te geven welke kosten gemaakt zullen moeten worden voor schadevergoedingen en onderzoek. De kosten van het taakveld zijn derhalve in onderstaande berekening als PM vermeld.

Berekening van kostendekkendheid van de ontgrondingheffing	x € 1.000
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	PM
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	**0**
Netto kosten taakveld	**PM**
Overhead	*
BTW	0
Totale kosten	**0**
Geraamde opbrengst ontgrondingenheffing	**5**
Dekkingspercentage	**PM**

** De kosten voor de uitvoering van vergunningverlening en toezicht en handhaving worden gedekt door de begroting van de Opdrachtgeversunit RUD en zijn opgenomen in de dienstverleningsovereenkomst met de RUD Utrecht. Van kosten voor overhead bij de provincie Utrecht is derhalve geen sprake.*

Indien de kosten van het taakveld in het boekjaar lager uitvallen dan de opbrengst van de ontgrondingenheffing voor dat jaar, dan zal de (resterende) opbrengst worden ondergebracht in de voorziening Ontgrondingenheffing. Met deze voorziening kunnen we toekomstige kosten voor onderzoek of te nemen maatregelen bij schade dekken

De opbrengst is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van de omvang van de ontgrondingen in het betreffende jaar. De opbrengst van de ontgrondingenheffing is in 2022 geraamd op € 5.000.

3.1.3.3 Grondwaterheffing

Onder de naam grondwaterheffing is een heffing voor het onttrekken van grondwater ingesteld als bedoeld in artikel 7.7 van de Waterwet. De heffing is bedoeld ter bestrijding van de kosten van maatregelen en kosten die verband houden met grondwateronttrekking en het infiltreren van water, het bijhouden van register, schadevergoeding en onderzoek. De heffing vindt haar grondslag in de Grondwaterheffingsverordening provincie Utrecht 2012. Deze verordening wordt periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.
Het tarief voor de grondwaterheffing bedraagt € 0,0153 per kubieke meter onttrokken grondwater.

Met de verwachte invoering van de Omgevingswet per 1 juli 2022 zal de Waterwet komen te vervallen. Per de ingangsdatum van de Omgevingswet zal derhalve ook een nieuwe verordening voor het heffen van de grondwaterheffing (gebaseerd op artikel 13.4b van deze wet) in werking moeten treden.

Ook voor de grondwaterheffing geldt dat het tarief ten hoogste kostendekkend mag zijn. In onderstaande tabel wordt de kostendekkendheid van het tarief nader toegelicht. Hierbij is voor de kosten uitgegaan van de cijfers van het Meerjarenperspectief Grondwaterheffing 2021-2026.

Berekening van kostendekkendheid van de grondwaterheffing	x € 1.000
Kosten taakveld(en) – kosten maatregelen en onderzoeken	932
Kosten taakveld(en) – schadevergoedingen en onderzoek	100
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen	0
Netto kosten taakveld	**1.032**
Overhead	302
BTW	0
Totale kosten	**1.334**
Geraamde opbrengst grondwaterheffing	**1.334**
Dekkingspercentage	**100%**

Indien de kosten van het taakveld in het boekjaar lager uitvallen dan geraamd, wordt de opbrengst van de grondwaterheffing ondergebracht in de voorziening Grondwaterheffing. Met deze reserve kunnen we voorkomen dat de hoogte van de grondwaterheffing jaarlijks fluctueert. Bovendien kunnen in de toekomst hoger uitvallende kosten worden opgevangen.

De opbrengst van de grondwaterheffing is in 2022 geraamd op € 1.334.000.

3.1.3.4 Kwijtscheldingsbeleid
Ten aanzien van de provinciale heffingen is geen kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld.

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.2.1 Inleiding

In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing gaat het om de vraag in welke mate de financiële positie van de provincie toereikend is om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen. De ratio Weerstandsvermogen en de overige financiële kengetallen geven een zo betrouwbaar en verantwoord mogelijk inzicht in de financiële positie van de provincie.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing behandelen we de volgende onderdelen:

1. Risicomanagement binnen de provincie Utrecht;
2. Risicoanalyse;
3. Drie belangrijke veranderingen van risico's in het benodigd weerstandsvermogen t.o.v. de Jaarrekening 2020;
4. Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit;
5. Ratio weerstandsvermogen;
6. Financiële kengetallen.

3.2.2 Risicomanagement binnen provincie Utrecht

Het beleid voor weerstandsvermogen en risicobeheersing is verankerd in het Beleidskader Integraal Risicomanagement 2020 en kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020.

Het Beleidskader Integraal Risicomanagement 2020 geeft PS op strategisch niveau de kaders voor risicomanagement. Binnen deze strategische kaders geven GS invulling aan risicomanagement met het uitvoeringskader Integraal Risicomanagement. Het uitvoeringskader vormt de leidraad voor het risicomanagement binnen de ambtelijke organisatie. Integraal risicomanagement gaat over het realiseren van doelen door het effectief en kosten-efficiënt omgaan met onzekerheden, risico's en kansen. Het biedt hiermee kansen op sturing en versterkt het doelgericht, doeltreffend en doelmatig werken vanuit respectievelijk PS, GS en de ambtelijke organisatie. De Kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020 bevat de financiële uitgangspunten en richtlijnen die gelden voor het weerstandsvermogen en het beheersen van risico's.

Wanneer geïdentificeerde risico's zich daadwerkelijk voordoen, zal dit gevolgen hebben voor de financiële positie. Hiervoor gelden drie uitgangspunten:

1. Risico's waarvan de incidentele financiële gevolgen minder dan € 100.000 bedragen, worden niet als materieel beschouwd. Dit betekent dat de financiële gevolgen binnen de programmabudgetten moet worden opgevangen.
2. Voor zover de incidentele financiële gevolgen van een risico (= kans van optreden x impact) gedekt zijn door de reserve weerstandsvermogen, wordt deze reserve aangewend ter dekking van die financiële gevolgen als de bedreiging werkelijk optreedt en de last niet gedekt kan worden binnen het budget van het betreffende programma.
3. Mochten de financiële gevolgen van een risico groter zijn dan de beschikbare reserve weerstandsvermogen, dan zal een beroep worden gedaan op de overige beschikbare weerstandscapaciteit (saldireserve).

De reserve weerstandsvermogen biedt in beginsel geen dekking voor financiële gevolgen van het zich voordoen van risico's die niet zijn opgenomen in het weerstandsvermogen.

3.2.3 Risicoanalyse

Er zijn vanuit de inventarisatie van risico's in totaal 230 risico's geïdentificeerd en opgenomen in het risicomanagementsysteem van de provincie. Het totaal aantal risico's is gestegen, voornamelijk doordat de frauderisico's nu zijn opgenomen in het provinciebrede risicomanagementsysteem. Met deze stap lopen de frauderisico's mee in het reguliere proces van risico-actualisatie. Daarnaast zijn bij de actualisatie van de risico's nieuwe risico's benoemd bij Hart van de Heuvelrug en het domein Bedrijfsvoering (cyberincident). Bij Hart van de Heuvelrug komt dit door een toename in risicobewustzijn, doordat risicomanagement het afgelopen jaar meer aandacht heeft gekregen en risicosessies zijn georganiseerd. Van de 230 hebben 108 risico's een financieel effect. Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname) bedraagt € 143,6 mln. Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich tegelijkertijd voordoen.

Op basis van de Monte Carlo-analyse blijkt met een zekerheid van 90% (landelijke norm) dat een weerstandsvermogen van € 24,1 mln. voldoende is om alle risico's op te vangen.

In het onderstaande overzicht wordt de top 10 van het aantal risico's gepresenteerd. Dit zijn de risico's met de hoogste impact op het benodigd weerstandsvermogen. Deze risico's zijn samen goed voor circa 62% van de berekende omvang van het benodigd weerstandsvermogen.

Nr	Risico	Kans Klasse	Financieel Klasse	Verwacht financieel gevolg	Invloed
1	Terugvallen van de reizigersopbrengsten in de concessie	30% - 50%	> 5 mln.	max € 20 mln.	29%
2	Garantiefonds Energie	10% - 30%	> 5 mln.	€ 4,4 mln.	12%
3	Er vindt een cyberincident plaats	10% - 30%	€ 2,5 mln. - € 5 mln.	max € 5 mln.	5%
4	Hart van de Heuvelrug: Project Apollo Noord	10% - 30%	€ 2,5 mln. - € 5 mln.	€ 1,7 mln.	4%
5	Vliegbasis Soesterberg: Project Woonwijk	30% - 50%	€ 1 mln. - € 2,5 mln.	€ 1 mln.	3%
6	Hart van de Heuvelrug Project Apollo Noord: Kans hogere kosten bouw- en woonrijpmaken	30% - 50%	€ 1 mln. - € 2,5 mln.	€ 0,7 mln.	2%
7	Hart van de Heuvelrug Sortie 16: Grondopbrengsten lager dan begroot	10% - 30%	€ 1 mln. - € 2,5 mln.	€ 0,9 mln.	2%
8	Uitlekken van vertrouwelijke informatie	< 10%	> 5 mln.	max € 10 mln.	2%
9	(OV-Projecten) Scopewijzigingen	10% - 30%	€ 1 mln. - € 2,5 mln.	max € 2 mln.	2%
10	Hart van de Heuvelrug Project Apollo Noord: Hogere grondopbrengsten	10% - 30%	Geen negatieve financiële gevolgen	€ -1,2 mln.	2%

De risico's met betrekking tot de opbrengsten motorrijtuigenbelasting en de ontvangsten uit het Provinciefonds wordt niet op in bovenstaande tabel verwerkt. De wijzigingen in de opbrengsten worden verwerkt in de Begroting.

Hieronder worden de risico's toegelicht, die zijn opgenomen in bovenstaande tabel en bepalend zijn voor het benodigd weerstandsvermogen.

<u>Terugvallen van de reizigersopbrengsten in de concessie</u>

De vervoerbedrijven verkeren door het coronavirus nog steeds in zwaar weer. Voor 2021 wordt het verlies van de vervoerbedrijven in belangrijke mate door het Rijk afgedekt via de "Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies (BVOV)". Daarnaast heeft recentelijk het Rijk ook de regeling doorgetrokken tot in ieder geval 1 september 2022.

Toch blijft de business case onder druk staan omdat de reizigers aantallen fors lager zijn. Voor de periode 2022 tot en met 2025 heeft continuering van het openbaar vervoer de hoogste prioriteit. Daarvoor is het nodig dat er weer sprake is van een gezonde businesscase voor de vervoerbedrijven. De provincie creëert voor deze periode een

transitieplan met uitgangspunten om tot een gezonde businesscase te komen. Onderdeel van het transitieplan is een aanzet tot aanpassingen in de concessies. Deze aanpassingen richten zich met name op kostenverlaging (onder andere door een langere concessieduur), op een al dan niet afschaling van de dienstregeling en op een herverdeling van de risico's. Het transitieplan is gebaseerd op het herstel van de vervoervraag conform de landelijke scenario's. De praktijk is echter weerbarstiger. Als de reizigersopbrengsten, om welke reden dan ook, in de jaren 2022 t/m 2025 achterblijven bij de prognoses ontstaat er een risico dat geheel of gedeeltelijk bij de provincie ligt.

Als die risico's zich voordoen zal de provincie de tekorten die daardoor ontstaan moeten afdekken.

- Bij de U-OV concessie ligt het risico van derving reizigersopbrengsten contractueel bij de provincie.
- Syntus kan een beroep doen op de hardheidsclausule in het contract. De provincie zal financiële ondersteuning moeten bieden om de continuïteit van het openbaar vervoer te garanderen.

Door het blijven bestaan van deze risico's blijft de mogelijke financiële impact substantieel hoog. De verlenging van de BVOV tot in 2022 is gunstig voor de provincie, maar voor een verlaging van het risico is het nog te vroeg omdat er nog te veel onzekerheden zijn. Bij de jaarrekening zal worden bekeken of tot een verlaging van het risico kan worden overgegaan. Dit als meer inzicht is in het herstel van de markt en de inhoud van het transitieplan.

Garantiefonds Energie

Voor het stimuleren van de energietransitie maken we gebruik van het Energiefonds (SETU). De provincie Utrecht heeft een borgstelling afgegeven voor SETU van maximaal € 16 mln., waardoor zij datzelfde bedrag konden lenen. Zij verstrekken daarvan leningen aan projecten die elders niet gefinancierd kunnen worden en een bijdrage leveren aan de energietransitie. Op dit moment is hiervan ongeveer € 5,5 mln. uitgezet. De bedoeling is dat met de aflossingen weer nieuwe leningen kunnen worden verstrekt. Om het risico op het niet kunnen terugbetalen van de leningen te kunnen beheersen is onder andere € 4 mln. in de reserve weerstandsvermogen gestort.

Eind 2020 werd duidelijk dat door een faillissement een lening van ongeveer € 0,4 mln. niet kan worden terugbetaald, hiervoor is een voorziening gevormd omdat de aflossing van de lening door SETU pas aan het eind van de looptijd plaatsvindt.

Er vindt een cyberincident plaats

Een onderdeel van het toerusten van de organisatie op het gebied van informatieveiligheid en privacy is het vastleggen van een aantal uitgangspunten en het bieden van een handelingsperspectief voor het geval zich bij onze organisatie een cyberincident voordoet. In het geval van cyberincidenten zijn er preventieve en reactieve maatregelen.

Preventieve maatregelen worden en zijn in de organisatie doorgevoerd om te voorkomen dat een dergelijk incident gebeurt. Het is echter onmogelijk om dit volledig te voorkomen; de inzet is de kans dat het gebeurt te verminderen. Hier wordt doorlopend veel aan gedaan, op technisch, organisatorisch (awareness, opleiding, communicatie) en procedureel (leveranciers-procedures, beleid) vlak. Reactieve maatregelen richten zich op hoe te handelen wanneer een cyberincident of een digitale aanval op onze organisatie zich heeft voorgedaan. Het gaat hierbij om het detecteren, reageren, beperken en herstellen van de eventuele schade.

Het plaatsvinden van een cyberincident wordt toegevoegd, als mogelijke calamiteit, aan het bestaande Bedrijfscontinuïteitsplan. Daarnaast wordt er een Computer Emergency Response Team (CERT) ingesteld, met duidelijke afspraken over de te zetten stappen en de verdeling van de verantwoordelijkheden in het geval van deze calamiteit. Snel handelen is hierbij namelijk van groot belang.

In de tweede helft van 2021 zal een cyberincident gesimuleerd worden om op heel praktische wijze te oefenen met de respons op een dergelijke situatie.

Hart van de Heuvelrug: Project Apollo Noord

Oude Tempel is een van de projecten van het programma Hart van de Heuvelrug. In dit programma zijn de projecten onderverdeeld in trekkerschap tussen gemeenten Zeist, Soest en de provincie Utrecht. De provincie is voor dit programma financieel eindverantwoordelijk. Dat is vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst Hart van de Heuvelrug in 2015. Het bestemmingsplan Oude Tempel is begin 2019 vernietigd door de Raad van State. Zij

heeft aangegeven dat de onderbouwing op de punten verkeer, geluid en landschappelijke- en cultuurhistorische waarden onvoldoende was. Gemeente Soest heeft de onderzoeken voor deze onderbouwingen opnieuw gedaan en een aangepast bestemmingsplan door de gemeenteraad laten vaststellen. Ook hiertegen is beroep aangetekend bij de Raad van State. De zitting van RVS is gepland op 7 oktober 2021. De uitspraak wordt niet eerder verwacht dan eind van dit jaar

Vliegbasis Soesterberg: Project Woonwijk
Op een deel van de voormalige vliegbasis ontwikkelen we samen met de gemeenten Zeist en Soest en Utrechts Landschap een nieuwe duurzame woonwijk. De woonwijk past qua sfeer en beleving in het bijzondere landschap. Deze woonwijk bevindt zich in de planontwikkelingsfase. Door de aanwezige PFOS-verontreiniging is er onderzoek gedaan naar saneringstechnieken.

Er is tot op zekere hoogte rekening in de grondexploitatie gehouden met de eventuele financiële gevolgen (€ 1,0 mln. bijdrage en extra plankosten als gevolg van vertraging). Dit kan hoger uitpakken. We onderzoeken op welke manier deze verontreiniging gesaneerd kan worden. Daarnaast onderhandelen we met Defensie over de verdeling van kosten voor de sanering. Dit wordt in het najaar 2021/voorjaar 2022 verwacht. De provincie hanteert bij de onderhandelingen het uitgangspunt dat de partij verantwoordelijk voor de vervuiling ook de partij is die de saneringskosten draagt binnen de gemaakte privaatrechterlijke afspraken en het publiekrechterlijk spoor van kostenverhaal binnen de Wet bodembescherming. Bij deze laatste is in januari 2021 door een uitspraak van de Raad van State de beschikking van ernst en spoed van de verontreiniging van de woonwijk in stand gebleven en onherroepelijk.

Hart van de Heuvelrug Project Apollo Noord: Kans hogere kosten bouw- en woonrijpmaken
Er bestaat een aanzienlijke kans op hogere kosten bouw- en woonrijp maken omdat de ambitie is om een woongebied te creëren in een bosrijke omgeving. Er moet voorzichtiger te werk worden gegaan met het bouw- en woonrijp maken in een bosrijke omgeving met behoud van cultuurhistorische elementen en bomen. Dat vraagt meer maatwerk. Het risico is dat dit meer geld (€ 1.400.000 = 20% van de totale bouw- en woonrijpmaken) kost dan nu geraamd.

Hart van de Heuvelrug Sortie 16: Grondopbrengsten lager dan begroot
De gebiedsvisie voor Sortie 16 is in januari 2021 opgesteld. Als gevolg van marktomstandigheden kunnen de grondopbrengsten lager uitvallen dan op dit moment in de grondexploitatie is opgenomen. Dit kan het resultaat negatief beïnvloeden. Voor het gebied is een gedifferentieerd woningbouwprogramma opgesteld. Binnen dit programma zit nog marges om wijzigingen aan te brengen om zo goed mogelijk aan te sluiten op marktontwikkelingen.

Uitlekken van vertrouwelijke informatie
Op basis van de Meldplicht Datalekken zijn organisaties, die privacygevoelige gegevens opslaan en/of verwerken, verplicht om een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens te melden. Het begrip datalek is hierbij breed gedefinieerd. Voorbeelden van een potentieel datalek zijn onder andere een verloren USB-stick of laptop, ongeoorloofde toegang tot systemen met persoonsgegevens of het versturen van een email met privacygevoelige gegevens naar een onjuiste persoon.

Het niet melden van dergelijke incidenten kan naast eventuele schadeclaims van derden, ook leiden tot boetes van de toezichthouder. Dit geldt ook voor het niet of onvoldoende inlichten van betrokkenen, of onvoldoende zorgvuldige beveiliging van en omgang met privacygevoelige informatie.

Sinds mei 2018 is de Nederlandse wetgeving vervangen door Europese regelgeving. Deze stelt nog strengere eisen en kan vanaf dat moment maximale boetes opleggen tot € 20 mln. De inschatting van de impact is nog lastig, omdat het onderwerp relatief nieuw is. De nodige maatregelen en acties zijn geïnitieerd die nodig zijn om te voldoen aan de nieuwe Europese regelgeving. Hiertoe worden door de provincie de nodige investeringen gedaan en mensen en middelen.

(OV-Projecten) Scopewijzigingen

De ervaring leert dat tram/ov-projecten een hoog risicoprofiel kennen. Recentelijke projecten hebben uitgewezen dat er een aanvullende buffer voor onverwachte gebeurtenissen wenselijk is. Het investeringsvolume rondom dergelijke projecten neemt af waardoor logischerwijs dit risico op termijn zal afnemen.

Hart van de Heuvelrug Project Apollo Noord: Hogere grondopbrengsten
De eventuele hogere grondopbrengst HvdH Apollolaan is geen risico, maar een kans. De eventuele hogere opbrengsten hebben geen effect voor de algemene middelen, omdat de grondexploitaties van het programma Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg een gesloten systeem zijn: investeringen worden bekostigd door de toekomstige opbrengsten binnen het programma HvdH en project VBS. Het programma en project komen derhalve niet ten laste van de algemene middelen.

3.2.4 Drie belangrijke veranderingen van risico's in het benodigd weerstandsvermogen t.o.v. de Kaderbrief 2021

Ten opzichte van de Jaarrekening 2020 hebben zich drie belangrijke veranderingen voorgedaan in het benodigd weerstandsvermogen.

Stijgers

- Plaatsvinden van een cyberincident

In de media zijn dagelijks gevallen zichtbaar van datalekken, digitale aanvallen op systemen of diefstal van gijzelen van informatie van organisaties. Het risico hierop neemt toe en kan ook onze organisatie overkomen. De impact en nasleep hiervan zijn groot; vertrouwelijke gegevens liggen op straat, we verliezen informatie en onze dienstverlening stokt. Dit schaadt ons werk en onze reputatie. Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie hechten daarom veel belang aan het beter borgen van informatieveiligheid en privacy in onze organisatie.

- Lager dan begrote grondopbrengsten voor HvH Sortie 16

Als gevolg van de marktomstandigheden kunnen de geprognotiseerde grondopbrengsten lager uitvallen dan nu verwacht. Het woningbouwprogramma is gedifferentieerd en biedt ruimte voor aanpassingen. Hierdoor kan, indien gewenst nog aanpassingen worden doorgevoerd om beter aan te kunnen sluiten op de marktontwikkelingen

Daler

- Uitlekken van vertrouwelijke informatie

De reden voor de daling is dat door de versnelde aanpak van programma Informatieveiligheid en Privacy (IV en P) verwacht wordt dat het risico op onbewust of onbedoeld uitlekken van vertrouwelijke gegevens lager is. Binnen de organisatie wordt ingezet op bewustwording en training op dit onderwerp. Bovendien leert de praktijk dat de boetes die de Autoriteit Persoonsgegevens geeft meestal niet op de maximale grens liggen van € 20 mln., zoals hierboven genoemd. Tenslotte is het moedwillig lekken van vertrouwelijke informatie, bijvoorbeeld als gevolg van een hack of ransomeware-aanval voortaan opgenomen onder het risico Cyberincident.

De verlaging van de kans op het uitlekken van vertrouwelijke informatie, in combinatie met de verlaging van de maximale financiële impact leidt dus tot de genoemde daling vergeleken met de jaarrekening van 2020. Dit neemt niet weg dat het uitlekken van vertrouwelijke informatie nog steeds een actueel risico is en in de top tien van grootste risico's.

3.2.5 Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit

Benodigd weerstandsvermogen
Er zijn vanuit de inventarisatie van risico's in totaal 230 risico's geïdentificeerd en opgenomen in het risicomanagementsysteem van de provincie. Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname) bedraagt € 143,6 mln. Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich tegelijkertijd voordoen.

In de onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de Monte Carlo-simulatie bij verschillende zekerheidsniveaus het benodigd weerstandsvermogen berekend.

Met een zekerheid van 90% (landelijke norm) is een benodigd weerstandsvermogen van € 24,1 mln. voldoende om de risico's op te vangen.

Percentage zekerheid	Benodigd weerstandsvermogen
10%	€ 4,8 mln
25%	€ 6,8 mln
30%	€ 7,4 mln
50%	€ 10,7 mln
75%	€ 17,8 mln
80%	€ 19,7 mln
90%	€ 24,1 mln
95%	€ 27,4 mln

Beschikbare weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit is het vermogen van de provincie om de risico's die zich voordoen op te vangen. Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie eenmalig beschikbaar heeft om te gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder dat hiervoor beleid hoeft te worden gewijzigd. De structurele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie jaarlijks kan gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder inhoudelijke beleidswijzigingen. Het doorvoeren van bezuinigingen behoort op zich ook tot de structurele weerstandscapaciteit. Een structurele bezuiniging is alleen mogelijk na een inhoudelijke beleidswijziging.

In de onderstaande tabel zijn de bedragen van de geprognosticeerde saldireserve en reserve Weerstandsvermogen weergegeven per ultimo 2022 (x € 1 miljoen).

Categorie	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Saldireserve	€ 119,7 mln.	
Reserve Weerstandsvermogen	€ 45,0 mln.	
Verhogen opcenten MRB		€ 70,1 mln.
Totaal	**€ 164,7 mln.**	**€ 70,1 mln.**

Structurele weerstandscapaciteit
Jaarlijks kan de provincie Utrecht de opcenten op de motorrijtuigenbelasting verhogen. Het maximaal toegestane aantal te heffen opcenten wordt jaarlijks vastgesteld door het Rijk. Het huidige maximum bedraagt ten hoogste 116,8 opcenten voor tijdvakken die aanvangen na 31 december 2020. De provincie zal met ingang van 1 januari 2022 77,5 opcenten heffen. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt hierdoor ingaande deze datum 39,3 opcenten. Eén opcent correspondeert naar de raming van het Ministerie van BZK in de Mei-circulaire van mei 2022 met een jaarlijkse opbrengst van € 1,8 mln. Per 1 januari 2022 bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit derhalve circa € 70,1 miljoen structureel.

3.2.6 Ratio weerstandsvermogen
Reserve weerstandsvermogen in relatie tot benodigd weerstandsvermogen wordt conform de Kernnota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2020 op de volgende wijze berekend:
€ 45,0 mln. / € 24,1 mln. = 1,9.
Conclusie de omvang van de reserve weerstandsvermogen is "gezond" (ratio > 1,4).

Verloop van de ratio weerstandsvermogen in relatie met de weerstandscapaciteit in de oorspronkelijke Begrotingen en Jaarrekeningen:

	2022	2021	2020	2019	2018
Begroting	1,9	1,9	1,4	1,0	1,0
Jaarrekening			1,8	2,0	1,0

De reserve weerstandsvermogen wordt aan het einde van het kalenderjaar afgeroomd of aangevuld tot afgerond € 45 mln.; of het dichtstbijzijnde lagere of hogere bedrag om te voldoen aan de bandbreedte dat de ratio weerstandsvermogen tussen de 1.4 en 2.0 ligt.

3.2.7 Financiële kengetallen

De kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. Provinciale Staten worden in staat gesteld om gemakkelijker inzicht te verkrijgen in de financiële positie en over de baten en de lasten van de provincie. De verplichte kengetallen vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die Provinciale Staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven. De verplichte kengetallen zijn uitgebreid met de vrijwillig toegevoegde kengetallen Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum en Ratio Weerstandsvermogen.

De weerbaarheid van de begroting geeft de mogelijkheden aan om op korte termijn financiële risico's te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.

De flexibiliteit van de begroting geeft de wendbaarheid van de begroting aan, waarmee eventuele extra onverwachte uitgavenstijging of inkomstendaling gedekt kunnen worden.

De kengetallen zijn:

1. Structurele exploitatieruimte;
2. Solvabiliteitsratio;
3a. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies;
3b. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB;
4. Grondexploitatie;
5a. Netto schuldquote;
5b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen;
5. Ratio weerstandsvermogen.

De tabel met signaalwaarden van de kengetallen ziet er als volgt uit:

Criteria kwalificatie kengetal		Gezond	Neutraal	Risicovol
1.	Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
2.	Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
3a.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	< 95%	95% - 105%	> 105%
3b.	Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB	< 90%	90% - 95%	> 95%
4.	Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
5a.	Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
5b.	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
6.	Ratio weerstandsvermogen	> 1,4	1 - 1,4	< 1

De in de onderstaande tabel ingevulde kengetallen van de provincie Utrecht voor de jaren 2022-2025 zijn gebaseerd op de geprognosticeerde balansen van 2022 tot eind 2025 die u treft in de uiteenzetting van de financiële positie in paragraaf 4.1.5. De kengetallen van 2020 zijn gelijk aan de jaarrekening 2020 en van 2021 zijn gelijk aan de geprognosticeerde balans uit de begroting 2021.

Financieel kengetal	Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A. Structurele exploitatieruimte	9%	1%	0%	0%	1%	1%
B. Solvabiliteitsratio	62%	45%	44%	36%	35%	30%
C1. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	89%	90%	93%	94%	96%	98%
C2. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximumtarief opcenten MRB	64%	65%	66%	67%	69%	70%
D. Grondexploitatie	1%	2%	3%	2%	3%	1%
E1. Netto schuldquote	12%	87%	82%	94%	96%	110%
E2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen	12%	87%	82%	94%	96%	109%
F. Ratio weerstandsvermogen	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9

Analyse financiële kengetallen

Analyse van de kengetallen geeft aan dat de provincie Utrecht voldoende weerbaar en flexibel is om eventuele extra (on)verwachte uitgavenstijging te dekken. De kengetallen Structurele exploitatieruimte en Belastingcapaciteit hebben meerjarig de status gezond. Enkel in het jaar 2022 zien we een dat het kengetal Structurele exploitatieruimte -0,17% bedraagt en daardoor een risicovol signaal afgeeft.

De ratio weerstandsvermogen is gezond en ligt binnen de streef bandbreedte van 1,4 tot 2,0.
De provincie beschikt over voldoende middelen om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken. Daarboven heeft de provincie nog een vrije algemene reserve die eind 2025 wordt geprognosticeerd op € 51,7 miljoen. Het kengetal grondexploitatie is ook gezond.

De status-verschuiving van gezond naar neutraal bij de kengetallen solvabiliteit en netto schuldquote zijn een direct gevolg van de investeringen en groot onderhoud die momenteel en binnenkort plaatsvinden.

Veel van deze investeringen zijn al jaren geleden gepland maar dragen op dit moment wel bij aan het anticyclisch investeren van ons als overheid. Meer recent genomen besluiten om te investeren passen in de lijn van dit college om niet onnodig reserves aan te houden, middelen maatschappelijk te laten renderen en te intensiveren op enkele belangrijke transitieopgaven. Deze investeringen en het inzetten van de bestemmingsreserves zorgen ervoor dat een positief saldo bij de schatkist omslaat naar een schuldpositie op de geld- en kapitaalmarkt.

Met de overige kengetallen op gezond en groen, kan de provincie Utrecht het zich echter goed permitteren om te lenen en het eigen vermogen daadwerkelijk in te zetten.

A. Structurele exploitatieruimte

De ratio Structurele exploitatieruimte geeft aan welke structurele ruimte de provincie Utrecht heeft om de eigen lasten te dragen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten biedt meer flexibiliteit dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Voor een nadere toelichting op het overzicht van de incidentele baten en lasten en de gehanteerde uitgangspunten verwijzen wij u naar paragraaf 4.4. Meerjarig beeld incidenteel en structureel.

Het kengetal structurele exploitatieruimte in 2022 bedraagt afgerond 0% (-0,17%), en krijgt daardoor de kwalificatie risicovol. Vanaf 2023 is dit kengetal weer positief en kwalificeert dan als gezond. Het kengetal laat zien dat de huidige begroting weerbaar en flexibel is voor eventuele extra, onvoorziene uitgaven al is de financiële structurele speelruimte beperkt.

A. Structurele exploitatieruimte		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A	Totaal structurele lasten	345.003	378.490	392.767	402.751	408.675	412.622
B	Totaal structurele baten	385.299	382.368	396.192	402.980	410.512	418.673
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	0	0	4.149	0	0	0
D	Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	0	646	0	0	3.031	43
E	Totale baten	448.194	404.819	415.925	424.674	415.647	423.742
	Ratio ((B-A) + (D-C)) / (E) x 100%	**9%**	**1%**	**0%**	**0%**	**1%**	**1%**

B. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De mate van weerbaarheid en flexibiliteit geeft in combinatie met de andere kengetallen, zoals structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit, een indicatie over de financiële positie van een provincie. De solvabiliteitsratio geeft aan hoe groot het eigen vermogen is als percentage van het totale vermogen.

De reserves worden momenteel en komende jaren ingezet voor onder meer investeringen en groot onderhoud en dalen hierdoor. Daarnaast gaat de provincie Utrecht in de komende jaren leningen aantrekken om de investeringen in het openbaar vervoer en wegen te financieringen. Het is belangrijk dat ook de structurele rente- en afschrijvingskosten van de investeringen gedekt worden door de structurele baten.
Het vreemd vermogen bestaat ook uit een substantieel deel Nog te betalen subsidieverplichtingen. Deze balanspost zorgt er ook voor dat de solvabiliteit lager wordt.

B. Solvabiliteitsratio		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A	Eigen vermogen	547.168	404.098	379.419	313.468	291.390	257.951
B	Balanstotaal	884.429	895.616	870.382	863.578	839.370	869.414
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	**62%**	**45%**	**44%**	**36%**	**35%**	**30%**

C1. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde in provincies

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in de provincie zich verhoudt ten opzichte van het gemiddelde tarief van alle provincies. Het is niet bekend hoe het gemiddelde tarief opcenten MRB zich gaat ontwikkelen. Het gemiddelde tarief is daardoor vanaf 2021 ongewijzigd. Wij veronderstellen bij dit kengetal voorzichtigheidshalve dus dat alle andere provincies hun opcenten voor de MRB niet laten stijgen in de komende jaren.

Dit kengetal is gezond. Het tarief opcenten MRB van de provincie Utrecht is lager dan het gemiddelde tarief opcenten MRB van de provincies. Zouden ook andere provincies in de komende jaren hun opcenten indexeren of verhogen, dan blijft deze ratio ook in 2024 en 2025 in de categorie ‘gezond (groen)’ vallen.

C1. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A	Tarief opcenten MRB provincie Utrecht	73,6	74,9	77,5	78,8	80,1	81,5
B	Gemiddelde tarief opcenten MRB van provincies	83,0	83,0	83,5	83,5	83,5	83,5
	(A/B) * 100%	**89%**	**90%**	**93%**	**94%**	**96%**	**98%**

C2. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximum tarief opcenten MRB

Deze ratio geeft aan hoe de belastingdruk in de provincie zich verhoudt ten opzichte van het wettelijk maximumtarief. Het is niet bekend hoe het landelijk maximumtarief opcenten MRB zich gaat ontwikkelen. Het landelijk maximumtarief opcenten MRB is vanaf 2021 ongewijzigd.

Zolang er maar genoeg onbenutte ruimte is tussen het tarief opcenten van de provincie Utrecht en het wettelijk maximum is er ruimte om de Begroting weerbaar en flexibel te houden.

C2. Belastingcapaciteit opcenten MRB t.o.v. wettelijk maximumtarief opcenten MRB		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A	Tarief opcenten MRB provincie Utrecht	73,6	74,9	77,5	78,8	80,1	81,5
B	Tarief landelijk maximum	115,0	115,0	116,8	116,8	116,8	116,8
	(A/B) * 100%	**64%**	**65%**	**66%**	**67%**	**69%**	**70%**

D. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de provincie loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de provincie (excl. onttrekkingen aan reserves). Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Het kengetal grondexploitatie is gezond.

D. Kengetal grondexploitatie		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A	In exploitatie opgenomen bouwgronden	3.509	7.029	11.178	6.656	12.610	4.737
B	Onderhandenwerk	0	0	0	0	0	0
C	Totale baten (excl. mutat.reserves)	448.194	404.819	415.925	424.674	415.647	423.742
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**1%**	**2%**	**3%**	**2%**	**3%**	**1%**

E1/2. De netto schuldquote (gecorrigeerd voor verstrekte leningen)

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie Utrecht ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een negatieve uitkomst betekent dat er geen netto-schuld is.

De provincie Utrecht gaat in de komende jaren leningen aantrekken om de investeringsuitgaven in het openbaar vervoer en wegen te financieringen. Het is belangrijk dat ook de structurele rente- en afschrijvingskosten van de investeringen worden gedekt door de structurele baten. In de paragraaf financiering 3.4 is aangegeven welke veronderstellingen ten grondslag liggen aan het geprognosticeerd bedrag van toekomstige leningen. Voorzichtigheidshalve is bij de berekening van dit kengetal rekening met een te lenen bedrag als alle beschikte subsidies voor 100 % zijn betaald en de investeringsagenda volledig is gerealiseerd. Ook zijn de inzichten van de Zomernota 2021 nog niet verwerkt in deze prognose. Omdat subsidies vaak ook termijnen kennen na realisatie schatten we het te lenen bedrag eind 2024 en 2025 op basis van ervaringscijfers lager in. Dit wordt toegelicht in paragraaf 4.1.5 en 3.4.2. De schuldquote zou op basis van die cijfers eind 2025 eerder uitkomen rond de 91%. Ook dit percentage kent de kwalificatie neutraal (geel).De provincie Utrecht gaat in de komende jaren leningen aantrekken om de investeringsuitgaven in het openbaar vervoer en wegen te financieringen. Het is belangrijk dat ook de structurele rente- en afschrijvingskosten van de investeringen worden gedekt door de structurele baten.

E1. Netto schuldquote		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A	Vaste schulden	0	220.862	166.155	225.727	223.851	287.516
B	Netto vlottende schulden	23.128	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000
C	Overlopende passiva	295.612	232.785	285.000	285.000	285.000	285.000
D	Financiële vaste activa, genoemd in artikel 36, onderdelen d, e, f en g, van het BBV	25.000	25.000	0	0	0	0
E	Uitzettingen < 1jaar	168.627	50.000	85.000	85.000	85.000	85.000
F	Liquide middelen	105	0	0	0	0	0
G	Overlopende activa	66.843	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	448.194	404.819	415.925	424.674	415.647	423.742
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**13%**	**88%**	**83%**	**95%**	**97%**	**110%**

E2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldleningen		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A	Vaste schulden	0	220.862	166.155	225.727	223.851	287.516
B	Netto vlottende schuld	23.128	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000
C	Overlopende passiva	295.612	232.785	285.000	285.000	285.000	285.000
D	Financiële vaste activa, bedoeld in artikel 36, onderdelen b, c, d, e, f en g, van het BBV	30.170	28.689	4.270	3.820	3.370	2.920
E	Uitzettingen < 1jaar	168.627	50.000	85.000	85.000	85.000	85.000
F	Liquide middelen	105	0	0	0	0	0
G	Overlopende activa	66.843	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	448.194	404.819	415.925	424.674	415.647	423.742
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**12%**	**87%**	**82%**	**94%**	**96%**	**109%**

F. Ratio weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen in relatie met de reserve Weerstandsvermogen geeft aan dat de provincie het benodigd weerstandsvermogen kan dekken.
Het kengetal weerstandsvermogen is uitstekend gezond. De provincie beschikt over voldoende middelen om de geïnventariseerde risico's financieel af te dekken.

F. Kengetal ratio weerstandsvermogen		Jaarrekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
A	Reserve Weerstandsvermogen	45.000	46.638	45.000	45.000	45.000	45.000
B	Benodigde weerstandsvermogen	24.380	25.300	24.100	24.100	24.100	24.100
	Ratio weerstandsvermogen (A/B) x 100%	**1,8**	**1,8**	**1,9**	**1,9**	**1,9**	**1,9**

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

Kapitaalgoederen zijn goederen in eigendom van de provincie die een bijdrage leveren aan de provinciale doelstellingen en daarom meerjarig ten dienste staan. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) noemt in dit kader gebouwen, wegen, water, groen en riolering. De kapitaalgoederen van de provincie Utrecht zijn:

- Kunstwerken
- Verhardingen
- Traminfrastructuur en voertuigen (trams).
- Wegmeubilair
- Verkeersregelinstallaties
- Groen
- Openbare verlichting
- Vaarwegen
- Provinciale gebouwen
- Grond

De kapitaalgoederen vragen bij aanschaf (of vervaardiging) substantiële investeringen en worden onderhouden zodat de bijdrage aan de provinciale doelstellingen wordt geborgd. Als de kapitaalgoederen niet meer bijdragen aan de doelstellingen dan is overdracht of sloop aan de orde.
De systematische en gestandaardiseerde aanpak van het beheer wordt assetmanagement genoemd. Kenmerk van assetmanagement is de voortdurende afweging van de bijdrage die de kapitaalgoederen leveren aan de doelstellingen van Provincie Utrecht, de risico's van falen en de kosten bij alle beslissingen die worden genomen. De functionaliteit en kwaliteit van de kapitaalgoederen worden sober, doelmatig en duurzaam op peil gehouden waarbij ze veilig en betrouwbaar hun functie vervullen tegen acceptabele kosten Het beheer wordt uitgevoerd aan de hand van Nederlandse normen (NEN) en landelijke richtlijnen, zoals van het Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw (CROW).

3.3.2 Provinciale wegen

Wat gaan we daarvoor doen?

3.3.2.1 Verharding

De verharding van de circa 300 km hoofdwegen en ruim 300 km aan parallelwegen en fietspaden dient de kwaliteit te hebben om veilig gebruik van de weg mogelijk te maken, de doorstroming te bevorderen en te voldoen aan doelstellingen met betrekking tot leefbaarheid, milieu en duurzaamheid. Voor een objectieve vaststelling van de noodzaak van onderhoud aan verhardingen wordt de landelijke CROW-methode van rationeel wegbeheer toegepast. Het ambitieniveau voor verhardingen is vastgesteld op een kwaliteitsniveau B waarbij minimaal 95% aan deze eis voldoet
De te verwachten beheerkosten voor verharding zijn gebaseerd op inspecties en onderzoek en geven een beeld van de urgentie voor onderhoud. Hierbij wordt gezorgd voor een juiste balans tussen risico's, prestaties en kosten. Het onderhoud aan de verharding wordt uitgevoerd door marktpartijen. Op basis van schademetingen en inspecties worden kleine onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd. Dit kunnen ook onvoorziene reparaties betreffen. Het groot onderhoud dat voortkomt uit de schademetingen en inspecties wordt uitgevoerd in een groot onderhoudsbestek of zelfs voor een heel traject in één keer. In het laatste geval wordt het zo veel mogelijk gecombineerd met verbeteringsmaatregelen in de trajectaanpak. Tot slot zijn onderhoudswerkzaamheden voorzien aan de riolering en hemelwaterafvoer onder de provinciale wegen en onderhoudswerkzaamheden aan de wegmarkering.

3.3.2.2 Kunstwerken

De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van 240 civiele kunstwerken en 45 km aan geleiderail en geluidsschermen. Specifiek gaat het over (beweegbare) bruggen, viaducten, tunnels, damwanden, geleiderail, geluidsschermen, faunapassages en duikers. De kunstwerken worden in goede staat gehouden, dat wil zeggen functioneel, veilig (betrouwbaar) en schoon.
Voor het bepalen van de technische kwaliteitsniveaus van de kunstwerken wordt de landelijke norm NEN 2767-4 toegepast waarbij de conditie van een kunstwerk objectief wordt vastgesteld. Kunstwerken worden onderhouden

zodat ze een conditiescore 1,2 of 3 conform de NEN 2767-4 hebben. Het onderhoud is op de inspecties gebaseerd. Zodra de verwachte (theoretische) restlevensduur van een kunstwerk de grens van 5 jaar of minder bereikt, wordt vervanging van het kunstwerk voorbereid.

3.3.2.3 Wegmeubilair
Het areaal van het wegmeubilair kent een zeer grote verscheidenheid. Het betreft onder andere ruim 3.600 hectometerborden, zo'n 17.000 verkeersborden, ruim 230 ABRI's en meer dan 1.200 bebakeningszuilen. Voor de diverse onderdelen gelden evenzovele normen waaraan het beheer dient te voldoen, zoals de RVV 1990, de BABW, CROW 323 en de NEN 2767. Door regelmatige inspectie (zelfs wekelijks) wordt het meubilair gecheckt op de onderhoudsstaat. Indien nodig wordt direct actie ondernomen als met name de veiligheid en functionaliteit in het geding komt.

3.3.2.4 Verkeersregelsinstallaties en verkeersmanagement
De ruim 130 verkeersregel-en verkeersmanagement installaties spelen een belangrijke rol bij de veiligheid van de verkeersafwikkeling en bij het bevorderen van doorstroming van het verkeer door regionaal verkeersmanagement. De VRI's van gemeenten en provincie zijn met elkaar gekoppeld aan het en door de regio partners aangeschafte Verkeersregelinstallatie-Beheer-Centrale (VRI-BC). Het Netwerk Management Systeem (NMS) wordt gebruikt voor het uitvoeren van doorstromingsscenario's in het regionale netwerk. Deze scenario's zijn vastgelegd door de regiopartners. Het onderhoud en contractmanagement van deze systemen ligt bij de provincie Utrecht.
De provincie maakt sinds 1 april 2019 gebruik van een integraal prestatiecontract (IPC) voor het beheer en onderhoud van verkeersregelinstallaties, openbare verlichting en een deel van de wegkantsystemen. Dit prestatiecontract optimaliseert de kwaliteit, doordat storingen sneller worden opgelost en leidt tot een afname van het aantal storingen door vroegtijdig onderhoud. Dit IPC zorgt vanaf 2019 echter wel voor een structurele kostenverhoging om de verkeershinder te verminderen en daarmee de doorstroming en (sociale) veiligheid te optimaliseren.

3.3.2.5 Wegverlichting
Leidend principe voor het beheer van wegverlichting is donker waar het kan, licht waar nodig. Dit sluit aan op actuele inzichten, richtlijnen en technische ontwikkelingen (waaronder ledverlichting). Hiermee wordt aangesloten op doelen m.b.t. de energietransitie en duurzaamheid binnen de randvoorwaarden voor veiligheid van de verkeersafwikkeling, sociale veiligheid op wegen en fietspaden en de doorstroming van het verkeer. Momenteel beheren we o.a. ruim 11.000 armaturen, 9700 masten, zo'n 1.400 verlichte bewegwijzeringsvlaggen en 126 (schakel)verdeelkasten. Speciale aandacht is er voor de van diverse gemeenten overgenomen lichtmasten. Deze zijn verouderd en worden gedurende de komende jaren vervangen.
De provincie Utrecht heeft het onderhoud van de openbare verlichting ook ondergebracht in het IPC. Dit heeft als doel de verkeershinder te verminderen en daarmee de doorstroming en (sociale) veiligheid te optimaliseren.

3.3.2.6 Groen
Het groenbeheer langs de provinciale wegen is omvangrijk. Zo beheren we ca. 500 ha gras, 250 km sloten, 25 km hagen en circa 60.000 bomen. De provincie Utrecht past waar mogelijk ecologisch wegbermbeheer toe langs haar wegen. Het hanteren van de gedragscode infrastructuur resulteert in het tijdig rekening houden met de aanwezige flora en fauna. Bij het groenonderhoud mag de verkeersveiligheid en de doorstroming van het verkeer niet in het geding komen.
De provincie streeft tevens naar een duurzaam bomenbestand en beplantingsbestand langs de provinciale wegen. Meer diversiteit in soorten maakt het bomenbestand beter weerbaar tegen ziekten en plagen. Het beheer is een koppeling van de verkeersveiligheid, ecologie en het landschap.
Het vast onderhoud aan het groen, zoals het maaien van bermen en sloten en het knippen van hagen wordt door een marktpartij uitgevoerd. Bij het groenonderhoud komt gemiddeld ruim 7.000 ton maaisel vrij, wat duurzaam wordt verwerkt. En de verwachting is dat in het najaar ca. 800 ton aan blad zal worden afgevoerd. Jaarlijks wordt voor 1/3 deel van het bomenbestand een veiligheidscontrole uitgevoerd en onderhouden (snoei/vervanging). Daarnaast wordt aan plaagbestrijding gedaan en worden bermsloten gebaggerd. Ook in 2021 zal er aandacht uitgaan naar de gevolgen van de essentaksterfte en eikenprocessierups. Dit zal bestreden worden het wegsnoeien van dode takken of vellen van de gehele boom. De eikenprocessierups neemt in aantallen fors toe en zal op basis van het in maart 2020 door GS vastgestelde beleid in 2021 worden bestreden.

3.3.2.7 Wat gaat dat kosten?
De verwachte kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2022 - 2025 zijn opgenomen in het MOP welke als bijlage is toegevoegd bij deze begroting.

Doorkijk verwacht saldo van lasten en baten MOP Wegen

	2022	2023	2024	2025
Vast onderhoud	€ 7.988.000	€ 7.887.000	€ 7.867.000	€ 7.912.000
Variabel onderhoud	€ 19.565.000	€ 21.579.000	€ 18.440.000	€ 16.193.000
Totaal	**€ 27.353.000**	**€ 29.466.000**	**€ 26.307.000**	**€ 24.105.000**

Op basis van de vastgestelde Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is het meerjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het wegenonderhoud berekend. Het geraamde vast onderhoud in de begroting wordt verrekend met de algemene middelen, het geraamde variabel onderhoud met de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen.

In de begroting zijn de bedragen vanuit het MOP voor de jaarschijf 2022 overgenomen. Conform de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit wordt bij het variabele deel rekening gehouden met een vertragingsfactor van 80%. Omdat ieder jaar het MOP wordt geactualiseerd is voor de jaarschijven 2023-2025 ervoor gekozen om de budget behoefte uit de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit te volgen. De opname in de begroting is weergegeven in onderstaande tabel.

Opname onderhoud Wegen in begroting

	2022	2023	2024	2025
Vast onderhoud	€ 7.988.000	€ 7.815.000	€ 7.815.000	€ 7.815.000
Variabel onderhoud (80%)	€ 15.651.000	€ 12.592.000	€ 12.592.000	€ 12.592.000
Totaal	**€ 23.639.000**	**€ 20.587.000**	**€ 20.587.000**	**€ 20.587.000**

De samenvattende tabel en de ontwikkeling van de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen is opgenomen bij het onderdeel vaarwegen.

3.3.3 Assets Openbaar Vervoer

3.3.3.1 Wat willen we bereiken?
Het openbaar vervoer is van groot belang voor de bereikbaarheid van onze provincie. De belangrijkste assets die de provincie in eigendom heeft zijn de trambaan met bijbehorende haltes en opstelterreinen, 54 lage vloertrams met een lengte van 33 of 41 meter, de tramremise, de busstallingen bij Westraven en op het remiseterrein in Nieuwegein, telematicavoorzieningen waaronder de voorzieningen voor het Dynamisch Reisinformatie Systeem (DRIS) en het Operationeel Controle Centrum (OCC) waarvandaan het tram- en busverkeer wordt aangestuurd. De openbaar vervoer assets vormen de basis van kwalitatief hoogwaardig vervoer voor de reiziger. Oftewel vervoer wat veilig, snel, frequent, betrouwbaar, toegankelijk en comfortabel is. De tram biedt een hoge vervoercapaciteit op de belangrijke verbindingen naar Utrecht Science Park, Nieuwegein en IJsselstein. Het openbaar vervoer wordt duurzaam ingericht en onderhouden, en zo goed mogelijk ingepast in de omgeving.

Het beheer en onderhoud van de openbaar vervoerassets is risico-gestuurd. Dat wil zeggen dat onderhoudsmaatregelen worden bepaald op basis van het zorgvuldig afwegen van prestaties, risico’s en kosten. De onderhoudsstaat van de assets wordt bepaald op basis van inspecties uitgevoerd door eigen personeel en externe deskundigen. De belangrijkste prestatie-indicatoren zijn de veiligheid, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de assets. De risico’s zijn verstoringen die deze prestaties bedreigen. Op basis van een risicoanalyse wordt een beheerstrategie bepaald en worden onderhoudsmaatregelen geprogrammeerd om de prestaties te borgen en de risico’s te beheersen. Naast planmatig onderhoud vindt correctief onderhoud plaats en als zich onverhoopt storingen voordoen worden die zo snel mogelijk verholpen.

3.3.3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Bij het beheer en onderhoud worden de volgende arealen (type assets) onderscheiden:

Infrastructuur

De infrastructuur bestaat uit de trambanen, met beveiliging, overwegen, energievoorziening, et cetera, naar Utrecht Science Park, Nieuwegein-Zuid en IJsselstein-Zuid, alsmede de opstelterreinen en de sporen bij de remise. Concreet is de volgende infrastructuur in beheer:

Traminfrastructuur	Aantal
Kunstwerken	1 brug, 1 tunnel en 12 overige kunstwerken
Spoor	74 km trambaan, 75 wissels, beveiliging en 110 overwegen/-paden
Energievoorziening	74 km rijdraad, 1455 masten en 13 onderstations
Opstelterreinen	Emplacement remise Nieuwegein en opstelterrein P+R Science Park
Overige infrastructuur	Gecombineerde tram-/busbanen Jaarbeurszijde-UCC en Science Park

De infrastructuur wordt risicogestuurd onderhouden. Van de infrastructuur wordt in het dagelijkse beheer beschouwd hoe de prestaties zich ontwikkelen, en daaruit worden onderhoudsmaatregelen geprogrammeerd, uitgevoerd en indien nodig bijgestuurd. In het geval van gebreken en/of storingen vindt storingsafhandeling en correctief onderhoud plaats. Er is één onderhoudscontract voor de infrastructuur wat eind 2021 opnieuw wordt aanbesteed. De aanbesteding houdt rekening met de ontwikkeling naar een vernieuwde contractvorm in de verdere toekomst, een vorm die aansluit bij de provinciale doelen, de beoogde rolverdeling en marktsituatie. Er wordt geïnvesteerd in de organisatorische randvoorwaarden en een goed startniveau qua kwaliteit die daarvoor nodig zijn.

Voor het onderhoud van diverse systemen zijn (raam)contracten afgesloten met uitvoerende partijen. Er worden nieuwe contractafspraken gemaakt over het beveiligingssysteem. Gestudeerd wordt op de toekomstige invulling van de trambeveiliging: met welke systemen, fysieke inrichting en/of gebruiksprincipes kan de betrouwbaarheid en robuustheid van het tramsysteem het beste worden geborgd, en welke maatregelen zijn daarvoor nodig?

In 2022 wordt ondermeer geïnvesteerd in het herstel van de stroomaansluiting van twee tractiestations in Utrecht die eerder beschadigd is geraakt. Daarnaast worden maatregelen getroffen die moeten zorgen voor een vermindering van de omgevingsoverlast door het booggeluid wat de trams veroorzaken. Tot slot worden er op diverse overwegen maatregelen getroffen in verband met de levensduur, of ter verbetering van de veiligjheid.

Trammaterieel

De tramvloot bestaat uit twee typen CAF-lage vloertrams met een lengte van 33-meter respectievelijk 41-meter:

Materieel	Aantal
CAF trams 33 meter	27
CAF trams 41 meter	27 (incl. levering 2 stuks in 2022)
Dienstvoertuigen	4 (o.a. t.b.v. storingen en calamiteiten)

Van de 41-meter trams worden de laatste twee exemplaren geleverd in 2022. Deze trams maken onderdeel uit van de vijf extra trams die in 2020 besteld zijn voor de vlootoptimalisatie. De vlootoptimalisatie maakt de tramvloot robuust en toekomstbestendig. Bij verschillende ongevallen zijn in 2021 vijf tramstellen ernstig beschadigd geraakt. De reparatie van deze trams is van groot belang om te voorzien in voldoende vervoercapaciteit en om de vervoerkundige koppeling tussen de SUNIJ- en Uithoflijn in 2022 tot stand te kunnen brengen. Het herstel van de trams zal plaatsvinden door leverancier CAF. De tramstellen moeten daarvoor naar Spanje worden overgebracht.

Het onderhoud aan de trams vindt plaats in de werkplaats van de remise in Nieuwegein. Hierbij is sprake van predictive maintenance. Dat wil zeggen het meten en analyseren van alle gegevens die van betekenis kunnen zijn voor het bepalen van het uit te voeren onderhoud. Dat zijn behalve de fabrieksspecificaties van de assets ook

gebruiksdata die afkomstig zijn vanuit de onderhoudshistorie en de in de trams verwerkte sensoren. Hieruit volgt een afweging van preventief versus correctief onderhoud. Op basis van de kilometrage van de trams is een meerjarige onderhoudscyclus van toepassing. In voorkomende gevallen vindt storings- en schadeherstel plaats in de werkplaats of ter plaatse. Als eigenaar van de trams heeft de provincie reservedelen op voorraad die afgestemd zijn op de operationele behoefte. Buiten het onderhoud aan de tramstellen is er een contract voor de reiniging van de trams, zowel het interieur als exterieur.

Alle trams zijn relatief nieuw en vallen deels nog onder de garantie van de leverancier. Om te blijven beschikken over gestandaardiseerd en hoogwaardig trammaterieel worden jaarlijks noodzakelijke modificaties uitgevoerd. Als de resultaten van een proef eind 2021 positief zijn zullen bijvoorbeeld wieldempers worden aangebracht om de geluidsproductie naar de omgeving te beperken. Verder wordt in 2022 een nieuw systeem geïmplementeerd waarmee alle communicatie tussen de trams en de wal plaatsvindt, en wat als basis dient voor het exploitatiebeheersysteem. Dit systeem zorgt bijvoorbeeld voor de aansturing van de beveiliging, verkeerslichten en reisinformatie, maar ook voor de communicatie tussen de trams en het OCC.

Haltes en Gebouwen
In 2022 is als areaal in beheer:

Haltes en gebouwen	Aantal
Tramhaltes	32 (in 2 richtingen)
Bushaltes	3 (in 2 richtingen)
Tramremise	Tramremise Nieuwegein
Busremise/-stalling	Busstalling Westraven en stalling elektrische bussen remiseterrein Nieuwegein
Chauffeursverblijven	Nieuwegein Zuid, IJsselstein Zuid en Breukelen

Alle tramhaltes zijn relatief recent aangelegd of vernieuwd. Op of nabij de tramperrons zijn voorzieningen aanwezig als in-/uitcheckpalen, kaartverkoopautomaten, DRIS-displays, cameratoezicht, abri's, bankjes, hekwerken en fietsenstallingen. Op de haltes vindt preventief onderhoud plaats, maar belangrijker nog zijn het correctief onderhoud, het herstel van schade als gevolg van vandalisme en de wintermaatregelen. De provincie voert tevens het beheer en onderhoud uit van de bushaltes aan de gecombineerde tram-/busbaan door Utrecht Science Park, en de bushaltes Utrecht Centraal Centrumzijde (UCC) en P+R Science Park.

Ook het areaal gebouwen is over het algemeen van recente datum. In 2020 is de nieuwe tramremise in Nieuwegein in gebruik genomen. Het beheer en onderhoud omvat het terrein, de werkplaats met technische installaties, en de verkeersleidingspost (OCC). Het dagelijks beheer van de kantoren is ondergebracht bij de eenheid Facilitaire Dienstverlening. In 2021 zijn het buitenterrein en een aantal aanvullende voorzieningen op het remiseterrein afgerond. Een vernieuwing die gepland is na 2022 is de vervanging van de zogenaamde Zoutloods, het gebouw op het remiseterrein waar kantoren van de concessiehouder en onderhoudspartij zijn ondergebracht. Dit gebouw voldoet niet meer aan de arbo-vereisten.
In 2021 is het areaal uitgebreid met een extra stalling voor elektrische bussen op het remiseterrein en de nieuwe duurzame busstalling Westraven, waar voor concessiehouder U-OV ook een werkplaats en kantoren ter beschikking staan. Bij de eindpunten van de tram in Nieuwegein-Zuid en IJsselstein-Zuid is een pauze- en toiletvoorziening aanwezig voor de trambestuurders, en ook op het busstation in Breukelen staat een personeelsvoorziening. Tevens zijn er personeelsvoorzieningen bij het eindpunt P+R Science Park en op perron C van het busstation Jaarbeurszijde in ontwikkeling. Op al deze punten voorziet de provincie als verhuurder in het onderhoud.

Telematica
Voor het openbaar vervoer zijn veel telematicavoorzieningen nodig. Dat betreft bijvoorbeeld de verbindingen en systemen om het tramverkeer te beveiligen en aan te sturen (seinen, wissels, overwegen, bedienbare poorten, etc.). Veel systemen zijn redundant uitgevoerd om uitval te voorkomen. De spil in de aansturing van het tram- en busverkeer is het Operationeel Controle Centrum (OCC). Het OCC is in 2020 verhuisd naar de nieuwe tramremise. Technisch komt hier veel tezamen. Zo wordt ook cameratoezicht gehouden op de tramhaltes en de bushaltes bij Utrecht Centraal aan de centrum- en jaarbeurszijde. In totaliteit zijn er 180 camera's in beheer, plus de camera's

die in de trams aanwezig zijn. Andere voorzieningen zijn de in- en uitcheckpalen en verkoopautomaten bij de tramhaltes en het systeem voor dynamische reisinformatie (DRIS) bij alle tram- en bushaltes in de provincie. Tot slot zijn er diverse systemen actief om het beheer en onderhoud van de openbaar vervoer assets te ondersteunen.

Telematicavoorzieningen	Aantal
DRIS systeem	600 displays
Camera's	180
Kaart verkoop automaten	68
SOS palen	2 (UCC)
Operationeel Controle Centrum (OCC)	1
Netwerk en verbindingen	60 km glasvezelkabel, 250 simkaarten
Schakeling	91 schakelkasten, switches en technische ruimtes
Servers	11
Software	Diverse applicaties
Bedienbare poorten	9

In 2022 wordt er geïnvesteerd in diverse telematicavoorzieningen. Bij de trams kwam al naar voren dat er een nieuw systeem voor aansturing, communicatie en exploitatiebeheer wordt geïmplementeerd. Daarnaast vindt een verdere ontwikkeling plaats van de programmatuur voor onderhoudsmanagement, en de programma's waarmee het OCC de diverse systemen voor beveiliging aanstuurt krijgen een update. Langs het tramsysteem staan schakelkasten die worden aangepast in relatie tot wijzigingen in het tramsysteem en ter borging van de bedrijfszekerheid.

3.3.3.3 Wat gaat dat kosten?

In de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is een jaarlijkse budgetbehoefte van € 21,68 miljoen begroot voor het beheer en onderhoud van de openbaar vervoerassets. Bij het toekennen van de beschikbare middelen is rekening gehouden met een vertragingsfactor van 80% bij het variabel onderhoud, hierdoor is er jaarlijks € 20,789 miljoen beschikbaar voor het beheer en onderhoud van de openbaar vervoerassets.

De werkelijke kosten voor het variabele beheer en onderhoud fluctueren jaarlijks. De jaarlijkse onderhoudskosten worden inzichtelijk gemaakt in het Meerjarenonderhoudsplan (MOP). Het MOP is de begroting voor het onderhoud van de provinciale infrastructuur - wegen, vaarwegen en het openbaar vervoer assets. In het MOP 2022 zijn onderstaande onderhoudskosten begroot:

MOP 2022 x € 1.000	Vast	Variabel	Totaal
Infrastructuur	8.634	1.075	9.709
Trammaterieel	6.529	325	6.854
Gebouwen	985	30	1.015
Tramhaltes	665	0	665
Telematica	1.001	865	1.866
Algemene beheerkosten	612	965	1.577
Totaal	**18.426**	**3.260**	**21.686**

Conform de Nota kapitaalgoederen wordt bij het variabel onderhoud rekening gehouden met een vertragingsfactor van 80%. Voor de jaarschijven 2023-2025 is er geen opgave en is ervoor gekozen om de budget behoefte uit de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit te volgen. Dit heeft als voordeel dat dit een stabiel beeld geeft van de financiële ontwikkeling, terwijl het MOP grote fluctuatie geeft en in de toekomstige jaren nog vele onzekerheden bevat.

Het vast onderhoud wordt uit de structureel beschikbare middelen gedekt. Het restant wordt ingezet om de variabele kosten te dekken. Het verschil wordt met de reserve Beheer en onderhoud OV Assets verrekend.

Onderhoudskosten	2022	2023	2024	2025
MOP 2022				
Vast	€ 18.426.000	€ 18.581.000	€ 18.581.000	€ 18.581.000
Variabel	€ 3.260.000	€ 3.870.000	€ 3.870.000	€ 3.870.000
Begroting 2022				
Vast	€ 18.426.000	€ 18.581.000	€ 18.581.000	€ 18.581.000
Variabel (80%)	€ 2.608.000	€ 2.018.000	€ 2.018.000	€ 2.018.000
Beschikbaar BAM	€ 20.789.000	€ 20.789.000	€ 20.789.000	€ 20.789.000
Mutatie reserve	€ 435.000	€ 0	€ 0	€ 0
Verloop reserve Beheer en onderhoud OV assets 2022				
Beginstand	€ 1.038.000	€ 603.000	€ 603.000	€ 603.000
Mutatie reserve	€ 435.000	€ 0	€ 0	€ 0
Eindstand	**€ 603.000**	**€ 603.000**	**€ 603.000**	**€ 603.000**

Op de openbaar vervoer assets zijn er ook baten, met name uit de verhuur van de trams aan de concessiehouder (9,9 miljoen), en huur- en servicekosten van de gebouwen (1,7 miljoen).

De beheer- en onderhoudskosten liggen in 2022 op het niveau van de Nota Kapitaalgoederen. De vaste kosten zijn 6 ton hoger dan de verwachting in de Nota Kapitaalgoederen. Dit is het gevolg van hogere onderhoudskosten voor de trambeveiliging en het nieuwe systeem voor (data)communicatie en het exploitatiebeheer. De variabele kosten liggen onder het niveau van de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit 2021.

3.3.4 Provinciale vaarwegen

Wat willen we bereiken?
De provinciale vaarwegen, 18 km Eem, 17 km Merwedekanaal en 4,5 km Oude Rijn, voldoen aan de normen voor vaardiepten, mede gebaseerd op de klassenindeling van de Conferentie van Europese Ministers van Transport (CEMT), de richtlijnen van de Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN) en de Commissie Vaarwegbeheerders (CVB) Richtlijnen Vaarwegen 2005. Het kwaliteitsniveau voor de Eem is uitgewerkt in de Eemvisie. Het voorziet in recreatief vaarweggebruik en de mogelijkheid om beroepsvaart tot 1.000 ton (CEMT-klasse III) naar Amersfoort mogelijk te maken en te houden. Het nautisch beheer, het vaarwegbeheer en het onderhoud van het Merwedekanaal is integraal overgedragen aan de provincie Zuid-Holland (zie ook 3.2 Wat willen we bereiken)

Wat gaan we daarvoor doen?
Voor het bepalen van de onderhoudsmaatregelen aan de Eem wordt geschouwd en gericht geïnspecteerd. Zo wordt de bevaarbaarheid van de Eem voor vrachtschepen tot 1.000 ton jaarlijks gecontroleerd. Voor het Merwedekanaal geldt dat de bevaarbaarheid van schepen tot 1750 ton wordt gecontroleerd. Met de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe zijn afspraken gemaakt over taken en de verdeling van kosten De raming voor deze taken kent een planning tot en met 2020.Calamiteiten en onvoorziene omstandigheden zijn niet in deze raming verwerkt. Nieuwe afspraken met betrekking tot een nieuwe meerjarenraming tussen de gemeente Amersfoort en het waterschap Vallei en Veluwe zullen in 2020 worden gemaakt

De gemeenten Vianen, Leerdam en Zederik zijn per 1 januari 2019 samengevoegd tot de gemeente Vijfheerenlanden. Deze gemeente maakt deel uit van Provincie Utrecht. Met deze aanpassing komt ongeveer 2/3 deel van het Merwedekanaal onder beheer van Provincie Utrecht. Er vindt nog politieke besluitvorming plaats op welke manier het onderhoud met de financiële consequenties in de toekomst plaats gaat vinden.

Door dezelfde herindeling als bij het Merwedekanaal komt ook een gedeelte van de rivier de Linge op Utrechts grondgebied. De provincie Zuid-Holland betaald tot en met het jaar 2020 een bijdrage aan het waterschap

Rivierenland. Met ingang van 2021 zal de provincie Utrecht dit overnemen. Daar moet nog een bestuurlijke overeenkomst, inclusief een financiële paragraaf worden gesloten.

Wat gaat dat kosten?
De verwachte kosten en baten die worden geraamd voor de periode 2022 - 2025 zijn opgenomen in het MOP welke als bijlage is toegevoegd bij deze begroting.

Doorkijk verwacht saldo van lasten en baten MOP Vaarwegen

	2022	2023	2024	2025
Vast onderhoud	€ 590.000	€ 590.000	€ 590.000	€ 590.000
Variabel onderhoud	€ 150.000	€ 450.000	€ 150.000	€ 150.000
Totaal	€ 740.000	€ 1.040.000	€ 740.000	€ 740.000

Op basis van de vastgestelde Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is het meerjarig gemiddelde aan budgetbehoefte voor het vaste en variabele deel van het vaarwegenonderhoud berekend. Het vast onderhoud wordt verrekend met de algemene middelen, het variabel onderhoud met de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen.

In de begroting zijn de bedragen vanuit het MOP voor de jaarschijf 2022 overgenomen. Conform de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit wordt bij het variabele deel rekening gehouden met een vertragingsfactor van 80%. Omdat ieder jaar het MOP wordt geactualiseerd is voor de jaarschijven 2023-2025 ervoor gekozen om de budget behoefte uit de Nota kapitaalgoederen Mobiliteit te volgen. De opname in de begroting is weergegeven in onderstaande tabel.

Opname onderhoud Vaarwegen in begroting

	2022	2023	2024	2025
Vast onderhoud	€ 590.000	€ 590.000	€ 590.000	€ 590.000
Variabel onderhoud (80%)	€ 120.000	€ 394.000	€ 394.000	€ 394.000
Totaal	€ 710.000	€ 984.000	€ 984.000	€ 984.000

De kosten voor het onderhoud van de wegen en de vaarwegen zijn in de begroting beide opgenomen in programma 5 Bereikbaarheid en het beleidsdoel 5.01 Het provinciale netwerk is sterk. Een overzicht van het totale begrote budget wegen en vaarwegen is opgenomen in de onderstaande tabel.

Opname totaal onderhoud wegen en vaarwegen in begroting

Begroting 2022	2022	2023	2024	2025
Vast	€ 8.578.000	€ 8.405.000	€ 8.405.000	€ 8.405.000
Variabel (80%)	€ 15.771.000	€ 12.984.000	€ 12.984.000	€ 12.984.000
Totaal Begroting 2022	€ 24.349.000	€ 21.389.000	€ 21.389.00	€ 21.389.000

Structureel is er € 21,05 mln. beschikbaar. Het variabel onderhoud wordt verrekend met de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen. Bij de besluitvorming over de budgetbehoefte van het beheer in onderhoud in de Kadernota 2022 is besloten om in 2022 een bedrag van € 22,5 mln. te laten vrijvallen uit de reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen.

Financiële verwerking met reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen

Begroting 2022	2022	2023	2024	2025
Beschikbaar BAM	€ 21.050.000	€ 21.050.000	€ 21.050.000	€ 21.050.000
Mutatie reserve	€ 3.299.000	€ 339.000	€ 339.000	€ 339.000
Totaal	€ 24.349.000	€ 21.389.000	€ 21.389.00	€ 21.389.000
KN22 vrijval reserve	€ 22.500.000			

Verloop reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen				
Beginstand	€ 27.815.000	€ 2.016.000	€ 1.677.000	€ 1.338.000
Mutatie reserve	€ 25.799.000	€ 339.000	€ 339.000	€ 339.000
Eindstand reserve	€ 2.016.000	€ 1.677.000	€ 1.338.000	€ 999.000

3.3.5 Provinciale gebouwen

Het beleid met betrekking tot het onderhoud van de kapitaalgoederen van de provincie is vastgelegd in de nota's Kapitaalgoederen Mobiliteit en bedrijfsvoering.

In de Nota Kapitaalgoederen Bedrijfsvoering is de budgetbehoefte voor instandhouding en de facilitaire diensten voorzien van:

- Huis voor de provincie Utrecht
- De gebouwen, gebouwinstallaties en kantoren van de tramremise en busremise
- Paushuize
- De gebouwen, gebouwinstallaties en kantoren van de steunpunten in Huis ter Heide en De Meern

Deel van de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit zijn:

- De werkplaatsen van de tramremise en busremise en de bijbehorende installaties en gereedschappen
- De buitenruimte van de tramremise, de busremise en de beide steunpunten
- De nevengebouwen ten behoeve van het OV (de Zoutloods op her remiseterrein en personeelsvoorzieningen bij het tramsysteem en OV-knooppunten)
- De voorzieningen op het Ocrieteiland (botenloods, Baarn)

Provinciale gebouwen Specificatie	Aantal
Huis voor de provincie Utrecht, Utrecht	1
Tramremise, Nieuwegein	1
Busremise, Utrecht	1
Monumentaal pand Paushuize, Utrecht	1
Dienstwoningen (verpacht voor 30 jaar), Utrecht	2
Steunpunten in De Meern en in Huis ter Heide	2
Ocrieteiland - botenloods, Baarn	1

3.3.5.1 Huis voor de provincie

Wat willen we bereiken?

Ambitieniveau

Het Huis voor de provincie bestaat uit 19 verdiepingen, inclusief een entreegebied met diverse voorzieningen, een centraal vergadercentrum en een technische ruimte op de 19e verdieping. Een aantal verdiepingen wordt verhuurd aan externe organisaties. Door het vertrek van de grootste huurder is een aantal etages per 1 april 2020 leeg komen te staan. In het tweede kwartaal van 2020 is begonnen met het voorbereidingen voor het technisch moderniseren en opnieuw verhuurgereed maken van deze ruimten; de uitvoering is gestart in juni 2021 en loopt door tot december 2021. De investeringen zijn opgenomen in de meerjarenonderhoudsprognose (MIP) en de voorziene kosten voor groot onderhoud in de meerjarenonderhoudsplanning (MOP).

Om de functionaliteit van het gebouw en de installaties te waarborgen is in 2020 een nieuwe aanbesteding opgestart om het onderhoud bij diverse specialistische leveranciers onder te brengen. Deze aanbesteding zijn deels afgerond in 2021, de rest volgt in 2022. Het ambitieniveau van het onderhoud lag, conform NEN2767, op conditieniveau 3: sober en doelmatig. Deze conditiemeting is in 2021 vervangen door onderhoud op basis van inspecties en de functionaliteit van de voorzieningen. Duurzaamheid en circulariteit hebben een prominentere rol binnen deze overeenkomsten. Een vastgoedstrategie voor het huis van de Provincie en de overige provinciale panden is in voorbereiding. Zie hiervoor de paragraaf Bedrijfsvoering, meerjarenbeleidsdoel 10.2.4. Een andere

ontwikkeling is de keuze voor hybride werken als het nieuwe normaal. Zie hiervoor de paragraaf Bedrijfsvoering, meerjarendoel 10.2.2.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uit het beheersplan voortvloeiende lasten meerjaren perspectief en verloop van de voorziening.
De lasten vanuit het beheersplan worden deels ten laste gebracht van de reserve Groot onderhoud Huisvesting. Naast de reserve groot onderhoud zijn er ook (vervangings)investeringen. Deze zijn in het MIP opgenomen. Voor de MIP/MOP overzichten zie het onderdeel 'Investeringen' bij 10. Overzicht Overhead.

3.3.5.2 Paushuize incl. dienstwoningen
Wat willen we bereiken?
Ambitie
Paushuize behoort tot één van de meest duurzame monumenten van Nederland en is door renovatie behouden als cultureel erfgoed. In dat kader is er voor het buitenonderhoud een subsidie aangevraagd en gehonoreerd. Al het onderhoud is afgestemd op het behoud van haar monumentale waarde. Paushuize wordt door een externe partij geëxploiteerd en heeft daarnaast een ceremoniële functie voor het provinciebestuur. Maandelijks worden er voor geïnteresseerden kosteloos rondleidingen georganiseerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
Beheersplan
Voor het bouwkundig onderhoud is een Sim-subsidie aangevraagd en gehonoreerd. Doel is om het pand in de huidige staat te houden, met inachtneming van cost-control en soberheid.

Majeure ontwikkelingen
Werkzaamheden aan de Kromme Nieuwegracht hebben geresulteerd in een versneld funderingsherstel, waardoor de fundering voor de komende 50 jaar weer in orde is. Hiervoor wordt door team Facilitair een plan opgesteld en voor goedkeuring aan de gemeente voorgelegd. Na goedkeuring van de afdeling monumentenzorg van gemeente Utrecht worden de werkzaamheden gestart.

De provincie is in overleg met de exploitant van Paushuize over het mogelijk gedeeltelijk kwijtschelden van de huursom over 2021 en 2021 (deels), ter compensatie van het geleden verlies van de exploitant ten tijde van de sluiting van Paushuize na de covid19-uitbraak. Daarnaast ligt er nog een claim van de huurder bij de provincie voor compensatie van de kosten door hen gemaakt tijdens de funderingswerkzaamheden van de provincie in 2020.

Achterstallig onderhoud
Er zijn geen achterstanden in onderhoud.

3.3.5.3 Steunpunten De Meern en Huis ter Heide
Wat willen we bereiken?
Ambitie
Vanuit steunpunten De Meern en Huis ter Heide worden de provinciale wegen beheerd. In steunpunt Huis ter Heide is tevens de Regionale Verkeermanagement Centrale (RVC) gehuisvest. Om de functionaliteit van de RVC te waarborgen is een centrale noodstroomvoorziening aanwezig. Voor het beheer en onderhoud worden de standaarden van NEN 2727, conditieniveau 3 gehanteerd.

Wat gaan we daarvoor doen?
Beheersplan
Voor het beheer en onderhoud is voor de steunpunten ook een MOP opgesteld. Aan de hand van deze MOP wordt het planmatige onderhoud uitgevoerd.

Majeure ontwikkelingen
De doelstelling is om steunpunt Huis ter Heide geheel energieneutraal te maken, uiterlijk in 2035. Hiervoor zijn op diverse daken zonnepanelen aangebracht. Toepassing van warmtepompen en dergelijke wordt onderzocht.

Achterstanden in onderhoud
Er zijn geen achterstanden in onderhoud.

3.3.5.4 Wat gaat dat kosten?

Meerjarenbegroting Beheer en onderhoud

Categorie	Rekening 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024		Begroting 2025	
	Vast	Variabel	Vast	Variabel	Vast	Variabel	Vast	Variabel	Vast	Variabel	Vast	Variabel
Huis voor de provincie	494	734	515	885	515	885	515	885	515	885	515	885
Paushuize incl. dienstwoningen	80	273	40	50	40	50	40	50	40	50	40	50
Tramremise*	0	0	472	115	111	115	111	115	111	115	111	115
Steunpunten De Meern en Huis ter Heide	29	70	100	105	100	105	100	105	100	105	100	105
Totaal lasten	**603**	**1077**	**1127**	**1155**	**766**	**1155**	**766**	**1155**	**766**	**1155**	**766**	**1155**
*Tramremise: Voor 2021 maakte het onderhoud van de tramremise onderdeel uit van bereikbaarheid openbaar vervoer.												

3.3.6 Grond

Zie hiervoor de paragraaf grondbeleid.

3.4 Financiering

3.4.1 Algemeen

De wettelijke kader van de treasuryfunctie wordt bepaald door de Wet Financiering decentrale overheden (wet Fido). Belangrijk uitgangspunt van deze wet is dat voorzichtig omgegaan moet worden met publieke middelen. Om dit te bereiken moet de provincie voldoen aan een aantal normen zoals de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
In het treasurystatuut zijn de bepalingen voor de infrastructuur voor het uitvoeren van de treasury opgenomen. De uitgangspunten voor treasury zijn:

1. Treasury voert haar taken prudent uit met inachtneming van de interne en externe kaders;
2. Treasury voert haar activiteiten uitsluitend uit voor de uitoefening van de publieke taak door de provincie Utrecht.

De doelstellingen voor treasury zijn:
Operationele en tactische doelstellingen:

1. Het verzekeren van een duurzame toegang tot financiële markten tegen zo gunstig mogelijke condities;
2. Het tijdig aantrekken van voldoende financieringsmiddelen teneinde het in de jaarlijkse begroting vastgestelde beleid te kunnen uitvoeren (beschikbaarheid);
3. Het optimaliseren van kosten van financiering en opbrengsten op de verstrekte leningen;
4. Het zorgdragen voor kosteneffectief, efficiënt en betrouwbaar betalingsverkeer;
5. Toezien op een correcte vastlegging van de treasury transacties in de verslaglegging.

Strategische doelstellingen:

6. Het identificeren, analyseren en beheersen van risico's die de financiële positie en (rente)resultaten zouden kunnen aantasten;
7. Het bewaken van de ontwikkeling van de (netto) schuldpositie, inclusief proactief advisering indien de grenzen van kasgeldlimiet bij kortlopende leningen en renterisiconorm bij langlopende leningen dreigen te worden overschreden;
8. Signaleren en adviseren indien er sprake is van strijdigheid van besluitvorming (of beleid) met (nieuwe) regelgeving, gerelateerd aan treasury.

Binnen de financiële functie van de provincie is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen. De controlfunctie is juist belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus van de controlfunctie dan ook gericht op de baten en lasten en die van treasury op de feitelijke in- en uitgaande kas- en financieringsstromen.

Voor het bepalen van de daadwerkelijke financiering zal niet de begroting als leidraad worden gebruikt, maar zal er worden gekeken naar de treasuryrapportages die elk kwartaal worden opgesteld.

In de treasuryrapportage heeft de treasurer de vrijheid een liquiditeitsprognose op te stellen die niet gebonden is aan wetgeving en andere rapportages. Hierdoor kan een weergave van de werkelijke kasstromen worden benaderd. In deze rapportage wordt de actuele stand van de liquide middelen ingevuld wat een actuele weergave biedt van de huidige positie.

Wanneer er in de treasuryrapportage een financieringsbehoefte voor het aankomende kwartaal wordt gesignaleerd zal de treasurer een offerte uitvragen bij minimaal twee sector banken. Vervolgens zal het meest gunstige tarief worden geselecteerd en zal de financiering bij de betreffende bank worden aangetrokken.

3.4.2 Financiering

Er vindt een omslag van financieringsoverschot € 98 mln. (eind 2020) plaats naar een financieringstekort € 288 mln. Dit betekent per saldo een uitstroom van liquide middelen van € 386 mln. gedurende 2021-2025. Deze uitstroom van middelen is gebaseerd op de begroting en huidige onderliggende veronderstellingen m.b.t. onder andere de planning van investeringen, subsidiebeschikkingen, aan derden verstrekte financiering en andere uitgaven. Juist omdat de realisatie wel eens enkele weken tot maanden kan verschillen van de voorgenomen planning zijn de treasuryrapportages per kwartaal leidend voor het feitelijk aantrekken van financiering.

Overzicht van de te verwachte leningen (bedragen x € 1 mln.):

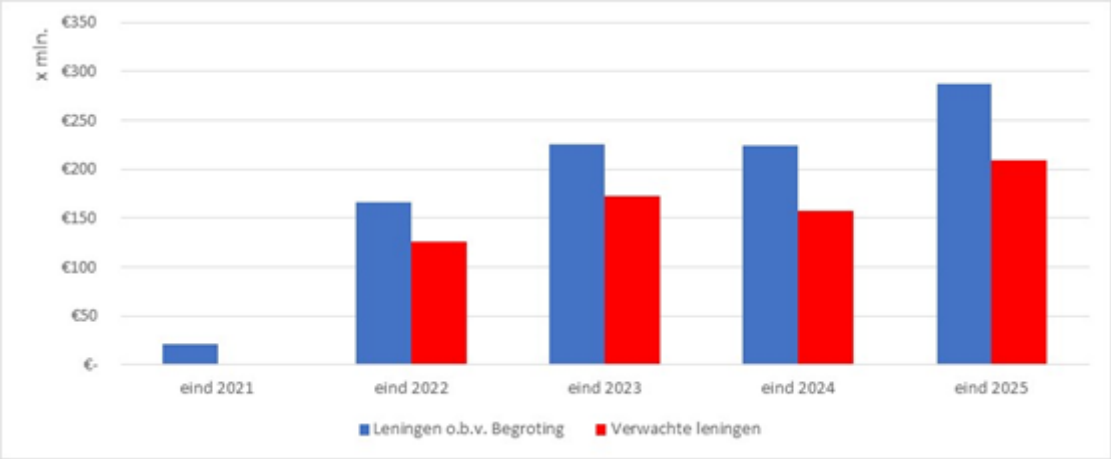

Zoals verder wordt toegelicht in paragraaf 4.1.5. Geprognosticeerde balans zal er een kanttekening gemaakt moeten worden bij het lezen van de balans. Doordat de voltallige mogelijk te verstrekken subsidie in de begroting telkens als exploitatielast wordt opgenomen, terwijl uit de realisatie blijkt dat er enkel een gedeelte van de subsidie wordt verstrekt, ontstaat er een onderbesteding waardoor de hoogte van de liquide middelen en de bestemmingsreserves te laag zijn geraamd. Daarnaast is in de begroting nog niet het verwachte resultaat voor 2021 zoals opgenomen in de Zomernota verwerkt in de balans.

Om desondanks een beter beeld te geven van de verwachte benodigde financiering is in de bovenstaande grafiek naast de vaste schuld zoals geraamd in de begroting ook een meer realistische prognose gemaakt voor de verwachte vaste schuld. Hierin is een afslag gemaakt van 10% op de geraamde subsidies en wordt het verwachte resultaat voor 2021 ter hoogte van € 16,8 mln., zoals opgenomen in de zomernota, meegenomen in de prognose.

3.4.3 Rente

De verwachting is dat de ECB de rente voor de komende periode laag houdt om Europese economieën te blijven stimuleren en de inflatie te verhogen. De depositorente, waartegen banken ten alle tijden hun geld ‘overnight’ kunnen stallen bij de ECB, is -/- 0,5%. De beleidsrentes van de ECB zijn een belangrijke indicator van de ontwikkeling van de geld- en kapitaalmarkttarieven. Zo stelt de depositorente een ondergrens aan de korte geldmarktrente die kredietverstrekkers aanbieden.

De rentestanden van lineaire leningen zijn (bron BNG augustus 2021):

Looptijd	Rente %
1 jaar	-/-0,400%
2 jaar	-/- 0,375%
5 jaar	-/- 0,250%
10 jaar	-/- 0,100%
15 jaar	0,050%
20 jaar	0,200%
30 jaar	0,350%

In november 2020 is een statenvoorstel met de treasurystrategie voor het aantrekken van leningen, waarin richting wordt gegeven op het financieringsbeleid van de provincie Utrecht. In de strategie is vastgesteld dat enkel lineaire leningen aangetrokken worden tegen een rente van 0% of lager.

3.4.4 Wettelijke normen

Het aantrekken van leningen zorgt ervoor dat de organisatie renterisico loopt op haar leningen. De gevoeligheid voor eventuele (on)verantwoorde rentefluctuaties wordt door de wet Financiering Decentrale Overheden (fido) genormeerd door middel van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, voor respectievelijk de kortlopende en langlopende leningen.

a. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is ingesteld om een grens te stellen aan de omvang van korte leningen. De gemiddelde korte financiering wordt per drie maanden getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet stelt dat de gemiddelde korte financiering bij de provincie maximaal 7% mag bedragen van het totaal van het lastenbudget, exclusief mutaties reserves, van het betreffende begrotingsjaar. Op basis van de gegevens in deze begroting voldoet de provincie aan de kasgeldlimietnorm.

b. Renterisiconorm

De renterisiconorm is bedoeld om eventuele te grote fluctuaties van de rentes op de langlopende schuld te voorkomen. Het renterisico wordt verkleind door de aflossingen in de tijd te spreiden. De hoogte van de jaarlijkse betaalde aflossingen en contractuele renteherzieningen op leningen is maximaal 20% van het totaal van het lastenbudget, exclusief mutaties reserves, van het betreffende begrotingsjaar. In het onderstaande overzicht renterisiconorm zijn aflossingen opgenomen van lineaire leningen met een looptijd van tien jaar.

Renterisiconorm	2022	2023	2024	2025
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	516.078	490.626	437.726	457.181
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	**103.216**	**98.125**	**87.545**	**91.436**
Renteherzieningen	0	0	0	0
Aflossingen	9.353	19.594	22.479	25.568
Renterisico op de vaste schuld	**9.353**	**19.594**	**22.479**	**25.568**
Ruimte (+) / overschrijding (-)	**93.863**	**78.531**	**65.066**	**65.868**

Overzicht van het renterisico (bedragen x € 1.000)

c. Schatkistbankieren

Door wijziging van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen tegen marktconforme rente (zijnde de rente waartegen de Nederlandse staat zichzelf financiert op de geld -en kapitaalmarkten), met een wettelijk minimumpercentage van 0%, in de schatkist aan te houden. Deze regeling trad per 31 december 2013 in werking.

In de Staatscourant, gepubliceerd op 29 juni 2021, hebben de Ministers van Financiën, van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Infrastructuur en Waterstaat een wijziging van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden aangekondigd. Hierin worden decentrale overheden genotificeerd over de aanpassing van de drempelbedragen die uitgezonderd zijn van de verplichting om in 's Rijksschatkist te worden aangehouden.

Het nieuwe drempelbedrag, welke met ingang van 1 juli 2021 in werking is getreden, wordt als volgt bepaald. Het drempelbedrag wordt bepaald op basis van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam. Voor openbare lichamen met een begrotingstotaal kleiner dan of gelijk aan € 500 mln. is het drempelbedrag gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 mln. bedraagt. Voor openbare lichamen met een begrotingstotaal groter dan € 500 mln. is het drempelbedrag gelijk aan € 10 mln., vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 mln. te boven gaat.

Op basis van het begrotingstotaal 2022 van de provincie Utrecht van € 516 mln. bedroeg het drempelbedrag op basis van de oude systematiek 0,75% van het begrotingstotaal, circa € 3,9 mln. Op basis van de nieuwe systematiek zou het drempelbedrag 2% van het begrotingstotaal bedragen, i.e. circa € 10,3 mln. (€ 10.320.000). De liquide middelen boven dit drempelbedrag dienen te worden weggezet bij de schatkist en alle middelen onder dit bedrag mogen op de rekeningcourant bij de huisbank worden aangehouden.

3.4.5 Financieringsinstrumenten

De inzet van financiële beleidsinstrumenten, zoals revolverende fondsen, geborgde leningen en verstrekte leningen, past bij de tijdsgeest waarin de provincie en andere lokale overheden in toenemende mate kiezen voor een faciliterende rol. Dit betekent dat zij realisatie van publieke doelstellingen steeds vaker geheel of gedeeltelijk onderbrengen bij (private) partijen.
Vanuit het beleid wordt als eerste beoordeeld of een financieringsinstrument geschikt is om bij te dragen aan de te realiseren doelen. In de nota Financieringsbeleid zijn de kaders van de financieringsinstrumenten vastgesteld.
De algemene kaders van de financieringsinstrumenten zijn:

1. Er is sprake van publiek belang;
2. Er is sprake van marktfalen;
3. Betrokkenheid van andere partijen is noodzakelijk en wenselijk om het publiek belang te borgen;
4. Er is financiële dekking voor het instrument;
5. Er is geen sprake van ongeoorloofde staatssteun en er is geen strijdigheid met de Wet Markt en Overheid.

De volgende financieringsinstrumenten worden hieronder nader behandeld:

a. Revolverende fondsen;
b. Geborgde leningen;
c. Verstrekte leningen.

a. Revolverende fondsen

Een revolverend fonds kan worden ingezet als middel om andere financieringsinstrumenten (lening, garantie, deelneming) te realiseren, waarbij de aflossing en of het rendement terugvloeien naar het fonds. Door het gebruik van revolverende fondsen worden middelen dus niet eenmalig uitgeven, maar revolverend of renderend en met een structureel effect ingezet. Het fonds houdt zichzelf in stand, met het doel middelen efficiënt in te zetten en met hetzelfde vermogen in meerdere projecten te investeren. Naast het geld dat beschikbaar wordt gesteld door de provincie is het vaak de ambitie co-financiering aan te trekken, bijvoorbeeld vanuit private partijen of vanuit Europa of het Rijk. Dit wordt de hefboomwerking of het multiplier-effect genoemd.
Er zijn vier revolverende fondsen, namelijk Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen (1), de Ontwikkeling Maatschappij Utrecht (OMU) (2), De ROM Regio Utrecht (3) en Setu (4), waarin de provincie Utrecht via kapitaalverstrekking of garantieverlening in deelneemt. De gevraagde onderwerpen uit Amendement 10 inzake nota financieringsbeleid provincie d.d. 4 maart 2020 zijn hieronder bij de revolverende fondsen verwerkt.

(1) Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Van Muilekom
a. Doel	De ambitie is om in Rijnhuizen 2.500 woningen te realiseren door transformatie van leegstaande kantoren en nieuwbouw. Het uitgangspunt is het realiseren van een wijk waarin het prettig wonen, werken en verblijven is. Gemeente en provincie werken samen om ambities op het gebied van bijvoorbeeld woningbouw, gezonde leefomgeving, duurzame energie, klimaatadaptatie en bereikbaarheid te verwezenlijken in de transformatie van het gebied. Om de gebiedsontwikkeling in Rijnhuizen te ondersteunen hebben de gemeente en provincie een financieel systeem opgezet om als vliegwiel te dienen voor de transformatie: het revolverende gebiedsfonds Mooi Rijnhuizen. Hiermee kunnen collectieve investeringen in bijvoorbeeld infrastructuur en openbaar groen worden gefinancierd. De overeengekomen revolverendheid is 100%.
b. Basisgegevens	De provincie heeft € 0,7 mln. gestort in het gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen. De gemeente heeft ook in 2017 € 0,7 mln. gestort in dit fonds. Projectontwikkelaars dragen afhankelijk van hun aandeel in de gebiedsontwikkeling evenredig bij. Momenteel hebben ontwikkelaars circa

	1,5-2 miljoen in het fonds gestort. Dat zal meer worden al naar gelang meer woningen worden ontwikkeld. In de 'Uitvoeringsovereenkomst Gebiedsfonds Rijnhuizen' van 2017 zijn afspraken vastgelegd over de besteding van het fonds en zijn in een beschikking voorwaarden gesteld aan deze subsidie. Het gebiedsontwikkeling Mooi Rijnhuizen is opgedeeld in zes fases van elk gemiddeld € 2 mln. De kapitaalstorting blijft gedurende de looptijd in het gebiedsontwikkelingsfonds. In de grondexploitatie van het gebied is opgenomen dat de provincie aan het eind van de gebiedsontwikkeling (of in 2033) het ingelegde bedrag van € 0,7 mln. (exclusief rente) terug krijgt. Gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijhuizen is behandeld in programma 1 Ruimtelijke ontwikkeling
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	Momenteel heeft de gemeente voor circa 3 miljoen aan contracten afgesloten met ontwikkelaars. Afhankelijk van de fase van ontwikkeling van een woningbouwproject wordt geld afgedragen aan het fonds. Hierdoor kan de kapitaalinleg van de provincie in het revolverend fonds opnieuw ingelegd worden voor de volgende fase. Een deel van de opbrengsten uit de bouw van de woningen wordt ondergebracht in het gebiedsontwikkelingsfonds Mooi Rijnhuizen. Om Mooi Rijnhuizen te ontwikkelen tot een prettige woon- en werkwijk, wordt vanuit het fonds ook bijgedragen aan de ontwikkeling van groen en recreatie. Een voorbeeld hiervan is het ontwikkelen van een samenhangend en hoogwaardig park. Hierbij zal nadrukkelijk aandacht worden besteed aan de samenhang en verbinding vanuit ecologisch en cultuurhistorisch perspectief. zoals het verbinden van elementen uit de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en het verbinden van de kastelen in Nieuwegein. Door het herstellen van het landschapspark Rijnhuizen en het zichtbaar en leefbaar maken van cultuurhistorie kan het Park meer betekenen voor het gebied Rijnhuizen, noord Nieuwegein en mogelijk ook de regio. Vanuit het fonds wordt onder meer de aanleg van fietsbrug(gen) gefinancierd om het gebied te ontsluiten met Nieuwegein City en NHW. Daarnaast zijn onderzoeken uitgevoerd en ingrepen gedaan op gebied van klimaatadaptatie en bereikbaarheid van het gebied.
d. Realisatie van revolverendheid	Gemeente en provincie zijn in 2015 een samenwerking aangegaan met betrekking tot het revolverend fonds. De uitgaven die tot nu toe vanuit het gebiedsfonds zijn gedaan, vallen nog in beginfase 1. Het is in dit stadium dan ook nog niet toetsbaar of hiermee de beoogde revolverendheid wordt gerealiseerd.

(2) Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Strijk
a. Doel	Het doel van de OMU N.V. is het investeren in de private delen (lege delen van terreinen, verouderde bedrijfsbebouwingen) ten einde deze met andere participanten (zoals gemeenten en/of private ontwikkelaars) te herontwikkelen en opnieuw in de markt te zetten. De revolverendheid van OMU is 100% minus 25-50% van de jaarlijkse kosten. Afhankelijk van de vaststelling van het Statenvoorstel 'Aanpak intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen (8225BFE3) kan de mate van revolverendheid afnemen. Voor deze afname van de waarde van het aandelenbezit wordt alsdan een reservering getroffen. De resterende kosten worden gedekt door het rendement op investeringen.

b. Basisgegevens	OMU is gestart in 2011 en er is geen afgesproken eindtijd. De omvang van het aandelenkapitaal van de OMU is op ultimo 2020 € 13,3 mln. OMU wordt behandeld in programma 8 Economie en de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting en Jaarrekening. De provincie zal vanaf 2022 in 4 jaar in gelijke tranches € 30,0 mln. extra kapitaal verstrekken aan OMU indien bovengenoemd statenvoorstel wordt aangenomen.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	OMU is tot nu toe betrokken bij de herontwikkeling van ca.40 ha bedrijventerrein en de transformatie van 97.000 m2 kantoren.
d. Realisatie van revolverendheid	De investeringen en financieringen van afgeronde projecten zijn inmiddels allemaal volledig teruggekomen. De projecten hebben daarbij een gemiddeld jaarlijks rendement behaald tussen de 6-8% (bij een gemiddelde looptijd van 1-3 jaar). De maximale omvang van een investering en financiering is € 2 mln. per project. OMU heeft tot op heden ruim € 30 mln. aan investeringen en financieringen uitgezet in projecten (nog los van faciliterende rol van OMU bij projecten). Er is hiervan inmiddels ruim € 21 mln. teruggekomen. Op dit moment staat er nog zo'n € 9 mln. uit in lopende projecten. De verwachting is dat deze investeringen ook terugkomen. Het fonds van OMU is daarmee inmiddels al 2 keer in omloop geweest.

(3) Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Strijk
a. Doel	Het doel van de ROM Regio Utrecht is het verstrekken van financiering (leningen en participaties) aan startups, scaleups en innovatieve MKB-ondernemingen die actief zijn op (een van) de thema's van de Regionale Economische Agenda (REA); duurzaamheid, gezondheid en digitalisering. De afgesproken revolverendheid is 100%.
b. Basisgegevens	ROM is gestart in 2020 en er is geen afgesproken eindtijd. De startomvang van het aandelenkapitaal van het fonds was € 22 mln, waarvan een deel van het aandelenkapitaal, namelijk € 8 mln, door kapitaalstorting van de provincie Utrecht is gevormd. In 2021 neemt het vermogen van het fonds door de stortingen van de participanten met € 31,98 mln., waarvan € 8 mln. verstrekt door de provincie Utrecht, toe tot € 53,98 mln. Verder is de kapitaalstorting van de provincie ter hoogte van € 7 mln. die gepland stond in 2022 uitgesteld naar 2025. ROM wordt behandeld in programma 8 Economie en de paragraaf Verbonden Partijen van de Begroting en Jaarrekening.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	Het Participatiefonds is in de zomer van 2020 gestart. Er zijn in dat jaar nog geen investeringen gedaan. Het is dan ook nog niet toetsbaar of met het Participatiefonds de beoogde doelen worden gerealiseerd. De ROM Regio Utrecht heeft vanaf de start direct uitvoering gegeven aan de Corona OverbruggingsLening (COL-regeling) van het Ministerie EZK. Via deze regeling zijn 90 leningen verstrekt voor in totaal € 17,7 miljoen aan startups, scale-ups en innovatief MKB. Dit betreft bedrijven die ook tot de doelgroep van het Participatiefonds van de ROM behoren.
d. Realisatie van revolverendheid	Het fonds is in 2020 gestart. De revolverendheid van de ROM is door het korte bestaan niet toetsbaar.

(4) Stichting Energiefonds Utrecht (Setu)	
Verantwoordelijk gedeputeerde	Van Essen

a. Doel	Setu verstrekt leningen, garanties en/of participaties aan bedrijven, georganiseerde initiatieven en instellingen, ter versnelling van de energietransitie in de provincie Utrecht
b. Basisgegevens	Setu is gestart in 2013 met een looptijd tot en met 2037 en beheert 2 fondsen, zowel voor de Gemeente Utrecht als Provincie Utrecht. De provincie Utrecht is ingestapt in 2018. Het totaal beheert fondsvermogen is € 21 mln. Het fondsvermogen van het provinciaal energiefonds bedraagt € 16 mln. De provincie heeft de opgebouwde portfolio overgenomen van de gemeente Utrecht. Setu wordt behandeld in programma 4b Energie-transitie en de paragraaf Financieringen, onderdeel geborgde geldleningen. De provincie Utrecht heeft bij beschikking besloten 100% borg te staan voor het kredietarrangement van € 16 mln van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Deze borgstelling wordt geëffectueerd op het moment dat niet alle uitstaande leningen van het provinciale deel van het fonds aan SETU worden terugbetaald op het moment dat het kredietarrangement met BNG afloopt. Het kredietarrangement tussen SETU en BNG loopt af per ultimo 2037. In de reserve Weerstandsvermogen is rekening gehouden met een risicoreservering van € 4 mln. van de maximale garantstelling van € 16 mln.
c. De mate waarin met de fondsen de beoogde doelen worden gerealiseerd	Setu zorgt ervoor dat energiebesparende/opwekkende initiatieven zich kunnen ontplooien door ze duurzaam te financieren. Het beschikbare fondsvermogen kan tot 2037 2 – 2,5x worden uitgeleend aan nieuwe initiatieven.
d. Realisatie van revolverendheid	Het risico-aandeel op de uitstaande financieringen bedraagt 17,7% van het totaal aan uitstaande leningen binnen het provinciale deel van het fonds. Per ultimo 2020 is het totaal van de uitstaande leningen € 6 mln. De gemiddelde looptijd van een verstrekte lening is 8 jaar. Van de leningen die vanaf het begin zijn verstrekt is een bedrag van € 4,9 mln. reeds afgelost en kan weer ingezet worden.

b. Geborgde leningen
Borg- en garantstelling (gebaseerd op artikel 7:850 e.v. van het Burgerlijk wetboek) zijn beide middelen om wederpartijen een extra vorm van zekerheid te bieden dat een geldvordering voldaan zal worden. Een borgstelling kan pas worden ingeroepen als de schuldenaar niet aan zijn verplichtingen voldoet. Een garantstelling wordt afgesloten in een overeenkomst en daarin worden de condities opgenomen wanneer de garantstelling door de schuldeiser wordt ingeroepen en de voorwaarden die op de garantstelling van toepassing zijn. Voor een garantstelling wordt gekozen wanneer financiers niet bereid zijn (volledige) financiering te verstrekken onder voorwaarde passend bij het maatschappelijk gewenste resultaat, zonder een garantstelling.

In de nota Financieringsbeleid is de grens van het garantieplafond bepaald op € 40 miljoen (=resterende aandeel provincie in garantstelling basis jaarrekening n-1). Dit plafond kan door PS worden bijgesteld.

De ontwikkeling van de huidige staat van gewaarborgde leningen hieronder weergegeven

Staat van gewaarborgde gelden											
Bedragen x € 1.000											
Geldnemer	Oorspr-onkelijk bedrag van de lening(en)	Restant lening(en) per 31-12-2021	Restant lening(en) per 31-12-2022	Waarvan gewaarbo-rgd door provincie Utrecht	Restant lening(en) per 31-12-2023	Waarvan gewaarbo-rgd door provincie Utrecht	Restant lening(en) per 31-12-2024	Waarvan gewaarbo-rgd door provincie Utrecht	Restant lening(en) per 31-12-2025	Waarvan gewaarbo-rgd door provincie Utrecht	Einde waar-borging
Nationaal Groenfonds	-	27.804	17.804	1.442	0	0	0	0	0	0	2022
Provincie-ambtenaren (hypotheken)	-	200	200	200	200	200	200	200	200	200	Aflopend
S.S.P.O.M.N. (RTV-Utrecht)	5.335	2.801	2.609	2.609	2.438	2.438	2.247	2.247	2.056	2.056	2034
Garantiefonds Energie	4.009	1.436	1.204	1.204	1.016	1.016	873	873	730	730	2031
Stichting Huisvesting SV Kampong	600	443	403	403	363	363	323	323	283	283	2032
ASR Vastgoed Vermogensbeheer	750	650	600	600	550	550	500	500	450	450	2034
Hoogheemraad-schap De Stichtse Rijnlanden	300	100	0	0	0	0	0	0	0	0	2022
Waterschap Amstel, Gooi & Vecht	300	217	0	0	0	0	0	0	0	0	2022
Gemeente Amersfoort	1.600	1.440	1.280	1.280	1.120	1.120	960	960	800	800	2030
VVE Hoofdcentrum Leusden	3.400	3.400	3.400	1.700	3.400	1.700	3.400	1.700	3.400	1.700	2048
SETU	16.000	848	848	848	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000	2038
DVvE	1.862	1.862	1.862	1.862	1.862	1.862	0	0	0	0	2023
Waterschap Rivierenland	50	50	0	0	0	0	0	0	0	0	2022
TOTAAL	**34.206**	**41.251**	**30.210**	**12.148**	**25.087**	**23.387**	**24.503**	**22.803**	**23.919**	**22.219**	

Bij SETU is voor de jaren na 2022 vermeld met het maximale bedrag waarvoor de provincie garant zou kunnen staan.

<u>Energietransitie</u>
Om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te halen is een transitie nodig naar andere energiebronnen, tezamen met een grootschalige energiebesparing. De ambitie van de provincie is om in 2040 energieneutraal te zijn. Dat betekent dat in 2040 in de provincie de vraag naar energie even groot is als het aanbod aan duurzame energie. Om dit te kunnen realiseren is een instrumentarium ontwikkeld. Eén van de instrumenten binnen het programma Energietransitie is het afgeven van garantstellingen. Vanaf 2020 zijn in het kader van de energietransitie meerdere garantstellingen afgegeven en zullen er naar verwachting meer worden afgegeven. De verwachting is dat het garantieplafond van € 40 mln. niet wordt overschreden.

c. Verstrekte leningen
In de nota Financieringsbeleid is de grens van het plafond voor verstrekte leningen bepaald op € 20 miljoen (=resterende aandeel provincie verstrekte leningen met een looptijd groter of kleiner dan één jaar op basis jaarrekening n-1). Dit plafond kan door PS worden bijgesteld.
Er worden met name leningen verstrekt rond € 0,1 mln. aan diverse organisaties. De omvang van leningen zit ruim onder het leningenplafond van € 20 mln.

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding
In 2020 is het startschot gegeven voor een verbeterprogramma ‘Bedrijfsvoering maakt mogelijk’, waarbij wordt toegewerkt naar een waardevolle ondersteuning van de gehele organisatie om ‘buiten’ in samenspel met onze partners blijvend maatschappelijke impact te maken. In juli 2021 hebben wij u in de voortgangsrapportage over het tweede kwartaal van 2021 bericht dat wij dit verbeterprogramma intensiveren onder de naam “BV Beter” (Bedrijfsvoering Beter).

Het doel van de programma’s is het versterken van de diverse bedrijfsvoeringsfuncties en het beter laten aansluiten ervan bij de behoefte van de organisatie en onze omgeving. Dit kan het domein Bedrijfsvoering alleen bereiken als het domein goed samenwerkt met andere domeinen en als er vanuit de organisatie gezamenlijk verantwoordelijkheid voor bedrijfsvoering wordt genomen.

Het domein Bedrijfsvoering is met al zijn medewerkers uiteraard een belangrijke stakeholder en heeft een specifieke rol als eigenaar van de diverse systemen.

De scope van het programma BV Beter betreft de volgende bedrijfsvoeringonderdelen:
1: Juridisch
2: Subsidies
3: Facilitair
4: HRO
5: Inkoop
6. Informatisering en Automatisering (I&A)
7. Bedrijfsvoering algemeen en Team ondersteuning (TOS).

Hierbij is de ambitie vastgelegd om uiterlijk maart 2023 het programma en de onderliggende projecten te implementeren. De projecten richten zich op vijf pijlers, te weten structuur, processen & interne beheersing, applicaties & methoden, medewerkers, cultuur & managementstijl.

In 2022 heeft het op orde brengen van de basis (pijler structuur) prioriteit in alle bedrijfsvoeringonderdelen: het gaat dan om heldere beschrijvingen van taken, verantwoordelijkheden en processen en het verbeteren van de samenwerking tussen de teams. Ook actualiseren we waar nodig het beleid. Daarnaast liggen er urgente uitdagingen en lopende projecten die we in 2022 voortvarend oppakken en afronden. Deze verschillen per bedrijfsvoeringonderdeel. Te denken valt aan het digitaliseren van processen en het aanbesteden en implementeren van diverse nieuwe systemen. Meer over de plannen leest u in de toelichting per beleidsdoel die u hieronder aantreft.

In 2022 en het eerste halfjaar van 2023 wordt de ingezette weg verder doorgezet waarbij de aandachtspunten uit de rapportages van de accountant worden betrokken. PS worden per kwartaal met een voortgangsrapportage geïnformeerd.

Het verbeterprogramma Versterken Financiële Functie (VFF) is tijdens de zomer van 2021 afgerond. Gedurende 2022 zullen we monitoren of de in gang gezette verbeteringen beklijven.
In voorliggende paragraaf worden per beleidsdoel de plannen voor 2022 toegelicht.

Beleidsdoelen

Beleidsdoel		Meerjarendoel	
10.1	De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust	10.1.1	Versterken en blijvend ontwikkelen van de financiële functie
		10.1.2	Versterken van de juridische functie
		10.1.3	Opstellen en daarna uitvoeren van programma 'Versterken subsidieloket'
		10.1.4	Versterken van de inkoopfunctie en organiseren van centraal contractmanagement
		10.1.5	Versterken informatiebeveiliging en privacybescherming
		10.1.6	De provincie is digitaal goed toegerust en flexibel
10.2	De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam	10.2.1	Tijdig starten en afronden P&C-producten; zijnde de Jaarrekening, de Zomernota, de Kadernota en de Begroting. Versterken rol PS bij totstandkoming en verbeteren communicatie rondom deze producten
		10.2.2	Versterken HRM-functie en blijvend ontwikkelen inclusieve organisatie en medewerkers.
		10.2.3	Versterken en versnellen digitalisering bedrijfsprocessen
		10.2.4	Goede huisvesting en verduurzamen eigen vastgoed
10.3	De communicatie is goed en modern	10.3.1	Inwoners en bedrijven zijn beter geïnformeerd over beleidsvoornemens, concrete plannen en projecten en hebben meer mogelijkheid tot beïnvloeding van beleid en projecten.
		10.3.2.	Door ontwikkelen communicatiemiddelen op basis van nieuwe technieken
		10.3.3.	De jaarrekening en begroting beter toegankelijk maken voor het Utrechtse publiek en actiever communiceren over de financiële positie en ontwikkelingen binnen de provincie.
		10.3.4	Vergroten van de zichtbaarheid van het werk van de provincie (corporate communicatie), zodat inwoners weten aan welke opgaven de provincie werkt en wat ze wil bereiken.
10.4	De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal	10.4.1	Uitvoeren van concerncontrol waaronder het adviseurschap van de Financiële Auditcommissie.
		10.4.2	Versterken van Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust

Toelichting op beleidsdoel

Reeds in 2020 heeft u als Staten de organisatie in de gelegenheid gesteld om de bedrijfsvoering formatief te versterken als ook financieel ruimte geboden om hoognodige verbeteringen door te voeren. De condities om als Bedrijfsvoering haar verantwoordelijkheid te pakken en daarmee mede het verschil te maken voor de provincie zijn daarmee geschapen.
In 2021 worden verdere stappen gezet in het normaliseren van de zogenaamde doorgeschoten zelfredzaamheid, ofwel een beter samenspel en evenwicht tussen de primaire afdelingen en de ondersteunende bedrijfsvoering. Met als insteek waar nodig en mogelijk de kwaliteit van de uitvoering van bedrijfsvoeringstaken te vergroten, de kwetsbaarheid te verminderen en de kosten te verlagen. Kortweg er wordt ingezet op het leveren van excellente dienstverlening vanuit bedrijfsvoering aan de gehele organisatie.

Bouwstenen van excellente dienstverlening zijn:

- Koers door het stellen van een visie op bedrijfsvoering en excellente dienstverlening;
- Kaders waarop het handelen richting de interne klant (medewerkers en teams) kan worden geijkt en gebaseerd;
- Keuzes door het stellen prioriteiten;
- Zorgen dat onze medewerkers waarmaken wat we de organisatie beloven door onder meer trainingen en opleidingen;
- Goed ingerichte systemen die ondersteunen;
- Klantgerichte werkprocessen;
- Continu leren en verbeteren door middel van het monitoren van de klantbeleving en de objectieve prestaties van de bedrijfsvoering in termen van onder meer doorlooptijden en in één keer goed.

De dienstverlening vanuit bedrijfsvoering heeft betrekking op alle interne producten en diensten op het terrein van financiën, inkoop, juridische zaken, personeel & organisatie, informatie & automatisering, facilitair en subsidies. De verbeterslagen zijn onderdeel van een bedrijfsvoeringsbreed verbeterprogramma, waarover de commissie met ingang van 2021 per kwartaal wordt geïnformeerd over de voortgang.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Financiën en bedrijfsvoering is sterk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	1.260	7.398	6.930	6.566	6.535	6.535
Kapitaallasten	660	739	1.733	1.786	1.840	1.746
Materiële lasten	4.758	4.633	4.892	5.312	5.528	4.497
Subsidies	130	165	165	165	57	57
Totaal Lasten	**6.809**	**12.935**	**13.720**	**13.829**	**13.960**	**12.835**
Baten	42	10	526	526	526	-526
Totaal Baten	**42**	**10**	**526**	**526**	**526**	**-526**
Saldo van dit programma	**6.767**	**12.925**	**13.194**	**13.303**	**13.434**	**13.361**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (….)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Afgehandelde subsidieaanvragen	%	Het percentage subsidie aanvragen dat binnen 13 weken wordt afgehandeld.	60	80	90	95	100	**100**	Interne bron
2	Privacybescherming	%	Het percentage van de leveranciers waar een verwerkingsovereenkomst is gesloten wat betreft het gebruik van data. Het betreft overeenkomsten tussen provincie en andere partijen, die onze (persoons)gegevens verwerkt voor een bepaald doel, zoals wegenbelasting of salarisverwerking.	100	100	100	100	100	**100**	Interne bron
3	Factuurbetaling (NIEUW)	%	De Rijksoverheid heeft de ambitie verhoogd van 90% naar 95% betalingen voor inkopen en diensten die binnen 30 dagen moeten zijn afgerond. De provincie Utrecht heeft deze ambitie ook omarmd.	95	95	95	95	95	**95**	Interne bron
Effect indicatoren										
	Geen.									

[1] De beginwaarden voor de indicator 2 moeten worden uitgezocht en volgen.

Meerjarendoelen

10.1.1 Versterken en blijvend ontwikkelen van de financiële functie

Toelichting op meerjarendoel

Het programma versterken financiële functie is afgerond en daarmee is meer grip gekregen op de financiële werkprocessen. Inmiddels zijn de werkzaamheden overgedragen vanuit de programmaorganisatie naar de lijn. Financiën borgt de gerealiseerde verbeteringen en gaat daarmee de kwaliteit van de dienstverlening naar een hoger niveau tillen. Meedoen met externe ontwikkelingen en nieuwe technieken implementeren is daarbij van belang. Het gaat dan om ontwikkelingen op het gebied van technologie, data én talentontwikkeling van de medewerkers. De financial geeft advies, kijkt mee met de organisatie, is gelijkwaardig en wordt daarmee gezien als een partner die meedenkt en mee aan het stuur zit.

Het routinematige invoeren van gegevens wordt overgenomen door automatisering en robotisering. Het voornaamste kapitaal van een organisatie zijn de mensen die er werken. De basis van team Financiën zijn de

vaste medewerkers, soms tijdelijk aangevuld met de inzet van externe kennis. Een uitdaging is het verder ontwikkelen van alle talenten die er zijn en daar gebruik van maken. Medewerkers binden aan de organisatie is daarbij een belangrijke speerpunt in de huidige arbeidsmarkt.

10.1.2 Versterken van de juridische functie

Toelichting op meerjarendoel

Er wordt onverminderd aandacht besteed aan het vergroten van de kennis en vaardigheden van de juridisch medewerkers, het optimaliseren van de procedures rond interne en externe juridische advisering, verbeteren van de benutting van de juridische functie binnen de organisatie en het vergroten van het juridische bewustzijn binnen de provincie.

In 2022 wordt een nieuw workflowmanagementsysteem voor de behandeling van bezwaren en klachten in gebruik genomen. Daarnaast worden stappen gezet om als organisatie juridisch meer in control te komen. Enerzijds wordt het bewustzijn bij medewerkers van juridische aspecten van hun werkzaamheden vergroot door kennisdeling en het aanbieden van instrumenten, anderzijds worden AO/IC-maatregelen genomen om te kunnen waarborgen dat de organisatie juridisch in control is. Daarnaast wordt gewerkt aan het versterken van proactieve advisering gebaseerd op meedenken in mogelijkheden binnen de juridische kaders en vanuit een ketenbenadering. Tot slot wordt de positie van de concernadviseurs juridisch versterkt door de nadruk te leggen op strategische advisering van het concern die waarde toevoegt.

10.1.3 Opstellen en daarna uitvoeren van programma ‘Versterken subsidieloket'

Toelichting op meerjarendoel

Het versterken van het subsidieloket heeft tot doel om de doorlooptijden van de afhandeling van subsidieaanvragen te verkorten en de administratieve lasten van de aanvragers te verlagen. Hiertoe is een programma opgesteld gericht op het versoepelen en het digitaliseren van het proces, versterken van de kennis ten aanzien van het instrument subsidies binnen de provincie en het moderniseren van de regelgeving.

Nadat de Algemene Subsidie Verordening is vastgesteld in de Staten dient deze te worden geïmplementeerd in 2022. Daarvoor wordt een implementatietraject opgestart waarin alle subsidieverordeningen beoordeeld en indien nodig worden aangepast. Ook moet het verbeterde subsidieproces en alle gewijzigde formulieren worden ingevoerd.

10.1.4 Versterken van de inkoopfunctie en organiseren van centraal contractmanagement

Toelichting op meerjarendoel

Voor het verder versterken van de inkoopfunctie is het voorkomen van onrechtmatigheden bij inkopen en aanbestedingen een belangrijk speerpunt voor de organisatie. In 2022 worden daarom de kennis en de vaardigheden van de inkoopprofessionals en aanbestedingsspecialisten nader versterkt en het centraal contractmanagement ingericht.

Daarnaast blijft de inkoopfunctie instrumenten bieden aan opdrachtgevers en bij haar advisering aandacht vragen voor de vraag in hoeverre aanbestedingen kunnen bijdragen aan het realiseren van bestuurlijke doelen

zoals duurzaamheid, SROI en circulariteit, zodat de domeinen en teams die hier primair verantwoordelijk voor zijn de realisatie hiervan kunnen monitoren. Verder wordt het huidige contractbeheersysteem Inconto vervangen dan wel geactualiseerd, zodat aansluiting met het financieel systeem mogelijk is en centraal contractregistratie en -management wordt ondersteund.

Voor de rechtmatigheidsverantwoording over het jaar 2021 is de herijking van het controlebeleidsplan essentieel met daarin opgenomen het systeem van adviseren, signaleren en (periodiek) rapporteren. Dit nieuwe controlebeleidsplan zal, na evaluatie van de huidige werking en procesinrichting van de onzekerhedenlijst, worden ingericht, mede in relatie tot het programma voor het versterken van de financiële functie en de herinrichting van de Verbijzonderde Interne Controle (VIC).
Voor de verdere ontwikkeling van de inkoopfunctie in 2022 is voldoende structurele capaciteit een randvoorwaarde.

10.1.5 Versterken informatiebeveiliging en privacybescherming

Toelichting op meerjarendoel

Informatieveiligheid en privacy vormen een maatschappelijke verantwoordelijkheid voor de Provincie Utrecht. De provincie moet aantoonbaar voldoen aan de geldende wetgeving en verplichte normenkaders. Dit vraagt om een omvangrijke verandering in denken en doen binnen de organisatie. Deze verandering is, middels een interventie op het programma IV&P in 2020, ingezet. Het versterken van informatieveiligheid en privacy vraagt om groei op volwassenheid van de organisatie. Het volwassenheidsniveau geeft aan op welk niveau (de diverse onderdelen van) informatieveiligheid en privacy in de gehele provinciale organisatie op orde zijn. De organisatie bevindt zich momenteel op niveau 1 waarbij we nog onvoldoende vaste procedures hebben afgesproken om de informatieveiligheid en privacy te waarborgen. En hetgeen wat we doen is nog deels op ad-hoc basis. Ook moeten we de bekendheid bij de medewerkers van wat nodig is om IV&P te kunnen te waarborgen nog verder vergroten. Landelijk zijn er afspraken gemaakt over de eisen op de verschillende niveaus waar je als organisatie aan moet voldoen en op basis waarvan je de groei kunt monitoren. In verschillende stappen willen we eind 2022 de borging van zowel privacy als informatieveiligheid op niveau 3 krijgen en houden. Niveau 3 kenmerkt zich door gedefinieerde en vastgelegde procedures en afspraken en de opvolging hiervan. Dit niveau is passend bij onze organisatie en hiermee wordt in voldoende mate voldaan aan de verplichte normenkaders.

Om dit te bereiken wordt blijvend gestuurd op het borgen van de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van persoonsgegevens en bedrijfsgevoelige data.
De belangrijke risico’s op het gebied van informatieveiligheid en privacy zijn gedeeltelijk in beeld, maar dit vraagt continue aandacht. De basismaatregelen voor informatieveiligheid en privacy worden verder op orde gebracht. Er worden, indien nodig, aanvullende technische en of organisatorische maatregelen getroffen om risico’s te beperken. Op de voortgang van de implementatie wordt gestuurd. Daarnaast krijgen medewerkers en diverse doelgroepen een opleiding aangeboden. Er is gestart met een intern netwerk met laagdrempelig te bereiken aanspreekpunten voor medewerkers. Dit wordt de komende tijd verder uitgebreid. Bewustwording en incidentafhandeling krijgen doorlopend aandacht, zodat medewerkers weten wat er van hen wordt verwacht en hoe ze hier vorm aan moeten geven. Tenslotte wordt de organisatie voorbereid op een mogelijk cyberincident in de toekomst, middels een responsteam met mandaat en handelingsperspectief, een draaiboek en een cyberoefening.

Minimaal twee keer per jaar wordt aan de Staten gerapporteerd over de voortgang op het gebied van informatieveiligheid en privacy.

10.1.6 De provincie is digitaal goed toegerust en flexibel

Toelichting op meerjarendoel

De provincie blijft werken aan de verhoging van de kwaliteit van haar generieke voorzieningen voor het digitaal, flexibel én veilig samenwerken. Door de versnelde invoering wegens de corona maatregelen in 2020 van een aantal van deze voorzieningen, voeren we in 2021 nog een aantal inrichtingswerkzaamheden uit die doorlopen tot in 2022 en uiteindelijk in de beheerorganisatie terechtkomen. De wijze waarop het hybride werken vormgegeven gaat worden zal ook invloed hebben op deze voorzieningen en de inrichting daarvan, alsook de IT middelen die hierbij nodig zijn.

De verbetering van ons informatiebeheer blijft de nodige aandacht behouden. Naast het doorvoeren van organisatorische maatregelen zoals de oprichting van het SIO (strategisch informatiebeheer overleg) en facilitering van de gebruikersorganisatie door adviseurs, zal ook de verbetering van IT-voorzieningen hier onderwerp van zijn. De vervanging van ons archiefsysteem is een majeure verandering die invloed heeft op de gehele organisatie. De Woo (Wet open Overheid) is al diverse malen uitgesteld, maar de verwachting is dat deze in 2022 van kracht gaat worden. Om de vijf jaren voor volledige invoering te starten wordt in de tweede helft van 2021 een coördinerend adviseur geworven die deze transitie coördineert. De basis hiervoor is een in 2020 uitgevoerde impactanalyse, een pilot in 2021 met in het gebruik van anonimiseringssoftware voor publicatie van Wob-verzoeken en de samenwerking met de landelijke provinciale werkgroep.

Voor het (DSO) digitale stelsel voor de Omgevingswet zijn in 2020 en 2021 voorbereidingen getroffen in de vorm van ontwerp en aanbesteding. Medio 2021 gaat het ondersteunende IT-systeem hiervoor in gebruik worden genomen. De veranderingen die voortkomen uit de uitgestelde invoering van de Omgevingswet worden in 2021 en 2022 hierin verwerkt.

Voor de inzet van data in de werkprocessen en besluitvorming, zijn de in 2020 gekozen IT-voorzieningen in 2021 pilotgewijs ingezet. De ervaringen uit deze pilots worden meegenomen naar 2022 in de verdere ontwikkeling van onze IT-infrastructuur op dit gebied, zoals voor de flexibele ontsluiting en verbinding tussen al onze huidige en toekomstige IT onderdelen. Integratie van locatie gebonden informatie met bedrijfsmatige informatie tot bruikbare dashboards en inzichten is hierbij een belangrijke focus.

In 2021 worden de AV-middelen in de Statenzaal en de Commissiekamer vervangen. Deze vernieuwing heeft als gevolg dat ook in dat toepassingsgebied voorzieningen softwarematig worden ingericht. Dit vergt aan de organisatorische kant aanpassingen op het gebied van informatiemanagement en IT-beheer zodat wijzigingen en verbeteringen beheerst en betrouwbaar worden doorgevoerd. In 2022 zullen deze aanpassingen worden bestendigd.

De in 2020 vastgestelde Enterprise Architectuur (EA) is ook in 2022 een referentie en leidraad bij de ontwikkeling en vernieuwingen van alle IT-voorzieningen van de gehele provincie. Een herijking hiervan op actualiteit zal in 2022 worden uitgevoerd. De vele veranderingen, mede vanwege realisatie SlimCity 2025, leveren veel voortschrijdend inzicht en kennis op die in de volgende versie van de EA verwerkt gaan worden.

Om meer in control te zijn op alle IT-behoeftes én op de betrouwbare en voorspelbare realisatie daarvan, worden door de informatiemanagers informatieplannen opgezet van alle domeinen. De vertaling daarvan naar een concerninformatieplan en naar meerjaren roadmaps als onderdeel van de domeinjaarplannen draagt bij aan een betere verbinding tussen zowel de vraag als het aanbod van IT voorzieningen, maar draagt ook bij aan verbetering in de planning & control van onze IT-ontwikkeling. De vertaling hiervan naar de opbouw en indeling

van het team I&A zal in deze ontwikkeling worden meegenomen. Belangrijk onderdeel van het in control zijn is zicht op ons applicatielandschap en de beheersing van de uitgaven daarvan. Nadrukkelijker zal bij nieuwe investeringen gekeken worden naar de batenkant en zal van het huidige landschap een optimalisatie gaan plaatsvinden.

Vooralsnog is de informatievoorziening cq. I-functie versnipperd binnen de ambtelijke organisatie. Het gevolg is, dat er geen sprake is van heldere kaderstelling, programmering en prioritering van projecten en werkzaamheden noch een eenduidige aansturing en uitvoering van werkzaamheden. Ter verkrijging van meer provincie brede grip is begin 2021 gestart met een strategisch regieteam, bestaande uit alle geledingen van de organisatie. Ervaringen tot dusver leren, dat de onderlinge verbinding helpt om meer gezamenlijk op te trekken. Daarentegen is behoefte aan meer slagkracht om de majeure opgaven op het terrein van onder meer informatieveiligheid & privacy, archivering, slimmer werken met data, digitalisering en portfoliomanagement tot een succes te maken en daarmee versneld en versterkt grip te krijgen binnen de i-functie. De wens om te komen tot een zogenaamde CIO-office, waarbij enerzijds wordt gewerkt aan de rationalisatie en beheersing van onder meer applicaties en portfoliomanagement en anderzijds aan de strategische meerwaarde van de inzet van IT binnen het primair proces en de ondersteunende bedrijfsvoering processen zal in 2022 verder worden opgepakt.

10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam

Toelichting op beleidsdoel

Om alle maatschappelijke doelen te realiseren is het van belang dat de provinciale organisatie daadkrachtig is, wendbaar kan inspelen op veranderende omstandigheden en ontwikkelingen en daarbij altijd duurzaam handelt.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

Organisatie daadkrachtig, wendbaar	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	27.622	18.117	18.262	18.259	18.243	18.242
Kapitaallasten	4.152	4.745	5.009	5.009	5.009	5.036
Materiële lasten	12.204	16.278	17.047	14.836	13.190	13.278
Subsidies	55	250	-	-	-	-
Totaal Lasten	**44.033**	**39.390**	**40.318**	**38.104**	**36.442**	**36.556**
Baten	3.327	2.818	3.542	4.483	4.483	4.483
Totaal Baten	**3.327**	**2.818**	**3.542**	**4.483**	**4.483**	**4.483**
Saldo van dit programma	**40.706**	**36.572**	**36.776**	**33.621**	**31.959**	**32.073**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25(….)	Eind	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Medewerkers met afstand tot arbeidsmarkt	%	Het percentage medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt of via de participatiewet dat bij de provincie in dienst is.	5	5	5	5	5	**5**	Interne bron
2	Energiegebruik huisvesting	%	Het percentage afname van energieverbruik van het provinciale vastgoed per jaar t.o.v. 2020.	5	5	5	5	5	**5**	Interne bron
Effect indicatoren										
	Geen.									

Meerjarendoelen

10.2.1 Tijdig starten en afronden P&C-producten; zijnde de Jaarrekening, de Zomernota, de Kadernota en de Begroting. Versterken rol PS bij totstandkoming en verbeteren communicatie rondom deze producten

Toelichting op meerjarendoel

Een belangrijk doel van Financiën is te komen tot een betrouwbare en adequate sturings- en verantwoordingscyclus. Jaarlijks wordt een P&C kalender opgesteld in samenwerking met de griffie. Elk product wordt begonnen met een startnotitie waarmee doel, uitgangspunten en de planning vastgeklikt worden. De periodieke afsluiting van de financiële administratie, beter gebruik van SAP en verdere digitalisering van het proces gaan helpen om een steeds beter ingerichte administratie te bereiken.
Daarnaast leren wij voortdurend van de evaluaties op de huidige P&C producten en nemen verbeterpunten die daaruit voortvloeien en de verbetervoorstellen van de accountant mee in het proces naar elk volgende P&C product.

Het plannen van onze producten, activiteiten en de politieke bestuurlijke besluitvorming gaat steeds beter. Het opbouwen van een gezonde routine, het samenspel van de diverse spelers en een verdere digitalisering van het proces blijven een aandachtpunt in 2022.

10.2.2 Versterken HRM-functie en blijvend ontwikkelen inclusieve organisatie en medewerkers.

Toelichting op meerjarendoel

De provincie Utrecht wil een toegevoegde waarde hebben bij het realiseren van de maatschappelijke opgaven voor onze burgers, bedrijven en instellingen. Dat vereist een goed toegeruste, vitale en lerende organisatie, waarin onze medewerkers centraal staan.
We zijn een inclusieve werkgever. De talenten van onze medewerkers zetten we in op de plekken waar deze het best tot hun recht komen; we gaan uit van lerend werken en werkend leren. Realisatie van deze ambities is een gezamenlijke opgave en verantwoordelijkheid van iedereen in de organisatie.

Doel is om bij te dragen aan de doorontwikkeling van de organisatie (Organisatieontwikkeling en hybride werken).

Speerpunten daarin zijn:

- Implementatie, borging en (beleids)vervolg op UPP (Utrechtse Personeels Planning)
- Vitaliteit en duurzame inzetbaarheid
- ARBO
- Implementatie E-HRM
- Verkenning naar HR-analytics

Het afgelopen jaar is met succes ingezet op het werven van nieuwe eigen medewerkers, waarmee onze organisatie verder is versterkt om gesteld te staan voor onze maatschappelijke opgaven. In 2022 zetten wij de lijn voort daar waar nodig, mogelijk en passend om onze organisatie te versterken en de afhankelijkheid van inhuur te verminderen.

Programma Hybride werken

De COVID-19 pandemie heeft er in 2020 toe geleid dat wij als organisatie van het ene op andere moment zijn overgestapt van ons 'oude normaal' met grotendeels op kantoor werken, naar een situatie waarin we vrijwel uitsluitend op afstand werken. Hoewel deze verandering abrupt, noodgedwongen en zeker niet op alle vlakken positief was en is, hebben we ervaren dat er ook veel positieve elementen aan zitten. Op basis van de ervaringen van de afgelopen tijd, is het onze verwachting en doel om na het 'tijdperk corona' niet terug te keren naar het 'oude normaal'. We willen komen tot een 'nieuw normaal' met een andere combinatie van op kantoor en op afstand werken. De komende tijd hebben we als organisatie de kans om dit 'nieuwe normaal', dat we hybride werken noemen, gezamenlijk vorm te geven. We willen hierbij de positieve elementen van de afgelopen periode behouden en rekening houden met de nadelen die we ook ervaren hebben. De positieve effecten kunnen op meerdere vlakken worden gevonden. Bijvoorbeeld op onze organisatie, als het gaat om goed werkgeverschap, efficiëntie in gebruik van middelen en meer keuzevrijheid voor onze medewerkers. Positieve effecten zijn er tevens als het gaat om onze maatschappelijke doelstellingen. Zo kan hybride werken onder andere bijdragen aan een verminderingen van drukte op onze wegen en een vermindering aan CO2 uitstoot.

Er is een programma gestart om hybride werken in onze organisatie vorm te geven en te verankeren. Dit programma loopt naast de reguliere operationele ondersteuning van onze medewerkers die nu al ruim anderhalf jaar grotendeels vanuit huis werken. In de maanden april, mei en juni 2021 is in een participatief traject met de gehele organisatie gewerkt aan het formuleren van gedeelde concernbrede uitgangspunten voor hybride werken in onze organisatie.

De uitgangspunten voor het hybride werken in onze organisatie beogen recht te doen aan de verschillende doelen die wij als organisatie met hybride werken willen dienen. We streven daarbij naar een balans die recht doet aan zoveel mogelijk belangen en behoeftes.

De tweede helft van 2021 en 2022 staat in het teken van opstellen van diverse acties om, conform de vastgestelde uitgangspunten, hybride werken duurzaam te implementeren. Te denken valt aan zaken rondom huisvesting, personeelsmanagement en ICT. Deze acties landen in een integraal uitvoeringsprogramma en bijbehorende business case.

10.2.3 Versterken en versnellen digitalisering bedrijfsprocessen

Toelichting op meerjarendoel

Het versterken en digitaliseren van bedrijfs- en werkprocessen is naast onderdeel van een aantal projecten uit SlimCity 2025 ook onderdeel van andere verbetertrajecten die momenteel onder handen zijn en in 2022 worden voortgezet. Het betreft de volgende bedrijfs- en werkprocessen die onderdeel zijn van:

- De subsidieketen;

- De beleidsketen;
- De Omgevingsketen;
- De P&C cyclus;
- In-door-uitstroom keten;
- Digital Twin toepassingen.

Het team van De Wasstraat zal ook in 2022 door de organisatie blijven gaan om werkprocessen te versterken en te verbeteren op de onderwerpen digitalisering, informatieveiligheid & privacy en archivering.

Naast focus op verbetering van bestaande onderdelen blijft ook in 2022 aandacht voor innovatieve toepassingen binnen (werk) processen en ketens zoals het project De Snuffelfiets en de samenwerking in de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven. Hierbij wordt blijvend de regionale en interprovinciale samenwerking gezocht.

10.2.4 Goede huisvesting en verduurzamen eigen vastgoed

Toelichting op meerjarendoel

Bedrijfsvoering werkt aan een vastgoedstrategie voor alle kantoorlocaties van de provinciale organisatie. Met deze beleidsrichting en -onderbouwing voor de komende jaren is zij beter in staat te anticiperen op kansen en bedreigingen, waaronder de gebiedsontwikkeling van Rijnsweerd-Noord en Utrecht Science Park, de (verhuur)positie in een sterk veranderende kantorenmarkt, de verduurzaming van het vastgoed, hybride werken en beheer&onderhoud.
Om een beeld te krijgen van de hiermee gemoeide, verwachte investeringskosten is een meerjarenonderhoudsplan (MOP) en aanhangende meerjareninvesteringsprognose (MIP) opgesteld. Deze MIP zal in de tweede helft van 2021 worden voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. Het MOP en het MIP worden jaarlijks geactualiseerd. Eventuele voorstellen voor wijziging van de budgetten en kredieten worden in het voorjaar in de kadernota meegenomen.

Vooruitlopend op de vastgoedstrategie is duidelijk dat een aantal thema's de komende jaren een belangrijke rol zal gaan spelen: verduurzaming, hybride werken en (in samenhang met deze nieuwe manier van werken) het belang van een gezonde en inspirerende werkomgeving. Op het vlak van verduurzaming zijn in de eerste twee kwartalen van 2021 grote stappen gezet: de provincie gaat zonnepanelen en LED-verlichting aanbrengen op/in het Huis van de provincie. Voor de middellange termijn is een plan opgesteld voor verdere verduurzaming en vergroening van de werkomgeving. Dit plan, ‘Van Utrecht naar Parijs’, verkent de mogelijkheden om innovatieve oplossingen te gaan toepassen in de bestaande bouw en doet voorstellen voor het energieneutraal maken van het provinciale vastgoed in uiterlijk 2035.
Hybride werken staat op dit moment in de schijnwerpers. Deze, tijdens de coronapandemie snel in populariteit toegenomen werkvorm zal ook in de toekomst het primaire werkconcept voor de provinciale organisatie blijven. De beleidsuitgangspunten voor deze nieuwe ontwikkeling worden eveneens in de tweede helft van 2021 uitgewerkt en zullen vergezeld gaan van een investeringsvoorstel voor de (gedeeltelijke) aanpassing of herinrichting van de kantooromgeving, de inrichting van thuiswerkplekken en van een herijking van de benodigde bedrijfsmiddelen om dit werkconcept door te voeren.

10.3 De communicatie is goed en modern

Toelichting op beleidsdoel

Communicatie is goed als de boodschap ontvangen, begrepen en onthouden wordt. Dit lukt beter door de inzet van middelen die aansluiten bij de behoeften en het gedrag van de doelgroep en in een vorm die aanspreekt.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De communicatie is goed en modern	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	-	2.217	2.411	2.217	2.217	2.217
Materiële lasten	407	527	527	527	527	527
Totaal Lasten	**407**	**2.744**	**2.938**	**2.744**	**2.744**	**2.744**
Saldo van dit programma	**407**	**2.744**	**2.938**	**2.744**	**2.744**	**2.744**

Indicatoren

Nr.	Naam indicator	Eenheid	Omschrijving	Streefwaarden per jaar 21	22	23	24	25	Eind (....)	Bron
Prestatie indicatoren										
1	Verhalen / Artikelen	%	Het percentage van aantal artikelen (stories) op eigen kanalen dat wordt overgenomen in landelijke, regionale en lokale media.	40	50	60	70	80	**80**	Media monitoring
2	Persberichten	%	Het percentage van het aantal verstuurde persberichten dat leidt tot een bericht in de media (alle).	85	85	90	90	90	**100**	Media monitoring
3	Interessebereik social media	%	Het percentage kliks op een social mediabericht ten opzichte van het aantal views per bericht.	10	PM[1]	PM	PM	PM	**PM**	Social Media monitoring
Effect indicatoren										
	Geen.									

[1] Afhankelijk van de resultaten in 2021 worden de waarden voor volgende jaren vastgesteld.

Meerjarendoelen

10.3.1 Inwoners en bedrijven zijn beter geïnformeerd over beleidsvoornemens, concrete plannen en projecten en hebben meer mogelijkheid tot beïnvloeding van beleid en projecten.

Toelichting op meerjarendoel

Informatievoorziening is tijdig, duidelijk en vindbaar zodat mensen weten waar ze op moeten reageren. Communicatie als randvoorwaarde voor interactie en invloed van inwoners, bedrijven en overige stakeholders.

10.3.2. Door ontwikkelen communicatiemiddelen op basis van nieuwe technieken

Toelichting op meerjarendoel

De wereld buiten het provinciehuis is voortdurend in verandering. Dat betreft de omstandigheden waarin we leven maar ook de instrumenten waarmee we werken. In onze manier van communiceren anticiperen we op de omstandigheden en benutten we nieuwe of verbeterde instrumenten en online technieken.

10.3.3. De jaarrekening en begroting beter toegankelijk maken voor het Utrechtse publiek en actiever communiceren over de financiële positie en ontwikkelingen binnen de provincie.

Toelichting op meerjarendoel

De producten van de P&C cyclus staan boordevol met informatie door medewerkers opgeleverd die het verdienen om beter ontsloten te worden. Corporate communicatie maakt ze toegankelijk voor een breder publiek op een wijze die aansluit bij een breed publiek. We laten ook in 2022 weer de verhalen achter de cijfers zien, met speciale aandacht voor het jaarverslag.

10.3.4 Vergroten van de zichtbaarheid van het werk van de provincie (corporate communicatie), zodat inwoners weten aan welke opgaven de provincie werkt en wat ze wil bereiken.

Toelichting op meerjarendoel

Corporate communicatie draagt altijd zowel direct bij aan het realiseren van de opgaven als aan de zichtbaarheid van de provincie. Communicatiemedewerkers en beleidsmedewerkers werken samen aan concrete en begrijpelijke verhalen die interessant zijn omdat ze dicht bij de inwoner staan en aansluiten bij de interesse vanuit de samenleving, pers en politiek. We belichten daarbij de rol van de Provincie. We doen dat in tekst en beeld en geluid. In 2022 gaan we door met het vertellen van verhalen en steken we meer energie in het vergroten van het bereik ervan.

10.4 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal

Toelichting op beleidsdoel

In 2020 hebben we reeds in opzet een proces ontwikkeld, die de provincie in staat stelt om een rechtmatigheidsverantwoording af te geven. In 2021 zetten we in op het uitrollen van het proces. Verder hebben we het beleid omtrent risicomanagement in 2020 geactualiseerd. In 2021 borduren we hierop voort door het risicomanagement waar nodig te verbeteren. Daarnaast ondersteunen we de provincie bij het steeds beter in control komen door onder andere het aanscherpen van taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen de control kolom, het volgen van de implementatie van aanbevelingen van derden (o.a. accountant) door de domeinen en het uitvoeren van audits en verbijzonderde interne controles.

Wat gaat dit beleidsdoel kosten?

De beheersing van de organisatie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Personeelslasten	-	1.521	1.521	1.521	1.521	1.521
Materiële lasten	337	438	438	438	438	438
Totaal Lasten	**337**	**1.959**	**1.959**	**1.959**	**1.959**	**1.959**
Saldo van dit programma	**337**	**1.959**	**1.959**	**1.959**	**1.959**	**1.959**

Indicatoren
Dit beleidsdoel heeft geen indicatoren.

Meerjarendoelen

10.4.1 Uitvoeren van concerncontrol waaronder het adviseurschap van de Financiële Auditcommissie.

Toelichting op meerjarendoel

Het doorontwikkelen van control binnen de provincie. Dit gaat onder meer over het aanscherpen van taken, rollen en verantwoordelijkheden van concern- en business control, zodat het systeem van control steeds beter functioneert. Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van het risicomanagement, het uitvoeren van audits (waaronder 217-a onderzoeken) en de verbijzonderde interne controle (VIC).

10.4.2 Versterken van Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

Toelichting op meerjarendoel

Er is een door GS vastgesteld meerjaren VIC-plan opgesteld voor de boekjaren 2021 en 2022. Periodiek vindt uitvoering van de VIC plaats. Op basis hiervan is de Provincie in staat om zelfstandig een rechtmatigheidsverantwoording af te geven in de jaarrekening. De paragraaf bedrijfsvoering gaat in op de belangrijkste afwijkingen en adviezen welke input zijn voor de verdere doorontwikkeling van processen

3.6 Verbonden partijen

Inleiding
De provincie Utrecht heeft bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. Daarnaast wordt deelgenomen in diverse vennootschappen. Deze worden in deze paragraaf toegelicht.

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden van de provincie Utrecht en externe partijen waarin de provincie Utrecht zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft en die de status van publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon hebben. Er is sprake van een bestuurlijk belang indien namens de provincie Utrecht iemand zitting heeft in het bestuur, dan wel de provincie Utrecht stemrecht heeft. Van een financieel belang is sprake zodra de provincie Utrecht middelen ter beschikking stelt, waarover risico wordt gelopen in geval van financiële problemen bij de verbonden partij. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt voort uit het publieke belang.

Uit intern onderzoek is gebleken dat de financiële risico's in veel gevallen gelijk zijn aan de omvang van het directe financiële belang. In bepaalde gevallen is er sprake van een potentieel financieel risico dat die omvang aanzienlijk kan overstijgen. In dat verband is met name te noemen het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Utrecht. Hoewel technische maatregelen zijn genomen om die risico's zoveel mogelijk te beperken, kunnen calamiteiten niet volledig worden uitgesloten.

Verbonden Partijen voeren beleid dat de provincie Utrecht (gedeeltelijk) ook zelf had kunnen uitvoeren. De provincie Utrecht draagt de verantwoordelijkheid voor het bereiken van de doelstellingen die worden beoogd door het aangaan van de samenwerking met de verbonden partijen. Het provinciale beleid is verder vastgelegd in de nota Verbonden Partijen 2017 "Elkaar Vasthouden". In 2020 is een evaluatie uitgevoerd van de Verbonden Partijen 2020. Met een Statenbrief in september 2020 is de Staten geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie. De aanbevelingen zijn vrijwel allemaal overgenomen en worden betrokken in een geactualiseerde nota Verbonden Partijen die in eerste helft van 2022 aan de Staten wordt aangeboden.

De Verbonden Partijen van de provincie waarmee een financieel en bestuurlijk belang is gemoeid bestaan uit:
- Gemeenschappelijke regelingen
- Stichtingen en verenigingen
- Coöperaties en vennootschappen
- Overige Verbonden Partijen

Hierna volgt een overzicht en informatie van de Verbonden Partijen.
Bij de toelichting per verbonden partij treft u geprognosticeerde standen van het eigen en vreemd vermogen per 1 januari 2022 en 31 december 2022. Deze geprognosticeerde cijfers komen van de verbonden partijen zelf. Wij vermelden de bron van het stuk bij de toelichting.

Overzicht Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

- Randstedelijke Rekenkamer (RRK)
- Recreatie Midden-Nederland (RMN)
- Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG)
- Plassenschap Loosdrecht e.o.
- Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)
- Het Utrechts Archief
- Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie

Stichtingen en verenigingen

- Inter Provinciaal Overleg (IPO)
- Huis der Nederlandse Provincies (HNP)

Coöperaties en vennootschappen

- Vitens NV
- Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)
- Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)
- REMU Houdstermaatschappij NV
- Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht B.V.

Overige verbonden partijen

- Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen
- Centrumregeling Limes Samenwerking UNESCO Werelderfgoed

Randstedelijke Rekenkamer (RRK)	
Doel	Het doel van de Randstedelijke Rekenkamer is om de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de provincies te verbeteren. Zij verricht hiervoor onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De rekenkamer informeert primair Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Amsterdam
Webadres	Randstedelijke Rekenkamer
Bestuursdeelname	PS besluit tot instellen leden programmaraad en adviescommissie. Bestuurder wordt via unaniem PS besluit deelnemers benoemd.
Overige deelnemers	Provincies Noord en Zuid-Holland en Flevoland
Kerntaken	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.
Openbaar belang	De Randstedelijke Rekenkamer heeft, ter voldoening aan de Provinciewet, een Reglement van Orde opgesteld. Het Reglement van Orde bevat regels over de organisatie en werkwijze van de Rekenkamer.
Wijziging belang	Het belang is gedurende het boekjaar niet gewijzigd
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Rekenkamerfunctie
Inhoudelijke ontwikkeling	n.v.t.
Risico's	Als de RR onvoldoende middelen heeft om aan haar taakstellingen en verplichtingen te kunnen voldoen, vullen de deelnemende provincies de middelen van de RR aan. Dit risico wordt op dit moment verwaarloosbaar geacht, gezien de ervaring in de afgelopen jaren. De provinciale bijdrage aan de begroting van de Randstedelijke Rekenkamer wordt als volgt berekend: • voor de helft van de begroting dragen de provincies evenveel bij;• voor de andere helft van de begroting is de omvang van de bijdrage naar rato van de som van de belastingcapaciteit en de uitkering uit het provinciefonds.
Overig	

Recreatie Midden-Nederland (RMN)	
Doel	Zo goed mogelijk faciliteren van de deelnemende recreatieschappen op het gebied van beleid, onderhoud, financiën en personeelszaken.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RMN
Bestuursdeelname	GS in Bestuur
Overige deelnemers	Plassenschap Loosdrecht en omstreken en Recreatieschap Stichtse Groenlanden.
Kerntaken	Recreatie Midden-Nederland is een samenwerkingsverband van de deelnemende recreatieschappen. Recreatie Midden-Nederland is het gemeenschappelijk facilitair bedrijf van de recreatieschappen en ondersteunt de deelnemende schappen.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het bestuur en draagt financieel indirect bij via de bijdragen aan de deelnemende recreatieschappen.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Zie toelichting bij Risico’s.
Publiek doel	Beheer recreatiegebied
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	De provincie Utrecht is als deelnemende partij indirect, via de recreatieschap en het plassenschap, aanspreekbaar voor tekorten.
Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen de recreatieschappen Stichtse Groenlanden en Plassenschap Loosdrecht en Omstreken.

Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG)	
Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Stichtse Groenlanden
Bestuursdeelname	PS in Algemeen Bestuur, GS in Algemeen en Dagelijks Bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Houten, IJsselstein, Lopik, Woerden, De Ronde Venen, De Bilt en Stichtse Vecht
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincie.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt bij voor 30,9%
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Beheer recreatiegebied
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	Als deelnemer is de provincie medeverantwoordelijk voor een eventueel negatief exploitatieresultaat. In 2018 is de gemeente De Ronde Venen toegetreden. In een overeenkomst tussen De Ronde Venen en het recreatieschap Stichtse Groenlanden is vastgelegd dat de gemeente het schap vrijwaart van een eventueel negatief exploitatieresultaat op dit begrotingsonderdeel. Deze afspraak geldt in ieder geval tot 2023.De provincie heeft vanuit de oude structuur, Recreatieschap Vinkeveense Plassen, verantwoordelijkheden voor het exploitatieresultaat van het programma van de Vinkeveense Plassen.
Overig	Besloten is dat de financiële huishouding binnen het recreatieschap voorlopig wordt gescheiden in 2 delen: het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018 (programma A) en het werkgebied de Vinkeveense Plassen (Programma B) dat gemeente De Ronde Venen heeft ingebracht. Dit betekent dat er twee programma's in de begroting zullen zijn, twee financiële administraties worden gevoerd en dat er over twee onderdelen in de jaarrekening van het schap verantwoording wordt afgelegd. Hiermee worden de financiële risico's over en weer gescheiden. De “oude” deelnemers van Stichtse Groenlanden lopen geen risico verband houdend met het Vinkeveense gebied en De Ronde Venen loopt geen risico in verband met het werkgebied van Stichtse Groenlanden van voor 2018.

Plassenschap Loosdrecht e.o.	
Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen, varen en fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Plassenschap Loosdrecht
Bestuursdeelname	PS in Algemeen bestuur. GS in Algemeen bestuur en Dagelijks bestuur.
Overige deelnemers	Provincie Noord-Holland en de gemeenten Stichtse Vecht, Wijdemeren en Utrecht.
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincies.
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en het algemeen bestuur en draagt bij voor 15% van de deelnemersbijdragen.
Wijziging belang	Het belang is gedurende het boekjaar niet gewijzigd
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Beheer recreatiegebied
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	De provincie Utrecht is als deelnemende partij indirect - via de recreatieschappen en het plassenschap Loosdrecht en omgeving - aanspreekbaar voor tekorten. De financiële reserves zijn de afgelopen jaren flink geslonken. Zie hiervoor ook de toelichting in de paragraaf Weerstandsvermogen.
Overig	

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)	
Doel	De Regionale Uitvoeringsdienst behartigt de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van fysieke leefomgeving, voor zover de bevoegdheid daartoe de deelnemer toekomt en voor zover deze aan de Regionale Uitvoeringsdienst is gemandateerd.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	RUD
Bestuursdeelname	GS in Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur
Overige deelnemers	De gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Nieuwegein, Soest, Utrecht en Woudenberg
Kerntaken	De RUD voert namens de provincie en gemeenten vergunningverlenende, handhavende en toezichthoudende taken uit op het milieu- en omgevingsdomein. Elke deelnemer bepaalt het voor hem uit te voeren beleid zelf.
Openbaar belang	Het waarborgen en ontwikkelen van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving. De provincie is de grootste opdrachtgever, voor ca 58%.
Wijziging belang	Met de invoering van de Omgevingswet (1-1-2022) zal de opdracht ten aanzien van bodemtaken geleidelijk krimpen. Dit met het oog op de overgang van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten. Ook andere opdrachtgevers zijn in beweging en zullen naar alle waarschijnlijkheid hun opdrachtverlening aan de RUD uitbreiden. Dit zal effect hebben op het procentuele belang van de provincie Utrecht in de RUD. De verwachting is dat per saldo het belang van de provincie Utrecht de komende jaren zal dalen. In 2022 zal daarmee het percentage lager worden dan 50%.
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	Het risico zal op termijn afnemen doordat het percentage eigenaarschap zal dalen. Dit komt voornamelijk de verschuiving van bevoegd gezag taken Bodem van de provincie naar de gemeenten.
Overig	

Het Utrechts Archief	
Doel	De gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief (HUA) voert voor de provincie de wettelijke taken uit op het gebied van het beheer van de historische provinciale archieven.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Het Utrechts Archief
Bestuursdeelname	GS in dagelijks bestuur (1 lid) en in algemeen bestuur (2 leden)
Overige deelnemers	Gemeente Utrecht en Rijk
Kerntaken	HUA voert voor de provincie Utrecht de archief wettelijke taken uit, te weten: beheer van de provinciale archiefbewaarplaats en de daarin opgenomen papieren en digitale archieven en documentaire verzamelingen; het toezicht van de provinciearchivaris op het beheer van de niet overgebrachte archieven; beschikbaarstelling van de in de provinciale archiefbewaarplaats opgenomen archieven en documentaire verzamelingen; publieksbereik van de door HUA beheerde bronnen voor de geschiedenis van de provincie Utrecht.
Openbaar belang	
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Beheer historische provinciale archieven
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	De provincie zal, wanneer financiële risico’s zich daadwerkelijk voordoen, daaraan bijdragen naar rato van haar aandeel in de totale deelnemersbijdragen, zijnde 11%.
Overig	

Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie	
Doel	Het siteholderschap draagt zorg voor de bescherming en het uitdragen van de uitzonderlijke universele waarden van het UNESCO werelderfgoed Hollandse Waterlinies. De siteholder voert de regie over het hele werelderfgoed Hollandse Waterlinies en is voor het Rijk het eerste aanspreekpunt voor zaken die betrekking hebben op de werelderfgoedstatus.
Type Verbonden Partij	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	In oprichting
Bestuursdeelname	Van elk GS is er één gedeputeerde lid. Gezamenlijk zijn zij opdrachtgever van het orgaan (de siteholder).
Overige deelnemers	Provincie Noord-Holland, provincie Gelderland en provincie Noord-Brabant
Kerntaken	De siteholder coördineert, of draagt zorg voor de uitvoering van de volgende taken:a) afstemming en communicatie; b) het stimuleren en controleren van de bescherming; c) het opstellen, actualiseren en uitvoeren van het managementplan; d) de verantwoording naar het Rijk; e) het nakomen van de rapportageverplichtingen naar UNESCO;f) het ondersteunen en faciliteren voor beschikbaar krijgen van voldoende middelen; g) het bevorderen van visievorming ten behoeve van strategieën; h) het stimuleren van kennisuitwisseling en expertise;i) het tijdig identificeren van en reageren op bedreigingen en ontwikkelingen;j)draagvlak, kennisverspreiding en promotie; k) eerste aanspreekpunt voor nationale overheden.
Openbaar belang	Publiek belang voor het instandhouden van het werelderfgoed.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	n.v.t.
Publiek doel	In stand houden werelderfgoed
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	Op basis van het meerjarig programmaplan zal voor de jaren 2023 e.v. de bijdrage van de vier provincies worden vastgesteld. Dit kan afwijken van de huidige bijdrage.
Overig	Voor de invulling van het siteholderschap is structureel en gezamenlijk budget nodig. Het totale budget voor het siteholderschap is op basis van de te verwachten taken en de ervaringen met de huidige samenwerking (Linieteam/Liniecommissie}, geraamd op maximaal € 1 miljoen per jaar. De bijdrage per provincie is bepaald op grond van de financiële verdeelsleutel 30%- 30%- 30%- 10%. De provincies Utrecht, Gelderland en NoordHolland dragen elke voor 30% bij en Noord-Brabant voor 10%. Als de nominatie succesvol verloopt, is dit bedrag structureel nodig vanaf 2021. Deze structurele bijdrage van maximaal € 300.000,- wordt gedekt uit de € 0,5 miljoen structurele begrotingsmiddelen voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam.

Inter Provinciaal Overleg (IPO)	
Doel	Het IPO behartigt de belangen van de provincies en biedt een platform voor o.a. het optimaliseren van de condities waaronder provincies werken en provinciale vernieuwingsprocessen stimuleren.
Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	IPO
Bestuursdeelname	PS in Algemene ledenvergadering GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies
Kerntaken	Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies, zoals milieu, landelijk gebied, sociaal beleid, ruimtelijke ordening, wonen, economie en mobiliteit. De belangenbehartiging geeft het IPO vorm door regelmatig te overleggen met onder andere de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. De platformfunctie wordt ingevuld door gelegenheden te creëren om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooien. Daarnaast ondersteunt het IPO de provincies bij het uitvoeren van taken, onder andere via de uitvoeringsorganisatie BIJ12 (natuur, informatiesystemen).
Openbaar belang	Het IPO is een vereniging, waarvan alle Nederlandse provincies lid zijn. Deze zijn vertegenwoordigd in het verenigingsbestuur en de algemene vergadering. Het bestuur bestaat uit dertien leden, uit elke provincie één gedeputeerde. Elk heeft een eigen portefeuille waarvan hij of zij ook woordvoerder is. Een commissaris van de Koning is voorzitter. De algemene vergadering bestaat uit 24 Statenleden; uit elke provincie twee. Daarnaast heeft het bestuur vier adviseurs: drie Commissarissen van de Koning en één provinciesecretaris respectievelijk voorgedragen door de Kring van Commissarissen en de Kring van Provinciesecretarissen. De kosten van de vereniging worden door de provincies gedragen volgens een maatstaf, waarbij de ene helft van de kosten gelijkmatig over de provincies wordt verdeeld, en de andere helft over de provincies wordt verdeeld naar rato van de som van de totale uitkeringen uit het provinciefonds en de belastingcapaciteit.
Wijziging belang	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	

Overig	Het IPO werkt de afgelopen jaren aan een doorontwikkeling tot een nieuwe netwerkorganisatie van en voor de gezamenlijke provincies. Het IPO wil sneller werken en werkt mede daardoor steeds meer met bijvoorbeeld (bestuurlijke) regietafels, (bestuurlijke) koplopergroepen, kerngroepen en een denktank. Daarnaast werkt het IPO verder aan de verbetering van de Planning en Control functie. Om een bestuurlijk en politiek gedragen Begroting 2021 te realiseren, startte het IPO met de uitvoering van het Plan van aanpak 'IPO Begrotingsproces 2021 e.v.'. Aanleiding was de wens van het IPO Bestuur om de IPO-begroting integraal, inhoudelijk en financieel, te kunnen wegen. Op de achtergrond speelt hierbij de jaarlijks terugkerende discussie over het uitgavenniveau en de voorspelbaarheid daarvan. De IPO Begroting 2021 werd op basis van vooraf vastgestelde uitgangspunten - volgens de zero-based budgetting methode en een nieuwe begrotingsopzet - opnieuw opgebouwd.

Huis der Nederlandse Provincies (HNP)	
Doel	De algemene doelstelling van de Vereniging Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) is het verkrijgen van een effectieve positionering en vertegenwoordiging van de provincies in Brussel.
Type Verbonden Partij	Stichtingen en verenigingen
Vestigingsplaats	Brussel
Webadres	HNP
Bestuursdeelname	GS in bestuur
Overige deelnemers	De overige provincies en het IPO
Kerntaken	Het HNP behartigt de provinciale belangen op het Brusselse speelveld en is daarmee de lobbyorganisatie van de provincies. Het HNP richt zich op de kennis- en netwerkanalyse van een beperkt aantal dossiers. Het HNP treedt proactief op als verbindende schakel tussen Brussel en de achterban (provincies en IPO) en coördineert de strategie en het netwerk voor de Europese lobbydossiers. Het HNP draagt bij aan de gehele Europese beleidscyclus door vanuit de provinciale belangenbehartiging te 'brengen' en te 'halen'. 'Brengen' door het delen van kennis, bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van Europees beleid dat de provincies raakt en aangaat, en het tonen van goede provinciale voorbeelden die passen binnen de Europese doelstellingen. 'Halen" is het gebruiken van Europese programma's en structuurfondsen en het samenwerken in Europese netwerken.
Openbaar belang	Vertegenwoordigers van de twaalf provincies en het IPO werken in opdracht van het HNP-bestuur vanuit het Huis als liaison tussen de provincies en Europese instellingen en netwerken. De EU-lobbyprioriteiten van het IPO gelden hierbij als basis, naast landsdelige en provinciale agenda's. Namens de provincie Utrecht is gedeputeerde Strijk lid van het Bestuur van het HNP. De provincie Utrecht is lid van het HNP en betaalt daarvoor een bijdrage voor huisvestings- en apparaatskosten. Het HNP is een vereniging volgens Belgisch recht (Internationale non-profit organisatie).
Wijziging belang	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	Financiële risico is gezien de goede financiële situatie minimaal
Overig	

Vitens NV	
Doel	Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen: de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, alsmede het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	Vitens
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	Provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied van Vitens
Kerntaken	Vitens zorgt ervoor dat er 24/7 betrouwbaar water uit de kraan komt en voor goede service daaromheen. Daarnaast zet Vitens zich in voor de bescherming van de kostbare drinkwaterbronnen.
Openbaar belang	Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven. Het belang van de provincie Utrecht als aandeelhouder in Vitens is historisch gegroeid. Met ons aandeelhouderschap borgen wij onze verantwoordelijkheid voor een goede drinkwatervoorziening in Utrecht. Het belang van de provincie Utrecht bedraagt 5,692%. Jaarlijks wordt dividend uitgekeerd.
Wijziging belang	De provincie heeft een vast aandelenpakket. Het belang is niet gewijzigd.
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Goede drinkwatervoorziening
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico's ten gevolge van het handelen van de N.V., behalve het dividendrisico.
Overig	Voor de planperiode 2018 - 2022 is een investeringsvolume van circa € 618 miljoen (bruto exclusief bijdragen van derden) voorzien. Dit zijn vooral investeringen in de bovengrondse- en ondergrondse infrastructuur (circa € 467 miljoen) ten behoeve van de continuïteit. Bovengronds wordt met name geïnvesteerd in procesautomatisering (PA), renovaties in productielocaties en security. De investeringen voor ondergrondse infrastructuur zijn gericht op vervanging van hoofd- en aansluitleidingen. Het investeringsvolume voor vervanging en reconstructie van hoofdleidingen wordt de komende planperiode stabiel gehouden tot een niveau van € 55 miljoen in 2020 om de verwachte ondermaatse leveringsminuten (OLM) niet boven het huidige peil te laten stijgen. Hiermee wordt circa 1% per jaar van het hoofdleidingnet vervangen.

Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)	
Doel	Het bankieren ten dienste van overheden - waaronder provincies - en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	BNG
Bestuursdeelname	Algemene vergaderingen van aandeelhouders
Overige deelnemers	De overige aandeelhouders zijn het Rijk, provincies en gemeenten en een hoogheemraadschap
Kerntaken	De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank voor de overheid en voor het maatschappelijk belang.
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,16% in de BNG. Het is niet zonder meer mogelijk een marktwaarde voor deze aandelen te bepalen, omdat deze niet vrij verhandelbaar zijn. (Bron BNG jaarrekening 2015)
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Belegging
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	
Overig	

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)	
Doel	Voor gemeenten, provincies, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Webadres	NWB
Bestuursdeelname	Algemene vergadering van aandeelhouders
Overige deelnemers	De aandelen zijn in handen van waterschappen, het Rijk en provincies.
Kerntaken	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is een financiële dienstverlener voor de overheidssector.
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,17% in de NWB. De aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) kennen geen marktwaarde. (Bron NWB jaarrekening 2015)
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Belegging
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	
Overig	

REMU Houdstermaatschappij NV	
Doel	De activiteiten van N.V. REMU Houdstermaatschappij beperken zich thans tot die van belangenbehartiger in het kader van een eventueel nog van ENECO te ontvangen vergoeding indien dat bedrijf zelf zou worden verkocht.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	
Bestuursdeelname	Via aandeelhoudersvergadering
Overige deelnemers	Gemeenten Utrecht en Amersfoort
Kerntaken	zie Doel
Openbaar belang	De provincie is voor 47,5% aandeelhouder in de houdstermaatschappij. De vennootschap heeft een eigen vermogen van € 1,5 mln. en wordt in stand gehouden in verband met een eventueel nog te ontvangen vergoeding van ENECO. Deze vergoeding bedraagt 4,66% van de totale waarde bij verkoop voor 31 december 2010 van meer dan 50% van ENECO (privatiseringsvergoeding). Zoals oorspronkelijk overeengekomen, vervalt het recht op deze vergoeding na 31 december 2010, echter vanwege het verzet dat ENECO heeft gepleegd tegen de Wet Onafhankelijk Netbeheerder (zgn. splitsingswetgeving), komt ENECO, naar het standpunt van de voormalige aandeelhouders, geen beroep meer toe op de vervaldatum van de privatiseringsvergoeding. De uitspraak op in Hoger beroep op 8 december 2020 is voor N.V. REMU Houdstermaatschappij (REMU) negatief uitgevallen. Tegen deze uitspraak zal REMU in cassatie gaan bij de Hoge Raad.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Geen nieuwe financiële ontwikkelingen
Publiek doel	Belangenbehartiger aandeelhouders
Inhoudelijke ontwikkeling	In eerste kwartaal 2022 wordt uitspraak verwacht Hoge Raad.
Risico's	
Overig	De REMU heeft geen activiteiten anders dan de belangen van de aandeelhouders te behartigen in relatie tot het verkrijgen van de privatiseringsvergoeding zoals met ENECO overeengekomen was.

Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)	
Doel	Doel van de N.V. is het investeren in de private delen (lege delen van terreinen, verouderde bedrijfsbebouwingen) ten einde deze met andere participanten (zoals gemeenten en/of private ontwikkelaars) te herontwikkelen en opnieuw in de markt te zetten.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	OMU
Bestuursdeelname	De provincie Utrecht is enig aandeelhouder van de OMU.
Overige deelnemers	De provincie Utrecht is enig aandeelhouder van de OMU.
Kerntaken	N.V. OMU is in 2011 opgericht voor het investeren in private kavels op verouderde bedrijventerreinen in de provincie Utrecht. In 2016 is de opdracht verbreed naar de transformatie van leegstaande kantoorpanden. In september 2021 heeft PS ingestemd met een rol van de OMU in intensiveren en verduurzamen van bedrijventerreinen.
Openbaar belang	Het gaat om projecten die zonder ingrijpen van de overheid niet of ernstig vertraagd van de grond zouden komen en die een bijdrage leveren aan verbetering van het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen en de leefbaarheid in de binnensteden.
Wijziging belang	In 2020 is het aandelenkapitaal vergroot met EUR 1.000.000
Financiële ontwikkeling	In 2022 wordt gestart met de uitvoering van beleid gericht op intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen.
Publiek doel	Verbetering leefbaarheid in binnensteden
Inhoudelijke ontwikkeling	In 2022 wordt gestart met uitvoering van beleid gericht op intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen. Een en ander leidt ook tot nieuwe afspraken tussen de aandeelhouder, RvC en directie.
Risico's	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico’s ten gevolge van het handelen van de N.V. Voorwaarde is wel dat de provincie zich niet bezig houdt met het bestuur van de N.V. Een ander risico is dat de N.V. gebonden is aan de Europese regels voor staatssteun en dat de daarvoor geldende regels moeten worden gevolgd.
Overig	

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht B.V.	
Doel	Versterken van de economische structuur van de Regio Utrecht door te investeren in de innovatieve sectoren en maatschappelijke opgaven.
Type Verbonden Partij	Coöperaties en vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.romregioutrecht.nl
Bestuursdeelname	Robert Strijk (Aandeelhouder)
Overige deelnemers	Gemeenten Amersfoort, Hilversum en Utrecht, UU, UMCU (via Utrecht Holdings) en Ministerie EZK
Kerntaken	1. Innoveren; business development (bedrijven/projecten)2. Investeren; financieringen & participaties3. Internationaliseren; trade & invest
Openbaar belang	Economische structuurversterking in de provincie Utrecht
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	In 2021 is door de aandeelhouders besloten het participatiefonds te vergroten met € 31,98 miljoen, waarvan € 8 miljoen door de aankoop van aandelen door de provincie Utrecht. Daarmee bedraagt het participatiefonds bij ROM Utrecht eind 2021 € 54 mln.
Publiek doel	Vergroten innovatiekracht
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	In de reserve Weerstandsvermogen is in 2020 een storting gedaan van € 2,5 mln. en in 2021 van €2 mln. Hoewel het streven is dat de ROM revolverende leningen verstrekt en het eigen vermogen door de jaren heen kan en mag toenemen met de rendementen op de investeringen, is met de storting in het weerstandsvermogen rekening gehouden met een verlies op het gestorte aandelenkapitaal.
Overig	De ROM Regio Utrecht is op 29 mei 2020 opgericht en in de eerste maanden vooral actief geweest op het verstrekken van de Corona Overbruggingslening (COL) regeling van het Ministerie van EZK voor start-ups, scale-ups en innovatief MKB. Het jaar stond verder vooral in het teken van de opbouw van de organisatie en de integratie met de werkorganisaties van Trade & Invest en de EBU. De eerste financieringen/deelnemingen vanuit het ROM-fonds zijn in voorbereiding en zullen in de eerste helft van 2021 plaatshebben.

Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen	
Doel	Beheren van de middelen voor de nazorg van stortplaats Smink om de eeuwigdurende nazorg van deze stortplaats na sluiting te kunnen bekostigen.
Type Verbonden Partij	Overige verbonden partijen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	www.provincie-utrecht.nl
Bestuursdeelname	GS is bestuur
Overige deelnemers	geen
Kerntaken	Het bekostigen van de nazorgkosten en een zodanig beheer van de fondsmiddelen dat voldoende rendement wordt gegenereerd voor de eeuwigdurende nazorg.
Openbaar belang	Het treffen van zodanige maatregelen dat wordt gewaarborgd dat de stortplaats geen nadelige gevolgen voor het milieu met zich meebrengt, dan wel voor zover dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen die nadelige gevolgen.
Wijziging belang	
Financiële ontwikkeling	Er heeft een stelselwijzing plaats gevonden.
Publiek doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen
Inhoudelijke ontwikkeling	
Risico's	Volgens de huidige regels neemt de provincie de nazorg van de stortplaats Smink over in 2040. Om een eventueel financieel risico, dat het doelvermogen niet toereikend is, te voorkomen wordt periodiek onderzocht of het nazorgplan moet worden aangepast. Op basis van dit plan wordt het doelvermogen opnieuw vastgesteld en kan de provincie een aangepaste heffing opleggen. Hierdoor wordt een eventueel financieel risico voor de provincie verkleind.
Overig	

Centrumregeling Limes Samenwerking UNESCO Werelderfgoed	
Doel	Het gecoördineerd en gezamenlijk beschermen, beheren en uitdragen van de werelderfgoedwaarde van het Nederlandse deel van de Neder-Germaanse Limes en het gezamenlijk vervullen van de verplichtingen die UNESCO daaraan verbindt
Type Verbonden Partij	Overige verbonden partijen
Vestigingsplaats	Utrecht
Webadres	LimesWerelderfgoed.nl. Vanaf 2022: RomeinseLimes.nl
Bestuursdeelname	Gedeputeerde cultuur is lid stuurgroep
Overige deelnemers	Provincies Utrecht, Gelderland en Zuid-Holland
Kerntaken	Coördinatie uitvoering managementplan Neder-Germaanse Limes inclusief de uitvoering van taken op het gebied van kennis, publieksbereik, kwaliteitsbeheer en behoud, zorgdragen voor rapportageverplichtingen richting Rijk en UNESCO
Openbaar belang	Publiek belang voor het in stand houden van het werelderfgoed
Wijziging belang	n.v.t.
Financiële ontwikkeling	Jaarlijks budget 540.000.
Publiek doel	In stand houden van werelderfgoed
Inhoudelijke ontwikkeling	De stuurgroep stelt jaarlijks een uitvoeringsprogramma vast.
Risico's	Voor de invulling van het siteholderschap is structureel en gezamenlijk budget nodig. Het totale budget voor het siteholderschap is op basis van de te verwachten taken en de ervaringen met de huidige samenwerking geraamd op maximaal € 540.000,-. De bijdrage per provincie is bepaald op grond van de financiële verdeelsleutel 1/3 1/3 1/3. provincies Deze structurele bijdrage van maximaal € 180.000,- door de provincie Utrecht wordt gedekt uit het cultuur en erfgoedbudget.
Overig	Op basis van het meerjarig programmaplan zal voor de jaren 2023 e.v. de bijdrage van de drie provincies worden vastgesteld. Dit kan afwijken van de huidige bijdrage.

Bijlage: Financiële kengetallen verbonden partijen

Verbonden partij: gemeenschappelijke regelingen	Financieel belang in 2022	Eigen vermogen begin 2022	Eigen vermogen eind 2022	Vreemd vermogen begin 2022	Vreemd vermogen eind 2022	Prognose resultaat 2022
Randstedelijke Rekenkamer (RRK)	n.v.t.	€0,416 mln. (JR 2020)	€0,493 mln. (JR 2020)	€0,511 mln. (JR 2020)	€0,657 mln. (JR 2020)	€0,051 mln. (JR 2020)
Recreatie Midden Nederland (RMN)	n.v.t.	€0 (B2022)	€0 (B2022)	€2,068 mln. (B2022)	€2,043 mln. (B2022)	€0 (B2022)
Recreatieschap Stichtse Groenlanden (RSG)	n.v.t.	€ 4,595 mln. (B2022)	€4,448 mln. (B2022)	€6,546 mln. (B2022)	€7,214 mln. (B2022)	-€0,249 mln. (B2022)
Plassenschap Loosdrecht e.o.	n.v.t.	€1,559 mln. (B2022)	€1,500 mln. (B2022)	€3,012 mln. (B2022)	€3,855 mln. (B2022)	-€0,008 mln. (B2022)
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD)	n.v.t.	€1,332 mln. (JR 2020)	€1,659 mln. (JR 2020)	€2,411 mln. (JR 2020)	€2,612 mln. (JR 2020)	€0,502 mln (JR 2020)
Het Utrechts Archief	n.v.t.	€2,15 mln. (B2022)	€1,54 mln. (B2022)	€0,69 mln. (B2022)	€0,68 mln. (B2022)	€0 mln. (B2022)
Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinie (NIEUW)	n.v.t.	€0,850 mln.	€0 mln.	€0 mln.	€0 mln.	€0 mln.
Centrumregeling Limessamenwerking UNESCO Werelderfgoed (NIEUW)	n.v.t.	€0 mln.	€0 mln.	€0 mln.	€0 mln.	€0 mln.

Verbonden partij: Stichtingen en verenigingen	Financieel belang in 2022	Eigen vermogen begin 2022	Eigen vermogen eind 2022	Vreemd vermogen begin 2022	Vreemd vermogen eind 2022	Prognose resultaat 2022
Inter Provinciaal Overleg (IPO)	n.v.t.	€4,462 mln. (JR 2020)	€4,533 mln. (JR 2020)	€19,174 mln. (JR 2020)	€27,296 mln. (JR 2020)	€2,270 mln. (JR 2020)
Huis der Nederlandse Provincies (HNP)	n.v.t.	€0,328 mln. (JR 2020)	€0,328 mln. (JR 2020)	€0,177 mln. (JR 2020)	€0,120 mln. (JR 2020)	€0,166 mln. (JR 2020)

Verbonden partij: Overig	Financieel belang in 2022	Eigen vermogen begin 2022	Eigen vermogen eind 2022	Vreemd vermogen begin 2022	Vreemd vermogen eind 2022	Prognose resultaat 2022
Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen	n.v.t.	€0 (JR 2020)	€0 (JR 2020)	€4,3 mln. (JR 2020)	4,4 mln. (JR 2020)	€0 (JR 2020)

Verbonden partij: Coöperaties en vennootschappen	Financieel belang in 2022	Aandelen	Eigen vermogen begin 2022	Eigen vermogen eind 2022	Vreemd vermogen begin 2022	Vreemd vermogen eind 2022	Prognose resultaat 2022
Vitens NV	4,95%	285.869 a €1,00	€533,2 mln. (JR 2020)	€557,1 mln. (JR 2020)	€1.294,3 mln. (JR 2020)	€1.340,1 mln. (JR 2020)	€23,9 mln. (JR 2020)
Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG)	0,16%	87.750	€4,887 mln. (JR 2020)	€5,097 mln. (JR 2020)	€144,802 mln. (JR 2020)	€155,262 mln. (JR 2020)	€221 mln. (JR 2020)
Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)	0,17%	A: 43 a € 115,- en B: 60 a € 460,-	€1,796 mln. (JR 2020)	1,827 mln. (JR 2020)	€94,409 mln. (JR 2020)	€105 mln. (JR 2020)	€81 mln. (JR 2020)
REMU Houdstermaatschappij NV	47,50%	95 a €500	€0,969 mln. (JR 2020)	€0,856 mln. (JR 2020)	€0,003 mln. (JR 2020)	€0,003 mln. (JR 2020)	- €0,113 mln. (JR 2020)
Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht NV (OMU)	100%	160.000 van nominaal € 100,00	€12,4 mln. (JR 2020)	€13,3 mln. (JR 2020)	€0,8 mln. (JR 2020)	€1,3 mln. (JR 2020)	-0,124 mln. (JR 2020)
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht B.V. (ROM)	31%	16 mln. a €1	€0 (JR 2020)	€54 mln. (Progn. 2022)	€0 (JR 2020)	€7,1 mln. (JR 2020)	€0,076 mln. (JR 2020)

3.7 Grondbeleid

3.7.1 Wat willen we bereiken?

Grond is een belangrijk middel om doelen te bereiken op het gebied van recreatie, natuur en landschap (Natuur Netwerk Nederland), stikstof, duurzame energie, duurzame landbouw en duurzame en veilige mobiliteit. Het grondbeleid bestaat uit het organiseren van processen, kennis, grondbeheer en instrumenten zoals de aan- en verkoop van gronden.

In september 2020 hebben de Staten de 'Nota Grondbeleid 2020' vastgesteld. Deze nota zorgt voor een provincie breed grondbeleid dat we vervolgens elke vier jaar actualiseren. Het grondbeleid van de provincie Utrecht is uitgewerkt in een uitvoeringskader dat toepasbaar is op de verschillende uitvoeringstaken van de provincie.

Een belangrijk kader binnen het grondbeleid is dat de provincie opgavegericht werkt. Dit betekent dat we in ons handelen de maatschappelijke opgaven centraal zetten. Grond is één van de middelen die we kunnen inzetten om onze gestelde doelen te bereiken. Grondbezit is daarmee nooit een doel op zich; het grondbeleid behelst de kaders en spelregels voor de inzet van het grondinstrumentarium. De provincie heeft de verantwoordelijkheid om als een rechtmatige en betrouwbare overheid bij grondtransacties marktconform, openbaar, conform gelijkberechtiging en transparant te handelen.

Binnen de kaders van het grondbeleid kunnen we strategische grond verwerven. De provincie verwerft alleen gronden voor de inzet van haar huidige en toekomstige opgaven. De mogelijkheid van strategische aankopen achten we wenselijk om snel te kunnen inspelen op kansen die zich in de markt voor doen of om gronden te kunnen vasthouden. We doen dit om onze opgaven beter te kunnen realiseren.

In 2021 is het voornemen om te komen tot een provinciale grondbank onder beheer van het team Grondzaken en bedrijfsvoering verder uitgewerkt. In deze provinciale grondbank worden alle gronden welke nodig zijn ten behoeve van de verschillende provinciale opgaven – inclusief de nieuw te vormen strategische voorraad- opgenomen en er wordt een integraal afwegingskader ontwikkeld voor de inzet van deze gronden.

3.7.2 Wat gaan we daarvoor doen?

Mobiliteitsprogramma Provincie Utrecht 2019-2023

Het mobiliteitsprogramma richt zich op de provinciale doelen met betrekking tot mobiliteit, zoals de aanleg en het onderhoud van wegen, fietspaden, vaarwegen en het vormgeven van het OV-netwerk. De aankopen binnen het mobiliteitsprogramma zijn functioneel voor de aanleg en reconstructie van de provinciale (vaar)wegen, met bijkomende werken. Restpercelen die niet strategisch van aard zijn, verkopen we weer. De projectgebonden grondaankopen vinden plaats op basis van volledige schadeloosstelling. In gevallen waar het niet lukt om met de grondeigenaren overeenstemming te bereiken in het minnelijke traject, gebruiken we in het uiterste geval de mogelijkheid om het instrument onteigening in te zetten.
Een nadere toelichting en de actuele aankopen staan in het Mobiliteitsprogramma 2019-2023. Deze staat op de provinciale website.

Programma Agenda Vitaal Platteland

De belangrijkste opgave binnen de Agenda Vitaal Platteland (AVP) is de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Conform het Akkoord van Utrecht (looptijd 2027) moeten we hiervoor 1.570 ha nieuwe natuur realiseren en nog 2.700 ha inrichten. We ontwikkelen de 1.570 ha door verwerving van gronden gevolgd door inrichting van deze gronden en de verkoop aan de eindbeheerder, door directe aankoop door een eindbeheerder of door functieverandering via particulier natuurbeheer. In de laatste twee gevallen realiseren eindbeheerders/particulieren provinciale doelen op zelf aangekochte/eigen gronden. De provincie hoeft deze gronden niet te verwerven, maar ze vergoedt wel de waardedaling van de gronden bij functieverandering naar natuur en 100% van de kosten voor inrichting van deze gronden. Sinds 2019 is daarvoor een extra instrument beschikbaar: de aankoopsubsidie (kortweg UVAN) voor gronden binnen het NNN, waarbij eenieder op basis van een taxatie circa 85% van de (agrarische) aankoopwaarde van gronden binnen het NNN vergoed krijgt. Ook is de ontpachting van gronden binnen het NNN subsidiabel.

Voor verwerving en functieverandering houden we een lineair stijgende begroting aan van gemiddeld 125 ha per

jaar. Verwerving en functieverandering vindt momenteel plaats op basis van vrijwilligheid, waardoor de resultaten sterk fluctueren over de jaren. De laatste jaren is de gewenste 125 ha per jaar niet gehaald. Uitgaande van de stand van eind 2020 met 954 ha totaal gerealiseerd, wordt het een ambitieuze opgave om het einddoel (1.570 ha verwerving en functieverandering in 2027 ingericht en bij voorkeur ook in handen van een eindbeheerder) tijdig te bereiken. We kijken nadrukkelijk op welke wijze we onze instrumentenkoffer verder moeten opladen of aanpassen om deze opgave te kunnen realiseren De verkoop aan een eindbeheerder, daar waar de provincie het eigendom verworven heeft, zal mogelijk ook nog na 2027 moeten plaatsvinden.

Programma Stikstof

Voor het programma komt een grondstrategie die de gebiedsgericht aanpak ondersteund. De gebiedsgerichte aanpak voor stikstof staat niet op zichzelf, maar wordt opgepakt in samenhang met andere opgaven in het landelijk gebied. De aan- en verkoop of ruiling van gronden en bedrijven zal worden ingezet binnen dit programma om bij te dragen aan de programmadoelen.

Programma Bodemdaling Veenweidegebieden

Eind 2018 stelde de provincie de Visie Bodemdaling vast en in september 2020 het Uitvoeringsprogramma Bodemdaling 2020-2023. Begin 2022 zal de Regionale Veenweiden Strategie (RVS) Utrechtse Veenweiden worden voorgelegd aan PS. In de RVS wordt aangegeven hoe de doelstellingen voor afremmen bodemdaling/ reductie CO2-emissies uit veenbodems te realiseren (2030 met doorkijk naar 2050). Door bodemdaling af te remmen en de uitstoot van CO2 te reduceren, krijgen de klimaatdoelen invulling en zorgen we voor toekomstbestendig veenweidegebied. Op basis van vrijwilligheid en met behoud van grond voor de huidige agrarische functie kunnen met de Impulsgelden gronden aangekocht worden. Deze vrijkomende gronden kunnen bij doorverkoop naar omringende agrariërs in de polder een sleutel zijn om een bredere beweging in een gebied op gang te brengen richting meer grondgebonden agrarische bedrijfsvoering en richting verhogen grondwaterstand. Dit draagt bij aan het afremmen van bodemdaling en het verminderen van de CO2. Voor het programma komt een grondstrategie.

Programma Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg

Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg is een langlopende integrale gebiedsontwikkeling. Het programma is gestart in 2004 en loopt tot en met 2025. Doel van het programma is de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren, onder meer door twee ecologische verbindingen (corridors) te maken. Daarnaast ontstaat dankzij dit programma meer ruimte voor wonen, werken, zorg en recreatie in het gebied. Een belangrijk uitgangspunt in de uitvoering is de financiële en ruimtelijke verevening tussen de rode projecten (het ontwikkelen van woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling van natuur en recreatie). De gronden die we in eigendom hebben, verkopen we na bewerking of leveren we door aan derden. De provincie beheert enkele percelen tijdelijk totdat de gronden verkocht/ overgedragen zijn.

3.7.3 Financiën en financiële risico's

Programma Agenda Vitaal Platteland

Alle gronden die we voor het programma AVP aankopen, worden geactiveerd op de balans in de Grondvoorraad AVP tegen de verkrijgingswaarde of - in het geval van gronden binnen de NNN - tegen de lagere marktwaarde in de grondvoorraad AVP. Het verschil tussen de lagere marktwaarde en de verkrijgingsprijs (meestal 85% van de waarde) dekken we uit de middelen voor realisatie van het Natuurnetwerk Nederland binnen programma 2.
Over de afbouw van de Grondvoorraad AVP (voorheen Revolverend Fonds) heeft ons college afspraken gemaakt. Het fonds, dat destijds de mogelijkheid bood om aankoop van gronden en opstallen tot maximaal €50 miljoen voor te financieren, bouwen we in stappen van € 5 miljoen per twee jaar af naar € 0 eind 2027. De stand per 31-12-2020 van de Grondvoorraad AVP is € 17,7 miljoen. Gronden die we aankopen ten behoeve van de natuurcompensatie activeren we apart. De grondvoorraad Natuurcompensatiebank stond eind 2020 op €2,5 mln. Bij het instellen van de nieuwe Grondbank zullen de bovenstaande afspraken worden herijkt.

Project Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg

De grondexploitaties (grexen) van het programma HvdH en VBS zijn een gesloten systeem: we bekostigen investeringen met de toekomstige opbrengsten. Het programma en project komen niet ten laste van de algemene middelen; pas bij afronding van het geheel (in 2025) verrekenen we het saldo met de algemene middelen.

De verantwoording van het programma is met ingang van de Jaarrekening 2018 aangepast aan de wijzigingen in het BBV. De begroting 2022 worden ook volgens deze nieuwe systematiek ingedeeld. Het programma is als volgt in de administratie opgenomen:
De rode projecten waarbinnen de ontwikkelingen in wonen en werken plaatsvinden, blijven verantwoord onder de Voorraden (VRD), via Programma 1. Ruimtelijke ordening; dit zijn de projecten Woonwijk Vliegbasis Soesterberg, Sortie 16 en bedrijventerrein Richelleweg;
De groene projecten, met de ontwikkelingen in natuur en recreatie, zijn onder de vaste activa opgenomen:
De projecten waarbij de grond nog in eigendom van de provincie is, vallen onder de Materiële vaste activa (MVA); dit betreft de projecten Oostelijke Corridor en het Harlanterrein
De projecten waarbij de grond is overgedragen aan derden, vallen onder de Immateriële vaste activa (IVA)/ Bijdragen in activa van derden; dit zijn de projecten Park Vliegbasis Soesterberg en het Beheerfonds, waarin de resultaten van de afgesloten projecten opgenomen zijn.

De insteek bij alle projecten is dat we alle grond voor afsluiting van het project overdragen. Hetzij voor het realiseren van woningen en bedrijven, hetzij als natuur- en/of recreatieterrein.

Conform het BBV wordt er op de rode projecten tussentijdse winst genomen, volgens de Percentage of Completion (POC)-methode en op de afgesloten projecten in de IVA wordt jaarlijks afgeschreven. De hieruit voortkomende financiële gevolgen verantwoorden we in Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling en het voordeel wordt afgewikkeld naar de in 2020 ingestelde bestemmingsreserve. Met deze reserve geven we invulling aan het contractueel overeengekomen beheerfonds.

Voor meer toelichting verwijzen wij naar het projectblad Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg.

Financiële risico's Mobiliteitsprogramma provincie Utrecht 2019-2023
Risico's hierbij zijn beperkt, omdat het taak gebonden grondaankopen zijn. De beheersing daarvan is onderdeel van de normale bedrijfsvoering, waaronder planschade en nadeelcompensatie verkeer en vervoervoorzieningen. Beheer en onderhoud langs provinciale wegen (bomen, beplantingen, bermen en bermsloten) maakt integraal onderdeel uit van het onderhoud wegen.

Financiële risico's Agenda Vitaal Platteland
Het risico bij grondverwerving voor de inrichting van natuur in het landelijk gebied is over het algemeen beperkt, omdat grond relatief waardevast is. Voor de realisatie van NNN kopen we grond tegen de agrarische waarde. Deze zetten we vervolgens om naar natuur, waarna de waarde nog ca. 15% van de agrarische waarde is. Hier is sprake van kosten, niet van risico.

De door BBL overgedragen gebouwen moeten worden verkocht. Per locatie beoordelen we of sloop van overtollige gebouwen en eventuele sanering van de bouwlocatie de verkoopsnelheid kan bevorderen. Uitgangspunten voor de verkoop zijn marktconform, openbaar en transparant.

Het beheer van de nog niet ingerichte provinciale gronden binnen het NNN worden uitgegeven middels een geliberaliseerd pachtcontract met beperkingen gericht op de bevordering van natuurwaarden (zoals niet bemesten en uitgestelde maaidatum). Dit in afwachting van de start van de uitvoering van de natuurinrichting op deze gronden en/of de overdracht aan een eindbeheerder. Gronden buiten het NNN worden uitgeven aan agrariërs via geliberaliseerde pachtovereenkomsten. Daar waar wenselijk leggen we ook beperkingen op ten behoeve van natuurdoelen (bijv. weidevogelbeheer, randenbeheer).

Grond en gebouwen leveren een beheeropbrengst op als gevolg van verpachting, en kennen ook een beheerlast. Opbrengsten en lasten verrekenen we met elkaar en een eventueel positief saldo komt ten gunste van de ontwikkeling van het NNN. Aangezien de provincie steeds minder landbouwpercelen in eigendom heeft, als gevolg van de verkoopopgave, nemen de pachtopbrengsten steeds verder af. In het onderzoek naar de inzet van de grondbank zal de verkoopopgave ook onderzocht worden.

Aan de grondvoorraad AVP is een risicovoorziening gekoppeld: de Voorziening Dekking Financiële Risico's Grondbedrijf. Deze risicovoorziening is voor AVP gemaximeerd op € 5 mln. De voorziening wordt opgebouwd door per pand (voormalige agrarische opstallen) het verschil tussen de boekwaarde en de verwachte opbrengst bij

verkoop toe te voegen. Eind 2020 bedroeg de risicovoorziening € 0,70 mln. en bleef daarmee dus ruim onder het maximum. De panden die de provincie nog in bezit heeft, verkopen we zoveel mogelijk, waardoor we verwachten dat de risicovoorziening de komende jaren ook ruim onder het plafond zal blijven.

Financiële risico's programma Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg

De provincie is financieel eindverantwoordelijk voor het programma Hart van de Heuvelrug. Voor het project Vliegbasis Soesterberg is een verdeling gemaakt met de gebiedspartner gemeente Zeist en gemeente Soest. Voor de risico's van het project verwijzen wij naar het projectblad Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg.

3.8 Projecten

3.8.1 Hart van de Heuvelrug

Wat willen we bereiken?
Met Hart van de Heuvelrug brengen we versnipperde natuur weer met elkaar in verbinding en creëren we tegelijkertijd ruimte voor woningen, bedrijven en zorgprojecten.

De gemeenten Soest en Zeist en de provincie hebben op 5 juni 2015 ingestemd met de samenwerkingsovereenkomsten Hart van de Heuvelrug en Vliegbasis Soesterberg. Doel van het programma Hart van de Heuvelrug is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit, onder meer door twee ecologische verbindingen te maken. Daarnaast zorgt dit programma voor meer ruimte voor wonen, werken, zorg en recreatie. Belangrijk uitgangspunt in de uitvoering: de opbrengsten van de rode projecten (het ontwikkelen van woon- en werklocaties) zorgen voor de financiering van de groene projecten (ontwikkeling van natuur en recreatie). Daarnaast is het aantal hectare ontwikkeld gebied dat we toevoegen in balans met het aantal hectare aan groengebied.

Er zijn al veel projecten gerealiseerd, met name groene. De provincie Utrecht, gemeente Soest, gemeente Zeist en het Utrechts Landschap werken de komende jaren intensief samen om ook de overige projecten te realiseren en af te ronden. Dit gaat vooral om het ontwikkelen van woon- en werklocaties. Het programma loopt naar verwachting door tot eind 2025. Een langjarig programma als Hart van de Heuvelrug/ Vliegbasis Soesterberg dat al loopt sinds 2004, vraagt van alle betrokken partijen dat zij continue anticiperen op ontwikkelingen in de maatschappij en veranderingen in beleid. Dit wordt zo goed mogelijk ingepast in de diverse deelprojecten van het programma.

De provincie Utrecht is financieel eindverantwoordelijk voor het totale programma. We gaan in de begroting 2022 alleen in op de projecten die onder onze regie worden uitgevoerd. De financiële verantwoording en terugkoppeling van de gemeentelijke projecten vindt plaats via de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitaties (in maart) en de jaarlijkse tussenrapportages (in september).

Wat gaan we daarvoor doen?
De provincie Utrecht is binnen Hart van de Heuvelrug verantwoordelijk voor de volgende projecten:

Hart van de Heuvelrug:
- Harlanterrein
- Oostelijke Corridor
- Kamp van Zeist
- Bedrijventerrein Richelleweg
- Woonwijk Sortie 16

Vliegbasis Soesterberg:
- Woonwijk Vliegbasis Soesterberg
- Kavels Westflank
- Park Vliegbasis Soesterberg
- Corridor Camp New Amsterdam

Hart van de Heuvelrug
<u>Harlanterrein</u>
De verkoop van de gronden aan Het Utrechts Landschap is nog niet afgerond. Er is provincie breed een discussie over een op te nemen kwalitatieve verplichting. Zodra dit punt wordt beslecht kan de overeenkomst afgerond worden en kunnen we het project ook financieel afsluiten.

<u>Oostelijke Corridor</u>
De Oostelijke Corridor is een heidecorridor die over de Vliegbasis Soesterberg naar het westen loopt en bestaat uit onder meer drie ecoducten: Ecoduct Op Hees, Ecoduct Boele Staal en Ecoduct Leusderheide. Momenteel is de verkoop van de grond boven op het Ecoduct Boele Staal in voorbereiding. Het ecoduct blijft in eigendom en beheer van de Provincie, het gebied boven op het ecoduct verkopen wij aan een derde partij. Eerder was het plan om deze partij te selecteren via een openbare procedure, maar op basis van onderzoek wordt dit niet kansrijk verwacht. We

starten met meerdere natuurbeherende partijen gesprekken over overdracht van deze gronden. We verwachten de afronding hiervan in het najaar van 2022.

Kamp van Zeist

Het deel van Kamp van Zeist dat we willen vergroenen, is tot eind 2021/ begin 2022 nog in gebruik door en in eigendom van Defensie. De provincie wil het terrein aankopen, inrichten en doorleveren aan het Utrechts Landschap. De onderhandelingen daarover tussen provincie, het ministerie van Defensie en het Utrechts Landschap zijn na het akkoord van Gedeputeerde Staten op 31 maart 2020 gestart. We verwachten begin 2022 afspraken over de grondoverdracht en de toekomstige inrichting en overdracht van het terrein te kunnen vastleggen.

Beoogd resultaat 2022

- Ondertekening koopovereenkomst tussen Defensie en Provincie Utrecht
- Ondertekening overeenkomst tussen Provincie Utrecht en Het Utrechts Landschap over doorleveren van het terrein aan Het Utrechts Landschap, ná inrichting van het gebied
- Een tijdelijk beheerplan voor het terrein

Richelleweg

Richelleweg is een duurzaam bedrijventerrein. De laatste kavel is verkocht. Overdracht van de openbare ruimte op het bedrijventerrein aan de gemeente Soest vindt plaats in 2021 en dan zal het project financieel worden afgesloten.

Sortie 16

Hier ontwikkelen we een nieuwe woonwijk. De planontwikkeling op Sortie 16 is al van start. Er is een gebiedsvisie vastgesteld en een ontwerp bestemmingsplan ligt ter visie. Streven is begin 2022 het bestemmingsplan te kunnen laten vaststellen door de gemeenteraad van Zeist. Daarnaast wordt een ontheffing Wet Natuurbescherming voorbereid. In samenhang met de woonwijk vliegbasis Soesterberg werken aan de oprichting van een kwaliteitsteam om de gewenste stedenbouwkundige en architectonisch kwaliteit tijdens de uitvoering te borgen. Tevens werken we aan een ambitiedocument om de duurzaamheidsaspecten vast te leggen ten behoeve van de aanbestedingsdocumenten van marktpartijen. Planning van de voorgenomen gronduitgifte is tussen 2023 en 2025.

Beoogd resultaat 2022

- Voorleggen van bestemmingsplan Sortie 16 aan de gemeenteraad van Zeist ter vaststelling
- Indienen verzoek tot ontheffing voor de Wet Natuurbescherming
- Oprichten kwaliteitsteam (in samenhang met vliegbasis Soesterberg)
- Ambitiedocument duurzaamheid ten behoeve van de aanbesteding van marktpartijen.

Woonwijk Vliegbasis Soesterberg

Een deel van de voormalige vliegbasis, circa 20 ha, heeft de bestemming ‘wonen’ gekregen. Hier ontwikkelt de Provincie Utrecht in nauwe samenwerking met de gemeente Zeist, gemeente Soest en Utrechts Landschap een nieuwe duurzame woonwijk (225 - 250 woningen) die qua sfeer en beleving bij het bijzondere landschap past. Deze woonwijk bevindt zich in de planontwikkelingsfase.

Procedures rond de ontheffing Wet Natuurbescherming, een wijzigingsplan in het kader van de ruimtelijke ordening en het saneren en kostenverhaal van de PFOS zijn hierbij de meest afhankelijke activiteiten voor de ontwikkeling van de woonwijk. Voor het realiseren van de woonwijk beogen we de eerste marktpartij(en) in 2022 te selecteren. Afhankelijk van het besluit in najaar 2021/ voorjaar 2022 zal mogelijk de projectorganisatie in 2022 extern worden gebracht. Deze organisatie zal medio 2022 gereed moeten zijn.

Saneringsvisie PFOS: de saneringsmogelijkheden voor de ernstige verontreiniging met PFOS ter plaatse van de voormalige brandweerkazerne worden in samenwerking met Defensie onderzocht. Met het Rijk wordt samengewerkt, maar er is sprake van een onderhandelingssituatie over de kosten als gevolg van de bodemverontreiniging met PFAS. Daarnaast is de Provincie belast met bescherming van de strategische grondwaterreserve en heeft ze ook een bevoegd gezag-rol in zake de normstelling in grond en grondwater. In lijn hiermee heeft de provincie in 2021 eigen beleid vastgesteld over de omgang en normering van PFAS/PFOS bij het uitblijven van rijksbeleid, zeker zolang het Rijk geen generieke interventiewaarden heeft afgekondigd. Uit

bodemonderzoek is inmiddels helder hoe groot de verontreiniging van de in de woonwijk gelegen grond is. Nader onderzoek wordt nog uitgevoerd op de grondwaterverontreiniging. Door dit nadere onderzoek lopen de onderhandelingen over kostenverhaal langer door. De verwachting is dat deze in het najaar 2021/ voor jaar 2022 worden afgerond. De saneringsvisie is onderdeel van het uitvoeren van het vastgestelde plan van aanpak met Defensie. De visie wordt in het najaar vastgesteld. Na vaststelling van een voorkeursvariant voor de sanering zal hier een kostenraming bij worden gemaakt en zal er met Defensie onderhandeld worden over kostenverhaal. Dit wordt in het najaar 2021/voorjaar 2022 verwacht. De provincie hanteert bij de onderhandelingen het uitgangspunt dat de partij verantwoordelijk voor de vervuiling ook de partij is die de saneringskosten draagt binnen de gemaakte privaatrechterlijke afspraken en het publiekrechterlijk spoor van kostenverhaal binnen de Wet bodembescherming. Bij deze laatste is in januari 2021 door een uitspraak van de Raad van State de beschikking van ernst en spoed van de verontreiniging van de woonwijk in stand gebleven en onherroepelijk.

Beoogd resultaat 2022

- Onherroepelijke ontheffing Wet Natuurbescherming
- Vaststellen wijzigingsplan 2 door de gemeente Soest en wijzigingsplan 3 door de gemeente Zeist
- Ruimen van de niet gesprongen explosieven in open veld is afgerond
- Afronden mitigerende maatregelen voor de veldleeuwerik op de vliegbasis ten behoeve van de woonwijk
- Saneringsplan voor de PFOS-verontreiniging is vastgesteld
- Overeenkomst met Defensie over kostenverhaal van de PFOS-sanering
- PFOS-sanering is aanbesteed
- Aanbesteding marktpartijen voor grondverkoop is gestart (afhankelijk van verkoopstrategie)
- (Externe) projectorganisatie is opgericht en actief (afhankelijk van GS en PS-besluit 2021)

Kavels Westflank

Als onderdeel van de gebiedsontwikkeling zijn er naast de ontwikkeling van de woonwijk Vliegbasis Soesterberg nog twee kleinere rode projecten binnen de voormalige vliegbasis, namelijk de bouwkavels Amersfoortsestraat (december 2016 verkocht) en de verkoop van bouwkavels Westflank: een terrein van circa 1,5 hectare aan de Dolderseweg dat in de verkoop kan ten behoeve van woningbouw.

De kaders en uitgangspunten hiervoor zijn in het vierde kwartaal van 2020 vastgesteld, waarbij besloten is dat het bestemmingsplan moet worden herzien. De voorbereidingen hiervan worden in 2021 getroffen. De procedure zal eind 2021 / begin 2022 worden gestart. Afhankelijk van eventuele zienswijzen en bezwaar op de vaststelling van het bestemmingsplan kunnen de kavels in 2022 in de verkoop, wanneer is besloten tot privaatrechtelijke borging van het advies van de provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit.

Beoogd resultaat 2022

- In verkoop brengen van de kavels Westflank (afhankelijk van eventuele zienswijzen op bestemmingsplan).

Park Vliegbasis Soesterberg

In samenwerking met een landschapsarchitect en met de gemeenten Soest en Zeist is een plan uitgewerkt voor het verbeteren van de toegankelijkheid en beleving van het park, o.a. door uitbreiding van de padenstructuur en betere bebording. De laatste werkzaamheden worden in 2022 uitgevoerd.

In het park worden mitigerende maatregelen uitgevoerd voor de duurzame instandhouding van de veldleeuwerik. Dit ten behoeve van de Wet Natuurbescherming.

We werken in samen met de gebiedspartners aan een ruimtelijke afstemmingskader voor culturele programmering op de vliegbasis. Dit om helderheid te geven welke activiteiten op deze bijzondere locatie kunnen plaatsvinden.

Beoogd resultaat 2022

- Uitvoering van de maatregelen in het kader van de ontheffing Wet Natuurbescherming
- Uitvoering van fase 2 van padenplan
- Afronding ruimtelijk afstemmingskader culturele programmering.

Camp New Amsterdam

Eén van de resterende opgaven is het realiseren van een verbinding in de westelijke ecologische corridor. Deze verbinding loopt midden door Camp New Amsterdam (CNA), dat nog steeds in eigendom en gebruik is bij het

Rijk/Defensie. De boscorridor loopt over de westkant van de basis via CNA en de voormalige militaire shelters naar het inmiddels gerealiseerde ecoduct over het spoor bij Den Dolder. Het gebied CNA vormt een belangrijke verbinding tussen de bos- en heidegebieden van de Utrechtse Heuvelrug. Deze corridor versterkt de bestaande hoge ecologische waarden op de voormalige Vliegbasis Soesterberg en vormt een uitbreiding van het Natuur Netwerk Nederland. Er is een inrichtingsplan opgesteld voor deze corridor. Defensie is en blijft eigenaar van dit terrein. We voeren gesprekken met Defensie en het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) over de uitvoering van het inrichtingsplan.

Beoogd resultaat 2022

- Overeenkomst met Defensie en RVB met afspraken over de uitvoering van de inrichting van het terrein.

Wat gaat dat kosten?

Bij het vaststellen van de Jaarrekening 2018 is de financiële verantwoording van het programma aangepast:

- De rode projecten in het kader van de ontwikkelingen in wonen en werken- woonwijk Vliegbasis Soesterberg, Sortie 16 en bedrijventerrein Richelleweg - blijven verantwoord onder de Voorraden (VRD
- De groene projecten, met de ontwikkelingen in natuur, zijn onder de vaste activa opgenomen:
- Projecten waarbij de grond nog in eigendom is van de provincie vallen onder de Materiële vaste activa (MVA); dit betreft de projecten Oostelijke Corridor en het Harlanterrein
- Projecten waarbij de grond is overgedragen aan derden vallen onder de Immateriële vaste activa (IVA), Bijdragen in activa van derden; dit zijn de projecten Park Vliegbasis Soesterberg en het Beheerfonds, waarin de resultaten van de afgesloten projecten opgenomen zijn.

Conform het BBV wordt er op de rode projecten tussentijdse winst genomen, volgens de Percentage of Completion (POC)-methode en op de afgesloten projecten in de Immateriële vaste activa (IVA) wordt jaarlijks afgeschreven. De hieruit voortkomende financiële gevolgen worden in Programma 1 (Ruimtelijke Ontwikkeling) verantwoord en het voordeel wordt afgewikkeld naar in 2022 ingestelde bestemmingsreserve. Met deze reserve geeft de Provincie Utrecht invulling aan het contractueel overeengekomen beheerfonds. Het programma Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg heeft de vorm van een gesloten grondexploitatie. De investeringen in de gebiedsontwikkeling worden gedekt met de opbrengsten uit het programma en pas bij afronding van het geheel (beoogd in 2025) wordt het saldo verrekend met de algemene middelen.

Het programma staat niet als geheel op de begroting van de provincie, maar is verdeeld:

- De lasten en baten van de rode projecten worden op Programma 1 (Ruimtelijke Ontwikkeling) begroot en verantwoord en daarna overgeheveld naar de post Voorraden op de balans. Per saldo lopen deze bedragen op Programma 1 op nul.
- De lasten en baten van de groene projecten worden rechtstreeks in de Materiële vaste activa (MVA) en Immateriële vaste activa (IVA) begroot en verantwoord.
- Op Programma 1 worden, naast de bedragen genoemd onder de 1e bullet, zowel de verplichte afschrijvingslast van de afgesloten projecten als de winstneming volgens de POC-methode begroot en verantwoord. Ook de hieraan gekoppelde afwikkeling naar de bestemmingsreserve wordt in de begroting en verantwoording opgenomen.

Meerjarenbegroting 2021-2025

De meerjarenbegroting van het programma Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg is gebaseerd op de Mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug 2021 en de Grondexploitatie Vliegbasis Soesterberg, beide vastgesteld op 16 maart 2021.

De prognose voor de gebiedsontwikkeling als geheel is als volgt:

Projecten	uitvoering bij	Boekwaarde GREX20	Boekwaarde GREX21	Nog te realiseren lasten -/- baten	Totaal op eind-waarde
Hart van de Heuvelrug					
Den Dolder Nrd Oost/WA Hoeve	Zeist	-	-		
Huis ter Heide West	Zeist	-1.967	-2.066		
Apollo Nrd Kontakt der Kontinenten	Soest	-751	1.874		
Apollo Nrd Sauna Soesterberg	Soest	-3.550	-547		
Apollo Nrd Oude Tempel	Soest	-7.905	-8.392		
Sortie 16	Prov Utrecht	-5.683	-6.001		
Kamp van Zeist	Prov Utrecht	-201	-220		
Oostelijke Corridor	Prov Utrecht	-18.433	-18.829		
Richelleweg	Prov Utrecht	13.408	14.628		
Harlanterrein	Prov Utrecht	-2.254	-2.128		
Beheerfonds	Prov Utrecht	-11.743	-11.718		
subtotaal GREX20 Hart van de Heuvelrug		**-39.079**	**-33.399**	**22.917**	**-10.482**
Storting in Beheerfonds uit Vliegbasis Soesterberg					10.000
subtotaal Hart van de Heuvelrug					**-482**
Vliegbasis Soesterberg					
Park	Prov Utrecht	-25.437	-25.643	40.698	
Woonwijk	Prov Utrecht	-2.163	-4.042		
subtotaal GREX20 Vliegbasis Soesterberg		**-27.600**	**-29.685**	**40.698**	**11.013**
Afdracht aan Beheerfonds Hart vd Heuvelrug					-10.000
subtotaal Vliegbasis Soesterberg					**1.013**
Provinciale grondexploitatie					
Inschatting meeropbrengst BW Richelleweg					
Netto-opbrengst verkoop Park Vliegbasis					
-/- Kosten mitigerende maatregelen veldleeuwerik					
subtotaal Provinciale grondexploitatie					**4.513**
Verwacht resultaat Hart van de Heuvelrug-Vliegbasis Soesterberg op eindwaarde (positief)					**5.044**

Jaarschijf 2022
Voor de onderdelen waarvan de uitvoering bij de provincie ligt, worden in de Grexen 2021 onderstaande investeringen voor 2022 en tot het einde van het programma verwacht. Daar waar de ontwikkelingen in 2021 aanleiding geven tot aanpassingen en/of verschuivingen, wordt er een bijstelling in de Zomernota 2022 opgenomen.

Meerjarenbegroting Programma		2022		2023 t/m 2025	Totaal
	onderdeel van	lasten	baten	Nog te realiseren lasten -/- baten	
Kamp van Zeist	MVA	467	-		
Vliegbasis Soesterberg - Park	IVA	-	-		
Sortie 16	VRD	1161	-		
Vliegbasis Soesterberg - Woonwijk	VRD	3.253	5.131		
Totaal nog te realiseren 2021-2025		**4.881**	**5.131**	**-35.677**	**-40.809**

Begroting op programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling
Zoals eerder aangegeven, worden de investeringen en opbrengsten van de rode projecten opgenomen in Programma 1, zowel de lasten en de baten als de overboeking naar de Voorraden, per saldo 0. Het gaat hierbij om de projecten Sortie 16 en Woonwijk VBS, in totaal € 4,4 mln. aan lasten en € 5,1 mln. aan baten in 2021.

Het verwachte verloop van de overige onderdelen op Programma 1 is:

Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg op programma 1	2022
Afschrijvingslast afgeronde projecten (IVA)	1.385
Winstneming op 'rode' projecten (VRD)	-1.838
Per saldo	**-453**
Mutatie reserve Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg	
Onttrekking	-453
Beslag op Algemene middelen	**-**

Verwacht saldo van de reserve per 31-12-2022 is € 1,6 mln.

Risico's en te treffen beheersmaatregelen
Het saldo van de projectresultaten van Hart van de Heuvelrug komt uiteindelijk voor rekening en risico van de provincie; voor Vliegbasis Soesterberg zijn met de gebiedspartners apart afspraken gemaakt over de verdeling van het risico.
Met het uitvoeren van de grondexploitatie lopen wij risico’s ook na het nemen van beheersmaatregelen. Risico’s waarvan de kans dat zij op optreden minder dan 50% is, dekken we uit het weerstandsvermogen (zie de betreffende paragraaf). Voor risico’s boven de 50% dienen we een voorziening te vormen.
Bij grondexploitaties is sprake van risico’s en kansen. Ook met de kansen dienen we rekening te houden. Kansen zijn bijvoorbeeld geraamde kosten die lager uitvallen of opbrengsten hoger uitvallen dan aanvankelijk geraamd.
Alle risico’s zijn gekwantificeerd als lager dan 50%, deze zijn opgenomen in het weerstandsvermogen. Het resultaat is volgens de huidige exploitatie positief, van een voorziening is derhalve geen sprake.

Top 5 Risico's

De vijf voornaamste risico's binnen de provinciale projecten van het programma:

Risico	Beheersmaatregelen
Hart van de Heuvelrug	
Sortie 16: Lager uitvallen van de grondopbrengsten nieuwbouw dan op dit moment in de grondexploitatie is opgenomen al gevolg van marktontwikkelingen. Dit kan het resultaat negatief beïnvloeden.	De gebiedsvisie is in januari 2021 vastgesteld en heeft een gedifferentieerd woningbouwprogramma. Binnen dit programma zit nog marges om wijzigingen aan te brengen om zo goed mogelijk aan te sluiten op marktontwikkelingen.
Vliegbasis Soesterberg	
PFOS Er is tot op zekere hoogte rekening gehouden met de eventuele financiële gevolgen (€ 1,0 mln. bijdrage en extra plankosten als gevolg van vertraging). Dit kan hoger uitpakken.	Onderzoeken op welke manier deze verontreiniging gesaneerd kan worden. Daarnaast onderhandelen we met Defensie over de verdeling van kosten voor de sanering.
RO-procedures en ontheffingen: Niet tijdig verkrijgen van een ontheffing op de Wet Natuurbescherming.	De ontheffing voor de Wet Natuurbescherming is verleend. Er lopen momenteel procedures tegen deze ontheffing. Een ontheffing Wet Natuurbescherming is randvoorwaarde voor de gronduitgifte en verdere projectuitwerking.
Woningmarkt ontwikkelingen:	Mocht het opbrengstenniveau onder druk komen door wijzigingen op de woningmarkt, dan kunnen we differentiëren in de beoogde woningprogrammering. Deze ruimte zit al in het bestemmingsplan.
Geluidsmaatregelingen nemen	Maatregelen treffen tegen de geluidsbron en indienen van diverse wijzigingsplannen.

3.8.2 Vernieuwde Regionale Tramlijn

Wat willen we bereiken?
De provincie Utrecht werkt aan hoogwaardig openbaar vervoer in de provincie Utrecht met als doel een goede bereikbaarheid van woon- en werkgebieden met tevreden reizigers en reizigersgroei. Om een goed functionerend en modern tramsysteem aan blijven bieden met meer directe verbindingen zonder overstap wordt sinds 2016 gewerkt aan het geschikt maken van de SUNIJ voor nieuwe lagevloer-trams en wordt groot onderhoud uitgevoerd aan de infrastructuur op het zuidelijke deel van de SUNIJ-lijn. De SUNIJ-lijn is daarmee geschikt voor de koppeling met Tramlijn 22 tot één doorgaand tramvervoersysteem zodat de reizigers uit IJsselstein en Nieuwegein zonder over te stappen naar Utrecht Sciencepark kunnen reizen en andersom. Twee belangrijke onderdelen hiervan, de ombouw van de SUNIJ-lijn en de aanschaf van nieuwe CAF41m trams, zijn in de eerste helft van 2021 grotendeels afgerond. In 2021/2022 willen we voor nog twee lopende deelprojecten van VRT de volgende werkzaamheden uitvoeren. De spooromlegging Nieuwegein-City betreft de aanleg van een nieuwe halte en het verwijderen van de tijdelijke halte. De nieuwe halte wordt in dienst genomen in Q3 van 2022. Het project wordt dan afgesloten middels een consolidatiebesluit. Verder werkt het project Vervoerkundige Koppeling + aan het in 2022 mogelijk maken van een gekoppelde dienstregeling waarmee trams vanaf IJsselstein-Zuid en Nieuwegein-Zuid tot aan P+R Science Park door rijden. Het VRT deelproject Ombouw SUNIJ wordt eveneens afgerond in 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?
Voor het project Spooromlegging Nieuwegein City worden begin 2022 voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd door de aannemer. Daarnaast zal een Tram Vrije periode plaats vinden voor de realisatie van de werkzaamheden, het testbedrijf en het proefbedrijf. Het projectteam zal in deze periode de safetycase compleet maken en tijdig laten toetsen voor verlening van de indienststellingsvergunning.
De werkzaamheden voor het project Vervoerskundige Koppeling zullen bestaan uit diverse werkzaamheden op en rondom het jaarbeursplein en het uitvoeren van Test- en proefbedrijf. Gezien de raakvlakken met werkzaamheden van de gemeente Utrecht worden afspraken vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.
Na afronding van de werkzaamheden worden de beide projecten opgeleverd en overgedragen aan de beheerder, worden de afrondende administratieve werkzaamheden uitgevoerd en het project geconsolideerd. Op programmaniveau vindt daarna decharge plaats.

Wat gaat dat kosten?
Onderstaande tabel geeft het verwachte kasritme op jaarniveau weer van het volledige programma VRT. Het grootste deel van de kosten (SUNIJ-lijn en Materieel) zijn reeds gemaakt, een deel volgt in 2021. Daarnaast volgen in 2021 en 2022 de kosten voor de spooromlegging Nieuwegein Centrum en VK+. Zoals aangekondigd in de bestuurlijke kwartaalrapportage wordt op programmaniveau een positief resultaat verwacht. Dit resultaat is niet in onderstaande reeks onderscheidenlijk gemaakt.

Omschrijving		T.e.m. 2020	2021	2022	2023	2024	Totaal	
Lasten		145.516	23.733	16.809	0	0	186.058	
Baten								
Totaal lasten		**145.516**	**23.733**	**16.809**	**0**	**0**	**186.058**	

Risico's en te treffen beheersmaatregelen

Risico	Beheersmaatregelen
NGC: De interactie tussen VRI en trambeveiligingsinstallatie functioneert niet naar behoren Beide onderdelen dienen zowel los als geïntegreerd goed te functioneren om een veilige tramexploitatie mogelijk te maken. Met name het functioneren van de VRI's van Gemeente Nieuwegein in samenwerking met het tramsysteem en de trambeveiligingsinstallatie vormt een complex raakvlak.	- Uitvoeren van simulatietesten voor werking VRI's - Eisen opstellen voor raakvlakken tramsysteem met trambeveiligingsinstallatie en VRI's en door betrokken partijen laten ondertekenen

3.9 Brede welvaart indicatoren

3.9.1 Inleiding

In het coalitieakkoord 2019-2023 is vastgelegd dat de provincie streeft naar brede welvaart voor iedereen. Vergroting van de brede welvaart is ook vastgelegd in de statuten van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Regio Utrecht (ROMRU), en in de Regionaal Economische Agenda (REA). Daarnaast hebben de twee regiodeals waarbij de provincie is betrokken (FoodValley, Groene Hart) vergroting van de brede welvaart in de regio tot doel. In deze begroting wordt een eerste stap gezet om de brede welvaart in de provincie in beeld te brengen. Regionale monitoring van brede welvaart is nog in ontwikkeling. Het landelijke CBS heeft op het moment van schrijven nog geen definitieve dataset beschikbaar die de brede welvaart in de regio in beeld brengt. Deze wordt in het vierde kwartaal van 2020 verwacht. Reden waarom wij ervoor hebben gekozen om in deze begroting een selectie van regionale indicatoren voor brede welvaart op te nemen die momenteel in pilotprojecten van het CBS worden gebruikt.
Als provincie willen wij aansluiten bij een landelijke methodiek die regionaal kan worden toegepast en vergelijking tussen regio's en door de tijd heen ondersteunt. Bovendien vergt de keuze en uitwerking van een regionaal monitoringssysteem afstemming met onze externe partners in ROM, REA en EBU. Intern leggen we de relaties met o.a. Staat van Utrecht, sociale agenda en ruimtelijke monitoring. Voor een zorgvuldige afweging voor een regionale systematiek zullen we daarom de tijd nemen.

3.9.2 Achtergrond

Dat het bruto binnenlands product (bbp) - bruto regionaal product (brp) op regionale schaal - geen goede maat is voor de welvaart - laat staan het welzijn - van inwoners, wordt algemeen onderschreven. Sinds de jaren '30 van de vorige eeuw maakte het bbp echter wel een opmars als indicator voor de omvang van een economie: het is een gestandaardiseerde en robuuste meetmethode die goed communiceerbaar is. Alleen: het bbp is nooit bedoeld geweest om brede welvaart in beeld te brengen.
In de economische welvaartstheorie is welvaart nooit gelijkgesteld aan louter economische groei: welvaart gaat over de mate waarin mensen in hun materiële én immateriële behoeften kunnen voorzien voor zover ze daarbij een beroep moeten doen op schaarse middelen (geld, tijd, ruimte). Dat impliceert ook meteen dat welvaart subjectief is, en afhankelijk van voorkeuren van (groepen) mensen. Voorkeuren die in de loop van de tijd ook kunnen veranderen.
Vanaf de eeuwwisseling is de ontwikkeling van brede welvaartsmonitoring met aandacht voor people, planet en profit in een stroomversnelling geraakt. Economen (onder wie Nobelprijswinnaars Stiglitz en Sen), internationale organisaties (o.a. OECD) en nationale regeringen (o.a. Frankrijk) hebben daarin een cruciale rol gespeeld. Belangrijk was de formulering van een aantal uitgangspunten:

- Brede welvaart gaat over 'hier en nu', en 'later';
- 'Later' omvat vormen van kapitaal die van belang zijn voor behoud van welvaart op termijn: menselijk kapitaal (onderwijsniveau, vaardigheden van mensen), sociaal kapitaal (netwerken, relaties, instituties), economisch kapitaal (kennis, machines, gebouwen), en natuurlijk kapitaal (grondstoffen, klimaat, biodiversiteit);
- Brede welvaart gaat over het perspectief van huishoudens, niet van economieën als geheel;
- Brede welvaart kijkt ook naar welzijnsaspecten als gezondheid, onderwijs, sociale relaties, milieu en economische zekerheid.

Met de introductie van de Sustainable Development Goals van de VN is de dimensie 'elders' toegevoegd aan de eerder geformuleerde dimensies 'hier en nu' en 'later'. Op die manier worden de internationale effecten van economisch handelen 'hier en nu' inzichtelijk gemaakt.

3.9.3 Realisatie

Inmiddels zijn wereldwijd meer dan duizend meetsystemen bekend. De Better Life Index van de OECD, waaraan tien jaar werd gewerkt, maakt sinds 2011 vergelijkingen tussen landen mogelijk. Verschillende landen hebben nationale dashboards. Deze vervullen vaak een rol bij agendering en beleidsvoorbereiding, om inzichtelijk te maken waar verbeterpunten liggen. Als verantwoordingsinstrument is een monitor brede welvaart minder geschikt: de invloed van overheidsbeleid op de indicatoren van brede welvaart is beperkt.
Standaardisering van monitoring ontbrak lange tijd. Vanaf 2004 hebben de VN, OECD en het Europees statistisch bureau Eurostat gewerkt aan harmonisatie van datasets. In 2014 is met de 'CES-recommendations on measuring sustainable development' een brede basis gelegd waaraan zestig landen zich verbonden. Deze basis omvatte twintig thema's met zestig indicatoren.

In 2016 verzocht de Tijdelijke Kamercommissie Breed Welvaartsbegrip het CBS een periodieke monitor op het gebied van brede welvaart te ontwikkelen. Een belangrijke afweging daarbij was de keuze voor een samengestelde indicator ("één eindcijfer") dan wel een set van indicatoren. In hun invloedrijke rapport pleitten Stiglitz en Sen in 2009 voor een samenhangende set van indicatoren, om de afruil tussen indicatoren zichtbaar te maken en te houden: groei op het ene aspect van brede welvaart kan ten koste gaan van een ander aspect van brede welvaart. Hoe groter echter de indicatorenset, hoe moeilijker het wordt om ontwikkelingen in de tijd te volgen en hoe moeilijker de resultaten te communiceren zijn. Ook is de kans groter op cherry picking: het selecteren van die paar indicatoren die passen bij de (politieke) boodschap. Juist voor beleidsafwegingen is echter het complete beeld noodzakelijk van alle indicatoren. Het CBS volgt deze lijn en publiceert in zijn Brede Welvaarts Monitor de scores op individuele indicatoren. In de landelijke Brede Welvaarts Monitor van het CBS, die in 2018 voor het eerst werd gepubliceerd, zijn nu 64 indicatoren opgenomen, ontleend aan de internationaal afgestemde indicatorenset. De Brede Welvaarts Monitor is niet statisch en blijft in ontwikkeling. Zo werd de editie 2019 uitgebreid met indicatoren om de voortgang zicht te maken op de Sustainable Development Goals van de VN. In september 2020 verscheen een speciale editie die inzoomde op de effecten van de coronacrisis op deelaspecten van brede welvaart. De indicatorenlijst die het CBS gebruikt, blijft in ontwikkeling. Internationale statistische afstemming is daarbij een belangrijke leidraad -naast uiteraard de haalbaarheid, beschikbaarheid en continuïteit van datareeksen.

Daarnaast blijven ook nieuwe Nederlandse brede welvaartsmonitors ontstaan, steeds vaker ook met een regionale variant. Sinds 2016 publiceert Universiteit Utrecht samen met Rabobank de Brede Welvaarts Indicator. Hierin worden zestien indicatoren gebruikt om de brede welvaart te meten. Deze tellen op naar één eindcijfer, maar houden ook de onderliggende indicatoren zichtbaar. Deze BWI is sinds 2017 ook geregionaliseerd.
Het CBS werkt op verzoek van de rijksoverheid inmiddels aan een brede welvaartsmonitor op regionaal niveau. Die regionale BW-monitor wordt gebaseerd op dezelfde principes als de landelijke monitor; publicatie staat gepland in het vierde kwartaal van 2020. Een extra opgave is echter de beschikbaarheid van gegevens op regionaal niveau: data die op landelijk niveau beschikbaar is, is er niet altijd op regionaal niveau. Dat vraagt aanpassing van de indicatorenset.
Voor deze provinciale begroting 2021 is een selectie gemaakt uit de brede welvaartsindicatoren die het CBS heeft gebruikt in een pilot voor de regio Eindhoven. Deze indicatoren, die alle structureel op regionaal niveau beschikbaar zijn, zullen ook in de landsdekkende regionale Brede Welvaarts Monitor worden opgenomen.

Nr	Naam indicator	Eenheid	Beschrijving	Waarde 2019[1]	Bron	Relatie met programma
1.	Hoogopgeleide bevolking	materiële welvaart en arbeid	Percentage van de bevolking (15 t/m 74 jaar) dat hoger onderwijs heeft afgerond (op het niveau van HBO of WO).	42,1% (2019)	CBS	8
2.	Werkloosheid	materiële welvaart en arbeid	De werkloze beroepsbevolking als percentage van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking. Personen van 15 t/m 74 jaar zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.	3% (2019)	CBS	8
3.	Mediaan vermogen van huishoudens	materiële welvaart en arbeid	Het saldo van bezittingen en schulden. Bezittingen worden gevormd door bank- en spaartegoeden, effecten, de eigen woning, overig onroerend goed, ondernemingsvermogen, aanmerkelijk belang en de overige bezittingen. De schulden omvatten onder meer schulden ten behoeve van een eigen woning en consumptief krediet. Stand per 1 januari.	53100 (2019)	CBS	8
4.	Sociale cohesie	samenleving en veiligheid	Hoe hoger de score op deze schaal, hoe meer de inwoners tevreden zijn over de sociale aspecten van hun woonbuurt.	6,3 (2019)	CBS	9.7
5.	Aantal ondervonden delicten	samenleving en veiligheid	Aantal ondervonden delicten, exclusief ondervonden cybercrime delicten.	26,2 (2019)	CBS	n.v.t.

6.	Geregistreerde misdrijven	samenleving en veiligheid	Geregistreerde criminaliteit per 1 000 inwoners. Betreft misdrijven door de politie vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of in een ambtshalve opgemaakt proces-verbaal.	48,6 (2019)	CBS, WODC	n.v.t.
7.	Vaak onveilig voelen in de buurt	samenleving en veiligheid	% van de bevolking van 15 jaar en ouder dat zich vaak onveilig voelt in de eigen buurt	1% (2019)	CBS	n.v.t.
8.	Vertrouwen in politie	samenleving en veiligheid	Hoe hoger de score op deze schaal, hoe groter het vertrouwen in de politie.	6,6 (2019)	CBS	n.v.t.
9.	Ervaren gezondheid	welzijn en gezondheid	Percentage personen met antwoordcategorie 'goed' of 'zeer goed' naar de vraag algemene gezondheidstoestand.	77,6% (2016)	CBS, RIVM, GGD's	3.4
10.	Overgewicht	welzijn en gezondheid	Percentage personen van 19 jaar en ouder met een BMI van 25,0 kg/m2 en hoger. Cijfers over lichaamsgewicht zijn gebaseerd op zelf gerapporteerde waarden. De Body Mass Index (BMI) is een maat voor overgewicht, berekend als het quotiënt van het gewicht in kilogram en het kwadraat van de lengte in meters (kg/m2).	44% (2016)	CBS, RIVM	3.4

11.	Broeikasgasemissies (IPCC) per inwoner	wonen en milieu	Totale broeikasgasemissies (CO_2, CH_4, N_2O, HFK, PFK en SF_6) in CO_2-equivalenten per inwoner. De emissiecijfers voor de broeikasgassen zijn berekend volgens de IPCC-guidelines 2006. Eén CO_2-equivalent staat gelijk aan het effect dat de uitstoot van 1 kg kooldioxide (CO_2) heeft. Data betreffen de vervuiling op gemeentelijk grondgebied, ongeacht of deze wordt veroorzaakt door de ingezetenen van de gemeenten.	nog niet regionaal beschikbaar	RIVM	2, 3, 4, 6, 9
12.	Woningen met zonnepanelen	wonen en milieu	Het opgesteld vermogen van zonnepanelen installaties in watt per woning aan het einde van het referentiejaar. Het betreft het vermogen van installaties van zonnepanelen bij woningen gedeeld door het aantal woningen (inclusief woningen zonder zonnepanelen). Woning: één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf daar niet-bedrijfsmatig voorzien in de dagelijkse levensbehoeften.	250 W/woning (2018)	CBS	4
13.	Bebouwd terrein	wonen en milieu	Terrein in gebruik voor wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen als percentage van totale oppervlakte land.	16,6% (2015)	CBS	1, 2, 4, 7, 8

14.	Afstand tot openbaar groen	wonen en milieu	De gemiddelde afstand van alle inwoners in een gebied tot het dichtstbijzijnde openbaar groen, berekend over de weg. Openbaar groen is terrein in gebruik als park of plantsoen, voor dagrecreatie, natuur of als bos. Het terrein kan zowel privaat als publiek toegankelijk zijn. Het terrein heeft een omvang van minimaal één hectare.	0,5 km (2012)	CBS	1, 2, 3, 8
15.	Natuurgebied per inwoner	wonen en milieu	Bos en open natuurlijk terrein in hectare per 1000 inwoners. Bos: terrein beplant met bomen bestemd voor houtproductie en/of natuurbeheer, inclusief onverharde en half verharde wegen. Natuurlijk terrein: terrein in droge en natte natuurlijke staat.	17 ha (2015)	CBS	2, 3
16.	Tevredenheid met woning	wonen en milieu	Het percentage particuliere huishoudens dat zeer tevreden of tevreden is met de huidige woning. Particulier huishouden: één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf, dus niet-bedrijfsmatig, voorzien in de dagelijkse levensbehoeften. De woonruimte wordt niet gedeeld met andere huishoudens.	86,9% (2018)	CBS	1
17.	Tevredenheid met woonomgeving	wonen en milieu	Het percentage particuliere huishoudens dat zeer tevreden of tevreden is met de huidige woonomgeving. De woonomgeving is de omgeving en de buurt waarin een huishouden woont.	83,3% (2018)	CBS	1, 2, 3
	[1] Bron:	https://dashboards.cbs.nl/beta/MonitorBredeWelvaart_Eindhoven/				

Betreft bèta-versie van lokale monitor Brede Welvaart (geraadpleegd 11 oktober 2020). Het CBS publiceert de volledige Regionale Brede Welvaarts Monitor (BWM) naar verwachting in november 2020. Bovenstaande indicatoren worden opgenomen in de regionale BWM. Deze indicatorenset wordt waar nodig doorontwikkeld.
[1] Waarde meest recent beschikbare jaar. Het is uiteindelijk de bedoeling een tijdreeks op te bouwen, zodat zichtbaar wordt, waar verbetering dan wel verslechtering optreedt. Dus waarden kunnen nu worden beschouwd als een startwaarde, dat de komende jaren meert betekenis zal krijgen.

3.10 Arbeidscapaciteit

3.10.1 Inleiding

De arbeidskosten bestaan uit loonkosten en kosten voor inhuur van externen. Het BBV schrijft voor dat arbeidskosten, verbonden aan de uitvoering van programma's en investeringsprojecten, direct daaraan moeten worden toegerekend. In het BBV wordt dit aangeduid als "primair proces". De arbeidskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primair proces, aangeduid als "overhead", dienen toegerekend te worden aan het Overzicht Overhead. Het gevolg van deze BBV-werkwijze is dat geen inzicht bestaat in het totaal van de arbeidskosten en de richtlijnen die hierop van toepassing zijn. Deze paragraaf voorziet in de behoefte aan een totaalinzicht in onze arbeidskosten.

In deze paragraaf wordt ingegaan op de samenstelling en de omvang van de benodigde arbeidskosten, bestaande uit:

a. Loonkosten voor de formatie van de provincie Utrecht;
b. Loonkosten voor medewerkers in dienst van de provincie welke worden gedekt vanuit materiële budgetten;
c. Kosten voor de inhuur van externen;
d. Ontvangsten detacheringen en UWV.

De wijze van registreren, sturen en rapporteren is volop in beweging. Dit komt enerzijds voort uit de behoefte van Provinciale Staten om meer inzicht te krijgen in de personele samenstelling en de inzet van externe inhuur, anderzijds om onze arbeidscapaciteit beter te laten aansluiten op onze leidende sturingsprincipes. De provincie ontwikkelt zich tot een opgavegerichte organisatie die de eigen ambities verbindt en realiseert met de omgeving. Onderdeel van de ontwikkeling naar opgavegericht werken is het scherp inzichtelijk hebben van de benodigde arbeidskosten om het provinciale doel te bereiken.

3.10.2 Totaalbeeld arbeidskosten

Omschrijving	2022	2023	2024	2025
A. Loonkosten formatie	87.514	87.108	83.985	83.598
B. Loonkosten gefinancierd uit materiële budgetten	3.730	3.730	3.730	3.730
C. Kosten voor inhuur externen	19.358	11.742	11.326	14.337
- ten laste van exploitatie	*11.980*	*9.883*	*8.121*	*9.171*
- ten laste van investeringsprojecten	*7.378*	*1.859*	*3.205*	*5.166*
D. Detacheringen en UWV	-	-	-	-
- detacheringskosten	*pm*	*pm*	*pm*	*pm*
- detacheringsopbrengsten	*pm*	*pm*	*pm*	*pm*
- opbrengsten UWV	*pm*	*pm*	*pm*	*pm*
Totaal arbeidskosten	**110.602**	**102.580**	**99.041**	**101.665**
Percentage inhuur	17,5%	11,4%	11,4%	14,1%

Toelichting per categorie

A. Loonkosten voor de formatie van de provincie Utrecht

Het formatiebudget bestaat uit vaste en variabele loonkosten en uit overige personeelgerelateerde kosten. Vaste loonkosten zijn de reguliere beloningen volgens de salarisschaal en vaste toelagen voor bijvoorbeeld woon-werkverkeer of vaste onkostenvergoedingen. Variabele loonkosten hebben betrekking op betalingen met een incidenteel karakter zoals overwerkkosten, toelagen onregelmatigheid en reis- en verblijfkosten. In de overige personeelgerelateerde kosten zijn begrepen de opleidingen die niet van het POB-budget afgaan, kosten voor arbobegeleiding en teamgerelateerde kosten.

B. Loonkosten voor medewerkers in dienst van de provincie welke worden gedekt vanuit materiële budgetten

Dit onderdeel betreft de medewerkers in dienst van de provincie, waarvan de loonkosten worden gedekt uit materiële budgetten (inclusief investeringskredieten). Hierbij gaat het vaak om capaciteitsinzet als onderdeel van (extra) beschikbaar gestelde middelen voor intensivering van beleid en/of de realisatie van investeringsprojecten.

C. Kosten voor de inhuur van externen

De omvang van de inhuur is een managementkeuze op grond van een aantal criteria die zijn vastgelegd in het 'Onderhandelaarsakkoord cao provincies 2019-2020'. Daarin is over externe flexibiliteit het volgende opgenomen: "Het uitgangspunt van strategisch personeelsbeleid is continue optimale benutting van medewerkers in dienst van de organisatie. Toch kunnen er in de organisatie van het werk redenen zijn die (ondanks dit uitgangspunt) redelijkerwijs leiden tot de conclusie dat het werk moet worden uitgevoerd door externe medewerkers. Externe inhuur wordt beperkt tot:

- Vervanging bij piek & ziek & chique;
- Nieuw werk ter overbrugging in combinatie met het overdragen aan en inwerken van medewerkers ('meester-leerling-gezel');
- Structureel werk dat gaat verdwijnen;
- Evident tijdelijk werk (klussen, projecten, externe financiering, investeringsprogramma's).

Voor langjarige projecten met een duidelijke projectafbakening biedt de cao provincies bovendien de mogelijkheid om gebruik te maken van een aanstelling voor de duur van een project. Langjarige projecten zijn structureel werk als ze langer duren dan 5 jaar.

Projecten die continue terugkeren bij een provincie zijn vaak te kwalificeren als vast werk. Met een goede strategische personeelsplanning is dit inzichtelijk te maken en kan tijdelijk werk op projectbasis beperkt worden tot piek. Op deze manier kunnen provincies opgebouwde kennis en kunde in huis borgen.

Tot slot kunnen zich ook situaties voordoen waarin het provincies niet lukt vacatures voor vast werk in te vullen met eigen medewerkers, omdat er geen geschikte beschikbare kandidaten zijn. Ook in deze bijzondere -uitlegbare en tijdelijke- situaties kan worden gekozen voor externen."

Op grond van bovenstaande overwegingen is niet exact te voorspellen wat de omvang wordt van de inhuur, ook al omdat deze deels wordt bepaald door niet direct te beïnvloeden factoren zoals personeelsverloop. De nu geraamde omvang is gebaseerd op een normberekening van 5% van de beschikbare budgetten voor subsidies en materiële lasten en 10% van de geraamde bruto investeringen, onder aftrek van de reeds onder categorie B opgenomen bedragen.

Definitie externe inhuur

Wij hanteren de Rijksdefinitie voor externe inhuur. Deze luidt: "Externe inhuur is het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de provincie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, waarop door de opdrachtgever mede gestuurd wordt".

In de praktijk gaat het om medewerkers die tijdelijk worden ingehuurd via uitzendbureaus, adviesbureaus of zzp'ers. Deze door het Rijk gebruikte definitie betekent dat uitbesteding niet tot externe inhuur wordt gerekend. Een kenmerkend verschil met externe inhuur is dat bij uitbesteding een product wordt opgeleverd waarbij de opdrachtgever niet stuurt op de wijze waarop het product tot stand komt of op de capaciteit die daarvoor wordt ingezet. Denk hierbij aan schoonmakers, bedrijfsartsen, accountants en externe adviseurs die een onderzoeksrapport opleveren. Ook stagiaires en trainees en medewerkers die vanuit een andere organisatie bij ons gedetacheerd zijn, rekenen we niet tot de externe inhuur.

D. Kosten van detacheringen en opbrengsten uit detacheringen en UWV

Vanuit arbeidscapaciteit maken we ook gebruik van detacheringen. Aan inkomende detacheringen zijn kosten verbonden. Daarnaast detacheren wij ook medewerkers naar andere (publieke) organisaties, waarvoor we opbrengsten ontvangen. Een andere ontvangstencategorie betreft de uitkeringen die we van het UWV ontvangen voor bijvoorbeeld collega's die met zwangerschapsverlof zijn.
Vanwege de grote onzekerheid rondom deze categorie van arbeidskosten en -opbrengsten is hiervoor geen bedrag geraamd.

3.10.3 Begrote inzet per beleidsdoel

Op verzoek van de Staten is in deze paragraaf een samenvattend overzicht opgenomen van de begrote personeelslasten voor het jaar 2022. De getoonde bedragen in de kolom “Cat. A” komen overeen met de in de vorige paragraaf genoemde categorie “A. Loonkosten formatie”. Deze bedragen vindt u ook één op één terug in de financiële tabellen die in hoofdstuk 2 van deze Begroting 2022 zijn opgenomen bij de programma’s en het Overzicht Overhead.

De begroting van deze personeelslasten is gebaseerd op een inschatting van de verantwoordelijke teamleiders. Op basis van de beschikbare formatie voor het jaar 2022 is door hen aangegeven welke capaciteit het komende jaar ingezet wordt voor het realiseren van de betreffende beleidsdoelen en wat de daarmee samenhangende kosten zijn.
De getoonde bedragen in de kolom “Cat. B/C” komen overeen met de in de vorige paragraaf genoemde categorieën “B. Loonkosten voor medewerkers in dienst van de provincie welke worden gedekt vanuit materiële budgetten” en “C. Kosten voor de inhuur van externen”. Deze bedragen zijn alleen getoond per programmaniveau, omdat op voorhand nog niet gedetailleerd kan worden aangegeven bij welk beleidsdoel welke (externe) inzet wordt geleverd. Het geeft een indicatief beeld van de mogelijke inzet op basis van de beschikbare materiële budgetten.

Bij het opstellen van de begroting hebben we ons geconformeerd aan de verslaggevingsregels van het BBV. Dat heeft tot gevolg dat alle formatie van hiërarchisch leidinggevenden wordt toegerekend aan het Overzicht Overhead, beleidsdoel 10.2 ‘De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam’. Dat vormt tegelijk ook de verklaring voor de omvang van deze begrotingspost.

Bedragen x € 1.000

Programma	Beleidsdoel		Cat. A	B/C	Totaal
1. Ruimtelijke ontwikkeling	1.1	De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten	6.120		**6.120**
	1.2	De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik	1.157		**1.157**
	1.3	Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht	1.304		**1.304**
Subtotaal 1. Ruimtelijke ontwikkeling			**8.581**	**491**	**9.072**
2. Landelijk gebied	2.1	Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)	4.433		**4.433**
	2.2	De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig	5.302		**5.302**
	2.3	De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk	528		**528**
	2.4	Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw	1.248		**1.248**
	2.5	De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt	87		**87**
Subtotaal 2. Landelijk gebied			**11.598**	**3.596**	**15.194**
3. Bodem, water, milieu	3.1	De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd	1.078		**1.078**
	3.2	De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit	793		**793**
	3.3	Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust	1.059		**1.059**
	3.4	De leefomgeving is gezond en veilig	2.700		**2.700**
	3.5	De bodemdaling en broeikasgasuitstoot in het veenweidengebied is verminderd	481		**481**
Subtotaal 3. Bodem, water, milieu			**6.111**	**1.171**	**7.282**
4. Energietransitie	4.1	Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie	1.200		**1.200**
	4.2	De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de provincie Utrecht is sterk toegenomen	920		**920**
	4.3	De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief	115		**115**
	4.4	De Provincie is een geloofwaardige partner in de energietransitie door het goede voorbeeld te geven	87		**87**
Subtotaal 4. Energietransitie			**2.322**	**353**	**2.675**
5. Bereikbaarheid I - Algemeen	5.1	Het provinciale netwerk is sterk	7.009		**7.009**
	5.2	Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen	636		**636**
	5.3	Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt	1.454		**1.454**
	5.4	Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag	1.072		**1.072**
	5.5	Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers	456		**456**
	5.6	Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag	322		**322**
	5.7	De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd	702		**702**
	5.8	Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren	844		**844**
Subtotaal 5. Bereikbaarheid I - Algemeen			**12.495**	**7.264**	**19.759**

Bedragen x € 1.000

Programma	Beleidsdoel	Cat. A	B/C	Totaal
6. Bereikbaarheid II - OV	6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht	4.916		**4.916**
Subtotaal 6. Bereikbaarheid II - OV		**4.916**	**6.222**	**11.138**
7. Cultuur en erfgoed	7.1 De culturele infrastructuur is sterk	513		**513**
	7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog	1.082		**1.082**
	7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit	1.460		**1.460**
Subtotaal 7. Cultuur en erfgoed		**3.055**	**930**	**3.985**
8. Economie	8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst	464		**464**
	8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief	574		**574**
	8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk	813		**813**
	8.4 Er zijn voldoende vestigingsmogelijkheden in aantal en kwaliteit	335		**335**
	8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut	1.017		**1.017**
Subtotaal 8. Economie		**3.203**	**555**	**3.758**
9. Bestuur	9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk	2.317		**2.317**
	9.2 Integriteit is een vast onderdeel van het politiek-bestuurlijke- en bedrijfsproces	87		**87**
	9.3 De aanpak van ondermijning wordt geïntensiveerd	338		**338**
	9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot	998		**998**
	9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)	1.319		**1.319**
	9.6 Gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen functioneren goed conform de wet	856		**856**
	9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief	810		**810**
	9.8 Archiefbewaarplaats en toezicht op informatiebeheer is op orde	87		**87**
Subtotaal 9. Bestuur		**6.812**	**543**	**7.355**
10. Overzicht overhead	10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust	6.930		**6.930**
	10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam	18.262		**18.262**
	10.3 De communicatie is goed en modern	2.411		**2.411**
	10.4 De beheersing van de organisatie door het management en het bestuur is optimaal	1.521		**1.521**
Subtotaal 10. Overzicht overhead		**29.124**	**1.963**	**31.087**
Algemene middelen	Adaptief begroten door latere indiensttreding medewerkers	-703		**-703**
Totaal begrote personeelslasten voor het jaar 2022		**87.514**	**23.088**	**110.602**

Hoofdstuk 4: Financiële begroting

4.1 Uiteenzetting financiële positie

4.1.1 Financieel meerjarenperspectief 2022 - 2025

Financieel Meerjarenperspectief	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo Programma's	329.565	359.482	415.769	388.467	349.728	365.946
Overhead	48.218	54.200	54.867	51.627	50.096	50.137
Stelposten		3.742	6.095	10.217	14.140	18.388
Algemene dekkingsmiddelen	-365.641	-366.644	-376.578	-384.359	-391.885	-401.032
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Saldo begroting bruto	**12.142**	**50.780**	**100.153**	**65.952**	**22.079**	**33.439**
Mutaties in de reserves	-36.360	-67.593	-100.153	-65.952	-22.079	-33.439
Saldo begroting inclusief reserves	**-24.218**	**-16.813**	**0**	**0**	**0**	**0**

Uitgangspunten voor de Begroting 2022 zijn de oorspronkelijke meerjarenraming uit de Begroting 2021, waarin Statenbesluiten, inclusief de Kadernota 2022-2025 en de meerjarige effecten uit de Zomernota 2021 zijn geëffectueerd.

4.1.2 Saldi van de programma's inclusief reserves

Saldo van de programma's	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1. Ruimtelijke ontwikkeling	19.623	18.056	18.231	15.911	15.697	11.755
2. Landelijk gebied	51.321	56.408	78.326	69.230	47.452	46.887
3. Bodem, water, milieu	17.857	31.884	28.046	24.538	22.617	24.026
4. Energietransitie	4.323	8.434	9.379	11.137	10.277	6.704
5. Bereikbaarheid I – Algemeen	58.362	64.016	87.870	82.319	71.844	98.962
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	119.159	121.261	139.059	134.427	133.446	130.434
7. Cultuur en erfgoed	28.471	24.016	21.649	20.498	18.542	18.683
8. Economie	16.942	19.680	15.734	14.190	14.466	13.618
9. Bestuur	13.508	15.727	17.474	16.216	15.386	14.876
10. Overzicht overhead	48.218	54.200	54.867	51.627	50.096	50.137
Saldo van de programma's	**377.783**	**413.682**	**470.636**	**440.094**	**399.824**	**416.083**
Mutaties reserves	-37.138	-134.197	-63.999	-11.913	-10.666	-30.856
Beslag op de algemene middelen	**340.645**	**279.484**	**406.637**	**428.181**	**389.158**	**385.227**

Tabel: Saldo van de programma's inclusief reserves

Bovenstaande tabel geeft inzicht in het saldo van de programma's. Dat is het verschil tussen de baten en lasten. Ook wordt gesaldeerd inzicht gegeven in de mutaties van de reserves. Het bedrag dat resteert wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. Dit bedrag in 2022 is circa 44% hoger dan de stand van de Begroting 2021 (Zomernota 2021). Deze daling wordt met name veroorzaakt door toename van de vrijval van reserves in 2021 en de extra middelen voor ambities 2022 opgenomen in de Kadernota 2022-2025.

4.1.3 Stelposten en Algemene dekkingsmiddelen

Toelichting Stelposten

Stelposten	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Onvoorzien	-	1.650	1.800	1.800	1.800	1.800
Stelposten	-	2.092	4.295	8.417	12.340	16.588
Beslag op de algemene middelen	**0**	**3.742**	**6.095**	**10.217**	**14.140**	**18.388**

Tabel: Stelposten

Onvoorzien

De stelpost onvoorzien bedraagt jaarlijks € 1,8 mln. en is bedoeld om wendbaar, adequaat en flexibel te kunnen blijven reageren op onvoorziene gebeurtenissen.

Loon- en prijsontwikkeling

In de begroting wordt meerjarig rekening gehouden met stijging van de lonen en prijzen. Hiervoor is een stelpost opgenomen “Loon- en prijsontwikkeling”. De hoogte van de stelpost wordt ieder jaar bepaald aan de hand van de verwachte prijs- en loonontwikkeling door het Centraal Planbureau en mogelijk bijgesteld naar de werkelijke ontwikkelingen. De opbouw van de stelpost bestaat uit de volgende onderdelen:

- Stijging lonen en werkgeverslasten
- Compensatie stijging prijzen contracten
- Loon- en prijsstijging subsidies partnerorganisaties
- Compensatie indexatie decentrale uitkering Verkeer en Vervoer

Bij het samenstellen van de begroting 2022 is het onderhandelingsakkoord van de CAO 2021 bekend geworden. Het structurele financiële effect komt ook ten laste van deze stelpost vanaf 2022. Indicatief is het effect berekend op € 1,8 mln. Omdat de details van de CAO-afspraken voor de uitwerking van de begroting nog niet bekend waren, is dit effect nog niet verwerkt in de begroting 2022. Hiervoor ontvangt u dus later een begrotingswijziging. Het restant van de stelpost is naar verwachting niet voldoende om de financiële effecten van de stijging werkgeverslasten 2022 en de nog te maken afspraken binnen de CAO 2022 op te vangen. Gebaseerd op de uitkomsten van de cao 2021 is het onderdeel van de stelpost voor stijging lonen en werkgeverslasten vanaf 2022 structureel verhoogd met € 1,2 mln. De compensatie voor stijging prijzen van contracten hoger dan geraamd in de Kadernota 2022-2025. Voor dit onderdeel wordt voorgesteld de stelpost vanaf 2022 structureel te verhogen met € 0,3 mln. Die € 0,3 mln. bestaat grotendeels uit compensatie van programma's 2 en 3 voor de uitvoeringskosten door de RUD. Totaal is verhoging van de stelpost € 1,5 mln.

De compensatie indexatie decentrale uitkering is Verkeer en Vervoer is verwerkt in de begroting binnen de raming. De loon- prijsstijging van subsidies partnerorganisaties worden eind 2021 bekend wanneer de subsidiebeschikkingen 2022 afgegeven worden.

Toelichting Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo treasury	-880	-857	-857	-57	-57	-57
Dividend	-245	-200	-200	-200	-200	-200
Uitkering provinciefonds	-234.050	-232.003	-236.323	-239.661	-244.403	-251.013
Opcenten motorrijtuigenbelasting	-130.772	-133.799	-139.414	-142.745	-145.099	-147.636
Overigen	225	215	216	-1.696	-2.126	-2.126
Saldo kostenplaatsen	81	-	-	-	-	-
Totaal	**-365.641**	**-366.644**	**-376.578**	**-384.359**	**-391.885**	**-401.032**

Tabel: Algemene dekkingsmiddelen

Saldo treasury
Het Saldo treasury is voor de jaren 2021 en 2022 opgehoogd met € 800.000. Dit betreft de disagio (opbrengsten) van het garantieproduct. De disagio wordt overeenkomstig de regelgeving als negatieve last verantwoord. De jaren vanaf 2023 zijn constant gehouden op € 59.000.

Dividend
Het verwachte dividend voor de komende jaren bedraagt € 200.000 en betreft Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank.

Uitkering provinciefonds
De Begroting 2022 is gebaseerd op de meicirculaire provinciefonds 2021. Over de meicirculaire is uw Staten geïnformeerd middels een aparte Statenbrief "Uitkomsten meicirculaire provinciefonds 2021", (nr. 8227B8FB).

Opcenten motorrijtuigenbelasting
De opcenten motorrijtuigenbelasting worden vanaf 2022 jaarlijks geïndexeerd met het CBS prijsindexatiecijfer. Voor 2022 is dit 1,5%. In de Kadernota 2022-2025 is besloten om de tarieven van de opcenten in 2022 extra te verhogen met 2%. Voor een nadere toelichting op de opbouw van de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting verwijzen wij u naar het onderdeel 'Opcenten motorrijtuigenbelasting' in de paragraaf 'Provinciale belastingen en heffingen'.

Overigen
Het bedrag in 2022 van € 216.000 betreft een saldo van de volgende posten:

- Het dekkingsvoorstel uit de Kadernota 2022-2025 (pagina 45) van € 703.000 (voordelig) voor later indiensttreding van medewerkers.
- Het voorstel uit de Kadernota 2022-2025 (pagina 40) van € 704.000 (nadelig) voor de gevolgen van de IPO concept Kaderbrief.
- De compensatie provincie Zeeland cf. advies Commissie Jansen van € 215.000 (nadelig). De herijking van het provinciefonds is uitgesteld, waardoor de eerder gemaakte afspraken rondom de compensatie van de provincie Zeeland gehandhaafd blijven tot en met 2022.

De bedragen vanaf 2023 betreffen een saldo van de volgende posten:

- Het dekkingsvoorstel uit de Kadernota 2022-2025 (pagina 45) van € 2.400.000 (voordelig) zijnde een structurele besparingsopgave vanaf 2023 van 1% op materiële budgetten.
- Het voorstel uit de Kadernota 2022-2025 (pagina 40) van € 704.000 (nadelig) voor de gevolgen van de IPO concept Kaderbrief.

4.1.4 Mutaties reserve Algemene middelen

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Saldireserve	59.670	96.420	-	-	-	174
Reserve Weerstandsvermogen	17.122	3.250	-	-	-	-
Reserve COVID flankerend beleid	-	15.000	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**76.792**	**114.670**	**0**	**0**	**0**	**174**
Saldireserve	38.000	31.463	36.154	54.039	11.413	2.757
Reserve Weerstandsvermogen	3.078	3.250	-	-	-	-
Reserve Rente kosten voorfinanciering	-	4.215	-	-	-	-
Reserve COVID flankerend beleid	-	9.137	-	-	-	-
Egalisatiereserve Prov.fonds en MRB	1.771	-	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**42.849**	**48.065**	**36.154**	**54.039**	**11.413**	**2.757**

Saldireserve

De saldireserve kent voornamelijk onttrekkingen aan de reserve in de jaren 2022 t/m 2025.

- In 2022 wordt er een bedrag van € 36,154 mln. onttrokken aan de Saldireserve. Dit betreft voor € 22 mln. de herfasering van de vrijval van de bestemmingsreserves Mobiliteitsprogramma en Landelijk gebied. Een bedrag van € 8,269 mln. wordt onttrokken overeenkomstig het dekkingsplan van de vastgestelde Kadernota 2022-2025 (variant 2).
  Een bedrag van € 1,399 mln. wordt onttrokken betreffende de inzet van het restant van de ICT-reserve. Deze reserve is vrijgevallen in 2021 en opgenomen in de Zomernota 2021, waarbij ook aangegeven dat het restant ingezet zou worden voor ICT-projecten in 2022-2024.
  Het resterend bedrag van € 4,552 mln. betreft het nadelig saldo van de begroting 2022.
- In 2023 wordt er een bedrag van € 54,039 mln. onttrokken aan de Saldireserve. Dit betreft voor € 32 mln. de herfasering van de vrijval van de bestemmingsreserves Mobiliteitsprogramma en Landelijk gebied. Een bedrag van € 19,244 mln. wordt onttrokken overeenkomstig het dekkingsplan van de vastgestelde Kadernota 2022-2025 (variant 2). Een bedrag van € 0,257 mln. betreft de inzet van het restant van de ICT-reserve. Deze reserve is vrijgevallen in 2021 en opgenomen in de Zomernota 2021, waarbij ook aangegeven dat het restant ingezet zou worden voor ICT-projecten in 2022-2024.
  Het resterend bedrag van € 2.604.000 betreft het nadelig saldo van het jaar 2023 uit deze begroting.
- In 2024 wordt een bedrag van € 11,413 mln, onttrokken aan de Saldireserve. Een bedrag van € 7,575 mln. wordt onttrokken overeenkomstig het dekkingsplan van de vastgestelde Kadernota 2022-2025 (variant 2). De onttrekking van € 3,889 mln. betreft het nadelig saldo van het jaar 2024 uit deze begroting.
- In 2025 wordt een bedrag van € 2,757 mln. onttrokken. Dit betreft het nadelig saldo van het jaar 2025 uit deze begroting. De storting van € 0,174 mln. is overeenkomstig het dekkingsplan van de vastgestelde Kadernota 2022-2025.

Reserve COVID flankerend beleid

In de vastgestelde begroting 2021 is een eenmalig bedrag van € 15 mln. gestort in de bestemmingsreserve COVID flankerend beleid. De onttrekkingen in 2021 op basis van besluitvorming door uw Staten is opgenomen in programma 8 Economie. Bij de Zomernota 2021 wordt voorgesteld het overgebleven deel van de Reserve Corona flankerend beleid vrij te laten vallen ten gunste van de Saldireserve.

4.1.5 Geprognosticeerde balans

Om de ontwikkeling van de belangrijkste activa (bezittingen) en passiva (eigen vermogen en schulden) inzichtelijk te maken, wordt in de begroting een meerjarige geprognosticeerde balans voorgeschreven. Deze meerjarige geprognosticeerde balans geeft Statenleden het inzicht om zich een oordeel te vormen over de gezondheid van de financiële positie van de provincie en de ontwikkelingsrichting ervan.

Activa	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
(im) Materiële vaste activa	584.278	621.894	681.354	672.022	634.810	658.677
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	8.080	16.080	23.580	31.080	38.580	53.080
Financiële vaste activa: Leningen	5.170	4.720	4.270	3.820	3.370	2.920
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	25.000	25.000	0	0	0	0
Totaal Vaste Activa	**622.528**	**667.694**	**709.204**	**706.922**	**676.760**	**714.677**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	3.509	8.255	11.178	6.656	12.610	4.737
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	22.817	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Uitzettingen < 1 jaar (excl schatkist)	70.851	55.000	55.000	55.000	55.000	55.000
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	97.776	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Liquide middelen	105	0	0	0	0	0
Overlopende activa	66.843	45.000	45.000	45.000	45.000	45.000
Totaal Vlottende Activa	**261.901**	**158.255**	**161.178**	**156.656**	**162.610**	**154.737**
Totaal Activa	**884.429**	**825.949**	**870.382**	**863.578**	**839.370**	**869.414**

Passiva	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025
Saldireserve (A)	*66.673*	*155.847*	*119.693*	*65.654*	*54.241*	*51.658*
Reserve Weerstandsvermogen (B)	*45.000*	*45.000*	*45.000*	*45.000*	*45.000*	*45.000*
Egalisatie uitkering provinciefonds (C)	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*	*0*
Algemene reserve (D = A + B + C)	**111.673**	**200.847**	**164.693**	**110.654**	**99.241**	**96.658**
Resultaat boekjaar	24.218	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserves	411.277	278.726	214.727	202.815	192.149	161.293
Voorzieningen	18.520	17.476	16.808	16.383	16.129	15.947
Vaste schuld	0	20.901	166.155	225.727	223.851	287.516
Totaal Vaste Passiva	**565.688**	**517.949**	**562.382**	**555.578**	**531.370**	**561.414**
Vlottende schuld	23.128	23.000	23.000	23.000	23.000	23.000
Overlopende passiva	295.612	285.000	285.000	285.000	285.000	285.000
Totaal Vlottende Passiva	**318.740**	**308.000**	**308.000**	**308.000**	**308.000**	**308.000**
Totaal Passiva	**884.428**	**825.949**	**870.382**	**863.578**	**839.370**	**869.414**

Toelichting op de geprognosticeerde balans:
Bij het opstellen van de geprognosticeerde balans wordt uitgegaan van de eindbalans van de vastgestelde balans van de jaarrekening 2020. Vervolgens wordt het lopende jaar 2021 toegevoegd en de begroting en meerjarenraming.

Voor gegevens die zich moeilijk laten voorspellen in de meerjarenraming wordt een verwachte stand op basis van de stand van de jaarrekening en de meest actuele informatie geraamd.

Beeld geprognosticeerde balans
In de komende jaren wordt er geïnvesteerd in met name openbaar vervoer en wegen. De investeringen vanaf 2022 in het openbaar vervoer zijn onder meer de vernieuwde regionale tramlijn en de vlootoptimalisatie. De investeringen in de wegen zijn onder meer N233 Rijnburg, N233 rondweg Veenendaal, vervangingsinvesteringen en N226 spoortunnel Maarsbergen, Zie ook het investeringenoverzicht in de programma's Bereikbaarheid.

In 2023 en 2024 is een substantiële daling in de hoogte van het (im)materiële vaste activa te zien. De verlaging in 2023 wordt veroorzaakt doordat de investeringsopgave in dat jaar (circa € 24,5 mln.) lager is dan de geraamde afschrijvingen (circa € 33.3 mln.). In 2024 is de investeringsopgave (circa € 42,6 mln.) hoger dan de geraamde afschrijvingen (circa € 34,4 mln.), maar is er een bijdrage van derden voor de investeringen van € 35,8 mln. die voornamelijk betrekking heeft op de investering in de N233 Rijnbrug.

De afname van de bestemmingsreserves passen in de lijn van dit college om niet onnodig reserves aan te houden, middelen maatschappelijk te laten renderen en te intensiveren op enkele belangrijke transitieopgaven. De investeringen en het inzetten van de bestemmingsreserves zorgen ervoor dat een positief saldo bij de schatkist omslaat naar een schuldpositie op de geld- en kapitaalmarkt.

Op basis van de verwachte kasstromen wordt de verwachte stand van de liquide middelen vastgesteld waarin een saldo onder de minimale liquiditeitsbuffer van € 30 mln. resulteert in een financieringsbehoefte die wordt opgenomen als vaste schuld.

Kanttekening bij de geprognosticeerde balans
De geprognosticeerde balans vloeit onder andere uit de begrote exploitaties welke resulteert in een mutatie van de liquide middelen of in een mutatie van een reserve. Een substantieel deel van de exploitatie zijn de subsidielasten. De voltallige mogelijk te verstrekken subsidie wordt in de afgelopen begrotingen waaronder de begroting 2022 telkens als exploitatielast opgenomen. Uit de realisatie blijkt echter dat de begrote subsidie niet volledig wordt verstrekt, maar enkel gedeeltelijk. Dit resulteert in een onderbesteding waardoor de stand van de liquide middelen en de hoogte van de bestemmingsreserves te laag zijn geraamd.

Het gevolg van deze onderbesteding is dat de raming van de vaste schuld hoger ligt dan wat er uiteindelijk aan financiering aangetrokken zal worden.

Daarnaast is er nog een risico op vertragingen in investeringen in bouwprojecten wat resulteert in een vertraging van kasstromen. In de MIP, waar de prognose van de materiele vaste activa en de investeringskasstromen uit volgen, is de meest recente kennis met betrekking tot vertragingen als gevolg van onder andere de PFAS problematiek verwerkt. Er is echter nog wel veel onzekerheid over de ontwikkelingen met betrekking tot PFAS, waardoor verdere vertragingen niet onmogelijk zijn.

Doordat de geprognosticeerde balans direct gekoppeld is aan onder andere de staat van de reserves, is het niet wenselijk een afslag te maken voor de verwachte uiteindelijke kasstromen en exploitatie. Om een verbeterslag te verkrijgen in de prognose zullen de betreffende exploitatielasten in de bron anders dienen te worden opgenomen.

Voor het bepalen van de daadwerkelijke financiering zal niet de begroting als leidraad worden gebruikt, maar zal er worden gekeken naar de treasuryrapportages die elk kwartaal worden opgesteld.

In de treasuryrapportage heeft de treasurer de vrijheid een liquiditeitsprognose op te stellen die niet gebonden is aan wetgeving en andere rapportages. Hierdoor kan een weergave van de werkelijke kasstromen worden

benaderd. In deze rapportage wordt de actuele stand van de liquide middelen ingevuld wat een actuele weergave biedt van de huidige positie.

Wanneer er in de treasuryrapportage een financieringsbehoefte voor het aankomende kwartaal wordt gesignaleerd zal de treasurer een offerte uitvragen bij minimaal de twee sector banken. Vervolgens zal het meest gunstige tarief worden geselecteerd en zal de financiering bij de betreffende bank worden aangetrokken.

4.1.6 Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau.

Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de totale overheid. Dit betekent dat niet alleen de financiën van de rijksoverheid meetellen voor het EMU-saldo, maar ook die van de decentrale overheden (zoals gemeenten, provincies en waterschappen) en premie gefinancierde sectoren als de sociale zekerheid en de zorg.

Berekening van het EMU-saldo	2021	2022	2023
	x € 1.000,-	x € 1.000,-	x € 1.000,-
	Volgens realisatie tot en met aug. 2021, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2022	Volgens meerjarenraming in begroting 2022
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-69.681	-100.153	-65.952
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	37.616	59.460	-9.332
3. Mutatie voorzieningen	-1.044	-668	-425
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	4.746	2.923	-4.522
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-113.087**	**-163.204**	**-52.523**

4.2 Overzicht van lasten en baten

Totaal overzicht Begroting 2022				Reserves			
Omschrijving	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Storting**	**Onttrek.**	**Saldo**	**Totaal**
1. Ruimtelijke ontwikkeling	18.406	175	-18.231	0	1.700	1.700	-16.531
2. Landelijk gebied	83.510	5.184	-78.326	405	21.323	20.918	-57.408
3. Bodem, water, milieu	29.534	1.488	-28.046	1.108	177	-931	-28.977
4. Energietransitie	9.379	0	-9.379	100	0	-100	-9.479
5. Bereikbaarheid I – Algemeen	89.138	1.268	-87.870	500	45.080	44.580	-43.290
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	166.417	27.358	-139.059	4.149	3.778	-371	-139.430
7. Cultuur en erfgoed	21.649	0	-21.649	0	1.245	1.245	-20.404
8. Economie	15.770	36	-15.734	3.042	0	-3.042	-18.776
9. Bestuur	17.828	354	-17.474	0	0	0	-17.474
10. Overzicht overhead	58.935	4.068	-54.867	0	0	0	-54.867
Subtotaal	**510.567**	**39.931**	**-470.636**	**9.304**	**73.303**	**63.999**	**-406.637**
Res. Algemene middelen	0	0	0	0	36.154	36.154	36.154
Stelposten	6.095	0	-6.095	0	0	0	-6.095
Algemene dekkingsmiddelen	-584	375.994	376.578	0	0	0	376.578
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-
Totaal begroting	**516.078**	**415.925**	**-100.153**	**9.304**	**109.457**	**100.153**	**0**
Mutatie reserves	9.304	109.457	100.153				
Begroting incl. reserves	**525.382**	**525.382**	**0**				

4.3 Verschillenanalyse programma's

Verschillenanalyse Begroting 2022 ten opzichte van Rekening 2020 en Begroting 2021

	2020	2021	2022	Verschil 2020	Verschil 2021
1. Ruimtelijke ontwikkeling	20.160	23.901	18.406	-1.754	-5.495
2. Landelijk gebied	61.808	62.425	83.510	21.702	21.085
3. Bodem, water, milieu	20.664	36.560	29.534	8.870	-7.026
4. Energietransitie	4.455	8.434	9.379	4.924	945
5. Bereikbaarheid I – Algemeen	60.202	65.781	89.138	28.936	23.357
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	180.452	192.139	166.417	-14.035	-25.722
7. Cultuur en erfgoed	28.876	24.316	21.649	-7.227	-2.667
8. Economie	18.519	23.406	15.770	-2.749	-7.636
9. Bestuur	14.090	16.153	17.828	3.738	1.675
10. Overzicht overhead	51.587	57.028	58.935	7.349	1.907
Totaal Lasten	**460.812**	**510.143**	**510.567**	**49.754**	**424**
1. Ruimtelijke ontwikkeling	538	5.845	175	-363	-5.670
2. Landelijk gebied	10.486	6.017	5.184	-5.302	-833
3. Bodem, water, milieu	2.807	4.676	1.488	-1.319	-3.188
4. Energietransitie	132	0	0	-132	0
5. Bereikbaarheid I – Algemeen	1.840	1.765	1.268	-572	-497
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer	61.293	70.878	27.358	-33.935	-43.520
7. Cultuur en erfgoed	406	300	0	-406	-300
8. Economie	1.577	3.726	36	-1.541	-3.690
9. Bestuur	582	426	354	-228	-72
10. Overzicht overhead	3.369	2.828	4.068	699	1.240
Totaal Baten	**83.029**	**96.461**	**39.931**	**-43.098**	**-56.530**
Saldo van de programma's	**377.783**	**413.682**	**470.636**	**92.853**	**56.954**

Tabel: Verschillenanalyse Begroting 2022

Conform het BBV (artikel 19b) dienen in de toelichting op het 'Overzicht van lasten en baten' de aanmerkelijke verschillen te worden toegelicht. Via onderstaande toelichting wordt aan de verplichting invulling gegeven. Eerst worden de aanmerkelijke verschillen ten opzichte van de Begroting 2021 toegelicht, en vervolgens ten opzichte van de Jaarrekening 2020.

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2021

De Begroting 2022 kent een lastensaldo dat € 14,4 mln. lager is ten opzichte van de Begroting 2021. Enkele verklaringen hiervoor zijn als volgt:

- In de programma's zijn de voorstellen opgenomen uit de vastgestelde Kadernota 2022-2025. Bijvoorbeeld in programma Landelijke gebied zijn de lasten toegenomen met € 11,1 mln.
- In de Zomernota 2021 zijn onderbestedingen gemeld in de diverse programma's. Deze onderbestedingen zijn verwerkt in een begrotingswijziging 2021. Bijvoorbeeld in programma Bereikbaarheid Algemeen zijn de lasten in 2021 voor € 21,7 mln. neerwaarts bijgesteld.
- In programma Bereikbaarheid OV zijn de lasten € 25,7 mln. in 2022 lager doordat in 2021 sprake is van hogere concessiekosten als gevolg van de Covid-19 pandemie. Deze kosten zijn voor een belangrijk deel vergoed door het Rijk (zie ook de baten).
- In programma 8. Economie zijn in 2022 de lasten lager dan geraamd in 2021. Dit komt voornamelijk doordat in 2021 Covid-maatregelen zijn opgenomen, gedekt door de Covid-reserve en lasten voor het Cofinancieringsfonds gedekt door de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve Cofinancieringsfonds.

De Begroting 2022 kent een batensaldo dat € 66,3 mln. lager is ten opzichte van de Begroting 2021. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn als volgt:

- In programma 1 is in 2021 als baten een verrekening opgenomen van Hart van de Heuvelrug.
- In programma 2 is in 2021 zijn baten van verkoop natuurgronden opgenomen als onderdeel van Agenda Vitaal Platteland.
- In programma 6. Bereikbaarheid - Openbaar Vervoer is in 2021 als baten opgenomen de bijdrage van het Rijk betreffende de Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar vervoer, bedoeld voor de vervoerbedrijven in verband met de gevolgen van de Covid-19 pandemie.

Toelichting verschillen ten opzichte van Jaarrekening 2020

De Begroting 2022 kent een lastensaldo dat € 46,7 mln. hoger is dan de realisatie in de Jaarrekening 2020. Enkele verklaringen hiervoor zijn als volgt:

- In algemene zin geldt dat diverse intensiveringen en nieuwe beleidsvoornemens meerjarig zijn verwerkt vanuit de Begroting 2021 en de Kadernota 2022-2025, die in 2020 nog niet begroot waren.
- In de jaarrekening was sprake van een incidentele onderbesteding ten opzichte van de begrotingsraming.

De Begroting 2022 kent een batensaldo dat € 44,7 mln. lager is dan de realisatie in de Jaarrekening 2020. De belangrijkste verklaring voor deze afname is de bijdrage van het Rijk betreffende de Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar vervoer, bedoeld voor de vervoerbedrijven in verband met de gevolgen van de Covid-19 pandemie.

4.4 Meerjarig beeld incidenteel en structureel

Het meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten laat zien of onze begroting een duurzaam financieel evenwicht kent. Duurzaam financieel evenwicht betekent dat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten. Voor onze toezichthouder, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, is een duurzaam financieel evenwicht van de begroting één van de toetspunten in haar toezicht op de provinciale financiën.

Om te bepalen op welke wijze lasten en baten geclassificeerd dienen te worden, baseren we ons op wat daarover is opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de toelichting daarop, en de notitie incidentele structurele baten en lasten van de Commissie BBV. In de financiële verordening van de provincie Utrecht is in artikel 5 opgenomen dat de incidentele baten en lasten in de begroting vanaf het grensbedrag € 500.000 afzonderlijk worden toegelicht.

Vanuit de notitie van de Commissie BBV is de volgende toelichting overgenomen, die ons inziens beknopt en helder aangeeft wat de algemene lijn is ten aanzien van structurele of incidentele baten en lasten:

Structurele baten en lasten zijn baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd opgenomen zijn. Met andere woorden, er is (nog) geen einddatum bekend. Dit noemt men ook wel structureel bestaand beleid. Dit laat onverlet, dat de hoogte van de structurele baten en lasten jaarlijks kan fluctueren. Van structurele baten en lasten is ook sprake indien de ramingen bijvoorbeeld om het jaar opgenomen zijn. Zolang deze posten maar periodiek terug blijven komen en er geen eindtijd bepaald is. Deze fluctuaties blijken uit de meerjarenraming. Ook door nieuw beleid of door bezuinigingen kunnen de hoogte van structurele lasten en baten worden beïnvloed.

Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben. Een begroting, meerjarenraming of jaarrekening kan ieder jaar dergelijke eenmalige zaken bevatten. Ook kan het voorkomen dat een eenmalige subsidie voor een bepaalde activiteit wordt verkregen, maar dat de lasten van de uitvoering van die activiteit zich over meerdere jaren uitspreidt. Gezien de koppeling met de subsidie hebben deze lasten dan een incidenteel karakter.

Meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten				
	2022	**2023**	**2024**	**2025**
Structurele lasten	392.767	402.751	408.675	412.622
Stortingen in reserves	4.149			
Totaal lasten	396.916	402.751	408.675	412.622
Structurele baten	-20.264	-20.383	-20.389	-19.337
Algemene dekkingsmiddelen	-375.928	-382.597	-390.123	-399.336
Onttrekkingen aan reserves			-3.031	-43
Totaal baten	-396.192	-402.980	-413.543	-418.716
Saldo structurele lasten en baten	**724**	**-229**	**-4.868**	**-6.094**
Incidentele lasten	123.311	87.875	29.051	44.559
Stortingen in reserves	5.155	6.381	4.085	3.174
Totaal lasten	128.466	94.256	33.136	47.733
Incidentele baten	-19.733	-21.694	-5.135	-5.069
Onttrekkingen aan reserves	-109.457	-72.333	-23.133	-36.570
Totaal baten	-129.190	-94.027	-28.268	-41.639
Saldo incidentele lasten en baten	**-724**	**229**	**4.868**	**6.094**
Netto begrotingssaldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel, Meerjarig beeld incidenteel en structureel

Leeswijzer tabel
De baten zijn in bovenstaande tabel als negatieve bedragen gepresenteerd. Dit moet wordt gelezen als een positief/voordelig getal. Ter verduidelijking zijn de gepresenteerde saldi hierna tekstueel toegelicht:

- Saldo structurele lasten en baten is een positief/voordelig getal (als voorbeeld 2025: € 412.622 minus € 418.716 = € 6,094 mln. structureel voordelig saldo).
- Saldo incidentele lasten en baten is een negatief/nadelig getal (als voorbeeld 2025: € 47.733 minus € 41.639 = € 6,094 mln. incidenteel nadelig saldo).
- Netto begrotingssaldo is gelijk aan 0, omdat de begrotingsresultaten per jaarschijf zijn verrekend met de Saldireserve. De begrotingssaldo per jaarschijf zijn toegelicht bij het onderdeel 'Mutaties reserve Algemene Middelen' in de Financiële begroting.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat voor alle begrotingsjaren er sprake is van een 'materieel' begrotingsevenwicht, omdat de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten.

4.4.1 Specificatie incidentele lasten en baten

		Incidentele lasten				Incidentele baten			
Programma	**Beleidsdoel**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
1. Ruimtelijke ontwikkeling	1.1 De ruimte voor maatschappelijke ontwikkelingen is in goede balans met de Utrechtse kwaliteiten	1.051	126	-66	-	-	-	-	-
	1.2 De gebiedsontwikkeling is integraal en gericht op efficiëntie en kwalitatief hoogwaardig ruimtegebruik	1.730	29	208	-	-	-	-	-
	1.3 Er is passende woonruimte die aansluit bij de woningbehoefte in de provincie Utrecht	4.295	4.399	3.800	-	-	-	-	-
	Reserves	-	-	-	-	1.700	-	200	-
Totaal 1. Ruimtelijke ontwikkeling		**7.076**	**4.554**	**3.942**	**-**	**1.700**	**-**	**200**	**-**
2. Landelijk gebied	2.1 Het natuurnetwerk (NNN) is robuust (ontwikkeld)	6.184	1.669	-366	-	948	-	-	-
	2.2 De kwaliteit van de natuur is goed/divers en veerkrachtig	23.318	22.892	1.635	1.605	4.165	6.165	-	-
	2.3 De verbinding tussen natuur, mensen en maatschappij is sterk	220	220	228	8	-	-	-	-
	2.4 Duurzaamheid is een substantieel onderdeel van de Utrechtse landbouw	6.978	2.650	331	-	-	-	-	-
	2.5 De leefbaarheid van het landelijk gebied is door lokale initiatieven versterkt	350	350	350	-	-	-	-	-
	Reserves	405	405	1.085	-	21.323	1.781	1.373	1.613
Totaal 2. Landelijk gebied		**37.455**	**28.186**	**3.263**	**1.613**	**26.436**	**7.946**	**1.373**	**1.613**
3. Bodem, water, milieu	3.1 De waterveiligheid en klimaatadaptatie is gewaarborgd	1.669	2.097	1.337	3.000	-	-	-	-
	3.2 De zoetwatervoorziening en het oppervlaktewater zijn van goede kwaliteit	-	-	-	-	-	-	-	-
	3.3 Het bodem- en grondwatersysteem is schoon en robuust	60	60	-	-	60	60	-	-
	3.4 De leefomgeving is gezond en veilig	5.921	1.926	765	511	-	-	-	-
	Reserves	1.108	-	-	-	177	-156	-	-
Totaal 3. Bodem, water, milieu		**8.758**	**4.083**	**2.102**	**3.511**	**237**	**-96**	**-**	**-**
4. Energietransitie	4.1 Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de provincie Utrecht gebruiken minder energie	-239	18	228	-	-	-	-	-
	4.2 De opwekking en beschikbaarheid van duurzame energie in de	1.000	1.800	150	-	-	-	-	-

	provincie Utrecht is sterk toegenomen								
	4.3 De energietransitie is haalbaar, betaalbaar en innovatief	1.735	2.615	3.195	-	-	-	-	-
	Reserves	100	-	-	-	-	400	450	-
Totaal 4. Energietransitie		**2.596**	**4.433**	**3.573**	**-**	**-**	**400**	**450**	**-**
5. Bereikbaarheid I	5.1 Het provinciale netwerk is sterk	1.373	-392	-262	339	-	-	-	-
	5.2 Knooppunten hebben een hoge kwaliteit en bieden een grote diversiteit van reisvoorzieningen	-500	-1.500	1.000	-	-	-	-	-
	5.3 Alle belangrijke werklocaties, middelbare scholen en knooppunten zijn veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets, waarbij de rol van de fiets in modal shift toeneemt	11.145	13.940	-	-	-	-	-	-
	5.4 Het aantal verkeersdoden en ernstig gewonden is laag	1.150	57	-	-	-	-	-	-
	5.5 Het kwaliteitsnet goederenvervoer is op orde en sluit goed aan op de behoeften van gebruikers	389	394	119	119	119	119	119	119
	5.6 Negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving zijn laag	-800	-800	-1.000	-	-	-	-	-
	5.7 De vraag naar en het aanbod van mobiliteit is goed op elkaar afgestemd	985	115	-	-	-	-	-	-
	5.8 Verkenningen naar en regionale programma's over een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn uitgevoerd met daarbij monitoring van het mobiliteitsprogramma en indicatoren	14.333	8.637	9.085	31.861	-	-	-	-
	Reserves	500	-	-	-	45.080	13.946	9.424	32.200
Totaal 5. Bereikbaarheid I - Algemeen		**28.575**	**20.451**	**8.942**	**32.319**	**45.199**	**14.065**	**9.543**	**32.319**
6. Bereikbaarheid II	6.1 OV-reizigers zijn tevreden en het openbaar vervoer is efficiënt ingericht	28.101	19.320	4.974	4.950	15.284	15.284	4.950	4.950
	Reserves	-	2.976	-	-	3.778	2.323	273	-
Totaal 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer		**28.101**	**22.296**	**4.974**	**4.950**	**19.062**	**17.607**	**5.223**	**4.950**
7. Cultuur en erfgoed	7.1 De culturele infrastructuur is sterk	-114	-570	-146	-	-	-	-	-
	7.2 De mate van behoud, de benutting en de beleving cultureel erfgoed is hoog	1.170	900	500	500	-	-	-	-
	7.3 De Hollandse waterlinies zijn een belangrijke drager van een aantrekkelijke ruimtelijke kwaliteit	2.475	2.000	-	-	-	-	-	-

	Reserves	-	-	-	-	1.245	-	-	-
Totaal 7. Cultuur en erfgoed		**3.531**	**2.330**	**354**	**500**	**1.245**	**-**	**-**	**-**
8. Economie	8.1 Het bedrijfsleven en werknemers zijn toegerust op de toekomst	1.012	1.258	1.764	1.850	-	-	-	-
	8.2 Het economische profiel (Gezond Stedelijk Leven) is sterk en zichtbaar competitief	-140	-140	-140	-140	-	-	-	-
	8.3 Bedrijven en (kennis)instellingen zijn innovatief sterk	1.598	140	-60	-60	-	-	-	-
	8.5 De bezoekerseconomie is sterk en de toeristisch recreatieve structuur wordt beter benut	1.093	964	934	-	-	-	-	-
	Reserves	3.042	3.000	3.000	3.000	-	-	-	-
Totaal 8. Economie		**6.605**	**5.222**	**5.498**	**4.650**	**-**	**-**	**-**	**-**
9. Bestuur	9.1 Het provinciebestuur is sterk en duidelijk	-	-	-	-	32	32	-	-
	9.4 In verbinding met de partners, stakeholders en inwoners (via bijvoorbeeld participatie) is het strategisch vermogen van de organisatie groot	-69	-90	-87	-	-	-	-	-
	9.5 De regionale slagkracht is sterk (ook over bestuurlijke grenzen heen)	500	-	-	-	-	-	-	-
	9.7 Concernbrede aansturing op brede thema's is krachtig en effectief	1.214	1.266	597	-	-	-	-	-
Totaal 9. Bestuur		**1.645**	**1.176**	**510**	**-**	**32**	**32**	**-**	**-**
10. Overzicht overhead	10.1 De basisorganisatie voor financiën en bedrijfsvoering is sterk en goed toegerust	268	124	-105	-	-	-	-	-
	10.2 De provinciale organisatie is daadkrachtig, wendbaar en duurzaam	4.142	1.390	80	16	-941	-32	-	-
	10.3 De communicatie is goed en modern	194	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 10. Overzicht overhead		**4.604**	**1.514**	**-25**	**16**	**-941**	**-32**	**-**	**-**
Algemene middelen	Algemene middelen	-480	11	3	-	66	66	66	-
	Reserves	-	-	-	174	36.154	54.039	11.413	2.757
Totaal Algemene middelen		**-480**	**11**	**3**	**174**	**36.220**	**54.105**	**11.479**	**2.757**
Totaal saldo aan incidentele lasten en baten		**128.466**	**94.256**	**33.136**	**47.733**	**129.190**	**94.027**	**28.268**	**41.639**

4.4.2 Toelichting op incidentele lasten en baten

De Commissie-BBV heeft de stellige uitspraak gedaan dat een toelichting op de in het overzicht van incidentele lasten en baten opgenomen bedragen vereist is. Dit geeft uw Staten namelijk het inzicht om te beoordelen of dergelijke posten terecht zijn aangemerkt als incidenteel, aangezien in het BBV daar geen scherpe definitie voor is opgenomen.
Voor de posten groter dan € 500.000 wordt een afzonderlijke toelichting opgenomen.

Algemeen

In het overzicht van de incidentele lasten zijn diverse negatieve bedragen opgenomen. Dit is een gevolg van de keuze om adaptief te begroten, wat heeft geresulteerd in een vertragingsfactor van gemiddeld 2% over alle materiële budgetten. In veel gevallen is deze vertragingsfactor omwille van administratieve eenvoud opgenomen onder het eerste beleidsdoel van elk beleidsprogramma.

Reserves

De stortingen in en onttrekkingen aan de reserves die in de diverse programma's zijn gepresenteerd zijn altijd incidenteel conform de uitspraak van de Commissie-BBV. Enige uitzondering hierop in onze begroting betreft de onttrekking aan de reserve kapitaallasten van de Uithoflijn, welke is toegelicht in de volgende paragraaf.

Programma 1. Ruimtelijke ontwikkeling

- In het jaar 2022 is bij beleidsdoel 1.1 een bedrag beschikbaar gesteld voor het werken met de Omgevingswet. De begrote lasten hebben betrekking op de implementatie van de Omgevingswet per 1 juli 2022. Omdat dit een specifieke einddatum kent, zijn de lasten als incidenteel aangemerkt.
- De in beleidsdoel 1.2 begrote lasten én baten houden verband met de administratieve verwerking van Hart van de Heuvelrug/Vliegbasis Soesterberg. Vanwege de programmatische aanpak en bijbehorende einddata zijn zowel de baten als lasten als incidenteel aangemerkt.
- De in beleidsdoel 1.3 begrote middelen betreffen voor de jaren 2021-2023 de Regiodeal Vitale Wijken U16 en aanpak in Amersfoort. Daarnaast is t/m 2024 een jaarlijks bedrag van € 3,8 mln. opgenomen voor het Programma Binnenstedelijke ontwikkeling. Beide onderwerpen zijn toegelicht in de Kaderbrief 2021-2024 en worden vanwege de programmatische aanpak en bijbehorende einddata als incidentele lasten aangemerkt.

Programma 2. Landelijk gebied

- De bij beleidsdoel 2.1 opgenomen incidentele lasten worden gevormd door de extra impuls voor natuur in de groene contour, zoals door uw Staten is vastgesteld in de begroting 2020. Vanwege de einddatum medio 2024 worden de lasten aangemerkt als incidenteel. Daarnaast zijn er lasten opgenomen voor he ontwikkelen van het natuurnetwerk via het Programma Agenda Vitaal Platteland. Vanwege de verrekening van de lasten met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve worden deze lasten als incidenteel aangemerkt.
  In de Kadernota 2022-2025 is voor strategische bosbeleid in 2022 en 2023 een budget beschikbaar gesteld van € 0,51 mln. Vanwege de programmatische aanpak en bijbehorende einddata zijn dit als incidentele lasten aangemerkt.
- De bij beleidsdoel 2.2 opgenomen incidentele lasten en baten hebben voornamelijk betrekking op het programma aanpak stikstofdossier. In de begroting 2021 is voor het jaar 2022 een werkbudget van € 1 mln. voor de aanpak van het stikstofdossier. In de Kadernota 2022-2025 is voor de jaren 2022 een budget opgenomen van € 7,7 mln. en voor 2023 € 12,3 mln. beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het programma Stikstof. In de begroting 2022 is het voorstel uit de Kadernota 2022 uitgewerkt. De incidentele lasten voor de uitvoering bedragen in 2022 € 17,7 mln. Uit de reserve Stikstof wordt in 2022 een bedrag van € 6 mln. onttrokken en van het Rijk ontvangt de provincie een specifieke uitkering van geraamd € 4 mln. Netto is dat in 2022 € 7,7 mln. In 2023 zijn de uitvoeringslasten € 18,3 mln. en de geraamde bijdrage van het Rijk € 6 mln. Netto is dat € 12,3 mln. Vanwege de inzet van de reserve Stikstof en de bijdrage van het rijk zijn de lasten als incidenteel aangemerkt.
  Naast het programma aanpak stikstof is 2022 en 2023 € 1,26 mln. begroot voor de programmatische aanpak van invasieve exoten en € 1,47 mln. voor het ganzenbeleid. Tevens zijn er t/m 2023 jaarlijks lasten geraamd voor de Realisatiestrategie Natuur (RSN), die vanwege de verrekening met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve worden aangemerkt als incidentele lasten.

- In beleidsdoel 2.4 zijn incidentele lasten van € 3,6 mln. voor 2022 opgenomen die betrekking hebben op de cofinanciering van EU-gelden transitie landbouw. Voor 2022 is een incidenteel budget van € 0,7 mln. voor landbouwcoaches opgenomen. Voor het programma Agenda Vitaal Platteland is een budget geraamd in 2022 van € 1,47 mln. Vanwege de verrekening van de lasten met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve worden deze lasten als incidenteel aangemerkt. In het beleidsdoel 2.4 zijn tevens incidentele voorstellen geraamd vastgesteld in de Kadernota 2022-2025 betreffende landbouwvisie SAL, voedselagenda en duurzame landbouw en natuur.

Programma 3. Bodem, water, milieu

- In het beleidsdoel 3.1 is in 2022 en 2023 een incidenteel budget opgenomen van € 1,5 mln. voor het Programma Klimaatadaptatie, vastgesteld in de begroting 2021. Vanwege de programmatische aanpak en bijbehorende einddata zijn deze lasten als incidenteel aangemerkt. Voor het programma Mooie en Veilige dijken is voor de jaren 2022-2025 een totaalbudget van € 5,8 mln. opgenomen, beschikbaar gesteld in de Kadernota 2022-2025.
- In het jaar 2022 is bij beleidsdoel 3.4 een last begroot van € 3 mln. voor het ondergronds brengen van hoogspanningskabels. Dit betreft een eenmalige subsidie die als incidenteel wordt aangemerkt.
- De overige bij dit beleidsdoel 3.4 begrote incidentele lasten hebben met name betrekking op de inzet van erfcoaches en het versnellen van de aanpak van asbestdaken. Die middelen zijn toegekend bij de door uw Staten vastgestelde begroting 2020. De einddatum van dit project is medio 2024 en om die reden als incidenteel aangemerkt. In de Kadernota 2022-2025 is in beleidsdoel 2.4 het overgangsbudget geraamd betreffende de overdracht van taken van de RUD naar de gemeenten. Door de overgangsperiode zijn de lasten als incidenteel aangemerkt.

Programma 4. Energietransitie

- In de jaren 2022-2023 is een jaarlijks fluctuerende last begroot bij beleidsdoel 4.2, dat is toegekend bij de door uw Staten vastgestelde begroting 2020. Dit betreft incidentele lasten voor het afdekken van de onrendabele top bij energie-opwekking bij eigen infrastructuur.
- In de jaren 2022-2024 is een jaarlijks fluctuerende last begroot bij beleidsdoel 4.3. Dit betreft de in de Kaderbrief 2022-2024 voorgestelde incidentele middelen voor financieringsinstrumenten inclusieve energietransitie en het participeren in energie-innovatietrajecten. Vanwege de afgebakende periode en het bijbehorende programmaplan, zijn deze middelen als incidenteel aangemerkt.

Programma 5. Bereikbaarheid I - Algemeen

- In de jaren 2022-2025 is een jaarlijks fluctuerende last begroot bij beleidsdoel 5.1 dat betrekking heeft op onderhoud. Deze lasten worden verrekend met de daarvoor ingestelde bestemmingsreserve, en om die reden als incidenteel aangemerkt.
- In de jaren 2022-2023 is een jaarlijks fluctuerende last begroot bij beleidsdoel 5.3 van in totaal bijna € 19,8 mln. Dit betreft reeds in de begroting 2020 toegekende extra incidentele middelen voor verbetering van het regionale fietsnetwerk.
- Voor cofinanciering van de rijksregeling Impulsgelden Verkeersveiligheid is in beleidsdoel 5.4 incidenteel budget opgenomen.
- In beleidsdoel 5.7 is voor het uitvoeringsprogramma Smart Mobility budget opgenomen ten laste van de reserve Mobiliteitsprogramma. Deze middelen zijn daarom als incidenteel aangemerkt.
- In beleidsdoel zijn budgetten geraamd voor het Regionaal programma. Deze budgetten komen ten laste van de reserve Regionale programma's. Deze middelen zijn daarom als incidenteel aangemerkt.
- De resterende begrote lasten op beleidsdoel 5.8 worden verrekend met de reserve Mobiliteitsprogramma en om die reden als incidenteel aangemerkt.

Programma 6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer

- In de jaren 2022-2023 is een bedrag van jaarlijks ruim € 10 mln. opgenomen aan lasten en baten voor de regiotaxi. Medio 2024 worden deze werkzaamheden niet meer via de provincie uitgevoerd maar door de gemeenten zelf. Daardoor kennen deze lasten en baten een einddatum, waardoor ze als incidenteel gekenmerkt worden.
- In de jaren 2022-2024 is een bedrag opgenomen van jaarlijks € 4,95 mln. aan onderhoud voor het openbaar vervoer. Deze last is als incidenteel aangemerkt, omdat tegenover deze lasten de baten staan

vanuit de specifieke uitkering Verkeer en Vervoer die een einddatum heeft van 2033. Deze specifieke uitkering is als baten geraamd.

- In de jaren 2022-2023 is in totaal een bedrag opgenomen van afgerond €19 mln. Dit betreft reeds in de begroting 2020 toegekende extra incidentele middelen voor exploitatie regionaal busvervoer, betere doorstroming en incidentele subsidie voor Zero emissie bussen.

Programma 7. Cultuur en erfgoed

- De in het jaar 2022 opgenomen lasten bij beleidsdoel 7.2 omvat incidentele middelen voor ondersteuning van de functie van erfgoed en versterken fonds Erfgoedparels en middelen voor ondersteuning streekmusea.
- De in de jaren 2022-2023 opgenomen last bij beleidsdoel 7.3 betreft jaarlijks € 2 mln. voor het programma Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW), dat is toegekend bij de door uw Staten vastgestelde begroting 2020. Vanwege de programmatische aanpak en afgebakende periode wordt dit aangemerkt als een incidentele last.

Programma 8. Economie

- In beleidsdoel 8.1 zijn in de jaren 2022-2025 incidentele middelen opgenomen voor de Human Capital Agenda, opgenomen in de Kadernota 2022-2025. De HCA is een programma van 7 jaar. Door deze afgebakende periode zijn de middelen aangemerkt als incidenteel.
- De in het jaar 2022 opgenomen last bij beleidsdoel 8.3 betreft voor € 1,458 mln. een incidentele verschuiving van middelen vanuit de Zomernota 2021 naar de Begroting 2022. Dit betreft de MIT-regeling 2021, die in 2022 als last wordt verantwoord.
- De in het jaar 2022 opgenomen last bij beleidsdoel 8.5 betreft het programma Recreatie om de Stad Utrecht (RodS). In de Kadernota 2022-2025 zijn middelen beschikbaar gesteld voor het programma Recreatie en toerisme 2021-2024. Vanwege de einddatum van dit programma worden de lasten/baten aangemerkt als incidenteel.

Programma 9. Bestuur

- In beleidsdoel 9.5 is een incidenteel budget van € 0,5 mln. opgenomen overeenkomstig de aanvaarde motie 69 bij de Kadernota 2022-2025 Financieren met focus en visie.
- In beleidsdoel 9.7 zijn incidentele middelen opgenomen voor uitvoering van circulaire samenleving en monitoring van klimaataanpassing. Deze middelen zijn beschikbaar gesteld in de Kadernota 2022-2025.

10. Overzicht Overhead

- De in de jaren 2021 en 2022 opgenomen bedragen bij beleidsdoel 10.2 betreffen incidenteel toegekend exploitatiebudget voor de I-opgave, zoals is toegelicht in de Programmabegroting 2021. Tevens in de incidentele inzet van het restant saldo van de ICT-reserve opgenomen.

4.4.3 Toelichting structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het BBV schrijft voor (art. 23, lid c) dat in de toelichting op de meerjarenraming een overzicht opgenomen moet worden van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In de tabel “Meerjarig beeld van structurele en incidentele lasten en baten” is inzichtelijk gemaakt dat in de huidige meerjarenraming in 2022 een structurele storting in de reserve Kapitaallasten Uithoflijn is begroot. Ook is er sprake van structurele onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve. Normaliter zijn alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves incidenteel van aard. De bestemmingsreserve dekking kapitaallasten vormt hierop echter een uitzondering. Hiermee volgen we de toelichting die door de Commissie BBV is gegeven m.b.t. een dergelijke specifieke reserve: wanneer de bestemmingsreserve dekking kapitaallasten wordt gevormd voor dekking van de kapitaallasten van een geactiveerde investering, is de dekking van de kapitaallasten structureel geregeld. Door de onttrekkingen aan bestemmingsreserves dekking kapitaallasten apart te benoemen is het duidelijk dat deze een structureel karakter hebben. De looptijd van de ingestelde reserve is gelijk aan de afschrijvingstermijn van de geactiveerde investering. Hierdoor hebben zowel de kapitaallasten als de onttrekking aan deze reserve geen invloed op het structurele begrotingssaldo.

Bijlagen

Overzicht reserves

Staat van Reserves

Omschrijving	Saldo 31-12-2020	Saldo 31-12-2021	2022 Bij	2022 Af	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Saldireserve	66.673	155.847	0	36.154	**119.693**	65.654	54.241	51.658
Reserve Weerstandsvermogen	45.000	45.000	0	0	**45.000**	45.000	45.000	45.000
Subtotaal Algemene reserves	**111.673**	**200.847**	**0**	**36.154**	**164.693**	**110.654**	**99.241**	**96.658**
Afwaardering aandelen deelneming	0	0	3.000	0	**3.000**	6.000	9.000	12.000
Beheer en Onderhoud Openbaar vervoer	4.442	1.038	0	435	**603**	603	603	603
Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	31.800	27.815	0	25.799	**2.016**	1.677	1.338	999
Cofinancieringsfonds	6.986	113	0	0	**113**	113	113	113
COVID flankerend beleid	0	0	0	0	**0**	0	0	0
Ecoducten*	11.108	0	0	0	**0**	0	0	0
Egalisatie Bodemsanering	9.261	3.227	0	0	**3.227**	3.227	3.227	3.227
Energietransitie	0	2.000	100	0	**2.100**	1.700	1.250	1.250
Gebiedsprocessen Stikstof	0	8.287	0	6.100	**2.187**	2.187	2.187	2.187
Groot onderhoud Huisvesting	22.362	4.162	0	0	**4.162**	4.162	4.162	4.162
Hart vd Heuvelrug/VBS	779	1.241	0	0	**1.241**	1.241	1.241	1.241
ICT*	5.864	0	0	0	**0**	0	0	0
IGP - RAP	4.319	3.900	0	1.700	**2.200**	2.200	2.000	2.000
Investeringsfonds Prov Erfgoed	1.548	270	0	270	**0**	0	0	0
Kapitaallasten Uithoflijn	49.379	44.986	4.149	0	**49.135**	49.135	46.104	46.061
Kosten voorfinanciering**	4.215	0	0	0	**0**	0	0	0
Lastneming subsidies	0	2.127	0	0	**2.127**	2.127	2.127	2.127
Mobiliteitsprogramma	167.495	94.135	500	19.281	**75.354**	61.747	52.663	20.802
OV Concessie	7.308	17.069	0	3.343	**13.726**	14.379	14.106	14.106
Programma Landelijk gebied	48.065	45.313	1.150	14.305	**32.158**	32.203	33.288	33.288
Projecten	14.542	12.532	0	800	**11.732**	11.732	11.732	11.732
PUEV**	59	0	0	0	**0**	0	0	0

Realisatiestrategie Natuurvisie	16.619	10.514	405	1.270	**9.649**	8.384	7.011	5.398
Wonen - Binnenstedelijke Ontwikkeling	5.128	0	0	0	**0**	0	0	0
Subtotaal Bestemmingsreserves	**411.277**	**278.726**	**9.304**	**73.303**	**214.727**	**202.815**	**192.149**	**161.293**
Totaal Reserves	**522.950**	**479.574**	**9.304**	**109.457**	**379.421**	**313.469**	**291.391**	**257.952**

** Deze reserves zijn bij vaststelling van de Begroting 2021 opgeheven. Om die reden is ook geen informatieblad meer opgenomen in deze begroting.*

*** Deze reserves zijn bij vaststelling van de jaarstukken 2020 opgeheven. Om die reden is ook geen informatieblad meer opgenomen in deze begroting.*

Overzicht voorzieningen

STAAT VAN VOORZIENINGEN

Omschrijving	Prog	Saldo 31-12-2020	Saldo 31-12-2021	Mutaties 2022 Bij	Mutaties 2022 Af	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Ontgrondingenwet	2	43	56	5		61	66	71	76
Nazorg Stortplaatsen	3	1.081	1.051		30	1.021	991	961	931
Nazorg stortplaats Maarsbergen	3	721	711		10	701	691	681	671
Grondwaterheffing	3	1.966	1.966	1.334	1.334	1.966	1.966	1.966	1.966
Energiefondsen	4	400	400			400	400	400	400
Pensioenen GS	9	11.721	11.574	340	487	11.427	11.280	11.133	10.986
Vitaliteitsverlof	10	917	917			917	917	917	917
NAR regeling	10	1.671	801		486	315	72	0	0
Totaal Voorzieningen (credit op de balans)		**18.520**	**17.476**	**1.679**	**2.347**	**16.808**	**16.383**	**16.129**	**15.947**

Omschrijving	Prog	Saldo 31-12-2020	Saldo 31-12-2021	Mutaties 2022 Bij	Mutaties 2022 Af	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2023	Saldo 31-12-2024	Saldo 31-12-2025
Dekking financieel risico Grondbedrijf (salderen voorraad)	2	696	696			696	696	696	696
Diverse leningen (salderen met fin.vaste activa)	2	1.178	1.178			1.178	1.178	1.178	1.178
Totaal Voorzieningen (*) (gesaldeerd met activa)		**1.874**	**1.874**	**0**	**0**	**1.874**	**1.874**	**1.874**	**1.874**

**) deze voorzieningen worden conform de BBV regelgeving gesaldeerd met de activa.*

Totaal Voorzieningen		**20.394**	**19.350**	**1.679**	**2.347**	**18.682**	**18.257**	**18.003**	**17.821**

Informatiebladen Reserves en voorzieningen

Reserves

Algemene reserves

Saldireserve	
Doel reserve	Opvang van rekeningsaldi en onvoorziene mee-/tegenvallers
Instellingsbesluit	PS stelt jaarlijks bij de vaststelling van de jaarrekening het bedrag vast dat wordt toegevoegd aan de algemene (lees: saldi-) reserve.

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Algemene reserve		
Functie	Algemeen		
Voeding	Positieve rekeningsaldi; incidentele meevallers		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	n.v.t.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Deze reserve is wettelijk verplicht om aan te houden.		
Bestedingsplan	n.v.t.		
Voorwaarde besteding	PS besluit over aanwending		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	Met ingang van de begroting 2020 is er niet langer sprake van een ondergrens. In het coalitieakkoord 'Nieuwe energie voor Utrecht' is uitdrukkelijk aangegeven dat begrotingsoverschotten of voordelige rekeningresultaten worden toegevoegd aan de algemene reserve.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Saldireserve	59.670	96.420	-	-	-	174
Totaal Stortingen in reserves	**59.670**	**96.420**	**0**	**0**	**0**	**174**
Saldireserve	38.000	31.463	36.154	54.039	11.413	2.757
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**38.000**	**31.463**	**36.154**	**54.039**	**11.413**	**2.757**

Reserve Weerstandsvermogen

Doel reserve	Het weerstandsvermogen is de mate waarin de provincie Utrecht in staat is de financiële gevolgen van risico's op te vangen zonder aantasting van bestaand beleid
Instellingsbesluit	PS d.d. 9 december 2020

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Algemene reserve		
Functie	Algemeen		
Voeding	De reserve Weerstandsvermogen wordt aan het einde van het kalenderjaar afgeroomd of aangevuld tot afgerond € 45 miljoen; of het dichtstbijzijnde lagere of hogere bedrag om te voldoen aan de bandbreedte dat de ratio weerstandsvermogen ligt tussen de 1.4 en 2.0.Er kan afhankelijk van de business case een risicobeoordeling plaatsvinden bij de geïdentificeerde risico's.Op basis van deze beoordeling kan er een risicoreservering gestort worden in de reserve Weerstandsvermogen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	45000000
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	n.v.t.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Door de instelling van een aparte reserve weerstandsvermogen is zowel de vrije ruimte in de algemene reserve als de beklemming beter inzichtelijk.		
Bestedingsplan	N.v.t., zie ook voorwaarden besteding		
Voorwaarde besteding	Als risico's zich voordoen die zijn opgenomen in het weerstandsrisicoprofiel, dan wordt de reserve weerstandsvermogen aangewend ter dekking van die financiële gevolgen, mits alle mogelijke beheersmaatregelen zijn genomen		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat niet alle bestaande risico's zijn onderkend waardoor de berekende reserve onvoldoende is. Daarnaast zou een samenloop van omstandigheden zich kunnen voordoen waarbij zich meer risico's zich voordoen dan o.b.v. kansberekening "normaal" zou zijn. In beide gevallen zal de vrije ruimte in de saldireserves moeten worden aangesproken		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Weerstandsvermogen	17.122	3.250	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**17.122**	**3.250**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Weerstandsvermogen	3.078	3.250	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**3.078**	**3.250**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bestemmingsreserves

Reserve afwaardering aandelen deelnemingen

Doel reserve	Afdekken onrendabele investeringen van deelnemingen door de provincie Utrecht
Instellingsbesluit	PS 22 september 2021

Kenmerken van de reserve

Soort reserve			
Functie	Sparen		
Voeding	In de jaren 2022-2025 wordt ieder jaar € 3 mln. (totaal € 12 mln.) toegevoegd aan de reserve voor afdekking van onrendabele investeringen door de OMU. Toevoeging is overeenkomstig PS voorstel van 22 september 2021 over intensivering en verduurzaming bedrijventerreinen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	12
Eindjaar	2036		
Toereikendheid	Bedrag in reserve is de taakstellend beschikbare ruimte voor afdekken onrendabele investeringen m.b.t. de deelneming in OMU		
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) wordt overeenkomstig PS besluit gefinancierd door middel van een aanvullende storting van € 30 miljoen in het aandelenkapitaal van OMU. De reserve dient ter afdekking van onrendabele investeringen door OMU, die naar verwachting gedurende vier jaar zullen oplopen tot € 12 miljoen. Bij het jaarlijks bepalen van de waarde van de aandelen OMU, wordt het eventuele verlies verrekend met de reserve.		
Bestedingsplan	n.v.t		
Voorwaarde besteding	De reserve dient aangewend te worden ter dekking van een afwaardering van aandelen.		
Concrete verplichting	n.v.t		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	De mogelijkheid bestaat dat de vooraf ingeschatte omvang van de onrendabele top van investeringen in de praktijk groter zal zijn. Dit resulteert vervolgens in een grotere waardevermindering van de aandelen, waardoor deze reserve eerder uitgenut wordt dan nu is voorzien.		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Afwaardering aandelen deelneming	-	-	3.000	3.000	3.000	3.000
Totaal Stortingen in reserves	**0**	**0**	**3.000**	**3.000**	**3.000**	**3.000**

Reserve Beheer en onderhoud Openbaar vervoer

Doel reserve	Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de openbaar vervoer assets
Instellingsbesluit	Begroting 2020 d.d. 30-10-2019

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Voor het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van het bus en tramvervoersysteem wordt eenmaal in de vier jaar een Nota Kapitaalgoederen opgesteld. Op basis daarvan is het beschikbare budget bepaald voor de komende periode. In 2021 is de Nota Kapitaalgoederen Mobiliteit vastgesteld en bij de Kadernota 2022 is het jaarlijks beschikbare budget voor Beheer en onderhoud verhoogd naar € 20,175 mln. Het vast onderhoud loopt via de exploitatie en plussen en minnen worden verrekend met het rekeningsaldo. Het variabele deel loopt via de exploitatie waarbij de plussen en minnen met deze reserve worden verrekend. Voor het variabel onderhoud is jaarlijks € 3,096 mln. beschikbaar. Jaarlijks wordt aan de hand de Nota Kapitaalgoederen een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld. Het MOP laat echter geen constant beeld zien over de jaren, er is sprake van jaren dat er minder wordt uitgegeven en ook van jaren dat er meer wordt uitgeven dan het beschikbare budget van € 3,096 mln. voor variabel onderhoud. Door de lasten en baten vanuit het MOP Openbaar Vervoer te verrekenen met de reserve Beheer en onderhoud Openbaar vervoer kunnen deze schommelingen worden opgevangen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	Op basis van de bijbehorende Nota kapitaalgoederen (NK) MOB 2021 is de verwachting dat de reserve toereikend is voor de toekomstige jaren.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	In de Nota Kapitaalgoederen wordt het veeljarig gemiddelde van de beheer en onderhoudskosten bepaald. Dit om een budgettering los van specifieke onderhouds- en vervangingsmomenten te creëren (= constant beeld in de programmabegroting). De jaarlijkse wisselende omvang aan onderhoud geeft behoefte aan een egalisatiereserve. Daarnaast spelen er inhoudelijke onzekerheden en risico’s die van invloed kunnen zijn op de kosten in een jaar. Via het MOP gaan die meerkosten ook als vanzelf drukken op de reserve. Dat is dus wat anders dan het veeljarig egaliseren, namelijk een risicodekking.		

Bestedingsplan	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Conform de berekening die gemaakt is bij Nota kapitaalgoederen Mobiliteit 2021 is er geen vrije ruimte in deze reserve.
Voorwaarde besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het MOP openbaar vervoer. Het MOP openbaar vervoer is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de reguliere P&C producten. Investeringen gaan via het MIP. Bij uitbreiding van het areaal komen de beheer- en onderhoudslasten daarna terug in de NK en het MOP.
Concrete verplichting	n.v.t.
Relevante ontwikkelingen	Vanaf 2020 is de Uithoflijn en de nieuwe Tramremise in exploitatie genomen. Daarnaast wordt er ook nog andere gewerkt aan andere projecten die in de toekomst effect hebben op het MOP.
Mate van doelrealisatie	Door het werken met een egalisatiereserve wordt doelrealisatie zoals beschreven in de Nota Kapitaalgoederen mogelijk gemaakt.
Risico's	De kostenraming in de NK is nu toereikend, maar is gebaseerd op de nodige aannames. Met name de oplevering van projecten (VRT en de busremise) kan verregaande effecten geven op de beheerkosten als de realisatie niet cf. de gestelde uitgangspunten plaatsvindt of er vanuit het project gebreken naar voren komen. Dit zal zich doorvertalen naar een actualisatie van toekomstige NK mocht dat nodig zijn. Het risico bestaat dat de huidige beschikbare middelen niet voldoende zijn. In de NK MOB is uitgegaan van een vertragingsfactor van 80%. Dit houdt in dat de verwachting is dat niet alle opgenomen werkzaamheden ook daadwerkelijk in het betreffende jaar worden uitgevoerd. Dit kan door extene factoren komen, bijvoorbeeld door vertaging bij andere wegbeheerders, of door interne factoren zoals voldoende capaciteit. Ook kan uit metingen blijken dat variabel onderhoud niet daadwerkelijk nodig is in het betreffende jaar zoals opgenomen in de NK MOB. Maar als de werkzaamheden wel conform planning lopen is er op termijn hiervoor onvoldoende dekking binnen de reserve beschikbaar. Mocht dit voorkomen dan zal er om extra middelen gevraagd worden.
Bijzonderheden	N.v.t.

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Reserve Beheer en Onderhoud OV	4.442	1.886	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**4.442**	**1.886**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Beheer en Onderhoud OV	-	5.290	435	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**5.290**	**435**	**0**	**0**	**0**

Reserve Beheer en onderhoud (vaar)wegen

Doel reserve	Het veilig, efficiënt en duurzaam beheren en onderhouden van de (vaar)wegen. Egaliseren van exploitatiekosten van het variabel onderhoud, inclusief bijbehorende plussen en minnen.
Instellingsbesluit	15-12-2016, PS2016MME12

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	De reserve wordt gevoed vanuit de algemene middelen.		
Minimum bedrag	10000000	Maximum bedrag	25000000
Eindjaar	2055		
Toereikendheid	Op basis van de bijbehorende Nota kapitaalgoederen (NK) MOB 2021 is de verwachting dat de reserve toereikend is voor de toekomstige jaren.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	Om de fluctuaties van de uitgaven van het beheer & onderhoud op te kunnen vangen in het mobiliteitsprogramma, is het noodzakelijk om een egalisatiereserve te vormen		
Bestedingsplan	De middelen worden jaarlijks uitgegeven aan beheer en onderhoud van infrastructurele kapitaalgoederen. Het betreft hier om het variabele onderhoud.		
Voorwaarde besteding	De te verwachten bestedingen worden uitgewerkt in het vierjaarlijkse meerjarenplan beheer en onderhoud dat wordt vastgesteld door Provinciale Staten		
Concrete verplichting	De opgestelde beheerplannen (MOP) van assetmanagement		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	In stand houden van onderhoud vaarwegen en nautisch beheer.		
Risico's	In de NK MOB is uitgegaan van een vertragingsfactor van 80%. Dit houdt in dat de verwachting is dat niet alle opgenomen werkzaamheden ook daadwerkelijk in het betreffende jaar worden uitgevoerd. Dit kan door extene factoren komen, bijvoorbeeld door vertaging bij andere wegbeheerders, of door interne factoren zoals voldoende capaciteit. Maar als de werkzaamheden wel conform planning lopen is er op termijn hiervoor onvoldoende dekking binnen de reserve beschikbaar. Mocht dit voorkomen dan zal er om extra middelen gevraagd worden.		
Bijzonderheden	Bij de Kadernota 2022 is besloten om € 22,5 mln. uit de reserve vrij te laten vallen in 2022.		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	733	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**733**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Beheer en Onderhoud (vaar)wegen	3.194	3.985	25.799	339	339	339

Totaal Onttrekkingen aan reserves	**3.194**	**3.985**	**25.799**	**339**	**339**	**339**

Egalisatiereserve Bodemsanering

Doel reserve	Egalisatie van de ontvangen decentrale uitkering bodemsanering en de uitgaven ten behoeve van het convenant (uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020).
Instellingsbesluit	PS d.d. 22 maart 2010 (PS2010RGW05)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Resterende middelen programma Bodemsanering 2010-2016, aangevuld met niet bestede middelen van de decentrale uitkering. Hieraan is toegevoegd de bijdrage voor sanering van de Nedereindseplas vanuit het stimuleringsfonds ter hoogte van € 1.567.474,81.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2021		
Toereikendheid	Beschikbare middelen zijn toereikend.		
Vrije ruimte	Toekenning Rijksfinanciering voor 2021: 737.805,= (i.p.v. € 3.399.000). Zie agendapunt 2c1 bijlage III Bodemafspraken IPO BAC ROWW 2021		
Nut en noodzaak	Vanuit het Rijk ontvangen wij voor het uitvoeren van het PUB een decentralisatie uitkering. Omdat de bodemsaneringsprojecten meestal jaar overstijgend zijn en moeilijk te voorspellen kasritme hebben, is deze egalisatiereserve gevormd. De reserve wordt gevoed door niet bestede bedragen van de decentralisatie uitkering, deze bedragen worden dan in latere jaren weer onttrokken.		
Bestedingsplan	Zie vastgesteld Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020. Bodemafspraken IPO BAC ROWW 2021		
Voorwaarde besteding	Conform Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020. Bodemafspraken IPO BAC ROWW 2021		
Concrete verplichting	geen		
Relevante ontwikkelingen	Het programma Uitvoering Bodemconvenant is door Gedeputeerde Staten op 15 september 2020 met een jaar verlengd dit in verband met het uitstellen van de Omgevingswet en het een jaar langer bestaan van de Wet Bodembescherming.		
Mate van doelrealisatie	Conform doelstellingen PUB		
Risico's	Zie Uitvoeringsprogramma Bodemconvenant 2016-2020. Bodemafspraken IPO BAC ROWW 2021		
Bijzonderheden	geen		

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Reserve Egalisatie Bodemsanering	-	6.034	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**6.034**	**0**	**0**	**0**	**0**

Reserve Energietransitie	
Doel reserve	Opvangen onvoorspelbaar ritme uitgaven subsidies Energietransitie
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020 (B2021)

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Binnen de Programmabegroting (programma 4 Energietransitie) is over de periode 2021 – 2024 € 12 mln. beschikbaar voor de uitvoering van projecten via subsidies middels een jaarlijkse storting van € 3 mln. in 2021, € 3,1 mln. in 2022, € 3,6 mln. in 2023 en € 2,3 mln. in 2024. De reserve wordt per 31 december 2024 opgeheven en het dan resterende saldo wordt toegevoegd aan de saldi reserve. Voor verlenging van de looptijd is een apart PS besluit nodig		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2024		
Toereikendheid	Incidentele storting via Intensivering/ nieuw beleid Kaderbrief 2021-2024 (nader te bepalen deel van € 8,9 mln. voor aanpak Inclusieve Energietransitie zal in de vorm van subsidie worden ingezet).		
Vrije ruimte	100% (start 2021)		
Nut en noodzaak	Het Programma Energietransitie 2020-2025 heeft tot doel de energietransitie in de provincie Utrecht te versnellen met aandacht voor haalbaarheid en betaalbaarheid, samenwerking en participatie. Het verstrekken van subsidies is een belangrijk instrument voor het realiseren van deze doelstelling. Hierbij is het noodzakelijk om in te spelen op kansen die zich voordoen en initiatieven die zich aandienen. Het ene jaar leidt dit tot meer subsidieaanvragen dan het andere jaar. Om deze schommelingen te kunnen opvangen is een bestemmingsreserve nodig.		
Bestedingsplan	Via de Uitvoeringsverordening subsidies Energietransitie provincie Utrecht (USET) kunnen projecten worden ondersteund die bijdragen aan: energiebesparing en opwekking bij inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven; grootschalige projecten voor duurzame elektriciteitsopwekking; duurzame opwekking via collectieven en participatietrajecten; energieopwekking middels duurzame warmtebronnen, inclusief de opslag, transport en distributie van deze energie; energieopwekking gebruikmakend van verkeersinfrastructuur. Hiervoor is een bedrag van € 12 mln. nodig in de periode 2021 tot en met 2024. Deze inschatting is gemaakt op basis van de subsidies die in 2020 zijn verstrekt, de huidige pijplijn met (potentiële) subsidieaanvragen en de activiteiten in het programmaplan Energietransitie 2020-2025. Hierin is ook aangegeven dat het jaar 2020 gebruikt wordt om het programma(team) op te bouwen en vanaf 2021 de nadruk zal liggen op de uitvoering van activiteiten. Vanaf 2021 wordt dan ook een versnelling in de uitvoering en de besteding van de middelen verwacht.		

Voorwaarde besteding	Middelen kunnen besteed worden aan subsidies voor projecten die bijdragen aan: energiebesparing en opwekking bij inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven; grootschalige projecten voor duurzame elektriciteitsopwekking; duurzame opwekking via collectieven en participatietrajecten; energieopwekking middels duurzame warmtebronnen, inclusief de opslag, transport en distributie van deze energie; energieopwekking gebruikmakend van verkeersinfrastructuur.
Concrete verplichting	Er zijn subsidieverplichtingen vastgelegd.
Relevante ontwikkelingen	Op 6 juli 2021 heeft GS de nieuwe UsET 2021 vastgesteld.
Mate van doelrealisatie	Vanuit de beschikbare middelen in de reserve wordt invulling gegeven aan de doelstellingen uit het Programma Energietransitie 2020-2025 en de beleidsdoelen 4.1 tot en met 4.3 in de programmabegroting.
Risico's	n.v.t.
Bijzonderheden	De uitputting van de reserve wordt via de P&C-cyclus bewaakt en verantwoord. Om onnodig oppotten van middelen te voorkomen, zal bij onderbesteding kritisch worden gekeken naar de aanvragen in portefeuille, de te peilen behoefte onder de belanghebbenden en de spin-off van de subsidies. De uitkomst hiervan kan aanleiding zijn voor bijstelling van de bestemmingsreserve.

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Reserve Energietransitie	-	2.000	100	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**0**	**2.000**	**100**	**0**	**0**	**0**
Reserve Energietransitie	-	-	-	400	450	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**0**	**0**	**400**	**450**	**0**

Reserve Gebiedsprocessen Stikstof

Doel reserve	Opvangen onvoorspelbaar ritme uitgaven gebiedsgerichte aanpak Stikstof (spoor 2 en 3)
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	Incidentele storting via Intensivering/ nieuw beleid Kaderbrief 2021-2024 (10 mln)		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	9999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	De verwachting is dat dit budget niet toereikend zal zijn. Dit is mede afhankelijk van de co-financiering van het Rijk.		
Vrije ruimte	€ 10 mln.		
Nut en noodzaak	Om een start te kunnen maken met de Gebiedsgerichte aanpak gaan we in 3 sporen werken nl.1. Versnellen/extra natuurherstelmaatregelen in Natura 2000 gebieden, 2. Gebiedsprocessen en 3. Bevorderen innovatie, verduurzaming en extensivering. De bestemmingsreserve heeft betrekking op de Sporen 2 en 3, waar één totaalbedrag van € 10 mln. beschikbaar is in 2021, waarbij flexibele inzet kan plaatsvinden. Met het oog op verlaging van de stikstofdepositie gaan we in de eerste plaats mogelijkheden bezien om bedrijven te helpen om innovaties te ontwikkelen, te verduurzamen en te extensiveren (bedrijfsmanagement) en in de tweede plaats om gronden te ruilen of bedrijven te verplaatsen. Ook aankoop van (agrarische) bedrijven kan bijdragen aan de gebiedsprocessen en de blijvende agrariërs perspectief bieden. Zo kunnen we door middel van het doorverkopen van gronden een meervoud van bedrijven helpen om tot een toekomstbestendig bedrijf te komen.		
Bestedingsplan	Lasten m.b.t. activiteiten die leiden tot het reduceren van stikstof.		
Voorwaarde besteding	Bijdragen aan doel van reductie van stikstof.		
Concrete verplichting	Nvt. Geen contracten afgesloten.		
Relevante ontwikkelingen	Verwijzen naar wat het Rijk hierin besluit over stikstof aanpak en welke co financiering vanuit provincies wordt gevraagd.		
Mate van doelrealisatie	Bijdragen aan vermindering stikstof.		
Risico's	Beschikbare middelen wellicht niet voldoende om stikstofproblematiek aan te pakken.		
Bijzonderheden	Geen		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Gebiedsprocessen Stikstof	-	10.000	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**0**	**10.000**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Gebiedsprocessen Stikstof	-	1.713	6.100	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**1.713**	**6.100**	**0**	**0**	**0**

Reserve Groot onderhoud Huisvesting

Doel reserve	Het constant houden van de jaarlasten huisvesting in de begroting.
Instellingsbesluit	PS d.d. 28 juni 2010 (PS2010PS04)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Bij de vaststelling van de jaarrekening 2019 is het resterende saldo vanuit de voorzieningen groot onderhoud vrijgevallen en in deze reserve gestort. Op basis van het meerjarig onderhoudsplan (MOP) wordt jaarlijks inzichtelijk gemaakt welke bestedingen zullen plaatsvinden. Het verschil van deze bestedingen ten opzichte van het in de begroting aanwezige, structurele onderhoudsbudget wordt verrekend met deze reserve (zowel plussen als minnen).		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	1000000000
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	De beschikbare middelen zijn toereikend.		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	De feitelijke onderhoudslasten kunnen van jaar tot jaar zeer aanzienlijk verschillen. Deze wisseling aan onderhoudslasten geef behoefte aan een egalisatiereserve. Daarnaast wordt hiermee geborgd dat de in het verleden gespaarde onderhoudsmiddelen beschikbaar blijven voor dit doel.		
Bestedingsplan	Voor het inzetten van gelden uit de reserve wordt periodiek een onderhoudsplan opgesteld.		
Voorwaarde besteding	Bestedingen moeten zijn opgenomen in het meerjarenonderhoudsplan van Huisvesting. Dit onderhoudsplan is onderdeel van de begroting. Eventuele bijstellingen gedurende het jaar vinden plaats via de P&C cyclus.		
Concrete verplichting	N.v.t		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Door het instandhouden van de reserve wordt het doel bereikt.		
Risico's	N.v.t,		
Bijzonderheden	Geen bijzonderheden		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Groot onderhoud Huisvesting	15	-	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**15**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Groot onderhoud Huisvesting	2.630	18.200	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**2.630**	**18.200**	**0**	**0**	**0**	**0**

Reserve Hart v.d. Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg

Doel reserve	Het gebiedsontwikkelingsprogramma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg is financieel gezien budgettair neutraal opgezet: de investeringen in de natuurontwikkelingsprojecten worden terugverdiend door de ontwikkeling van woningbouw- en bedrijventerreinprojecten. Deze reserve is bedoeld om alle tussentijdse voor- en nadelen via deze reserve te vereffenen en beschikbaar te houden voor het programma.
Instellingsbesluit	Jaarlijks wordt in de jaarrekening de baten en lasten m.b.t. de uitvoering van het Programma HvdH/VBS afgewikkeld op deze reserve

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Jaarlijkse afwikkeling van baten en lasten die onderdeel zijn van de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2026		
Toereikendheid	Toereikendheid is voldoende. De bedragen die in de jaarrekening 2018 en 2019 uit de deelprojecten zijn getrokken, zijn via de resultaatsbestemming opgenomen in deze reserve		
Vrije ruimte	Er is geen sprake van vrije ruimte. Bij de afronding van de gebiedsontwikkeling Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg wordt het saldo van de reserve betrokken bij de financiële afwikkeling.		
Nut en noodzaak	Deze reserve is nodig om aan de afspraken met de gemeenten Soest en Zeist, vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst (SOK's) te kunnen voldoen.		
Bestedingsplan	Afwikkeling van lasten en baten op beleidsprogramma 1 die samenhangen met het programma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.		
Voorwaarde besteding	De besteding van deze reserve is gekoppeld aan het programma Hart van de Heuvelrug / Vliegbasis Soesterberg.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	De Mastergrex Hart van de Heuvelrug 2020 en GREX Vliegbasis Soesterberg 2020 gaan op 1-1-2020 uit van een positief saldo bij afronding van het programma. Voor de risico's van het programma wordt verwezen naar de risicoparagraaf van de jaarrekening		
Bijzonderheden	Geen.		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Hart vd Heuvelrug/VBS	779	1.168	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**779**	**1.168**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Hart vd Heuvelrug/VBS	-	706	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**706**	**0**	**0**	**0**	**0**

Reserve Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma/Ruimtelijk Actieprogramma (IGP/RAP)	
Doel reserve	Sparen zodat er uitvoering gegeven kan worden aan grote gebiedsprojecten die zorgen voor doelbereik over bestaande (provinciale) programma's heen en waarbij de provinciale inzet 'er toe doet'.
Instellingsbesluit	Bij vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen 2013, d.d. 3 februari 2014 Bij vaststellen jaarrekening 2013

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	De initiële storting betreft het niet geclaimde budget van 2012 (3,6 mln. cf. PS2013PS04-2) en de bedragen die bij de Voorjaarsnota 2013 in de projectenreserve zijn geboekt voor IGP (cf. PS2012RGW08), € 3,25 mln. (2013), € 3,15 mln. (2014), € 3,45 mln. (2015). Vanaf 2016 is jaarlijks structureel € 2,779 mln. beschikbaar, welke na verrekening van de lasten en baten van IGP in de exploitatie, in de reserve wordt gestort.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	36050000
Eindjaar	2024		
Toereikendheid	Het saldo van de reserve is toereikend voor de concrete verplichtingen		
Vrije ruimte	n.v.t.		
Nut en noodzaak	n.v.t.		
Bestedingsplan	n.v.t.		
Voorwaarde besteding	Inzet van IGP-investeringsbudget voor een IGP project is alleen mogelijk o.b.v. een door uw staten vastgesteld 'realisatieplan'		
Concrete verplichting	Het saldo van de reserve bedraagt € 4,3 mln. PS heeft voor 2 projecten tot een bijdrage besloten: Salmsteke ontwaakt! (restant €150.000) en het project Langs Eem en Spoor (€ 2 mln). In 2021 wordt een bestedingsvoorstel aan PS aangeboden voor nog een bijdrage van € 2 mln. Het restant ad € 168.700 kan vrijvallen naar de Saldireserve.		
Relevante ontwikkelingen	De reserve is in afbouw.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	De eindrapportage Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma planperiode 2012 — 2019 14 juli 2020 is vastgesteld door GS en is ter informatie toegezonden aan Provinciale Staten. De ondersteuning van gebiedsgericht werken wordt voortgezet via het Netwerk Omgevingsgericht Werken. Er is geen sprake meer van investeringsbudget maar wel inzet van procesgeld en expertise.		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025

Reserve IGP – RAP	9.350	419	1.700	-	200	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**9.350**	**419**	**1.700**	**0**	**200**	**0**

Reserve Investeringsfonds provinciaal erfgoed

Doel reserve	De provincie Utrecht zet zich actief in voor oplossen van Cultuurhistorische knelpunten/provinciale parels. Concretisering: In de beleidsevaluatie (van april 2010) is voor de jaren 2010 en 2011 het volgende vastgesteld door PS:'Indien ingestemd wordt met voorliggend voorstel worden naar verwachting in 2010 2 kerken, 2 projecten binnen de categorie industrieel erfgoed en 2 projecten binnen de categorie buitenplaatsen gerestaureerd. In 2011 zal naar verwachting 2 projecten binnen de categorie industrieel erfgoed en 4 projecten binnen de categorie buitenplaatsen gerestaureerd worden.'
Instellingsbesluit	PS d.d.15 mei 2006 (PS2006ZCW06)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	Eerste vulling met de bestemmingsreserve monumenten en de nog uitstaande voorfinancieringen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	Het saldo van de reserve per 31-12-2020 is toereikend voor de verplichtingen die uit deze reserve gedekt moeten worden. De verplichtingen bestaan uit de toezegging aan de erfgoeddeals Hoornwerk en Klimaatbestendige kastelen, buitenplaatsen en landgoederen en de voorgestelde verhoging van het subsidieplafond Erfgoedparels 2021.		
Vrije ruimte	Nihil		
Nut en noodzaak	n.v.t.		
Bestedingsplan	n.v.t.		
Voorwaarde besteding	n.v.t.		
Concrete verplichting	De verplichtingen bestaan uit de toezegging aan de erfgoeddeals Hoornwerk en Klimaatbestendige kastelen, buitenplaatsen en landgoederen en de voorgestelde verhoging van het subsidieplafond Erfgoedparels 2021.		
Relevante ontwikkelingen	De reserve is in afbouw.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	geen		

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Reserve Investeringsfonds Prov Erfgoed	7.899	1.278	270	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**7.899**	**1.278**	**270**	**0**	**0**	**0**

Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	
Doel reserve	Dekking kapitaallasten extra krediet voor Uithoflijn, Ontvangstorganisatie en Proefbedrijf en Nieuwe Tramremise
Instellingsbesluit	PS 12-02-2018 PS2018MME06 en PS 09-07-2018 Kadernota 2019-2022

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Kapitaallasten		
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Mobiliteit, conform statenvoorstel 12-02-2018		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	Op dit moment is de reserve toereikend.		
Vrije ruimte	N.v.t.		
Nut en noodzaak	Nodig voor dekking voor de kapitaallasten extra krediet Uithoflijn en eigen bijdrage in oorspronkelijk krediet Uithoflijn Infrastructuur		
Bestedingsplan	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018 en eigen bijdrage PU in oorspronkelijk krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 10-12-2018 bij de Slotwijziging 2018.		
Voorwaarde besteding	Kapitaallasten Uithoflijn		
Concrete verplichting	Dekking kapitaallasten extra krediet Uithoflijn conform besluitvorming PS 12-02-2018		
Relevante ontwikkelingen	Het project wordt op dit moment afgerond. Er is decharge verleend, maar de definitieve eindafwikkeling zal in 2021 plaatsvinden. Daarbij wordt ook onderzocht of de reserve kan worden opgeheven en daarvoor in de plaats de kapitaallasten structureel in de exploitatiebegroting op te nemen.		
Mate van doelrealisatie	De Uithoflijn is in 2019 in exploitatie genomen. Vanaf 2020 wordt het (extra) krediet afgeschreven.		
Risico's	Er zijn bij de decharge nog drie openstaande punten benoemd. Deze kunnen nog effect hebben op het totaal van de kapitaallasten.		
Bijzonderheden	Betreft een dekkingsreserve, onttrekkingen worden als structureel gezien. Bij de eindafwikkeling van het project zal ook geanalyseerd worden of dat deze reserve moet blijven bestaan.		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	1.223	-	4.149	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**1.223**	**0**	**4.149**	**0**	**0**	**0**
Reserve Kapitaallasten Uithoflijn	-	4.393	-	-	3.031	43

Totaal Onttrekkingen aan reserves	**0**	**4.393**	**0**	**0**	**3.031**	**43**

Reserve Lastneming subsidies

Doel reserve	Verstrekte meerjarige projectsubsidies egaliseren conform BBV
Instellingsbesluit	PS 11 november 2020

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Toegekende projectsubsidiegelden waarvan de lasten niet worden genomen in het jaar van beschikken.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	9999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid			
Vrije ruimte			
Nut en noodzaak			
Bestedingsplan			
Voorwaarde besteding			
Concrete verplichting			
Relevante ontwikkelingen			
Mate van doelrealisatie			
Risico's			
Bijzonderheden			

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Reserve Lastneming subsidies	-	2.127	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**0**	**2.127**	**0**	**0**	**0**	**0**

Reserve Mobiliteitsprogramma

Doel reserve	Het beschikbaar houden van gelden die bestemd zijn voor het realiseren van de doelstellingen van het Mobiliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Bij X-14/1988 is de voorziening ingesteld teneinde voor investeringen beschikbare gelden (kredieten) voor de toekomst beschikbaar te houden. Bij besluit PS2005BEM20 d.d. 27 juni 2005 is de voorziening herzien en omgezet in een reserve.

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	Er is geen sprake van structurele voeding. Kasritme verschillen en bedragen die gereserveerd moeten blijven voor toekomstige uitgaven worden incidenteel in deze reserve gestort.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	De reserve is toereikend		
Vrije ruimte	Op dit moment is de vrije ruimte in de reserve € 20,8 mln. Deze middelen blijven binnen de reserve gereserveerd voor cofinanciering van de regionale prorgamma's.		
Nut en noodzaak	Opvangen van de fluctuaties in het mobiliteitsprogramma die ontstaan door onder andere samenwerkingsprojecten met het rijk en regio en sparen voor toekomstige grote bijdragen aan programma's.		
Bestedingsplan	Bestedingen volgens het uitvoerings(Mobiliteits)programma dat tot en met 2018 vastgesteld is. En bestedingen conform het nieuwe uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2019-2023. Daarnaast wordt ook de cofinanciering van regionale programma's zoals No regret maatregelen en Versterken KTA uit deze reserve gedekt.		
Voorwaarde besteding	Uitgaven die in het uitvoerings(mobiliteits)programma voorzien zijn.		
Concrete verplichting	Het totale uitvoeringsprogramma incl. gemaakte bestuurlijke afspraken.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Doel is geld voor het mobiliteitsprogramma beschikbaar te houden voor resterende projecten waar bestuurlijke afspraken aan ten grond slag liggen		
Risico's	Geen		
Bijzonderheden	Geen		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Mobiliteitsprogramma	60.307	12.689	500	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**60.307**	**12.689**	**500**	**0**	**0**	**0**
Reserve Mobiliteitsprogramma	23.963	86.049	19.281	13.607	9.085	31.861
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**23.963**	**86.049**	**19.281**	**13.607**	**9.085**	**31.861**

Reserve OV Concessie

Doel reserve	Efficiënt inrichten OV en vergroten tevredenheid OV-reizigers. Door egaliseren financiële effecten van de exploitatiesubsidie OV incl. Regiotaxi m.b.t. indexering, reizigers (opbrengsten)groei (U-OV) en afrekeningen c.q. bijstellingen.
Instellingsbesluit	Aankondiging in de Kadernota 2019-2022. PS 09-07-2018 PS2018PS05 Besluit bij Begroting 2019 05-11-2018 Besluit bij Begroting 2020 30-10-2019

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Stortingen vanuit exploitatie programma Bereikbaarheid Openbaar Vervoer, conform Financiële spelregels exploitatiesubsidie OV opgenomen in de Kadernota 2019-2022, PS 09-07-2018. Positieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten worden in de reserve gestort. Het negatieve resultaat wordt uit de reserve onttrokken. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen.Jaarlijks zullen we de voeding bekijken naar aanleiding van de meerjarige prognoses en we zullen bijsturingsmaatregelen nemen als de verwachte voeding de aanvullende kosten niet meer kunnen opvangen. De U-OV-concessie is door de T-2-methode redelijk goed bij te sturen en we moeten bereid blijven dat instrument in te zetten. Een reserve zal immers de aandrang bij te sturen kunnen verminderen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	99999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	De reserve isop voldoende niveau voor het opvangen van de reguliere eindafrekeningen van de vervoerders. Waarschijnlijk is de reserve niet toereikend om de meerkosten als gevolg van de coronacrisis en de voorgenomen verlengingen van de concessies te dekken.		
Vrije ruimte	Het saldo is bedoeld voor het opvangen van hogere eindafrekeningen vervoerders en voor het egaliseren van de exploitatie subsidie OV en de Regiotaxi.		
Nut en noodzaak	Reserve voor egalisatie exploitatiesubsidie OV incl. Regiotaxi. Door het egaliseren van de schommelingen wordt voorkomen dat in tijden dat de exploitatiesubsidie hoger uitvalt dan het begrote bedrag (door bijvoorbeeld indexeringsafspraken) het voorzieningenniveau moet worden aangepast.		
Bestedingsplan	Egalisatie exploitatiesubsidie OV incl. regiotaxi. Daarnaast kan de beschikbare ruimte ingezet worden voor de hogere kosten voor het verlengen van de huidige concessies.		
Voorwaarde besteding	Negatieve resultaat tussen de begrote lasten en de werkelijke lasten worden uit de reserve onttrokken. Het positieve resultaat wordt in de reserve gestort. Op deze manier worden schommelingen in de exploitatie subsidies opgevangen.		
Concrete verplichting	Restant subsidie Zero Emissie € 4.650.000 Deze regeling loopt mee met de exploitatiesubsidie concessie. Voor de proef gratis OV is nog € 1.300.000 anwezig om in te zetten in 2022 en 2023.		

Relevante ontwikkelingen	De financiële effecten van corona zijn nog niet allemaal bekend. Ook is nog onduidelijk hoe snel er een herstel zal plaatsvinden van de aantallen reizigers.
Mate van doelrealisatie	Het werken met een egalisatiereserve maakt doelrealisatie mogelijk. Door het egaliseren van de schommelingen wordt voorkomen dat in tijden dat de exploitatiesubsidie hoger uitvalt dan het begrote bedrag (door bijvoorbeeld indexeringsafspraken) er een beroep moet worden gedaan op de algemene middelen of dat er gesneden moet worden in het aantal lijnen.
Risico's	Dat een negatief financieel effect groter is dan het beschikbaar saldo van de reserve. Door de corona is het onduidelijk hoe de financiële eindafrekening van de vervoerders zal uitpakken. Voor 2020 staat de provincie garant dat de vervoerders break even draaien.
Bijzonderheden	De eindafrekeningen 2019, 2020 en 2021 zijn nog niet ontvangen en moeten nog verrekend worden met de reserve.

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Reserve OV Concessie	500	9.761	-	2.976	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**500**	**9.761**	**0**	**2.976**	**0**	**0**
Reserve OV Concessie	350	-	3.343	2.323	273	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**350**	**0**	**3.343**	**2.323**	**273**	**0**

Reserve Programma Landelijk gebied

Doel reserve	(co)Financieren of subsidiëren van projecten in het landelijk gebied op de thema's natuur, water, bodem, landschap, cultuurhistorisch erfgoed, landbouw, recreatie, leefbaarheid, duurzaamheid, klimaat en energie; (subsidiëring van) aankopen, inrichten en beheer van natuurterreinen EHS), knelpunten bij de realisatie van de EHS oplossen; aanleg van ecoducten en ecopassages; uitvoering van het Reconstructieplan; Groen/Blauwe structuren, duurzame versterking landbouw, ecoducten en NHW, GH, GMN, Fort Vechten, Linschoterwaard en de Schammer, uitfinanciering onderdeel ILG coalitie-akkoord ’07-‘11)
Instellingsbesluit	PS d.d. 12 december 2011 (PS2011RGW10)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Egaliseren		
Voeding	Bij initiatie is een startbedrag betrokken. Daarna jaarlijkse een bijdrage aan de bovenstaande thema's.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	Bij de jaarrekening 2017 is er, bij een correctie i.v.m. activering van gronden in het revolverend fonds, € 9,243 miljoen aan baten in de algemene reserve geboekt i.p.v. in de reserve landelijk gebied. Door deze boeking is er naar verwachting op termijn een tekort binnen de reserve landelijk gebied, aangezien de opbrengsten van de verkopen van gronden benodigd zijn voor realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) via de reserve landelijk gebied (conform GS-besluit van 24 september 2013, 80C04427). Met deze opbrengsten was rekening gehouden in de financiële meerjarenplanning t/m 2027. Indien het bedrag in de reserve niet toereikend is, zal er mogelijk om aanvullende middelen worden gevraagd of zullen er andere keuzes worden voorgesteld. De verwachting is dat er de komende jaren nog geen sprake is van een tekort, maar mogelijk wel in 2026 en 2027.		
Vrije ruimte	Geen, zie toereikendheid		
Nut en noodzaak	Uitvoering van het programma Agenda Vitaal Platteland, een meerjarig programma met een wisselende kasstroom.		
Bestedingsplan	Voor de periode 2016-2020 zijn de projecten en programma's bekend en begroot; AVP wordt in overleg met gebiedspartners vastgelegd in gebiedsprogramma's met uitvoeringsplannen. Voor 2021 is het programmaplan AVP 2021 opgesteld. Voor 2022 en verder gaat er een nieuw meerjarenplan worden opgesteld.		
Voorwaarde besteding	Besteding moet in overeenstemming zijn met het kaderdocument AVP 2016-2020 en programmaplan AVP 2021.		

Concrete verplichting	Voor een groot deel van de reserve zijn er al plannen gemaakt voor realisatie van de doelstellingen uit het kaderdocument Agenda Vitaal Platteland 2016-2020 en programmaplan AVP 2021. Het restant is nodig voor de resterende opgave tot en met 2027.
Relevante ontwikkelingen	In 2020 heeft er een herijking plaatsgevonden van het programma AVP en is er opnieuw bekeken wat er aan budget nodig is t/m 2027, wat er op dit moment beschikbaar is gesteld via algemene middelen en wat er nog beschikbaar is in de reserve. De verwachting op dit moment is dat er de komende jaren nog geen sprake is van een tekort, maar mogelijk wel in 2026 en 2027. Voor 2022 en verder gaat er een nieuw meerjarenplan worden opgesteld en zal ook het beschikbare budget en toereikendheid van de reserve bekeken worden.
Mate van doelrealisatie	Met het beschikbare geld in deze reserve, dat voor een groot deel afkomstig is van het Rijk, kan er worden bijgedragen aan de doelstellingen uit het kaderdocument Agenda Vitaal Platteland 2016-2020 en programmaplan AVP 2021.
Risico's	De uitvoering van het programma voor wat betreft de verwerving en inrichting van de Natuurnetwerk Nederland (NNN) loopt door tot en met 2027. De toereikendheid van de reserve sterk afhankelijk van de risico's die zich voordoen.
Bijzonderheden	n.v.t.

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Reserve Programma Landelijk gebied	11.035	6.680	1.150	-	1.085	-
Totaal Stortingen in reserves	**11.035**	**6.680**	**1.150**	**0**	**1.085**	**0**
Reserve Programma Landelijk gebied	13.531	9.432	14.305	-45	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**13.531**	**9.432**	**14.305**	**-45**	**0**	**0**

Reserve Projecten

Doel reserve	Zekerheid creëeren over het beschikbaar blijven van in een jaar niet volledig bestede projectkredieten.
Instellingsbesluit	PS d.d. 10 april 2006 (PS2006BEM06)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve
Functie	Sparen
Voeding	Door storting van nog niet uitgegeven projectbudgetten. Voorstellen hiertoe kunnen jaarlijks worden ingediend bij de Najaarsrapportage of bij de Rekening. De voorwaarden voor overboeking zijn (cumulatief): a) projecten konden nog niet worden afgerond. Hierbij dient een korte toelichting gegeven te worden over de voortgang en de globale redenen waarom de beschikbare budgetten nog niet zijn besteed;b) overboeking van een restant krediet is alleen mogelijk, indien het project is gestart;c) alleen verwachte kosten overboeken;d) alleen die projecten die zijn opgenomen in de projectenlijst van de reserve Projecten.
Minimum bedrag	0 Maximum bedrag
Eindjaar	
Toereikendheid	Budget is voldoende, alleen benodigd budget mag worden overgeboekt.
Vrije ruimte	Op dit moment is er geen vrije ruimte bekend.
Nut en noodzaak	Het in enig jaar niet bestede deel van de structurele budgetten vloeit terug naar de algemene middelen. Bij incidentele budgetten, waaronder projectbudgetten, kan dit bezwaarlijk zijn, aangezien het beoogde product, de beoogde prestatie of het project daardoor niet zou kunnen worden afgerond. Projecten hebben immers een andere cyclus dan regulier beleid. Ze zijn in principe begrensd, met een cyclus die over de jaargrenzen heengaat. Door jaarlijks van specifiek benoemde projecten de begrote maar nog niet bestede middelen in een reserve te storten, blijven deze middelen beschikbaar om de projecten af te ronden. Het onderscheid tussen projecten en overige incidentele budgetten is gelegen in de initiële termijn van toekenning van middelen. Budgetten voor maximaal 2 jaar dienen via de reserve NTVA te worden overgeboekt. Voor budgetten die voor meer dan 2 jaar worden toegekend dient de reserve projecten te worden gebruikt. Indien de resterende uitvoeringstermijn korter/langer wordt dan de twee jaar worden de middelen niet overgeboekt van de ene reserve naar de andere.
Bestedingsplan	Alleen specifiek door PS benoemde projecten mogen via deze reserve lopen op dit moment zijn dat: - Op de Fiets - Frictiekosten Intensivering cultuur - Reservering NRU - Invoering omgevingswet - Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB) - Verbeteren waterkwaliteit - Corona Noodfonds Cultuur & Erfgoed

Voorwaarde besteding	Middelen mogen slechts worden uitgegeven aan specifiek door PS benoemde projecten. Indien uitgaven in een jaar hoger zijn dan geraamd, mogen de middelen uit de projectreserve onttrokken worden en lagere uitgaven dan geraamd mogen gestort worden mits het binnen het totale projectbudget valt.
Concrete verplichting	De middelen zijn bestemd voor de uitvoering van de projecten.
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.
Mate van doelrealisatie	Voldoende om de doelen te bereiken.
Risico's	Afbakening projecten in reserve/overschrijding specifieke projectmiddelen. Dit risico wordt gedeeltelijk gemitigeerd door deze stand nauwgezet te bewaken en hierover te rapporteren in/bij de jaarrekening.
Bijzonderheden	n.v.t.

Mutaties in de reserves	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Reserve Projecten	543	1.242	-	-	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**543**	**1.242**	**0**	**0**	**0**	**0**
Reserve Projecten	2.034	3.252	800	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**2.034**	**3.252**	**800**	**0**	**0**	**0**

Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	
Doel reserve	Financieren van de Realisatiestrategie natuurvisie (GS 19 december 2017) waarin de natuuropgaven uit de Natuurvisie provincie Utrecht 2017 (PS d.d. 12 december 2016) zijn uitgewerkt. In de Natuurvisie zijn de doelen van de Wet natuurbescherming (1-1-2017) uitgewerkt. Deze doelen zijn onder andere gericht op behoud en versterking van de provinciale biodiversiteit en de duurzame beleving en benutting van de biodiversiteit.
Instellingsbesluit	PS d.d. 5 november 2018 (PS2018PSXX) Begroting 2019

Kenmerken van de reserve			
Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	Sparen		
Voeding	Eenmalige storting uit reserve Landelijk Gebied van 19,07 mln.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	19070000
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De reserve is volgens huidige inzichten voldoende voor de doelrealisatie van de Realisatiestrategie natuurvisie.		
Vrije ruimte	Als er vrije ruimte is dan kan deze jaarlijks verschillen en zal de bestemming dan worden bezien.		
Nut en noodzaak	De opgave van de Realisatiestrategie kent een wisselende kasstroom, door deze reserve kan dit opgevangen worden.		
Bestedingsplan	Besteding moet in overeenstemming zijn met de opgaven uit de Natuurvisie uitgewerkt in de Realisatiestrategie		
Voorwaarde besteding	Zie Realisatiestrategie natuurvisie.		
Concrete verplichting	Geen		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	Met het beschikbare geld in deze reserve wordt bijgedragen aan de natuuropgaven uit de Natuurvisie, die zijn uitgewerkt in de Realisatiestrategie. Dit komt overeen met de doelen in de begroting 2020 op het gebied van natuur.		
Risico's	Risico is dat de beschikbare middelen onvoldoende zijn om aan de wettelijke normen te voldoen. Het niet halen van de wettelijke doelen en de noodzaak tot bijsturing		
Bijzonderheden	n.v.t.		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	1.710	-	405	405	-	-
Totaal Stortingen in reserves	**1.710**	**0**	**405**	**405**	**0**	**0**
Reserve Realisatiestrategie Natuurvisie	5.843	6.105	1.270	1.670	1.373	1.613
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**5.843**	**6.105**	**1.270**	**1.670**	**1.373**	**1.613**

Reserve Wonen - Binnenstedelijke ontwikkeling

Doel reserve	(co)Financiering van de projecten en activiteiten uit het Actieplan Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling 2012-2015. Binnen het programmabudget kan het geld op drie manieren ingezet worden: via directe beïnvloeding van de processen in de woningmarkt door middel van de inzet op regionale afstemming, kennisdeling en stimuleren van het proces op een aanjagende wijze; via het financieel instrumentarium en via participatie in complexe projecten en gebiedsontwikkeling.
Instellingsbesluit	PS 23 april 2012 (PS2012WMC02)

Kenmerken van de reserve

Soort reserve	Bestemmingsreserve		
Functie	n.v.t. wordt opgeheven		
Voeding	Resterende middelen programma 2010-2015 en Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijven, aangevuld met het saldo van de structurele middelen indien minder wordt uitgegeven dan structureel begroot.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2020		
Toereikendheid	Het saldo van de reserve is ruim toereikend voor de concrete verplichtingen.		
Vrije ruimte	De vrije ruimte in deze reserve bedraagt € 2,1 mln. Bij de Jaarrekening 2020 wordt voorgesteld om deze vrije ruimte vrij te laten vallen in de Saldireserve		
Nut en noodzaak	Uitvoering van het Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.		
Bestedingsplan	Conform uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.		
Voorwaarde besteding	De middelen worden besteed binnen de kaders van het Beleidskader Binnenstedelijke Ontwikkeling en zijn gekoppeld aan de acties uit het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2017-2020.		
Concrete verplichting	Per 31 december 2020 zijn subsdieaanvragen voor een totaalbedrag van € 2.995.150 niet afgehandeld. Dit bedrag komt in 2021 ten laste van de reserve.		
Relevante ontwikkelingen	De reserve is in afbouw.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	geen		

Mutaties in de reserves	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Reserve Wonen - Binnensted. Ontwikkeling	4	5.127	-	-	-	-
Totaal Onttrekkingen aan reserves	**4**	**5.127**	**0**	**0**	**0**	**0**

Voorzieningen

Voorz. Ontgrondingenwet

Doel voorziening	Dekking toekomstige schade bij reeds verleende grote ontgrondingen (boven de 10.000 kubieke meter) met een daadwerkelijke kans op schade.
Instellingsbesluit	PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Jaarlijkse voeding door overschot op ontgrondingenheffing na gemaakte kosten.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.		
Vrije ruimte	geen		
Nut en noodzaak	Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel(artikel 44 lid 2 BBV). Dit betreft ontgrondingenheffing voor kosten met betrekking tot in de ontgrondingenwet genoemde doelen (zoals onderzoek, compensatie, schadevergoedingen).		
Bestedingsplan	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is geen bestedingsplan mogelijk.		
Voorwaarde besteding	De voorziening mag alleen worden aangewend voor kosten die gemaakt worden in het kader van ontgrondingen.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Vanwege het wisselende/onvoorspelbare karakter van de heffing en bijbehorende kosten, is een juiste hoogte van de voorziening op korte termijn slecht in te schatten.		
Bijzonderheden	geen		

Voorz. Nazorg stortplaatsen

Doel voorziening	De nazorg van de stortplaatsen: De Omega (Wilnis), Tammer (Soesterberg) en Weber (Nieuwegein). Het nazorgfonds van Smink (Amersfoort) is opgenomen in het nieuwe Leemtewetfonds.
Instellingsbesluit	PS d.d. 11 januari 2000 (1999WEM003628i)

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Eénmalig bij instelling vanuit de bestaande reserve toezicht. Jaarlijkse toevoeging om de voorziening op het juiste niveau te brengen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2025		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. In de overeenkomst is opgenomen dat bij een eventueel positief saldo de helft van het nazorgfonds aan 'het bedrijf' vervalt en de andere helft aan de provincie. Pas bij opheffing van de voorziening eind 2025 zal blijken of er nog vrije ruimte is. In de overeenkomst staat dat het nazorgfonds wordt ingesteld voor de duur van 30 jaar na sluiting van de stort. Sluiting van de stort De Omega vond plaats 1 maart 1995. De voorziening loopt tot 2025.		
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Wettelijke verplichting van monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen.		
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.		
Voorwaarde besteding	Ten behoeve van de nazorg van de stortplaats Omega.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de voormalig exploitant.		
Bijzonderheden	geen		

Voorz. Nazorg stortplaats Maarsbergen

Doel voorziening	De nazorg van de stortplaats Maarsbergen
Instellingsbesluit	PS d.d. 26 april 2005 (PS2005BEM20); Jaarrekening 2008 - geen specifiek besluit (formeel bekrachtigd bij vaststelling van de jaarrekening, PS2009PS05).

Kenmerken van de voorziening

Voeding	In 2008 is eenmalig een bedrag ontvangen van het OLVM t.b.v. de nazorg van de stortplaats Maarsbergen; Jaarlijks wordt er een bedrag toegevoegd om dit bedrag op peil te houden.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2040		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte. Een eventueel positief saldo zal overeenkomstig een afgesproken verdeelsleutel worden verdeeld over de oorspronkelijk deelnemende gemeenten (of hun rechtopvolgers (artikel 10)).		
Nut en noodzaak	De provincie is op grond van de Wet bodembescherming bevoegd gezag voor monitoring en sanering van voormalige stortplaatsen, m.u.v. de stortplaatsen in de gemeenten Utrecht en Amersfoort. Op grond van de ontwerp-tekst Leemtewet zijn begin jaren 90 voor de toen operationele, door particulieren geëxploiteerde stortplaatsen nazorgfondsen gevormd.		
Bestedingsplan	Zoals in de overeenkomst is vastgelegd.		
Voorwaarde besteding	Voor de stortplaats Maarsbergen heeft de provincie nazorgovereenkomst afgesloten met een looptijd van 30 jaar. In die overeenkomst is vastgelegd welke nazorgactiviteiten moeten worden uitgevoerd ten laste van de nazorgfondsen. De provincie beheert die fondsen.		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t		
Risico's	Het risico bestaat dat de uitgaven aan de nazorg hoger uitvallen dan de in de voorziening beschikbare bedragen. In dit geval is echter de provincie niet aansprakelijk om de ontbrekende middelen aan te vullen. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de oorspronkelijk deelnemende gemeenten.		
Bijzonderheden	Geen		

Voorz. Grondwaterheffing

Doel voorziening	Egalisatie van kosten van het kwantitatieve waterbeheer.
Instellingsbesluit	Bij V en W-6/1987 werd besloten een grondwaterheffing in te voeren. Vanwege het gesloten circuit is bij de jaarrekening 2017 de voormalige reserve omgezet in een voorziening.

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Voeding vindt plaats door de werkelijke opbrengsten vanuit de grondwaterheffing		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.		
Vrije ruimte	Er is geen vrije ruimte in de voorziening. In de waterwet (artikel 7.7) is vastgelegd dat er alleen middelen aan deze reserve onttrokken mogen worden die aan de voorwaarden voldoen		
Nut en noodzaak	De voorziening dient voor de opvang van de jaarlijkse exploitatieverschillen van het grondwaterbeheer. Omdat de kosten van dit beheer worden gedekt uit een heffing is er sprake van een gesloten circuit.		
Bestedingsplan	Besteding is gebonden o.g.v. art. 7.7 van de Waterwet		
Voorwaarde besteding	Besteding is gebonden o.g.v. art. 7.7 van de Waterwet		
Concrete verplichting	n.v.t		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	Geen tijdige aanpassing structurele inkomsten leges grondwaterheffing wegens nalaten aanvragen tariefsaanpassing grondwaterheffing.		
Bijzonderheden	geen		

Voorz. Pensioenen GS

Doel voorziening	De voorziening is ingesteld ter egalisatie van de kosten voor de verplichtingen tot het betalen van pensioengelden aan huidige en voormalige GS-leden bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.
Instellingsbesluit	PS d.d. 18 mei 2004, Jaarrekening 2003; (PS2004BEM14)

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Middels de storting van de pensioenbijdragen van de huidige gedeputeerden, de inbreng van overdrachten en indien nodig een jaarlijkse storting ten laste van het budget wachtgelden en pensioenen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	9999		
Toereikendheid	Op dit moment is de voorziening toereikend. Jaarlijks wordt in opdracht van de provincie door APG Loyalis een actuariële berekening uitgevoerd van de pensioenen van de reeds gepensioneerden en de actieven en slapers. Op grond hiervan wordt indien nodig de voorziening aangevuld of afgeroomd.		
Vrije ruimte	Er is op dit moment geen vrije ruimte. Pas bij opheffing van de voorziening (bij overlijden van de laatste gepensioneerde en/of nabestaande) zal blijken of er nog vrije ruimte is.		
Nut en noodzaak	Ten behoeve van dekking van pensioenverplichtingen jegens (voormalige) gedeputeerden.		
Bestedingsplan	Uitbetaling pensioenen (voormalige) gedeputeerden.		
Voorwaarde besteding	Bereiken van pensioengerechtigde leeftijd van de desbetreffende perioden, of overdracht van opgebouwde pensioenrechten.		
Concrete verplichting	Verplichtingen op basis van actuariële berekeningen.		
Relevante ontwikkelingen	Op 23 mei 2016 is in het IPO besloten om over te gaan tot fondsvorming. Dit houdt in dat de opbouw van pensioenen van de actieven en slapers per een nog nader te bepalen datum overgezet zal worden naar het ABP. De pensioenen van de gepensioneerden blijven bij de provincie en worden uit de bestaande voorziening betaald. Wanneer de laatste gepensioneerden (en de nabestaanden) zijn overleden, kan ook de voorziening dan worden opgeheven.		
Mate van doelrealisatie	N.v.t.		
Risico's	Dat de aannames bij de actuariële berekeningen niet juist zijn, waardoor de voorziening te laag kan zijn en er extra dotaties gedaan moeten worden.		
Bijzonderheden	Indien elders opgebouwde pensioenrechten worden ingebracht, wordt de ontvangen afkoopsom aan de voorziening toegevoegd.		

Voorz. NAR-regeling

Doel voorziening	Het doel van de voorziening is om te voorzien in de (toekomstige) kosten die voortkomen uit de regeling Non-activiteit uit 2012. De kosten worden zeker gemaakt en zijn in de voorziening gereserveerd.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2016 d.d. 03-07-2017 PS2017PS07

Kenmerken van de voorziening

Voeding	De voorziening is gevoed uit de reserve weerstandsvermogen, de reserve frictiekosten en het rekeningresultaat 2016.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	8700000
Eindjaar	2024		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is toereikend.		
Vrije ruimte	Geen vrije ruimte		
Nut en noodzaak	Voor het opvangen van de toekomstige kosten van de medewerkers die gebruik maken van de Non-activiteitsregeling.		
Bestedingsplan	Maandelijks worden er (salaris)kosten geboekt voor de medewerkers die gebruik maken van de regeling. Deze kosten zullen per kwartaal ten laste van de voorziening geboekt worden. Dit zal doorgaan tot de betreffende medewerker de pensioengerechtigde leeftijd heeft bereikt en daarmee het dienstverband wordt beëindigd.		
Voorwaarde besteding	Kosten mogen alleen ten laste van de voorziening geboekt worden als de bedragen ook daadwerkelijk zijn uitbetaald		
Concrete verplichting	n.v.t.		
Relevante ontwikkelingen	n.v.t.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	Er zijn nu geen nieuwe medewerkers meer die gebruik kunnen maken van de regeling. Toekomstige cao afspraken gelden ook voor NAR medewerkers, bij een nieuwe cao moet dan ook de hoogte van de voorziening opnieuw bepaald worden.		

Voorz. Dekking fin. risico grondbedrijf

Doel voorziening	Risico's opvangen verkopen grond revolverend fonds
Instellingsbesluit	PS d.d. 13 jun 2016 (PS2016PS08); jaarrekening 2015.

Kenmerken van de voorziening

Voeding	Eénmalige voeding bij instelling door risicofonds van Het Revolverend Fonds om te zetten in een voorziening. De storting in de voorziening is als kosten opgenomen en onttrokken uit de reserve Dekking financiële risico's grondaankopen.		
Minimum bedrag	0	Maximum bedrag	999999999
Eindjaar	2027		
Toereikendheid	De hoogte van de voorziening is voldoende om het huidig ingeschatte risico op verwachte opbrengsten op te vangen. Jaarlijks vindt een herziening plaats van het risico op de panden in het Revolverend Fonds.		
Vrije ruimte	Geen, zie toereikendheid		
Nut en noodzaak	Conform het beleid voor risicomanagement dienen risico's > 50% als voorziening te worden opgenomen. In 2015 is duidelijk geworden dat de verwachte verliezen, die met het risicofonds worden opgevangen, een kans hebben van > 50%.		
Bestedingsplan	In 2027 moeten de gronden uit het Revolverend Fonds zijn verkocht. De verkopen met verwachte verliezen zijn in beeld gebracht om de hoogte van de voorziening te bepalen.		
Voorwaarde besteding	Gerealiseerde verliezen Revolverend Fonds.		
Concrete verplichting	geen		
Relevante ontwikkelingen	Sinds 2018 wordt de voorziening alleen nog gebruikt voor gebouwen en niet meer voor grond aangezien daar het risico op lagere marktwaarde beperkt is. Wanneer de marktwaarde (gebaseerd op een actueel taxatierapport) meer dan €100.000 lager ligt dan de waarde waarvoor het gebouw is geactiveerd, dan wordt voor het verschil tussen beide bedragen een voorziening vastgelegd. De gebouwen waarvoor een voorziening is gevormd worden iedere drie jaar opnieuw getaxeerd per 31/12 om deze waarde te bepalen. Jaarlijks kijken de grondadviseurs van de provincie (team GEB/grondzaken) of de lagere marktwaarde nog actueel is.		
Mate van doelrealisatie	n.v.t.		
Risico's	n.v.t.		
Bijzonderheden	Zie paragraaf Grondbeleid		

Staat van begrotingssubsidies

STAAT VAN BEGROTINGSSUBSIDIES 2022						
Prog.	Omschrijving	Bedrag				
		2021	2022	2023	2024	2025
1	**Ruimtelijke ontwikkeling**	-		-		-
2	**Landelijk gebied**	**3.863**	**2.827**	**400**	**400**	-
	Het Utrechts Landschap (natuur)*	1.718				
	Landschap Erfgoed Utrecht (natuur)*	368				
	Landschap Erfgoed Utrecht (steunpunt archeologie)*	140				
	Stichting Vogelopvang*	11				
	Stichting IVN*	197				
	Faunabeheer*	415				
	Gebiedscooperatie Groot Wilnis Vinkeveen	49				
	Stichting Gebiedsontwikkeling Utrecht West exploitatiesubs	750	750			
	Stichting Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug*	200	400	400	400	
	Urgenda	15				
	Landgoed Het Blauwe Huis		600			
	Landgoed Maarsbergen		600			
	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden		477			
3	**Bodem, water en milieu**	**1.557**	**548**	-	-	-
	Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden	-	410			
	Stichting NMU*	343				
	Veenweiden Innovatie centrum	491				
	planuitwerking Hoornwerk Grebbedijk	723	138			
4	**Energietransitie**	-	-	-	-	-
5	**Bereikbaarheid I - Algemeen**	**271**	-	-	-	-
	Gemeente Soest	230				
	Gemeente Nieuwegein	41				
6	**Bereikbaarheid II - Openbaar vervoer**		-	-	-	-
7	**Cultuur en erfgoed**	**6.263**	-	-	-	-
	Kunst Centraal *	1.628				
	Het Utrechts Landschap (erfgoed)*	179				
	Stichting Mooi Sticht (steunpunt archeologie)*	104				
	Landschap Erfgoed Utrecht (erfgoed)*	1.144				
	Stichting Restauratie Opleidings Projecten*	21				
	Bibliotheek Servicecentrum*	2.270				
	Stichting Monumentenwacht*	686				

	Stichting Kasteel Amerongen	110				
	Stichting Slot Zuylen	121				
8	**Economie**	**4.692**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Gemeente Utrecht	200				
	ROM Regio Utrecht	4.492				
9	**Bestuur**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Totaal		**16.646**	**3.375**	**400**	**400**	**-**

Toelichting:
- De met een asterisk (*) gemarkeerde organisaties: dit betreft een verlening van jaarlijkse exploitatiesubsidie t/m 2024.

Overzicht op taakvelden

Geraamde lasten en baten per programma per taakveld		Lasten	Baten
1. Ruimtelijke ontwikkeling			
8.1	Ruimtelijke ordening	9.884	-175
8.3	Stedelijke vernieuwing	6.059	0
8.9	Ruimte, overige baten en lasten	2.463	0
Subtotaal		**18.406**	**-175**
2. Landelijk gebied			
4.4	Vergunningverlening en handhaving	107	0
4.6	Duurzaamheid	5.846	0
5.1	Natuurontwikkeling	22.167	-948
5.2	Beheer natuurgebieden	44.542	-4.236
5.3	Beheer flora en fauna	7.882	0
5.9	Natuur, overige baten en lasten	506	0
6.1	Agrarische aangelegenheden	2.023	0
7.2	Maatschappij	437	0
Subtotaal		**83.510**	**-5.184**
3. Bodem, water, milieu			
3.1	Waterkeringen	883	0
3.3	Kwantiteit grondwater	-251	0
3.4	Kwaliteit oppervlaktewater	884	0
3.9	Water, overige baten en lasten	5.198	-1.334
4.1	Bodembescherming	5.388	0
4.2	Luchtverontreiniging	853	0
4.3	Geluidhinder	837	0
4.4	Vergunningverlening en handhaving	9.338	-89
4.5	Ontgronding	5	-5
4.6	Duurzaamheid	213	0
4.9	Milieu, overige baten en lasten	5.269	0
5.9	Natuur, overige baten en lasten	328	0
6.1	Agrarische aangelegenheden	290	0
6.3	Kennis en innovatie	120	-60
7.9	Cultuur en maatschappij, overige b&l	179	0
Subtotaal		**29.534**	**-1.488**
4. Energietransitie			
4.6	Duurzaamheid	6.708	0
6.3	Kennis en innovatie	2.792	0

6.4	Recreatie en toerisme	87	0
6.9	Regionale economie, overige b&l	-208	0
Subtotaal		**9.379**	**0**
5. Bereikbaarheid I - Algemeen			
2.1	Landwegen	87.553	-1.068
2.2	Waterwegen	1.531	-200
2.9	Verkeer en vervoer, overige b&l	54	0
Subtotaal		**89.138**	**-1.268**
6. Bereikbaarheid II - Openbaar Vervoer			
2.3	Openbaar vervoer	166.417	-27.358
Subtotaal		**166.417**	**-27.358**
7. Cultuur en erfgoed			
7.1	Cultuur	21.325	0
7.2	Maatschappij	13	0
7.9	Cultuur en maatschappij, overige b&l	311	0
Subtotaal		**21.649**	**0**
8. Economie			
4.6	Duurzaamheid	1.062	0
4.9	Milieu, overige baten en lasten	250	0
6.3	Kennis en innovatie	6.018	0
6.4	Recreatie en toerisme	5.797	0
6.9	Regionale economie, overige b&l	2.643	-36
Subtotaal		**15.770**	**-36**
9. Bestuur			
0.6	Overhead	147	0
1.1	Provinciale Staten	3.695	-64
1.2	Gedeputeerde Staten	2.125	0
1.3	Kabinetszaken	641	-220
1.4	Bestuurlijke organisatie	2.562	0
1.5	Interbestuurlijk toezicht op de regio	919	0
1.6	Openbare orde en veiligheid	1.628	0
1.9	Bestuur, overige baten en lasten	2.879	-70
4.6	Duurzaamheid	1.681	0
7.2	Maatschappij	1.551	0
Subtotaal		**17.828**	**-354**
10. Overzicht overhead			
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b&l	480	0

0.6	Overhead	58.455	-4.068
Subtotaal		**58.935**	**-4.068**
Algemene middelen			
0.1	Uitkering provinciefonds	0	-236.323
0.2	Opbrengst provinciale belastingen	0	-139.414
0.3	Geldleningen en uitzettingen	-800	-57
0.4	Deelnemingen	0	-200
0.5	Algemene dekkingsmiddelen, overige b&l	6.311	0
Subtotaal		**5.511**	**-375.994**
Reserves			
0.8	Mutaties reserves	9.304	-109.457
Subtotaal		**9.304**	**-109.457**
Totaal		**525.382**	**-525.382**

Tabel: Geraamde lasten en baten per programma per taakveld

Inzicht in de IPO en BIJ12 bijdrage

Ter inleiding
Het Interprovinciaal Overleg (IPO) is een vereniging waarvan alle Nederlandse provincies lid zijn. Deze provincies zijn vertegenwoordigd in het verenigingsbestuur en de algemene ledenvergadering. Namens Provinciale Staten van Utrecht hebben twee Statenleden zitting in deze algemene ledenvergadering.
Het IPO behartigt de belangen van de twaalf provincies in Den Haag en Brussel. En het zet zich in voor een regionaal sterke economie, is agendabepalend op maatschappelijke opgaven en maakt zich sterk voor een goed openbaar bestuur. Daarnaast ondersteunt het IPO de provincies bij het uitvoeren van taken, onder andere via de uitvoeringsorganisatie BIJ12.

Door de algemene ledenvergadering wordt jaarlijks de begroting behandeld en vastgesteld. De Begroting voor het jaar 2022 voor IPO en BIJ12 staat geagendeerd voor dinsdag 2 november 2021. In aanloop naar het opstellen van de Begroting 2022 is door het IPO en BIJ12 een Kaderbrief opgesteld. Daarin is inzichtelijk gemaakt wat de financiële vertaling is van de inhoudelijke ambities die in lijn zijn met de gewenste positionering van de samenwerkende provincies. Via een Statenbrief (82252F51) zijn uw Staten daarover geïnformeerd. In de provinciale Kadernota, die door de Staten is vastgesteld in juli 2021, is rekening gehouden met de begrote toename van lasten à € 704.000.

Inzicht in financiële omvang IPO/BIJ12 en koppeling naar provinciale begroting
In de Kadernota 2022 hebben wij aan de Staten toegezegd om inzichtelijk te maken wat relatie is tussen de inzet van het IPO en BIJ12 en de provinciale beleidsdoelen. De financiële vertaling daarvan is in onderstaande tabel inzichtelijk gemaakt. De betreffende bedragen zijn gebaseerd op de stukken die ter vaststelling voorliggen in de algemene ledenvergadering van 2 november. Het overzicht geeft inzicht in de thema's en beleidsopgaven waar het IPO en BIJ12 in actief zijn. Tevens is inzichtelijk gemaakt wat daarin het financiële aandeel is van de provincie Utrecht, wat jaarlijks via een bijdrage aan het IPO en BIJ12 wordt overgemaakt. Ook is aangegeven waar de betreffende kostenposten in de provinciale begroting zijn opgenomen.

Begroting en meerjarenraming van het IPO						Aandeel Utrecht*				Gekoppeld in Begroting 2022 van provincie Utrecht:		
Thema/kerntaak	**Beleidsopgave**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**Programma**	**Beleids-doelnr.**	**Meerjaren-doelnr.**
1. Ruimtelijke ontwikkeling, waaronder waterbeheer en wonen (ROWW)	1.1 Ruimtelijke ontwikkeling	223	177	185	185	20	16	17	17	1. Ruimtelijke ontwikkeling	1.1	1.1.2
	1.2 Water	1.430	1.183	1.211	1.210	129	106	109	109	3. Bodem, water, milieu	3.1	3.1.3
	1.3 Wonen	477	236	247	247	43	21	22	22	1. Ruimtelijke ontwikkeling	1.3	1.3.1
	1.4 Implementatie Omgevingswet	353	-	-	-	32	-	-	-	1. Ruimtelijke ontwikkeling	1.1	1.1.1
	1.5 Digitaal Stelsel Omgevingswet	1.700	1.750	1.800	1.850	153	158	162	167	1. Ruimtelijke ontwikkeling	1.1	1.1.1
	1.6 Nederlands Hydrologisch Instrumentarium	101	101	101	101	9	9	9	9	3. Bodem, water, milieu	3.1	3.1.3
Totaal 1. ROWW		**4.284**	**3.448**	**3.544**	**3.594**	**386**	**310**	**319**	**323**			
2. Milieu, energie en klimaat	2.1 Gezondheid	228	150	156	156	21	13	14	14	3. Bodem, water, milieu	3.4	3.4.3
	2.2 Circulaire Economie	269	150	156	156	24	13	14	14	3. Bodem, water, milieu	3.4	3.4.8
	2.3 Klimaat en Energie	173	150	156	156	16	13	14	14	4. Energietransitie	4.2	4.2.2
	2.4 Omgevingsveiligheid	161	164	171	171	14	15	15	15	3. Bodem, water, milieu	3.4	3.4.6
	2.5 VTH-stelsel en Omgevingswet	462	418	434	434	42	38	39	39	3. Bodem, water, milieu	3.4	3.4.8
	2.6 Abonnementen/VTH-kennisdeling internationaal	21	21	21	21	2	2	2	2	3. Bodem, water, milieu	3.4	3.4.1
	2.7 Coördinatie Klimaatakkoord	339	345	360	360	31	31	32	32	4. Energietransitie	4.2	4.2.2
	2.8 6000 mw op land	157	159	-	-	14	14	-	-	4. Energietransitie	4.2	4.2.2
	2.9 Regionale Energie Strategie 1.0	271	276	288	288	24	25	26	26	4. Energietransitie	4.2	4.2.2
	2.10 Monitoring RES	97	98	103	103	9	9	9	9	4. Energietransitie	4.2	4.2.2
	2.11 Industrie en bedrijventerreinen	97	98	103	103	9	9	9	9	4. Energietransitie	4.2	4.2.2
	2.12 Warmtetransitie	194	197	206	206	17	18	19	19	4. Energietransitie	4.2	4.2.4
	2.13 Energie-infrastructuur	155	158	165	165	14	14	15	15	4. Energietransitie	4.1	4.1.1
Totaal 2. Milieu, energie en klimaat		**2.624**	**2.382**	**2.318**	**2.318**	**236**	**214**	**209**	**209**			
3. Vitaal Platteland	3.1 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	573	158	165	165	52	14	15	15	2. Landelijk gebied	2.4	2.4.1
	3.2 Duurzame Landbouw	58	59	62	62	5	5	6	6	2. Landelijk gebied	2.4	2.4.1
	3.3 Klimaatakkoord Landbouw Landgebruik	39	39	41	41	3	4	4	4	2. Landelijk gebied	2.4	2.4.1
	3.4 Programma Natuur	413	418	432	432	37	38	39	39	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
	3.5 Natuurwetgeving	97	98	103	103	9	9	9	9	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2

	3.6 Strategisch beleid Faunabeheer	97	98	103	103	9	9	9	9	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
	3.7 Natuurbeleid	88	89	93	93	8	8	8	8	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
	3.8 EU-Biodiversiteit	220	223	232	232	20	20	21	21	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
	3.9 Stikstof	7.845	7.849	7.857	7.857	706	706	707	707	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
	3.10 Nationale Database Flora en Fauna	-	-	-	-	-	-	-	-	2. Landelijk gebied	2.1	2.1.1
Totaal 3. Vitaal platteland		**9.430**	**9.033**	**9.087**	**9.087**	**849**	**813**	**818**	**818**			
4. Mobiliteit	4.1 Duurzame Mobiliteit	595	603	626	626	54	54	56	56	5. Bereikbaarheid I	5.8	5.8.1
	4.2 Openbaar vervoer	271	276	288	288	24	25	26	26	5. Bereikbaarheid I	5.8	5.8.1
	4.3 Verkeersveiligheid	302	307	321	321	27	28	29	29	5. Bereikbaarheid I	5.8	5.8.1
	4.4 Fiets	345	348	357	357	31	31	32	32	5. Bereikbaarheid I	5.8	5.8.1
	4.5 KpVV	1.819	1.820	1.821	1.821	164	164	164	164	5. Bereikbaarheid I	5.8	5.8.1
	4.6 Goederenvervoer & Logistiek	107	108	113	113	10	10	10	10	5. Bereikbaarheid I	5.8	5.8.1
Totaal 4. Mobiliteit		**3.439**	**3.463**	**3.525**	**3.525**	**310**	**312**	**317**	**317**			
5. Regionale economie	5.1 Stimuleren innovatief en breed MKB	136	138	144	144	12	12	13	13	8. Economie	8.1	8.1.1
	5.2 Regionale Arbeidsmarkt, Circulair, digitalisering	136	138	144	144	12	12	13	13	8. Economie	8.1	8.1.1
	5.3 Circulaire Economie	160	135	113	62	14	12	10	6	8. Economie	8.1	8.1.1
	5.4 Cohesiebeleid	58	59	62	62	5	5	6	6	8. Economie	8.1	8.1.1
	5.5 Taskforce HRE en samenwerkingsagenda	261	265	275	275	23	24	25	25	8. Economie	8.1	8.1.1
	5.6 Vrijetijdseconomie	116	118	123	123	10	11	11	11	8. Economie	8.5	8.5.4
	5.7 Ruimtelijke economie	58	59	62	62	5	5	6	6	8. Economie	8.1	8.1.1
Totaal 5. Regionale economie		**924**	**913**	**923**	**871**	**83**	**82**	**83**	**78**			
6. Cultuur	6.1 Toekomstperspectief	78	79	82	82	7	7	7	7	7. Cultuur en erfgoed	7.2	7.2.3
	6.2 Behoud erfgoed	68	69	72	72	6	6	6	6	7. Cultuur en erfgoed	7.2	7.2.3
	6.3 Cultuureducatie	19	20	21	21	2	2	2	2	7. Cultuur en erfgoed	7.2	7.2.3
	6.4 Toekomstbestendig Bibliotheekstelsel	29	30	31	31	3	3	3	3	7. Cultuur en erfgoed	7.2	7.2.3
Totaal 6. Cultuur		**194**	**197**	**206**	**206**	**17**	**18**	**19**	**19**			
7. Kwaliteit Openbaar Bestuur	7.1 Consultatie- en wetgevingstrajecten	563	572	596	596	51	51	54	54	9. Bestuur	9.5	9.5.1
	7.2 Naar krachtig groen herstel/Gebiedsopgaven 3.0	764	776	27	27	69	70	2	2	9. Bestuur	9.5	9.5.1

	7.3 Strategische kennisfunctie	319	302	310	310	29	27	28	28	9. Bestuur	9.5	9.5.1
	7.4 Financiële verhoudingen	471	478	494	494	42	43	44	44	9. Bestuur	9.5	9.5.1
	7.5 Vitale vereniging	488	491	501	501	44	44	45	45	9. Bestuur	9.5	9.5.1
	7.6 Europa	879	889	917	917	79	80	83	83	9. Bestuur	9.5	9.5.3
Totaal 7. Kwaliteit Openbaar Bestuur		**3.484**	**3.508**	**2.847**	**2.846**	**314**	**316**	**256**	**256**			
8. Werkgeverszaken	8.1 CAO	550	556	428	428	50	50	39	38	10. Overzicht overhead	10.2	10.2.2
	8.2 Rechtspositie en integriteit politiek ambtsdragers	78	79	62	62	7	7	6	6	9. Bestuur	9.2	9.2.1
	8.3 Goed provinciaal en publiek werkgeverschap	315	319	248	248	28	29	22	22	10. Overzicht overhead	10.2	10.2.2
Totaal 8. Werkgeverszaken		**943**	**954**	**737**	**737**	**85**	**86**	**66**	**66**			
9. IDA	9.1 Programmalijn Data	927	935	955	955	83	84	86	86	9. Bestuur	9.7	9.7.4
	9.2 Programmalijn Dienstverlening	699	707	727	726	63	64	65	65	10. Overzicht overhead	10.1	10.1.6
	9.3 Programmalijn Bedrijfsvoering	602	608	624	624	54	55	56	56	10. Overzicht overhead	10.1	10.1.6
	9.4 Innovatie	807	814	833	833	73	73	75	75	10. Overzicht overhead	10.1	10.1.6
	9.5 Digivaardige organisatie	167	169	174	174	15	15	16	16	10. Overzicht overhead	10.1	10.1.6
Totaal 9. IDA		**3.203**	**3.232**	**3.312**	**3.311**	**288**	**291**	**298**	**298**			
10. Overig	10.1 Werkbudget	235	-265	275	275	21	-24	25	25	9. Bestuur	9.4	9.4.1
	10.2 Stelpost L&P-compensatie	-	321	637	973	-	29	57	88	9. Bestuur	9.4	9.4.1
	10.3 Informatiehuizen Natuur en Externe Veiligheid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	10.4 Compensatie Zeeland	6.700	6.700	6.700	6.700	215	215	215	215	Algemene middelen	-	-
Totaal 10. Overig		**6.935**	**6.756**	**7.612**	**7.948**	**236**	**220**	**297**	**327**			
Correctie afrondingsverschillen:						-8	-8	-8	-8			
Totaal IPO		**35.459**	**33.884**	**34.110**	**34.443**	**2.795**	**2.654**	**2.674**	**2.704**			

Begroting en meerjarenraming van BIJ12					Aandeel Utrecht*				Gekoppeld in Begroting 2022 van provincie Utrecht:		
Thema/kerntaak	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**Programma**	**Beleids-doelnr.**	**Meerjaren-doelnr.**
1. Expertiseteam Stikstof en Natura2000	3.916	3.553	3.553	3.553	260	236	236	236	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
2. Natuurinformatie en natuurbeheer	10.856	12.074	12.434	11.634	721	802	826	773	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
3. Faunazaken	32.841	32.728	32.728	32.728	1.594	1.594	1.594	1.594	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
4. Adviescommissie Schade Grondwater (ACSG)	930	930	930	930	62	62	62	62	Via voorziening grondwaterheffing		
5. Regeling drugsafvaldumpingen	1.000	1.000	1.000	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Gemeenschappelijk beheer organisatie (GBO)	6.571	6.571	6.571	6.571	591	591	591	591	Diverse programma's en beleidsdoelen		
7. Interne organisatie	5.225	5.025	5.025	5.025	357	340	340	340	2. Landelijk gebied	2.2	2.2.2
Totaal aan lasten	**61.338**	**61.880**	**62.240**	**60.440**	**3.584**	**3.625**	**3.648**	**3.595**			
Diverse baten	2.163	1.800	1.800	1.800							
Onttrekking aan geoormerkte middelen	300	300	300	300							
Totaal aan baten	**2.463**	**2.100**	**2.100**	**2.100**	**-**	**-**	**-**	**-**			
Totaal BIJ12	**58.875**	**59.780**	**60.140**	**58.340**	**3.584**	**3.625**	**3.648**	**3.595**			
Totaal IPO + BIJ12	**94.334**	**93.664**	**94.250**	**92.783**	**6.379**	**6.278**	**6.322**	**6.299**			

** Door afrondingsverschillen en het hanteren van gewogen gemiddelden bij BIJ12 kunnen de hier gepresenteerde cijfers iets afwijken van de definitieve cijfers vanuit het IPO en BIJ12*

Rapportage actiemanagement

Inleiding

Op verzoek van het College van Gedeputeerde Staten en in lijn met het coalitieakkoord is een monitor actiemanagement (verder “monitor”) ontwikkeld. Doel van de monitor is om de acties die worden afgesproken naar aanleiding van rapporten van onder andere de accountant en de Randstedelijke Rekenkamer (RR) te monitoren en hiermee te sturen op de voortgang van de acties. Deze rapportage wordt twee keer per jaar opgesteld (laatste keer: Jaarrekening 2020 <PS2021PS08> / Bijlage 3). In deze rapportage melden wij u de stand van zaken per einde augustus 2021.

Totaalbeeld

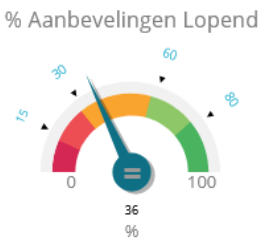

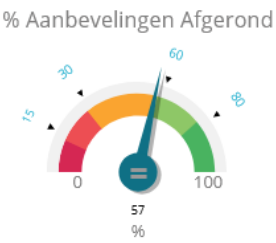

Er zijn momenteel 313 (2020: 202) aanbevelingen die gevolgd worden. Daarvan zijn er 114 lopend (36%) en inmiddels 177 (2020: 95) aanbevelingen (57%) afgerond. Dit betekent dat naar aanleiding van de aanbevelingen acties zijn geformuleerd die inmiddels afgerond zijn. Bij 19 aanbevelingen hebben we geconcludeerd dat de aanbeveling al eerder was geformuleerd of bij nader inzien niet werkbaar was. Van de 309 acties die geformuleerd zijn (2020: 202) lopen er momenteel nog 181 (2020: 95). We hebben nu 181 acties (2020: 98) afgerond.

VOORTGANG

Indicator	Actueel	Gepland
# Aanbevelingen	313	
# Aanbevelingen Voorgesteld	3	
# Aanbevelingen Geaccepteerd	0	
# Aanbevelingen Lopend	114	
# Aanbevelingen Afgerond	177	313
# Aanbevelingen Geannuleerd	19	
# Acties	309	
# Acties - Voorgesteld	2	
# Acties - Lopend	110	
# Acties - Afgerond	181	309
# Acties - Geaccepteerd	0	
# Acties - Geannuleerd	16	
# Acties voorbij deadline	0	

Er zijn momenteel 16 rapporten (2020: 7) die gevolgd worden via de monitor. De stijging van het aantal rapporten dat we in scope hebben komt enerzijds doordat er twee rapporten van de accountant (managementletter en accountantsrapport) uit 2020 voor het eerst opgenomen in de monitor. Verder is, naar aanleiding van het onderzoek van de RR naar de opvolging van onderzoeken uit 2018, in de financiële auditcommissie afgesproken om oudere RR rapporten ook in de monitor op te nemen.

Beeld per onderzoek

a. Integis

Van de 21 acties lopen er momenteel nog 4 die te maken hebben met screening van nieuw (extern-) personeel op financiële belangen. Op grond van de uitkomsten van het onderzoek naar kwetsbare processen en -functies zullen, voor de screening van tijdelijke medewerkers op kwetsbare functies, aanvullende maatregelen worden genomen om inzicht te krijgen in de financiële belangen van de tijdelijke medewerkers.

b. Beleidsaudit mobiliteit

Van de 17 acties lopen er momenteel nog 2, waarvan er 1 wordt meegenomen met de nieuwe nota investeren en 1 met het onderzoek naar het trambedrijf.

c. Accountantsverslag 2017 (EY)

Van de 69 acties lopen er momenteel nog 9. Dit zijn diverse acties gericht op verschillende processen waar wel ontwikkelingen zijn, maar die nog niet zover zijn dat de acties als afgerond kunnen worden beschouwd. Naar verwachting zullen deze acties eind 2021 zijn afgerond.

d. Managementletter 2018 en 2019 (PWC)

Van de 49 acties lopen er momenteel nog 11. Dit zijn acties die voornamelijk te maken hebben met bedrijfsvoering (visie op bedrijfsvoering, ICT, contractmanagement en het financieel systeem).

e. Accountantsrapport 2018 en 2019 (PWC)

Van de 31 acties lopen er momenteel nog 6. Een paar acties zullen bij het proces van de volgende jaarrekening en begroting worden meegenomen, of bij de implementatie van het nieuwe financiële systeem.

f. Managementletter 2020 (PWC)

Van de 33 acties lopen er momenteel nog 19. Een deel van de acties worden afgerond met de vaststelling van de nieuwe nota investeren, andere acties rond ICT zullen later worden afgerond of bij de implementatie van het nieuwe financiële systeem.

g. Accountantsrapport 2020 (PWC)

Van de 39 acties lopen er momenteel nog 33. Voor een aantal acties wordt geparaat geïntervenieerd, de rest wordt ondergebracht in lopende verbeterprogramma's.

h. Dolderseweg 2018 (RR)

Van de 6 acties heeft de RR bij het opvolgingsonderzoek (2021) vastgesteld dat er pas 1 actie als gereed kan worden beschouwd. De resterende acties zullen nog eens opnieuw worden uitgezet.

i. Uithoflijn 2018 (RR)

Van de 12 acties zijn er inmiddels 6 afgerond. De resterende acties worden meegenomen met onder andere het projectmanagementhandboek van mobiliteit en de nieuwe nota investeren.

j. Economic Board Utrecht 2018 (RR)

Van de 5 acties is er 1 afgerond. De RR heeft dat bij het opvolgingsonderzoek (2021) bevestigd. De provincie heeft deels een andere aanpak gekozen, dan die aanapk die in de aanbevelingen door de RR is voorgesteld. We gaan bezien of er in dit kader nog aanvullende acties moeten worden genomen.

k. Energietransitie 2018 (RR)

Van de 10 acties zijn er nog 8 lopend of deels opgepakt. De RR heeft dit ook bij het opvolgingsonderzoek (2021) vastgesteld. Sommige acties kunnen niet meer opgepakt worden, van andere gaan we bezien of nog acties moeten worden geformuleerd.

l. Garanties en leningen 2018 (RR)

Alle 7 acties zijn afgerond. De RR is bij het opvolgingsonderzoek (2021) tot dezelfde conclusie gekomen.

m. Restauratie Rijksmonumenten 2018 (RR)

Van de 6 acties zijn er 5 afgerond en 1 deels uitgevoerd. De RR heeft bij het opvolgingsonderzoek (2021) tot dezelfde conclusie gekomen.

n. Bouwen aan Regie (2019)

Van de 12 acties lopen er nog 7. In de statencommissie RGW van 19-5-2021 bent u geinformeerd over de voortgang van de aanbevelingen (2021RGW91).

o. Opvolging aanbevelingen 2017 en 2018

Bij behandeling van het onderzoek van de RR naar de doorwerking van aanbevelingen uit 2018 is afgesproken dat ook oudere onderzoeken onderdeel van de monitor van het actiemanagement worden. Dit is inmiddels gebeurd.

Beeld per organisatieonderdeel

Gezien de aard van de onderzoeken en daaruit geformuleerde aanbevelingen (die zich veelal richten op de activiteiten binnen bedrijfsvoering en daarbinnen vooral financiën) is het merendeel van de aanbevelingen gericht op de verbetering van bedrijfsvoeringsprocessen (198 van de 313). Er lopen binnen bedrijfsvoering nog 55 acties verspreid over alle onderdelen. Vanuit de verschillende verbeterprogramma's binnen bedrijfsvoering (versterken financiële functie, BV Beter en andere) worden de acties uitgevoerd. Mochten de acties leiden tot aanpassing van werkwijzen en processen, dan is het borgen in de organisatie belangrijk en daar is aandacht voor.

Afkortingenlijst

ARK	Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
AVP	Agenda Vitaal Platteland
AVU	Afvalverwijdering Utrecht
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering
BRIK	Bijzondere Realisaties Intelligente koppelingen
BiSC	Bibliotheek Servicecentrum
BMW	Bodem-, Water- en Milieubeleid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BKWO	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
BOA	Buitengewone opsporingsambtenaren
BOR	Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BRTN	Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland
BRU	Bestuur Regio Utrecht
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEMT	Conferentie van Europese Ministers van Transport
CEP	Centraal Economisch Plan
CPB	Centraal Planbureau
CROW	St. Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw
CVB	Commissie Vaarwegbeheerders
CvdK	Commissaris van de Koning
EBU	Economic Board Utrecht
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Europese Monetaire Unie
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
EU	Europese Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
FINC	Financieel netwerk Innovatieve Constructies
GWW	Grote Wegenwerken
HNP	Huis Nederlandse Provincies
HRM	Human resource management
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IFLO	Inspectie Financiën Lokale Overheden
IGP	Integraal gebiedsprogramma
ILG	Investeringsprogramma landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
KC	Kunst Centraal
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kaderrichtlijn water
KWA	kleinschalige wateraanvoer
LEU	Landschap Erfgoed Utrecht
LTOP	lange termijn onderhoudsplanning
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MRB	Motorrijtuigenbelasting
NARIS	Risicomanagement Informatie Systeem
NEN	NEderlandse Norm
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
ODRU	Omgevingsdienst Regio Utrecht
OMU	Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht
OV	Openbaar vervoer
PAS	Programmatische aanpak Stikstof

PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PMP	Provinciaal Milieubeleidsplan
POP(-subsidie)	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPL	Provinciaal Programma Luchtkwaliteit
PROMEV	proactief meten verkeersveiligheid
PRS	Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening
PUEV	Provinciaal uitvoeringsprogramma externe veiligheid
PURPLE	Peri Urban Regions Platform Europe
RAG	Ruimtelijke Agenda Gemeenten
RAP	Ruimtelijk actieprogramma
RF	Revolverend Fonds
RO	Ruimtelijke Ontwikkeling
RodS	Recreatie om de Stad
ROK	Realisatieovereenkomst
ROV	Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid
RSL(U)	Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (Utrecht)
RUD	Regionale Uitvoeringsdiensten
RVM	Regionale Verkeersmanagement
RVMC	Regionale Verkeersmanagementcentrale
SMO	Stimuleringsregeling Maatschappelijke Ontwikkeling
SMPU	Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht
SOK	samenwerkingsovereenkomst
STAR	Smart Traffic Accident Reporting
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG	Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
TOP	Toeristische opstappunten
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UMP	Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan
USP	Utrecht Science Park
UTR	Utrecht Toerisme en Recreatie
UVL	Utrechts verkeersveiligheidslabel
UvW	Unie van Waterschappen
VMC	verkeersmanagementcentrale
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRI	Verkeersregelinstallatie
VRU	Veiligheidsregio Utrecht
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
V&J	Veiligheid en Justitie
WBO	Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WKO	Warmte-koude-opslag
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening

Colofon

De Programmabegroting is een uitgave van

Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT
Telefoon: 030-2589111
www.provincie-utrecht.nl

Ontwerp en opmaak
Domein Bedrijfsvoering